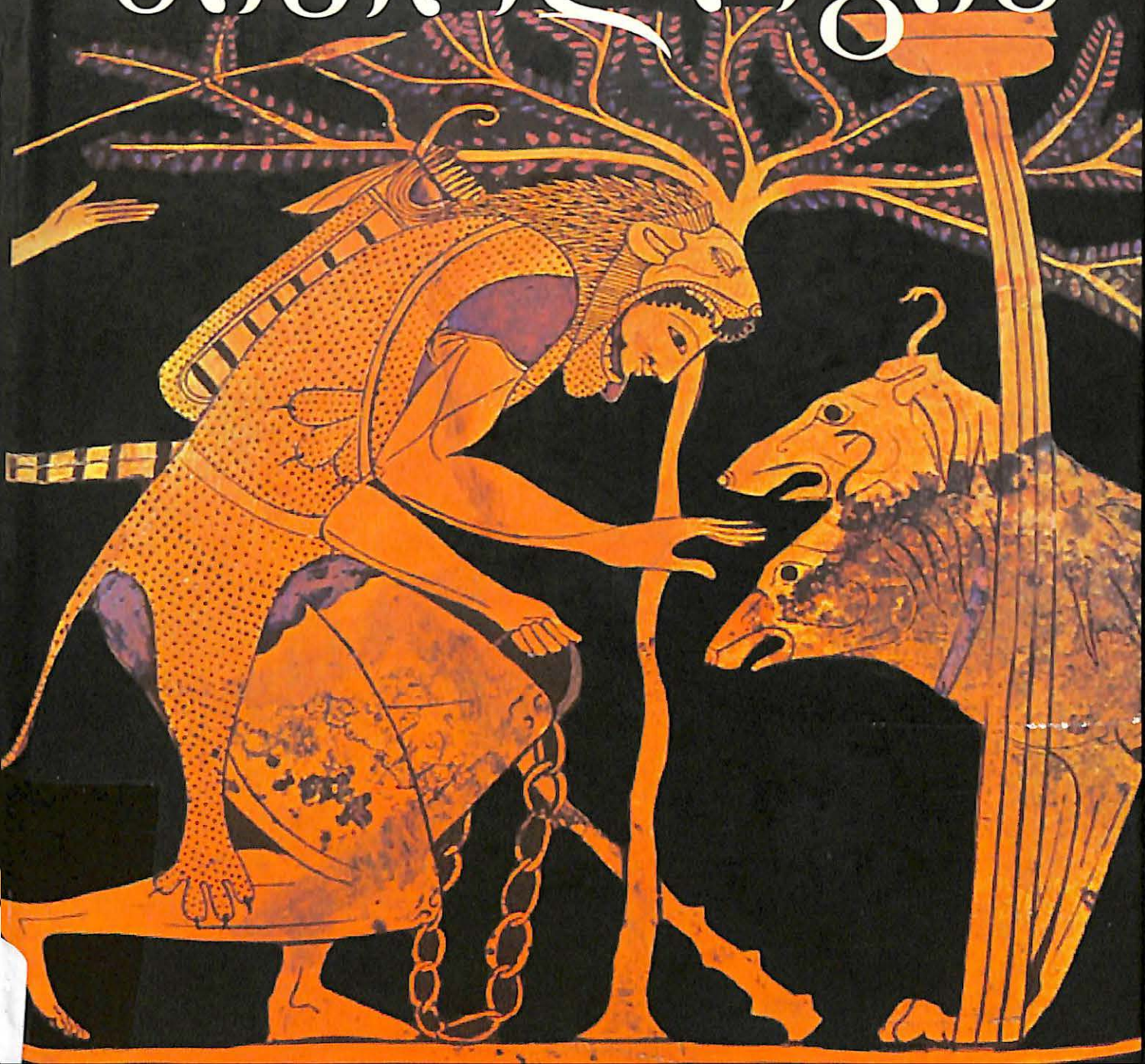

მსოფლიო მითოლოგიის ბიბლიოთეკა

ნიკოლაი კუნი

ძველი ბერძნული მითოლოგია

გამომცემელი
მარინე ცხადაია

თარგმნა
შ. ბუაჩიძე

რედაქტორი
გიორგი კაკაბაძე

გამომცემლობის რედაქტორი
მერაბ ცაგარიშვილი

დიზაინი და კომპიუტერული უზრუნველყოფა
ეკა წიქარიშვილის

© გამომცემლობა „პეგასი“ 2011

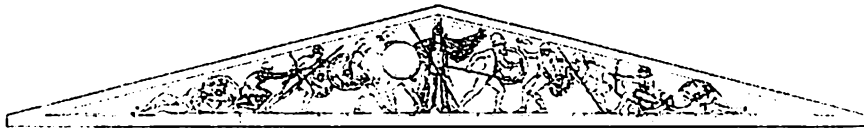
ISBN 978-9941-9234-1-8

გამომცემლობა „პეგასი“
თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 27
ტელ. 39 07 27, ტელ./ ფაქსი 42 10 00
ელ-ფოსტა book@pegasus.ge
ვებ-გვერდი www.pegasus.ge

ნახილნი I

ფერწერები

სამყაროსა და ღმერთების წარმოშობა

მითები ღმერთებისა და მათი ბრძოლების შესახებ გიგანტებთან და ტიტანებთან ძირითადად მოთხრობილია ჰესიოდეს პოემის „თეოგონიის“ („ღმერთების წარმოშობა“) მიხედვით. ზოგიერთი თქმულება გადმოღებულია ჰომეროსის პოემების „ილიადასა“ და „ოდისეადან“ და რომაელი პოეტის ოვიდიუსის პოემიდან „მეტამოროფოზები“.

თავდაპირველად არსებობდა მხოლოდ მარადიული, უსაზღვრო, ბნელი ქაოსი: მასში იყო ქვეყნიერების სიცოცხლის წყარო. ყოველივე, მთელი სამყარო და უკვდავი ღმერთებიც, უსაზღვრო ქაოსიდან წარმოიშვა. ქაოსიდან წარმოიშვა ქალღმერთი დედამიწა – გეა; ფართოდ გადაიშალა იგი ძალუმი, სიცოცხლის მომნიჭებელი ყოველისათვის, რაც მასზე ცოცხლობს და იზრდება, შორს, მიწის ქვეშ კი, ისე შორს, როგორაც შორსაა ჩვენგან უკიდევანო, ნათელი ცა, განუზომელ სიღრმეში დაიბადა პირქუში ტარტაროსი – საზარელი ქვესკნელი, სავსე მარადიული წყვდიადით. ქაოსიდანვე, სიცოცხლის წყაროდან, იშვა დიადი ძალა, ყოვლის გამაცოცხლებელი სიყვარული – ეროსი. დაიწყო ქვეყნიერების შექმნა. უსაზღვრო ქაოსმა შვა მარადიული წყვდიადი – ერებოსი და ბნელი ღამე ნიუქსი. ღამისა და წყვდიადისაგან წარმოიშვნენ მარადიული შუქი – ეთერი და სიხარულის მომგვრელი, ნათელი დღე – ჰემერა. სინათლე მოეფინა მთელს ქვეყნიერებას და დაიწყო დღისა და ღამის ცვლა.

ყოვლისშემძლე კურთხეულმა დედამიწამ შვა უნაპირო ლურჯი ცა – ურანოსი. და გადაიშალა ზეცა. ამაყად აღიმართნენ ცისაკენ მიწის შვილები – მაღალი მთები და ფართოდ გადაიშალა მარად მღელვარე ზღვა. მშობელმა დედამ – მიწამ შვა ზეცა, მთები და ზღვა, და არა ჰყავდათ მათ მშობელი მამა.

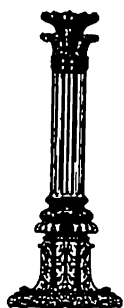
ურანოსი – ცა გამეფდა ქვეყნიერებაზე და ცოლად შეირთო ბარაქიანი დედამიწა. ექვსი ასული და ექვსი ვაჟიშვილი – ძალუმი,

მრისხანე ტიტანები ეყოლათ ურანოსსა და გეას. მათმა შვილმა, ტიტანმა ოკეანემ, უნაპირო მდინარესავით რომ ევლება გარშემო მთელს დედამიწას, და ქალღმერთმა ტეთიდამ შვეს ქვეყნად ყველა მდინარე, ზღვისკენ რომ მიაგორებენ თავიანთ ტალღებს, და ზღვის ქალღმერთები – ოკეანიდები. ხოლო ტიტანმა ჰიპერიონმა და თეამ ქვეყანას მისცეს შვილები: მზე – ჰელიოსი, მთვარე – სელენე და წითლად შეფაკლული აისი – ვარდისფერთი თება ეოსი (ავრორა). ასტრეასა და ეროსისაგან წარმოიშვა ყველა ვარსკვლავი, ღამის ბნელ ცაზე რომ ციმციმებს, და ყველა ქარი: ჩრდილოეთის მძვინვარე ქარი ბორეასი, აღმოსავლეთის – ევროსი, სამხრეთის ნესტიანი ქარი – ნოტოსი და დასავლეთის მოალერსე ნიავი – ზეფირი, წვიმით სავსე ღრუბლებს რომ მიერეკება.

ტიტანების გარდა ყოვლისშემძლე დედამიწამ შვა სამი ბუმბერაზი – კიკლოპი თითო თვალით შუბლზე, და მთასავით უზარმაზარი სამი ორმოცდაათთავიანი ბუმბერაზი – ასხელიანები (ჰექატონქეირები), ასე წოდებულნი იმის გამო, რომ ყოველ მათგანს ასი ხელი ჰქონდა. მათ სიძლიერეს ვერავინ აღუდგება წინ, უსაზღვროა მათი სტიქიური ღონე.

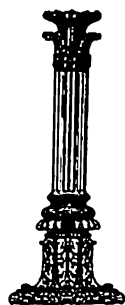
ურანოსმა შეიძულა თავისი შვილები – ტიტანები, დაამწყვდია ქალღმერთ დედამიწის წიაღში და დღის სინათლეზე გამოსვლა აუკრძალა. იტანჯებოდა მათი დედა მიწა, ამძიმებდა მის წიაღში დაფარული საშინელი ტვირთი. მოიწვია მიწამ თავისი შვილები – ტიტანები, და დაარწმუნა, აღმდგარიყვნენ მამის ურანოსის წინააღმდეგ, მაგრამ ტიტანებს ეშინოდათ და მამაზე ხელის აღმართვას ვერ ბედავდნენ. მხოლოდ უმცროსმა, ცბიერმა კრონოსმა, ეშმაკობით დაამხო თავისი მამა და წაართვა ძალაუფლება.

ქალღმერთმა ღამემ კრონოსის დასასჯელად გააჩინა საზარელ ღვთაებათა მთელი დასი: თანატოსი – სიკვდილი, ერიდა – განხეთქილება, აპატე – სიცრუე, კერი – განადგურება, ჰიპნოსი – ძილი, ბნელი, მძიმე მოჩვენებათა მთელი გუნდით, რომელთაც არ იციან შებრალება, ნემესიდა – შურისძიება დანაშაულისათვის და ბევრი სხვა. საშინელება, განხეთქილება, სიცრუე, ბრძოლა და უბედურება მოიტანეს ამ ღმერთებმა ქვეყნად, სადაც მამისეულ ტახტს განაგებდა კრონოსი.

ჯეჟსი

დაბადება

კრონოსი არ იყო დარწმუნებული, რომ ძალაუფლებას სამუდამოდ შეინარჩუნებდა. ეშინოდა მის წინააღმდეგაც არ ამხედრებულიყვნენ შვილები და არ გაენირათ ისეთივე ხვედრისათვის, როგორიც თვითონ განუმზადა თავის მამა ურანოსს.) კრონოსს ეშინოდა საკუთარი შვილებისა (და უბრძანა თავის ცოლს რეას, ახალშობილი შვილები მყისვე მომგვარეო.) კრონოსი შეუბრალებლად ყლაპავდა მათ. რეას თავზარს სცემდა შვილების ბედი. კრონოსმა უკვე გადაწყლაპა ხუთი შვილი: ჰესტია, დემეტრე, ჰერა, აიდოსი (ჰადესი) და პოსეიდონი.)

(რეას არ უნდოდა თავისი უკანასკნელი შვილის დალუპვაც ეხილა. თავისი მშობლების, ურანოს – ცისა და გეა – დედამიწის რჩევით განერიდა იქაურობას და კუნძულ კრეტაზე, ღრმა გამოქვაბულში გააჩინა უმცროსი შვილი ზევსი. რეამ ამ გამოქვაბულში დაუმალა შვილი სასტიკ მამას, მის მაგიერ კი არტახებში გახვეული გრძელი ქვა გადააყლაპა. კრონოსს აზრადაც არ მოსვლია, რომ ცოლმა მოატყუა.)

(ზევსი კრეტაზე იზრდებოდა. ნიმფები ადრასტეა და იდეა თავს ევლებოდნენ პატარა ზევსს.) ღვთაებრივი თხის ამალთეას რძით კვებავდნენ. ფუტკრებს პატარა ზევსისათვის მაღალი მთის დიქტისის ფერდობებიდან თაფლი მოჰქონდათ. გამოქვაბულის შესასვლელთან კი ახალგაზრდა კურეტები ფარებზე მახვილებს სცემდნენ, როცა ზევსი ტიროდა, რათა ყრმის ტირილი კრონოსს არ გაეგონა და ზევსს თავისი და-ძმების ხვედრი არ გაეზიარებინა.)

ზევისი ამოსვს კრონოსს. ოლიმპოს ღმერთების ბრძოლა ტიტანებთან

გაიზარდა და დავაჟკაცდა მშვენიერი და უძლეველი ღმერთი ზევსი. აუშხედრდა თავის მამას და აიძულა ისევ დაებრუნებინა ქვეყნად მის მიერ გადაყლაპული შვილები. ერთიმეორის მიყოლებით გადმოაფრქვია კრონოსმა ბაგეებიდან თავისი მშვენიერი და სხივნათელი შვილები – ღმერთები, რომელთაც მყისვე სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა გაუმართეს კრონოსსა და ტიტანებს სამყაროზე ბატონობისათვის.)

საზარელი და შეუპოვარი იყო ეს ბრძოლა. კრონოსის შვილები ოლიმპოს მაღალ მთაზე გამაგრდნენ. მათ მიემხრო ზოგიერთი ტიტანიც, პირველად – ტიტანი ოკეანე, მისი ცოლი სტიქსი და შვილები – გულმოდგინება, ძლიერება და გამარჯვება. სახიფათო იყო ეს ბრძოლა ოლიმპიელი ღმერთებისათვის. მათი მოწინააღმდეგეები იყნენ ძალუმი და მრისხანე ტიტანები. მაგრამ ზევსის საშველად გამოეშურნენ კიკლოპები და გამოჭედეს მეხი და ელვა. ღვთაებრივი მარჯვენით სტყორცნიდა მათ ზევსი ტიტანებს. (ათი წელი გრძელდებოდა ბრძოლა, მაგრამ გამარჯვების სასწორი არ იხრებოდა არც ერთ და არც მეორე მხარეს. დაბოლოს, ზევსმა გადანყვიტა მიწისქვეშეთიდან ამოეშვა ასხელიანი ბუმბერაზები. ჰეკატონქერიები და დახმარება ეთხოვა მათთვის.) გამოვიდნენ ისინი მიწის წიაღიდან საშინელნი, მთებივით უზარმაზარნი და მყისვე ბრძოლაში ჩაებნენ, – მთელ კლდეებს გლეჯდნენ მთებიდან და შეუბრალებლად სტყორცნიდნენ ტიტანებს. ასობით კლდე ქროლვით წამოვიდა ოლიმპოს წინააღმდეგ სალაშქროდ აღმდგარ ტიტანებზე, კენესოდა მიწა, გრილი სძრავდა ჰაერს, ირგვლივ ყველაფერი ირყეოდა. თვით ტარტაროსიც კი ძრწოდა ამ ბრძოლისაგან. (ერთიმეორის მიყოლებით ტყორცნიდა ზევსი ცეცხლოვან ელვასა და გამაყრუებელ მგრგვინავ მეხებს. ცეცხლი მოედო მთელ დედამიწას, ადუღდნენ ზღვები. სქელ სუდარასავით გადაეფარა ყოველივეს ბოლი და სიმყრალე.)

დაბოლოს, შედრკნენ ძალოვანი ტიტანები. გატყდა მათი ძალა, დამარცხდნენ სასტიკ ბრძოლაში. ოლიმპოელებმა ისინი შებოჭეს და გასტყორცნეს ტარტაროსში, მარადიულ წყვდიადში. (ტარტაროსის შეურყეველ სპილენძის ჭიშკრებში მცველებად დადგნენ ასხელიანი ჰეკატონქერიები და ფხიზლად დარაჯობენ, რომ ხელახლა არ აიხსნან და თავი არ დააღწიონ ტარტაროსს ძალუმმა ტიტანებმა.) (დასრულდა ქვეყნად ტიტანთა ბატონობა.)

ზევსის ბრძოლა ტითონთან

მაგრამ ბრძოლა ამით არ დასრულებულა. გეა-დედამინა, შესწერა ოლიმპოელ ზევსს იმის გამო, რომ ასე სატიკად მოექცა მის დამარცხებულ შვილებს – ტიტანებს; შეეუღლა პირქუშ ტარტაროსს და გააჩინა საშინელი ასთავიანი ურჩხული ტითონი. მინის წიაღიდან აღიმართა უზარმაზარი, დრაკონის თავებიანი ტითონი და ველური ღრიალით შეარყია ჰაერი. ამ ღრიალში ერთდროულად ისმოდა ძაღლის ყეფა, ადამიანის ხმები, გაშმაგებული ხარის ბლავილი, ლომის ბრდღვინვა. მძაფრი ცეცხლოვანი ენები ბობოქრობდა ტითონის გარშემო, მისი მძიმე ნაბიჯების ყოველ გადადგმაზე დედამინა ირყეოდა. ღმერთები შედრკნენ. მაგრამ მეხთამტყორცნელი ზევსი გაბედულად შეება ურჩხულს და გაიმართა სასტიკი ბრძოლა. ისევ გამოკრთა ელვა ზევსის ხელიდან, ისევ გაისმა მეხთა ქუხილი, მინა და ცის თალი ერთიანად ირყეოდნენ. ისევ კაშკაშა ცეცხლად აგიზგიზდა დედამინა, როგორც ტიტანებთან ბრძოლის დროს. ზღვები დუღდებოდნენ ტითონის მიახლოებაზეც კი. ასობით ცეცხლოვანი ელვის ისარი ცვიოდა ზევსის ხელიდან. გეგონებოდათ, მათი ცეცხლისაგან თვით ჰაერი იწვის და ჭექა-ქუხილის კუპრისფერი ღრუბლებიც იწვიანო. ზევსმა ტითონის ასივე თავი ფერფლად აქცია. ტითონი დედამინაზე დაეცა. მისი ბილწი სხეულიდან ისეთი ცხელი ოხშივარი ამოდიოდა, რომ გარშემო ყველაფერი დნებოდა. ზევსმა ასნია ტითონის სხეული და ბნელ ტარტაროსში გადასტყორცნა, ისევ იქ, სადაც იშვა. მაგრამ არც იქ ისვენებს ტითონი და ემუქრება ღმერთებსა და ყოველ ცოცხალ არსებას, იწვევს ქარიშხლებს... მისგან ეყოლა გველქალა ექიდნას საზარელი ორთავიანი ძაღლი ორთროსი, ჯოჯოხეთის ძაღლი კერბერი, ლერნეს ჰიდრა და ქიმერა. ხშირად არყევს ტითონი დედამინას.

ოლიმპოს ღმერთებმა დაამარცხეს თავისი მოწინააღმდეგენი. ველარავინ აღუდგებოდა ამიერიდან მათს ძალაუფლებას. ახლა კი შეეძლოთ თავისუფლად განეგოთ ქვეყნიერება. მათ შორის უძლიერესმა, მეხთამტყორცნელმა ზევსმა დაისაკუთრა ცა, პოსეიდონმა – ზღვა, ჰადესმა – მინისქვეშეთი, მიცვალებულთა სულების სამყარო, დედამინა კი საერთო გამგებლობაში დარჩა. თუმცა ასე დაინაწილეს კრონოსის შვილებმა ძალაუფლება სამყაროზე, მაგრამ მაინც უზენაესი მეუფეა ცის მბრძანებელი ზევსი. ის განაგებს ღმერთებსა და ადამიანებს, მის ხელთ არის მთელი სამყარო.

ოლიმპო

მალალსა და ნათელ ოლიმპოზე ბატონობს ღმერთების დასით გარემოცული ზევსი, იქვეა მისი მეუღლე ჰერა, ოქროსკულულებიანი აპოლონი და მისი და არტემიდე, ოქროს აფროდიტე, ზევსის ძალუმი ასული ათენა და მრავალი სხვა ღმერთი. სამი მშვენიერი ორა გუშაგობს მალალ ოლიმპოს მისასვლელს, და მალლა სწევს ჭიშკრების დამხშობ სქელ ღრუბელს, როცა ღმერთები დედამიწაზე ჩამოდიან ან ზევსის ნათელ სამყოფელში ამალდებიან ხოლმე. მალლა, ოლიმპოს თავზე, ფართოდ გადაშლილა ლურჯი, უძირო ცა და უხვად აფრქევს ოქროს ნათელს. ზევსის სამეფოში არასდროს არ წვიმს, არც თოვს და მარად ნათელი, სიხარულის მომგვრელი ზაფხულია. დაბლა კი, ბოლქვებად ირევიან ღრუბლები და დროდადრო ფარავენ შორეულ დედამიწას. იქ, დედამიწაზე, გაზაფხულსა და ზაფხულს ცვლიან შემოდგომა და ზამთარი, სიხარული და მხიარულება იცვლება დარდითა და უბედურებით. მართალია, ღმერთებმაც იციან დარდი, მაგრამ ღმერთების დარდი წარმავალია, და ოლიმპოზე სწრაფად ისადგურებს სიხარული.

ნადიმობენ ღმერთები ზევსის შვილის ჰეფესტოს მიერ აშენებულ ოქროს სასახლეში. ღმერთების მბრძანებელი ზევსი იქ თავის მალალ ოქროს ტახტზე ზის. სიდიდითა და ძალაუფლების ამაყი, მშვიდი შეგნებით სუნთქავს მისი ვაჟკაცური, ღვთაებრივად მშვენიერი სახე. მის ტახტთან დგას მშვიდობის ქალღმერთი ეირენე და ზევსის განუყრელი თანამგზავრი, გამარჯვების ფრთოსანი ქალღმერთი ნიკე. აი, შემოდის მშვენიერი, დიდებული ქალღმერთი ჰერა, ზევსის მეუღლე. ზევსი პატივსა სცემს თავის მეუღლეს. ქორწინების მფარველი ქალღმერთი ჰერა ოლიმპოს ღმერთებს შორის საყოველთაო პატივისცემით არის გარემოცული. როცა თავისი მშვენიერებითა და ბრწყინვალე სამოსელით გამორჩეული დიდებული ჰერა სანადიმო დარბაზში შემოდის, ყველა ღმერთი ფეხზე დგება და თავს მდაბლად ხრის მეხთამტყორცნელი ზევსის მეუღლის წინაშე. ის კი, ზვიადი თავისი ძლიერებით, ოქროს ტახტისკენ მიემართება და მორჭმით ჯდება ღმერთებისა და ადამიანთა მბრძანებლის – ზევსის გვერდით. ჰერას ტახტთან დგას მისი რჩეული შიკრიკი, ცისარტყელას ქალღმერთი, მსუბუქფრთიანი ირიდა, მარად რომ მზად არის ცისარტყელას ფრთებით გაემუროს დედამიწის უშორეს კუთხეებში ჰერას ბრძანებების შესასრულებლად.

ნადიმობენ ღმერთები. ზევსის ასულს ახალგაზრდა ჰებეს და ტროას მეფის ვაჟს განიმედს, ზევსის რჩეულსა და საყვარელ ყმანვილს, მისი ნებით უკვდავყოფილს, მათთვის მოაქვთ ამბროსია და ნექტარი – ღმერთების საჭმელ-სასმელი. მშვენიერი ქარიტები და მუზები ცეკვა-სიმღერით ატკბობენ მონადიმეთ. ისინი ხელი-ხელჩაკიდებული უვლიან ფერხულს. ღმერთები კი ტკბებიან მათი მსუბუქი მოძრაობითა და საოცარი, მარადიული მშვენიერებით. მხიარულება ემატება ოლიმპოელთა ნადიმს. აქ წყვეტენ ღმერთები უმნიშვნელოვანეს საქმეებს, აქ ადგენენ ქვეყნიერებისა და ადამიანთა ბედს.

ზევსი ოლიმპოდან უგზავნის ადამიანებს თავის საჩუქრებს და ადგენს დედამიწაზე წესრიგსა და კანონ-წესებს. ზევსის ხელთ არის ადამიანთა ბედი, ბედნიერება და უბედურება, სიკეთე და ბოროტება, სიკვდილი და სიცოცხლე – ყოველი მის ხელთ არის... ზევსის სასახლის ჭიშკართან ორი დიდი ჭურჭელი დგას: ერთ მათგანში სიკეთის ძღვენია, მეორეში – ბოროტების. ზევსი იღებს ორსავე ჭურჭლიდან სიკეთესა და ბოროტებას და უგზავნის ადამიანებს. ვაი იმ ადამიანს, რომელსაც მეხთამტყორცნელი მხოლოდ ბოროტების საწყაულიდან გაუგზავნის საჩუქრებს. ვაი, მასაც, ვინც არღვევს დედამიწაზე ზევსის მიერ დაწესებულ წესრიგს და არ იცავს მის კანონებს. მრისხანედ შეიკრავს ხშირ წარბებს კრონოსის შვილი, შავი ღრუბლები დაფარავენ მაშინვე ცას. განრისხდება დიდი ზევსი, და აეშლება თავზე თმები, თვალები კი მოუთმენლობის ცეცხლით აენთება. მოიქნევს მარჯვენას – იქუხებს მეხი, ისარი გადასერავს ცას, გაიკიაფებს ელვა, და შეირყევა მაღალი ოლიმპო.

მარტო ზევსი როდი იცავს კანონებს. მის ტახტთან დგას კანონთა დამცველი თემიდა. თემიდა მეხთამტყორცნელის ბრძანებით იწვევს ნათელ ოლიმპოზე ღმერთების საბჭოს ხოლო დედამიწაზე სახალხო კრებას. ამავე დროს, თვალ-ყურს ადევნებს, რომ არ ირღვეოდეს დედამიწაზე წესი და კანონი. ოლიმპოზეა ზევსის ასული ქალღმერთი დიკეე, მართლმსაჯულების მეთვალყურე. სასტიკად სჯის ზევსი უსამართლო მოსამართლეებს, როცა დიკე მოახსენებს ხოლმე, რომ არ ასრულებენ ზევსის მიერ დადგენილ კანონებს. ქალღმერთი დიკე – სიმართლის დამცველი და სიცრუის დაუძინებელი მტერია.

ზევსი იცავს წესიერებასა და სამართალს სამყაროში და ადამიანებს ბედნიერებასა და უბედურებას უგზავნის. თუმცა ადამიანებს ბედნიერებასა თუ უბედურებას ზევსი უგზავნის, ადამიანთა ბედს

მანც ნათელ ოლიმპოზე მცხოვრები ბედისწერის შეუბრალებელი ქალღმერთები – მოირები განაგებენ. თვით ზევსის ბედიც მათ ხელთაა. ბედისწერა განაგებს ღმერთებსაც და მოკვდავთაც. ვერავინ გაექცევა უწყალო ბედისწერას. არ არსებობს ისეთი ძალა, ისეთი ძალაუფლება, რომელიც ოდნავ მაინც შეცვლიდა თუნდაც რაიმეს იმაში, რაც წინასწარ უწერიათ ღმერთებსა და ადამიანებს. მორჩილად თავის დახრა მართებს ყველას ბედისწერის წინაშე. მხოლოდ მოირებმა იციან ბედისწერის ნება-სურვილი. მოირა კლდით ადამიანის სიცოცხლის ძაფს ართავს და განსაზღვრავს მის სიცოცხლის ხანგრძლივობას: განყდება ძაფი და დასრულდება სიცოცხლე ლაქესისი არც კი უყურებს, ისე ამოიღებს წილს, რომელიც ადამიანს უნდა შეხვდეს ცხოვრებაში. არავის არ შეუძლია მოირების მიერ განსაზღვრული ბედის შეცვლა, რადგან მესამე მოირა ატროპოსი გრძელ გორგალზე ახვევს ყველაფერს, რაც მისმა დებმა ადამიანს დაუდგინეს. ხოლო რაც შეტანილია ბედისწერის გრძელ გორგალში, ის გარდუვალია. უღმობელნი არიან დიადი, სასტიკი მოირები.

ოლიმპოზე არის კიდევ ერთი ბედისწერის ქალღმერთი, – ესაა ბედნიერებისა და კეთილდღეობის ქალღმერთი ტიხე. სიუხვის რქიდან, იმ ღვთაებრივი თხის ამაღლეთას რქიდან, რომელმაც გამოკვება თვით ზევსი, ის უხვად აფრქვევს სიკეთეს ადამიანებისთვის, და ბედნიერია ის, ვინც თავისი ცხოვრების გზაზე შეხვდება კეთილდღეობის ქალღმერთ ტიხეს, მაგრამ რა იშვიათად ხდება ეს. და რა უბედურია ის ადამიანი, ვისაც ზურგს აქცევს ტიხე, ახლახან რომ ანიჭებდა თავის წყალობას მას!

ასე ბატონობს ოლიმპოზე ღმერთების დასით გარემოცული ღმერთებისა და ადამიანების დიადი მეუფე – ზევსი, წესრიგისა და სამართლის დამცველი მთელს ქვეყნიერებაზე.

ჰოსეიდონი და ზღვის ღმერთი

ზღვის ღრმა უფსკრულში დგას მეხთამტყორცნელი ზევსის დიადი ძმის, მიწისმრეველის – პოსეიდონის საარაკო სასახლე. პოსეიდონი ზღვებზე მბრძანებლობს და ზღვის ტალღები ემორჩილებიან მრისხანე სამთითით შეიარაღებული მისი ხელის თვით მცირეოდენ მოძრაობასაც კი. იქ, ზღვის სიღრმეში პოსეიდონთან ერთად ცხოვრობს მისი მეუღლე, ზღვის გრძნეული ბერიკაცის ნერევის ასული, მშვენიერი ამფიტრიტე, რომელიც ზღვის სიღრმეთა დიდმა მბრძანებელმა პოსეიდონმა მამას მოსტაცა. ერთხელ პოსეიდონმა შემთხვევით ნახა, როგორ უძღვებოდა ამფიტრიტე თავისი დების – ნერეიდების ფერხულს კუნძულ ნაქსოსის სანაპიროზე. ზღვის ღმერთი დაატყვევა ამფიტრიტეს სიმშვენიერემ, და პოსეიდონმა განიზრახა მისი გატაცება თავისი ეტლით. მაგრამ ამფიტრიტემ თავი შეაფარა ტიტან ატლანტს, რომელსაც თავისი მხრებით უკავია ცის თალი. დიდხანს ამაოდ ეძებდა პოსეიდონი ნერევის მშვენიერ ასულს, მაგრამ ვერსად იპოვა. ბოლოს დელფინმა ასწავლა მისი თავშესაფარი. ამ სამსახურისათვის პოსეიდონმა დელფინი ციურ თანავარსკვლავედებს შორის მოათავსა. პოსეიდონმა მოსტაცა ატლანტს ნერევის მშვენიერი ასული და ცოლად შეირთო.

იმ დროიდან ამფიტრიტე თავის მეუღლე პოსეიდონთან ერთად ცხოვრობს წყალქვეშა სასახლეში. შორს, სასახლის ზემოთ, ზღვის ტალღები ხმაურობენ. ზღვის ღვთაებათა გუნდი ეხვევა პოსეიდონს და მორჩილად ასრულებს მის ნება-სურვილს. მათ შორის არის პოსეიდონის შვილი ტრიტონი, ნიჟარის ბუკის ქუხილით რომ იწვევს სასტიკ ქარიშხლებს. ღვთაებებს შორის არიან ამფიტრიტეს მშვენიერი დები – ნერეიდებიც. პოსეიდონი მბრძანებლობს ზღვებზე. როდესაც საოცარი რაშები მის ეტლს მღელვარე ზღვაზე მიაქროლებენ, მარად დაუცხრომელი ტალღები უკან იხევენ და გზას უთმობენ მეუფე პოსეიდონს. მშვენიერებით თვით ზევსის სწორი ღმერთი უკიდევანო

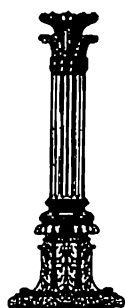
ზღვას სერავს, გარშემო კი დელფინები თამაშობენ, თევზები მოცურავენ ზღვათა სიღრმიდან და მის ეტლს ერტყმიან. ხოლო, როცა პოსეიდონი თავის მრისხანე სამთითს ზღვას დაჰკრავს ქაფის თეთრი თხემებით დაფარული ბუმბერაზი მთების მსგავსი, მძლავრი ტალღები ატორტმანდებიან და ზღვაზე სასტიკი ქარიშხალი აბობოქრდება. ხმაურით ეხეთქებიან მაშინ ზღვის ზვირთები სანაპიროზე აღმართულ სალ კლდეებს და მიწას არყევენ. მაგრამ საკმარისია პოსეიდონმა თავისი სამთითი ტალღებზე გაშალოს, და ზვირთები მაშინვე მშვიდდებიან. ქარიშხალი მყისვე ჩადგება, ზღვა კვლავ წყნარდება, სარკესავით სწორდება და ოდნავ გასაგონი შრიალით ელამუნება ნაპირებს ლურჯი, უკიდევანო ოკეანე.

მრავალი ღვთაება ახლავს ზევსის დიდ ძმას პოსეიდონს. მათ შორისაა ზღვის გრძნეული ბერიკაცი ნერევისი, მომავლის ყველა იდუმალების მცოდნე და მენცარი. ნერევისისათვის უცხოა სიცრუე. მხოლოდ სიმართლეს ამცნობს ღმერთებსა და ადამიანებს. ბრძნულ რჩევებს იძლევა გრძნეული ბერიკაცი. ორმოცდაათი მშვენიერი ასული ჰყავს ნერევსს. მხიარულად თამაშობენ ნორჩი ნერეიდები ზღვის ტალღებში და ელვარებენ ღვთაებრივი სილამაზით. ხელიხელჩაკიდებულნი ამოდიან ზღვის უფსკრულებიდან, დამწკრივდებიან და ხმელეთისაკენ მომავალი მოლივლივე ტალღების ალერსიან შრიალში უვლიან ფერხულს. სანაპირო კლდეების გამოძახილი იმეორებს მათი ნაზი სიმღერის ხმას, ზღვის წყნარ დუდუნს რომ მიაგავს. ნერეიდები მფარველობენ ზღვაოსნებს და ზრუნავენ მათი ცურვის ბედნიერი დასრულებისათვის.

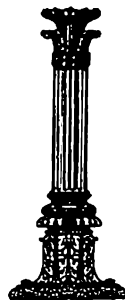
ზღვის ღვთაებებს შორისაა მოხუცი პროტევსიც, ზღვასავით რომ იცვლის სახეს და თავისი სურვილისამებრ იქცევა სხვადასხვა ცხოველად და ურჩხულად. ისიც გრძნეული ღმერთია, ადამიანმა რაიმე ხერხი უნდა იხმაროს, რომ მოულოდნელად წაადგეს თავს, შეიპყროს და აიძულოს პროტევსი გაუმხილოს მომავლის საიდუმლოება. მიწისმრყეველი პოსეიდონის სხვა მხლებელთა შორისაა აგრეთვე, გლავკე, მეთევზეთა და მეზღვაურთა მფარველი. ისიც წინასწარმეტყველია. გლავკე ხშირად ამოსულა ხოლმე ზღვის სიღრმიდან ზედაპირზე და ბრძნული რჩევები მიუცია მოკვდავთათვის. უძლეველნი არიან ზღვის ღმერთები, დიდია მათი ძალაუფლება, მაგრამ უზენაესი მბრძანებელი კი მაინც ზევსის დიდი ძმა პოსეიდონია.

ყველა ზღვასა და ხმელეთს გარშემო ევლება ჭაღარა ოკეანე – ღმერთი-ტიტანი, დიდებითა და პატივით თვით ზევსის ტოლი. ოკეანე

ცხოვრობს შორს ქვეყნიერების საზღვრებიდან და მის გულს არ აღელვებს მინიერი საქმეები. სამი ათასი ვაჟი – მდინარეთა ღმერთები და სამი ათასი ასული – ოკეანიდები, წყაროებისა და ნაკადულების ქალღმერთები ჰყავს ოკეანეს. დიდი ღმერთის ოკეანის ვაჟიშვილები და ქალიშვილები თავიანთი დაუშრეტელი უკვდავების წყლით კეთილდღეობასა და სიხარულს ანიჭებენ მოკვდავთ, ასულდგმულებენ მიწასა და ყველა ცოცხალ არსებას.

ჰადესის სამეფო

ღრმა მიწისქვეშეთში მეფობს ზევსის ულმობელი, პირქუში ძმა ჰადესი. წყვდიადითა და საშინელებითაა აღვსილი მისი საბრძანებელი. არასდროს არ აღწევს იქ მოელვარე მზის სიხარულის მომნიჭებელი სხივი. უძირო უფსკრულებში ეშვება გზა დედამიწიდან ჰადესის ნალვლიან სამეფოში. იქ მოედინებიან პირქუში მდინარეები, იქვე მოსჩქეფს ყოვლის გამყინავი წმინდა მდინარე სტიქსი, რომელსაც თვით ღმერთები ფიცულობენ.

ჰადესის სამეფოში მთარღვევენ ტალღებს მდინარეები კოციტოსი და აქერონტი. ნალვლიანი, გულსაკლავი გოდებით შეძრავენ ხოლმე მიცვალებულთა სულები მათ პირქუშ სანაპიროებს. მიწისქვეშა სამეფოში ჭავლებად მიედინება, აგრეთვე, ლეთას ნაკადი, რომელიც სულებს ავინყებს ყოველივე მიწიერს. ასფოდელოსის ფერმკრთალი ყვავილებით დაფარულ ჰადესის სამეფოს პირქუშ ველებზე მიცვალებულთა ლანდები დაეხეტებიან და დაუსრულებლად უჩივიან თავის უსიხარულო ცხოვრებას, რომელსაც არ ახლავს სიხარული, სინათლე

და რაიმე სურვილი. წყნარად გაისმის მათი, ძლივს გასაგონი, შემოდგომის ქარის მიერ დევნილი დამჭუნარი ფოთლების შრიალის მსგავსი კენესა. ვერავინ დაბრუნდება უკან ამ კაეშნის სამეფოდან. მის გამოსასვლელს ფხიზლად დარაჯობს ჯოჯოხეთის სამთავიანი ძალღი კერბერი, რომელსაც ყელზე მრისხანედ მოსისინე გველები ეხვევიან. მიცვალებულთა სულების გადამყვანი მკაცრი მოხუცი ქარონი, აქერონტის მღვრიე ტალღებში აღარავის აბრუნებს უკან, – იქ სადაც სიცოცხლის მზე კაშკაშებს. მარად უსიხარულო არსებობისათვის არიან განწირულნი ჰადესის პირქუშ სამეფოში მიცვალებულთა სულები.

აი, ამ სამეფოში, სადაც არ აღწევს არც შუქი, არც მინიერი ცხოვრების სიხარული და დარდი, ჭირი და ვარამი, მბრძანებლობს ზევსის ძმა ჰადესი. ჰადესი თავის მეუღლე პერსეფონესთან ერთად ზის ოქროს ტახტზე. მათ ემსახურებიან შურისძიების შეუბრალებელი ქალღმერთი ერინიები. შეუბრალებელნი და მრისხანენი გველებითა და შოლტებით სჯიან დამნაშავეებს; არ აძლევენ წუთიერ მოსვენებას და სინდისის ქენჯნით აწამებენ. ვერავინ დაემალება მათ, – ყველგან პოულობენ ისინი თავის მსხვერპლს.

ჰადესის ტახტთან სხედან მიცვალებულთა სამეფოს მსაჯულნი – მინოსი და რადამანთე. იქვე, ტახტთან, დგას სიკვდილის ღმერთი თანატოსი, ხელში მახვილით, შავი მოსასხამითა და უზარმაზარი შავი ფრთებით. სამარის სუსხი ჰქრის ამ ფრთებიდან, როცა თანატოსი მომაკვდავის სარეცელთან მოფრინდება ხოლმე, რათა მახვილით მოჰკვეთოს თმის კულული და სული ამოჰხადოს. თანატოსს ახლავს პირქუში კერეის გუნდი, ფრთაგაშლილნი რომ დაჰქრიან ბრძოლის ველზე. კერები ზეიმობენ, როცა განგმირული გმირები ეცემიან. სისხლივით წითელი ბაგეებით ეწაფებიან ჭრილობებს, ხარბად სვამენ ცხელ სისხლს და დაცემულთა სხეულიდან სულს იტაცებენ.

აქვე, ჰადესის ტახტთანაა ძილის მშვენიერი, ახალგაზრდა ღმერთი ჰიპნოსი, უჩუმრად რომ დატრიალებს დედამიწას ყაყაჩოებით ხელში და რქიდან ძილისმომგვრელ სასმელს ასხურებს; ნაზად ეხება თავისი ჯადოსნური კვერთხით ადამიანთა თვალებს, წყნარად უხუჭავს ქუთუთოებს და მოკვდავთ ტკბილ ძილს გვრის. ძლიერია ღმერთი ჰიპნოსი, წინააღმდეგობას ვერ უწევს მას ვერც მოკვდავნი, ვერც ღმერთები, ვერც თვით მეხთამტყორცნელი ზევსი: მასაც უხუჭავს მრისხანე თვალებს ჰიპნოსი და ღრმა ძილით აძინებს.

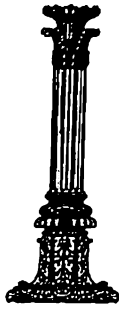
ჰადესის პირქუშ სამეფოში დაჰქრიან, აგრეთვე, სიზმრის ღმერთებიც. ზოგი მათგანი გრძნეულსა და სასიამოვნო სიზმრებს უვლენს

მძინარეს. მაგრამ არიან ღმერთები, რომლებიც საზარელი, მძიმე სიზმრებით აშინებენ და ტანჯავენ ადამიანებს. არიან მაცდური სიზმრების ღმერთებიც, რომლებიც აცდენენ ხოლმე და ხშირად ღუპავენ კიდევ ადამიანს.

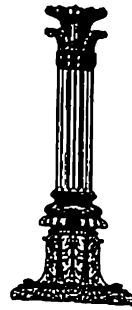
უღმრთელი ჰადესის სამეფო აღსავსეა წყვდიადითა და საშინელებით: ბნელში დაეხეტება სახედრისფეხებიანი ემპუსას ზარდამცემი მოჩვენება. ემპუსა უკუნეთ ღამეში ადამიანებს განმარტოებულ ადგილზე გაიტყუებს ხოლმე, მთელ სისხლს მოსწოვს და მერე კი ჯერ კიდევ მთრთოლვარე სხეულს შთანთქავს. იქვე დაეხეტება საზარელი ლამია. იგი ღამით შეიპარება ხოლმე ბედნიერი დედების საწოლში და ბავშვებს იპარავს, რათა მათი სისხლით მოიკლას წყურვილი. ყველა მოჩვენებასა და ურჩხულს მბრძანებლობს დიდი ქალღმერთი ჰეკატე. მას სამი თავი და სამი ტანი აქვს, უმთვარო ღამეში სრულ წყვდიადში დაეხეტება ჰეკატე გზებსა და სასაფლაოებზე, საშინელი ამალისა და სტიქის ძალების თანხლებით, შემზარავსა და მძიმე სიზმრებს გზავნის დედამიწაზე და ღუპავს ადამიანებს. ჰეკატეს უხმობენ თანაშემწედ ჯადოქრობაში, მაგრამ იგია ერთადერთი თანაშემწე ჯადოქრობის წინააღმდეგაც მათთვის, ვინც მას თაყვანსა სცემს და სამი გზის გასაყარზე მსხვერპლად სწირავს ძალს.

საშინელია ჰადესის სამეფო, და სძულთ იგი ადამიანებს.

ქვემო

დიდი ქალღმერთი ჰერა, ეგიდის მპყრობელი ზევსის მეუღლე, მფარველობს ქორწინებას და იცავს საქორწინო კავშირთა სინმინდესა და სიმტკიცეს. ჰერა უგზავნის ცოლ-ქმარს მრავალრიცხოვან მემკვიდრეებს და იცავს დედებს მშობიარობის დროს.

მას შემდეგ, რაც ზევსის მიერ დამარცხებულმა კრონოსმა მისი და-ძმები უკანვე ამოაფრქვია, დიდი ქალღმერთი ჰერა მისმა დედამ რეამ ქვეყნიერების კიდეში მიჰგვარა ჭალარა ოკეანეს. იქ ჰერას ზრდიდა ქალღმერთი თეტიდა. დიდხანს ცხოვრობდა ჰერა ოლიმპოდან მოშორებით, სინყნარესა და სიმშვიდეში. დიდმა მეხთამტყორცნელმა ზევსმა ნახა, შეუყვარდა და მოსტაცა იგი თეტიდას. ღმერთებმა ღირსეული ქორწილი გადაუხადეს ზევსსა და ჰერას. ირიდამ და ქარიტებმა მდიდრული სამოსით დაამშვენეს ჰერა, და როცა ღმერთებისა და ადამიანების დიდი მეუფის ზევსის გვერდით ოქროს ტახტზე იჯდა, ოლიმპოს ღმერთთა გუნდში თვალს იტაცებდა თავისი ნორჩი, დიდებული მშვენიერებით. ყველა ღმერთმა საჩუქარი მიართვა მბრძანებელ ჰერას. ქალღმერთმა დედამინა-გეამ ჰერას თავისი ნიალიდან საჩუქრად ამოუზარდა საკვირველი ოქროსნაყოფიანი ვაშლის ხე, ბუნება და არსი ყოველი ადიდებდა ჰერასა და მეუფე ზევსს.

ჰერა მეფობს მაღალ ოლიმპოზე. თავისი მეუღლის ზევსის მსგავსად განაგებს მეხსა და ელვას, მისი ბრძანებით შავი წვიმის ღრუბლები ფარავენ ცას, ხელის დაქნევით იწვევს იგი მრისხანე ქარიშხლებს.

მშვენიერია ჰერა, ხარისთვალეზა, შროშნისხელეზა, მისი ციური გვირგვინიდან საკვირველი კულულები ეშვებიან, ძალაუფლებითა და მშვიდი სიდიადითაა გაცისკროვნებული მისი თვალეზი. ღმერთები პატივს სცემენ ჰერას, პატივსა სცემს მეუღლე, ღრუბელთა გამფანტველი ზევსიც, და ხშირად ეთათბირება, რჩევას ეკითხება. მაგრამ ხშირია ზევსსა და ჰერას შორის უსიამოვნებაც. ხშირად ედავება ხოლმე ჰერა ზევსს ღმერთების საბჭოზე. მაშინ განრისხდება ხოლმე მეხთამტყორცნელი და ცოლს დასჯით ემურქება. ამ დროს ჰერა ჩუმდება, რისხვას გულში

იკლავს. ახსოვს როგორ დასაჯა ერთხელ ზევსმა შოლტის ცემით, მეორედ კი შეკრა და ოქროს ჯაჭვით დაჰკიდა ცასა და დედამიწას შორის, თან ორივე ფეხზე მძიმე გრდემლები მიაბა.

ძლიერია ჰერა, ვერც ერთი ქალღმერთი ვერ გაუტოლდება ძალაუფლებით, წარმტაცია იგი, დიდებულ, თვით ათენას ხელით მოქსოვილ, გრძელ მდიდრულ სამოსელში გამოწყობილი რომ დაეშვება ხოლმე ოლიმპოდან ეტლით, რომელშიც ორი უკვდავი რაშია შეხმული. ეტლი მთლიანად ვერცხლისაა, ბაჯაღლო ოქროს თვლები და მოციმციმე სპილენძის მანები აქვს. იქ, სადაც ჰერა გაივლის დედამიწაზე ნელსურნელება იფრქვევა. ყველაფერი ცოცხალი ქედს იხრის ოლიმპოს დიადი დედოფლის წინაშე.

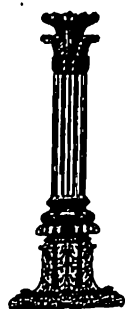
იო

ოვიდიუსის „მეტამოფოზიკის“ მიხედვით

ბევრ წყენას ითმენს ჰერა ზევსისაგან. ასე მოხდა მაშინაც, როცა ზევსმა მშვენიერი იო შეიყვარა და იგი ძროხად აქცია, თავისი ცოლის ჰერასაგან რომ დაეფარა. მაგრამ ამით მეხთამტყორცნელმა მაინც ვერ იხსნა იო. ჰერამ დაინახა ქათქათა ძროხა და ზევსს სთხოვა მაჩუქეო. ზევსმა უარი ვერ უთხრა. ჰერა დაეპატრონა იოს და დარაჯად მიუჩინა ასთვალა არგუსი. იტანჯებოდა საცოდავი იო, ვერავის ანდობდა თავის კაეშანს. ძროხად ქცეულმა დაკარგა მეტყველება. იოს დარაჯობდა არგუსი, რომელიც არასდროს არ იძინებდა, ვერსად ემალებოდა იო ფეხზე გუშაგს. ზევსი ხედავდა მის ტანჯვას, ამიტომ უხმო თავის შვილს ჰერმესს და იოს მოტაცება დაავალა.

სწრაფად გაჩნდა ჰერმესი იმ მთის მწვერვალზე, სადაც ასთვალ-ლიანი გუშაგი დარაჯობდა იოს. ტკბილი სიტყვებით ჩააძინა არგუსი. როგორც კი მან ასივე თვალი მოხუჭა, ჰერმესმა იშპიშლა მრუდე ხმალი და არგუსს თავი მოჰკვეთა. იო განთავისუფლდა, მაგრამ ვერც ამით იხსნა ზევსმა იო ჰერას რისხვისაგან. ქალღმერთმა იოს საშინელი კრაზანა მიუჩინა. თავისი საზარელი ისრით კრაზანა ქვეყნიდან ქვეყანაში ერეკებოდა ტანჯვისაგან გაოგნებულ უბედურ იოს. ვერსად პოულობდა იგი სიმშვიდეს. გაშმაგებით გარბოდა სულ წინ და წინ, ხოლო კრაზანა კი კვალდაკვალ მისდევდა, ყოველ წამს აცხრებოდა და სხეულში ნესტარს ასობდა. კრაზანის ნესტარი შხამავდა იოს, წევდა, როგორც გავარვარებული რკინა. სად არ ირბინა

იომ, რომელი ქვეყნები არ მოიარა. მრავალი ხეტიალის შემდეგ, მან უკიდურეს ჩრდილოეთში, სკვითების ქვეყანაში იმ კლდეს მიაღწია, რომელზედაც მიჯაჭვული იყო ტიტანი პრომეთე. პრომეთემ უწინასწარმეტყველა უბედურ ქალს, რომ მხოლოდ ეგვიპტეში მოელებოდა ბოლო მის ტანჯვას. კრაზანის მიერ დევნილი იო იქით გაემშურა. ბევრი ტანჯვა გამოსცადა, მრავალ დაბრკოლებას შეხვდა, ვიდრე ეგვიპტეს მიაღწევდა. იქ, ნაყოფიერი ნილოსის სანაპიროებზე, ზევსმა იოს უწინდელი სახე დაუბრუნა და მას ეყოლა შვილი ეპაფე. ეს იყო ეგვიპტის პირველი მეფე და მამამთავარი გმირთა დიდი თაობისა, რომელსაც ეკუთვნოდა საბერძნეთის უდიდესი გმირი ჰერაკლე.

გეოლოგია

დაბადება

სინათლის ღმერთი, ოქროს კულულებიანი აპოლონი, კუნძულ დელოსზე დაიბადა. მის დედას – ლეტოს, ქალღმერთ ჰერას რისხვით განამებულს, ვერსად ეპოვა თავშესაფარი. ჰერას მიერ წარგზავნილ დრაკონ პითონისაგან დევნილი ბოლოს დელოსზე დაიმალა. ეს კუნძული იმ დროს მღელვარე ზღვის ტალღებში დაცურავდა. როგორც კი ლეტომ დელოსზე ფეხი შედგა, ზღვის უფსკრულიდან ტალღების უზარმაზარი სვეტები აღიმართნენ და ეს უდაბური კუნძული ერთ ადგილზე შეაჩერეს. იმ დღიდან მოკიდებული დღემდე ურყევად დგას იქ, სადაც პირველად შეჩერდა. დელოსის გარშემო ბოხოქრობდა ზღვა, ნალვლიანად აზიდულიყვნენ გაშიშვლებული კლდეები, მცენარეების ნასახიც არსად იყო. მხოლოდ ზღვის თოლიები პოულობდნენ თავშესაფარს ამ კუნძულზე და თავიანთი მწუხარე ძახილით აყრუებდნენ კლდეებს.

მაგრამ აი, დაიბადა სინათლის ღმერთი აპოლონი, და ყოველივეს

ცხოველმყოფელი სინათლის სხივები მოეფინა. ოქროსფრად აციმ-
ციმდნენ დელოსის კლდეები. გარშემო ყველაფერი აყვავდა, აელვარ-
და: ზღვის ნაპირზე აღმართული კლდეები, კიინთოს მთა, ზღვა და
ხეობები, ხმამალა უძღვნიდნენ ქებათაქებას ახალშობილ ღმერთს,
დელოსზე თავმოყრილი ქალღმერთები კი ამბროსიასა და ნექტარს
ანვდიდნენ მას. ქალღმერთებთან ერთად ზეიმობდა მთელი ბუნება.

აპოლონის ბრძოლა პითონთან და დელფოს

ორაკულის დაარსება

ახალგზარდა, სხივნათელმა აპოლონმა ცაში გაინავარდა. ხელ-
ში ხმატკბილი კითარა ეკავა, მხარზე ვერცხლის მშვილდი ჰქონდა
გადაგდებული. ოქროს ისრები ხმამალა წკრიალებდნენ მის კაპარ-
ჭში. ამაყად, ზეიმით მიჰქროდა აპოლონი ცისა და მიწის შუა, გა-
ნადგურებით ემუქრებოდა ყოველსავე ბოროტს, წყვდიადის ყოველ
ნაშიერს. იქით იჩქაროდა, სადასც ცხოვრობდა საზარელი პითონი,
ასე შეუბრალებლად რომ სდევნიდა მის დედა ლეტოს. აპოლონს
შური უნდა ეძია პითონზე ყველა იმ ბოროტებისათვის, რაც მის მშო-
ბელს მიაყენა.

აპოლონმა სწრაფად მიაღწია პირქუშ ხეობას, – პითონის ბუნ-
აგს. გარშემო აღმართულიყო კლდეები, რომელთა მწვერვალები ცას
სწვდებოდა. წყვდიადი მეფობდა ხეობაში. მის ძირზე უსწრაფესად
მიჰქროდა ქაფისგან გაჭაღარავებული მთის მდინარე, ხოლო ზემოთ
ნისლი ირეოდა. საშინელი პითონი თავისი ბუნაგიდან გამოცურ-
და. მისი უზარმაზარი ფორეჯებიანი ტანი კლდეებს შორის ურიცხვ
რგოლებად იკლაკნებოდა. მთები და კლდეები იდრიკებოდნენ მისი
სხეულის სიმძიმისაგან და ადგილიდან იძროდნენ. გამძვინვარებუ-
ლი პითონი ყველაფერს აპარტახებდა, სიკვდილს თესავდა გარშემო.
გარბოდნენ შეძრწუნებული ნიმფები, ყოველი ცოცხალი არსება
გაუბობდა ურჩხულს. პითონი ყალყზე შედგა, ძალუმი, მძვინვარე,
საზარელი ხახა დააღო და უკვე მზად იყო ოქროსკულულებიანი აპო-
ლონის გადასაყლაპად. გაისმა ვერცხლის მშვილდის ღარის წკრიალი,
ნაპერწკალივით გაიელვა ჰაერში აუცდენელმა ოქროს ისარმა, მას
მიჰყვა მეორე, მერე მესამე. აპოლონმა სეტყვასავით დაატეხა პითონს
ოქროს ისრები. განგმირული დაეცა დედამიწაზე უსულო დრაკონი.
ხმამალა გაისმა პითონის მძლეველის, ოქროსკულულებიანი აპო-

ლონის გამარჯვების საზეიმო სიმღერა (პეანი) და ღმერთს კითარის ოქროს სიმებმა მისცეს ბანი.

აპოლონმა იმ ადგილას, სადაც აღმართულია დელფები, პითონი მიწაში ჩამარხა და დელფოს ტაძარი და ორაკული დააარსა, რათა ადამიანებისათვის წინასწარ ეუწყებინა თავისი მამის, ზევსის ნება.

აპოლონმა მაღალი სანაპიროდან შორს ზღვაში კრეტელ მეზღვაურთა ხომალდი შენიშნა. მაშინ მან დელფინის სახე მიიღო, ლურჯ ზღვაში გადაეშვა, ხომალდს დაენია და ზღვის ტალღებიდან სხივნათელი ვარსკვლავის სახით გემბანზე აფრინდა. აპოლონმა ხომალდი ქალაქ კრისოს ნავსაყუდელში მიიყვანა და კრეტელ მეზღვაურებს ოქროს კითარის დაკვრით დელფოს ნაყოფიერი ველები-საკენ გაუძღვა. კრეტელი ზღვაოსნები მან თავისი ტაძრის პირველ ქურუმებად აქცია.

დავნა

ოვიდიუსის „მეტამოფოზიკის“ მიხედვით

ნათელმა, მზიარულმა ღმერთმა აპოლონმა ნალველიც იცის, და აი, მასაც ენვია უბედურება. პითონის დამარცხების შემდეგ მალე იგემა დარდი. როცა გამარჯვებით გაამაყებული აპოლონი თავისი ისრებით განგმირულ ურჩხულს ადგა თავზე, თვალი მოჰკრა გვერდით მდგომ სიყვარულის ჭაბუკ ღმერთს ეროსს, ოქროს მშვილდს რომ ეზიდებოდა. აპოლონმა სიცილით უთხრა:

– რად გინდა, ჭაბუკო ასეთი მრისხანე იარაღი? გამგმირავი ოქროს ისრების ტყორცნა, რომელთა შემწეობითაც ეს-ეს არის ბოლო მოვულე პითონს, მე მომანდე. ხომ არ გინდა დიდებით გამიტოლდე, მოისარს? ან იქნებ ჩემზე მეტი სახელის მოხვეჭასაც ფიქრობ?

განაწყენებულმა ეროსმა ამაყად უპასუხა აპოლონს:

– შენი ისრები, აპოლონ, მიზანს არ სცდებიან, ყველას ჭრიან, მაგრამ ჩემი ისარი დაგჭრის შენ.

ეროსმა ოქროს ფრთები შეარხია და ელვის სისწრაფით აფრინდა მაღალ პარნასზე. იქ კაპარჭიდან ორი ისარი ამოიღო: ერთი გულის დამჭრელი და სიყვარულის გამომწვევი ისარი აპოლონს ესროლა და გულში დაჭრა, მეორე კი – სიყვარულის მკვლელი, გულზე დაასო მდინარის ღმერთის პენევსის ასულს ნიმფა დაფნას.

ერთხელ აპოლონი მშვენიერ დაფნას შეხვდა და შეიყვარა. მა-

გრამ, როგორც კი ოქროსკულულებიანი აპოლონი დაინახა, დაფნა ქარზე უსწრაფესად გაიქცა. აკი ეროსის სიყვარულის მკვლელმა ისარმა, მას გული განუგმირა. გაქცეულ დაფნას კვალდაკვალ მიჰყვა ვერცხლისმშვილდიანი ღმერთი.

– შეჩერდი, მშვენიერო ნიმფავ, – შესთხოვდა აპოლონი. – რისთვის გამირბიხარ, თითქოს კრავი იყო და მგელი აგდევენებოდეს? არწივის დევნილი მტრედივით მიჰქრიხარ! მე ხომ შენი მტერი არა ვარ! შეხედე, ფეხები კვრინჩხის ეკლებით დაისერე. ო, მომიცადე, შეჩერდი! მე ხომ აპოლონი ვარ, მეხთამტყორცნელ ზევსის შვილი და არა უბრალო მოკვდავი მწყემსი.

მაგრამ სულ უფრო სწრაფად გარბოდა მშვენიერი დაფნა. ფრთა-შესხმულივით სწრაფად მისდევს აპოლონი. აი, დაუახლოვდა კიდეც. სადაცაა დაენწევა! დაფნა უკვე გრძნობს მის სუნთქვას. ძალ-ლონე ღალატობს. დაფნამ ხელები აღაპყრო და თავის მამას პენევსს შეევედრა:

– მამაჩემო პენევს, დამეხმარე! მიწავ, თან ჩამიტანე! ო, მიშველეთ, მომაშორეთ ეს სახე, მხოლოდ ტანჯვას რომ მაყენებს!

როგორც კი წარმოსთქვა ვედრება, მყისვე კიდურები გაუშეშდა, ქერქმა დაუფარა ნაზი სხეული, თმა ფოთლებად ექცა, ხოლო ცაში აღმართული ხელები ტოტებად. დიდხანს იდგა ნალვლიანი აპოლონი დაფნის წინ, და ბოლოს წარმოსთქვა:

– დაე, მხოლოდ შენი ტოტების გვირგვინი მიმკობდეს თავს. დე, ამიერიდან შენი ფოთლებით ამკობდნენ ჩემს კითარას, ჩემს კაპარჭს. დე, ნურასოდეს ნუ დაჭკნება, დაფნავ, სიმწვანე შენი. იყავ მარად მწვანე!

დაფნამ კი აპოლონის პასუხად წყნარად შეაშრიალა თავისი ხშირი ფოთლები და თითქოს თანხმობის ნიშნად მწვანე კენწერო დახარა.

აპოლონი ადმეტესთან

აპოლონი უნდა განწმენდილიყო ცოდვისაგან, პითონის სისხლი რომ დაღვარა. თვითონაც ხომ წმენდს ადამიანებს, რომელთაც მკვლელობა ჩაიდინეს. ზევსის გადანყვეტილებით იგი მშვენიერსა და კეთილშობილ მეფე ადმეტეს ესტუმრა თესალიაში. აქ მეფის ჯოგებს მწყემსავდა და ამით ინანიებდა თავის ცოდვებს. როცა აპოლონი საძოვრებზე ლერწმის სალამურზე ან თავის კითარაზე უკრავ-

და, გარეული მხეცები ტყეებიდან გამოდიოდნენ და სიმთა ჟღერით მოჟადოებულნი უსმენდნენ. ავაზები და მძვინვარე ლომები აღარ ერჩოდნენ ჯოგებს. ირმები და არჩვები გროვდებოდნენ სალამურის ხმაზე. მშვიდობა და სიხარული მეფობდა გარშემო. კეთილდღეობამ დაისადგურა ადმეტეს სასახლეში. არავის არ ჰქონდა ასეთი უხვი ნაყოფი. მთელს თესალიაში არავის ჰყავდა მისებრ ქებული ცხენები და ჯოგები. ყოველივე ეს ოქროსთმიანმა აპოლონმა მისცა. აპოლონი დაეხმარა ადმეტეს იოლკოსის მეფის პელიასის ასულის ალკესტი-დას ცოლად შერთვაშიც. პელიასს გადაწყვეტილი ჰქონდა, ქალიშვილი მიეთხოვებინა მისთვის, ვინც დათვსა და ლომს ეტლში ერთად შეაბამდა. მაშინ აპოლონმა თავის მეგობარ ადმეტეს დაუძლეველი ძალა მიანიჭა და მეფემ ეგზომ ძნელი ამოცანა შეასრულა. აპოლონი ადმეტეს რვა წელი ემსახურა და თავისი სამსახურით ცოდვა რომ გამოისყიდა, დელფოში დაბრუნდა.

გაზაფხულსა და ზაფხულს აპოლონი დელფოს მიდამოებში ატარებს. ხოლო როცა შემოდგომა დგება, ყვავილები ჭკნებიან და ხეებზე ფოთლები ყვითლდებიან, როცა ცივი ზამთარი ახლოვდება და პარნასის მწვერვალს თოვლი ფარავს, აპოლონი თავის თეთრ გედებშემულ ეტლში ჯდება და მიემშურება ჰიპერბორეელთა ქვეყანაში, მარადიული გაზაფხულის მხარეში, სადაც ზამთარი არ იცის. ზამთრის თვეებს იქ ატარებს, ხოლო როცა დელფოში ყველაფერი აყვავდება, როცა გაზაფხულის მაცოცხლებელი სუნთქვა ყვავილებს გაშლის და კრისის ხეობას ჭრელ ფიანდაზად აქცევს, ოქროსკულულებიანი აპოლონიც თავისი თეთრი ჰაეროვანი გედებით დელფოს უბრუნდება და ადამიანებს მეხთამტყორცნელი ზევსის ნება-სურვილს უწინასწარმეტყველებს. მაშინ დელფოს მხარეში ზეიმით აღნიშნავენ აპოლონის დაბრუნებას ჰიპერბორეელების ქვეყნიდან. ღმერთი აპოლონი მთელ გაზაფხულსა და ზაფხულს აქ ატარებს, დროგამოშვებით კი თავის მშობლიურ დელოსსაც ნახულობს, სადაც, აგრეთვე, დიდებული ტაძარი აქვს.

აპოლონი და მუზები

ტყიანი ჰელიკონის კალთებზე, იქ სადაც ჰიპოკრენის წმინდა წყაროს წყლები იდუმლად დუდუნებენ, და მაღალ პარნასზე, კასტალის ანკარა წყაროა, გაზაფხულობით და ზაფხულობით აპოლონი ცხრა

მუზის ფერხულს მიუძღვის.

ახალგაზრდა, მშვენიერი მუზები, ზევსისა და მნემოსინეს ასულნი, აპოლონის მუდმივი თანამგზავნი არიან. აპოლონი წინამძღოლობს მათ ფერხულს და მათ სიმღერას თავისი ოქროს კითარის სიმთაჟღერას აყოლებს. დაფნით დამშვენებული დიდებულად თავანუელი მიუძღვის წინ მუზების ქოროს, და უკან მიჰყვება ყველა ცხრა მუზა: კალიოპე – ეპიკური პოეზიის მუზა, ევტერპე – ლირიკის მუზა, ერატო – სატრფიალო სიმღერების მუზა, მელპომენე – ტრაგედიის მუზა, თალია – კომედიის მუზა, ტერპსიქორე – ცეკვის მუზა, კლიო – ისტორიის მუზა, ურანია – ასტრონომიის მუზა და პოლიიმნია – წმინდა საგალობელთა მუზა. ზემით ქუხს მათი ქორო და მთელი ბუნება მონუსხულივით უსმენს მათს ღვთაებრივ სიმღერას.

როცა აპოლონი მუზების თანხლებით ნათელ ოლიმპოზე ღმერთების დასში გამოჩნდება და მისი კითარის ხმასთან შეხმატკბილებული მუზების სიმღერა აჟღერდება, მაშინ ოლიმპოზე სრული დუმილი ისადგურებს. თვით არესი ივინყებს სისხლისმღვრელი ომების ხმაურს, აღარ ტყორცნის ელვის ენებს ღრუბელთა გამფანტავი ზევსი, ღმერთები ივინყებენ განხეთქილებებს, მშვიდობა და სინყნარე ისადგურებს ოლიმპოზე. თვით ზევსის არწივი დაბლა უშვებს ძალუმ ფრთებს და ხუჭავს ფხიზელ თვალებს, აღარ გაისმის მისი მრისხანე ყიპყიპი, მშვიდად თვლემს იგი ზევსის კვერთხზე. როცა აპოლონი მხიარულად გაჰკრავს ღვთაებრივ თითებს ოქროს კითარის სიმებს, მაშინ ღმერთების სანადიმო დარბაზში ნათელი, მოციმციმე ფერხული დაიძვრის. მუზები, ქარიტები, მარად ნორჩი აფროდიტე, არესი და ჰერმესი – ყველა მონაწილეობს მხიარულ ფერხულში; ხოლო სულ თავში რონინით მიდის ახოვანი, დიდებული ქალწული, აპოლონის და ოქროსფერი ნათელი სხივებით გარემოცული არტემიდე. ცეკვავენ ნორჩი ღმერთები აპოლონის კითარის ხმაზე.

ალოეის ვაჟები

სასტიკია შორსმტყორცნელი აპოლონი, თუ განრისხდა არ იციან შებრალება მისმა ოქროს ისრებმა. მრავალი განგმირეს ამ ისრებმა. მათ დალუპეს ალოეის ვაჟები, რომლებიც გაამაყებულნი იყვნენ საკუთარი ძალით და არავისი მორჩილება არ ისურვეს. მათ ადრეულ სიყმაწვილეში განითქვეს სახელი თავიანთი უზარმაზარი ტანადობით,

უსაზღვრო ღონითა და სიმამაცით. ჯერ კიდევ ყმანვილები იყვნენ ოტი და ეფიალტე, როცა ოლიმპოს ღმერთებს მუქარა შეუთვალეს:

– ო, გვაცალეთ, ოლონდ გვაცალეთ ჩვენი ზებუნებრივი ძალის გაფურჩქვნა და დავაჟკაცება, ერთმანეთზე დავაყუდებთ ოლიმპოს, პელიონისა და ოსის მთებს, ცაში ამოვალთ და ჰერასა და არტემიდეს მოგტაცებთ ოლიმპოელებო.

ასე, ტიტანების მსგავსად, ემუქრებოდნენ ოლიმპოელებს ალოეის ურჩი შვილები. და ალბათ, სისრულეშიც მოიყვანდნენ თავიანთ მუქარას, ხომ შებოჭეს კიდევ ომის მრისხანე ღმერთი არესი, მთელი ცამეტი თვე იტანჯებოდა იგი სპილენძის დილეგში, და კიდევ დიდხანს იქნებოდა ბნელში გამოკეტილი ომით გაუმაძღარი არესი, რომ უკვე ძალღონეგამოლუული ღმერთ ჰერმესს არ გაეცა უძლეველნი იყვნენ ოტი და ეფიალტე. აპოლონმა ვერ აიტანა მათი მუქარა. მოზიდა ღმერთმა თავისი შორსმტყორცნელი ვერცხლის მშვილდი, ცეცხლის ნაპერწკლებივით გაიელვეს ჰაერში მისმა ოქროს ისრებმა და ოტი და ეფიალტე განგმირულნი დაეცნენ.

მარსიასი

სასტიკად დასაჯა აპოლონმა ფრიგიელი სატირი მარსიასიც იმითათვის, რომ მასთან მუსიკაში პაექრობა გაბედა. კითარედმა აპოლონმა ასეთი კადნიერება ვერ აიტანა. ერთხელ, ფრიგიის ველებზე ხეტიალისას, მარსიასმა იპოვა ლერწმის სალამური. ქალღმერთ ათენას გადაეგდო. როცა შენიშნა, რომ მისივე გამოგონილ სალამურზე დაკვრა ღვთაებრივად ღამაზ სახეს უმახინჯებდა, ათენამ დაწყევლა თავისი გამოგონება და ბრძანა:

– სასტიკად დაისაჯოს ის, ვინც ამ სალამურს აიღებსო.

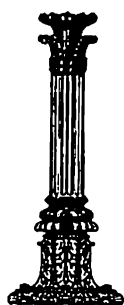
მარსიასმა სულაც არ იცოდა, რა ბრძანა ათენამ, აიღო სალამური და მალე ისე კარგად ისწავლა დაკვრა, რომ ყველა გატაცებით უსმენდა მის უბრალო მუსიკას. მარსიასი გაამაყდა და თვით მუსიკის მფარველი აპოლონი გამოიწვია შეჯიბრში.

აპოლონმა გამოწვევა მიიღო და შეჯიბრზე მოვიდა გრძელ მდიდრულ ქლამიდში გამოწყობილი, დაფნის გვირგვინითა და ოქროს კითარით.

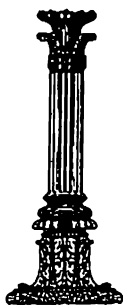
რა უბადრუკი ჩანდა დიდებული, მშვენიერი აპოლონის წინაშე ტყეებისა და ველების მცხოვრები მარსიასი, თავისი საცოდავი ლერწმის

სალამურით! განა შეეძლო სალამურიდან ისეთი ხმების გამოწვევა, როგორიც მუშების წინამძღოლი აპოლონის კითარის ოქროს სიმებიდან იფრქვეოდა! აპოლონმა გაიმარჯვა. გამოწვევით განრისხებულმა აპოლონმა ბრძანა მარსიასი ხელებით დაეკიდათ და ცოცხლად გაეძროთ მისთვის ტყავი. ასე ძვირად დაუჯდა მარსიასს თავისი სითამამე.

მარსიასის ტყავი ფრიგიაში კელენის გამოქვაბულში დაჰკიდეს და როგორც შემდეგ ამბობდნენ, ყოველთვის, როგორც კი გამოქვაბულს ფრიგიული ლერწმის სალამურის ხმა მისწვდებოდა, ისე ირხეოდა, თითქოს ცეკვავსო, ხოლო კითარის დიდებული ხმის გაგონებაზე უძრავი რჩებოდა.

არტემიდე

მარად ნორჩი, მშვენიერი ქალღმერთი არტემიდე კუნძულ დელოსზე დაიბადა, თავის ძმასთან, ოქროსკულულებიან აპოლონთან ერთად. აპოლონი და არტემიდე ტყუპები არიან. უგულითადესი სიყვარული, უმტკიცესი მეგობრობა აკავშირებს და-ძმას. მათ უსაზღვროდ უყვართ თავიანთი დედა ლეტო.

ყველას და ყველაფერს ანიჭებს სიცოცხლეს არტემიდე. ყველაფრისათვის ზრუნავს, რაც დედამინაზე სულდგმულობს, რაც მინაზე ველ-მინდვრებზე თუ ტყეებში იზრდება. გარეული ნადირებისთვისაც ზრუნავს, შინაურ ცხოველთა ტყეებში იზრდება. გარეული ნადირებისთვისაც ზრუნავს, შინაურ ცხოველთა ჯოგებისთვისაც და ადამიანებისთვისაც. მისი წყალობით იზრდება ბალახი, ყვავილები და ხეები, ის ლოცავს დაბადებას, ქორწილსა და ცოლქმრულ კავშირს. მდიდარ შესანიშნავს უძღვნიან ბერძენი ქალები ზევსის სახელოვან

ასულ არტემიდეს, ცოლქმრობის დამლოცველსა და ქორწინებაში ბედნიერების მომნიჭებელს, სწეულებათა შემყრელსა და განმკურნებელს.

მარად ახალგაზრდა, მზიან დღესავით მშვენიერი ქალღმერთი არტემიდე მხარზე გადაიკიდებული მშვილდითა და კაპარჭით, მონადირის შუბით ხელში, მხიარულად ნადირობს ჩრდილოვან ტყეებსა და მზით გასხივოსნებულ ველებზე. ნიმფების დასი მხიარული ჟივილ-ხივილით დაჰყვება თან, ის კი, დიდებულ მოკლე სანადირო სამოსელში გამოწყობილი, მხოლოდ მუხლებამდე რომ სწვდება, სწრაფად დაჰქრის მთების ტყიან ფერდობებზე. მიზანს არ სცილდება მისი ისარი. მას თავს ვერ დააღწევს ვერც მფრთხალი ირემი, ვერც მშიშარა შველი, ვერც გააფთრებული ტახი, ლელიანში მიმალული. არტემიდეს კვალდაკვალ მიჰყვებიან თანამგზავრი ნიმფები. მხიარული სიცილი, ძაღლების ყევა, ყვირილი და ჟივილ-ხივილი გაისმის შორეულ მთებში, და მთის ხმამალალი გამოძახილი აძლევს მათ ბანს. ხოლო, როცა ქალღმერთი ნადირობით დაიღლება, ნიმფების თანხლებით გაეშურება დელფოში, საყვარელ ძმას ისართამ-ტყორცნელ აპოლონს ესტუმრება და იქ ისვენებს. აპოლონის ოქროს კითარის ღვთაებრივი ბგერების ხმაზე მიუძღვის მუხებისა და ნიმფების ფერხულს. არტემიდე მუდამ ფერხულის თავშია, საროს ტანის, მშვენიერი, სილამაზით ყველა მუზასა და ნიმფას აღემატება, მთელი თავითაც უფრო მაღალია ყველა მათგანზე. არტემიდეს უყვარს დასვენება საამოდ გრილ, მწვანით დაფარულ მღვიმეებშიც, სადაც მოკვდავთა მზერა ვერ აღწევს. და ვაი მას, ვინც ამ დროს სიმშვიდეს დაურღვევს! ასე დაიღუპა აქტეონი, თებეს მეფის კადმოსის ასულ ავტონოეს ვაჟი.

აქტეონი

ოვიდიუსის „მეტამოფოზიკის“ მიხედვით

ერთხელ, აქტეონი თავისი მეგობრების თანხლებით, კითერონის ტყეებში ნადირობდა. ცხელი შუადღე დადგა. დაღლილ-დაქანცული მონადირეები დასასვენებლად ხშირი ტყის ჩრდილში ჩამოსხდნენ, ახალგაზრდა აქტეონი კი გამოეყო მათ და სიგრილის საძებნელად კითერონის ხეობას მიაშურა. მალე ქალღმერთ არტემიდეს წილხვდომილ გარგაფიის მწვანე, აყვავებულ ხეობაში აღმოჩნდა. ხეობას

ტოტებაშლილი ჭადრები, მურტები და სოჭები ამშვენებდნენ. მუქი ისრებივით აზიდულიყვნენ ტანწერწეტი კვიპაროსები, ხოლო მწვანე ბალახი ყვავილებით აჭრელბულიყო. ხეობაში ანკარა წყარო მოჩუხჩუხებდა. ყველგან სიწყნარე, სიმშვიდე და სიგრილე სუფევდა. მთის ფრიალო ფერდობზე აქტეონმა ერთიანად მწვანით დაფარული წარმტაცი მღვიმე ნახა. მაშინვე ამ მღვიმისაკენ გაეშურა; აბა რა იცოდა, თუ ამ ადგილას ხშირად ისვენებდა ზევსის ასული არტემიდე!

როცა აქტეონი გამოქვაბულს მიუახლოვდა, არტემიდე იქ ახალი შესული იყო. მშვილდ-ისარი ერთ-ერთ ნიმფას გადასცა და ტანის დასაბანად გაემზადა. ნიმფებმა სანდლები გახადეს, თმა შეუკრეს და ის-ის იყო ნაკადულზე ჩასვლა უნდოდათ წყლის მოსატანად, როცა გამოქვაბულში აქტეონი გამოჩნდა. მღვიმეში შემოსული აქტეონი რომ დაინახეს, ნიმფებმა ხმამალა შეჰკივლეს. მაშინვე გარს შემოეხვივნენ არტემიდეს, სურდათ დაეფარათ მოკვდავის მზერისაგან. მსგავსად იმისა, ამომავალი მზე ღრუბლებს პორფირისფრად რომ აღანთებს, ქალღმერთს სახე რისხვის ცეცხლით აელენა, ბრაზმა გაიელვა მის თვალებში, და კიდევ უფრო დამშვენდა. განრისხდა არტემიდე აქტეონმა რომ დაარღვია მისი სიმშვიდე. განრისხდა და უბედური აქტეონი მშვენიერ ირმად აქცია.

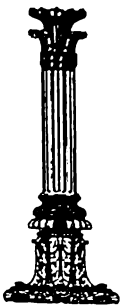
აქტეონს თავზე ქორბუდა რქები გამოესხა. ხელები და ფეხები ირმის ფეხებად ექცა, კისერი დაუგრძელდა, ყურები წვეტიანი გაუხდა, მთელი ტანი ლაქებიანი ბეწვით დაეფარა. მფრთხალი ირემი ფეხაკრეფით გაიქცა. ხედავს აქტეონი თავის გამოსახულებას ნაკადულში, სურს შესძახოს: „ვაიმე!“ – მაგრამ აღარ აქვს მეტყველების უნარი. ცრემლების ღვარი გადმოსკდა ირმის თვალთაგან. მხოლოდ ადამიანის გონება შერჩა. რა ქნას? საით გაიქცეს?

აქტეონის ძაღლებმა ირმის კვალს მიაგნეს. თავიანთი პატრონი ვერ იცნეს და გაშმაგებული ყეფით დაედევნენ. კითერონის ველებსა და ხეობებში, მთათა ფრიალოებზე, ტყეებსა და ღრეებში ქარის მსგავსად მიჰქროდა მშვენიერი ირემი, ქორბუდა რქები ზურგზე ჰქონდა გადაგებული და ისე გაურბოდა ყეფით დადევნებული ძაღლების ხროვას. სულ უფრო და უფრო უახლოვდებიან ძაღლები. აი, წამოენივნენ კიდევ, და ბასრი კბილებით ჩააფრინდნენ უბედურ ირემ-აქტეონს. აქტეონს სურს დაიყვიროს: „ო, შემიბრალებთ! ეს ხომ მე ვარ, თქვენი აქტეონი, თქვენი პატრონო!“ – მაგრამ მხოლოდ კვნესა ამოდის ირმის მკერდიდან, და ამ კვნესაში ადამიანის ხმა ისმის. მუხლებზე დაემხო ირემი-აქტეონი. დარდი, ელდა და ვედრება ჩანს მის

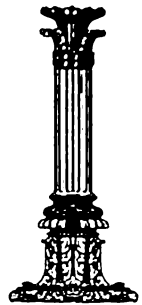
თვალებში, გარდუვალია დაღუპვა, – ნაწილ-ნაწილად გლეჯენ მის სხეულს გამძვინვარებული ძაღლები.

გამოჩნდნენ აქტეონის მეგობრებიც. ისინი წუხდნენ, რომ ასეთ ბედნიერ ნადირობაში თან არ ახლავთ აქტეონი. საკვირველი ირემი დაიჭირეს ძაღლებმა. რა იცოდნენ აქტეონის ამხანაგებმა, ვინ არის ეს ირემი!

ასე დაიღუპა აქტეონი, ერთადერთი მოკვდავი, რომელმაც მეხ-თამაყორცნელ-ზევსისა და ლეტოს ასულის ციური სილამაზე იხილა, იმის გამო, რომ ქაღალმერთ არტემიდეს სიმშვიდე დაურღვია.

ათენა-ჰალადა

დაბადება

თვით ზევსმა შვა ქაღალმერთი ათენა-ჰალადა. მეხთამაყორცნელმა იცოდა, რომ გონიერების ქაღალმერთს მეტიდას ეყოლებოდა ორი შვილი: ასული ათენა და არაჩვეულებრივი ძალისა და გონების ვაჟი. ბედისწერის ქაღალმერთმა მოირებმა ზევსს გაანდეს საიდუმლო: რომ ქაღალმერთ მეტიდას ვაჟი მას ტახტიდან გადმოაგდებს და სამყაროზე ძალაუფლებას წაართმევს. შეეშინდა დიდ ზევსს. თავიდან რომ აერიდებინა უღმობელი ბედი, რასაც მოირები უქადდნენ, ზევსმა ქაღალმერთი ტკბილი სიტყვებით ჩააძინა და გადაყლაპა. მეტიდამ ვერ მოასწრო ათენას დაბადება. გავიდა ხანი და ზევსმა საშინელი თავის ტკივილი იგრძნო. იხმო თავისი შვილი ჰეფესტო და უბრძანა მისთვის თავი ორად გაეპო, რათა ეხსნა აუტანელი ტკივილისა და ხმაურისაგან, ტვინს რომ ურყევდა. მოიქნია ჰეფესტომ ნაჯახი, ძალუმი დაკვრით ზევსს ორად გაუპო თავის ქალა, ისე, რომ ზიანი არ მიუყენებია და მეხთამაყორცნელი ზევსის თავიდან დღის სინათლეზე

ამოფრინდა უძლეველი მეომარი, ქალღმერთი ათენა-პალადა, სრული საბრძოლო აღჭურვილობით, მოციმციმე მუზარადით, ფარიტა და ხმლით ხელში მოეწვინა ოლიმპოს ღმერთებს. მრისხანედ შეარხია მოელვარე შუბი. მისი საბრძოლო ყიჟინა ქუხილით გაჰყვა ცის შორეულ თაღს, და თვით საძირკველამდე შეარყია ნათელი ოლიმპო. დიდებული, მშვენიერი ათენა ღმერთების წინაშე იდგა. მისი ცისფერი თვალები ღვთაებრივი სიბრძნით ღვიოდნენ, თვითონ კი ერთიანად ციმციმებდა საოცარი, ციური, ძალუმი მშვენიერებით. ადიდებდნენ ღმერთები მამა-ზევსის თავიდან შობილ მის საყვარელ ასულს, ქალაქთა მფარველს, სიბრძნისა და ცოდნის ქალღმერთს, უძლეველ მეომარს ათენა-პალადას.

ათენა მფარველობს საბერძნეთის გმირებს, აძლევს სიბრძნით სავსე რჩევებს და ეხმარება, მძლეთამძლე, საფრთხეში მყოფ მეომრებს. იცავს ქალაქებს, სიმაგრეებსა და მათ კედლებს. ანიჭებს ადამიანებს სიბრძნეს და ცოდნას, ასწავლის ადამიანებს ხელობასა და ხელოვნებას. ბერძენი ქალიშვილებიც თაყვანსა სცემენ ათენას იმისთვის, რომ ხელსაქმეს ასწავლის. ვერც ერთი ღმერთი და მოკვდავთაგანი ვერ გაუწევს ათენას მეტოქეობას ქსოვის ხელოვნებაში. ყველამ იცის, რა სახიფათოა მასთან პაექრობა; იციან, რა ძვირად დაუჯდა იდმონის ასულს არაქნეს სურვილი – ქსოვის ხელოვნებაში ათენასათვის გადაეჭარბებინა.

არაქნე

ოზიდიუსის „მატამორფოზის“ მიხედვით

მთელს ლიდიაში გაითქვა სახელი არაქნემ თავისი ხელოვნებით. ხშირად იკრიბებოდნენ მასთან ნიმფები ტმოლის მთის კალთებიდან და ოქროსქვიან პაქტოლას სანაპიროებიდან, რათა მისი მუშაობის ცქერით დამტკბარიყვნენ. არაქნე ნისლის მსგავსი ძაფებისაგან ჰაერივით გამჭვირვალე ქსოვილებს ქსოვდა. ამაცობდა იმით, რომ არ ჰყავდა ქვეყნად ტოლი ქსოვის ხელოვნებაში. ერთხელ შესძახა:

– მოვიდეს თუნდაც თვით ათენა-პალადა, შემეჯიბროს! ვერ დამამარცხებს, არ მეშინია ქალღმერთისა.

და აი, ქალღმერთი ათენაც, წელში მოკეცილი და კვერთხზე დაყრდნობილი ჭაღარა დედაბრის სახით მოეწვინა არაქნეს და უთხრა:

– მარტო ჭირი როდი მოაქვს სიბერეს, არაქნე. წლებს მოაქვთ გამოცდილებაც. დაიჯერე ჩემი რჩევა: ეცადე შენი ხელოვნებით მარტო მოკვდავთ გადააჭარბო. ნუ გამოიწვევ ქაღალმერთს შეჯიბრებაში. მორჩილად სთხოვე მოგიტევოს კადნიერი სიტყვები. ვინც ევედრება, მიუტევებს ხოლმე ქაღალმერთი.

არაქნემ თხელი ნაქსოვი ხელიდან გაუშვა. თვალები რისხვით აენთო. თავის ხელოვნებაში დაჯერებულმა გაბედულად მიუგო:

– რა უგნური ხარ, დედაბერო. ჩანს, სიბერემ ჭკუა გამოგილია. ასეთი დარიგება შენს რძლებსა და ასულებს მიეცი, მე კი გამეცალე. თვითონ შემოძლია მივცე რჩევა ჩემს თავს. როგორც ვთქვი, ისე იქნება. რატომ არ მოდის ათენა, რატომ არ სურს ჩემთან შეჯიბრი?

– აქა ვარ, არაქნე! – შესძახა ათენამ და თავისი ნამდვილი სახე მიიღო.

ნიმფებმა და ლიდიელმა ქალებმა მდაბლად თავი დახარეს ზევსის საყვარელი ასულის წინაშე და ქება-დიდება იძღვნეს. მხოლოდ არაქნე დუმდა. ალიონზე ცეცხლისფრად რომ აელვარდება აღმოსავლეთი, როცა ცის თალზე ფრთამოელვარე ვარდისფერბეჭდიანი განთიადი-ეოსი შეიფრთხილებს ხოლმე, ისე აელენა რისხვით სახე ქაღალმერთ ათენას. არაქნე თავის გადაწყვეტილებას არ იცვლის, უწინდებულ-რად დაჟინებით სურს ათენასთან შეჯიბრი. ვერ გრძნობს, რა მალე ელის დაღუპვა.

შეჯიბრი დაიწყო. დიდმა ქაღალმერთმა ათენამ საფენზე ამოქარგა ათენის დიდებული აკროპოლისი და გამოსახა თავისი დავა პოსეიდონთან ატიკაზე ბატონობისათვის. ამ დავას ესწრება ოლიმპოს თორმეტი ნათელი ღმერთი, მათ შორის მსაჯულად ზის მეხთამცყორცნელი ზევსი, მისი მშობელი მამა. მალლა აღუმართავს დედამიწის შემარყეველ პოსეიდონს თავისი სამთითი, კლდისათვის დაუკრავს და უნაყოფო კლდის ნაპრალიდან მლაშე წყარო მოვარდნილა. მუზარადიან ათენას ხელში ფარი უჭირავს და ეგიდა წამოუსხამს. ესაა შუბი დაუკრავს მიწისათვის და იმ ადგილას წმინდა ზეთისხილის ხე ამოსულა. ღმერთებმა გამარჯვება ათენას მიულოცეს, მისი საჩუქარი უფრო სასარგებლოდ ჩათვალეს ატიკისათვის. ნაპირებზე ამოქარგულ სურათებზე ათენამ გამოხატა, თუ რა მკაცრად სჯიან ღმერთები მოკვდავთ ურჩობისა და ამპარტავნობისათვის. საფენის გარშემო ათენამ ზეთისხილის ფოთლების გვირგვინი მოქარგა.

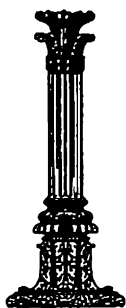
არაქნემ კი თავის ნახელავზე ღმერთების ცხოვრება წარმოსახა, ამასთან უჩვენა ისიც, თუ რა სუსტნი არიან ისინი, როცა ადამი-

ანური ვნებები შეიპყრობთ. საფენის გარშემო კი სუროთი დაწნული ყვავილების გვირგვინი ამოქარგა. სრულყოფის უმაღლესი ნიშნში იყო არაქნეს ნამუშევარი და სილამაზით არ ჩამოუვარდებოდა ათენას ნახელავს, მაგრამ მის გამოსახულებებში აშკარად ჩანდა ღმერთების მიმართ უპატივცემულობა, სიძულვილიც კი. საშინლად განრისხდა ათენა, დაუხია არაქნეს ნახელავი და მაქო თავში დაჰკრა. უბედურმა არაქნემ ვერ აიტანა სირცხვილი, დაგრიხა ბანარი, გაუყეთა მარყუჟი და თავი ჩამოიხრჩო. ათენამ არაქნე მარყუჟიდან გამოხსნა და უთხრა:

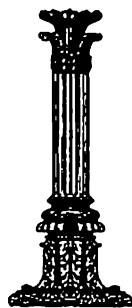
– იცოცხლე, ურჩო. მაგრამ მარად დაკიდული იყავი და მარად ქსოვე, ეს სასჯელი გაჰყვება შენს შთამომავლობასაც სამარადისოდ.

ათენამ არაქნეს ჯადოსნური ბალახის წვენი აჰკურა. მყისვე შეიკუმშა ქალის სხეული, თავზე ხშირი თმა დაუცვივდა, და ანაზღეულად ობობად იქცა. იმ დღიდან ჰკიდია ობობა-არაქნე თავის ქსელში და ქსოვს ისე, როგორც სიცოცხლეში ქსოვდა.

არკადიაში, კილენის მთის გამოქვაბულში დაიბადა ზევსისა და მაიას ვაჟი ღმერთი ჰერმესი, ღმერთების შიკრიკი. ფეხზე ფრთოსანი სანდლებითა და ხელში კადუცეუმით ფიქრზე უსწრაფესად მიფრინავს ოლიმპოდან ქვეყნიერების უშორესი კუთხე-კუნჭულებისაკენ, ზევსის დავალებათა შესასრულებლად. ჰერმესი გზათა მფარველია და მისდამი მიძღვნილი ჰერმები შეიძლება ნახოთ მთელი საბერძნეთის გზებსა და გზაჯვარედინებზე, სახლებისა და სასახლეების შესასვლელებთან. ჰერმესი მფარველობს მგზავრებსა და მოგზაურებს, ვიდრე ცოცხლობენ, ხოლო მათი გარდაცვალების შემდეგ მიცვალებულთა სულებს თვით მიუძღვის ჰადესის პირქუშ სამეფოში. ჰერმესი – გზათა და მგზავრთა, ვაჭრობისა და სავაჭრო ურთიერთობათა მფარველი ღმერთია. მისი წყალობით მოაქვს ვაჭრობას მოგება და მისი წყალობით მდიდრდებიან ადამიანები. ჰერმესმა გამოიგონა ზომა-წონა, რიცხვები და ანბანი, და ეს ყოველივე ასწავლა ადამიანებს. იგია წინასწარმეტყველებისა და, ამავე დროს, მოხერხების, ეშმაკობისა და სიცრუის ღმერთი. ვერავინ აღემატება სიმარჯვეში, ეშმაკობასა და ქურდობაშიც კი, რადგან ჰერმესი არაჩვეულებრივად მარდი ქურდია. ერთხელ მან ღმერთების მეუფეს ზევსს ხუმრობით მოჰპარა ღვთაებრივი სკიპტრა, პოსეიდონს – სამითითი, აპოლონს – ოქროს ისრები და მშვილდი, არესს კი – მახვილი.

ჰერმესი

ჰერმესი იტაცებს აპოლონის ძროხებს

ძლივს მოასწრო ახალშობილმა ჰერმესმა თვალის გახელა კილენის გრილ გამოქვაბულში, რომ უკვე ჩაიფიქრა პირველი ოინი: განიზრახა ძროხები მოეპარა ვერცხლისმშვილდა აპოლონისათვის, რომელიც ამ დროს მაკედონიაში, პიერიის ხეობაში ღმერთების ჯოგებს მწყემსავდა. უჩუმრად, დედას რომ არ შეენიშნა, არტახებიდან გამოძვრა, აკვნიდან გადმოხტა და გამოქვაბულის გასასვლელისაკენ გაემართა. იქვე, გამოქვაბულთან კუ შენიშნა, დაიჭირა და მისი ბაგნისა და სამი ტოტისაგან პირველი ლირა დაამზადა. ზედ ტკბილხმოვანი სიმები გააბა. მერე ჩუმად შებრუნდა გამოქვაბულში, ლირა შეუმჩნეველად თავის აკვანში შეინახა, თვითონ კი ქარზე უსწრაფესად პიერიის ხეობას მიაშურა. იქ აპოლონის ჯოგიდან თხუთმეტი ძროხა გაიტაცა, კვალის დასაკარგავად ფეხებზე ლერწამი და ტოტები მიაბა და სწრაფად გარეკა პელოპონესის მიმართულებით. გვიან საღამოს როცა ძროხებს ბეოტიაში მიერეკებოდა ჰერმესმა ვენახში მომუშავე მოხუცი დაინახა.

– ერთი ძროხა მომიძღვნია, მოხუცო, – უთხრა ჰერმესმა, – წაიყვანე, ოღონდ ნურავის ეტყვი, რომ ამ გზაზე ძროხები მიმყავდა.

უხვი საჩუქრით გახარებულმა ბერიკაცმა ჰერმესს სიტყვა მისცა, კაცისშვილს არ ვეტყვი, თუ საით გარეკე ძროხებო. ჰერმესმა თავი დაიარხებინა და გზა განაგრძო. მაგრამ ცოტა რომ გაიარა, მოხუცის გამოცდა მოინდომა – აბა, თუ არის სიტყვის პატრონო. ძროხები ტყეში დამალა, სახე შეიცვალა და უკან დაბრუნდა, ბერიკაცს ჰკითხა:

– ერთი მითხარი, აქ ერთი ყმანვილი ძროხებს ხომ არ მიერეკებოდა? თუ მეტყვი, საით წაიყვანა, ხარსა და ძროხას მოგცემ.

დიდხანს ყოყმანი არ დაუწყია მოხუცს, ძალიან უნდოდა კიდეც

ერთი ხარისა და ძროხის შოვნა, და მაშინვე უჩვენა თუ საით გარეკა ყმანვილმა ძროხები. საშინლად განრისხდა ჰერმესი, მოხუცმა მიცემული სიტყვა რომ გატეხა, და ბრაზმორეულმა იგი მუნჯ კლდედ აქცია, რათა სამარადისოდ დადუმებულს ხსომებოდა, რომ საჭიროა პირობის დაცვა.

შემდეგ ჰერმესი სწრაფად დაბრუნდა ძროხებთან და გზა განაგრძო. ბოლოს პილოსში მივიდა, ორი ძროხა ღმერთებს შესწირა მსხვერპლად, შემდეგ მსხვერპლშენიერვის კვალი მოსპო, დანარჩენი ძროხები გამოქვაბულში დამალა, ამასთან ისინი უკულმა შეიყვანა, რათა მდევარი შებრუნებულ კვალს დაებნია.

ყოველივე ამის შემდეგ ჰერმესი გულდამშვიდებული დაბრუნდა დედა მაიას გამოქვაბულში, წყნარად დანვა თავის აკვანში და არტახებში გაეხვია.

მაგრამ მაიამ შენიშნა შვილის წასვლა და ყრმას უსაყვედურა:

– ცუდი საქმე განიზრახე, შვილო. რისთვის მოიპარე აპოლონის ძროხები? განრისხდება. ხომ იცი, რა ულმობელია მრისხანების ჟამს აპოლონი? განა მისი აუცდენელი ისრებისა არ გეშინია?

– არ მეშინია აპოლონისა, – მიუგო დედას ჰერმესმა. – იჯავროს, რამდენიც უნდა. თუ შენს ან ჩემს განაწყენებას მოინადინებს, სამაგიეროს გადავუხდი, მთელს მის სალოცავს გავძარცვავ დელფოში, მოვპარავ ყველა სამფებს, ოქრო-ვერცხლსა და სამოსელს.

აპოლონმა კი უკვე შენიშნა ქურდობა და მოპარული ძროხების კვალზე წავიდა. ვერსად ვერ პოულობდა. ბოლოს გრძნეულმა ფრინველმა პილოსში ჩაიყვანა, მაგრამ ვერც იქ იპოვნა თავისი ძროხები ოქროსკულულებიანმა აპოლონმა. იმ გამოქვაბულში კი, სადაც ძროხები იყვნენ გადამალული, აპოლონი არც კი შესულა, – კვალი ხომ გამოქვაბულიდან გამოდიოდა.

ბოლოს, ხანგრძლივი, უშედეგო ძებნის შემდეგ მაიას მღვიმეშიც შეიხედა. აპოლონის მოახლოება რომ იგრძნო, ჰერმესი კიდეც უფრო ღრმად ჩანვა თავის აკვანში და უფრო მჭიდროდ შემოიხვია არტახები. გაჯავრებული აპოლონი მღვიმეში შევიდა და ნახა, ჰერმესი უცოდველი ბატკანივით წევს არტახებში. აპოლონმა იცოდა რა საქმის ჩამდენიც იყო და უსაყვედურა ძროხების მოპარვა, თან მოსთხოვა, უკან დამიბრუნეო. მაგრამ ჰერმესი ყველაფერზე უარს ამბობდა. გადათქვა, არავითარი ძროხები არ მომიპარავს, არც მიფიქრია და არც ვიცი, სად არიან შენი ძროხებიო.

– გამიგონე, ბიჭუნაჲ! – შესძახა განრისხებულმა აპოლონმა, –

იცოდე, პირქუშ ტარტაროსში გადაგტყორცნი და ველარ გიშველის ვერც დედა, ვერც მამა, თუ მოპარულ ძროხებს არ დამიბრუნებ.

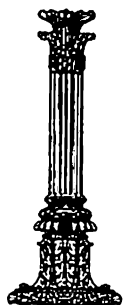
– ო, ლეტოს ძეგ! – მიუგო ჰერმესმა. – არ მინახავს, არც სხვისაგან გამიგონია შენი ძროხების ამბავი. განა ამისთვის მცალია ახლა? სულ სხვა საქმე და საზრუნავი მაქვს. მხოლოდ ძილზე, დედის რძეზე და ჩემს არტახებზე ვფიქრობ, რა დროის ჩემი ქურდობაა, პირზე რძე არ შემშრობია! არა ვფიცავ, არც კი მინახავს შენი ძროხების ქურდი.

დიდხანს ბრაზობდა აპოლონი, მაგრამ ცბიერ, მოხერხებულ ჰერმესთან ვერაფერს გახდა. ბოლოს ოქროსთმიანმა ღმერთმა არტახებიდან ამოიყვანა ჰერმესი და აიძულა ზევსთან გაჰყოლოდა, რომ ღმერთების მბრძანებელს გადაეწყვიტა მათი დავა. ორივე ღმერთი ოლიმპოზე გამოცხადდა. ძალიან იკატუნებდა თავს ჰერმესი, ბევრს ეშმაკობდა, მაგრამ ზევსმა თავისი გაიტანა და უბრძანა აპოლონისათვის მოპარული ძროხები დაებრუნებინა.

პირდაპირ ოლიმპოდან წაიყვანა ჰერმესმა აპოლონი, თან კუს ბაკინისაგან გაკეთებული ლირა წაიღო. პოლოსში გადამალული ძროხები უჩვენა. ვიდრე აპოლონს გამოქვაბულიდან ძროხები გამოჰყავდა, ჰერმესი იქვე ლოდზე ჩამოჯდა და ლირა ააჟღერა. საკვირველმა ხმებმა გამოაცოცხლეს ხეობა და ზღვის ქვიშიანი ნაპირი. განცვიფრებულმა აპოლონმა აღტაცებით მიაპყრო სმენა ჰერმესის ჯადოსნურ სიმთა ჟღერას. ისე მოიხიბლა, რომ ჰერმესს ლირაში მოპარული ძროხები მისცა, ხოლო ჰერმესმა ლირის ნაცვლად სალამური გამოიგონა ნაქურდალი ძროხების მწყემსვის დროს რომ არ მოსწყენოდა. საბერძნეთის მწყემსებმა ეს საკრავი ძლიერ შეიყვარეს.

მოხერხებული, მკვირცხლი, ფეხმარდი ჰერმესი, ზევსისა და მაიას მშვენიერი ვაჟიშვილი, აზრივით სწრაფად მსრბოლი ჭაბუკი ღმერთი, ჯერ კიდევ ბავშვობაში რომ იჩინა თავი ეშმაკობითა და მოხერხებით, იმავე დროს ახალგაზრდული ძალის განსახიერებად ითვლებოდა. პალესტრებში ყველგან მისი ქანდაკებები იდგა. ჰერმესი ახალგაზრდა მძლეოსანთა ღმერთია. მას მოუხმობდნენ საშველად ჭიდაობასა და სწრაფ სირბილში შეჯიბრების წინ.

ვინ არ სცემდა თავგანს ჰერმესს ძველ საბერძნეთში: მგზავრი, ორატორი, ვაჭარი, მძლეოსანი და, ასე გასინჯეთ, ქურდიც კი.

ჩვესი, ჩვეთღიჲ, ეჩოსი, ჰიგუნე

არესი

ომის ღმერთი, მძვინვარე არესი – მეხთამტყორცნელ ზევსისა და ჰერას შვილია. ზევსს არ უყვარს არესი. ხშირად ეუბნება შვილს, ოლიმპოს ღმერთებს შორის ყველაზე მეტად შენ მძულხარო. ზევსს არ უყვარს არესი სისასტიკისა და სისხლისმღვრელობისათვის. მისი ღვიძლი შვილი რომ არ ყოფილიყო, ადრევე გადასტყორცნიდა პირქუშ ტარტაროსში, იქ, სადაც ტიტანები იტანჯებიან. არესის გულს მხოლოდ სასტიკი ბრძოლები ახალისებენ. მოელვარე იარაღით მძიმედ აღჭურვილი, უზარმაზარი, ფართო ხელში დაჰქრის მძვინვარე ღმერთი იარაღის ჟღარუნში, მახვილთა ჩახაჩუხში, კვნესასა და გმინვაში, თავგანწირულ მებრძოლთა შორის. კვალდაკვალ დაჰყვებიან შვილები: დეიმოსი და ფობოსი – ელდა და შიში, მათ გვერდითაა – განხეთქილების ქალღმერთი ერიდა და მკვლელობათა მთესველი ქალღმერთი ენიოც. ქუხს და ბობოქრობს სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლის ველი. ზეიმობს არესი. კვნესით ეცემიან მეომრები. ხარობს არესი, როცა თავისი საშინელი მახვილით რომელსამე მებრძოლს განგმირავს და დაცემული მეომრის ჭრილობიდან ცხელი სისხლი მოსჩქეფს. განურჩევლად მუსრავს მარჯვნივ და მარცხნივ. სხეულთა გროვა დგას მრისხანე ღმერთის გარშემო.

მკაცრია, მძვინვარე, დაუნდობელი არესი, მაგრამ გამარჯვება მუდამ როდია მისი თანამგზავრი. ხშირად უხდება ბრძოლის ველზე პირველობის დათმობა ზევსის მებრძოლი ასულის ათენა-პალადასათვის. ათენა არესს ამარცხებს ხოლმე სიბრძნითა და ძალის მშვიდი შეგნებით. ზოგჯერ არესთან სასტიკ ბრძოლაში მოკვდავი გმირებიც იმარჯვებენ, მეტადრე თუ მათ თვალნათელი ათენა-პალადა ეხმარება. ტროას კედლებთან არესი სპილენძის შუბით დაჭრა გმირმა დიომედემ. ეს მოხდა ათენას ნებითა და თანადგომით. თვით ათენამ

წარმართა შუბი. ბერძენთა და ტროელთა ჯარები შეძრა დაჭრილი ღმერთის საზარელმა ყვირილმა, ქუხილით რომ დაუარა მებრძოლთა წყობას. თითქოს მრისხანე ბრძოლაში ჩაბმულმა ათასობით მეომარმა ერთბაშად შეჰყვირაო, ისე დაიღრიალა ტკივილისაგან სპილენძის აბჯრით მოსილმა არესმა. ელდის ცახცახმა აიტანა ბერძნები და ტროელები, ხოლო მძვინვარე არესი, მრუმე ღრუბლით შემოგარული და ერთიანად სისხლში მოსვრილი ღმერთი, მამა-ზევსისაკენ გაეშურა ათენაზე საჩივლელად. მაგრამ ზევსმა არ უსმინა. არ უყვარს შვილი, რომლის სიამოვნებას მხოლოდ შუღლი, განხეთქილება, ბრძოლა და მკვლელობა შეადგენს.

არესის დასახმარებლად მისი მშვენიერი ცოლი, ქალღმერთთა შორის ულამაზესი აფროდიტეც რომ მოვიდეს, ათენასთან პირისპირ შეტაკებაში გამარჯვებული მაინც მეხთამტყორცნელი ზევსის საყვარელი ასული ათენა გამოდის. მებრძოლი ათენა ერთი დარტყმით ძირსა სცემს სიყვარულის უმშვენიერეს ქალღმერთ აფროდიტეს, თვალცრემლიანი ბრუნდება მაღალ ოლიმპოზე მარად ახალგაზრდა, საოცრად ტურფა ქალღმერთი. კვალდაკვალ კი მიჰყვება ათენას საზეიმო სიცილი და დამცინავი სიტყვები.

აფროდიტე

განაზებულ, ქარაფშუტა ქალღმერთ აფროდიტეს საქმე როდია სისხლიან ბრძოლაში ჩარევა. აფროდიტე ღმერთებისა და ადამიანების გულებში სიყვარულის ცეცხლს ანთებს. ამ ძალის წყალობით ბატონობს ქვეყნიერებაზე.

არავის არ შეუძლია თავი დააღწიოს მის ძალაუფლებას, თვით ღმერთებიც კი უძლურნი არიან. მხოლოდ მეომარი ათენა, ჰესტია და არტემიდე არ ემორჩილებიან მის ძლიერებას. მაღალი, საროს ტანის, პირმშვენიერი აფროდიტე, მომხიბლავ თავზე გვირგვინივით რომ ადგას მსუბუქ ტალღებად დახვეული ოქროსფერი თმა, – ღვთაებრივი სილამაზისა და უჭკნობი ახალგაზრდობის განსახიერებაა. როდესაც მშვენიერების შუქმოციმციმე ქალღმერთი, სურნელოვან სამოსელში გამოწყობილი, სადმე მიდის, მზე უფრო კაშკაშებს, ყვავილები უფრო მდიდრულად იფურჩქნებიან; გარეული ნადირები მორბიან უღრან ტყეთა სიღრმეებიდან და ალერსით ეგებებიან; გუნდ-გუნდად ეხვევიან ფრინველები; ლომები, ავაზები და დათვები მოკრძალებით ეალ-

ერსებიან მას. მშვიდად დასეირნობს ნადირთა შორის აფროდიტე, გაამაყებული თავისი სხივოსანი სილამაზით. ორები და ქარიტები, სილამაზისა და გრაციის ქალღმერთები, თან დაჰყვებიან და ემსახურებიან მას. მდიდრულ სამოსელს აცმევენ, ოქროს თმებს უვარცხნიან, მოციმციმე ჯილით უმკობენ თავს.

ურანოსის ასული აფროდიტე, კუნძულ კითერესთან, ზღვის ტალღების თოვლისფერი პერიდან იშვა. მსუბუქმა, მოალერსე სიომ გარიყა კუნძულ კვიპროსზე. იქ ზღვის ქაფიდან გამოსულ მშვენიერ აფროდიტეს გარს შემოეხვივნენ ახალგაზრდა ორები. სიყვარულის ქალღმერთი მაშინვე შემოსეს ოქრომკედით ნაქარგი მშვენიერი სამოსით და თავზე ნაზსურნელოვანი ყვავილების გვირგვინი დაადგეს. სადაც კი აფროდიტე ფეხს დადგამდა, ყველგან უცხო ყვავილები იფურჩქნებოდა, ჰაერი ნელსურნელებით ივსებოდა. ეროსმა და ჰიმეროტმა მშვენიერი ქალღმერთი ოლიმპოზე აიყვანეს. ღმერთებმა ხამამლალი სალამი უძღვნეს. მას შემდეგ მუდამ მაღალ ოლიმპოზე ღმერთებს შორის ცხოვრობს ოქროს აფროდიტე, მარად ნორჩი, ღმერთებს შორის უმშვენიერესი ქალღმერთი.

პიგმალიონი

ოზიდიუსის „მათამორჯოზების“ მიხედვით

აფროდიტე ბედნიერებას ანიჭებს მას, ვინც ერთგულად ემსახურება. ასე მიანიჭა ბედნიერება პიგმალიონს, დიდ კვიპროსელ მხატვარს. პიგმალიონს არ უყვარდა ქალები, ცხოვრობდა განმარტოებით, გაურბოდა ქორწინებას. ერთხელ პიგმალიონმა სპილოს მოელვარე ძელისაგან არაჩვეულებრივი სილამაზის ქალიშვილის ქანდაკება შექმნა. სულდგმულივით იდგა ეს ქანდაკება ოსტატის სახელოსნოში. გეგონებოდათ სუნთქავს, სადაცაა ამოძრავდება, გაივლის და ამეტყველდებაო. საათობით შესცქეროდა მხატვარი თავის ქმნილებას და ბოლოს შეიყვარა საკუთარი ხელით გამოკვეთილი ქანდაკება. მისთვის საჩუქრად მოჰქონდა ძვირფასი მძივები, სამაჯურები და საყურეები, აცმევდა ძვირფას სამოსს, თავს ყვავილთა გვირგვინებით უმკობდა და ხშირად ჩასჩურჩულებდა:

– ო, შენ რომ ცოცხალი ყოფილიყავი, რომ შეგძლებოდა ჩემი სიტყვებისათვის პასუხის გაცემა, ო, რა ბედნიერი ვიქნებოდი!

მაგრამ ქანდაკება მუნჯი იყო.

დადგა აფროდიტეს პატივსაცემად გამართული სადღესასწაულო დღეები. პიგმალიონმა სიყვარულის ქალღმერთს რქებმოოქრული თეთრი დეკეული უძღვნა, ხელები გაიშვირა ქალღმერთისაკენ და ლოცვა-ვედრებით შეჰღალადა:

– ო, მარადიულო ღმერთებო და შენ, ოქროსკულულებიანო აფროდიტე! თუ შეგიძლიათ მისცეთ ყველაფერი თქვენს მავედრებელს, მაშ მარგუნეთ მეც ცოლი, ეგზომ ლამაზი, როგორიც ჩემი ხელით გამოქანდაკებული ქალიშვილია. პიგმალიონმა ღმერთებს ვერ შეჰბედა იმის თხოვნა, რომ ქანდაკებისათვის სული შთაებერათ. ეშინოდა, ვაი თუ ასეთი კადნიერი თხოვნით ოლიმპოს ღმერთები განვარისხოო. თვალის მომჭრელად აელვარდა სამსხვერპლო ცეცხლი სიყვარულის ქალღმერთის აფროდიტეს გამოსახულების წინ. ამით ქალღმერთმა თითქოს ანიშნა პიგმალიონს, რომ ღმერთებმა შეისმინეს მისი ვედრება.

მხატვარი შინ დაბრუნდა, ქანდაკებასთან მივიდა და, ჰოი ბედნიერებავ! ჰოი, სიხარულო! ქანდაკება გაცოცხლდა! გული უძგერს, თვალებში სიცოცხლის შუქი უდგას. ასე აჩუქა ქალღმერთმა აფროდიტემ პიგმალიონს მშვენიერი მეუღლე.

ნარცისი

ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით

მაგრამ ვინც თაყვანს არა სცემს ოქროს აფროდიტეს, ვინც მის ძღვენს უარყოფს, ვინც მის ძალაუფლებას ეწინააღმდეგება, მას სიყვარულის ქალღმერთი შეუბრალებლად სჯის. ასე დაისაჯა მდინარის ღმერთ კეფისისა და ნიმფა ლავრიონას მშვენიერი, მაგრამ ცივი და ამაყი ვაჟი ნარცისი. ნარცისს არავინ უყვარდა საკუთარი თავის გარდა, მხოლოდ საკუთარ თავს თვლიდა სიყვარულის ღირსად.

ერთხელ, როცა ერთ უსიერ ტყეში ნადირობისას გზა აებნა, იგი ნიმფა ექომ დაინახა. ნიმფას არ შეეძლო ნარცისთან დალაპარაკება. მძიმე ტვირთად აწვა ქალღმერთ ჰერას ნებით დატეხილი სასჯელი: დუმილი ებრძანა ნიმფა ექოს, და პასუხის გაცემაც აეკრძალა სხვაგვარად, თუ არ კითხვების გამეორებით. მხოლოდ უკანასკნელი სიტყვების გამეორების ნება ეძლეოდა. აღფრთოვანებული შესცქეროდა ექო მშვენიერსა და საროსტანიან ჭაბუკს ტყის სიღრმიდან, ხშირ ფოთლებში მიმაღული. ნარცისმა მიმოიხედა, აღარ იცოდა საით წა-

სულიყო და შესძახა:

- ჰეი, მანდა ვინმე არის?
- არის! – გაისმა ხმამალლა ექოს პასუხი.
- აქ მოდი! – უხმო ნარცისმა.
- მოდი! – მიუგო ექომ.

გაოცებული იცქირება მშვენიერი ჭაბუკი აქეთ-იქით არავინ ჩანს. ამით გაკვირვებულმა ისევ დაიყვირა:

- აქეთ, ჩქარა ჩემთან!

გახარებულმა ექომ უპასუხა:

- ჩემთან!

ხელეგანვდილი მიეშურება ნიმფა ტყიდან ნარცისის შესახვედრად, მაგრამ განრისხებით ჰკრა ხელი მშვენიერმა ჭაბუკმა. სასწრაფოდ გაერიდა ნიმფას და უსიერი ტყის სიღრმეში მიიმალა.

გაუვალ ტევრს შეაფარა თავი უარყოფილმა ნიმფამ. ნარცისის სიყვარულისაგან იტანჯება, არავის ერგენება და მხოლოდ ნაღვლიანი გამოძახილით აძლევს პასუხს ყველა შეძახილს უბედური ექო.

ნარცისი კი უწინდებურად გულზვიადი, თავის თავში შეყვარებული დარჩა. ყველას სიყვარულს უარყოფდა. მრავალი ნიმფა გააუბედურა მისმა უარმა და ქედმაღლობამ. ერთხელ მის მიერ უარყოფილმა ერთმა ნიმფამ შესძახა:

– შენც შეიყვარე ვინმე, ნარცის! და დე, ნუ გიპასუხებს სიყვარულით ის, ვისაც შეიყვარებ!

ნიმფას ნატვრა აუსრულდა. განრისხდა ქალღმერთი აფროდიტე, რადგან ნარცისი ასე უარყოფდა მის ძღვენს, და განიზრახა მკაცრად დაესაჯა კადნიერი ჭაბუკი. ერთხელ გაზაფხულზე, ნადირობის დროს, ნარცისი ცივ წყაროსთან მივიდა და წყურვილის მოსაკლავად დაიხარა. ჯერ არასოდეს არ შეხებოდა ამ წყაროს წყალს არც მწყემსი, არც გარეული თხა, ერთი მოტეხილი ტოტიც არ დაცემულიყო მის ანკარა ტალღებზე, ქორფა ყვავილის ფურცელიც არ ჩაუგდია ნიავექარს მის სუფთა და გამჭვირვალე წყალში. როგორც სარკეში, ისე ირეკლებოდა ამ წყაროს წყალში ყველაფერი: ბუჩქები, ნაპირზე რომ იზრდებოდნენ, წერწყი კვიპაროსები, ლურჯი ცა. ნარცისი იდაყვებით ქვებზე დაეყრდნო, დაიხარა და მთელი თავისი მშვენიერებით გამოჩნდა წყალში. აი, აქ უნია აფროდიტეს სასჯელმა. განცვიფრებული შესცქერის თავის საკუთარ გამოსახულებას წყაროს წყალში და ძლიერი, დაუძლეველი სიყვარული ეუფლება. სიყვარულით აღსავსე თვლებით შეჰხარის თავის სახეს, უხმობს, ეძახის, სურს მიიტყუოს,

ხელს უწევის, დაბლა სწევს სახეს და ცდილობს აკოცოს საკუთარ პირს, მაგრამ მხოლოდ წყაროს ცივსა და გამჭვირვალე წყალს ჰკოცნის, ყველაფერი დაივიწყა ნარცისმა. წყაროს არ სცილდება, თვალმოუშორებელი შეჰხარის თავის თავს. არ ჭამს, არ სვამს, არ სძინავს. დაბოლოს, სრულიად სასონარკვეთილი იწვდის ორსავე ხელს თავისი გამოსახულებისაკენ და სასონარკვეთილი ამბობს:

– ო, ვინ დატანჯულა ეგზომ სასტიკად! ჩვენ გვაშორებს არა ცხრა მთა, არამედ მხოლოდ წყლის პატარა ზოლი, და მაინც არ შეგვიძლია ერთად ყოფნა. ამოდი წყლიდან!

ჩაფიქრდა თავისი გამოსახულების შემყურე ნარცისი. უეცრად საშინელმა აზრმა გაუელვა, და ზედ წყალზე დახრილმა საკუთარ გამოსახულებას ჩასჩურჩულა:

– ჰოი უბედურებავ, მეშინია, საკუთარი თავი ხომ არ შევიყვარე? შენ – ეს ხომ მე ვარ! საკუთარი სახე შემყვარებია. ვგრძნობ, ცოტა სიცოცხლედა დამრჩენია. ძლივს მოვასწარი გაფურჩქნა და უკვე პირქუშ ჰადესში, ჩრდილთა სამეფოში უნდა ჩავიდე. სიკვდილი არ მაშინებს. სიკვდილი ბოლოს მოუღებს სიყვარულის ტანჯვას.

ნარცისს ძალ-ღონე ეცლება, ფერი მისდის და გრძნობს სიკვდილის მოახლოებას, მაგრამ მაინც არ შეუძლია თვალი მოსწყვიტოს თავის გამოსახულებას. ტირის ნარცისი. მისი ცხელი ცრემლი ღაპაღუპით ცვივა წყაროს წყალში. წყლის სარკესავით კრიალა ზედაპირზე წრეები გაიშალა და გაქრა მშვენიერი გამოსახულება. ელდანაკრავმა ნარცისმა შესძახა:

– ო, სადა ხარ? დაბრუნდი! დარჩი! ნუ მიმატოვებ, ეს ხომ სისასტიკეა! ო, ნება მომეცი, გიყურო მაინც!

მაგრამ აი, ისევ დაწყნარდა წყალი, ისევ გამოჩნდა გამოსახულება, ისევ თვალის მოუშორებლად შესცქერის ნარცისი. დნება ისე, როგორც ყვავილთა ფურცლებზე დაკიდული ნამი მზის მცხუნვარე სხივებზე. ხედავს უბედური ნიმფა ექოც, როგორ იტანჯება ნარცისი. უწინდებურად უყვარს და მისი ტანჯვის შემყურეს ტკივილისაგან გული ეკუმშება.

– ო, ვაი! – იძახის ნარცისი.

– ო, ვაი! – იმეორებს ექო.

დაბოლოს, განამებული, მისუსტებული ნარცისი ერთხელ კიდევ ჩახედავს წყალში თავის გამოსახულებას და შესძახებს:

– მშვიდობით!

და კიდევ უფრო წყნარად, ოდნავ გასაგონად გაისმის ნიმფა ექოს

გამოძახილი:

– მშვიდობით!

ნარცისმა თავი დახარა, წყაროს პირას მობიბინე მწვანე ბალახში ჩარგო და ორივე თვალში სიკვდილის ბინდი ჩაუდგა. მოკვდა ნარცისი. ტიროდნენ ტყეში ახალგაზრდა ნიმფები და ტიროდა ექოც. ნიმფებმა ნარცისს საფლავი გაუთხარეს, მაგრამ როდესაც მისი სხეულის წასაღებად მოვიდნენ, ველარ იპოვეს. იმ ადგილას, სადაც ნარცისს თავი დაეხარა, ამოსულიყო მშვენიერი თეთრი სურნელოვანი ყვავილი – სიკვდილის ყვავილი.

ამ ყვავილს ნარგიზს ეძახიან.

ადონისი

ოვიდიუსის „მეტამოფოზების“ მიხედვით

მაგრამ სიყვარულის ქალღმერთმა, ასე რომ დასაჯა ნარცისი, თვითონაც გამოსცადა სიყვარულის ტანჯვა, და თავისი რჩეულის ადონისის დატირება მოუხდა. აფროდიტეს გატაცებით შეუყვარდა კვიპროსის მეფის ვაჟი, ადონისი. არც ერთ მოკვდავს არ შეეძლო გატოლებოდა მას სილამაზით, თვით ოლიმპოს ღმერთებზე უფრო მშვენიერი იყო იგი. მისთვის დაივიწყა აფროდიტემ პატმოსიც და აყვავებული კითერეც. მისთვის ადონისი თვით ნათელ ოლიმპოზე უფრო საყვარელი გახდა. მთელს დროს მასთან ატარებდა. მასთან ნადირობდა კვიპროსის ტყეებსა და მთებში, ქალწულ არტემიდესავით. აფროდიტემ დაივიწყა ოქროს სამკაულები, თავისი სილამაზე. მცხუნვარე მზესა და ავდარში ნადირობდა კურდღლებზე, მფრთხალ ირმებსა და არჩვებზე, მაგრამ მრისხანე ლომებსა და ტახებზე ნადირობას კი გაურბოდა. ადონისსაც სთხოვდა, მოერიდე ლომებზე, დათვებსა და ტახებზე ნადირობას, უბედურება არ შეგემთხვასო. იშვიათად ტოვებდა მეფისნულს, ხოლო როცა ტოვებდა, დააბარებდა, არ დაივიწყო ჩემი თხოვნაო.

ერთხელ, აფროდიტეს არყოფნაში ნადირობისას ადონისის ძაღლებმა უზარმაზარი ტახის სუნი კრეს. ააგდეს ნადირი და გამაგებული ყეფით დაედევნენ. ადონისს ახარებდა ასეთი მდიდარი ნადავლი და ვერ გრძნობდა, რომ ეს იყო მისი უკანასკნელი ნადირობა. სულ უფრო ახლო გაისმის ძაღლების ყეფა, აი ბუჩქებში უზარმაზარი ტახი გამოჩნდა. ადონისმა უკვე დააპირა გამძვინვარებული ტახის

შუბით განგმირვა, მაგრამ ანაზდეულად ტახი ეცა თავისი უზარმაზარი ეშვებით და აფროდიტეს სატრფოს სასიკვდილო ჭრილობა მიაყენა. ამ საშინელი ჭრილობისაგან ადონისი დაიღუპა.

როგორც კი შეიტყო ადონისის დაღუპვა, განუსაზღვრელი კაემნით აღსავსე ქალღმერთი თვითონ გაემართა კვიპროსის მთებში საყვარელი ჭაბუკის გვამის საძებნელად. მთის ფრიალოებსა და პირქუშ ხეობებში, ხრამებსა და უძირო უფსკრულთა კიდეებს შორის დაეხეტებოდა აფროდიტე. წვეტიანმა ქვებმა და ეკლებმა დაუსერეს ფეხები ქალღმერთს, სისხლის ნაკვალევი რჩებოდა ყველგან, სადაც ქალღმერთმა გაიარა. ბოლოს აფროდიტემ იპოვა ადონისის გვამი. მწარედ დასტიროდა უდროოდ დაღუპულ მშვენიერ ჭაბუკს. მისი ხსოვნის უკვდავსაყოფად ქალღმერთმა ადონისის სისხლიდან ნაზი ანემონის ყვავილის გაზრდა ბრძანა. ხოლო ყველგან, სადაც კი ქალღმერთის დაჭრილ-დასერილი ფეხებიდან გამონადენი სისხლი დაეწვეთა, აფროდიტეს სისხლივით წითელი, მშვენიერი ვარდი გაიფურჩქნა. შეიბრალა მაღალმა ზევსმა-მეხთამტყორცნელმა დამნუხრებული სიყვარულის ქალღმერთი. თავის ძმა ჰადესსა და მის ცოლ პერსეფონეს უბრძანა აჩრდილთა პირქუშ სამეფოდან ყოველწლიურად გამოეშვათ ადონისის დედამიწაზე. მას შემდეგ ადონისი ნახევარი წელი ჰადესის სამეფოშია, ნახევარ წელს კი ქალღმერთ აფროდიტესთან ატარებს. მთელი ბუნება ზეიმობს, როცა დედამიწაზე ბრუნდება ოქროს აფროდიტეს სატრფო მშვენიერი ჭაბუკი ადონისი.

ეროსი

მშვენიერი აფროდიტე მთელს ქვეყნიერებაზე ბატონობს. მას, ზევსის მსგავსად, თავისი შიკრიკი ჰყავს, მისი საშუალებით ასრულებს თავის ნება-სურვილს. ეს შიკრიკია მისი ვაჟი – ეროსი, მხიარული, ცელქი, ცბიერი, ზოგჯერ კი სასტიკი ყმანვილი. ნიავქარით სწრაფი და მსუბუქი ეროსი თავისი მშვენიერი ოქროს ფრთების რხევით დანავარდობს დედამიწის თავზე, ზღვებსა და კუნძულებს ევლება, ხელში პატარა ოქროს მშვილდი უჭირავს, მხარზე კი კაპარჩით ისრები ჰკიდია. ვერავინ ვერ დააღწევს თავს ამ ოქროს ისრებს. მიზანს არ ააცილებს ეროსი. როგორც მოისრე, თვით ისართმტყორცნელ ოქროსკულულებიან აპოლონს არ ჩამოუვარდება. როცა ისარს მიზანში ახვედრებს, თვალები სიხარულისაგან უციმციმებს, საზეიმო

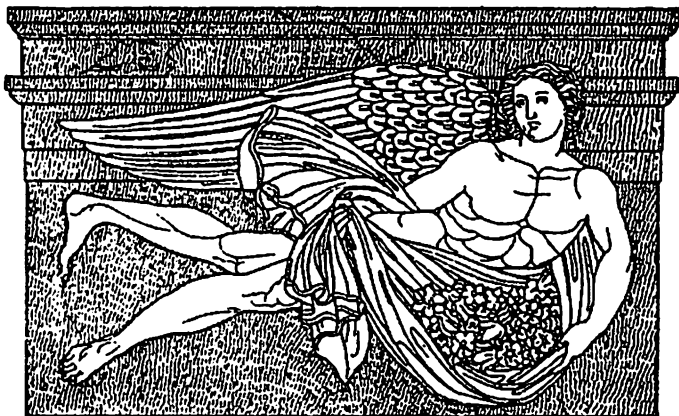
იერით უკან გადაიგდებს ხუჭუჭთმიან თავს და ხმამალლა იცინის.

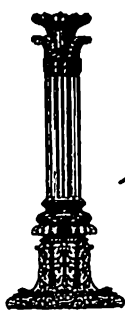
ეროსის ისრები სიხარულსა და ბედნიერებას დაატარებენ, მაგრამ ხშირად დარდი, სიყვარულის ტანჯვა და დაღუპვაც კი მოაქვთ. თვით ოქროსთმიან აპოლონს, თვით ღრუბელთამდევენელ ზევსს დიდი ტანჯვა მიაყენეს ამ ისრებმა.

ზევსმა იცოდა, რამდენ უბედურებას მოიტანდა ქვეყნად აფროდიტეს ვაჟი. ამიტომ დაბადებისთანავე მისი დაღუპვა მოინადინა, მაგრამ განა დედა დაუშვებდა ამას? შვილი გაუვალ ტყეში დამალა, და იქ, უსიერ ტევრში, ყრმა თავიანთი რძით გამოკვებეს ძუ ლომებმა. ორი ძუ ლომის რძით გაზრდილი ახალგაზრდა, მშვენიერი ეროსი მთელს ქვეყნიერებაზე დანავარდობს და თავისი ისრებით ხან ბედნიერება მოაქვს, ხან უბედურება, ხან სიკეთე, ხან ბოროტება.

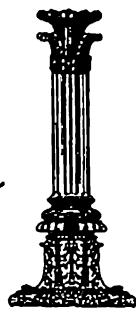
ჰიმენე

კიდევ ერთი თანაშემწე და თანამგზავრი ჰყავს აფროდიტეს. ესაა ქორწინების ახალგაზრდა ღმერთი ჰიმენე, თავისი თეთრი ქათქათა ფრთებით რომ მიუძღვის ყოველ საქორწინო მსვლელობას. თვალის მომჭრელად გიზგიზებს მისი საქორწინო ჩირალდანი. ქალწულთა ქოროები მოუხმობენ ქორწინლში ჰიმენეს, ევედრებიან დალოცოს ქორწინება და ბედნიერება მიანიჭოს ახლად შეუღლებულთა.

ჰეფესტო

ჰეფესტო, ზევსისა და ჰერას შვილი, ცეცხლის ღმერთი, ღმერთი – მჭედელი, რომელსაც ვერავინ შეედრება სამჭედლო ხელოვნებაში, ნათელ ოლიმპოზე დაიბადა. დაბადებიდან სუსტი და კოჭლი ბავშვი იყო. განრისხდა დიდებული ჰერა, როცა ქალღმერთებმა ულამაზო, სუსტი ბავშვი უჩვენეს, ხელი წაავლო შვილს და ოლიმპოდან შორეულ დედამიწაზე გადაისროლა.

დიდხანს მიჰქროდა ჰაერში უბედური ყრმა და ბოლოს უნაპირო ოკეანეში ჩავარდა. ზღვის ქალღმერთებმა – დიდი ოკეანის ასულმა ევრინომემ და ზღვის გრძნული ბერიკაცის ნერევის ასულმა თეტიდამ შეიბრაღეს ბავშვი. ზღვაში ჩავარდნილი პატარა ჰეფესტო ამოიყვანეს, ჭალარა ოკეანის წყალთა სიღრმეში წაიყვანეს და იქ ლაჟვარდოვან გამოქვაბულში გაზარდეს. კოჭლი და ულამაზო გაიზარდა ჰეფესტო, მაგრამ ძალუმი ხელები, ფართო მკერდი და ძარღვმაგარი კისერი ჰქონდა. რა საოცარი ოსტატი გამოდგა თავის სამჭედლო ხელობაში! თავის აღმზრდელებს ევრინომესა და თეტიდას ოქროსა და ვერცხლის მრავალი ძვირფასი სამკაული გამოუჭედა.

ჰეფესტო დიდხანს იმარხავდა გულში წყენას თავისი დედის, ქალღმერთ ჰერას მიმართ და ბოლოს განიზრახა სამაგიერო მიეზლო მისთვის ოლიმპოდან გადმოგდებისათვის. ჰეფესტომ არაჩვეულებრივი სილამაზის ოქროს ტახტი გააკეთა და ოლიმპოზე გაუგზავნა დედას საჩუქრად. აღტაცებული დარჩა მეხთამცყორცნელი ზევსის მეუღლე, ეგზომ დიდებული საჩუქრით. ჭეშმარიტად, მხოლოდ ღმერთებისა და ადამიანების დედოფალი უნდა მჯდარიყო ასე არაჩვეულებრივად ლამაზ ტახტზე. მაგრამ – ო, საშინელება! როგორც კი ჰერა სავარძელში ჩაჯდა, მყისვე დაუძლეველმა ბორკილებმა შეოჭეს და სავარძელს მიაჯაჭვეს. ღმერთები დასახმარებლად მივარდნენ, მაგრამ ამაოდ. არავის შეეძლო დედოფალ ჰერას გამოსხნა. ქალღმერთები მიხვდნენ, რომ მხოლოდ ამ სავარძლის მჭედელს, თვითონ ჰეფესტოს შეეძლო თავისი დიადი დედის განთავისუფლება.

მაშინვე ღმერთებმა თავისი შიკრიკი ჰერმესი გაგზავნეს მჭე-

დელი ღმერთის მოსაყვანად. ნიავექარივით გადაუქროლა ჰერმესმა ზღვებსა და ქვეყნებს და ოკეანის სანაპიროს, ქვეყნიერების კიდეს მიაშურა. ელვის სისწრაფით გადასერა ზღვა და ხმელეთი და მივიდა იმ გამოქვაბულში, სადაც ჰეფესტო მუშაობდა. დიდხანს სთხოვდა ჰეფესტოს გაჰყოლოდა მაღალ ოლიმპოზე, გაეთავისუფლებინა დედოფალი ჰერა, მაგრამ გადაჭრით უარობდა ღმერთი-მჭედელი: კარგად ახსოვდა წყენა, დედამისმა რომ მიაყენა. არ გასჭრა ჰერმესის ხვეწნა-მუდარამ. მაშინ მის დასახმარებლად ღვინის მხიარული ღმერთი დიონისე გამოეშურა. ხმამაღალი სიცილით მოართვა ჰეფესტოს ნელსურნელოვანი ღვინით სავსე ფიალა, მერე მეორე, შემდეგ კიდევ და კიდევ. დათვრა ჰეფესტო, ახლა ადვილად წაიყვანდით, საითაც ინებებდით. ღვინის ღმერთმა აჯობა ჰეფესტოს. დიონისემ და ჰერმესმა ჰეფესტო სახედარზე შესვეს და ოლიმპოსაკენ წაიყვანეს. იჯდა ღვთაებრივი მჭედელი სახედარზე და ირწეოდა. გარშემო მხიარული მენადები დანავარდობდნენ, ხელში ტირსები ეკავათ. სასაცილოდ ხტოდნენ შეზარხოშებული სატირები. გიზგიზებდნენ ჩირაღდნები, ხმამაღლა გაისმოდა ბობლანთა ჟღერა, სიცილი, დაირების ხმაური. წინ მიუძღოდათ დიდი ღმერთი დიონისე, ვაზის გვირგვინით თავზე და ტირსით ხელში, მხიარულად მიდიოდა მთელი გუნდი. ბოლოს ოლიმპოსაც მიაღწიეს. ჰეფესტომ თვალისდახამხამებაში გაათავისუფლა თავისი დედა. შეზარხოშებულმა წყენა დაივინყა.

ჰეფესტო ოლიმპოზე დარჩა. ღმერთებს დიდებული ოქროს სასახლეები დაუდგა. თავისთვისაც ოქროს, ვერცხლისა და ბრინჯაოსაგან საუცხოო სასახლე აიშენა და ამ სასახლეში ცხოვრობს თავის ცოლთან, გრაციისა და სილამაზის ქალღმერთ, მშვენიერ და თავაზიან ქარიტთან ერთად.

ამავე სასახლეშია ჰეფესტოს სამჭედლო. დროის მეტ ნაწილს ჰეფესტო თავის სასწაულებით აღსავსე სამჭედლოში ატარებს. შუაში დგას უზარმაზარი გრდემლი, კუთხეში ქურა, მოგიზგიზე ცეცხლი და საბერველი. საოცარი რამ არის ეს საბერველი – არ სჭირდება ხელის შეხება, იგი ჰეფესტოს სიტყვას ემორჩილება. იტყვის – ამუშავდება საბერველი, გაჩაღდება ცეცხლი ქურაზე და ავარდება მოელვარე ალი. გაოფლილი, მტვრისა და მჭვარტლისაგან ერთიანად გაშავებული ღმერთი ჰეფესტო თავდაუზოგავად მუშაობს თავის სამჭედლოში. საოცარ ქმნილებებს – შეუდარებელი სიმტკიცის იარაღს, ოქრო-ვერცხლის სამკაულებს, ჯამებსა და ფიალებს, სამფეხებს, ოქროს თვლებით ცოცხლებივით რომ დაგორავენ – ჭედავს აქ ჰეფესტო.

ჰეფესტო მუშაობას რომ დაამთავრებს, ნელსურნელოვან აბანოში განიბანება ოფლისა და მჭვარტლისაგან და თავისი სუსტი ფეხებით,

კოჭლობითა და რწევით მიეშურება ღმერთების ნადიმზე, თავის მამას-
თან, მეხთამტყორცნელ ზევსთან. ალერსიანი, გულკეთილი ჰეფესტო
ხშირად წყვეტს ჰერასა და ზევსს შორის გამართულ დავას. ღმერთები
სიცილს ვერ იკავებენ, როდესაც სუსტ ფეხებზე შემდგარი ჰეფესტო
კოჭლობით უვლის გარშემო მაგიდას და ოლიმპოელებს ფიალებში
ნექტარს უსხამს... სიცილში ღმერთები ივიწყებენ უთანხმოებას.

მაგრამ ღმერთ ჰეფესტოს განრისხებაც შეუძლია. ბევრმა გა-
მოსცადა მისი ცეცხლის ძალა და უზარმაზარი უროს საშინელი, ძა-
ლუმი დაკვრა. თვით ქსანთისა და სიმოისის აზვირთებული ტალღები
დაამშვიდა ტროა თან ჰეფესტომ თავისი ცეცხლით. მრისხანე ჰეფეს-
ტო თავისი უროთი უნგრევდა გვერდებს ძალუმ ტიტანებსაც.

დიდია ცეცხლის ღმერთი, ღვთაებრივი მჭედელი ჰეფესტო, – სით-
ბოსა და სიხარულს ანიჭებს ადამიანებს, ალერსიანი და გულკეთილ-
ია, მაგრამ სასტიკად სჯის მას, ვინც განარისხებს.

დემეტრე და პერსეფონე

ძღვეამოსილია დიდი ქალღმერთი დემეტრე. ის ანიჭებს მიწას
ნაყოფიერებას, და მისი კეთილისმყოფელი ძალა რომ არა, არც და-
ბურულ ტყეებში გაიზრდებოდა რამე, არც ველ-მინდვრებში, არც
პოხიერ ყანებში.

ჰადესის მიერ პერსეფონეს გატაცება

დიდ ქალღმერთ დემეტრეს ჰყავდა ახალგაზრდა, მშვენიერი ასუ-
ლი პერსეფონე. პერსეფონეს მამა იყო თვით კრონოსის დიდი შვილი,
მეხთამტყორცნელი ზევსი. ერთხელ მშვენიერი პერსეფონე თავისი მე-
გობრების, ოკეანიდების თანხლებით უზრუნველად ნებივრობდა ნისოს
აყვავებულ ხეობაში. მსუბუქფრთიან პეპელასავით დაფარფატებდა
დემეტრეს მომხიბლავი ასული ყვავილიდან ყვავილზე. კრეფდა ქორფა
ვარდებს, სურნელოვან იებს, ქათქათა შროშანებსა და წითელ სუმბუ-
ლებს. უდარდელად ნებივრობდა პერსეფონე და არ იცოდა, რა ბედი
განუშზადა მამა ზევსმა. არ ფიქრობდა პერსეფონე იმაზე, რომ მალე
ველარ იხილავდა მზის ცხოველ სხივებს, მალე ველარ დატკებოდა
მშვენიერი ყვავილთა ცქერითა და მათი დამატრობელი სურნელებით.
ზევსმა მისი თავი ცოლად აღუთქვა თავის პირქუშ ძმას ჰადესს, მიცვა-
ლებულთა სულებისა და აჩრდილთა სამეფოს მბრძანებელს, შანსთან

უნდა ეცხოვრა ბნელ მინისქვეშეთში, უსაშველო წყვდიადში, სამხრეთის მცხუნვარე მზის ელვარებას მოკლებულს.

ჰადესი შესცქერის, როგორ ნებივრობს ნისოს ველზე პერსეფონე, და მაშინვე მისი გატაცება განიზრახა. მინის ქალღმერთს გეას სთხოვა ამოეზარდა არაჩვეულებრივი სილამაზის ყვავილი. დაეთანხმა ქალღმერთი გეა, და ნისოს ველზე საკვირველი ყვავილი ამოვიდა. მისი დამათრობელი სურნელება ყოველ მხარეს მოეფინა. პერსეფონემ დაინახა ეს ყვავილი. აი, წაეტანა და ხელი წაავლო ნაზ ღეროს. აი, მოწყვიტა კიდეც ყვავილი და უეცრად მიწა გაირღვა, შავმა ცხენებმა ზედაპირზე ამოაგრიალეს ოქროს ეტლი, რომელშიაც იჯდა მიცვალებულთა აჩრდილების სამეფოს მბრძანებელი, პირქუში ჰადესი. მან სტაცა ხელი ნორჩ პერსეფონეს, ეტლში ჩაისვა და თვალის უსწრაფესად გააქროლა მიწის ნიაღში. მხოლოდ ერთი შეკივლება მოასწრო პერსეფონემ. შორს გაისმა დემეტრეს ახალგაზრდა ასულის კივილი. ზღვათა ნიაღსაც მისწვდა და ნათელ ოლიმპოსაც. არავის უხილავს, როგორ გაიტაცა პირქუშმა ჰადესმა პერსეფონე, მხოლოდ მზემ – ღმერთმა ჰელიოსმა შეასწრო თვალი.

ქალღმერთმა დემეტრემ გაიგონა პერსეფონეს კივილი. სწრაფად გაეშურა ნისოს ველისაკენ, ყველგან დაეძებდა ასულს, ეკითხებოდა მის მეგობარ ოკეანიდებს, მაგრამ იგი არ ჩანდა. ოკეანიდებმა თვალი ვერ შეასწრეს, სად დაიკარგა პერსეფონე.

ერთადერთი ქალიშვილის დაკარგვით გამოწვეულმა დარდმა დაისადგურა დემეტრეს გულში. ცხრა დღე და ღამე დაეხეტებოდა შავად მოსილი დიდი ქალღმერთი დემეტრე დედამინაზე, არაფერი არ გაეგებოდა, არაფერს არ გრძნობდა, არაფერზე არ ფიქრობდა, მხოლოდ მდუღარე ცრემლს აფრქევდა. ყველგან დაეძებდა პერსეფონეს, ყველას სთხოვდა შეელას, მაგრამ არავის შეეძლო მისი დარდის შემსუბუქება. ბოლოს, მეთათე დღეს, მზის ღმერთს ჰელიოსს ესტუმრა და თვალცრემლიანი შეევედრა:

– ო, სხივნათელო ჰელიოს! შენ ოქროს ეტლით უვლი მაღალ ცაზე ზღვასა და ხმელეთს, ყველაფერს ხედავ, არაფერი გამოეპარება შენს სხივოსან მზერას. თუ ცოტაოდენი სიბრალული მაინც გაქვს უბედური დედისა, მითხარი სად არის ჩემი ასული პერსეფონე, მითხარი სად ვეძიო! მე გავიგონე მისი ძახილი, ასული მომტაცეს. მითხარი ვინ მომტაცა. სად არ ვეძიე, მაგრამ ვერსად ვიპოვნე.

სხივოსანმა ჰელიოსმა უპასუხა:

– დიდო ქალღმერთო, ხომ იცი, რაოდენ პატივსა გცემ, ხომ ხედავ, როგორ ვდარდობ შენს მწუხარებას რომ ვუყურებ. იცოდე, დიდმა ღრუბელთმფანტველმა ზევსმა შენი ასული ცოლად მისცა თა-

ვის პირქუშ ძმას, ქვესკნელის მბრძანებელ ჰადესს. ჰადესმა გაიტაცა პერსეფონე და თავის საშინელ სამეფოში წაიყვანა. დასძლიე შენი მძიმე კაემანი, ქალღმერთო. შენი ასულის ქმარი ხომ დიდია, შენი პერსეფონე დიდი ზევსის უძლეველი ძმის მეუღლე გახდა.

კიდევ უფრო შენუხდა ქალღმერთი დემეტრე. განრისხდა მეხთამ-ტყორცნელ ზევსზე იმის გამო, რომ მისი თანხმობაც კი არ უთხოვია, ისე მისცა ცოლად ჰადესს პერსეფონე. მიატოვა ნათელი ოლიმპო, მიატოვა ღმერთები; უბრალო მოკვდავის სახე მიიღო, ძაძვებით შეიმოსა, დაეხეტებოდა მოკვდავთა შორის და ცხარე ცრემლს აფრქვევდა.

შენყდა დედამიწაზე ყველაფრის ზრდა. ხეებზე ფოთლები დაჭკნა და დაცვივდა. ტყეები გაშიშვლდა. ბალახმა ფერი დაკარგა, ყვავილების ჭრელი ფურცელაკები დაჭკნენ. აღარ ხარობდა ბაღში ნაყოფი, დაჭკნა მწვანე ვენახი, აღარ მწიფდებოდა მძიმე, წვნიანი მტევნები. ადრე ნოყიერი ყანები დაცარიელდა. ღერი ბალახიც არ იზრდებოდა, არც მოსავალი მოდიოდა. ჩაკვდა სიცოცხლე დედამიწაზე. ყველგან შიმშილი მძვინვარებდა, კვნესა და ტირილი გაისმოდა. დაღუპვა ელოდა ადამიანთა მოდგმას. მაგრამ არას ხედავდა, არა ესმოდა რა დემეტრეს, საყვარელი ასულის ბედზე დანალვლიანებულს.

ბოლოს დემეტრე ქალაქ ელეუსინში მივიდა. იქ, ქალაქის კედლებთან, „ქალწულთა ჭის“ გვერდით, ზეთისხილის ჩრდილში „კაეშნის ქვაზე“ ჩამოჯდა. უძრავად იჯდა დემეტრე, ქანდაკების მსგავსი. მუქი სამოსის მძიმე კალთები მიწაზე სცემდა. თავი დაეხარა, თვალთაგან კი ერთიმეორის მიყოლებით მოგორავდნენ ცხელი ცრემლები და მკერდზე ეცემოდნენ. დიდხანს იჯდა ამ ყოფაში დემეტრე, მარტოდმარტო, უნუგეშო.

ელეუსინის მეფის კელეოსის ასულნი გაკვირვებული დარჩნენ, წყაროსთან მჯდარი მოტირალი შაოსანი ქალი რომ დაინახეს, მივიდნენ და თანაგრძნობით გამოჰკითხეს, რა დარდი მოგწოლიაო. მაგრამ ქალღმერთმა დემეტრემ თავისი ვინაობა არ გაუმხილა. უთხრა, რომ დეო მქვია, კრეტიდანა ვარ წარმოშობით, ავაზაკებმა გამიტაცეს, მაგრამ გამოვექეცი და ელეუსინთან მოვედიო. დემეტრემ ქალიშვილებს სთხოვა, მათი მამის კელეოსის სახლში შეეყვანათ და დათანხმდა მოსამსახურედ დადგომოდა. ბავშვების აღზრდასა და კელეოსის სასახლეში მუშაობას კისრულობდა. კელეოსის ქალიშვილებმა დემეტრე თავიანთ დედა მეტანეირასთან მიიყვანეს.

კელეოსის ასულებმა რა იცოდნენ, რომ სასახლეში დიდი ქალღმერთი შეჰყავდათ! მაგრამ როდესაც სასახლეში შედიოდა, დემეტრე თავით შეეხო კარის ზედა ნაწილს. და ერთბაშად მთელი სასახლე მოციმციმე შუქმა გააცისკროვნა. დედოფალი მეტანეირა ქალღმერთს

შეეგება, მიხვდა, რომ უბრალო მოკვდავი არ მოუყვანიათ სასახლეში მის ქალიშვილებს. მდაბლად დაუკრა თავი უცნობ ქალს დიასახლის-მა და სთხოვა სადედოფლო ტახტზე დაჯდარიყო. დემეტრემ უარი თქვა. უბრალო მოახლის სკამზე დაჯდა, უწინდებურად განურჩეველი ყველაფრის მიმართ, რაც მის გარშემო ხდებოდა. მეტანეირას მოსამ-სახურე ქალმა კი, მხიარულმა იამბემ, უცნობი ქალის ღრმა ნალევლი რომ დაინახა, მისი გამხიარულება სცადა. ხალისიანად ემსახურე-ბოდა მას და თავის დედოფალ მეტანეირას. ხმამაღლა იცინოდა და მხიარულად ხუმრობდა. პირველად გაიღიმა დემეტრემ მას შემდეგ, რაც პირქუშმა ჰადესმა ასული მოსტაცა, პირველად იგემა საჭმელი.

დემეტრე კელეოსთან დარჩა და მისი ვაჟის დემოფონტის აღზრ-დას შეუდგა. ქალღმერთმა გადანყვიტა დემოფონტისათვის უკვდავება მიენიჭებინა. ყმანვილი ღვთაებრივ მკერდთან, საკუთარ მუხლებზე ეკავა. ბავშვი ქალღმერთის უკვდავ ამონასუნთქს ისუნთქავდა. დემე-ტრე ამბროსიას უსვამდა ტანზე, ხოლო ღამით, როდესაც ელევსინის სასახლეში ყველას ეძინა, არტახებში ახვევდა და გახურებულ ღუ-მელში აწვენდა. მაგრამ დემოფონტმა უკვდავება ვერ მიიღო. ერთხელ მეტანეირამ დაინახა ანთებულ ღუმელში მწოლი თავისი შვილი, საშინ-ლად შეეშინდა და დემეტრეს შეევედრა, ამას ნუ იზამო. დემეტრე გან-რისხდა, გამოიღო ანთებული ღუმელიდან ყრმა და დედას უთხრა:

– ო, უგუნურო! მე მინდოდა უკვდავება მიმენიჭებინა შენი შვილისათვის, უწყლავადი გამეხადა. იცოდე, მე ვარ დემეტრე, უკვ-დავთა და მოკვდავთათვის ძალისა და სიხარულის მომნიჭებელი.

დემეტრემ გაუმხილა კელეოსსა და მეტანეირას ვინც არის, და ქალღმერთის ჩვეულებრივი სახე მიიღო. ღვთაებრივი შუქი მოეფინა მეფე კელეოსის სამყოფელს. იდგა ქალღმერთი დემეტრე, დიდებული და მშვენიერი, ოქროსფერი თმა მხრებზე ეფინებოდა, თვალებში ღვ-თაებრივი სიბრძნის ციცხლი უგიზგიზებდა, მისი სამოსი ნელსურ-ნელებას აფრქვევდა. მუხლი მოიყარეს მის წინაშე მეტანეირამ და მისმა მეუღლემ.

ქალღმერთმა დემეტრემ ბრძანა მისთვის ელევსინში ტაძრის აგე-ბა, კალიქოროს წყაროსთან, და საცხოვრებლად ამ ტაძარში დარჩა. ამ ტაძარში დემეტრემ თვითონ დაანესა დღესასწაულები.

საყვარელ ასულზე დარდი არ ასვენებდა დემეტრეს, არც ზევ-სის მიმართ თავისი რისხვა დავინწყებია. უწინდებურად უნაყოფო იყო დედამინა. სულ უფრო ძლიერდებოდა შიმშილი, რადგან მინის მუ-შაკნი ამაოდ თესავდნენ – ყანებში ერთი მარცვალიც არ ამოდიო-და; ტყუილად ეზიდებოდნენ მიწათმოქმედის ხარები ხნულში მძიმე გუთანს – უნაყოფო და ფუჭი იყო შრომა. მთელი ტომები წყდებოდ-

ნენ. მშვიერთა გმინვა ცას სწვდებოდა, მაგრამ, დემეტრე ყურს არ აპყრობდა. ბოლოს ჩაქრა ცეცხლები სამსხვერპლოებზე. აღარავინ სწირავდა მსხვერპლს უკვდავ ღმერთებს. დაღუპვა ელოდა ყოველ ცოცხალ არსებას. არ უნდოდა მოკვდავთა დაღუპვა დიდ ღრუბელთა მფანტველ ზევსს. დემეტრეს ღმერთების შიკრიკი ირიდა გაუგზავნა. სწრაფად გაეშურა ცისარტყელას ფრთიანი ირიდა ელევსინში, დემეტრეს ტაძრისაკენ, ეძახდა, ევედრებოდა დაბრუნებულიყო ღმერთების დასში, ნათელ ოლიმპოზე. დემეტრეს არ ესმოდა მისი ევედრება. სხვა ღმერთებიც მიუგზავნა ზევსმა დემეტრეს, მაგრამ ქალღმერთს არ სურდა ოლიმპოზე დაბრუნება, ვიდრე ჰადესი პერსეფრონეს არ დაუბრუნებდა.

მაშინ დიდმა ზევსმა თავის პირქუშ ძმას ჰადესს ფიქრივით სწრაფი ჰერმესი მიუგზავნა. ჰერმესი საშინელი ტანჯვით აღსავსე ქვესკნელის სამეფოში ჩაეშვა, მიცვალებულთა სულების მბრძანებელს წარუდგა, ოქროს ტახტზე რომ იჯდა მორჩმით, და ზევსის ნება აუწყა.

ჰადესი დათანხმდა გაეშვა პერსეფონე თავის დედასთან, მაგრამ წინდანინ ქორწინების სიმბოლო ბრონეულის მარცვალ გადააყლაპა. პერსეფონე ქმრის ოქროს ეტლზე ავიდა და ჰერმესის გვერდით მოთავსდა. ყალყზე შედგნენ ჰადესის უკვდავი რაშები, არავითარი დაბრკოლება რომ არ იცოდნენ, და თვალის დახამხამებაში მიაღწიეს ელევსინს.

დემეტრეს სიხარულისაგან ყველაფერი დაავიწყდა, ქალიშვილს მივარდა და გულში ჩაიკრა. ისევ დაუბრუნდა საყვარელი ასული პერსეფონე. დემეტრე მასთან ერთად დაბრუნდა ოლიმპოზე. მაშინ ზევსმა გადანწყვიტა, რომ წლის ორ მესამედს პერსეფონე დედასთან გაატარებდა, ერთ მესამედს კი – თავის ქმართან, პირქუშ ჰადესთან.

დიდმა დემეტრემ მიწას ნაყოფიერება დაუბრუნა, და ხელახლა აყვავდა ყველაფერი, ამწვანდა ქვეყანა. გაზაფხულის ნაზმა ფოთლებმა დაფარეს ტყეები, ყვავილებით აჭრელდნენ ზურმუხტისფერი კორდები. მალე თავთავი აიყარა მწვანე ჯეჯილმა. სურნელება მოაფრქვიეს აყვავებულმა ბაღებმა. მზეში აციმციმდნენ მწვანე ვენახები. გაიღვიძა ბუნებამ. მთელი ბუნება ზეიმობდა და ადიდებდა დიდ ქალღმერთ დემეტრეს და მის ასულ პერსეფონეს.

მაგრამ ყოველწლიურად ტოვებს პერსეფონე თავის დედას, და ყოველ წელს ნალველში იძირება დემეტრე, ისევ ისე შავად მოსილი. მთელი ბუნებაც დარდობს პერსეფონეს ნასვლას. ხეებზე ფოთლები ყვითლდება, შემოდგომის ქარი ძარცვავს მათ. ყვავილი ჭკნება, ყანა ცარიელდება, ზამთარი ღვება. სძინავს ბუნებას, რათა გაიღვიძოს გაზაფხულის ცხოველ სხივთა ციმციმში, როდესაც ჰადესის უსიხარულო სამეფოს წიალიდან პერსეფონე თავის დედას დაუბრუნდეს.

ბა. ხოლო დაბრუნდება თუ არა დედამიწაზე პერსეფონე, ნაყოფიერების ქალღმერთი ბარაქიანი ხელით აფრქვევს ადამიანებს თავის საჩუქრებს და უხვი მოსავლით ლოცავს მინათმოქმედთა შრომას.

ტრიპტოლემოსი

მინის გამნაყოფიერებელმა დიდმა ქალღმერთმა დემეტრემ თვითონ ასწავლა ადამიანებს მოსავლის მოყვანა, ყანების დამუშავება და მოვლა. მან ელევსინის მეფის ახალგაზრდა ვაჟიშვილს ტრიპტოლემოსს მისცა პურის თესლი, მეფისწულმა პირველმა გადახნა სამჯერ რარიის ველი, ელევსინის მახლობლად, და შავ მინაში პურის მარცვალი ჩაყარა. უხვი მოსავალი მოვიდა თვით დემეტრეს მიერ დალოცვილ მინაზე. ჯადოსნული ეტლით, რომელშიაც ფრთოსანი გველები იყო შებმული, იმავე ტრიპტოლემოსმა დემეტრეს ბრძანებით მთელი ქვეყნიერება შემოიქროლა და ყველგან ასწავლა ადამიანებს მინათმოქმედება.

შორეულ სკვითიაშიც იყო ტრიპტოლემოსი, მეფე ლინქესთან. მასაც ასწავლა მინათმოქმედება. მაგრამ სკვითების ზვიადმა, ველურმა მეფემ ტრიპტოლემოსისათვის მინათმოქმედების მასწავლებლის დიდების წართმევა და მისი მისაკუთრება მოინდომა. ლინქემ მძინარე ტრიპტოლემოსის მოკვლა გადაწყვიტა. მაგრამ დემეტრემ არ დაუშვა ასეთი ბოროტმოქმედება. ქალღმერთმა განიზრახა სასტიკად დაესაჯა ლინქე, რომელმაც დაარღვია სტუმარმოყვარეობის წესი და ხელი აღმართა მის რჩეულზე, დიდ ტრიპტოლემოსზე.

როცა ლინქე ღამით უჩუმრად შეიპარა მოსასვენებელში, სადაც ტრიპტოლემოსს ეძინა, დემეტრემ სკვითების ღვარძლიანი მეფე გარეულ ფოცხვერად აქცია სწორედ იმ წამს, როცა მეფე-მკვლელმა მძინარის თავზე მახვილი აღმართა.

ფოცხვერად ქცეული ლინქე უსიერ ტყეში მიიმალა, ტრიპტოლემოსმა კი მიატოვა სკვითების ქვეყანა, რათა ქვეყნიდან ქვეყანაში გადაექროლებინა თავისი ჯადოსნური ეტლი და ადამიანებისათვის დემეტრეს დიდი წყალობა – მინათმოქმედება ესწავლებინა.

ერისიხთონი

მარტო სკვითების მეფე ლინქე როდი დაუსჯია ქალღმერთ დემეტრეს, მან დასაჯა თესალიის მეფე ერისიხთონიც. ზვიადი და უკაცური იყო ერისიხთონი, არასოდეს სწირავდა მსხვერპლს ღმერ-

თებს. ამ ბინიერმა ხელმწიფემ თავხედურად შეურაცხყო ქალღმერთი დემეტრე, განიზრახა მოეჭრა მის წმინდა ჭალაში ასწლოვანი მუხა, რომელშიაც დემეტრეს უსაყვარლესი ნიმიფა დრიადე ცხოვრობდა. ვერაფერმა ვერ დააოკა ერისიხთონი.

– დემეტრეს საყვარელი ღვთაება კი არა, თვით ქალღმერთიც რომ ყოფილიყო, მაშინაც მოვჭრიდი ამ მუხას – შესძახა უწმინდურმა...

ერისიხთონმა მსახურს ხელიდან გამოსტაცა ნაჯახი და მძლავრად დაჰკრა ხეს. მძიმე კენესა აღმოხდა ხეს გულიდან და სისხლი მოსკდა. შეძრწუნებულნი იდგნენ მეფის მსახურნი მუხასთან. ერთმა გაბედა მეფის შეჩერება, მაგრამ განრისხებულმა ერისიხთონმა მსახური მოკლა და შესძახა:

– ესეც შენ, საჩუქარი ღმერთების ერთგულებისათვის!

ერისიხთონმა მოჭრა ასწლოვანი მუხა. კენესის მსგავსი ხმაურით დაეცა იგი დედამიწაზე და მოკვდა მასში მცხოვრები დრიადა. ძაძები ჩაიცვეს დრიადებმა, ქალღმერთ დემეტრეს ეახლნენ და მათი მეგობრის მკვლელის ერისიხთონის მკაცრად დასჯა შესთხოვეს. განრისხდა დემეტრე, მაშინვე აფრინა შიკრიკი შიმშილის ქალღმერთთან. ნარგზავნილი დრიადა დაუყოვნებლივ ჩაჯდა დემეტრეს ეტლში, რომელსაც ფრთოსანი გველები მიაქროლებდნენ, სკვითების ქვეყანაში ჩავიდა, კავკასიონის მთების ჩრდილოეთით, ერთ უნაყოფო მთაზე იპოვნა თვალეზრადიანი, თმაგაჩეჩილი, სრულიად ჩამოშკნარი და გაძვალტყავებული შიმშილის ქალღმერთი. შიკრიკმა დემეტრეს სურვილი აუწყა და ქალღმერთიც დაემორჩილა ნაყოფიერების ღვთაების ნებას.

შიმშილის ქალღმერთი ერისიხთონის სასახლეში გამოცხადდა და ერისიხთონს ჩაჰბერა დაუოკებელი შიმშილი, რომელიც მეფეს გულმუცელს უწვავდა. რაც მეტს ჭამდა ერისიხთონი, მით უფრო უძლიერდებოდა შიმშილის გრძნობა. მთელი თავისი შეძლება გაფლანგა სხვადასხვა საჭმელების შესაძენად, მაგრამ ამაოდ, რაც არ უნდა ეჭმა, უფრო უძლიერდებოდა დაუოკებელი, მტანჯველი შიმშილი. დაბოლოს, ერისიხთონს ერთი ასულიღა შერჩა. ფული რომ ეშოვნა და უწყალო შიმშილი მოეკლა, მეფემ თავისი ასული მონად გაყიდა. მაგრამ მეფის ქალიშვილმა პოსეიდონისაგან ძღვნად მიიღო სახის შეცვლის უნარი, რომლის წყალობითაც სასურველ სახეს ღებულობდა და ყოველთვის ითავისუფლებდა თავს მყიდველებისაგან ხან ჩიტის, ხან ცხენის, ხან ძროხის სახით. მრავალჯერ გაყიდა თავისი ქალიშვილი ერისიხთონმა, მაგრამ აღებული ფული მაინც არ ჰყოფნიდა. შიმშილი სულ უფრო და უფრო ტანჯავდა, სულ უფრო აუტანელი ხდებოდა მისი ტანჯვა. დაბოლოს, ერისიხთონმა საკუთარი ხორცის კბილებით გლეჯა დაიწყო და საშინელი ტანჯვით დაიღუპა.

ლამე, მთვარე, განთიადი და მზე

ნელა მიჰყვება ცის თაღს შავრაშებშებმული ეტლით ქალღმერთი ლამე – ნიუქტოსი. თავისი შავი რიდე გადაუფარებია დედამინისათვის. გარშემო ყველაფერი წყვდიადს მოუცავს. ქალღმერთ ლამის ეტლის ირგვლივ ვარსკვლავთა გუნდები შემოჯარულან და დედამინაზე გზავნიან თავიანთ მოციმციმე შუქს, ეს განთიადის – ეოსისა და ასტრეას ახალგაზრდა ვაჟებია. ისინი ბევრნი არიან და ლამის ბნელ ცას კიდით კიდემდე ეფინებიან. აი, გამოჩნდა აღმოსავლეთით რაღაც მსუბუქი განთიადის მსგავსი, სულ უფრო და უფრო ნათდება ქვეყანა. ეს ცაზე ამოდის ქალღმერთი მთვარე-სელენე. რქამკვრივი ხარები შეუბამს ეტლში და ტაატით მიჰყვება ცის გუმბათს. მშვიდად, დიდებულად მიემართება ცაზე გრძელსა და ქათქათა სამოსელში გამოწყობილი ქალღმერთი მთვარე, თავსარქმელზე ნამგალა მთვარე აქვს გამოსახული. მშვიდობიანად ანათებს დედამინას და ვერცხლის სხივებს ჰფენს მძინარე ქვეყნიერებას. ქალღმერთი მთვარე შემოივლის ცას და კარიამი ლატმოსის მთის გამოქვაბულში ჩაეშვება. იქ წევს მარადიულ ბურანში მყოფი მშვენიერი ენდიმიონი. სელენე ამ ჭაბუკზეა შეყვარებული. თავს დახრის, ეალერსება და სასიყვარულო სიტყვებს ერურჩულება. მაგრამ არ ესმის მისი ჩურჩული მთვლემარე ენდიმიონს, ამიტომაც ასე ნაღვლიანი სელენე, და მწუხარეა მისი სხივი, ღამით რომ აფრქვევს დედამინაზე.

სულ უფრო ახლოვდება აისი. ქალღმერთი მთვარე დიდი ხანია ცის გუმბათიდან დაეშვა. ოღნავ ინათა. აღმოსავლეთში უკვე აციმციმდა განთიადის წინამორბედი – ეოსფოროსი, ცისკრის ვარსკვლავი. მსუბუქმა ნიაჲმა ჩამოიქროლა. სულ უფრო ნათლად აელვარდა აღმოსავლეთი. აი ოქროსთითა ქალღმერთმა განთიადმა – ეოსმა გააღო ჭიშკარი, სადაც მალე გამოჩნდება სხივნათელი ღმერთი მზე – ჰელიოსი. ვარდის ფრთებით შეინავარდებს, თეთრი ზაფრანისფერი სამოსით მორთული, ქალღმერთი განთიადი გაცისკროვნებულ ცაზე, ოქროს ჭურჭლიდან ცვარ-ნამს აპკურებს დედამინას, და ცვარ-ნამი აღმასივით მოციმციმე წვეთებად დაეფინება ფოთლებს, ბალახს, ყვავილებს. სურნელს აფრქვევს ყოველივე დედამინაზე, ყველგან საამო სურნელეობა დგას. გამოღვიძებული დედამინა სიხარულით ესალმება ამომავალ ღმერთს მზე-ჰელიოსს.

ღმერთ ჰეფესტოს მიერ გამოჭედილი ოქროს ეტლით მობრძანდება ცაზე სხივნათელი ღმერთი, მის ღვთაებრივ ეტლს ოკეანის სანაპიროებიდან ოთხი რაში მოაქროლებს. მათათა მწვერვალებს ეფინება ამომავალი მზის სხივები და თითქოს ცეცხლი წაჰკიდებიათო, ისე

აზიდულან ვარდისფერ სივრცეში. ვარსკვლავები ფეხაკრეფით ტოვებენ ცის თალს მზის ღმერთის დანახვაზე. ერთიმეორის მიყოლებით ეფარებიან ბნელი ღამის წიაღს. სულ უფრო მალლა იწვეს ცის გუმბათზე ჰელიოსის ეტლი. სხივოსანი გვირგვინითა და გრძელი მოელვარე სამოსით მორთული მიემართება ცაზე და დედამიწას აფრქვევს თავის ცხოველმყოფელ სხივებს, – შუქს, სითბოსა და სიცოცხლეს.

თავის გზას რომ გალევს, მზის ღმერთი ოკეანის წმინდა წყალში ეშვება. იქ ელის ოქროს ნავი, რომლითაც მიცურავს უკან აღმოსავლეთისაკენ, მზის სამეფოში, სადაც დგას მისი საარაკო სასახლე. მზის ღმერთი ღამით იქ ისვენებს, რათა უწინდებურად მოელვარე, მეორე დღეს ისევ ამობრწყინდეს.

ფაეთონი

ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით

მხოლოდ ერთხელ დაირღვა ქვეყნად დამკვიდრებული წესი, და აღარ ამობრწყინდა მზის ღმერთი ცაზე, რომ დედამიწა გაენათებინა. ეს მოხდა ასე: მზის ღმერთს ჰელიოსს, ზღვის ქალღმერთ თეტიდას ასულის კლიმენესაგან ჰყავდა ვაჟიშვილი, სახელად ფაეთონი. ერთხელ ფაეთონს მისმა ნათესავმა მეხთამტყორცნელი ზევსის შვილმა ეპაფემ დაცინვით უთხრა:

– არ მჯერა, რომ შენ სხივოსანი ჰელიოსის შვილი ხარ. დედაშენი ტყუის, შენ უბრალო მოკვდავის შვილი ხარ.

განრისხდა ფაეთონი, სირცხვილით სახე აელენა. დედასთან მიიბრინა, გულში ჩაეხუტა და შესჩივლა, შეურაცხყოფა მომაყენესო. მაგრამ დედამ ხელები ალაპყრო და სხივოსან მზეს მიმართა:

– ო, შვილო! გეფიცები ჰელიოსს, რომელიც გვიყურებს და გვისმენს, და შენ თვითონაც ხედავ, რომ ის მამაშენია! დაე, თავისი შუქი მომაკლოს, თუ ვტყუოდე. ნადი, თვითონ ეახლე, ჰელიოსის სასახლე აქედან შორს არ არის, თვითონ დაგიდასტურებს ჩემს სიტყვებს.

ფაეთონი მაშინვე გაეშურა თავისი მამის ჰელიოსის სანახავად. სწრაფად მიაღწია მზის სასახლეს, ოქრო-ვერცხლითა და ძვირფასი ქვებით რომ ელვარებდა. მთელი სასახლე თითქოს ცისარტყელას შვიდსავე ფერს აფრქვევდა, ისე საოცრად შეამკო იგი ღმერთმა ჰეფესტომ. ფაეთონი სასახლეში შევიდა და ნახა ტახტზე მჯდომარე ჰელიოსი. მაგრამ ფაეთონი ვერ მიუახლოვდა სხივოსან ღმერთს. მისი

თვალები – მოკვდავის თვალები ვერ უძლებდნენ ჰელიოსის გვირგვინის ელვარებას. მზის ღმერთმა ჰელიოსმა შენიშნა შვილი და უთხრა:

– რამ მოგიყვანა ჩემს სასახლეში, შვილო ჩემო?

– ო, ქვეყნიერების მანათობელო, ო, მამა ჰელიოს! შემიძლია კი რომ მამა გინოდო? – შესძახა ფაეთონმა. – მომეცი დამამტკიცებელი ნიშანი იმისა, რომ ნამდვილად შენი შვილი ვარ. გევედრები, გაფანტე ჩემი ეჭვი.

ჰელიოსმა მოიხსნა სხივოსანი გვირგვინი, მოიხმო ფაეთონი, გადაეხვია და უთხრა:

– დიახ, შენ ჩემი შვილი ხარ. მართალი გითხრა დედაშენმა კლიმენემ. ხოლო დღეიდან რომ აღარ იეჭვიანო, მთხოვე, რაც გნევავს, გეფიდეები წმინდა მდინარე სტიქსის ტალღებს, სურვილს აგისრულებ.

ძლივს მოასწრო ამის თქმა ჰელიოსმა, რომ ფაეთონმა სთხოვა, ნება მომეცი შენთან ერთად გადავსერო ცა შენი ეტლითო. თავზარი დაეცა სხივოსან ღმერთს.

– რასა მთხოვ, უგუნურო! – შესძახა ჰელიოსმა. – ო, რომ შემეძლოს ჩემი ფიცის დარღვევა! შენ შეუძლებელს ითხოვ, ფაეთონ! ეს ხომ შენ ძალ-ღონეს აღემატება! შენ ხომ მოკვდავი ხარ, და განა ეს მოკვდავთა საქმეა? თვით უკვდავი ღმერთები ვერ ჯდებიან ჩემს ეტლში. თვით დიდი მეხთამტყორცნელი ზევსი ვერ მართავს. ჩემს ეტლს. აბა რომელია ზევსზე ძლიერი? აბა დაუფიქრდი: ჯერ გზა ისე ფრიალოა, თვით ჩემს ფრთოსან რაშებს უჭირთ გავლა. შუაგზა დედამიწიდან ისე შორსაა, რომ მეც კი მეუფლება შიში, როდესაც შევცქერი ძირს გადაშლილ ზღვასა და ხმელეთს. ბოლოს კი გზა ისე დამრეცად ეშვება ოკეანის ნაპირისაკენ, რომ ეტლი თავდაყირა გადაეშვება და დაიმსხვრევა, თუ ჩემი გამოცდილი ხელით მართვა მოაკლდა. შენა გგონია, გზაში მრავალ მშვენიერებას ნახავ? არა, მხოლოდ საფრთხეს, საშინელებასა და გარეულ მხეცებს შორის გადის გზა. ვინროა ეს სავალი, და თუ ოდნავ განზე გადაუხვიე, მრისხანე კუროს რქებზე აეგები, ან კიდევ კენტავრის ისარი, მძვინვარე ლომი, ურჩხულისოდენა ღრიანკალი და კირჩხიბი გემუქრება.¹ მრავალი საფრთხე შეგხვდება ცაზე. დამიჯერე, არ მინდა გავხდე შენი დალუპვის მიზეზი. ო, რომ შეგეძლოს თვალთ განჭვრიტო ჩემი გული, დარწმუნდებოდი, რა შიში მეუფლება შენს გამო? მიმოიხედე გარშემო, შეხედე ქვეყნიერებას, რა ბევრი რამ არის მშვენიერი! მთხოვე ყველაფერი, რაც გინდა, არაფერზე არ გეტყვი უარს, ოღონდ ამას ნუ მთხოვ. შენ ხომ საჩუქარს კი არა საშინელ სასჯელს ითხოვ.

მაგრამ ფაეთონს არაფრის გაგონება არ სურდა. მოეხვია ჰელიოსს

¹ * კუროს, კენტავრის, ღრიანკალის და კირჩხიბის თანავარსკვლავედები.

და ისევ შესთხოვა თავისი სურვილის შესრულება.

– კარგი, შევასრულებ შენს თხოვნას. ფიქრი ნუ გაქვს, მე ხომ სტიქის წყალი დავიფიცე. შენ მიიღებ იმას, რასაც მოხოვ, მაგრამ უფრო გონიერი მეგონე, – უბასუხა დანაღვლიანებულმა ჰელიოსმა.

ფაეთონი თავისი ეტლისაკენ წაიყვანა. თვალი მოსტაცა ეტლმა ფაეთონს, ერთიანად ოქროსაგან იყო იგი გამოჭედილი და ძვირფასი თვლებით შემკული თვალისმომჭრელად ციმციმებდა. მოიყვანეს ამბროზიითა და ნექტრით ნაკვები ფრთოსანი რაშები და ეტლში შეაბეს. ვარდისფერთიებთანმა ეოსმა გაულო მზეს ჭიშკარი. ჰელიოსმა ფაეთონს სახეზე წმინდა მალამო წაუსვა, რომ სხივებს არ დაეწვათ, თავზე კი მოელვარე გვირგვინი დაადგა. ოხვრით აძლევს შენუხებული ჰელიოსი შვილს უკანასკნელ დარიგებას:

– შვილო ჩემო, დაიხსომე ჩემი უკანასკნელი რჩევა-დარიგება და შეასრულე, თუ შეძლო. ნუ ააჩქარებ რაშებს, მძლავრად გეჭიროს სადავე. ძნელია მათი შეკავება. გზას თვითონაც კარგად გაიგნებენ ნაკვალევით, მთელ ცას რომ გასდევს. ნუ აინევ მეტისმეტად მაღლა, რომ ცა არ დასწვა, მაგრამ ნურც ძირს დაეშვები, რომ დედამინა არ გაირუჯოს. გახსოვდეს, ნურც მარჯვნივ გადაუხვევ, ნურც მარცხნივ. შენი გზა სწორედ სამსხვერპლოსა და გველის თანავარსკვლავედებს შორის გადის. ყოველივე დანარჩენს ვანდობ ბედს, მხოლოდ მისი იმედი მაქვს. მაგრამ დროა, ღამემ უკვე მიატოვა ცა. ამოვიდა ვარდისფერთიებანი ეოსი. მაგრად მოჰკიდე ხელი სადავეებს. მაგრამ იქნებ კიდევ შეცვალო განზრახვა – რადგან დაღუპვას გიქადის! ო, მაცალე, თვითონ გავანათო დედამინა! ნუ იღუპავ თავს!

მაგრამ ფაეთონი სწრაფად ახტა ეტლში და ხელი ჩასჭიდა სადავეებს. უხარია, ზეიმობს, მაღლობას სწირავს თავის მამა ჰელიოსს და ჩქარობს გზაზე გასვლას. რაშები ფლოქევებსა სცემენ, ცეცხლს აფრქევენ ნესტოებიდან, მსუბუქად გაიტაცეს ეტლი და დანისლულ გზაზე შეჰყვნენ ფრიადო აღმართს ცის გუმბათისაკენ. უჩვეულოდ ემსუბუქათ რაშებს ეტლი. აი, უკვე აიჭრნენ ცაში, გადაუხვიეს ჰელიოსის ჩვეული გზიდან და უგზო-უკვლოდ მიჰქრიან. ფაეთონმა კი არ იცის, სადაა გზა, არ შეუძლია ღვთაებრივი ეტლის მართვა, არ ემორჩილებიან რაშები. ცის ტატნობიდან დედამინას გადმოჰხედა და შიშისაგან ფერი ეცვალა, ისე შორს მოეჩვენა. მუხლები აუცახცახდა, თვალებში ბინდი ჩაუდგა. უკვე ნანობს, რომ მამას ეტლი გამოსთხოვა. რა ქნას? ძალზე დიდი გზა გაიარა, მაგრამ წინ კიდევ მეტი დარჩა გასავლელი. აღარ შესწევს რაშების მართვის ღონე ფაეთონს, არ იცის მათი სახ-

ელები, და მკლავში ძალა არ ჰყოფნის, რომ შეაჩეროს. გარშემო ცის საზარელ მხეცებს ხედავს და შიში ემატება.

ერთ ადგილას, ცის გუმბათზე, ფართოდ გაფარჩხულა საზარელი მორიელი, – სწორედ იქით მიაქროლებენ ფაეთონის ეტლს რაშები. შეხედა უბედურმა ჭაბუკმა მუქი შხამით დაფარულ ღრიანკალს, მომაკვდინებელი ნესტარით რომ ემუქრებოდა, და შიშისაგან გაოგნებულმა სადავეები მიუშვა. რაშებმა თავისუფლება იგრძნეს და კიდევ უფრო გაშმაგებით დაჰკრეს ტორები. ხან ვარსკვლავეთში იჭრებოდნენ, ხან დაბლა ეშვებოდნენ და თითქმის ზედ მიწის პირზე მიჰქრიდნენ. ჰელიოსის და, მთვარის ქალღმერთი სელენე განცვიფრებული შესცქერის, როგორ უგზოუკვლოდ, უპატრონოდ, სადავემიშვებულნი მიჰქრიან მისი ძმის რაშები ცის თაღზე. დაბლა დაშვებული ეტლის ალი მიწას ედება. იწვიან დიდი, მდიდარი ქალაქები, იღუპებიან მთელი ტომები. ცეცხლი ედება მცენარეებით დაფარულ მთებს: ორთავიანი პარნასი, ჩრდილიანი კითერონი, მწვანე ჰელიკონი, კავკასიონის მთები, ტმოლი, იდა, პელიონი, ოსა. მიდამოს კვამლი ფარავს. ჩამოწოლილ ხშირ კვამლში ფაეთონი ველარ ხედავს, საით მიდის. წყაროებსა და მდინარეებში წყალი დუღს. ნიმფები ტირიან და ღრმა გამოქვაბულებში იმალებიან. ადუღებულან ევფრათი, ორონტი, ალფეოსი, ევროტასი და სხვა მდინარეები. მხურვალეებისაგან დამსკდარა დედამიწა, და მზის ნათელი იჭრება ჰადესის პირქუშ სამეფოში. ზღვები შრებიან, სიცხისაგან იტანჯებიან ზღვის ღვთაებანი. მაშინ აღიმართა დიდი ქალღმერთი გეა – მიწა და ხმამაღლა შესძახა:

– ო, ღმერთთა შორის უდიდესო, ზევსო-მეხთამტყორცნელო! ნუთუ უნდა დავიღუპო, ნუთუ უნდა დაიღუპოს შენი ძმის პოსეიდონის სამეფო, ნუთუ უნდა დაიღუპოს ყოველი ცოცხალი არსება? შეხედე! ატლანტი ძლივსლა აკავებს ცის სიმძიმეს. ასე ხომ სასახლეები და თვითონ ცა შეირყევა და ჩამოიქცევა! ნუთუ ყველაფერი პირველყოფილ ქაოსს დაუბრუნდება? ო, იხსენ დალუპვისაგან ყოველივე, რაც ჯერ კიდევ გადარჩა!

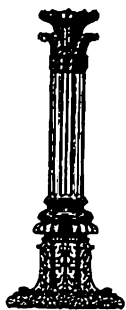
ზევსმა ისმინა ქალღმერთ გეას ვედრება, მრისხანედ მოიქცია მარჯვენა, სტყორცნა თავისი მოციმციმე ელვის ენა და ჩააქრო ხანძარი. ზევსმა მეხით დაამსხვრია ეტლი. რაშები გაიფანტნენ. მთელ ცაზე მიმოიფანტა ჰელიოსის დამწვარი ეტლის ნამსხვრევები და მორთულობა.

ფაეთონი კი, აღმოდებული კულულებით, ვარდნილი ვარსკვლავის მსგავსად, ჰაერში გაფრინდა და თავის სამშობლოდან დაშორებით მდინარე ერიდანის ტალღებში ჩავარდა. იქ მისი სხეული ჰესპერიელმა

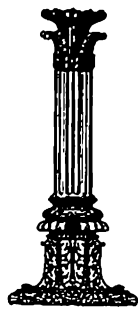
ნიმფებმა მიწას მიაბარეს. ღრმად დამწუხრებულმა მამა ჰელიოსმა დაიფარა პირისახე და მთელი დღე არ გამოჩენილა ლურჯ ცაზე, – მხოლოდ ხანძრის ალი ანათებდა დედამიწას.

დიდხანს ეძებდა ფაეთონის უბედური დედა კლიმენე თავისი და-ლუპული შვილის ნეშტს, ბოლოს ერიდანის სანაპიროზე შვილის გვამის ნაცვლად სამარხი იპოვნა. დიდხანს დასტიროდა უნუგემო დედა შვილის სამარეს, მასთან ერთად დასტიროდნენ დალუპულ ძმას ფაეთონის დები, ჰელიადები. უსაზღვრო იყო მათი მწუხარება. მოტირალი ჰელიადები ღმერთებმა ალევბად აქციეს. დგანან ალევბი-ჰელიადები, ერიდანის პირას დახრილნი და მათი ცრემლი – ფისი წყალში ცვივა. ფისი ცივდება და გამჭვირვალე ქარვად იქცევა.

ფაეთონის დალუპვას დარდობდა მისი მეგობარი კიკნოსიც. მისი მოთქმა შორს გაისმოდა ერიდანის სანაპიროებზე. კიკნოსის უნუგემო კაეშანი რომ ნახეს ღმერთებმა, იგი თეთრ გედად აქციეს. მას შემდეგ გედი-კიკნოსი ცხოვრობს წყალზე, მდინარეებსა და განიერ, მოელვარე ტბებში; საშინლად ეშინია ხანძრისა, რომელმაც მისი მეგობარი ფაეთონი დალუპა.

დიდნი სე

დაბადება და აღზრდა

მეხთამტყორცნელ ზევსს უყვარდა მშვენიერი სემელე, თებეს მეფე კადმოსის ქალიშვილი. ერთხელ დაჰპირდა, რაც არ უნდა მთხოვო ყველაფერს შეგისრულებო, და ღმერთების წმინდა საფიცარი – მიწისქვეშა მდინარე სტიქსი დაიფიცა. დიდმა ქალღმერთმა ჰერამ შეიძულა სემელე და მისი დალუპვა განიზრახა. გამოეცხადა სემელეს და შთააგონა:

– სთხოვე ზევსს, გამოგეცხადოს მთელი თავისი სიდიადით, როგორც ღმერთი-მეხთამტყორცნელი, ოლიმპოს მბრძანებელი. თუ

მართლა უყვარხარ, ამ თხოვნის შესრულებაზე უარს არ გეტყვისო.

ჰერამ დაარწმუნა სემელე, და მან სთხოვა ზევსს, მაინცადამაინც ეს სურვილი შემისრულო. ზევსს არ შეეძლო უარის თქმა, რაკი სტიქიისის წყალი დაიფიცა. მეხთამტყორცნელი ქალს გამოეცხადა ღმერთებისა და ადამიანების მეფის მთელი სიდიადით, მთელი თავისი მიუწვდომელი ელვარებით. ელვის ენები ციმციმებდნენ ზევსის ხელებში. მეხის ქუხილი არყევდა კადმოსის სასახლეს. ყველაფერს ცეცხლი მოედო ზევსის ელვის ისრებისაგან.

ინვოდა სასახლე, ყოველივე ირყეოდა და ინგრეოდა. შეძრწუნებული სემელე დედამინაზე დაეცა, ცეცხლი წვავდა ქალს. ხედავდა, არსაით იყო ხსნა, – ჰერას მიერ შთაგონებულმა მისივე თხოვნამ დალუპა. მომაკვდავ სემელეს ეყოლა დიონისე, სუსტი, უძლეური ყრმა. ისიც დედასავით განწირული ჩანდა ცეცხლში დასაღუპავად. მაგრამ განა შეიძლებოდა დალუპულიყო დიდი ზევსის შვილი? თითქოს ჯადოსნური კვერთხი შეირხაო და მინიდან ყოველ მხარეს წამოიზარდა ხშირი მწვანე სურო, თავისი ფოთლებით დაფარა უბედური ყმანვილი და იხსნა სიკვდილისაგან.

ზევსმა ხელში აიყვანა გადარჩენილი ყრმა, და რაკი ისე პატარა და სუსტი იყო, რომ ვერ იცოცხლებდა, ბარდაყში ჩაისვა. თავისი მამის სხეულში დიონისე გამაგრდა და შემდეგ მეორედ დაიბადა მეხთამტყორცნელი ზევსის ბარდაყიდან. მაშინ ღმერთებისა და ადამიანების მეფემ იხმო ღმერთების ფეხმარდი შიკრიკი ჰერმესი და უბრძანა დიონისე საჩქაროდ მიეყვანა სემელეს დასთან ინოსთან და მის ქმარ ათამანტთან, ქალაქ ორქომენის მეფესთან. დიონისე მათ უნდა გაეზარდათ.

ქალღმერთი ჰერა ახლა ინოსა და ათამანტზე განრისხდა, რომ მისთვის საძულველ სემელეს ვაჟი გასაზრდელად აიყვანეს, და მათი დასჯა განიზრახა. ათამანტს სიშლეგე მოუვლინა. გონებადაკარგულმა მეფემ მოკლა თავისი ვაჟი ლეარქე. ინომ ძლივს მოასწრო გაქცევა და მეორე ვაჟის მელიკერტეს გადარჩენა. ქმარი დაედევნა და საცაა დაენეოდა, წინ ზღვის კლდოვანი, ფრიალო სანაპირო იყო, ძირს ზღვა ხმაურობდა, უკან კი გაშმაგებული ქმარი მოსდევდა – ხსნა არსით ჩანდა. სასონარკვეთილი ინო შვილიანად სანაპირო კლდიდან გადაეშვა. ინო და მელეკერტე ზღვაში ნერეიდებმა მიიღეს. დიონისეს გამზრდელი და მისი შვილი ზღვის ღვთაებებად აქციეს და იმ დღიდან ზღვის სიღრმეში ცხოვრობენ.

დიონისე კი შეშლილ ათამანტისაგან ჰერმესმა იხსნა, თვალის

დახამხამებაში გადაიყვანა ნისოს ველზე და იქ ნიმფებს ჩააბარა გასაზრდელად. დიონისე გაიზარდა, გახდა ღვინის მშვენიერი და ძლიერი ღმერთი, ადამიანებისათვის ძალისა და სიხარულის მომნიჭებელი ნაყოფიერების ღმერთი. მადლობის ნიშნად დიონისეს აღმზრდელი ნიმფები ზევსმა ცაში აიყვანა, და ისინი ჰაიდების სახელწოდებით სხვა ვარსკვლავთა შორის ბნელ ღამეში ცაზე ციმციმებენ.

დიონისე და მისი ამაღლა

გვირგვინებით შემკულ მენადებისა და სატირების დასის თანხლებით დადის დიონისე მთელს დედამიწაზე, კიდით კიდემდე. წინ მიუძღვის ამაღას, თავზე ვაზის გვირგვინი ადგას, ხელში სუროთი დამშვენებული ტირსი უჭყრია. გარშემო ცეკვითა და სიმღერით გარს უვლიან ახალგაზრდა მენადები. დახტიან ღვინით შეზარხოშებული მოუხეშავი სატირები, რომელთაც თხის ფეხები და კუდები აქვთ. უკან მოჰყავთ სახედარზე შემჯდარი მოხუცი სილენოსი, დიონისეს ბრძენი მასწავლებელი. ბერიკაცი ძლიერ დამთვრალა, ძლივს იმაგრებს თავს სახედარზე და ღვინით სავსე ტიკს ეყრდნობა. სუროს გვირგვინი მელოტი თავიდან დაცურებია. რწვეით მიდის და კეთილი სახე უღიმის. ახალგაზრდა სატირები მიჰყვებიან ფრთხილად მიმავალ სახედარს ორსავე მხრიდან და ზრუნვით აშველებენ ხელს ბერიკაცს, რომ არ გადმოვარდეს. სალამურების, ფლეიტებისა და ბობლანთა ხმაზე მიიწევენ წინ ეს მხიარული გუნდი, მიჰყვება მთებსა და ხევებს, ქოჩორა ტყეებსა და მწვანე კორდებს. მხიარულად მიდის დედამიწაზე დიონისე-ბაკხუსი, ყველას უმორჩილებს თავის ძალაუფლებას, ასწავლის ადამიანებს ყურძნის მოყვანას და მძიმე მწიფე მტევნებისაგან ღვინის დაწურვას.

ლიკურბე

ყველგან როდი ცნობენ დიონისეს ძალაუფლებას. ხშირად ხვდება ღვინის ღმერთი წინააღმდეგობას, ხშირად უხდება ქვეყნებისა და ქალაქების ბრძოლით დამორჩილება. მაგრამ ვინ გაუსწორობს მხარს დიდ ღმერთს, ზევსის შვილს? სასტიკად სჯის ყველას, ვინც წინააღმდეგობის განევას გაუბედავს, ვინც არ ცნობს და არ აღიარებს

ღმერთად. პირველად თრაკიაში განიცადა დევნა დიონისემ. ეს მაშინ, როდესაც ხეობის ჩრდილში თავის თანამგზავრ მენადებთან ერთად დროს ატარებდა, ქეიფობდა და ცეკვავდა მუსიკისა და სიმღერის ხმაზე. ამ დროს დაესხა თავს ედონთა მრისხანე მეფე ლიკურგე. თავზარდაცემულმა მენადებმა დაყარეს დიონისეს წმინდა ჭურჭელი და გაქცევით უშველეს თავს. თვით დიონისესაც კი მოუხდა გაქცევა. ლიკურგესაგან თავი რომ დაეხსნა, ზღვაში გადაეშვა. იქ ქალღმერთმა თეტიდამ შეიფარა. დიონისეს მამა, მეხთამტყორცნელმა ზევსმა სასტიკად დასაჯა ლიკურგე, რომელმაც გაბედა ახალგაზრდა ღმერთის შეურაცხყოფა: ზევსმა ლიკურგე დააბრმავა და სიცოცხლის დღეები შეუმოკლა.

მინიასის ქალიშვილები

ოვიდიუსის „მეტამოფოზების“ მიხედვით

არც ორქომენეში, ბეოტიაში უნდოდათ დიონისეს ცნობა. როცა ორქომენეში დიონისე-ბაკხუსის ქურუმი გამოცხადდა და ყველა ქალსა და ქალიშვილს მთებსა და ტყეებში უხმო ღმერთ დიონისეს საპატივცემოდ გამართულ მხიარულ დღესასწაულში მონაწილეობის მისაღებად. მეფე მინიასის სამი ქალიშვილი ზეიმზე არ გამოცხადდა – არ ისურვეს დიონისეს ღმერთად ცნობა. ქალაქში მცხოვრები ყველა სხვა ქალი წავიდა ორქომენედან ჩრდილიან ტყეებში და იქ ცეკვა-სიმღერით მიეგება დიდ ღმერთს დიონისეს.

ისინი სუროთი მორთულნი, ტირსებით ხელში, მენადების მსგავსად, ხმამაღალი ძახილით მოედნენ მთებს და ადიდებდნენ დიონისეს. ორქომენეს მეფის ასულები კი დამშვიდებით ისხდნენ შინ, ქსოვდნენ და რთავდნენ; ღმერთ დიონისეს სახელის გაგონებაც კი არ სურდათ. დადგა საღამო, ჩაესვენა მზე, მეფის ასულებმა კი მაინც განაგრძეს ხელსაქმე, უნდოდათ რაც შეიძლება მალე დაემთავრებინათ იგი. უეცრად მათ თვალწინ სასწაული მოხდა: სასახლეში ბობლანთა და ფლეიტების ხმა გაისმა, ნართავის ძაფები ყურძნის ლერწმებად იქცნენ და ზედ მძიმე მტევნები დაეკიდათ. საქსოვი დაზგები ამწვანდნენ, ხშირფოთლებიანი სურო დაეხვია დაზგებს. ყველგან მირტის ფოთლებისა და ყვავილთა სურნელება მოეფინა. განცვიფრებული მეფის ასულნი სასწაულს შესცქეროდნენ და თვალებს არ უჯერებდნენ. ანაზდად ბინდში ჩაკარგული სასახლის ყოველ კუთხე-კუნჭულში

ჩირალდნების ავბედითი შუქი აელვარდა. გაისმა გარეულ ნადირთა ღრიალი. სასახლეში გამოჩნდნენ ლომები, ავაზები, ფოცხვრები და დათვები. მრისხანე ღმუილით დარბოდნენ სასახლეში და გამძვინვარებით აბრიალებდნენ თვალებს. მეფის შეძრწუნებული ასულები ცდილობდნენ სასახლის უშორეს, უბნელეს კუთხეებში დამალვას, რომ არ ენახათ ჩირალდნები და არ ესმინათ მხეცთა ღმუილი. მაგრამ ამაოდ, ველარსად ვერ აფარებდნენ თავს. ღმერთ დიონისეს სასჯელი არც ამით ამოწურულა. მეფის ასულებს სხეული დაუვინროვდათ, თანდათან დაიფარნენ თავის ბენვით, ხელების ნაცვლად სიფრიფანა აპკის ფრთები გამოესხათ და სამივე ქალიშვილი ღამურად იქცა. იმ დროიდან ემალებიან ღამურები დღის სინათლეს, ბნელსა და ნესტიან ნაპრალებსა და მღვიმეებში აფარებენ თავს. ასე დასაჯა მეფის ასულნი დიონისემ.

ტირენიის ზღვის მეკობრანი

ჰომეროსის ჰიმნისა და ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით

დიონისემ ტირენიის ზღვის მეკობრენიც დასაჯა, მაგრამ არა იმდენად იმისთვის, რომ ღმერთად არ ცნობდნენ, რამდენადაც იმ ბოროტებისათვის, რომელიც უნდოდათ მისთვის მიეყენებინათ, როგორც უბრალო მოკვდავისათვის.

ერთხელ ახალგაზრდა დიონისე ლურჯი ზღვის სანაპიროზე იდგა, ზღვის ნიაგი ეალერსებოდა მის მუქ კულულებს და ოდნავ შესამჩნევად არხევდა პორფირისფერი მოსასხამის კალთებს, ახალგაზრდა ღმერთის მოხდენილი მხრებიდან რომ ეშვებოდა. შორს ზღვაში გემი გამოჩნდა და სწრაფად მიუახლოვდა ნაპირს. როცა გემი უკვე ახლოს იყო, მეზღვაურებმა – ესენი იყვნენ ტირენიის ზღვის მეკობრები – დაინახეს ზღვის უდაბურ სანაპიროზე სახემშვენიერი ჭაბუკი დგას. ერთმანეთს თვალით ანიშნეს, სწრაფად მიადგნენ ნაპირს, გადავიდნენ ნაპირზე, სტაცეს ხელი დიონისეს და გემზე აიყვანეს. ავაზაკებს აზრადაც არ მოსვლიათ, რომ ღმერთი შეიპყრეს. ზეიმობდნენ, რომ ასეთი მდიდარი ნადავლი იგდეს ხელთ. დარწმუნებული იყვნენ, ბევრ ოქროს აიღებდნენ, ასეთი მშვენიერი ჭაბუკის მონად გაყიდვის შემდეგ. ხომალდზე ასვლისთანავე მათ დიონისეს ჯაჭვით დაბმა მოინდომეს, მაგრამ მძიმე ჯაჭვი ჭაბუკის ხელ-ფეხზე არ ჩერდებოდა. ის

კი იჯდა და მშვიდი ღიმილით შესცქეროდა ყაჩაღებს. როცა მესაჭემ შენიშნა, რომ ახალგაზრდის ხელებზე ჯაჭვი არ მაგრდება, შეშინებულმა თავის ამხანაგებს მიმართა:

– ბედშავნო! რას ვაკეთებთ? ღმერთის შებორკვა ხომ არ მოგვიწადინებია? შეხედეთ – ჩვენი გემიც კი ძლივს აკავენს მას! თვითონ ზევსი ხომ არ არის ეს ჭაბუკი? ან იქნებ ვერცხლისმშვილდა აპოლონია, ან კიდევ მინისმრყეველი პოსეიდონი? არა, მოკვდავთაგანი არ უნდა იყოს! ეს ერთ-ერთი ღმერთთაგანია, ნათელ ოლიმპოზე მცხოვრები. ჩქარა გაათავისუფლეთ, გაუშვით ხმელეთზე. ვაი თუ შმაგი ქარი გამოიწვიოს და ზღვაზე მრისხანე ქარტყილი ავარდეს!

მაგრამ კაპიტანმა ბოროტად მიუგო ბრძენ მესაჭეს:

– საძაგელო! ნახე, ზურგქარია! ჩვენი გემი სწრაფად გადასერავს უნაპირო ზღვის ტალღებს. ჭაბუკზე კი მოგვიანებით ვიზრუნებთ. ჩვენ ეგვიპტეში, კვიპროსში, ან ჰიპერბორეელთა შორეულ ქვეყანაში ჩავალთ და იქ გავყიდით. იქ ეძიოს ყმანვილმა თავისი ძმები და მეგობრები. არა, მისი თავი ღმერთებმა გამოგვიგზავნეს! მეკობრეებმა მშვიდად აუშვეს იალქნები და გემი გაშლილ ზღვაში გავიდა. უეცრად მოხდა სასწაული: გემზე შადრევნებად მოსკდა ბადაგივით ტკბილი ღვინო და ჰაერი საამო სურნელებით გაივსო. ავაზაკები გაოცებისაგან გაქვავდნენ. მაგრამ აი, იალქნებზე ვაზები ამწვანდნენ და ზედ მძიმე მტევნები დაეკიდნენ. მუქი მწვანე სურო დაეხვია ანძას. ხეხილმა ყველგან მშვენიერი ნაყოფი მოიხსა. ნიჩბის პალოებს ყვავილთა წნულები დაეხვია. როცა მეკობრეებმა ასეთი სასწაული იხილეს, ბრძენ მესაჭეს დაუწყეს ვედრება, სასწრაფოდ ნაპირს მიაშურეო. მაგრამ გვიანდა იყო! ჭაბუკი ლომად იქცა და მრისხანე ღმუილით და ცეცხლოვან თვალთა ბრიალით შედგა გემბანზე. გემბანზე ბანჯგელიანი ძუ დათვი გამოჩნდა, საშინლად დაკრიჭა კბილები. შეძრწუნებული მეკობრეები კიჩოს მიაწყდნენ და მესაჭის გარშემო შეჯგუფდნენ: იქნებ ღვთისმოსავმა თანამგზავრმა გვიშველოსო. საშინელი ნახტომით მივარდა ლომი კაპიტანს და ნაფლეთებად აქცია. ხსნის იმედი რომ დაკარგეს, მეკობრეები ერთიმეორის მიყოლებით ზღვაში გადაეშვნენ, დიონისემ ყველანი დელფინებად აქცია. მესაჭე კი შეინყალა; თავისი უწინდელი სახე მიმიღო და ღიილით უთხრა:

– ნუ გეშინია! უკვე შემეყვარდი. მე ვარ დიონისე, მეხთამტყორცნელი ზევსისა და კადმოსის ქალიშვილის სემელეს ვაჟი!

იკარიოსი

დიონისე ასაჩუქრებს იმ ადამიანებს, რომლებიც თაყვანს სცემენ მას, როგორც ღმერთს. ასე დაასაჩუქრა ატიკაში იკარიოსიც, კარგი სტუმართმოყვარეობისათვის. დიონისემ იკარიოსს ყურძნის ლერწი აჩუქა, და ის იყო პირველი, ვინც ატიკაში ვენახი გააშენა. მაგრამ სავალალო აღმოჩნდა იკარიოსის ხვედრი.

ერთხელ იკარიოსი მწყემსებს ღვინით გაუმასპინძლდა, მათ არ იცოდნენ სიმთვრალე და ეგონათ მოინამლენ, მოკლეს უდანაშაულო კაცი და მთებში დამარხეს. დიდხანს ეძებდა მამას მისი ქალიშვილი ერიგონე, ბოლოს თავისი ძაღლის მაირას დახმარებით იპოვა მამის სამარხი. სასონარკვეთილმა ერიგონებმა თავი ჩამოიხრჩო იმ ხეზე, რომლის ქვეშაც მამამისი იყო დამარხული. დიონისემ იკარიოსი, ერიგონე და მისი ძაღლი მაირა ცაზე წაიყვანა. მას შემდეგ, მოწმენდილ ცაზე ვარსკვლავთა შორის მუდამ ციმციმებენ მამა-შვილი და მათი ძაღლი – ესაა მენახირის, ქალწულისა და მეძებარი ძაღლების თანა-ვარსკვლავედები.

მიდასი

ოვიდიუსის „მეტამორფოზის“ მიხედვით

ერთხელ მხიარული დიონისე მენადებისა და სატირების აურზაურიანი დასის თანხლებით ფრიგიაში, ტმოლის ტყიან კლდეებზე დაეხეტებოდა. დიონისეს ამაღას მხოლოდ მოხუცი სილენოსი აკლდა. ჩამორჩა და ძლიერ შეზარხოშებული კოჭლობითა და ბორძიკით მოჩანჩალებდა ფრიგიის ველებზე. გლეხებმა დაინახეს, ყვავილწულე-ბით შეკრეს და მეფე მიდასს მიჰგვარეს. მიდასმა მაშინვე იცნო დიონისეს მასწავლებელი, პატივით მიიღო თავის სასახლეში და დიდებული ნადიმი გაუმართა, რაც ცხრა დღე გრძელდებოდა. მეათე დღეს მიდასმა თვითონ მიუყვანა დიონისეს სილენოსი. გაუხარდა დიონისეს სილენოსის ნახვა და თავისი მასწავლებლის ასეთი პატივისცემისათვის ნება მისცა მიდასს აერჩია საჩუქრად რასაც ინებებდა. მაშინ მიდასმა შესძახა:

– ო, დიდო ღმერთო დიონისე, ბრძანე, რომ ყველაფერი; რასაც ხელით შევეხები, ოქროდ იქცეს!

დიონისემ მიდასს სურვილი შეუსრულა, მხოლოდ სინანული გამოთქვა, რომ მეფემ უკეთესი საჩუქარი ვერ სთხოვა.

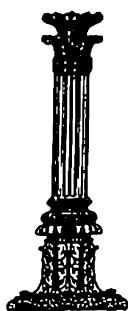
ზეიმით წავიდა მიდასი. მიღებული საჩუქრით აღფრთოვანებული მუხას წაეტანა და ტოტი მოსტეხა. ტოტი მეფის ხელში ოქროდ იქცა. წაეტანა ყანაში თავთავს – იმავ წამს თავთავიც ოქროდ იქცა, მარცვლების ნაცვლად ბაჯალლო ოქრო დასცვივდა ხელზე. ვაშლი მოსწყვიტა – ხელში ოქროს ვაშლი შერჩა, თითქოს ჰესპერიდების ბალიდან მოეტანათ. ყველაფერი, რასაც მიდასი ხელს შეახებდა, მყისვე ოქროდ იქცეოდა. ხელს რომ იბანდა, წყალი ოქროს წვეთებად იღვრებოდა. ზეიმობდა მიდასი. აი, მივიდა თავის სასახლეში. მსახურებმა მდიდრული სუფრა გაუშალეს, და ბედნიერი მიდასი სუფრას მიუჯდა. აქ კი მიხვდა, რა საშინელი საჩუქარიც გამოსთხოვა დიონისეს. ერთი შეხებით ყველაფერი ოქროდ იქცეოდა. ვიდრე პირთან მიიტანდა, ოქროდ იქცეოდა პური, ღვინო, ყოველნაირი საჭმელი. მაშინ კი მიხვდა მიდასი, რომ შიმშილისაგან დაიღუპებოდა. ხელები ცისკენ ალაპყრო და შესძახა:

– შემინყალე, შემინყალე, დიონისე! მაპატიე! წყალობას ვითხოვ! უკან წაიღე შენი საჩუქარი!

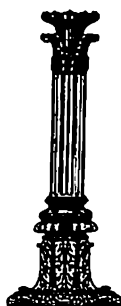
დიონისე მიდასს გამოეცხადა და უთხრა:

– მდინარე პაქტოლის სანაპიროზე წადი, მის წყლებში განიბანე ეგ ხელებიც და შენი დანაშაულიც.

მიდასი დიონისეს ბრძანებას დაემორჩილა, პაქტოლის ნაპირისაკენ გაეშურა, მის სუფთა წყალში ჩაეშვა. ოქროს ტალღებად გადაეწო პაქტოლის წყალი ტანზე მიდასს და გადარეცხა დიონისეს საჩუქარი. მას შემდეგ მიჰყვება ოქროს ქვიშა პაქტოლის ზვირთებს.

ჰენი

დიონისეს ამაღაში ხშირად ნახავდით ღმერთ პანს. როცა დიადი პანი დაიბადა, დედამისმა, ნამფა დრიოპემ შეიღს შეხედა და თავზარდაცემული გაიქცა. ახალშობილს თხის რქები, ფეხები და გრძელი ცანცარა წვერი ჰქონდა. მაგრამ მამამისი ჰერმესი გახარებული შეხვდა

შვილის დაბადებას, ხელში აიყვანა და ნათელ ოლიმპოზე ღმერთებს მიჰგვარა. ყველა ღმერთი ხმამაღლა გამოხატავდა სიხარულს პანის დაბადების გამო, შესცქეროდნენ მას და სიცილს ვერ იკავებდნენ.

ღმერთი პანი არ დარჩა ოლიმპოს ღმერთებთან. მან მთების დაბურულ ტყეებს მიაშურა; იქ მწყემსავს ჯოგებს, თან ხმატკბილ სალამურს აკვნესებს. როგორც კი პანის სალამურის ხმას გაიგონებენ, მოხიბლული ნიმფები აჩქარებული გამორბიან, გარს ეხვევიან, და მალე მხიარული გუნდი ფერხულს უვლის ხოლმე განმარტოებულ ხეობაში, ნიმფები პანის მუსიკის ხმას აყოლებენ ფეხს. პანს თვითონაც უყვარს ნიმფების ცეკვაში მონაწილეობის მიღება. როცა მოილხენს, მხიარული ხმაური ატყდება ხოლმე მთის ფერდობებზე. უდარდელად ანცობენ ნიმფები და სატირები როხროხა თხისფეხა პანთან ერთად. როცა ცხელი შუადღე დგება, პანი ხშირი ტყის სიღრმეში ან გრილ მღვიმეში იმალება და იქ ისვენებს. საშიშია ამ დროს პანის შენუხება. ფიცხია მაშინ პანი, განრისხებულს შეუძლია მძიმე მხუთავი ძილი მოუვლინოს ან მოულოდნელი გამოჩენით თავზარი დასცეს აბეზარა მგზავრს. დაბოლოს, შეუძლია ადამიანს დაატეხოს პანიკური შიში, ისეთი შიში, რომ ადამიანი კისრისტეხვით გაიქცეს, უგზო-უკვლოდ, ტყესა და ღრეში, მთებში და უფსკრულებში, ვერც კი მოისაზროს, რომ ასეთი სირბილი ყოველწამს დალუპვას უქადის. ერთხელ პანმა ასეთი შიში მთელს ჯარს დაატეხა და ლაშქარი შეუჩერებლად გაიქცა. არ შეიძლება პანის გაბრაზება, რადგან განრისხებისას ერთობ სასტიკია, მაგრამ თუ არ ჯავრობს, გულკეთილია და მოწყალე. ბევრი სიკეთე ახსოვთ მისგან მწყემსებს. დიდი პანი, შმაგი მენადების ცეკვა-სიმღერის მხიარული მონაწილე, ღვინის ღმერთის დიონისეს ხშირი თანამგზავრი, იცავს და უვლის ბერძენთა საქონლის ჯოგებს.

პანი და სირინქსი

არც დიდ პანს ასცდა ოქროსფრთიანი ეროსის ისარი – შეუყვარდა მშვენიერი ნიმფა სირინქსი. ამაყი ნიმფა ყველას სიყვარულს უარყოფდა. ლეტოს ასულის, დიდ არტემიდეს მსგავსად, მისი საყვარელი საქმეც ნადირობა იყო. ზოგჯერ არტემიდეც კი ეგონათ, ისე მშვენიერი იყო ახალგაზრდა ნიმფა, მოკლე სამოსში გამოწყო-

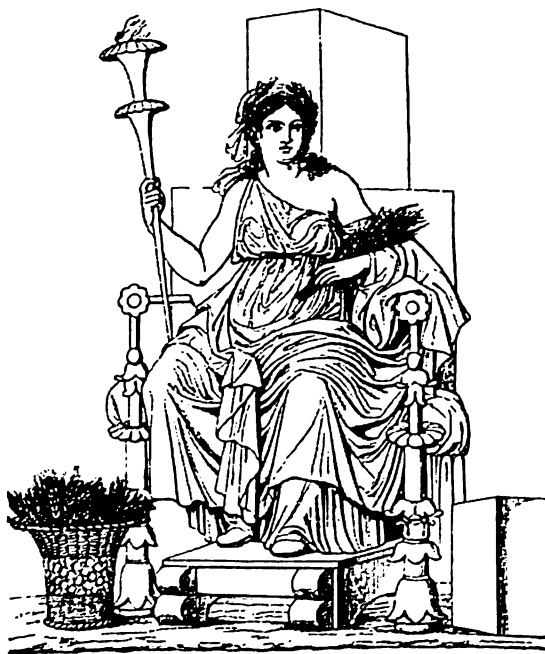
ბილი, გვერდზე კაპარჭითა და ხელში მშვილდით. ორი წვეთი წყალივით ჰგავდა ამ დროს არტემიდეს, მხოლოდ მისი მშვილდი იყო რქისა და არა ოქროსი, როგორც დიდი ქალღმერთისა.

ერთხელ პანმა თვალი მოჰკრა სირინქსს და მასთან ახლო მისვლა მოინადინა. ნიმფამ პანს შეხედა და თავზარდაცემული გაიქცა. ძლივს ეწეოდა პანი, ხელის წავლებას ცდილობდა, მაგრამ ვერ ახერხებდა. საით უნდა გაქცეულიყო ნიმფა? მდინარისაკენ გაიშვირა ორივე ხელი და მდინარეთა ღმერთს შესთხოვა დახმარება. ღმერთმა უსმინა ნიმფას და ლერწმად აქცია. მოიბრინა პანმა, უნდოდა გადაჰხვეოდა სირინქსს, მაგრამ მხოლოდ მოქნილი, მოშრიალე ლერწამი შერჩა. დგას პანი, ნალვლიანად ოხრავს და ლერწმის ნაზ შრიალთან ერთად ჩაესმის მშვენიერი სირინქსის გამოსამშვიდობებელი სალამი. პანმა რამდენიმე ლერწამი მოსჭრა და გააკეთა ტკბილხმოვანი სალამური, უსწორმასწორო რგოლები ცვილით დაამაგრა. ნიმფის პატივსაცემად პანმა სალამურს სირინქსსა უწოდა. მას შემდეგ დიდ პანს უყვარს მიყრუებულ ტყეში სალამურ-სირინქსის დაკვრა და მისი ნაზი ხმით მახლობელი მთების გამოცოცხლება.

პანისა და აპოლონის პაექრობა

პანი ამაყობდა სალამურზე დაკვრით. ერთხელ პაექრობაში თვით აპოლონი გამოიწვია. ეს მოხდა ტმოლის მთის ფერდობზე. მსაჯული ამ მთის ღვთაება იყო. მობრძანდა ღმერთი აპოლონი. პორფირისფერი მოსასხამი ამშვენებდა, თავზე დაფნის გირგვინი ედგა და ხელში ოქროს კითარა ეკავა. დაკვრა პანმა დაიწყო. გაისმა მისი მწყემსური სალამურის უბრალო ჰანგები, ნაზად მოეფინა მთებს სალამურის ხმა. პანმა დაასრულა. როცა სალამურის ხმის გამოძახილი მიწყდა, აპოლონმა გაჰკრა თითები თავის კითარის სიმებს. გაისმა ღვთაებრივი მუსიკის დიდებული ხმები. ყველა ირგვლივ მყოფი მოჯადოებული უსმენდა აპოლონის მუსიკას. ზეიმით ჟღერდა ოქროს კითარის სიმთა ხმა, მთელი ბუნება ღრმა დუმილს მოეცვა და ამ დუმილში ფართო ტალღებად ირხეოდა გასაოცრად ლამაზი მელოდია. დაასრულა აპოლონმა. მიწყდა მისი კითარის უკანასკნელი ბგერა. ტმოლის მთის ღმერთმა გამარ-

ჯვება აპოლონს არგუნა. ყველა ადიდებდა დიდ ღმერთ-კითარედს. მხოლოდ მიდასი არ იყო აღტაცებული აპოლონის დაკვრით და პანის უბრალო მუსიკა ხიბლავდა. განრისხდა აპოლონი, მიდასს ყურებში ჩაავლო ხელი და მძლავრად აუწია. მას შემდეგ მიდასს გრძელი ყურები აქვს და გულმოდგინედ მაღავეს მათ დიდი დოლბანდით. დაღონებული და დამარცხებული პანი კი ტყის სიღრმეში მიიმალა. ხშირად გაისმის იქ მისი სალამურის ნალვლიანი, ნაზი ხმა და სიყვარულით უსმენენ მას ახალგაზრდა ნიმფები.

ნახილ II

უკუჩვენები

ხუმრი საშუაშენე

ჰესიოდეს პოემის „სამშაონი და ღღენის“ მიხედვით

ნათელ ოლიმპოზე მცხოვრებმა უკვდავმა ღმერთებმა შეჰქმნეს ადამიანთა პირველი მოდგმა და მათ ბედნიერება მიანიჭეს; ეს იყო ოქროს საუკუნე. მაშინ ცაში ღმერთი კრონოსი ბატონობდა. ნეტარი ღმერთებივით ცხოვრობდნენ მაშინ ადამიანები, არც დარდი იცოდნენ, არც ზრუნვა, არც ნალველი, არც უძლურ სიბერეს იცნობდნენ. მუდამ მაგარი და ძლიერი ხელ-ფეხი ჰქონდათ. მათი უმტკივნეულო და ბედნიერი ცხოვრება მარადიულ ნადიმს წარმოადგენდა. სიკვდილი, დიდი ხნის სიცოცხლის შემდეგ რომ ევლინებოდათ, წყნარსა და ტკბილ ძილს წაგავდა. სიცოცხლეში ყველაფერი უზგად ჰქონდათ. მინა გაურჯელად აძლევდა მოსავალს, ბარაქიან ნაყოფს, არ ესაჭიროებოდათ ყანებისა და ბაღების დასამუშავებლად შრომა. მრავალრიცხოვანი ჯოგები მშვიდად ძოვდნენ მსუყე იალალებზე. უზრუნველად ცხოვრობდნენ ადამიანები ოქროს საუკუნეში. რჩევის საკითხავად თვით ღმერთები მოდიოდნენ ხოლმე მათთან. მაგრამ დასრულდა დედამინაზე ოქროს საუკუნე და აღარაინ დარჩა იმ თაობის ადამიანთაგან. სიკვდილის შემდეგ, ოქროს ხანის ადამიანები იქცნენ ახალი თაობის ადამიანთა მფარველ სულებად. ნისლში გახვეულნი დაეხეტებიან ისინი მთელს დედამინაზე, იცავენ სამართალს და სჯიან ბოროტმოქმედებას. ასე დაასაჩუქრა ზევსმა ისინი გარდაცვალების შემდეგ.

ადამიანთა მეორე მოდგმა და მეორე საუკუნე უკვე აღარ იყო ისე ბედნიერი, როგორც პირველი. ეს გახლდათ ვერცხლის საუკუნე. ვერ შეედრებოდნენ ვერცხლის საუკუნის ადამიანები ოქროს საუკუნისას ვერც ღონით, ვერც გონებით. ასი წელი იზრდებოდნენ თავიანთი

დედების სახლებში უგუნური და უსუსური, მხოლოდ დავაჟკაცების შემდეგ ტოვებდნენ მშობლების სახლებს. ხანმოკლე იყო მათი სიცოცხლე მომნიფებულ ასაკში, ხოლო რაკი უჭკუონი იყვნენ, ბევრ ხიფათსა და უბედურებას ხვდებოდნენ ცხოვრებაში. ურჩები იყვნენ ვერცხლის საუკუნის ადამიანები. არ ემორჩილებოდნენ უკვდავ ღმერთებს და არ სურდათ მათს საკურთხევლებზე მსხვერპლის შეწირვა. კრონოსის დიდმა შვილმა, ზევსმა მოსპო მათი მოდგმა დედამინაზე. განურისხდა კი იმისათვის, რომ არ ემორჩილებოდნენ ნათელ ოლიმპოზე მცხოვრებ ღმერთებს. ზევსმა ისინი მიწისქვეშა პირქუშ სამეფოში დაასახლა. იქ ცხოვრობენ. დღესაც არც სიხარული იციან, არც დარდი. მათაც პატივს სცემენ ადამიანები.

მამა ზევსმა შექმნა მესამე მოდგმა და მესამე სპილენძის საუკუნე. არა ჰგავს ეს საუკუნე ვერცხლისას. ზევსმა შუბის ტარიდან შექმნა ადამიანები – საშინელნი და ძალუმნი. სიამაყე და უბედურებით აღსავსე ომი შეიყვარეს სპილენძის საუკუნის ადამიანებმა. არ იცოდნენ მიწათმოქმედება და არ ჭამდნენ ნაყოფს, რომელსაც ბალები და ყანები იძლევიან. ზევსმა მათ მისცა უზარმაზარი ტანი და შეუდრეკელი ძალა, გაუტეხელი, ვაჟკაცური გული ჰქონდათ და უძლეველი ხელები. მათი იარაღი გამოჭედილი იყო სპილენძისაგან, სპილენძის სახლები ჰქონდათ, სპილენძის იარაღებით მუშაობდნენ. მაშინ ჯერ კიდევ არ იცოდნენ მუქი რკინის დამუშავება. საკუთარი ხელით ანადგურებდნენ ერთიმეორეს სპილენძის საუკუნის ადამიანები. ისინიც მალე წავიდნენ საშინელი ჰადესის პირქუშ სამეფოში. სიძლიერის მიუხედავად შავმა სიკვდილმა გაიტაცა სპილენძის საუკუნის ადამიანები და მათ მზესთან გამოთხოვება მოუხდათ.

როგორც კი ეს მოდგმა აჩრდილთა სამეფოში ჩავიდა, დიდმა ზევსმა მაშინვე შექმნა ყოველი არსების მკვებად დედამინაზე მეოთხე საუკუნე და ადამიანთა ახალი მოდგმა, უფრო კეთილშობილი, უფრო სამართლიანი, ღმერთთა სწორი, ნახევრად ღმერთი გმირები. ეს გმირები ერთიანად განყდნენ ბოროტ ომებსა და საშინელ სისხლისმღვრელ ბრძოლებში. ერთნი დაილუპნენ შვიდჭიშკრიან თებესთან, კადმოსის სამეფოში, ოიდიპოსის მემკვიდრეობისათვის ბრძოლაში. სხვები ხომალდებში რომ ჩასხდნენ და ფართო ზღვები გასცურეს მშვენიერკულულებიანი ელენეს წამოსაყვანად და ტროას კედლებთან დაეცნენ. როცა ყველანი სიკვდილმა გაიტაცა, მეხთამტყორცნელმა ზევსმა ისინი ერთად დაასახლა მიწის კიდეში, ცოცხალი ადამიანებისაგან მოშორებით. ბედნიერი, უზრუნველი ცხოვრებით ტკბებიან

ნახევრადღმერთი-გმირები ნეტართა კუნძულებზე, ოკეანის მღელვარე წყლებთან. იქ ნოყიერი მიწა მათ წელიწადში სამჯერ აძლევს თაფლივით ტკბილ ნაყოფს.

უკანასკნელი, მეხუთე საუკუნე და ადამიანთა მოდგმა – რკინისაა. ეს ხანა გრძელდება დედამიწაზე დღესაც. დღითა და ღამით განუწყვეტილად ლუპავს ადამიანებს დარდი და მომქანცველი შრომა. ღმერთები მძიმე საზრუნავს უგზავნიან ადამიანებს. მართალია, ბოროტებას სიკეთესაც ურევვენ, მაგრამ ბოროტება მაინც ჭარბობს და ის ყველგან მეფობს. ბავშვები მშობლებს პატივს არ სცემენ. მეგობარი მეგობარს ვერ ენდობა. სტუმარი ვერ პოულობს სტუმართმოყვარეობას. არაა სიყვარული ძმებს შორის. არ იცავენ ადამიანები მიცემულ ფიცს, არ აფასებენ სიმართლესა და სიკეთეს. ადამიანები ერთიმეორეს ქალაქებს უნგრევენ. ყველგან ძალადობა ბატონობს. ფასი ედება მხოლოდ ძალასა და ქედმაღლობას. ქალღმერთებმა – სინდისმა და მართლმსაჯულებამ – ადამიანები მიატოვეს. თეთრსამოსიანი ქალღმერთები ოლიმპოზე აფრინდნენ უკვდავ ღმერთებთან, ადამიანებს კი დარჩათ მხოლოდ მძიმე უბედურებანი, და აღარავინ ჰყავთ შემწე და მფარველი, რომ ბოროტებას თავი დააღწიონ.

დეჰკალიონი და პირა

(წარღვნა)

მრავალი დანაშაული ჩაიდინეს სპილენძის საუკუნის ადამიანებმა. ისინი, ზვიადნი და ბიწიერნი, ოლიმპოს ღმერთებს ეურჩებოდნენ. მეხთამტყორცნელი ზევსი განურისხდა მათ. განსაკუთრებით გაანანყენა ზევსი არკადიის ქალაქ ლიკოსურის მეფემ, ლიკაონმა. ერთხელ ზევსი უბრალო მოკვდავის სახით ესტუმრა ამ მხარეს. ადამიანებს ნიშანი მისცა, რომ რმერთია, და ყველა პირქვე დაემხო მის წინაშე, თაყვანი სცეს, როგორც ღმერთს ეკადრებოდა. მხოლოდ ლიკაონმა არ ისურვა ზევსის თაყვანისცემა და სიცილი დააყარა ყველას, ვინც ზევსის წინაშე მუხლი მოიყარა. ლიკაონმა გადანყვიტა, გამოეცადა ზევსი მართლა ღმერთია თუ არა. სასახლეში ერთი მძევალი ჰყავდა, დაკლა, დაჭრა, მოხარშა და დიდ მეხთამტყორცნელს სუფრაზე მიართვა. საშინლად განრისხდა ზევსი. მეხის დარტყმით დასწვა ლიკაონის სასახლე, თვითონ ლიკაონი კი სისხლისმსმელ მგლად აქცია.

სულ უფრო უღმერთო და უგვანო ხდებოდნენ ადამიანები, და დიდმა ღრუბელთმფანტველმა, ეგიდისმპყრობელმა ზევსმა განიზრახა ადამიანთა მთელი მოდგმის მოსპობა. გადანყვითა დაეშვა დედამიწაზე ისეთი ნიაღვარი, რომ ყველაფერი წალეკილიყო. ზევსმა ყველა ქარს აუკრძალა ქროლვა, მხოლოდ ნესტიანი სამხრეთის ქარი ნოტოსი ერეკებოდა ცაზე წვიმის შავ ღრუბლებს. წამოვიდა კოკისპირული წვიმა. წყლებმა ზღვებსა და მდინარეებში სულ უფრო მაღლა აიწიეს, ნაპირებიდან გადმოვიდნენ და ყველაფერი დაფარეს. წყალმა დაფარა ქალაქები და მათი გალავნები, სახლები და ტაძრები. აღარც ქალაქის კედლებზე მაღლა აზიდული კოშკები ჩანდა. წყალი თანდათან ფარავდა ყველაფერს – ტყიან ბორცვებსა და მაღალ მთებს. მთელი საბერძნეთი დაფარეს ზღვის მოგუგუნე ტალღებმა. მარტოოდენ ორთავა პარნასის მწვერვალზე მოჩანდა მბორგავ ზვირთებს შორის. იქ, სადაც უწინ გლეხი ყანას ამუშავებდა და ვენახებში მწიფე მტევნები თვალს იტაცებდნენ, ახლა თევზები დაცურავდნენ, ხოლო წყლით დაფარულ ტყეებში დელფინების ჯოგები დანავარდობდნენ.

ასე დაიღუპა სპილენძის საუკუნის ადამიანთა მოდგმა, მხოლოდ ორი ადამიანი გადარჩა ამ საყოველთაო დაღუპვას – დევკალიონი, პრომეთეს შვილი და მისი ცოლი პირა. თავისი მამის პრომეთეს რჩევით დევკალიონმა უზარმაზარი კიდობანი გააკეთა, შეიტანა სანოვანე და ცოლთან ერთად შიგ მოთავსდა. ცხრა დღე და ცხრა ღამე არწევდნენ დევკალიონის კიდობანს აღმა-დაღმა ზღვის ტალღები, რომელთაც მთელი ხმელეთი დაფარეს. ბოლოს მღელვარე ტალღებმა დევკალიონის კიდობანი პარნასის ორთავა მწვერვალთან გამოიყვას. ზევსის გამოგზავნილი ნიაღვარი შეწყდა. დევკალიონი და პირა კიდობნიდან გამოვიდნენ და სამადლობელი მსხვერპლი შესწირეს ზევსს, რომელმაც ატორტმანებულ ტალღებში დაღუპვას გადაარჩინა. წყალმა დაიკლო, ზვირთების ღიალი შეწყდა და გამოჩნდა უდაბნოსავით გაპარტახებული მიწა.

ეგიდისმპყრობელმა ზევსმა დევკალიონს ღმერთების შიკრიკი ჰერმესი გაუგზავნა. სწრაფად გადაიქროლა გავერანებული მიწა ჰერმესმა, დევკალიონს წარუდგა და უთხრა:

– ღმერთებისა და ადამიანების მბრძანებელმა ზევსმა გიბრძანა აირჩიო საჩუქარი. თქვი, რა გსურს და კრონოსის შვილი ნატყვას აგისრულებს, რადგან იცის შენი ღვთისმოსაობა.

დევკალიონმა ჰერმესს უპასუხა:

– ო, დიდო ჰერმეს, მხოლოდ ერთსა ვთხოვ ზევსს: ისევ დაასახ-

ლოს დედამიწაზე ადამიანები.

ფეხმარდი ჰერმესი ისევ ოლიმპოსაკენ გაეშურა და ზევსს დევკალიონის თხოვნა გადასცა. დიდმა ზევსმა დევკალიონსა და პირას უბრძანა აეღოთ ქვები და უკან გადაეგდოთ, ისე რომ არ მიეხედათ. დევკალიონმა შეასრულა დიდი მეხთამტყორცნელის ბრძანება, და იმ ქვებისაგან, რომელთაც თვითონ ისროდა, მამაკაცები იქმნებოდნენ, ხოლო მისი ცოლის, პირას მიერ გადასროლილი ქვებისაგან – ქალები. ასე გაჩნდა დედამიწაზე მოსახლეობა წარღვნის შემდეგ. ქვეყნად დასახლდა ქვებისაგან წარმოშობილ ადამიანთა ახალი მოდგმა.

ჰერმესი

ექსილუს ტრაგედიის „მიჯაჭვული პრომეთეს“ მიხედვით

უდაბური, უკაცრიელი ადგილი მიწის კიდეში, სკვითების ქვეყანაში. მრისხანე კლდეები წვეტიანი მწვერვალებით ღრუბლებში აზიდულან. ირგვლივ არავითარი მცენარეულობა არაა, ერთი ღერი ბალახიც არ ხარობს, ყველაფერი პირქუში და მოტიტვლებულია. ყველგან კლდიდან მორღვეული ბუმბერაზი ლოდები დახორგილან. ზღვა შფოთავს და გუგუნებს, ტალღებს გაშმაგებით ახლის მთის ძირებს და მლაშე შხეფები მაღლა ცვივა. ზღვის ქაფით დაფარულან სანაპიროზე ქვები. შორს, კლდეებისა და უდაბნოების იქით მოჩანან გამჭვირვალე კვამლით დაფარული კავკასიონის მთათა თოვლიანი მწვერვალები. თანდათანობით ეფინებიან შორეული მხარის მთათა მწვერვალებს შავი საავდრო ღრუბლები. სულ უფრო და უფრო მაღლა იწევენ ღრუბლები და ფარავენ მზეს. კიდეც უფრო იქუფრება ცა და გარშემო ყველაფერი ილუპება. უსიხარულო, მრისხანე მხარეა.

ჯერ არასოდეს არ დაუდგამს აქ ფეხი ადამიანს. აი, აქ, ქვეყნიერების კიდეში მოუყვანიათ ზევსის მსახურთ შებოჭილი ტიტანი პრომეთე, რომ შეურყეველი ჯაჭვებით მიაბან კლდის მწვერვალს, მეხთამცყ-ორცნელის უძლეველ მსახურებს – ძალასა და ძალაუფლებას მიჰყავთ პრომეთე. მათი უზარმაზარი სხეულები თითქოს გრანიტისაგან არიან გამოკვეთილი. მათ გულს არ ეკარება სიბრაღეული, მათ თვალებში არასოდეს არ ციმციმებს თანაგრძნობა, მათი სახეები მკაცრად და კუშტად გამოიყურებიან, როგორც კლდეები, გარშემო რომ დგანან. ნალვლიანი, თავდახრილი მიჰყვება მათ ღმერთი ჰეფესტო. ხელში თავისი მძიმე ურო უჭირავს. საზარელი საქმე ელის ღვთაებრივ მჭედელს. საკუთარი ხელით უნდა მიაჭედოს კლდეს თავისი მეგობარი პრომეთე. მეგობრის ბედით შენუხებულს, მისი ხვედრი მძიმე კაეშნად აწევს, მაგრამ ვერ ბედავს თავისი მამის, მეხთამცყორცნელი ზევსის ურჩობას. იცის, რა სასტიკად სჯის ზევსი ურჩებს.

ძალამ და ძალაუფლებამ პრომეთე კლდის მწვერვალზე აიყვანეს და ჰეფესტო ააჩქარეს საქმეს შედგომოდა. მათი სასტიკი მომართვა კიდეც უფრო უკლავს გულს მეგობრისათვის შეურევბულს. უხალისოდ იღებს უზარმაზარ უროს, მხოლოდ აუცილებლობა აიძულებს მორჩილებას. ძალა აჩქარებს.

– ჩქარა, ჩქარა აიღე ბორკილები! მძლავრი დაკვრით ამ კლდეზე მიაჯაჭვე პრომეთე. ტყუილად დარდობ, შენ ხომ ზევსის მტერი გებრალება!

ძალა ზევსის რისხვით ემუქრება ჰეფესტოს, თუ ისე მაგრად არ მიაჭედებს კლდეზე პრომეთეს, რომ აღარავითარ ძალას არ შეეძლება მისი განთავისუფლება. ჰეფესტო მძიმე ჯაჭვით აკრავს კლდეზე პრომეთეს ხელებსა და ფეხებს. როგორ სძულს ახლა თავისი ხელობა – მისი მიზეზით უნდა მიაჯაჭვოს მეგობარი კლდეზე და გასწიროს ხანგრძლივი ტანჯვისათვის. ზევსის შეუბრალელებელი მსახურნი თვალს არ აცილებენ, ამონმებენ მის მუშაობას.

– უფრო ძლიერ დაჰკარი ურო! უფრო გაჭიმე ბორკილები! არ გაბედო ჯაჭვის მიშვება! ცბიერია პრომეთე, მოხერხებულად პოულობს გამოსავალს თვით გამოუვალი მდგომარეობიდან, – ამბობს ძალა. – უფრო მაგრად მიაბი! დე, გაიგოს, როგორია ზევსის მოტყუება!

– ო, როგორ შეეფერებიან შენი სასტიკი სიტყვები შენს მრისხანე სახეს! – ამბობს ჰეფესტო და იწყებს მუშაობას.

კლდე ირყევა უროს საშინელი დაკვრისაგან, და კიდიტ კიდემდე

გაისმის ძალუმი დაკვრის ხმა. დაბოლოს, მიჯაჭვულია პრომეთე. მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არაა ყველაფერი. საჭიროა მისი მიჭედვა კლდეზე – მკერდში უნდა გაუყაროს ფოლადის ურყევი ძელი. აყოვნებს ჰეფესტო.

– ო, პრომეთე! – შესძახა ღმერთმა. – როგორ ვდარდობ, შენს ტანჯვას რომ ვუყურებ!

– ისევ აყოვნებ! – მრისხანედ მიმართავს ძალა ჰეფესტოს. – ისევ დარდობ ზევსის მტრისათვის ფრთხილად, როგორმე საკუთარ თავზე არ მოგიხდეს დადარდინება!

ბოლოს ყველაფერი დასრულდა. ყველაფერი ისე შესრულდა, როგორც ზევსმა ბრძანა: ტიტანი მიჯაჭვულია, მკერდში გაყრილი აქვს ფოლადის ძელი. ღონე დაცინვით ეუბნება პრომეთეს.

– აი, აქ კი შეგიძლია იამაყო, რამდენიც გნებავს. იყავ ზვიადი უწინდებურად! მიეცი ახლა მოკვდავთ ღმერთების საჩუქარი, ოლიმპოდან მოტაცებული. ვნახოთ, შეძლებენ თუ ვერა შენს დახსნას შენი მოკვდავნი. თვითონ მოგიხდება ფიქრი, თუ როგორ დააღწიო თავი ამ ბორკილებს.

მაგრამ პრომეთე ამაყად დუმდა. იმ ხნის განმავლობაში, რაც ჰეფესტო კედელზე აკრავდა, ერთი სიტყვაც არ დაცდენია; სუსტი კენესაც კი არ აღმოხდენია – არაფრით არ გაუცია თავისი ტანჯვა.

ნავიდნენ ზევსის მსახურნი, ძალა და ძალაუფლება, თან გაჰყვა დანალვლიანებული ჰეფესტო. მარტო დარჩა პრომეთე. ახლა მისი მოსმენა შეეძლოთ მხოლოდ ზღვასა და შავ ღრუბლებს. მხოლოდ ახლა აღმოხდა ძალუმ ტიტანს განგმირული მკერდიდან მძიმე გმინვა, მხოლოდ ახლა დაიწყო ჩივილი ბოროტ ბედზე. ხმამალლა შეჰყვირა პრომეთემ. გამოუთქმელი დარდი და ტანჯვა ჟღერდა მის ჩივილში.

– ო, ღვთაებრივო ეთერო და თქვენ, სწრაფად მსრობოლო ნიავქარებო, ო, მდინარეთა ნაკადებო და ზღვის ტალღების დაუსრულებელი გრგვინავ! ო, დედამინავ, საყოველთაო დედა პირველო! ო, ყოვლისმხილველო მზეო, დედამინის მთელ სფეროს რომ უვლი გარშემო, – ყველას მოგიხმობთ მონმედ! ნახეთ, რას ვითმენ! ხედავთ, რა სირცხვილი უნდა ვზიდო უთვალავი წლების მანძილზე? ო, ვაი და ვაი! ასე ვიკვნესებ ახლაც და მრავალი, მრავალი საუკუნის მანძილზე! როგორ ვიპოვო ჩემი ტანჯვის დასასრული? მაგრამ რას ვამბობ? მე ხომ ვიცოდი რაც მელოდა! მოულოდნელი არ ყოფილა ჩემთვის ეს ტანჯვა! რისთვის? იმისათვის, რომ მოკვდავთ დიდი საჩუქრები მიეცეც, ამისათვის უნდა ვენამო ასე აუტანელი წამებით. ო, ვაი, ვაი!

მაგრამ აი, გაისმა ფრთების შრიალის მსგავსი ჩუმი ხმაური. ჭალა-რა ოკეანის შორეული ნაპირებიდან ნიავის მსუბუქ ქროლას გრილი გამოქვაბულიდან ოკეანიდები მოჰყვნენ და ფრთოსანი ეტლით კლდეს მიადგნენ. ჰეფესტოს უროს ხმა გაეგოთ, პრომეთეს კვნესა მისწვდენოდა მათ სმენას. ოკეანიდებს ცრემლებმა დაუბინდეს მშვენიერი თვალები, როცა კლდეზე მიჯაჭვული ძალუმი ტიტანი დაინახეს. იგი მათი სისხლი და ხორცი იყო, ბიძად ხვდებოდათ. პრომეთეს მამა იაპეტი მათი მამის ოკეანის ძმა იყო, ხოლო პრომეთეს მეუღლე ჰესიონე მათი და. ოკეანიდები გარს შემოერტყნენ კლდეს. ღრმა მწუხარებას მოეცვა ყველანი. მაგრამ აშინებთ სიტყვები, რომლებითაც ტიტანი წყევლის ზევსსა და ოლიმპოს ღმერთებს. ეშინიათ, რომ ზევსი ამასაც არ აკმარებს და კიდევ უფრო გააძლიერებს ტიტანის ტანჯვას. ოკეანიდებმა არ იცოდნენ რისთვის დაედო პრომეთეს ეგზომ მძიმე სასჯელი და თანაგრძნობით აღსავსენი სთხოვენ მოუთხროს თუ რისთვის დასაჯა ზევსმა, რით განარისხა ღმერთების მამამთავარი.

პრომეთე მოუთხრობს, როგორ ეხმარებოდა ზევსს ტიტანებთან ბრძოლაში, როგორ დაიყოლია თავისი დედა თემიდა და დიდი ქალღმერთი გეა, ზევსს მიმხრობოდნენ. ზევსმა დაამარცხა ტიტანები და პრომეთეს რჩევით ძლეულნი საზარელ ტარტაროსში გადასტყორცნა, ზევსმა ხელთ იგდო ქვეყნიერების მართვის სადავეები და ძალაურლება ოლიმპოს ღმერთებს გაუნაწილა, ხოლო იმ ტიტანებს, რომელთაც დახმარება გაუწიეს, ძალაუფლება არ მისცა. ზევსს ეჯავრება ტიტანები, ეშინია მათი მრისხანე ძალის. არც პრომეთეს ენდობოდა და შეიძულა. კიდევ უფრო გაღვივდა ზევსის სიძულვილი, როდესაც პრომეთემ უბედურ მოკვდავ ადამიანთა, ჯერ კიდევ კრონოსის დროს რომ ცხოვრობდნენ და ზევსმა დალუპვა მოუწოდოდა, ქომაგობა დაიწყო. მაგრამ პრომეთემ შეიცოდა ადამიანები, რომელთაც არ ჰქონდათ გონება. ტიტანს არ უნდოდა, რომ ეს ადამიანები ჰადესის პირქუშ სამეფოში ჩასულიყვნენ. მანამდე უცნობი იმედი შთაბერა და მათთვის მოიტაცა ღვთაებრივი ცეცხლი, თუმცა იცოდა, რა სასჯელიც ელოდა. საშინელი სასჯელის შიშმა ვერ შეაჩერა ზვიადი, ძალუმი ტიტანი, ისე ძლიერ იყო მისი სურვილი – დახმარებოდა ადამიანებს, ვერც თავისი გრძნეული დედის, დიად თემიდას გაფრთხილებამ შეაკავა.

ძრწოლვით უსმენდნენ ოკეანიდები პრომეთეს მონათხრობს. მაგრამ აი, ფრთამალი ეტლით კლდესთან თვით გრძნეული ბერიკაცი

ოკეანე მოფრინდა. ოკეანე სთხოვს პრომეთეს დამორჩილდეს ზევსის ძალაუფლებას: ხომ უნდა იცოდე, რომ ტიტონის მძლეველ ზევსთან ვერაფერს გახდებო! ოკეანეს ეცოდება პრომეთე, თვითონაც იტანჯება მისი წამების შემყურე. გრძნეული ბერიკაცი მზადაა ნათელ ოლიმპოს მიაშუროს; ზევსს პრომეთეს შეწყალება სთხოვოს, თუნდაც ამ თხოვნით თვით დაიტეხოს ზევსის რისხვა. მაგრამ ამაოა ოკეანის მუდარა, პრომეთე ამაყად პასუხობს:

– არა, ჯობს საკუთარი თავის გადარჩენაზე იფიქრო. ვშიშობ, რომ ჩემდამი თანაგრძნობამ თვით შენ არ მოგიტანოს ზიანი. ძირამდე დაცული მთელს ბოროტებას, რაც ბედმა გამომიგზავნა. შენ კი, ოკეანე, ერიდე ზევსის რისხვას, ნუ სთხოვ ჩემს შეწყნარებას.

– ო, ვხედავ, – ნალვლიანად მიუგო ოკეანემ, – ამ სიტყვებით მაიძულებ უკან დავბრუნდე, არაფერი არ ვიღონო. დამიჯერე, პრომეთე, აქ მხოლოდ შენთვის ზრუნვამ და შენმა სიყვარულმა მომიყვანა.

– არა! წადი! ჩქარა, ჩქარა წადი აქედან! დამტოვე! – შესძახა პრომეთემ.

ღრმა გულისტკივილით მიატოვა ოკეანემ პრომეთე. მიბრუნდა და თავისი ფრთოსანი ეტლი გააქროლა, ხოლო პრომეთე განაგრძობს და მოუთხრობს ოკეანიდებს, თუ როგორ დაარღვია ზევსის ნება, რა ქველოქმედება გამოიჩინა, რა გააკეთა ადამიანებისათვის. პრომეთემ ლემნოსზე, მოსქის მთაზე, თავისი მეგობრის ჰეფესტოს ქურიდან მოიტაცა ცეცხლი და ადამიანებს მოუტანა, ასწავლა მათ ხელობა, მისცა ცოდნა, ასწავლა წერა-კითხვა და ანგარიში. გააცნო ლითონები და ასწავლა, როგორ უნდა მოიპოვონ და დაამუშაონ ისინი. პრომეთემ მოათვინიერა გარეული ხარი და უღელი დაადგა, რათა ადამიანებს მისი ძალა მინის დასამუშავებლად გამოეყენებინათ. პრომეთემ ცხენი ეტლში შეაბა და ადამიანს დაუმორჩილა. ბრძანმა ტიტანმა ააშენა პირველი გემი, აღკაზმა და აუშვა სელის იალქნები, რომ გემს უნაპირო ზღვაში ადამიანები სწრაფად წაეყვანა. უწინ ადამიანებმა არ იცოდნენ, რა იყო წამალი, არ შეეძლოთ სნეულის განკურნება, უმწეონი იყვნენ ადამიანები ავადმყოფობის წინაშე, მაგრამ პრომეთემ მათთვის წამლები აღმოაჩინა და სნეულებებს ზღვარი დაუდო. პრომეთემ ასწავლა ადამიანს ყველაფერი, რაც ცხოვრების სიმწარეს ამსუბუქებს, ამხიარულებს და აბედნიერებს ადამიანებს. ამით განარისხა ზევსი, ამისთვის დასაჯა მეხთამტყორცნელმა.

მაგრამ მარად კი არ ენამება პრომეთე. იცის, ბოროტი ბედისწერა უძლეველ მეხთამტყორცნელსაც მისწვდება. ვერც ზევსი გაექცევა

ბოროტ ბედს! პრომეთემ იცის, რომ არც ზევსის მეუფებაა მარადიული. მასაც გადმოაგდებენ ოლიმპოს მაღალი სამეფო ტახტიდან. იცის გრძნეულმა ტიტანმა დიდი საიდუმლო, თუ როგორ დააღწიოს თავი ზევსმა ამ ბოროტ ბედისწერას, მაგრამ არ გაუმხელს ზევსს ამ საიდუმლოებას. ვერავითარი ძალა, ვერავითარი მუქარა, ვერავითარი წამება ვერ გამოსტაცებს ამ საიდუმლოს ამაყ პრომეთეს ბაგეებს.

პრომეთემ დაასრულა თავისი მოთხრობა. გოცებით უსმენდნენ ოკეანიდები. აკვირვებდათ დიადი სიბრძნე და გაუტეხელი სულიერი ძალა ტიტანისა, რომელმაც დიდი მეხთამტყორცნელი ზევსის წინააღმდეგ ამბოხება გაბედა. ისევ დაეუფლათ შიში, როცა გაიგეს, რა საზარელ ბედს უქადის პრომეთე ზევსს. იცოდნენ, რომ თუ ეს მუქარა ოლიმპოს მიაღწევს, მეხთამტყორცნელი არაფრის წინაშე არ შეჩერდება, არავითარ ძალას არ დაზოგავს, ოღონდ საბედისწერო საიდუმლო გაიგოს. სასტიკი ბედისწერის ბრძანების გარდუვალობით შეძრწუნებული თვალცრემლიანი ოკეანიდები პრომეთეს შესცქერიან. ღრმა დუმილი ისადგურებს კლდეზე. მხოლოდ ზღვის მოუსვენარი ფრთონვა არღვევს ამ დუმილს.

უცბად შორს გაისმა ოდნავ გასაგონი, ძლივს გასარჩევი კვნესა, დარდისა და მწუხარების გამომხატველი გმინვა. აი, ისევ მოსწვდა სუსტი ხმა კლდეს. სულ უფრო ახლოვდება, სულ უფრო ხმამაღლა გაისმის ეს კვნესა. ჰერას მიერ გამოგზავნილი უზარმაზარი კრაზანას მიერ დევნილი, ერთიანად სისხლით მოსვრილი, მთლად ქაფით დაფარული, გამმაგებული, მოჰქრის ძროხად ქცეული უბედური იო, მდინარის ღმერთის, არგოლიდის პირველი მეფის ინაქეს ასული. ხეტიალით ქანცგანყვეტილი, დაუძლურებული, კრაზანის ნესტრით დაჭრილ-დასერილი შეჩერდა იო მიჯაჭვულ პრომეთესთან. ხმამაღალი გოდებით მოუთხრობს, რაც გადახდა და ევედრება გრძნეულ ტიტანს:

– ო, პრომეთე! აქ, ჩემი ხეტიალის ამ მიჯნაზე, ამიხსენი, გევედრები, როდის დასრულდება ჩემი ტანჯვა, როდისღა ვიპოვნი სიმშვიდეს?

– ო, მერწმუნე, იო! – მიუგო პრომეთემ, – ჯობს არ იცოდე, ვიდრე იცოდე. კიდეც მრავალ ქვეყანას გაივლი, კიდეც მრავალ საშინელებას ნახავ შენ გზაზე. შენი საშინელი გზა გადის სკვითების ველურ ქვეყანაში, მაღალ დათოვლილ კავკასიონზე, ამორძალების ქვეყანაში ბოსფორისაკენ, ასე შეარქმევენ ამ სრუტეს შენს საპატივცემოდ, როდესაც მას გადასცურავ. შემდეგ დიდხანს იხეტიალებ აზიაში. გაივლი

იმ ქვეყნებს, სადაც ცხოვრობენ სიკვდილის მთესველი გორგონები, რომელთა თავზე თმების ნაცვლად მოსისინე გველები იგრიხებიან. ერიდე გორგონებს! ერიდე გრიფონებსა და ცალთვალა არამასპებს, მათაც გზაში შეხვდები. ბოლოს მიაღწევ ბიბლინის მთებს, საიდანაც მოსჩქევს ნილოსის მაღლიანი წყალი. აი იქ, ქვეყანაში, რომელსაც რწყავს ნილოსი, ზედ მდინარის შესართავთან იპოვნი სიმშვიდეს. იქ დაგიბრუნებს ზევსი შენს უწინდელ მშვენიერ სახეს და შეგეძინება ვაჟი ეპაფე. იგი გახდება მთელი ეგვიპტის მბრძანებელი და დასაბამს მისცემს გმირთა სახელოვან თაობას. იმავე გვარიდან წარმოიშობა ის მოკვდავი, რომელიც მიხსნის მეც ბორკილებიდან. აი, რა მაცნობა შენს ბედზე, იო, დედაჩემმა, გრძნეულმა თემიდამ.

იომ ხმამაღლა შესძახა:

- ო, ვაი, ვაი! ო, კიდევ რამდენ ტანჯვას მიმზადებს ბოროტი ბედი! შიშისაგან გული მეკუმშება! ხელახლა მეუფლება სიგიჟე, ისევ ჩამესო ცეცხლოვანი ისარი დაფლეთილ სხეულში, ისევ მეკარგება მეტყველების უნარი! ო, ვაი, ვაი!

თვალთა უაზრო ტრიალით, გახელებული სირბილით მოსცილდა კლდეს იო და გზა განაგრძო. თითქოს ქარიშხალმა გაიტაცაო, ისე გარბოდა. ხმამაღალი ბზუილით მისდევდა კრაზანა, ცეცხლივით სწვავდა მისი ნესტარი უბედურ იოს. ავარდნილ მტვრის კორიანტელში თვალთაგან დაეკარგათ პრომეთესა და ოკეანიდებს. სულ უფრო შორიდან სწვდებოდა კლდეს იოს გმინვა, და ბოლოს სადღაც შორეთში მიიკარგა, მსგავსად დარდის გამომხატველი მშვიდი კვნესისა.

დუმდნენ პრომეთე და ოკეანიდები, უბედურ იოზე დანაღვლიანებულნი, მაგრამ აი, რისხვით შესძახა პრომეთემ:

- როგორც არ უნდა მანამო, მეხთამტყორცნელო ზევსო, მაინც დადგება დღე, როცა თვითონაც დაგამხოვენ და არარაობად გაქცევენ! დაკარგავ ტახტს და ბურუსში ჩაინთქმები. აღსრულდება მაშინ მამაშენის კრონოსის წყევლა! არც ერთმა ღმერთმა არ იცის, როგორ უნდა აიცილოს ეს უბედურება! მხოლოდ მე ვიცი ეს! აი, ზიხარ ახლა ნათელ ოლიმპოზე და სტყორცნი მეხსა და ელვას, მაგრამ ისინი ველარ გიშველიან, მეხი და ელვაც უძლურია ბოროტი ბედის წინაშე. ო, მტერში დაცემული იგრძნობ, რა განსხვავებაა ძალაუფლებასა და მონობას შორის!

შიშმა დაუბნელა თვალები ოკეანიდებს, ელდამ ფერი დაუკარგა მათ მშვენიერ სახეს. ბოლოს ზღვის ქაფივით თეთრი ხელები პრომეთეს გაუწოდეს და შესძახეს:

– უგუნურო! როგორ არ გეშინია, ასე რომ ემუქრები ღმერთებისა და ადამიანების მეფეს, ზევსს? ო, პრომეთე, კიდევ უფრო მკაცრ სასჯელს დაიტეხ! იფიქრე შენს ბედზე, შეიცოდე შენი თავი!

– ყველაფრისათვის მზად ვარ!

– მაგრამ, ბრძენიც ხომ იხრის ქედს ულმობელი ბედისწერის წინაშე!

– ო, ილოცეთ, თვით თქვენთვის ითხოვეთ წყალობა! დაუჩოქეთ, მუხლებზე ხოხვით ეახლეთ მრისხანე მბრძანებელს! მე კი რა, რა არის ჩემთვის მეხთამტყორცნელი ზევსი? რისთვის უნდა მეშინოდეს მისი? სიკვდილი არ მიწერია! რაც ენებოს, ის გააკეთოს ზევსმა. დიდხანს არ მოუხდება ღმერთებზე ბატონობა!

ძლივს მოასწრო ამ სიტყვების დასრულება, რომ მალლიდან ვარდნილი ვარსკვლავის სისწრაფით დაეშვა ღმერთების შიკრიკი ჰერმესი და მრისხანე სახით წარუდგა პრომეთეს. ზევსს გამოეგზავნა, რათა ეთქმევინებია საიდუმლო: ვინ დაამხოვს ზევსს და როგორ უნდა დააღწიოს თავი ბედისწერას? ჰერმესი სასტიკი სასჯელით ემუქრება პრომეთეს ურჩობისათვის. მაგრამ ძალუმი ტიტანი შეუდრეკელია, დაცინვით პასუხობს ჰერმესს:

– ბავშვი იქნებოდი და ბავშვური ჭკუა გექნებოდა, რომ თუნდაც რაიმეს გაგების იმედი გქონოდა. იცოდე, ჩემს ტკივილებს არ გავცვლი ზევსის მონურ მსახურებაზე. მიჯობს აქ ვიყო მიჯაჭვული, ვიდრე ერთგულად ვემსახურო ტირან ზევსს. არ არსებობს ისეთი სასჯელი, ისეთი ტანჯვა, რითაც ზევსი დამაშინებს და თუნდაც ერთ სიტყვას მათქმევინებს. ვერა, ვერ გაიგებს, როგორ დააღწიოს თავი ბედისწერას, ვერასოდეს ვერ გაიგებს ტირანი ზევსი, ვინ წაართმევს ძალაუფლებას!

– მაშ მომისმინე, პრომეთე, რა მოგელის, თუ არ დაემორჩილები ზევსის ნებას, – მიუგო ტიტანს ჰერმესმა. – მეხის დაკვრით მოარღვევს ზევსი ამ კლდეს და შენთან ერთად პირქუშ ქვესკნელში გადაუშვებს. იქ, ქვის დილეგში, მრავალი, მრავალი საუკუნის განმავლობაში მზის ნათელს მოკლებული დაიტანჯები უკუნეთ წყვილადში. გავა საუკუნეები და ისევ ამოგიყვანს ზევსი ქვესკნელიდან სინათლეზე, მაგრამ სამხიარულოდ კი არა. ყოველდღე მოფრინდება ზევსის გამოგზავნილი არწივი, ბასრი კლანჭებითა და ნისკარტით დაგისერავს გულ-ღვიძლს. ისევ და ისევ გამრთელდება შენი წყლულები და სულ უფრო აუტანელი იქნება შენი ტანჯვა. ასე იქნები კლდეზე დაკიდებული, ვიდრე სხვა არ დათანხმდება შენს მაგიერ თავისი

ნებით ჩავიდეს ჰადესის პირქუშ სამეფოში. დაფიქრდი, პრომეთე, უმჯობესია დაემორჩილო ზევსს! შენ ხომ იცი, რომ ზევსი ამაოდ არასოდეს არ იმუქრება!

გაუტეხელი დარჩა ამაყი ტიტანი. განა რაიმეს შეეძლო მისი გატეხვა? უეცრად შეთრთოლდა დედამიწა, გარშემო ყველაფერი შეირყა. გაისმა მეხის გამაყრუებელი ქუხილი და დაიკლაკნა დამაბრმავებელი ელვა. ავარდა შმაგი ქარიშხალი. მთათა ბუმბერაზი მწვერვალებივით ავარდნენ ზღვაზე აქაფებული ტალღები. შეზანზარდა კლდე. ქარიშხლის ღმუილში, მიწისძვრის გრიალსა და გუგუნში გაისმა პრომეთეს საზარელი გოდება:

– ო, რა დარტყმა მაგება ზევსმა, რომ ჩემი გული გაეტეხა! ო, ღირსპატივცემულო დედაო თემიდავ, შუქის მფრქვეველო! ნახეთ, რა უსამართლოდ მსჯის ზევსი!

საშინელი ხმაურით ჩამოინგრა კლდე მიჯაჭვულ პრომეთესთან ერთად და უძირო უფსკრულში, საუკუნო წყვდიადში გადაეშვა.

გავიდა საუკუნეები, და ისევ აიყვანა წყვდიადიდან ზევსმა პრომეთე. მაგრამ მისი ტანჯვა ამით არ დასრულებულა. კიდევ უფრო მძიმე განსაცდელშია ჩავარდნილი. ისევ წევს, მაღალ კლდეზე მიჭედილი და ბორკილგაყრილი. მის სხეულს მზის მცხუნვარე სხივები წვავენ, ქარიშხლები დანავარდობენ, განამებულ ტანზე წვიმა და სეტყვა სცემს, ზამთრობით კი ათოვს და მსუსხავი სიცივე ძვალსა და რბილში უჯდება. არც ეს ტანჯვა აკმარა ზევსმა! ყოველდღე მოფრინავს უზარმაზარი არწივი, ძალუმი ფრთების ქნევით ჯდება კლდეზე მიჯაჭვულ პრომეთეს მკერდზე და ფოლადივით წვეტიანი კლანჭებით ძიძგნის, ნისკარტით გლეჯს ტიტანის ღვიძლს. სისხლის ნაკადულები მოჩუხჩუხებენ და ძონისფრად ღებავენ ფრიალო კლდეს. შავ ლეკერტებად წყდება კლდის ძირას გაცივებული სისხლი, იზრნება მზეში და აუტანელი სუნით წამლავს გარშემო ჰაერს. ყოველ დილით მოფრინავს არწივი და მართავს სისხლიან საუზმეს. ღამით ჭრილობა მრთელდება და ახალი ღვიძლი იზრდება, რომ დილით არწივს ისევ ჰქონდეს საძიძგნი. წლობით, საუკუნეთა მანძილზე გრძელდება ეს ტანჯვა-წამება. ქანცი გაუნყდა ძალუმ ტიტან პრომეთეს, მაგრამ მისი შეუპოვარი სული ტანჯვამ ვერ გატეხა.

დიდი ხანია დამორჩილდნენ და შეურიგდნენ ზევსს ტიტანები, აღიარეს მისი ძალაუფლება, და ზევსმაც გაათავისუფლა ძველი მტრები ტარტაროსის პირქუშ ნიალიდან. ახლა ეს ძალები ბუმბერაზები მოვიდნენ იმ კდლესთან, სადაც მიჯაჭვულია პრომეთე; გარს

შემოერტყნენ მას და ევედრებიან დამორჩილდეს ზევსს. მოვიდა პრომეთეს დედა თემიდაც, შვილს შეეხვეწა: დაიოკე ეგ ამაყი სული და ნუ ეწინააღმდეგები ზევსს. შემიბრალეო, – ევედრება, – მეც ხომ აუტანელ ტანჯვაში ვარ, შვილის ტანჯვის შემყურე. თვით ზევსმა უკვე დაივიწყა თავისი ძველი რისხვა. ახლა მისი ძალაუფლება განუზომელია, ვერავინ შეარყევს მას, არაფრის არ ეშინია. აღარც ტირანულად განაგებს თავის საბრძანებელს. სახელმწიფოებს მფარველობს, კანონებს იცავს, ადამიანთა ქომაგი და კანონთა მფარველია. მხოლოდ ერთი რამ აფიქრებს მეხთამტყორცნელს – ის საიდუმლო, რომელიც მხოლოდ პრომეთემ იცის. თუ პრომეთე გაუმხელს საბედისწერო საიდუმლოს, ზევსი მზადაა შეიწყალოს ძალუმი ტიტანი. უკვე ახლოა დრო, როდესაც პრომეთეს ტანჯვა უნდა დასრულდეს. უკვე დაიბადა და დავაჟუკავდა დიდი გმირი, რომელსაც ბედმა მიჯაჭვული ტიტანის განთავისუფლება დააკისრა. ტანჯვით დაღდასმული, შეუდრეკელი პრომეთე უწინდებურად იცავს საიდუმლოს, მაგრამ მასაც ლაღატობს ძალა.

ბოლოს, მოხეტიალე დიდი გმირი, რომელსაც ბედმა პრომეთეს განთავისუფლება არგუნა, მოვიდა აქ, მიწის კიდეში. ეს გმირია ჰერაკლე, ადამიანთა შორის უძლიერესი, ღმერთივით უძლეველი. შეძრწუნებული შესცქერის პრომეთეს ტანჯვას და თანაგრძნობით ევსება გული. ტიტანი მოუთხრობს ჰერაკლეს თავისი ბედის სიავეს და უწინასწარმეტყველებს, რა დიადი საგმირო საქმეები ელის გმირთაგმირს. მთელი გულისყურით უსმენს ტიტანს ჰერაკლე. მაგრამ მას ჯერ კიდევ მთლიანად არ უხილავს პრომეთეს საზარელი ტანჯვა. შორით მოისმის ძალუმი ფრთების ხმაური – ეს არწივი მოფრინავს თავის სისხლიან ნადიმზე. მალეა ჰაერში დაფრინავს, პრომეთეს თავზე დანავარდობს და მზადაა დაეშვასლ გულ-ღვიძლის დასაკორტნად. მაგრამ ჰერაკლემ არ აცალა ტიტანის ძიძგნა. ხელი სტაცა მშვილდს, მომაკვდინებელი ისარი ამოიღო კაპარჭიდან, საშველად ისართმტყორცნელ აპოლონს უხმო, რომ სწორად წარემართა ისარი, მოზიდა ლარი და ესროლა. ხმამალა გაიზუზუნა ლარმა, გაფრინდა ისარი და გულგანგმირული არწივი კლდის ქიმთან ზღვაში ჩავარდა. განთავისუფლების წამიც დადგა. მაღალი ოლიმპოდან ჩამოფრინდა ფეხმარდი ჰერმესი. ალერსიანი სიტყვით მიმართა უძლეველ პრომეთეს და დაუყოვნებლივ განთავისუფლებას შეჰპირდა, თუ ზევსს გაანდობდა საიდუმლოს როგორ დააღწიოს თავი დამხობას.

– ნუ შეუუღლდება მეხთამტყორცნელი ზღვის ქალღმერთ თეტი-

დას, რადგან ბედისწერის ქალღმერთებმა, მოირებმა თეტიდას ასეთი ბედი განუჩინეს: ვინც არ უნდა იყოს მისი ქმარი, ეყოლება შვილი, რომელიც მამაზე ძლიერი იქნებაო. დე, ღმერთებმა თეტიდა მიათხო-
ვონ გმირ პელევსს, თეტიდას მისგან ეყოლება ვაჟიშვილი – საბერ-
ძნეთის მოკვდავ გმირთაგან უდიდესი გმირი.

პრომეთემ გაამხილა დიდი საიდუმლო. ჰერაკლემ თავის მძიმე კომბლით დაამსხვრია ბორკილები და ამოგლიჯა მკერდში გაყრი-
ლი შეურყეველი ფოლადის პალო, რომლითაც ტიტანი კლდეზე იყო მიკრული. ადგა ტიტანი, ახლა თავისუფალი იყო. დასრულდა მისი ნამება. ასე ახდა მისი წინასწარმეტყველება, მოკვდავთაგანი მომანი-
ჭებსო თავისუფლებას. ხმამაღალი, მქუხარე, სიხარულის შეძახილე-
ბით შეხვდნენ ტიტანები პრომეთეს განთავისუფლებას.

იმ დროიდან ატარებს პრომეთე ხელზე რკინის რგოლს, რომელში-
აც ჩასმულია იმ კლდის ნამტვრევი, რომელზედაც მრავალი საუკუ-
ნის განმავლობაში ასეთ აუნერელ ტანჯვას ითმენდა.

პრომეთეს ნაცვლად კი ქვესკნელის პირქუშ სამეფოში ჩასვლაზე
დათანხმდა ბრძენი კენტავრი ქირონი. ამით დააღწია თავი ტანჯვას,
რომელსაც აყენებდა ჰერაკლეს მიერ უნებურად მიყენებული განუ-
კურნებელი ჭრილობა.

ჰენდოჩე

როცა პრომეთემ მოკვდავთათვის ღვთაებრივი ცეცხლი მოიტაცა, ასწავლა მათ ხელოვნება და ხელობანი, მისცა ცოდნა, დედამიწაზე ცხოვრება უფრო საამური გახდა. პრომეთეს ქცევით განრისხებულმა ზევსმა ტიტანი სასტიკად დასაჯა, ადამიანებს კი უბეუდრება დაა-
ტეხა თავს. სახელოვან მეფე-მჭედელს ჰეფესტოს უბრძანა შეერია
მინა და წყალი და ამ ნარევისაგან გაეკეთებინა მშვენიერი ქალი-
შვილი, რომელსაც ექნებოდა ადამიანის ძალა, ნაზი ხმა და უკვდავ
ქალღმერთთა მსგავსი მზერა. ზევსის ასულს, ათენა-პალადას მისთ-
ვის უნდა მოექსოვა მშვენიერი სამოსელი. სიყვარულის ქალღმერთს,

ოქროს აფროდიტეს შეუდარებელი მშვენება უნდა მიემადლებინა, ჰერმესს კი – ცბიერი გონება და მოხერხება.

მაშინვე შეასრულეს ღმერთებმა ზევსის ბრძანება. ჰეფესტომ მინისაგან გამოძერწა არაჩვეულებრივად ლამაზი ქალიშვილი. ღმერთებმა სული შთაბერეს. ათენა-პალადამ და ქარიტებმა მზესავით მოციმციმე სამოსით შემოსეს და ოქროს სამკაულები დაჰკიდეს. ორებმა გაზაფხულის ნელსურნელოვანი ყვავილების მშვენიერი გვირგვინით შეუმკეს თავი. ჰერმესმა მაცდური და მლიქვნელური მეტყველების უნარი მიანიჭა. ღმერთებმა მას პანდორე უწოდეს, რადგან ყველასაგან მიიღო საჩუქარი. პანდორეს ადამიანებისათვის უბედურება უნდა მოეტანა.

როცა ასეთი ბოროტება მომზადდა, ზევსმა ჰერმესს დაავალა პანდორე დედამიწაზე წაეყვანა და პრომეთეს ძმის ეპიმეთესათვის მიეყვანა. ბრძენი პრომეთე ყოველთვის აფრთხილება თავის უგნურ ძმას და ურჩევდა არ მიეღო მეხთამტყორცნელის საჩუქრები. ეპიმოდა, რომ ასეთი საჩუქრები ადამიანებს უბედურებას მოუტანდნენ. მაგრამ ეპიმეთემ არ დაიჯერა ბრძენი ძმის რჩევა. პანდორეს სილამაზით მოხიბლულმა ეპიმეთემ იგი ცოლად შეირთო. მაგრამ მან მალე შეიგნო, რა ბოროტებაც მოუტანა პანდორემ ადამიანებს.

ეპიმეთეს სახლში იდგა დიდი ჭურჭელი, რომელსაც მძიმე სახურავი ისე მჭიდროდ ეხურა, გახსნა გაჭირდებოდა. არავინ იცოდა რა იყო ამ ჭურჭელში, ვერავინ ბედავდა მის გაღებას, რადგან იცოდნენ, რომ ეს უბედურებას უქადდა ყველას. ცნობისმოყვარე პანდორემ საიდუმლოდ მოხსნა თავი ჭურჭელს და მთელს ქვეყნიერებას მოედო ის უბედურებანი, უწინ რომ ყუთში იყო ჩაკეტილი. მხოლოდ იმედიღა დარჩა უზარმაზარი ყუთის ფსკერზე. ყუთის სახურავი ხმაურით დაიხურა და იმედი ეპიმეთეს სახლიდან ველარ გამოფრინდა. მეხთამტყორცნელმა ზევსმა ეს არ ინება.

ბედნიერად ცხოვრობდნენ უწინ ადამიანები, არ იცოდნენ ბოროტება, მძიმე შრომა და დამლუპველი სნეულებანი. ახლა უამრავი უბედურება გავრცელდა ადამიანთა შორის, ბოროტებით აივსო ზღვა და ხმელეთი. დაუპატიჟებელი სტუმრებივით მოდიან ადამიანებთან ბოროტებანი და სნეულებანი, ტანჯვა მოაქვთ ყველასათვის; უჩუმრად, ფეხაკრეფით, დუმილით მოდიან, რადგან ზევსმა მეტყველების უნარი წაართვა, – ბოროტებანი და სნეულებანი მეხთამტყორცნელმა მუნჯნი შექმნა.

მეჩქე

ოვილიუსის „მეტამოროზოზების“ მიხედვით

მეტამოტყორცნელმა ზევსმა მდინარის ღმერთის ასოპეს ტურ-ფა ასული მოიტაცა და წაიყვანა კუნძულ ენოპიაზე, რომელსაც იმ დროიდან ასოპეს ქალიშვილის ეგინას სახელი ჰქვია. ამ კუნძულზე დაიბადა ზევსისა და ეგინას ვაჟიშვილი ეაკე. როცა ეაკე დავაჟკაცდა და კუნძულ ეგინას მეფე გახდა, მთელს საბერძნეთში ვერავინ შეედრებოდა მას ვერც სიმართლის სიყვარულით, ვერც სამართლიანობით. თვით დიდი ოლიმპოს ღმერთები პატივს სცემდნენ ეაკეს და ხშირად ირჩევდნენ მსაჯულად თავიანთი სადავო საქმეების გარჩევის დროს. სიკვდილის შემდეგ კი, მინოსისა და რადამანთის მსგავსად, ღმერთების ნებით ეაკე ქვესკნელის სამეფოს მოსამართლე გახდა.

მხოლოდ დიდ ქალღმერთ ჰერას სძულდა ეაკე. ჰერამ დიდი უბედურება მოუვლინა მის სახელმწიფოს. ხშირმა ნისლმა დაბურა კუნძული ეგინა, ოთხი თვე იწვა კუნძულზე ეს ნისლი. ბოლოს იგი სამხრეთის ქარმა გაფანტა. მაგრამ უბედურებისაგან დახსნა კი არა, დალუპვა მოიტანა თავისი სუნთქვით ამ ქარმა. გამხრწნელ ნისლში უთვალავი შხამიანი გველი გაჩნდა, ასპიტებით აივსო გუბეები, წყაროები და ნაკადულები, მთელი კუნძული დაგესლეს ქვეწარმავლებმა. ხალხი მოცელილივით ეცემოდა. ყოველი სულიერი ჩაკვდა და გადაშენდა. მხოლოდ ეაკე და მისი შვილები დარჩნენ უვნებელნი. სასონარკვეთილმა ეაკემ ხელები მაღლა აღაპყრო და შესძახა:

– ო, დიდო ეგიდისმპყრობელო ზევსო, თუ ნამდვილად იყავი ეგინას მეუღლე, თუ ნამდვილად მამაჩემი ხარ, დამიბრუნე ჩემი ხალხი, ან მეც მომკალი!

ზევსმა ნიშანი მისცა, გავიგე შენი თხოვნაო. გაიელვა და უღრუბლო ცაზე მეხის ქუხილი გაისმა. ეაკე მიხვდა, რომ ზევსს ესმა მისი ლოცვა. იქ, სადაც ეაკე მამა ზევსს ევედრებოდა, მეტამოტყორცნელის სახელობის ძალუძი მუხა იდგა, მის ფესვებთან კი ჭიანჭვე-

ლებს ბუდე ჰქონდათ. ათასობით შრომისმოყვარე ჭიანჭველა ფუს-ფუსებდა ბუდესთან. ეაკემ შემთხვევით მოჰკრა თვალი და დიდხანს შესცქეროდა, როგორ საქმიანობდნენ, ირჯებოდნენ, ჭიანჭველების ქალაქს აშენებდნენ, და შესთხოვა:

– ო, მწყალობელო მამა ზევსო, მომეცი იმდენი შრომისმოყვარე მოქალაქე, რამდენი ჭიანჭველაცაა ამ ბუდეში.

თქვა თუ არა ეს ეაკემ, მუხამ ძლიერი ტოტები შეარხია და ფოთლები შეაშრიალა, თუმცა სიოც კი არ ქროდა. კიდეც ერთი ნიშანი მისცა ზევსმა ეაკეს.

დალამდა. საოცარი რამ ესიზმრა ეაკეს. ზევსის წმინდა მუხის ტოტები ერთიანად დაეფარათ ჭიანჭველებს. შეირხა ტოტები, წვიმასავით დაცვივდნენ ჭიანჭველები, ძირს რომ ეცემოდნენ, თანდათან იზრდებოდნენ. აი, წამოდგნენ, წელში გასწორდნენ, გაქრა მათი მუჭი ფერი და სიგამხდრე. თანდათან ადამიანებად იქცნენ. გაიღვიძა ეაკემ, არ დაიჯერა გრძნეული სიზმარი, კიდეც დააყვედრა ღმერთებს, არ მეხმარებითო. უეცრად ძლიერი ხმაური გაისმა. ეაკეს ესმის ნაბიჯების ხმა, ადამიანების საუბარი, რაც დიდი ხანია არ სმენია. „სიზმარი ხომ არ ამყოლიაო?“ – გაიფიქრა. უეცრად შემოვრბის მისი შვილი ტელამონი და გახარებული უხმოვს მამას:

– ჩქარა გამოდი, მამა! შენ ნახავ უდიდეს სასწაულს, რომელსაც ვერც კი წარმოიდგენდი.

გამოვიდა ეაკე სამყოფელიდან და ცხადლივ ნახა ადამიანები, რომელთაც სიზმარში ხედავდა. ჭიანჭველებისაგან შექმნილმა ხალხმა ეაკე მეფედ გამოაცხადა, ხოლო ეაკემ თავის ხალხს მირმიდონელები უწოდა. ასე დასახლდა ხელახლა ეგინა.

დანაიდები

ძირითადად მოთხრობილია ესქილეს ტრაგედიის „მავადრეპელი ქალების“ მიხედვით

ზევსისა და იოს ვაჟს ეპაფეს ჰყავდა შვილი ბელე, ხოლო მას კი – ორი ვაჟი: ეგვიპტოსი და დანაოსი. მთელ იმ ქვეყანას, რომელსაც ნილოსი რწყავს, ეგვიპტოსი განაგებდა, მისგანვე მიიღო ამ ქვეყანამ სახელწოდება. დანაოსი კი ლიბიაში მეფობდა. ღმერთებმა ეგვიპტოსს ორმოცდაათი ვაჟი მისცეს, დანაოსს კი – ორმოცდაათი მშვენიერი ასული. დანაიდებმა თავიანთი სილამაზით დაატყვევეს ეგვიპტოსის ვაჟები, რომელთაც მათთან შეუღლება განიზრახეს. მაგრამ დანაოსისა და დანაიდებისაგან უარი მიიღეს. მაშინ ეგვიპტოსის შვილებმა დიდი ლაშქარი შეკრიბეს და ომი გამოუცხადეს დანაოსს. მეფე დანაოსი ძმისშვილებმა დაამარცხეს, აიძულეს დაეთმო ტახტი და გაქცეულიყო. ქალღმერთ ათენა-პალადას შეწევნით დანაოსმა ააშენა პირველი ორმოცდაათნიჩბიანი ხომალდი და ქალიშვილებთან ერთად თავი უნაპირო ზღვის ტალღებს მიაღწო.

დიდხანს მიაპობდა ზღვის მარად მღელვარე ტალღებს დანაოსი და ბოლოს კუნძულ როდოსს მიაღწა. აქ დანაოსი შეჩერდა. ქალიშვილების თანხლებით ნაპირზე გადავიდა, შექმნა თავისი მფარველი ქალღმერთის სახელობის სამლოცველო და მეფური მსხვერპლი შესწირა. დანაოსი როდოსზე არ დარჩენილა. ეგვიპტოსის შვილთა დევნისათვის თავი რომ დაეღწია, თავის ქალიშვილებთან ერთად გზა განაგრძო, საბერძნეთისაკენ გასცურა და ჩავიდა არგოლიდაში. თავისი წინაპრის იოს სამშობლოში. თვით ზევსი მფარველობდა ხომალდს უკიდევანო ზღვაში სახიფათო ცურვის დროს. ხომალდმა გრძელი გზა განვლო და არგოლიდის ბარაქიან ნაპირებს მიაღწა. აქ იმედოვნებდნენ დანაოსი და დანაიდები ეპოვათ თავშესაფარი და თავი ეხსნათ ეგვიპტოსის ვაჟიშვილებთან საძულველი შეუღლების

საფრთხისაგან.

თავშესაფრის მაძიებელ მავედრებელთა სახით გავიდნენ დანაიდები ნაპირზე, ხელში ზეთისხილის რტოები ეკავათ. ნაპირზე არავინ ჩანდა. ბოლოს, შორს მტვრის ღრუბელი გამოჩნდა; სწრაფად მოახლოვდა. აი, მტვრის კორიანტელში ფარებმა, მუზარადებმა და შუბებმა გაიფლავეს. გაისმა საბრძოლო ეტლების თვლების გრიალი. ეს არგოლიდის მეფის პელასგეს, პალექტონის ძის, ლაშქარი ახლოვდებოდა. გემის მოახლოების ამბავი რომ აუწყეს, მეფე თავისი ჯარის თანხლებით ნაპირისაკენ გამოეშურა. მაგრამ მას აქ მტერი კი არა, ბერიკაცი დანაოსი და მისი ორმოცდაათი მშვენიერი ასული დახვდა. ზეთისხილის რტოებით შეეგებნენ ისინი პელასგეს, შველასა და თავშესაფარს ითხოვდნენ. თვალცრემლიანნი, ხელებგანვდილნი ევედრებიან გვიხსენი ეგვიპტოსის ამაყი ვაჟიშვილებისაგანო. მავედრებელთა მფარველ მძლეთამძლე ზევსის სახელით აფიცებენ მშვენიერი დანაიდები პელასგეს, ნუ გაგვცემო. არგოლიდაში უცხონი ხომ არ არისნ – ეს მათი წინაპარის იოს სამშობლოა.

პელასგე ჯერ კიდევ ყოყმანობს – ეგვიპტის ძალუმ მბრძანებელთან ომი აშინებს. რა ქნას? მაგრამ ძალიან ეშინია ზევსის რისხვისაც, თუ მეხთამტყორცნელის კანონს დაარღვევს და მისი სახელით მფარველობის მავედრებელთ ხესა ჰკრავს. ბოლოს პელასგემ დანაოსს ურჩია თავისი ფეხით წასულიყო არგოსში და იქ ღმერთების საკურთხეველზე ზეთისხილის რტოები დაედო, ნიშნად იმისა, რომ მფარველობას ითხოვს. თვითონ კი ხალხის შეყრა და რჩევის კითხვა განიზრახა. პელასგე დანაიდებს დაჰპირდა, ყოველ ღონეს ვიხმარ, რომ არგოსელებმა მფარველობა გაგინიონო.

პელასგე მიდის. მღელვარებით ელიან დანაიდები ხალხის განაჩენს. იცინ, რა შეუპოვარნიც არიან ეგვიპტოსის შვილები, რა სასტიკნი არიან ბრძოლაში. იცინ, რა დღე მოელით, თუ მეფისნულები არგოლიდის ნაპირებს მოადგებიან. რას იზამენ უმწეო ქალწულები, თუ არგოსის მკვიდრნი თავშესაფრის მიცემაზე და დაცვაზე უარს ეტყვიან? უბედურება ახლოვდება. უკვე მოვიდა ეგვიპტოსის შვილების შიკრიკი. ძალით აგიყვანთო ხომალდზე, – ემუქრება დანაიდებს. აი, ხელი სტაცა ერთს და თავის მონებს უბრძანა, დანარჩენებიც წამოიყვანეთო. მაგრამ აქ ხელახლა გამოჩნდება მეფე პელასგე, დანაიდებს თავის მფარველობას უცხადებს, არ აშინებს ეგვიპტოსის შვილთა შიკრიკი, ომით რომ ემუქრება.

დალუპვა მოუტანა პელასგესა და არგოლიდის მცხოვრებთ გადან-

ყვეტილებამ მფარველობა გაენიათ დანაოსისა და დანაიდებისათვის. სისხლისმღვრელ ბრძოლაში დამარცხებული მეფე იძულებული გახდა თავისი ვრცელი საბრძანებლის უკიდურეს ჩრდილოეთში გადახვენილიყო. მართალია, დანაოსი არგოსის მეფედ აირჩიეს, მაგრამ ეგვიპტის მეფის შვილებთან ზავი ძვირად დაუჯდა: იძულებული გახდა თავისი მშვენიერი ასულები მათთვის მიეცა.

დიდებული ქორწილი გადაიხადეს ეგვიპტოსის შვილებმა. რა იცოდნენ, რა განსაცდელს უმზადებდა მათ ეს ქორწინება! დასრულდა აურზაურიანი საქორწინო ნადიმი. მიწყნარდა საქორწინო ჰიმნების ხმა, ჩაქრა საქორწინო ჩირაღდნები. არგოსის თავზე ღამის წყვდიადი ჩამოწვა. ღრმა ღუმილს მოეცვა მძინარე ქალაქი. ანაზად, ღამის ღუმილში გაისმა მომაკვდავი ადამიანის მძიმე კენესა, მას მოჰყვა მეორე, მერე მესამე. კიდეც და კიდეც. საშინელი დანაშაული ჩაიდინეს ღამის საფარველქვეშ დანაიდებმა. როგორც კი ქმრებს დაეძინათ, მამის მიცემული ხანჯლებით პატარძლებმა თავები დააჭრეს მათ. ასეთი საშინელი სიკვდილით დაიღუპნენ ეგვიპტოსის შვილები. გადარჩა მხოლოდ ერთი მათგანი, ლინკევსი, მშვენიერი ჭაბუკი. დანაოსის ნორჩმა ასულმა ჰიპერმნესტრამ შეიბრალა თავისი ღამაზი ქმარი. ძალა არ ეყო ხელი აღემართა და ხანჯლით განეგმირა მეუღლის მკერდი. ჩუმად გააღვიძა და სასახლიდან გაიყვანა.

გაშმაგდა დანაოსი, როცა გაიგო, რომ ჰიპერმნესტრა მის ბრძანებას არ დაემორჩილა. დანაოსმა ასული შეიპყრო, მძიმე ბორკილები დაადო და დილეგში ჩასვა, შემდეგ შეიკრიბა არგოსელ უხუცესთა სამსჯავრო, რათა მამის ურჩობისათვის ჰიპერმნესტრა სასტიკად დაესაჯა. დანაოსი მის სიკვდილს ითხოვდა. მაგრამ სასამართლოში გამოცხადდა თვით სიყვარულის ქალღმერთი, ოქროს აფროდიტე, დაიცვა ჰიპერმნესტრა და იხსნა იგი საშინელი აღსასრულისაგან. დანაოსის გულკეთილი, მოყვარული ქალიშვილი ლინკევსის ცოლი გახდა. ღმერთებმა დალოცეს ეს ქორწილი, სახელოვან გმირთა მრავალრიცხოვან შთამომავლობას მიეცესო დასაბამი ამ ქორწინებით. თვით ჰერაკლე, ბერძენთა უდიდესი გმირი, ლინკევსის გვარისა.

ზევსს არც სხვა დანაიდების დაღუპვა უნდოდა. მისი ბრძანებით ათენამ და ჰერმესმა დანაიდებს დაღვრილი სისხლის ლაქები ჩამოჰბანეს. მეფე დანაოსმა ოლიმპოს ღმერთების პატივსაცემად დიდი ასპარეზობა მოაწყო. ამ ასპარეზობაში გამარჯვებულებმა საჩუქრად დანაოსის ასულები მიიღეს.

მაგრამ დანაიდები მაინც ვერ ასცდნენ ჩადენილი დანაშაუ-

ლისათვის სასჯელს, რომელსაც სიკვდილის შემდეგ ჰადესის პირქუშ სამეფოში იხდიან. დანაიდებმა უნდა აავსონ უზარმაზარი უძირო ჭურჭელი. მარად ეზიდებიან წყალს, ქვესკნელის მდინარიდან რომ იღებენ, და ჭურჭელში ასხამენ. აი, თითქოს უკვე აავსეს, მაგრამ წყალი გაედინება და ჭურჭელი ისევ ცარიელია. ისევ თავიდან იწყებენ დანაიდები მუშაობას, ისევ ასხამენ წყალს უძირო ქვევრში. ასე გრძელდება უსასრულოდ მათი უნაყოფო შრომა.

ჰელსეზი

ოვილიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით

დაბადება

არგოსის მეფე აკრისიას, ლინკევის შვილიშვილს, ჰყავდა სიტურფით განთქმული ასული დანაე. აკრისიას ორაკულმა უწინასწარმეტყველა, დანაეს შვილის ხელით მოკვდებო. ასეთი ბედისათვის თავი რომ დაეღწია, მან ღრმა მიწისქვეშეთში ქვისა და ბრინჯაოსაგან ფართო სამყოფელი ააშენა და თავისი ქალიშვილი იქ დაამწყვდია, რომ არავის ენახა.

მაგრამ დიდმა მეხთამტყორცნელმა ზევსმა შეიყვარა დანაე, მიწისქვეშეთში ოქროს წვიმის სახით შეაღწია და აკრისიას მშვენიერი ასული ზევსის ცოლი გახდა. ამ ქორწინებისაგან დანაეს ვაჟი შეეძინა. დედამ მას პერსევსი უწოდა.

დიდხანს არ უცხოვრია პატარა პერსევსს დედასთან მიწისქვეშეთში. ერთხელ აკრისიამ პატარა პერსევსის ხმა და მხიარული სიცილი გაიგონა. თავის ქალიშვილთან ჩავიდა, რათა გაეგო, რატომ ისმის მის სამყოფელში პატარა ბავშვის ხმა. აკრისიას გაუკვირდა, პატარა მომხიბლავი ბიჭუნა რომ დაინახა. თავზარი დაეცა, როცა გაიგო, რომ ეს ზევსისა და დანაეს შვილია. მაშინვე მოაგონდა ორაკულის წინასწარმეტყველება. ისევ მოუხდა იმაზე ფიქრი, თუ რო-

გორ დაელწია თავი მოსალოდნელი ხიფათისათვის. ბოლოს აკრისიამ ბრძანა დიდი ხის კიდობანის აგება, ჩასვა შიგ დედა-შვილი, დაჭედა და მონებს ზღვაში გადაგდება უბრძანა.

დიდხანს დაცურავდა კიდობანი მლაშე ზღვის ტალღებში. და-ლუპვა ელოდათ დანაესა და მის ვაჟიშვილს. ტალღები აქეთ-იქით აქანავებდნენ კიდობანს. ხან ქაფიან თხემებზე შეისროდნენ, ხან კი ზღვის უფსკრულებში სტყორცნიდნენ. ბოლოს მარად დაუცხრომელმა ტალღებმა ეგეოსის ზღვის კუნძულ სერიფოსის ნაპირზე მიაგდეს. ამ დროს ნაპირზე მეთევზე დიქტისი თევზაობდა, როგორც კი ბადე ტალღებში გადაისროლა, კიდობანი ბადეში მოხვდა. მეთევზემ დედა-შვილი ნაპირზე გამოიყვანა. უსაზღვრო იყო დიქტისის გაოცება, როცა კიდობანი გახსნა და ნახა თვალწარმტაცი ქალი და მისი მშვენიერი ბიჭუნა დიქტისმა ორივე თავის ძმას, სერიფოსის მეფეს პოლიდექტეს მიჰგვარა.

პერსევსი მეფე პოლიდექტეს სასახლეში გაიზარდა და გახდა ძლიერი, კარგი აღნაგობის ჭაბუკი. ვარსკვლავის მსგავსად ციმციმებდა სერიფოსელ ჭაბუკთა შორის თავისი ღვთაებრივი სილამაზით. ვერვინ შეედრებოდა მას ვერც მშვენებით, ვერც ძალ-ღონით, ვერც სიმკვირცხლით, ვერც ვაჟკაცობით.

პერსევსი კლავს გორგონა მედუზას

პოლიდექტემ განიზრახა მშვენიერი დანაე ძალით შეერთო ცოლად. მაგრამ დანაეს სძაგდა სასტიკი მეფე პოლიდექტე. პერსევსი თავის დედას გამოეყომაგა. განრისხდა პოლიდექტე და იმ დღიდან მხოლოდ ერთს ფიქრობდა – როგორ დაეღუპა პერსევსი. ბოლოს და ბოლოს პოლიდექტემ განიზრახა პერსევსი გორგონა მედუზას თავის მოსატანად გაეგზავნა. ჭაბუკს უხმო და უთხრა:

– თუ ნამდვილად მეხთამტყორცნელი ზევსის შვილი ხარ, უარს არ მეტყვი მოახდინო უდიდესი გმირობა. შენი გული არავითარი განსაცდელის წინაშე არ შედრეკება. დამიმტკიცე, რომ ზევსი შენი მამაა და მომიტანე გორგონა მედუზას თავი. ო, მჯერა, ზევსი დაეხმარება თავის ვაჟს!

ამაყად შეხედა პერსევსმა პოლიდექტეს და მშვიდად მიუგო:

– იყოს ნება შენი. მე მოგიტან გორგონას თავს.

შორი გზის გავლა იკისრა პერსევსმა. დედამინის დასავლეთი კი-

დისათვის უნდა მიეღნია და იმ ქვეყანაში ჩასულიყო, სადაც მეფობენ ქალღმერთი ღამე და სიკვდილის ღმერთი თანატოსი. იმ ქვეყანაში ცხოვრობდნენ საშინელი გორგონებიც. მთელი ტანი დაფარული ჰქონდათ მოლაპლაპე და ფოლადით მაგარი ქერტლით. არავითარ მახვილს არ ძალუძდა ამ ქერტლის გაჭრა, მხოლოდ ჰერმესის მრუდე ხმაღს შეეძლო მისი გაკვეთა. სპილენძის უზარმაზარი ხელები და წვეტიანი ფოლადის ჭანგები ჰქონდათ გორგონებს. თავებზე თმის ნაცვლად შხამიანი გველები ირეოდნენ და სისინებდნენ. ხანჯლის წვერივით წვეტიანი ეშვები, სისხლივით წითელი ტუჩები, მძვინვარებით ანთებული თვალები და ბოროტებით აღსავსე, ისეთი საზარელი სახეები ჰქონდათ, რომ გორგონების ერთ შემოხედვაზე ყოველი ცოცხალი არსება ქეცდებოდა. ოქროსავით მოელვარე ფრთებით დაწვარდობდნენ გორგონები ჰაერში. ვაი მას, ვისაც შეხვდებოდნენ! სპილენძის ხელებით ნაკუნ-ნაკუნად აქცევდნენ და ცხელ სისხლს ამოსწოვდნენ.

მძიმე, ადამიანისათვის შეუძლებელი საგმირო საქმე ელოდა წინ პერსევსს. მაგრამ ოლიმპოს ღმერთები ვერ გასწირავდნენ ზევსის შვილს დასაღუპავად. დასახმარებლად ღმერთების შიკრიკი, ფიქრით სწრაფი ჰერმესი და ზევსის საყვარელი ასული, მებრძოლი ათენა გამოეშურნენ, ათენამ პერსევსს სპილენძის ისეთი კრიალა ფარი მისცა, რომ შიგ ყველაფერი ისე ირეკლებოდა, როგორც სარკეში. ჰერმესმა კი პერსევსს დაუთმო თავისი ბასრი მახვილი, რომელიც უმაგრეს ფოლადს რბილი ცვილივით ჭრიდა. ღმერთების შიკრიკმა ახალგაზრდა გმირს ასწავლა როგორ ეპოვნა გორგონები.

გრძელი გზა ჰქონდა გასავლელი პერსევსს. მრავალი ქვეყანა გადასერა, მრავალი ხალხი ნახა. ბოლოს მიაღწია პირქუშ მხარეს, სადაც მოხუცი გრაიები ცხოვრობდნენ. სულ სამნი იყვნენ, სამივეს მხოლოდ ერთი კბილი და ერთი თვალი ჰქონდათ, მორიგეობით იყენებდნენ. ვიდრე თვალით ერთი გრაია სარგებლობდა, სხვები ბრმები იყვნენ და თვალხილული გრაია უსინათლო, უმწეო დებს მიუძღოდა, ხოლო როდესაც გრაია თვალს გამოიღებდა, რათა რიგისამებრ მეორისათვის გადაეცა, სამივე და ბრმა იყო. აი, ეს გრაიები იცავდნენ გორგონების ქვეყანაში მიმავალ გზას, მხოლოდ მათ იცოდნენ ეს გზა. პერსევსი სიბნელეში ჩუმად მიეპარა გრაიებს და ჰერმესის რჩევისამებრ ერთ-ერთ მათგანს თვალი ხელიდან გამოსტაცა სწორედ იმ დროს, როდესაც ეს ჯადოსნური თვალი მას თავისი დისთვის უნდა გადაეცა. თავზარდაცემულმა გრაიებმა ერთხმად შეჰყვირეს. ახლა

სამივე ბრმა იყო, რა უნდა ექნათ უსინათლო და უმწეო გრაიებს? დაუნყეს პერსევს ვედრება, აფიცებდნენ ყველა ღმერთის სახელს, დაგვიბრუნე თვალიო. მზად იყვნენ ყველაფერი გაეკეთებინათ გმირისათვის, ოღონდ საუნჯე უკანვე მიეღოთ. მაშინ პერსევსმა თავისი მოითხოვა: მე თვალს დაგიბრუნებთ, თქვენ კი გორგონების ქვეყნის გზა მიჩვენეთო. დიდხანს ყოყმანობდნენ გრაიები, მაგრამ უსინათლოდ დარჩენაც არ უნდოდათ და იძულებული გახდნენ დაეთმოთ. ასე გაიგო პერსევსმა გორგონთა კუნძულის გზა და სწრაფად გაეშურა იქით.

ამ გზაზე პერსევს ნიმფები შეხვდნენ და სამი საჩუქარი მისცეს: მინისქვეშა სამეფოს მბრძანებლის ჰადესის მუზარადი, რომელიც უჩინარს ხდიდა ყველას, ვინც დაიხურავდა. ფრთოსანი სანდლები, რომელთა მფლობელიც სწრაფად იფრენდა ჰაერში და ჯადოსნური ჩანთა: ეს უკანასკნელი იზრდებოდა ან პატარავდებოდა იმის მიხედვით, თუ რა იყო შიგ მოთავსებული. პერსევსმა მუზარადი დაიხურა, სანდლები ჩაიცვა, ჯადოსნური ჩანთა ხმარზე გადაიკიდა და ელვის სისწრაფით გაფრინდა გორგონთა კუნძულისაკენ.

მაღლა ცაში მიფრინავდა პერსევსი. დაბლა გადაშლილიყო დედამიწა და მწვანე ველებზე ვერცხლის ზოლებად იკლაკნებოდნენ მდინარეები. მზერას იტაცებდნენ ქალაქები, მარმარილოსავით თეთრად ელვარებდნენ ღმერთთა ტაძრები. შორს აზიდულიყვნენ მწვანით დაფარული მთები და აღმასის თვლებივით ციმციმებდნენ მზის სხივებზე თოვლით დაფარული მწვერვალები. ნიაგჟარივით მიჰქრის ცაში პერსევსი. ისე მაღლა მიფრინავს, რომ იმ სიმაღლეზე არწივებიც ვერ შეინავარდებენ თავიანთი ძალუმი ფრთებით. აი, სადღაც შორეულ დასალიერში ოქროსფრად აციმციმდა ზღვა. ახლა პერსევსი ზღვის თავზე მიფრინავს და ტალღების შრიალი ოდნავ სწვდება მის სმენას. აი, აღარ ჩანს მიწა ყველგან, სადაც კი გმირის მზერა სწვდება, წყლის ველი გადაზიდულა. ბოლოს ზღვის ლურჯ შორეთში შავ ზოლად გამოჩნდა ციდა კუნძული, რომელიც სულ უფრო და უფრო ახლოვდება, ეს გორგონების კუნძულია. რაღაც ციმციმებს ამ კუნძულზე, აუტანელი ბზინვით თვალსა სჭრის მზის სხივებზე. უფრო დაბლა დაეშვა პერსევსი. არწივის მსგავსად დანავარდობს სივრცეში და ხედავს: კლდეზე სამი საშინელი გორგონა წევს. სამივეს სძინავს. ფართოდ გაუშლიათ სპილენძის ხელები, ცეცხლივით გიზგიზებენ მზეში მათი ფოლადის ფორეჯები. საზარელ თავებზე მძინარე გველები ოდნავ ირხევიან. მყისვე თვალი მოარიდა. ეშინია

მათი მრისხანე სახეების ხილვისა – საკმარისია ერთი შემოხედვა და ადამიანი ქვად იქცევა. პერსევსმა ათენა-პალადას ფარი აიღო – ფარზე სამივე გორგონა აირეკლა. რომელი მათგანია მედუზა? ორი წვეთი წყალივით ჰგვანან ერთიმეორეს სამივენი. გორგონებს შორის მხოლოდ მედუზაა მოკვდავი, მხოლოდ მისი მოკვლაა შესაძლებელი. ჩაფიქრდა პერსევსი. აქ გმირს ისევ ჰერმესი დაეხმარა. ფეხმარდმა შიკრიკმა მედუზა უჩვენა და ყურში ჩასჩურჩულა:

– ჩქარა, პერსევს! გაბედულად დაეშვი დაბლა. აი, კიდეზე რომ წევს, ზღვის მხარეს, ისაა მედუზა. მოსჭერი თავი. გახსოვდეს, არ შეხედო! ერთი თუ შემოგხედა, დალუპული ხარ. იჩქარე ვიდრე გორგონები გაიღვიძებენ!

როგორც არწივი აცხრება ციდან თავის მსხვერპლს, ისე დააცხრა პერსევსი მძინარე მედუზას. ელვარე ფარზე უყურებს მის სახეს, რომ სწორად დაჰკრას. მედუზის თავზე დაზვინებულმა გველებმა საფრთხის მოახლოება იგრძნეს. მრისხანე სისინით ასწიეს თავები. მედუზა ძილში შეირხა. თვალები გაახილა, იმავე წამს ბასრმა მახვილმა გაიელვა. ერთი დაკვრით ნააჭრა პერსევსმა მედუზას თავი. გორგონას ღვარად ჩამოედინა შავი სისხლი. ანაზდად ცაში შეინავარდეს მედუზას სხეულიდან შავ სისხლთან ერთად გამოსულმა ფრთოსანმა რაშმა პეგასმა და ბუმბერაზმა ქრიზაოროსმა. სწრაფად ჩაავლო ხელი მედუზას თავი პერსევსმა და ჯადოსნურ ჩანთაში ჩაადო. სასიკვდილოდ დაკრუნჩხული მედუზას ტანი ზღვაში გადავარდა. ვარდნის ხმაურმა გამოაღვიძა მედუზას დები – სტეინო და ევრიალე. ძალუმი ფრთები შეარხიეს, აფრინდნენ და შმაგად მოელვარე თვალთა ბრიალით დაიწყეს მტრის ძებნა. ხმაურით დასრიალებენ ჰაერში გორგონები, მაგრამ მათი დის მედუზას მკვლეელი უკვალოდ გაუჩინარდა. არც ერთი ცოცხალი არსება არ ჩანდა არც კუნძულზე, არც შორეულ ზღვაში. პერსევსი კი მოგუგუნე ზღვის ზემოთ მიჰქროდა, პადესის მუზარადის წყალობით უჩინარქმნილი. აგერ უკვე ლიბიის უდაბნოების თავზე მიფრინავს. ჩანთიდან უდაბნოს ქვიშას წვეთ-წვეთად ეცემოდა მედუზას სისხლი. ამ მძიმე წვეთებისაგან უდაბნოში შხამიანი გველები ჩნდებოდნენ. მთელი გარემო ქვეწარმავლებით აივსო, ყველა ცოცხალი არსება გაურბოდა ასპიტთა გუნდებს. გველებმა ლიბია უდაბნოდ აქციეს.

პერსევსი და ატლანტი

სულ უფრო და უფრო შორდება პერსევსი გორგონათა კუნძულს. შმაგი ქარის მიერ დევნილი ღრუბელივით მიჰქრის ცაში გამარჯვებული გმირი. ბოლოს მიაღწია იმ ქვეყანას, სადაც მეფობდა ტიტან იაპეტის შვილი, პრომეთეს ძმა, ბუმბერაზი ატლანტი. ათასობით ნაზსანმისიანი ცხერის, ძალუმრქიანი ხარებისა და ძროხების ჯოგი ბალახობდა ატლანტის ველ-მინდვრებზე. დიდებული ბალები იფურჩქნებოდნენ მის სამფლობელოებში, ბალებში კი ოქროსტოტებიანი და ოქროსფოთლებიანი ვაშლის ხე იდგა. ამ ხის ნაყოფიც ოქროსი იყო. ატლანტი თვალის ჩინივით უფრთხილდებოდა ამ ხეს, ის იყო მისი უდიდესი საუნჯე და სიამაყე. ქალღმერთმა თემიდამ ოდესღაც უწინასწარმეტყველა, დადგება დღე, გესტუმრება ზევსის შვილი და შენი ოქროს ხიდან ოქროს ვაშლებს მოიტაცებსო. ატლანტს ამისი ეშინოდა. ბაღს, რომელშიაც ოქროს ვაშლის ხე იზრდებოდა, მაგარი ზღუდე შემოარტყა და შესასვლელთან დარაჯად დააყენა დრაკონი, რომელიც პირიდან ცეცხლს აფრქევდა. ატლანტი თავის სამფლობელოში არ უშვებდა უცხოელებს – ეშინოდა, ზევსის შვილი არ იყოსო. აი, ამ ატლანტს ესტუმრა ფრთოსანი სანდლებით მოფრენილი პერსევსი და მეგობრულად მიმართა:

– ო, ატლანტო, მიმიღე, როგორც სტუმარი, გამიღე შენი სასახლის კარი. მე, ზევსის შვილი პერსევსი ვარ, მედუზას მკვლელი. დამასვენე შენს ჭერქვეშ, ასეთი საგმირო საქმით დაქანცული.

როცა ატლანტმა გაიგონა, რომ პერსევსი ზევსის შვილია, მაშინვე მოაგონდა ქალღმერთ თემიდას წინასწარმეტყველება და სტუმარს უხეშად უპასუხა:

– აქედან დამეკარგე! ვერას გიშველის შენი სიცრუე დიდ საგმირო საქმეზე, ვერც ეს ბაქიობა, თითქოს მართლა მეხთამტყორცნელის შვილი იყო!

ატლანტმა სტუმრის სახლიდან გაგდება მოინდომა. პერსევსი გრძნობდა, რომ ძალუმ ბუმბერაზს ბრძოლაში მხარს ვერ გაუხნორებდა და თვითონვე გაეცალა. რისხვით აეცსო გული ჭაბუკ გმირს. ატლანტმა შეურაცხჰყო სტუმართმოყვარეობის წესი და თან მატყუარა უწოდა.

განრისხებული პერსევსი ბუმბერაზს მიუბრუნდა:

– კარგი, ატლანტ, სახლიდან მაგდებ! საჩუქარი მაინც მიიღე ჩემგან!

ამ სიტყვებთან ერთად პერსევსმა ჩანთიდან სწრაფად ამოიღო მედუზას თავი და ატლანტს აჩვენა. ბუმბერაზი მაშინვე მთად იქცა. თმა და წვერი ხშირფოთლებიან ტყედ ექცა, ხელ-ფეხი ცად აზიდულ კლდეებად. მას შემდეგ ატლანტი თავისი მხრებით აკავებს ვარსკვლავიანი ცის თაღს.

პერსევესი კი, ცისკრის ვარსკვლავს აჰყვა, ჰაერში აფრინდა და გზა განაგრძო.

პერსევესი ათავისუფლებს ანდრომედს

დიდხანს იქროლა პერსევსმა და ბოლოს ოკეანის სანაპიროზე ეთიოპიაში მდებარე კეფევსის სამეფოს მიაღწია. იქ, სალ კლდეზე, ზღვის ნაპირთან ნახა კლდეზე მიჯაჭვული მეფე კეფევსის მშვენიერი ასული ანდრომედე, რომელსაც თავის დედის კასიოპეს ცოდვა უნდა გამოესყიდა. კასიოპემ განარისხა ზღვის ნიმფები. თავისი სილამაზით გაამაყებულმა განაცხადა მშვენებით ტოლი არ მყავსო. განრისხდნენ ამაზე ნიმფები და ზღვის ღმერთს პოსეიდონს შეევედრენ, სასტიკად დაესაჯათ მეფე კეფევსი და მისი ცოლი კასიოპე. ნიმფების თხოვნით, პოსეიდონმა უზარმაზარი თევზის მსგავსი ურჩხული გაგზავნა მეფე-დედოფლის დასასჯელად. ზღვის უფსკრულიდან ამოცურა ურჩხულმა და კეფევსის სამფლობელოები გააპარტახა. კენესა-ტირილის ხმამ აავსო კეფევსის სამეფო, ბოლოს მეფემ ამონში ზევსის ორაკულს მიმართა და ჰკითხა, როგორ დავაღწიო თავი ამ უბედურებასო. ორაკულმა ასეთი რჩევა მისცა:

– ურჩხულს შენი ასული ანდრომედე მიეცი დასაგლეჯად, და მაშინ დასრულდება პოსეიდონის რისხვაო.

ხალხმა გაიგო ორაკულის პასუხი და მეფე აიძულა, ანდრომედე კლდეზე მიეჯაჭვა. ელდისაგან ფერნასული იდგა ზღვისპირას კლდეზე მძიმედ მიჯაჭვული ანდრომედე. გამოუთქმელი შიშით შესცქეროდა ზღვას, ცახცახით ელოდა ურჩხულის გამოჩენას უმწეო ქალიშვილი. ღვარად ჩამოსდიოდა თვალთაგან ცრემლი მარტო იმის გახსენებაზე, რომ უნდა დაიღუპოს მშვენიერი ყმანვილქალობის გაფურჩქნის უამს, ისე რომ სიცოცხლის სიამით არ დამტკებარა. აი, ამ დროს ნახა პერსევსმა. პაროსის მარმარილოს მშვენიერ ქანდაკებად მიიჩნეოდა ქარში აფრიალებული მისი თმები და თვალთაგან მონადენი ცრემლი რომ არ ეხილა. აღტაცებით შესცქერის ახალგაზრდა

გმირი ანდრომედეს სიყვარულის ნაპერწკალი ღვივდება მის გულში. სწრაფად დაეშვა დაბლა და ალერსიანად ჰკითხა:

– ო, მითხარ, მშვენიერო ქალწულო, ეს რა ქვეყანაა, ან რა გქვია სახელად! მითხარ, რისთვის ხარ კლდეზე მიჯაჭვული?

ანდრომედემ უამბო, ვისი მიზეზით მოელოდა ტანჯვა-წამება. არ ისურვა მშვენიერმა ქალწულმა, რომ გმირს ეფიქრა, თითქოს საკუთარი დანაშაულისათვის უნდა დაისაჯოს. ჯერ კიდევ არ დაესრულებინა თხრობა, რომ ზღვის უფსკრული გაიპო და ტალღებს შორის ურჩხული გამოჩნდა. თავი მაღლა ასწია და უზარმაზარი ხახა გააღო. ხმამაღლა შეჰყვირა ელდანაკრავმა ანდრომედემ. დარდით გაოგნებული კეფევსი და კასიოპე ნაპირთან მოვიდნენ. მწარედ მოსთქვამენ და ქალიშვილს ეხვევიან. ხსნა არსაით არის!

მაშინ ამეტყველდა ზევსის შვილი, პერსევსი:

– ცრემლის ღვრას კიდევ მოასწრებთ, საამისო დრო გექნებათ, ხოლო თქვენი ქალიშვილის გადასარჩენად მცირე დრო დარჩა. მე ზევსის შვილი ვარ, გველებით თავშემოგარული გორგონა მედუზა მოვკალი. მომეცით ცოლად თქვენი ასული ანდრომედე და ვიხსნი დასალუპავად განწირულს.

სიამოვნებით დათანხმდნენ კეფევსი და კასიოპე. მზად იყვნენ ყველაფერი გაეკეთებინათ თავიანთი ასულის მხსნელისათვის. კეფევსმა მთელი სამეფოც კი აღუთქვა მზითევში, ოღონდ ანდრომედე ეხსნა. ურჩხული მოახლოვდა. მკერდით გააპო ტალღები, სწრაფად მიცურდა კლდესთან, როგორც ხომალდი ახალგაზრდა მკლავმაგარ ნიჩბოსანთა მარჯვენის ძალით რომ მიარღვევს ზვირთებს ფრთაშესხმულივით. უკვე ისრის გასროლაზე იყო ურჩხული, როცა პერსევსი ჰაერში აფრინდა. ჩრდილი ზღვას მოადგა და გაშმაგებული ურჩხული გმირის ჩრდილს ეცა. გაბედულად დაეშვა მაღლიდან პერსევსი და ზურგში ღრმად ჩასცა მრუდე ხმალი. მძიმე ჭრილობა რომ იგრძნო, ურჩხული მაღლა შეხტა და აქეთ-იქით მიაწყდა, დაჭრილი ტახივით, რომელსაც ძაღლებმა ალყა შემოარტყეს და გაშმაგებული ყეფით თავგზა დაუკარგეს. ხან ღრმად ჩაყვინთავს წყალში, ხან ისევ ამოცურავს. გაშმაგებით სცემს წყალზე ურჩხული თავის თევზის კუდს და ათასობით შხეფი ეცემა სანაპირო კლდეთა მწვერვალებს. ქაფმა დაფარა ზღვა. ხახადაღებული ურჩხული პერსევსს ეცა, მაგრამ თოლიას სისწრაფით აფრინდა გმირი თავისი ოქროს სანდლებით. ისევ დაეშვა და რამდენიმეჯერ ზედიზედ დაჰკრა. სისხლი და წყალი მოსკდა სასიკვდილოდ დაჭრილი ურჩხულის ხახიდან. პერსევ-

სის სანდლების ფრთები დასველდნენ, გაჭირვებით აკავენ ჰაერში გმირს. სწრაფად მიიჭრა დანაეს ძლევა მოსილი ვაჟი კლდესთან, ზღვიდან რომ იყო ამოშვერილი, მარცხენა ხელი ჩაავლო და მარჯვენით სამჯერ ვადამდე ჩასცა ჰერმესის მახვილი ურჩხულს შიგ მკერდში. საშინელი ბრძოლა დასრულდა. სიხარულის ყიჟინა ისმის ნაპირიდან. ყველა ადიდებს სახელოვან გმირს. მოხსნეს ბორკილი მშვენიერ ანდრომედეს, და გამარჯვებულ პერსევსს ზეიმით მიჰყავს კეფევსის სასახლეში თავისი საპატარძლო.

პერსევსის ქორწილი

მდიდრული მსხვერპლი შესწირა პერსევსმა თავის მამა ზევსს, ათენა-პალადასა და ჰერმესს. მხიარული საქორწინო ნადიმი დაიწყო კეფევსის სასახლეში. ჰიმენემ და ეროსმა თავიანთი ნელსურნელოვანი ჩირაღდნები აანთეს. კეფევსის მთელი სასახლე ყვავილებითაა მორთული. ხმამაღლა გაისმის კითარისა და ლირის ჟღერა, გუგუნებენ საქორწინო ქოროები. სასახლის კარები გაღებულია. სანადიმო დარბაზი ოქროსავით ელავს. კეფევსი და კასიოპე ნეფე-დედოფალთან ერთად ზეიმობენ, ნადიმობს მთელი სამეფოს ხალხი. სიხარული და მხიარულება მეფობს გარშემო. ნადიმზე პერსევსი თავის საგმირო საქმეებს მოუთხრობს ყველას. უეცრად დარბაზში გაისმის იარაღის ჟღარუნი. სასახლე საბრძოლო ყიჟინამ შეძრა; ასე გუგუნებენ ზღვის მბორგავი ტალღები, როდესაც სასტიკ ქარიშხალში მაღალ კლდოვან სანაპიროს ეხლებიან. ეს ანდრომედეს პირველი საქმრო ფინევსი მოვიდა, თან დიდი ჯარი ახლავს.

ფინევსი სასახლეში შევიდა, შუბი მოიქნია და ხმამაღლა შესძახა:

– ვაი შენ, პატარძალთა მომტაცებელო! ვერ დაგიხსნიან ჩემი მახვილისაგან ვერც შენი ფრთოსანი სანდლები, ვერც თვითონ მებთამტყორცნელი ზევსი!

ფინევსს უნდოდა მყისვე ესროლა შუბი პერსევსისათვის, მაგრამ მეფე კეფევსმა შეაჩერა:

– რას სჩადი? ასე რამ გაგაშმაგა? ასე გინდა დაასაჩუქრო პერსევსი მის მიერ ჩადენილი გმირობისათვის? ეს იქნება შენი საქორწინო საჩუქარი? განა პერსევსმა სარძლო ნაგართვა, მოგტაცა? არა, ის მოგტაცეს ადრე, მაშინ, როდესაც კლდეზე მისაჯაჭვავად მიჰყავდათ, როდესაც დასალუპავად მიჰყავდათ. რატომ მაშინ არ გამოჩნდი

დასახმარებლად? ახლა გინდა გამარჯვებულს საჩუქარი წაართვა? რატომ თვითონ არ გამოცხადდი ანდრომედესთან, კლდეზე რომ იყო მიჯაჭვული? რატომ მაშინ არ წაართვი იგი ურჩხულს?

ფინევსმა კეფევსს არაფერი უპასუხა, მხოლოდ შესცქეროდა ხან მას, ხან ზევსის შვილს, უეცრად მთელი ძალ-ლონე დაძაბა და პერსევსს შუბი სტყორცნა. შუბი გმირს ასცდა და მის სანოლს მოხვდა. ძალუმი ხელით გამოადრო ახალგაზრდა გმირმა შუბი, წამოვარდა და უკანვე სტყორცნა. სასიკვდილოდ დაჭრიდა ფინევსს, მაგრამ ის საკუთრთხეველს ამოეფარა, შუბი გმირ რეტოსს მოხვდა და სასიკვდილოდ დაჭრილი ძირს დასცა. გაჩაღდა სისხლისმღვრელი ბრძოლა. სწრაფად ჩამოიქროლა ოლიმპოდან მებრძოლმა ათენამ და თავის ძმას პერსევსს გვერდში ამოუდგა: თავისი ეგვიდით დაფარა და უძლეველი გმირული სული შთაბერა. პერსევსი ბრძოლაში ჩაება. ელეასავით დატრიალებდა მის ხელში სიკვდილის მთესველი მახვილი, რომლითაც გორგონა მედუზა განგმირა. ერთიმეორის მიყოლებით ხოცავს ფინევსის მხლებელ გმირებს. სისხლში მცურავ გმირთა სხეულები გორაკებად დგებიან პერსევსის გარშემო. პერსევსმა ორივე ხელი ჩაავლო უზარმაზარ ბრინჯაოს ჯამს, რომელშიაც სანადიმო ღვინოს აზავებდნენ, და თავში ესროლა გმირ ევრიტოსს, მეხდაცემულივით მოეკვეთა მუხლები, ძირს დავარდა გმირი და მისი სული მაშინვე აჩრდილთა სამეფოში გაფრინდა. ერთიმეორის მიყოლებით ეცემიან გმირები, მაგრამ ბევრი ვაჟყაცი მოიყვანა ფინევსმა. პერსევსი კი კეფევსის სამეფოში უცხოა, ცოტა მებრძოლი ახლავს, თითქმის მარტო ერთს უხდება ურიცხვ მტერთან ბრძოლა. პერსევსის მრავალი თანამოლაშქრე უკვე დაეცა მძვინვარე ბრძოლაში. შუბით გულგანგმირული დაეცა მომღერალიც, ოქროსსიმებიან კითარაზე დაკვრით, ტკბილხმოვანი სიმღერით რომ ატკბობდა მოქეიფეთ. დაცემის დროს დაჭრილმა მგოსანმა კითარის სიმებს რალაც გამოჰკრა, და სიმები სასიკვდილო კენესის მსგავსად აჟღერდნენ, მაგრამ მახვილთა ჟღარუნმა და მომაკვდავთა გმინვამ დაფარა სიმთა ხმა. როგორც სეტყვა და ხორხომელა ქარში, ისე ცვიოდა ისრები. პერსევსი სვეტს მიეყრდნო, გვერდი ათენას ფარით დაიფარა და ისე განაგრძო მტერთან ბრძოლა. მტერი კი ყოველის მხრიდან დაეხვია პერსევსს. სულ უფრო გამძაფრდა მის გარშემო ბრძოლა. პერსევსმა ნახა, დასასრული მოახლოვდა და ხმამაღლა შესძახა დანაეს ძლევა-მოსილმა შვილმა:

– ჩემგან დამარცხებულ მტერთან ვიპოვნი ხსნას! თვითონ მაიძულებთ, რომ მისგან ვითხოვო დახმარება! ჩქარა მიბრუნდეს ყველა,

ვინც ჩემი მეგობარია!

სწრაფად ამოიღო პერსეკსმა ჩანთიდან გორგონა მედუზას თავი და მალლა ასწია. ზედიზედ იქცევიან ქვის ქანდაკებებად გმირები, რომლებიც პერსესს თავს ესხმიან. ერთნი გაქვავდნენ მტრის ჩასაცემად მახვილშემართულნი, სხვები – ბასრი შუბების მოქნევის დროს, დანარჩენები – ფარებით დაფარულნი. მედუზას სახის ერთი დანახვა ყველას მარმარილოს ქანდაკებად აქცევდა. მთელი სანადიმო დარბაზი მარმარილოს ქანდაკებებით აივსო. შიშმა შეიპყრო ფინევსი, როცა ნახა, რომ ყველა მისი მეგობარი ქვად ქცეულიყო. მუხლებზე დაემხო, ხელები ვედრებით გაუწოდა პერსეკს და შესძახა:

– შენ გაიმარჯვე, პერსეკს! ო, მალე დამალე მედუზას საშინელი თავი, გვედრები დამალე. ო, ზევსის შვილო, ყველაფერი შენი იყოს, ყველაფერი დამითმია, მხოლოდ სიცოცხლე შემინარჩუნე!

პერსეკსმა დაცინვით მიუგო ფინევსს:

– ნუ გეშინია, უბადრუკო ლაჩარო! არ ჩაგიქრობს სინათლეს ჩემი მახვილი. სამუდამო საჩუქარს მიიღებ ჩემგან! მარად აქ იქნები დამდგარი, კეფევსის სასახლეში, რათა ჩემი მეუღლე ტკბებოდეს თავისი პირველი საქმროს გამოსახულების ცქერით.

გმირმა ფინევსს მედუზას თავი გაუწოდა, ფინევსი მთელი გულ-მოდგინებით ცდილობდა არ შეეხედა მედუზას თავისათვის, მაგრამ მისი მზერა მაინც მოხვდა გორგონას სახეს, და ფინევსი წამსვე მარმარილოს ქანდაკად იქცა. დგას ქვად ქცეული ფინევსი, მონასავით თავდახრილი, პერსეკსის წინაშე. სამარადისოდ შეინარჩუნეს ფინევს-ქანდაკების თვალებმა შიშისა და მონური მუდარის გამომეტყველება.

პერსეკსის დაბრუნება სერიფოსზე

დიდხანს არ დარჩენილა ამ სისხლიანი ბრძოლის შემდეგ პერსეკსი კეფევსის სამეფოში. მშვენიერი ანდრომედე თან წაიყვანა და სერიფოსზე მეფე პოლიდექტესთან დაბრუნდა. პერსეკსმა თავისი დედა დიდად დამწუხრებული ნახა. პოლიდექტესათვის თავი რომ დაელწია, იგი იძულებული გამხდარა თავშესაფარი ზევსის ტაძარში ეპოვა. ერთი წუთითაც ვერ ბედავდა ტაძრის დატოვებას. განრისხებული პერსეკსი პოლიდექტეს სასახლეში მივიდა და მეფე მის მეგობრებს შორის სანადიმო სუფრაზე ნახა. პოლიდექტე არ ელოდა პერსეკსის დაბრუნებას, დარწმუნებული იყო, რომ გმირი გორგონებთან ბრძოლაში დაიღუპებოდა. გაუკვირდა სერიფოსის მეფეს პერსეკსის და-

ნახვა, ზევსის შვილმა კი მშვიდად მოახსენა:

– შენი ბრძანება შევასრულე, მედუზას თავი მოგიტანე.

პოლიდექტემ არ დაიჯერა, რომ პერსევსმა ასეთი გმირობა ჩაიდინა. დაცინვა დაუნყო ღმერთების სწორ გმირს და ცრუპენტელა უწოდა. პერსევსს პოლიდექტეს მეგობრებიც დაცივნით შეხვდნენ. რისხვით აენთო პერსევსის გული, ვერ აიტანა შეურაცხყოფა, მრისხანედ გაიელვეს თვალებმა, ამოიღო გორგონას თავი და შესძახა:

– თუ არ გჯერა, პოლიდექტე, აი, საბუთი!

პოლიდექტემ გორგონას თავს შეხედა და იმავე წამს ქვად იქცა. ასეთივე ხვედრი გაიზიარეს მეფის მეგობრებმაც, მასთან ერთად რომ უსხდნენ სანადიმო სუფრას.

პერსევსი არგოსში

პერსევსმა სერიფოსის ტახტი ჩააბარა პოლიდექტეს ძმას, მეთევზე დიქტისს, რომელმაც ერთხელ დედა-შვილი გადაარჩინა. თვითონ კი ანდრომედესა და დედის თანხლებით არგოსისაკენ გაეშურა. როცა პერსევსის პაპამ, აკრისიოსმა შვილიშვილის დაბრუნების ამბავი შეიტყო, ორაკულის წინასწარმეტყველება გაახსენდა და შორეულ ჩრდილოეთში ლარისაში გადაიხვეწა. პერსევსმა კი მშობლიურ არგოსის მართვას მოჰკიდა ხელი. პადესის ჯადოსნური მუზარადი და ფრთოსანი სანდლები ნიმფებს დაუბრუნა, ბასრი ხმალი კი – ჰერმესს. გორგონას თავი ათენა-პალადას მისცა, ქალღმერთმა კი მკერდზე დაიმავრა, მოციმციმე ჯავშანზე. ბედნიერად მეფობდა პერსევსი არგოსში.

მისი პაპა აკრისიოსი მაინც ვერ გაექცა იმას, რაც უწყალო ბედისწერამ დაუდგინა. ერთხელ პერსევსმა დიდებული ასპარეზობა გამართა. მრავალმა გმირმა მოიყარა თავი. მაყურებელთა შორის მოხუცი აკრისიოსიც იყო. მძიმე ბადროს ტყორცნაში შეჯიბრის დროს პერსევსმა ძალუმი ხელით სტყორცნა ბრინჯაოს ბადრო. მიწაზე დაცემის დროს მძიმე ბადრო თავში მოხვდა მოხუც აკრისიოსს და სასიკვდილოდ დააშავა. ასე აღსრულდა ორაკულის წინასწარმეტყველება. დადარდინებულმა პერსევსმა უნებურად პაპის მკვლეელი რომ გახდა, პატივით დაასაფლავა ბერიკაცი და აღარ ისურვა მეფობა იქ, სადაც მისი ხელით მოკლული აკრისიოსი მეფობდა. იგი ტირინთში გაემგზავრა და იქ მრავალი წელი იმეფა, არგოსის ტახტი კი თავის ნათესავ მეგაპენტესს დაუტოვა.

სიზიფე

ჰომეროსის „ილიადასა“ და ოვიდიუსის „გმირი ქალაქის“ მიხედვით

სიზიფე, ყველა ქარის მბრძანებელ ეოლოსის შვილი, ქალაქ კორინთოს დამაარსებელია. ძველ დროს ამ ქალაქს ეფირე ერქვა.

მთელს საბერძნეთში ვერავინ შეედრებოდა სიზიფეს გაქნილობით, ცბიერებითა და მახვილგონიერებით. სიზიფემ თავისი ეშმაკობით კორინთოში აურაცხელი სიმდიდრე დააგროვა. შორს გავარდა ხმა მისი საგანძურის შესახებ.

როცა სიზიფეს სიკვდილის ღმერთი თანატოსი ესტუმრა, რათა ჰადესის ნაღვლიან სამეფოში წაეყვანა, სიზიფემ იგრძნო მისი მოახლოება, მოხერხებულად მოატყუა თანატოსი და ბორკილები დაადო. ადამიანები აღარ კვდებოდნენ. აღარსად იმართებოდა მდიდრული გასვენება. აღარ სწირავდნენ მსხვერპლს მიწისქვეშა ღვთაებებს. დაირღვა დედამიწაზე ზევსის მიერ დადგენილი წესრიგი. მაშინ მეხთამტყორცნელმა ზევსმა სიზიფეს ომის ღმერთი არესი მიუგზავნა. არესმა ბორკილები აჰყარა თანატოსს, ხოლო თანატოსმა სიზიფეს სული აჩრდილთა სამეფოში გაიტაცა.

მაგრამ იქაც უშველა თავს ცბიერმა სიზიფემ. ხოლი გააფრთხილა, ნურც დამმარხავ და ნურც მსხვერპლს შესწირავ მიწისქვეშეთის ღმერთებსო; დაუჯერა ცოლმა სიზიფეს. დიდხანს ელოდნენ ჰადესი და პერსეფონე მოსახსენებელ შეწირულობას. არა და არა! ბოლოს სიზიფე ჰადესის ტახტს მიუახლოვდა და აჩრდილთა სამეფოს მბრძანებელს უთხრა:

– ო, განსვენებულთა სულების მეუფე, დიდო ჰადესო, უზენაესი ზევსის თანაბარო, გამიშვი ნათელ დედამიწაზე, ჩემს ცოლს ვუბრძანებ საკადრისი ძღვენი მოგართვას და ხელახლა დავბრუნდები აჩრდილთა სამეფოში.

ასე მოატყუა სიზიფემ საიქიოს მეფე ჰადესი, რომელმაც იგი

დედამიწაზე გამოუშვა. სიზიფე, რა თქმა უნდა, ქვესკნელში აღარ დაბრუნებულა. თავის დიდებულ სასახლეში დარჩა, ნადიმობდა და უხაროდა, რომ მოკვდავთაგან მხოლოდ მან მოახერხა საიქიოდან დაბრუნება.

განრისხდა ჰადესი, ისევ გამოგზავნა თანატოსი სიზიფეს სულის მოსატაცებლად. თანატოსი ხელმეორედ გამოცხადდა მოკვდავთაგან ყველაზე უფრო ცბიერის სასახლეში და სანადიმო სუფრაზე მოუსწრო. იქვე ნაადრო სული სიზიფეს ღმერთებისა და ადამიანების საძულველმა სიკვდილის ღმერთმა ამჯერად სამუდამოდ გაფრინდა სიზიფეს სული აჩრდილთა სამეფოში.

მძიმე სასჯელს იხდის სიზიფე საიქიოში თავისი მზაკვრობისათვის, ყველა იმ ტყუილისათვის, რაც დედამიწაზე უთქვამს და რაც მოუხდენია. მაღალსა და ფრიალო კლდის თავზე უნდა ააგოროს უზარმაზარი ქვის ლოდი. ძალ-ღონეს არ ზოგავს, ოფლი გადასდის და ისე მიაგორებს ქვას. აი, ახლოსაა მწვერვალი, კიდევ ერთი თავის გამოდება და სიზიფეს შრომა დასრულდება. მაგრამ ხელიდან უსხლტება ლოდი, ხმაურით გორდება ძირს და მტკერის კორიანტელს აყენებს. სიზიფე თავიდან იწყებს საქმეს.

ასე მიაგორებს მარად სიზიფე თავის ლოდს და ვერ აღწევს მიზანს – მთის მწვერვალს.

ბელეროფონი

ჰომეროსის „ილიადასა“ და ჰინდარეს ლექსების მიხედვით

სიზიფეს ჰყავდა შვილი გმირი გლავკე, რომელიც მამის სიკვდილის შემდეგ კორინთოს განაგებდა. გლავკეს კი ჰყავდა შვილი ბელეროფონტი, საბერძნეთის ერთ-ერთი უდიდესი გმირი. ღმერთებივით მშვენიერი იყო ბელეროფონტი და სიმამაცითაც ღმერთების სწორი. ჯერ კიდევ ყმანვილს უბედურება შეემთხვა: უნებურად შემოაკვდა

კორინთოს ერთ-ერთი მოქალაქე და იძულებული გახდა მშობლიური ქალაქიდან გაქცეულიყო. ტირინთოს მეფე პროიტეს ეახლა. მეფემ უდიდესი პატივით მიიღო გმირი და განწმინდა დაღვრილი სისხლის სიბილწისაგან. დიდხანს არ დარჩენილა ბელეროფონტი ტირინთოში. მისმა სილამაზემ მოაჯადოვა პროიტეს ცოლი, ქალღმერთთა სწორი ანტიეა. მაგრამ ბელეროფონტმა უარყო მისი სიყვარული. მაშინ სიძულვილით აღენთო დედოფლის გული და განიზრახა გმირის დაღუპვა. ქმარს ეახლა და მოახსენა:

– ო, მეფეო! მძიმე შეურაცხყოფას გაყენებს ბელეროფონტი. უნდა მოკლა. მე ამედევნა, შენს ცოლს, საშველს არ მაძლევს თავისი სიყვარულით. აი, როგორ გადაგიხადა სამაგიერო სტუმართმოყვარეობისათვის!

განრისხდა პროიტე. თვით არ შეეძლო სტუმარზე ხელის აღმართვა, რადგან სტუმართმოყვარეობის მფარველი ზევსის ემინოდა. დიდხანს ფიქრობდა მეფე, როგორ დაეღუპა ბელეროფონტი და ბოლოს გადაწყვიტა დაევალებინა წერილის წაღება ანტიეას მამა იობატესთან, ლიკიის მეფესთან. ამ წერილში, რომელიც მოთავსებული იყო ორმაგად შეკრულ და დაბეჭდილ დაფაზე, პროიტემ იობატეს მისწერა, თუ რა მძიმე შეურაცხყოფა დაუპირა ბელეროფონტმა და სთხოვა სამაგიერო გადაეხადა თავხედობისათვის. ბელეროფონტმა წერილი წაუღო იობატეს და ფიქრადაც არ მოსვლია, რა საფრთხე ელოდა.

დიდხანს იარა ბელეროფონტმა და ბოლოს ლიკიაში ჩავიდა. სიხარულით მიიღო იობატემ ახალგაზრდა გმირი და ცხრა დღე პატივს სცემდა ნადიმებით. ბოლოს ჰკითხა, რისთვის გარჯილხარო. დამშვიდებით გადასცა ბელეროფონტმა ლიკიის მეფეს პროიტეს წერილი. იობატემ ორმაგი, დაბეჭდილი დაფა აიღო და გახსნა. თავზარი დაეცა, როდესაც წერილი წაიკითხა. უნდა მოეკლა ჭაბუკი გმირი, რომელიც ამ ცხრა დღის განმავლობაში უკვე შეიყვარა. მაგრამ იობატემ ვერ გაბედა სტუმართმოყვარეობის წმინდა წესის დარღვევა და განიზრახა გაეგზავნა იმ გმირობის ჩასადენად, რომელიც უცილებელი დაღუპვით ემოქრებოდა. იობატემ ბელეროფონტს დაავალა მრისხანე ურჩხულის – ქიმერას მოკვლა. ქიმერა შვეს საზარელმა ტითონმა და ბუმბერაზმა ექიდნამ. ქიმერას ჰქონდა ლომის თავი, გარეული თხის შუათანი და დრაკონის ბოლო. სამი ხახიდან აფრქვევდა ცეცხლის ალს. ვერავინ გადარჩებოდა მრისხანე ქიმერას, მარტო მასთან მიახლოება ყოველ ცოხცალ არსებას სიკვდილს უქადდა.

ბელეროფონტი ვერ შეაჩერა ამ საგმირო საქმის საფრთხემ – გაბედულად შეუდგა ძალუმი გმირი მის განხორციელებას. იცოდა, ქიმერას დამარცხებას შეძლებდა მხოლოდ ის, ვინც დაეპატრონებოდა პერსევსის მიერ მოკლული მედუზას სხეულიდან გამოფრენილ რაშს – ფრთოსან პეგასს, ისიც იცოდა, სად შეიძლებოდა ამ საოცარი რაშის პოვნა. პეგასი ხშირად ეშვებოდა აკროკორინთოს მწვერვალზე და იქ პირენეს წყაროს წყალს სვამდა, ბელეროფონტიც იქითკენ გაეშურა. წყაროსთან სწორედ იმ დროს მივიდა, როცა ღრუბლებიდან დაშვებული მერანი პირენეს ცივი, ბროლივით გამჭვირვალე წყლით წყურვილს იკლავდა. ბელეროფონტმა მაშინვე მოინდომა პეგასის შეპყრობა. დღელამე სდია, მაგრამ ამოდ, არავითარმა ხერხმა არ გაჭრა. პეგასი ახლოს არ იკარებდა ბელეროფონტს. როგორც კი ჭაბუკი გმირი მიუახლოვდებოდა, ფრთოსანი რაში ძალუმი ფრთების რხევით სივრცეში აიჭრებოდა, ღრუბლებს ასცდებოდა და ქარზე უსწრაფესად მზის სამეფოში გაინავარდებდა. ბოლოს, მისან პოლიიდეს რჩევით, ბელეროფონტი პირენეს წყაროსთან ათენა-პალადას სამსხვერპლოს წინ დასაძინებლად წამოწვა, იმ ადგილას, სადაც პირველად ნახა პეგასი. ბელეროფონტს უნდოდა ღმერთებისაგან ძილის დროს რაიმე ნიშანი მიეღო. მართლაც, სიზმარში მეხთამტყორცნელი ზევსის საყვარელი ასული ათენა გამოეცხადა და ასწავლა როგორ დაეჭირა პეგასი, მისცა ოქროს ალვირი და უბრძანა მსხვერპლის შეწირვა ზღვის ღმერთის პოსეიდონისათვის. ბელეროფონტმა გაიღვიძა. განცვიფრებულმა დაინახა, რომ ოქროს ალვირი მართლაც გვერდით ედო. ბელეროფონტმა მხურვალე ლოცვით მადლობა უძღვნა დიდ ქალღმერთს – ახლა იცოდა, რომ პეგასს დაეუფლებოდა.

მალე პირენეს წყაროსთან თავისი ქათქათა ფრთებით მოფრინდა საოცარი რაში. გაბედულად მოახტა ბელეროფონტი და ოქროს ალვირი ამოსდო. დიდხანს დააქროლებდა ჰაერში ქარზე უსწრაფესად პეგასი გმირს, ბოლოს დაცხრა და იმ დღიდან ერთგულად ემსახურებოდა ბელეროფონტს.

სწრაფად გააქროლა ბელეროფონტმა პეგასი ლიკიის მთებისაკენ, იქით, სადაც ურჩხული ქიმერა ცხოვრობდა. ქიმერამ იგრძნო საფრთხის მოახლოება და ძალუმი, მრისხანე თავისი ბნელი გამოქვაბულიდან გამოძვრა. მოგიზგიზე ცეცხლის ალი ამოვარდა მისი სამივე ხახიდან, კვამლის სვეტებმა დაფარეს გარემო. ბელეროფონტის პეგასმა ჰაერში შეინავარდა და გმირმა ქიმერას მალლიდან სეტყვასავით დაუშინა ისრები. გაშმაგებული ურჩხული კლდეებს ეხეთქებოდა

და ისრებს ირეკლავდა. ცოფმორეული დაჰქროდა მთიდან მთამდე. ყველაფერს ლუპავდა გარშემო მისი ალი და შხამიანი ოხშივარი. ბელეროფონტი სდევდა ფრთოსანი პეგასით. ვერსად ვერ აფარებდა თავს ქიმერა, ყველგან სწვდებოდა ბელეროფონტის მომაკვდინებელი ისრები, მიზანს არ აცდენდა გმირი. ბოლოს ბელეროფონტმა მოკლა მრისხანე ურჩხული და დიდებამოსილი დაბრუნდა მეფე იობატესთან.

მაგრამ იობატემ ახლა სხვა დავალება მისცა – მეომარ სოლიმების წინააღმდეგ გაგზავნა. მრავალმა გმირმა დადო თავი სოლიმებთან ბრძოლაში, მაგრამ გამარჯვებას მხოლოდ ბელეროფონტმა მიაღწია. არც ეს გმირობა იკმარა იობატემ, – მას ხომ გმირის დალუპვა ენდა! ამიტომ უძლეველ ამორძალთა წინააღმდეგ საბრძოლველად გაგზავნა. ბელეროფონტი ამ ბრძოლიდანაც გამარჯვებული დაბრუნდა. მაშინ იობატემ ბრძოლის ველიდან დიდებით დაბრუნებულ გმირს ლიკიის რჩეული ვაჟკაცები შეახვედრა: მოულოდნელად უნდა დასხმოდნენ თავს და მოეკლათ. ლიკიელებმა საფარში შეიტყუეს, მაგრამ არც იქ დალუპულა ბელეროფონტი. ლიკიის უძლიერესი გმირები დაეცნენ მისი ხელით გულგანგმირულნი. მაშინ მიხვდა იობატე, რა დიდი გმირი მიუღია სტუმრად, უდიდესი პატივით შეხვდა სახელოვან გმირს და თავისი ასული მისცა ცოლად. მზითვეში კი ნახევარი სამეფო ჩააბარა. ლიკიელებმა ყველაზე უფრო ნაყოფიერი მიწები გამოყვეს და აჩუქეს უძლეველ გმირს.

მას შემდეგ ბელეროფონტი ლიკიაში დარჩა და იქ პატივსა და დიდებაში ცხოვრობდა. მაგრამ უბედურად დაასრულა თავისი ცხოვრება ბელეროფონტმა. დიდი გმირი გაამყდა: ოლიმპოს ღმერთთა სწორობა მოინდომა, ისე დააბრმავა განუზომელმა დიდებამ. ბელეროფონტმა ნათელ ოლიმპოზე აფრენა მოინადინა, სურდა პეგასით სტუმრებოდა უკვდავ ღმერთებს. ასეთი ქედმაღლობისათვის ზევსმა სასტიკად დასაჯა. მეხთამტყორცნელმა ფრთოსან პეგასს სიშმაგე მოუვლინა, პეგასმა ძირს გადმოაგდო ბელეროფონტი, როგორც კი გმირი ზურგზე მოევლო ოლიმპოზე ასაფრენად. დედამიწაზე დაცემისაგან ძალოვანი გმირი ჭკუიდან შეიშალა. დიდხანს დაეხეტებოდა ასე შეშლილი „დაბნეულობის ველზე“, ვიდრე არ მოფრინდა შავფრთებიანი სიკვდილის კუშტი ღმერთი თანატოსი და არ ამოჰხადა სული. ასე ჩავიდა აჩრდილთა პირქუშ სამეფოში დიდი გმირი ბელეროფონტი.

ტანტალე

ჰომეროსის „ოდისეას“ მიხედვით

ლიდიაში, სიპილის მთასთან, გაშენებული იყო მდიდარი ქალაქი, რომელსაც მთის სახელი სიპილი ერქვა. ამ ქალაქს განაგებდა ზევსის შვილი, ღმერთების რჩეული, მეფე ტანტალე. იგი ღმერთებმა ყველაფრით უზვად დააჯილდოვეს. ქვეყნად არ იყო ადამიანი, ისე მდიდარი და ბედნიერი, როგორც სიპილის მეფე ტანტალე. განუზომელ სიმდიდრეს იღებდა სიპილის მთის ოქროს საბადოებიდან. არავის არ ჰქონდა მისებრ ნაყოფიერი ყანები, არავის აძლევდნენ ესოდენ უხვ ნაყოფს ბალვენახები. ღმერთთა რჩეულის ტანტალეს საძოვრებზე ბალახობდნენ ნაზსანმისიანი ცხვრის ფარები, რქალაღი ხარებისა და ძროხების ჯოგები, ქარივით სწრაფ ცხენთა რემები. მეფე ტანტალეს სასახლეში სიკეთე და ბედნიერება სუფევდა. ბედნიერებასა და კმაყოფილებაში შექცელო ყოფილიყო ღრმა სიბერემდე, მაგრამ მეტისმეტმა სიამაყემ და დანაშაულებრივმა საქციელმა დაღუპა ტანტალე.

ღმერთები თავიანთ რჩეულ ტანტალეს ისე უყურებდნენ, როგორც ტოლსა და სწორს. ისინი ხშირად ესტუმრებოდნენ ხოლმე ოქროსავით მოელკარე სასახლეში და მასთან ერთად ნადიმობდნენ. თვით ნათელ ოლიმპოზე, სადაც არცერთ მოკვდავს ფეხი არ დაუდგამს, ღმერთების სურვილით ხშირად ყოფილა მეფე ტანტალე. იქ ღმერთების თათბირში იღებდა მონაწილეობას და სასახლეში თავისი მამის, მეხთამეტყორცნელი ზევსის გვერდით მჯდომი ნადიმობდა. ასეთი დიდი პატივისაგან ტანტალე ძალიან გაზვიადდა. თავის თავს მეხთამეტყორცნელი ზევსის ტოლადაც კი თვლიდა. ხშირად, ოლიმპოდან დაბრუნებულს თან მოჰქონდა ღმერთების საკვები – ამბროსია და ნექტარი, და მის სასახლეში სტუმრად მყოფ თავის მოკვდავ მეგობრებს ურიგებდა. თვით იმ გადანყვებულებებს, რომელთაც ღმერთები ნათელ ოლიმპოზე იღებდნენ ქვეყნიერების ბედზე ბჭობისას, ტანტალე ადამიანებს უმხელდა ხოლმე. თვით თავის მამას ზევსს არ უნახავდა საიდუმლოს. ერთხელ ოლიმპოზე გამართულ ნადიმზე

კრონოსის დიადი შვილი ტატალეს მიუბრუნდა და უთხრა:

– შვილო ჩემო, მე შეგისრულებ ყოველივეს, რასაც ისურვებ, მთხოვე რაც გინდა. ისე მიყვარხარ, ყოველ თხოვნას შეგისრულებ.

მაგრამ ტანტალემ დაივინყა, რომ მოკვდავია, თავი ეგიდისმპყრობელ ზევსის ტოლად წარმოიდგინა და მიუგო:

– არ მჭირდება შენი წყალობა. არაფერი არ მინდა. ხვედრი, რომელიც ბედმა მარგუნა, უკეთესია უკვდავ ღმერთთა ხვედრზე.

მეხთამტყორცნელმა შვილს არა უპასუხა რა. წარბები შეიკრა, მაგრამ მრისხანება დაიოკა, რადგან ასეთი ქედმაღლობის მიუხედავად ჯერ კიდევ უყვარდა თავისი შვილი. მალე ტანტალემ ორჯერ სასტიკად შეურაცხყო უკვდავი ღმერთები. მხოლოდ მაშინ დასაჯა ზევსმა ამპარტავანი.

კრეტაზე, მეხთამტყორცნელის სამშობლოში, იყო ოქროს ძაღლი. ოდესღაც ეს ძაღლი იცავდა ახალშობილ ზევსს და ჯადოსნურ თხა ამალთეას, რომლის რძითაც ზევსი იკვებებოდა. როდესაც ზევსი გაიზარდა და კრონოსს ძალაუფლება წაართვა, ეს ძაღლი მან კრეტაზე დატოვა და თავისი საკურთხეველის დაცვა დაავალა. ეთესოს მეფე პანდარე ამ ძაღლის ღონესა და სილამაზეს დახარბდა, ფარულად ჩავიდა კრეტაზე და ძაღლი ხომალდით წაიყვანა. მაგრამ სად უნდა დაეშალა საოცარი ცხოველი? დიდხანს ფიქრობდა გემში მჯდომი პანდარე და ბოლოს გადაწყვიტა ოქროს ძაღლი ტანტალესათვის მიებარებია. სიპილის მეფემ ღმერთებს არ გაუმხილა, რომ საოცარი ძაღლი მასთან დამალეს. განრისხდა ზევსი, უხმო თავის შვილს, ღმერთების შიკრიკს ჰერმესს, ტანტალესთან წარგზავნა და ოქროს ძაღლის დაბრუნება მოსთხოვა. თვალის დახამხამებაში გაჩნდა ჰერმესი სიპილის მეფის სასახლეში, ტანტალეს გამოეცხად და უთხრა:

– ეთესოს მეფემ პანდარემ ზევსის საკურთხეველიდან კრეტაზე ოქროს ძაღლი მოიტაცა და შენთან დამალა. ყველაფერი იციან ოლიმპოს ღმერთებმა, ვერაფერს დაუმაღავენ მოკვდავნი! დაუბრუნე ძაღლი ზევსს. გაფრთხილდი, მეხთამტყორცნელის რისხვა არ დაიტეხო!

ტანტალემ ღმერთების შიკრიკს უპასუხა:

– ამაოდ მემუქრები ზევსის რისხვით. არ მინახავს ოქროს ძაღლი. ღმერთები ცდებიან, არ არის ჩემთან ეს ძაღლი.

და ტანტალემ საშინელი ფიცით დაადასტურა თავისი ნათქვამი. ამ ფიცმა კიდევ უფრო განარისხა ზევსი. ასეთი იყო პირველი შეურაცხყოფა, ტანტალემ ღმერთებს რომ მიაყენა. მაგრამ არც ახლა დასაჯა მეხთამტყორცნელმა.

ღმერთების სასჯელი ტანტალემ დაიტეხა მომდევნო, მეორე შეურა-

ცხყოფით და საზარელი ბოროტმოქმედებით. როცა ოლიმპოელები ტანტალეს სასახლეში სანადიმოდ შეიყარნენ, მეფემ განიზრახა გამოეცადა მათი ყოვლისმცოდნეობა. ტანტალემ ღმერთებს საშინელი კერძი დაუმზადა: მოკლა საკუთარი შვილი პელოპი და მისი ხორცისაგან დამზადებული საჭმელი ნუგბარი კერძის სახით მიაართვა მონადიმე ღმერთებს. ღმერთები მაშინვე მიხვდნენ ბოროტ საქმეს. არც ერთი მათგანი არ მიკარებია საშინელ კერძს. მხოლოდ ქალღმერთმა დემეტრემ, ჰადესის მიერ თავისი ასულის პერსეფონეს მოტაცებით გულმოკლულმა, მარტო ასულზე რომ ფიქრობდა და გარშემო ვერაფერს ამჩნევდა, ახალგაზრდა პელოპის ბეჭი შეჭამა. ღმერთებმა საშინელი კერძი აიღეს, პელოპის ძვლები და ხორცი ერთ ქვაბში მოათავსეს და გაჩაღებულ ცეცხლზე შედგეს. პერმესმა კი თავისი ჯადოქრობით ყმანვილს სიცოცხლე დაუბრუნა. პელოპი ღმერთებს უწინდელზე უფრო მშვენიერი წარუდგა, მხოლოდ ის მხარი აკლდა, დემეტრემ რომ შეჭამა. ზევსის ბრძანებით პეფესტომ იქვე დაამზადა მოელვარე სპილოს ძვლის მხარი. მას შემდეგ პელოპის ყველა შთამომავალს მარჯვენა მხარეზე კაშკაშა თეთრი ნიშანი აქვს.

ტანტალეს დანაშაულმა კი აავსო ღმერთებისა და ადამიანების მეფის ზევსის მოთმინების ფიალა. მეხთამტყორცნელმა ერთის დაკვრით დაამხო ტანტალე და თავისი ძმის ჰადესის პირქუშ სამეფოში გაგზავნა. იქ იხდის საშინელ სასჯელს. შიმშილითა და წყურვილით დატანჯული ტანტალე ნიკაპამდე ანკარა წყალში დგას. საკმარისია დაიხაროს, რათა აუტანელი წყურვილი მოიკლას, მაგრამ ოდნავ დაიხრება თუ არა, წყალი ქრება და ფეხქვეშ მხოლოდ შავი მიწა რჩება. ტანტალეს თავის ზემოთ ნაყოფით დახუნძლული ხეხილის ტოტები ირხევიან. წვნიანი ლეღვები, ლაყლაყა ვაშლები, ბროწეულები, მსხლები და ზეთისხილი ჰკიდია მის თავთან. თითქმის ტანტალეს თმას ეხებიან მძიმე, მწიფე ყურძნის მტევნები. შიმშილით არაქათგამოცლილი ტანტალე წაეტანება მშვენიერ ხილს, მაგრამ მოვარდება შმაგი ქარი და ნაყოფით დახუნძლული ტოტები სადღაც მიაქვს. მაგრამ მარტო შიმშილი და წყურვილი როდი ტანჯავს ტანტალეს, მარადიული შიშისაგან გული ეკუმშება, – მის თავს ზემოთ ერთი ფრიალო კლდე აზიდულა და ისეა მორყეული, თითქოს სადაცაა უნდა გადმოინგრეს და გასრისოს იგი. ასე იტანჯება სიპილის ზვიადი მეფე, ზევსის შვილი, ჰადესის საშინელ სამეფოში, მარადიული შიშით, შიმშილითა და წყურვილით.

ჰელოპი

ოვიდიუსის „მეტამოფოზებისა“ და პინდარეს ლექსების მიხედვით

ტანტალეს სიკვდილის შემდეგ სიპილს განაგებდა მისი შვილი პელოპი, ეგზომ სასწაულებრივ გადარჩენილი ღმერთების ნებით. პელოპს დიდხანს არ მოუხდა მშობლიურ სიპილში მეფობა. ტროას მეფე ილოსმა ომი გამოუცხადა. უბედური გამოდგა ეს ომი პელოპისათვის: იგი ტროას ძლევამოსილმა მეფემ დაამარცხა. პელოპს სამშობლოს დატოვება მოუხდა. მთელი თავისი საგანძური სწრაფმავალ გემებზე აზიდა და ერთგული თანამგზავრების თანხლებით შორეულ გზას დაადგა. ხომალდების საჭე საბერძენთისაკენ წარმართა. საბერძნეთის უკიდურეს სამხრეთში ნახევარკუნძულზე გადავიდა და იქ დასახლდა. იმ დროიდან ამ ნახევარკუნძულს მისი სახელი – პელოპონესი ეწოდა.

ერთხელ პელოპმა თავის ახალ სამშობლოში ნახა ქალაქ პისას მეფის ოინომაოსის ასული მშვენიერი ჰიპოდამია. გმირი მოხიბლა ოინომაოსის ასულის სილამაზემ და მისი ცოლად შერთვა განიზრახა.

ძნელი იყო ჰიპოდამიას ხელში ჩაგდება. ოინომაოსს ორაკულმა უწინასწარმეტყველა, შენი ასულის ქმრის ხელით დაიღუპებიო. ასეთი ბედისათვის რომ თავი დაეღწია, ოინომაოსმა გადანყვიტა არ გაეთხოვებინა თავისი ქალიშვილი. მაგრამ აბა რანაირად? როგორ უნდა ეთქვა უარი ყველა სასიძოსათვის, ვინც ასულის ხელსა სთხოვდა? ბევრი გმირი მოდიოდა ოინომაოსთან ჰიპოდამიას ხელის სათხოვნელად. სრულიად უმიზეზოდ რომ გაელანძღა ყველანი და თავიდან მოეშორებინა, შეურაცხყოფას მიაყენებდა მათ, ამიტომ ოინომაოსმა ხერხს მიმართა. განაცხადა, ასულის ხელს იმას მივცემ, ვინც ეტლით სრბოლაში დამამარცხებსო, მხოლოდ თუ ოინომაოსი გაიმარჯვებდა, დამარცხებული სიცოცხლეს გამოეთხოვებოდა – ასეთი იყო პირობა. ოინომაოსმა ეს ხერხი იმიტომ აირჩია, რომ

მთელს საბერძნეთში ვერავინ შეედრებოდა ეტლის მართვის ხელოვნებაში, და ცხენებიც ისეთი ჰყავდა, ჩრდილოეთის მძვინვარე ქარზე – ბორეასზე სწრაფად დაჰქროდნენ. პისას მეფეს უფლება ჰქონდა იმედიანად ეთქვა, ვერც ერთი გმირი ვერ დამამარცხებსო. მაგრამ სიცოცხლისთან გამოთხოვების, სასტიკ ოინომაოსის ხელით დაღუპვის შიში ვერ აკავებდა საბერძნეთის ბევრ გმირს. ერთიმეორის მიყოლებით მიდიოდნენ მეფის სასახლეში და შეჯიბრში გასვლის ნებას ითხოვდნენ, ოღონდაც ჰიპოდამიას ხელი მიეღოთ – ისე მშვენიერი იყო ეს ქალი. ყველა მთხოვნელს სავალალო ბედი ერგო, ოინომაოსმა ისინი დახოცა, თავები კი სასახლის კარებზე დაჰკიდა, რათა ყოველ მომდევნო სასიძოს დაენახა, რამდენი სახელოვანი გმირი დაეცა მისი ხელით, და წინასწარვე ენახა, რა ბედი მოელის მასაც. ვერც ამან შეაჩერა პელოპი, გადანყვეტილი ჰქონდა, რადაც არ უნდა დაჯდომოდა, ჰიპოდამიას ქმარი გამხდარიყო და გულქვა ოინომაოსს ეწვია.

კუშტად შეხვდა ოინომაოსი პელოპს და უთხრა:

– შენ გინდა ჩემი ასული ჰიპოდამიას ხელი მიიღო? განა არ ნახე, რამდენმა სახელოვანმა გმირმა დადო თავი მისი გულისათვის ეგზომ სახიფათო შეჯიბრში? ფრთხილად, შენც მათი ბედი არ გაიზიარო!

– არ მაშინებს დაცემულ გმირთა ბედი, – მიუგო მეფეს პელოპმა, – იმედი მაქვს, ოლიმპოს ღმერთები დამეხმარებიან! და მათი დახმარებით მივიღებ ჰიპოდამიას ხელს.

დამცინავი ღიმილი ასპიტივით დაიკლაკნა ოინომაოსის ბაგეებზე. მრავალჯერ სმენია მსგავსი სიტყვები.

– მომისმინე, პელოპ, შეჯიბრების პირობები ასეთია: გზა მთელს პელოპონესზე გადის, სამხრეთ კიდურიდან ისთმოსის ყელამდე და ზღვათა მეუფის პოსეიდონის სამსხვერპლოსთან თავდება. ეს სამსხვერპლო კორინთოსთან მდებარეობს. თუ სამსხვერპლომდე პირველი მიაღწევ, გამარჯვებული იქნები, მაგრამ ვაი შენ, თუ გზაში დაგენიე! მაშინ ჩემი შუბით განიგმირები, როგორც უკვე განიგმირა მრავალი გმირი, და უსახელოდ ჩახვალ ჰადესის პირქუშ სამეფოში. მხოლოდ ერთ შეღავათს მოგცემ, იგივე მივეცი ყველა დანარჩენსაც. გზას ჩემზე ადრე გაუდგები, მე კი ჯერ დიდ მეხთამცყორცნელს შევნირავე მსხვერპლს და მხოლოდ ამის შემდეგ ავაღ ჩემს ეტლში. იჩქარე, რომ რაც შეიძლება მეტი გზა გაიარო, ვიდრე მსხვერპლის შეწირვით ვიქნები გართული.

პელოპი განერიდა ოინომაოსს. მიხვდა, რომ მხოლოდ ეშმაკობით

შეძლო ეძლია სასტიკი მეფე. პელოპმა შეძლო ენახა დამხმარე. ჩუ-
მად მივიდა ოინომაოსის მეეტლე მირტილესთან, ჰერმესის შვილთან,
მდიდრულ საჩუქრებს დაჰპირდა და სთხოვა, ოინომაოსის ეტლის ლე-
რძში ჭილიბი არ ჩაესვა, რათა ბორბლები გამოვარდნოდა და მეფე
გზაში შეფერხებულიყო. დიდხანს ყოყმანობდა მირტილე, მაგრამ ბო-
ლოს პელოპმა შეძლო მისი გადაბირება მდიდრული საჩუქრებით, და
მირტილემ სიტყვა მისცა, გავაკეთებ, რასაც ითხოვო.

დადგა დილა. ამომავალმა ვარდისფერთი თება ეოსმა ოქროს-
ფრად ააელვარა ცის თალი. აი, ცაზე თავისი ოქროს ეტლით ნათელ-
სხივოსანი ჰელიოსიც გამოჩნდა. ახლა დაიწყება შეჯიბრი. პელოპმა
მინისმრყეველ პოსეოდნს სთხოვა შემწეობა და ეტლში ჩახტა. მეფე
იონომაოსი ზევსის სამსხვერპლოსთან მივიდა და პელოპს ნიშანი მის-
ცა, შეგიძლია დაიძრაო. პელოპმა ცხენები მიუშვა და ეტლი მთელი
ძალით გააქროლა. ბორბლები ქვებზე გრიალებდნენ. ფრინველებივით
მიჰქრიან ცხენები. მალე პელოპი მტერის სკორიანტელში დაიკარგა.
ჰიპოდამიას სიყვარულსა და სიკვდილის შიშს მიჰყავს ფრთაშესხ-
მული გმირი. აგერ, შორიდან მოისმა ოინომაოსის ეტლის გრიალიც.
სულ უფრო ახლოვდება საბედისწერო ხმა. ქარიშხალივით მოჰქრიან
მეფის მერნები, ქარტყხილივით ბრუნავს ბორბლებიდან ავარდნი-
ლი მტვერი. მათრაბი გადაუჭირა პელოპმა ცხენებს, კიდეც უფრო
სწრაფად გაფრინდნენ ისინი. ყურებში ქარი უნივის ცხენთა გამმაგე-
ბული სრბოლისაგან, მაგრამ განა გაექცევა ოინომაოსის მერნებს!
ოინომაოსის მერნები ხომ ბორეასზე სწრაფნი არიან! სულ უფრო
ახლოვდება მეფის ეტლი. პელოპი უკვე გრძნობს ზურგს უკან ცხე-
ნების ცხელ სუნთქვას, ოდნავ უკან რომ იხედება, ხედავს როგორი
საზეიმო სიცილით სწევს მალლა შუბს მისი მდევარი. პელოპი შეევე-
დრა პოსეოდნს და უნაპირო ზღვათა მბრძანებელმა ისმინა მისი ვე-
დრება. ოინომაოსის ეტლს თვლები მოვარდა, ეტლი გადაბრუნდა და
პისის გულქვა მეფე დედამინაზე გაიშხლართა. სასიკვილოდ დაშავდა
დაცემული მეფე, სიკვდილის ბინდი ჩაუდგა თვალებში.

პელოპი ზეიმით დაბრუნდა პისაში, ჰიპოდამია ცოლად შეირთო
და ოინომაოსის მთელ სამეფოს დაეპატრონა. ხოლო როცა მასთან
მეეტლე მირტილე მივიდა და გასამრჯელოდ ნახევარი სამეფო სთხო-
ვა, პელოპმა მირტილესათვის მიცემული პირობა არ შეასრულა. ტან-
ტალეს ცბიერმა შვილმა მირტილე ზღვის ნაპიზე გაიტყუა, კლდის
ბექობზე მდგარს ხელი ჰკრა და ზღვაში გადააგდო. მირტილემ ვიდრე
მღელვარე ტალღებში გადაეშვებოდა, დასწყევლა პელოპი და მთელი

მისი შთამომავლობა. როგორ არ ცდილობდა ტანტალეს შვილი მირ-
ტალეს განრისხებული სულის დაშოშმინებას, რა გზით არ ლამობდა
მისი მამის პერმესის რისხვის დაცხრომას, მაგრამ ყველაფერი ამაო
იყო. მირტილეს წყევლამ უნია მის გვარს. უთვალავი უბედურება
დაატყდა თავს პელოპის მოდგმას და მისმა შთამომავლობამ ჩადე-
ნილი ბოროტმოქმედებით ღმერთების რისხვა დაიმსახურა.

მშენებელი

მოსხოსის პოემის „იდილიების“ მიხედვით

ფინიკიის მდიდარი ქალაქის სიდონის მეფე აგენორს სამი ვაჟი
და ერთი უკვდავი ქალღმერთივით მშვენიერი ასული ჰყავდა. ამ ახ-
ალგაზრდა მზეთუნახავს ევროპა ერქვა. ერთხელ აგენორის ასულმა
სიზმარი ნახა, ვითომ აზია და ის ხმელეთი, რომლისგანაც ზღვითაა
გამოყოფილი, ორი ქალის სახით ერთიმეორეს ებრძოდა და მიზეზი
თვითონ იყო. ორივე ქალი ცდილობდა ევროპას დაუფლებოდა. აზია
დამარცხდა და იძულებული გახდა თავისი ხელით გამოზრდილი ევ-
როპა, რომელსაც ძუძუს თვითონ აწოვებდა, სხვისთვის დაეთმო.
შეშინებულ ევროპას გამოელვინა, ვერანაირად ვერ აეხსნა სიზ-
მარი აგენორის ტურფა ასულს. მორჩილად დაუწყო ღმერთებს ვე-
დრება, აერიდებიათ უბედურება, თუ სიზმარი ამას უქადდა. შემდეგ
ოქრომკედლით ნაქარგი პორფირისფერი ტანისამოსი ჩაიცვა და თავისი
მეგობრების თანხლებით ზღვის პირას გადაშლილი ყვავილე-
ბით დაფარული მწვანე ველისაკენ წავიდა. იქ სიდონელი კეკლუცები
ცელქობდნენ, ოქროს კალათებში ყვავილებს აგროვებდნენ. ქალიშ-
ვილები სურნელოვან, ქათქათა ნარგიზებს, ჭრელ კროკუსებს, იებსა
და შროშანებს კრეფდნენ, აგენორის ასული კი, თავისი მშვენიერებით
გამორჩეული და შუქმოციმციმე, როგორც აფროდიტე ქარიტებს შო-
რის, თავის ოქროს კალათში მხოლოდ ალისფერ ვარდებს აგროვებ-

და. ყვავილები რომ დაკრიფეს, ქალწულებმა მხიარული ფერხული გააჩაღეს. მათი ახალგაზრდული ხმები შორს ეფინებოდა კორდებსა და ლაჟვარდოვან ზღვას და ზვირთთა ალერსიან შრიალს ფარავდა.

დიდხანს არ დასცალდა მშვენიერ ევროპას უდარდელი ცხოვრებით დატკობოა. მას უეცრად თვალი მოჰკრა კრონოსის შვილმა, ძალუშმა ღრუბელთმფანტველმა ზევსმა, და მისი მოტაცება განიზრახა. თავისი გამოჩენით რომ არ დაეფრთხო ახალგაზრდა ევროპა, მშვენიერი ხარის სახე მიიღო. ზევს-ხარის მთელი ბენვი ოქროსავით ბზინავდა, მხოლოდ შუბლზე უციალებდა მთვარის მსგავსი ვერცხლისფერი ნიში, ოქროს რქები კი მოხრილი ჰქონდა, მსგავსად ახალი მთვარისა, პირველად რომ გამოჩნდება ხოლმე პორფირისფერი დასავლეთის ციურ სივრცეში. ეს საოცარი ხარი ველზე გამოვიდა და მსუბუქი ნაბიჯებით, ისე რომ ბალახს ფეხს ძლივს აკარებდა, ქალიშვილებს მიუახლოვდა. სიდონელი კეკლუცები ხარს არ შეუშინდნენ, საარაკო ცხოველს გარს შემოეხვიენ და ნაზ ხელებს ალერსიანად უსვამდნენ. ხარი ევროპასთან მივიდა, ხელებს ულოკავდა, ეალერსებოდა მეფის ასულს. ხარის ამონასუნთქს ამბროსიის სურნელება გადაჰკრავდა, მთელი ჰაერი ამ ნელსურნელებით გაივსო და დატკბა. ევროპა ხარს ოქროსფერ ბენვს ნაზი ხელით უვარცხნიდა, ეხვეოდა მის თავს და ჰკოცნიდა. ხარი მშვენიერი ქალიშვილის ფერხთით დაწვა, თითქოს სთხოვდა, ზურგზე შემაჯექო.

ევროპა სიცილით დაჯდა ხარის ფართო ზურგზე. სხვა ქალიშვილებმაც მოინდომეს მის გვერდით დაჯდომა. ანაზღად ხარი წამოიჭრა და ზღვას მიაშურა. გაიტაცა ის, ვინც უნდოდა. ხმამალლა შეჰკივლეს შეშინებულმა ქალიშვილებმა. ევროპა კი ხელებგამოწვდილი შველას ითხოვდა. მაგრამ რა დახმარება შეეძლოთ სიდონელ ქალიშვილებს! ქარივით მიჰქროდა ქოროსრქიანი ხარი. ზღვაში გადაეშვა და დელფინივით სწრაფად შესცურა ლაჟვარდოვან ტალღებში. ზღვის ტალღები კი მის წინაშე უკან იხევდნენ, შხეფები აღმასებვიით ცვიოდა ოქროს ბენვიდან, ისე რომ არ ასველებდნენ. ზღვის სიღრმეებიდან მშვენიერმა ნერეიდებმა ამოცურეს, ხარის გარშემო გუნდგუნდად მოიყარეს თავი და მასთან ერთად მიცურავდნენ. თვითონ ღმერთი პოსეიდონი, ზღვის ღვთაებებით გარემოცული, მიაქროლებს წინ თავის ეტლს, სამთითით აოკებს ზღვის ტალღებს და გზას უსწორებს წყლის ზედაპირზე თავის დიდ ძმას – ზევსს. შიშით აცახცახებული ზის ხარის ზურგზე ევროპა. ცალი ხელით მის ოქროს რქებს ებლაუჭება, მეორით კი პორფირისფერი კაბის კალთას იწვეს, ზღვის

ტალებში რომ არ დაუსველდეს. ამაოა მისი შიში. ზღვა ალერსიანად ლივლივებს და მისი მლაშე შხეფები არც კი ეკარებიან. ზღვის ნია-
ვი ურხევს თმას და უფრიალებს მსუბუქ რიდეს. სულ უფრო შორს
მოიტოვეს ნაპირი, აგერ დაიფარა კიდეც მტრედისფერ შორეთში.
ირგვლივ მხოლოდ ზღვა და ლურჯი ცა ჩანს. მალე გამოჩნდა ზღ-
ვის ტალებში კუნძული კრეტა. ზევსი სწრაფად მიცურდა ძვირფასი
ნადავლით ნაპირთან და ხმელეთზე გადავიდა. ევროპა ზევსის ცოლი
გახდა და იმ დღიდან კრეტაზე ცხოვრობდა. ზევსისაგან ეყოლა სამი
შვილი: მინოსი, რადამანთე და სარპედონი. მთელს ქვეყნიერებაზე
ჰქუხდა ზევსის ამ ძალუმი და ბრძენი შვილების დიდება.

კადმოსი

ოკიდისის „მეტამოროზოების“ მიხედვით

როცა ზევსმა ხარის სახე მიიღო და ევროპა გაიტაცა, ქალის მამა,
სიდონის მეფე აგენორი საშინლად დანაღვლიანდა. ველარაფერი ანუგ-
ეშებდა. თავისი სამი ვაჟი – ფოინიქსე, კილიქსე და კადმოსი იხმო და
ევროპის მოსაძებნად გაგზავნა. სიკვდილის მუქარით აუკრძალა შინ
დაბრუნება, ვიდრე დას არ იპოვნიდნენ. წავიდნენ აგენორის შვილები
ევროპის საძებნელად. ფოინიქსემ და კილიქსემ მალე მიატოვეს კად-
მოსი. შექმნეს საკუთარი სამეფოები: ფოინიქსემ – ფინიკია, კილიქსემ
– კილიკია და იქ დარჩნენ.

კადმოსმა მარტომ განაგრძო დის ძებნა. დიდხანს დაეხეტებოდა
მთელს ქვეყნიერებაზე, ყველას ეკითხებოდა ევროპის ამბავს. მაგრამ
განა შეეძლო დის პოვნა, რაკი თვითონ ზევსმა გადამალა! ბოლოს
პოვნის იმედი დაკარგა, მაგრამ შინ მამის რისხვის შიშით ვერ დაბ-
რუნდა და სამუდამოდ უცხო მხარეში დარჩენა გადაწყვიტა. წმინდა
დელფოში წავიდა, ისართამტყორცნელ აპოლონის ორაკულს ჰკითხა,

რომელ ქვეყანაში დავსახლდე და ქალაქი დავაარსოო. აპოლონის ორაკულმა კადმოსს უპასუხა:

– განმარტოებულ ველზე ნახავ ძროხას, რომელსაც არასდროს დგმია უღელი. მიჰყევი და იქ, სადაც ბალახში ჩანვება, ქალაქის კედლები აღმართე, ქვეყანას კი ბეოტია უწოდე.

ასეთი პასუხი რომ მიიღო, კადმოსმა წმინა დელფო მიატოვა. გამოვიდა თუ არა კარიბჭიდან, ნახა თეთრი ძროხა სრულიად უპატრონოდ ბალახობდა მინდორში. კადმოსი თავისი ერთგული სიდონელი მსახურების თანხლებით მიჰყვა ძროხას და თან დიდ აპოლონს ადიდებდა. უკვე გასცდა კეფისის ხეობას, როცა ძროხა მოულოდნელად შეჩერდა, თავი მალლა ასნია, ხმამალლა დაიბლავლა, შემოხედა უკან ადევნებულ მეომრებს და დამშვიდებით ჩანვა მწვანე ბალახში. აპოლონისადმი მადლიერების გრძნობით აღსავსე კადმოსმა მუხლები მოიყარა, თავის ახალ სამშობლო მინას ეამბორა და ღმერთებს შესთხოვა უცნობი მთები და ხეობები დაელოცათ. კადმოსმა ქვებისაგან მაშინვე ააგო სამსხვერპლო, რათა მსხვერპლი შეენირა ეგიდისმკერობელი ზევსისათვის, მაგრამ რაკი სამსხვერპლო წყალი არ ჰქონდა, თავისი ერთგული სიდონელები წყალზე გაგზავნა.

მათ შორიახლო ერთი უხსოვარი დროინდელი ჭალა ნახეს, სადაც ადამიანის ხელით მოქნეული ნაჯახი ჯერ არ შეხებოდა არც ერთ ხეს. ჭალის შუაგულში ერთი ღრმა მღვიმე იყო, ერთიანად ბუჩქნარით დაფარული, გარშემო კი უწესრიგოდ ახორგილი ლოდები ეყარა. ამ მღვიმიდან ქვებს შორის ბროლივით ანკარა წყარო მოჩუჩხუხებდა. მღვიმეში კი ომის ღმერთის, არესისადმი მიძღვნილი უზარმაზარი გველი ცხოვრობდა. თვალებს ცეცხლის ნალვერდლებივით ატრიალებდა და სამკაპი ენა გადმოეგდო პირიდან, რომელშიაც სამ რიგად ჩარიგებული შხამიანი კბილები ჰქონდა, თავზე კი ოქროს ჯილა ერხეოდა. როცა კადმოსის მსახურები წყაროსთან მივიდნენ და ჭურჭელი უკვე ცივ წყალში ჩაჰყვეს, მღვიმიდან მრისხანე სისინით გამოძვრა გველი და საზარელი სხეულის გრეხვით ლოდებს შორის წამოვიდა. კადმოსის მსახურებმა შიშისაგან ფერი დაჰკარგეს, ხელიდან ჭურჭელი გაუვარდათ, შიშისაგან ხელ-ფეხი გაუშეშდათ წელმოწყვტილ ადამიანებს. გველი კუდზე შედგა და ასწლოვან ხეთა კენწეროებზე მალლა ასნია თავი პირდაღებულმა უწმინდურმა. უმაღ, ვიდრე რომელიმე სიდონელი გაქცევას ან თავდაცვას მოისაზრებდა, საშინელი გველი თავს დაესხა განწირულთ. კადმოსის მსახურნი დაიღუპნენ.

კადმოსი დიდხანს ელოდა მსახურთა დაბრუნებას. მზე უკვე

დასავლეთისაკენ გადაიხარა, ჩრდილები დაგრძელდნენ, მსახურნი კი არ ჩანან და არა. უკვირს და გაჰკვირვებია აგენორის ვაჟს – 'საით წავიდნენ და რას აყოვნებენო. ბოლოს კვალს მიჰყვია, ჭალაში მივიდა, ტანზე ჯავშნად ლომის ტყავს იფარებდა, წელზე ბასრი ხმალი ერტყა, ხელში შუბი ეჭირა, ხოლო კიდეც უფრო საიმედო ფარი გმირისათვის მისი სიმამაცე იყო. კადმოსი ჭალაში მივიდა და თავის ერთგულ მსახურთა ნაფლეთებზე მოკალათებული უზარმაზარი გველი ნახა. დარდითა და რისხვით ანთებულმა კადმოსმა შეჰყვირა:

– ო, ერთგულო მსახურნო, მე შურს ვიძიებ თქვენთვის! ან შურს ვიძიებ, ან მეც თქვენთან ერთად ჩავალ ჰადესის პირქუშ სამეფოში!

ამ სიტყვებზე კადმოსმა კლდისოდენა ლოდი აიტაცა, მოიქნია და ქვენარმავალს ესროლა. ასეთი ქვის დაკვრისაგან რომელი ციხე-კოშკი გნებავთ დაინგრეოდა, მაგრამ გველი უვნებელი დარჩა – ფოლადივით მაგარი ფორეჯებით ჰქონდა დაფარული მთელი ტანი და არა ევნო რა. მაშინ აგენორის შვილმა მთელი ძალით მოიქნია შუბი და ზურგში ჩასცა ურჩხულს. გველი კადმოსის შუბისაგან ველარ დაიცვა ფოლადის ჯავშანმა. ტარამდე ჩაესო შუბი ქვენარმავალს. დაიგრიხა, კბილები ჩაავლო შუბს და ჭრილობიდან ამოძრობა მოუწოდომა. ამაოდ ეცადა. შუბის წვერი ჭრილობის სიღრმეში დარჩა, მხოლოდ ტარი გადატეხა არესის გველმა. შავი შხამისა და ცოფისაგან ქვენარმავალს კისერი დაებერა. ქაფი მოსკდა ხახიდან, მრისხანე სისინი გაისმა კიდიით-კიდემდე, ჰაერი გველის ამონასუნთქის სიბილნით გაიჟლინთა. ხან უზარმაზარ რგოლებად დაზღვავენება დედამიწაზე, ხანაც გაშმაგებული გრეხვით ყალყზე შედგება, ხეებს აქცევს, ძირფესვიანად გლეჯს და პირით ეტანება კადმოსს, ცდილობს უკბინოს, მაგრამ გმირი ფარად ლომის ტყავს იფარებს და მახვილით იგერიებს მას. გველი გაშმაგებით ღრღნის ბასრ მახვილს, მაგრამ მხოლოდ კბილებს იმტვრევს ფოლადზე.

ბოლოს აგენორის შვილმა ძლიერი დარტყმით განგმირა გველი, კისერში გაუყარა მახვილი და უძლეველმა გმირმა ისე ღონივრად დაჰკრა, რომ მუხას მიაჭედა.

ასწლოვანი მუხა დაიხარა ურჩხულის ტანის სიმძიმისაგან. განცვიფრებული შესცქერის კადმოსი გველს, უკვირს მისი ბუმბერაზობა. უეცრად გაისმა უჩინარის ხმა:

– რას უდგებარ, აგენორის შვილო, და რად გაოცებს შენი მოკული გველის სიდიდე? მალე თვით შენ გველად ქცეული გააოცებ ადამიანებს.

მიმოიხედა კადმოსმა, არ იცის საიდან ესმის იდუმალი ხმა. შედრკა გმირი, ასეთი წინასწარმეტყველება რომ გაიგონა. თმა ყალყზე დაუდგა. სანახევროდ გონდაკარგული დგას მოკლული გველის გვერდით. მაშინ კადმოსს ზევსის საყვარელი ასული ათენა-პალადა გამოეცხადა. გველის კბილების ამოძრობა და მიწაში ხორბალივით დათესვა უბრძანა.

კადმოსმა გააკეთა ის, რაც ხარისთვალა მეომარმა ქალღმერთმა უბრძანა. როგორც კი ურჩხულის კბილები დათესა, – ო, სასწაულო! – მიწიდან ჯერ შუბის წვერები გამოჩნდა, მერე მუზარადების თხემები, მეომართა თავები, მხრები, აბჯრით მოსილი მკერდები, ფარ-ხმალი, ხელები და ბოლოს, უწმინდურის კბილებისაგან გაჩნდა შეიარაღებულ მებრძოლთა მთელი ლაშქარი. ახალი უცნობი მტრის დანახვაზე კადმოსმა ხელი მახვილზე იტაცა, მაგრამ მიწიდან შობილმა ერთმა მეომართაგანმა შესძახა:

– ჩააგე მახვილი! ერიდე ძმათა ომში ჩარევას!

საშინელი, სისხლისმღვრელი, სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა გაიმართა მეომართა შორის. მახვილებითა და შუბებით ხოცავდნენ ერთიმეორეს და ზედიზედ ეცემოდნენ იმ მიწაზე, საიდანაც ეს არის იშვნენ. მხოლოდ ხუთნი გადარჩნენ. მაშინ ერთმა მათგანმა ათენა-პალადას რჩევით ზავის ნიშნად იარაღი ძირს დააგდო. მეომრებმა ერთმანეთს სამუდამო ძმობა შეჰფიცეს. სწორედ ეს დრაკონის კბილებიდან შობილი მეომრები ეხმარებოდნენ კადმოსს, როცა კადმეას – შვილქიპრიან თებეს ციხე-სიმაგრეს აგებდა.

კადმოსმა დააარსა დიდი ქალაქი თებე, მოქალაქეებს დაუნესა კანონები და მოაწყო მთელი სახელმწიფო. ოლიმპოს ღმერთებმა კადმოსს ცოლად მისცეს არესისა და აფროდიტეს მშვენიერი ასული – ჰარმონია. დიდებული ქორწილი გადაიხადა თებეს დიდმა დამაარსებელმა. ოლიმპოს ყველა ღმერთი დაესწრო ამ ქორწილს. ახლადდაქორწინებულებმა დიდებული საჩუქრები მიიღეს.

იმ დროიდან კადმოსი საბერძნეთის ერთ-ერთი უძლიერესი მეფე გახდა. უთვალავი იყო მისი სიმდიდრე. მისი მრავალრიცხოვანი და უძლეველი ლაშქრის სათავეში მიწაში ჩათესილი დრაკონის კბილებიდან შობილი მეომრები იდგნენ. ერთი შეხედვით, თითქოს მარადიული ბედნიერება და სიხარული უნდა გაგრძელებულიყო აგენორის შვილის სასახლეში, მაგრამ გმირთაგმირს ოლიმპოს ღმერთებმა მართო ბედნიერება არ მიუგზავნეს, ბევრი სიმწარეც გამოსცადა. მამის თვალწინ დაიღუპნენ მისი ქალიშვილები სემელე და ინო. მართალია,

სიკვდილის შემდეგ ორივე ოლიმპოს ღმერთთა კრებულში ჩაირიცხა, მაგრამ კადმოსმა ხომ მაინც დაკარგა საყვარელი ასულები. აქტიონი, კადმოსის შვილიშვილი, მისი ასულის ავტონოეს ვაჟი, არტემიდეს რისხვას ემსხვერპლა. შვილიშვილებიც დასატირებელი გაუხდა კადმოსს.

სიბერეში, მძიმე დარდით დაღდასმულმა კადმოსმა შეიდჭიშკრიანი თებე მიატოვა. დიდხანს იხეტიალა თავისი მეუღლის, ჰარმონიას თანხლებით უცხო მხარეში და ბოლოს შორეულ ილირიაში მივიდა. გულმოკლული იგონებდა ყველა უბედურებას, რაც მის სახლს გადახდა, გაიხსენა თავისი ბრძოლა გველთან და ის სიტყვები, უხილავმა უცნობმა რომ უთხრა.

– ღმერთებისადმი ხომ არ იყო ის გველი მიძღვნილი, მე რომ განვეგმირე? – გაიფიქრა კადმოსმა. – თუ იმ უწმინდურის მოკვლისათვის მსჯიან ღმერთები ასე სასტიკად, უმჯობესი იქნება თვით მე მაქციონ გველად.

ძლივს მოასწრო ამ სიტყვების წარმოთქმა კადმოსმა, რომ სხეული დაუგრძელდა და ქერტლი მოესხა, ფეხები ერთმანეთს შეეზარდნენ და გველის გრძელ კუდად იქცნენ. შეძრწუნებული უწვდის ჯერ კიდევ გადარჩენილ ხელებს თავის მეუღლე ჰარმონიას და უხმობს:

– ო, მოდი ჩემთან, ჰარმონია! შემეხე, შემახე ხელი ხელზე, ვიდრე საბოლოოდ არ ვიქცევი გველად!

უხმობს ჰარმონიას, კიდევ ბევრი რამ უნდა უთხრას, მაგრამ ენა ორად ეყოფა, და პირში უკვე გველის ნესტარი ერხევა, პირიდან კი მხოლოდ სისინი ისმის. ჰარმონია საშველად იჩქარის:

– ო, კადმოს! – შესძახა. – ჩქარა განთავისუფლდი ამ სახისაგან! ო, ღმერთებო, რატომ მეც არ მაქციეთ გველად?

გარშემო დაეგრაგნა თავის ერთგულ მეუღლეს გველად ქცეული კადმოსი, ორკაპი ენით ულოკავს სახეს. დარდით გულმოკლული ჰარმონია ხელს უსვამს გველს ქერტლით დაფარულ ზურგზე. მაშინ ჰარმონიაც გველად აქციეს ღმერთებმა, და აი, უკვე ერთის ნაცვლად ორი გველია – ჰარმონია და კადმოსი.

ქვეწარმავლების სახით დაასრულეს თავიანთი სიცოცხლე კადმოსმა და მისმა მეუღლემ.

ზეტესი და ამფიონი

ქალაქ თებეში მდინარის ღმერთი ასოპეს ასული ანტიოპე ცხოვრობდა. ეს ქალი ზევსმა-მეხთამტეხმა შეიყვარა. ანტიოპეს ზევსისაგან ტყუპები შეეძინა. სახელად ზეტესი და ამფიონი უწოდა. მამის რისხვის შიშით, ზევსს ასე საიდუმლოდ რომ შეუუღლდა, ანტიოპემ ახალშობილნი კალათში ჩასვა და მთებში წაიყვანა, დარწმუნებული იყო, რომ ზევსი თავის შვილებს არ დალუპავდა. მართლაც, ზევსმა იზრუნა მათთვის. იქ, სადაც ზეტესი და ამფიონი დატოვა დედამ, მეხთამტეხმა მწყემსი გაგზავნა. მწყემსმა იპოვნა ზევსის და ანტიოპეს შვილები, თავის სახლში წაიყვანა და იშვილა. ძმები მწყემსის სახლში იზრდებოდნენ. ზეტესი და ამფიონი ბავშვობაშივე განირჩეოდნენ ხასიათით. სულ სხვადასხვა ზნე დაჰყვათ. ზეტესი ღონიერი ბავშვი იყო, ადრე ამოუდგა გვერდში მწყემსს, ჯოგებს მწყემსავდა, ამფიონი კი მშვიდი, ალერსიანი ყმანვილი დადგ, არაფერი ისე არ იზიდავდა, როგორც მუსიკა. როცა დავაჟუცდნენ, ზეტესი ძლევამოსილი გმირი და გაბედული მონადირე გახდა. ვერავინ აღემატებოდა ძალითა და სიმკვირცხლით ბრძოლის დროსა და გარეულ მხეცებზე ნადირობისას, მხოლოდ იარაღის ხმა იტაცებდა მას. ამფიონს კი, აპოლონის საყვარელ ჭაბუკს, მხოლოდ ერთი რამ ჰგვრიდა სიხარულს – ოქროსსიმებიან კითარაზე დაკვრა. ეს საკრავი ლეტოს ვერცხლისშვილდა ვაჟმა აპოლონმა აჩუქა. ამფიონი ისე საოცრად უკრავდა კითარაზე, რომ ხეებიცა და კლდეებიც კი მოძრაობაში მოყავდა.

ჭაბუკები უწინდებურად მწყემსთან ცხოვრობდნენ და არ იცოდნენ ვინ იყო მათი ნამდვილი დედ-მამა: მათი მშობელი დედა კი ამ დროს თებეს მრისხანე მეფე-დედოფლის ლიკესა და ღირკესს – ხელში იტანჯებოდა. მძიმედ შებორკილი ქალი ჩამწყვდეული ჰყავდათ დილეგში, სადაც მზის სხივი ვერ აღწევდა, მაგრამ ატიოპე ზევსმა გაათავისუფლა. თავისთავად მოეხსნა ხელ-ფეხიდან ბორკილები, გაიღო საპყრობილის კარები. ქალი მთებში გაიქცა და იმ მწყემსის ქოხში დაიმალა, სადაც მისი შვილები იზრდებოდნენ.

ძლივს მოასწრო მწყემსმა თავის ქოხში ანტიოპეს მიღება, რომ კარს მოადგა სასტიკი ღირკე, სხვა თებელ ქალებთან ერთად მთებში დიო-

ნისეს დღესასწაული გადაეხადა. მთებში რომ დაეხეტებოდა, სუროს გვირგვინით თავშემკული და ტირისით ხელში, შემთხვევით ამ მწყემსის სახლში მოხვდა. ანტიოპე რომ დაინახა, მისდამი სიძულვილმა მთელი ძალით იფეთქა უწყალო დედოფლის გულში და უბედურ ანტიოპეს და-
ლუპვა განიზრახა. უხმო ზეტესს და ამფიონს, ანტიოპეს ცილი დასწამა და ჭაბუკები დაიყოლია, რომ ასოპეს ასული დასაგლეჯად ველური ხარის რქებზე დაეკრათ. ზეტესი და ამფიონი უკვე მზად იყვნენ, დირკეს ნების ასასრულებად: დაიჭირეს ხარი და ხელი წაავლეს ანტიოპეს, მა-
გრამ აქ ანტიოპეს საბედნიეროდ მწყემსი გამოჩნდა. როგორც კი ნახა მწყემსმა, რომ შვილები მშობელ დედას გამმაგებული ხარის რქებზე აკრავენ, შეჰყვირა:

– უბედურნო, რა საშინელი დანაშაულის ჩადენა განგიზრახავთ! თვით არ იცით, რას აკეთებთ, საკუთარ დედას საშინელი წამებით კლავთ. ეს ხომ დედათქვევია!

თავზარი დაეცათ ზეტესსა და ამფიონს, როცა გაიგეს, რა საშინელი დანაშაულის ჩადენას აპირებდნენ სასტიკი დირკეს ბრძანებით. გან-
რისხებულმა ჭაბუკებმა ხელი სტაცეს დირკეს, მათ დედას ცილი რომ დასწამა, და ველურ ხარს მიაბეს რქებზე, თან უთხრეს:

– დაილუპე იმავე სიკვდილით, რომელიც ჩვენს დედას განუშზაღდე! დე, ეს იყოს შენთვის დამსახურებული სასჯელი შენი სისასტიკისა და ცილისწამებისათვის!

საშინელი სიკვდილით დაილუპა დირკე. ზეტემ და ამფიონმა დედის დენისათვის სამაგიერო გადაუხადეს მეფე ლიკესაც: მოკლეს და თებეს ტახტი ხელთ იგდეს.

თებეს მეფეები რომ გახდნენ, ძმებმა ქალაქის გამაგრება გადან-
ყვიტეს. მხოლოდ მაღალი კადმა, თებეს ციხე-სიმაგრე, იყო გამაგრე-
ბული იმ კედლით, კადმოსმა რომ შემოავლო, მთელი დანარჩენი თებე დაუცველი რჩებოდა. ძმებმა თვითონ შემოავლეს ზღუდე მთელს ქა-
ლაქს. რაოდენ განსხვავებული იყო მათი შრომა! ტიტანივით ძალოვანი ზეტესი ქვის უზარმაზარ ლოდებს ეზიდებოდა, წელზე ფეხს იდგამდა, ოფლში იწურებოდა, ამფიონი კი ქვას ხელს არ ჰკიდებდა. ქვები ოქროს-
სიმებიანი კითარის ხმას ემორჩილებოდნენ – თვითონ მოგორავდნენ და ურღვევ კედლად ეწყობოდნენ. შორს გაეარდა დიდი გმირების ზეტესა და ამფიონის სახელი, საბერძნეთის საზღვრებს იქითაც კი იცოდნენ ჰათი სახელები. თვითონ ტანტალემ, ღმერთების საყვარელმა მეფემ ამფიონს ცოლად მისცა თავისი ასული ნიობე. ზეტემ კი ეთესოს მე-
ფის პანდარეს ასული აედონე შეირთო. ნიობემ და აედონემ უბედურება ჰოუტანეს ანტიოპეს შვილების სახლს და სამეფოს.

წიგნი

ოვიდიუსის „მეტამოზოზის“ მიხედვით

თებეს მეფის ამფიონის ცოლს ნიობეს შვიდი ვაჟი და შვიდი ქალი ეყოლა. ტანტალეს ასული მეტისმეტად ამაყობდა თავისი შვილებით. ახალგაზრდა ღმერთებივით ლამაზი იყო მისი თოთხმეტივე ბავშვი. ბედნიერება, სიმდიდრე და მშვენიერი შვილები მისცეს ღმერთებმა ნიობეს, მაგრამ უმადური გამოდგა ტანტალეს ზვიადი ასული.

ერთხელ ბრმა მისან ტირესიას ასული, გრძნეული მანტო, თებეს ქუჩებში დადიოდა და თებელ ქალებს მოუწოდებდა, მსხვერპლი შეენიერათ ლეტოსა და მისი ტყუპი შვილების: ოქროსკულულებიან, შორსმტყორცნელ აპოლონისა და ქალწულ არტემიდესათვის. მანტოს მოწოდების მორჩილმა თებელმა ქალებმა თავები დაფნის გვირგვინებით შეიმკეს და ღმერთების საკურთხეველებისაკენ წავიდნენ. მხოლოდ ერთმა ნიობემ, თავისი ძლიერებითა და ღმერთების მიერ ნაბოძები კეთილდღეობით გაამაყებულმა დედოფალმა, არ ინება ლეტოს საკურთხეველზე მსხვერპლის მიტანა.

თებელი ქალები აღაშფოთა ნიობეს ქედმაღლობით აღსავსე სიტყვამ, მაგრამ მსხვერპლის შეწირვაზე ხელი არ აუღიათ. თებელი ქალები მორჩილად ლოცულობდნენ და დიდ ლეტოს შესთხოვდნენ, არ განრისხებულიყო.

ქალღმერთმა ლეტომ გაიგონა ნიობეს კადნიერი სიტყვები. იხმო თავისი შვილები აპოლონი და არტემიდე და ნიობეს უსაქციელობა შუსჩივლა:

– მძიმე შეურაცხყოფა მომაყენა მე, დედათქვენს, ტანტალეს ქედმაღალმა ასულმა. ნიობე არ მცნობს ქალღმერთად, თუმცა მხოლოდ პერას, ზევსის დიად თანამეცხედრეს ვუთმობ სახელსა და ძლიერებაში. ნუთუ არ მიუზღავთ სამაგიეროს შვილებო, და ასეთი შეურაცხყოფისათვის შურს არ იძიებთ? თუ ნიობეს დაუსჯელად დატოვებთ, ადამიანები შესწყვეენ ჩემს თაყვანისცემას, როგორც ქალღმერთისას, და

დაანგრევენ ჩემს საკურთხეველებს. ამით ხომ თქვენც შეურაცხყოთ ტანტალეს ასულმა! ხომ იცით, თავის მოკვდავ შვილებს გადარებთ თქვენ, უკვდავ ღმერთებს! სწორედ ისევე გულზვიადია, როგორც მამამისი ტანტალე!

ისართმცყორცნელმა აპოლონმა სიტყვა შეანწყვეტინა თავის დედას.

– ო, ჩქარა დაასრულე! ნულარას ამბობ! შენი საჩივრით მხოლოდ სასჯელს აგვიანებ!

– კმარა! გაჩუმდი! – შესძახა განრისხებულმა არტემიდემაც.

ღრუბლით დაბურული, წარბშეკრული და-ძმა სწრაფად დაეშვა კინთოს მწვერვალიდან და თებეს მიაშურა. მათს კაპარჭებში ოქროს ისრები ავბედიდად ჩხარუნობდნენ. მივიდნენ შვიდჭიშკრიან თებესთან. უჩინარქმნილი აპოლონი გაჩერდა გაშლილ ველზე ქალაქის კედელთან, სადაც თებელი ახალგაზრდები საბრძოლო თამაშში ვარჯიშობდნენ. როცა ღრუბლის ქულით დაფარული შორსმმუსვრელი აპოლონი ქალაქის კედლებთან შეჩერდა, ნიობეს ორი ვაჟი ისმენე და სიპილე, პორფირისფერი მოსასხამების ფრიალით გახურებულ ცხენებს მიაგელვებდნენ. უეცრად ისმენემ შეჰყვირა, აპოლონის ოქროს ისარმა მკერდი გაუპო. ოქროს სადავეები დაუშვა და უსულოდ დაეცა დედამინაზე. სიპილემაც გაიგონა აპოლონის მშვილდის ლარის მრისხანე ზუზუნი. ფეხმარდი ცხენის იმედი აქვს, იქნებ სიკვდილს გადამარჩინოსო. თავგანწირვით მიაქროლებს ველზე დაოთხილ მერანს, ისე, როგორც მეზღვაური აუშვებს ხოლმე ყველა იალქანს და ტალღებს მიარღვევს, რომ მოახლოებულ მრისხანე ღრუბელს გაერიდოს, მაგრამ დაენია ნიობეს შვილს მომაკვდინებელი ისარი: ზურგში ჩაესო, პირდაპირ კისერთან. ნიობეს შვილებს -- ფაიდიმესა და ტანტალეს ერთმანეთისათვის მაგრად მოეხვიათ მკლავები – გახურებულ ჭიდაობაში იყვნენ. გაიელვა ჰაერში ისარმა და ორივე განგმირა. სიკვდილმა ერთდროულად ჩაუქრო ორივეს თვალებში შუქი, ორივეს ერთდროულად აღმოხდა უკანასკნელი ამოსუნთქვა. მათი ძმა ალპენორე დასახმარებლად გამოეშურა. სურს წამოაყენოს, ეხვევა მათ გაციებულ გვამებს, მაგრამ ღრმად ჩაესო გულში აპოლონის ისარი და უსულოდ დაეცა თავისი ძმების გვამებს. დამასიქტონი აპოლონმა ბარძაყში, მუხლის თავს ზემოთ დაჭრა. ჭრილობიდან ისრის ამოძრობას ცდილობს ნიობეს შვილი და უეცრად მეორე ისარი ხვდება ყელში. ნიობეს უკანასკნელმა შვილმა ჭაბუკმა ილიონემ ხელები ალაპყრო და ღმერთებს შეევედრა:

– ო, ოლიმპოს ღმერთებო, შემიბრალეთ, შემიბრალეთ!

მრისხანე აპოლონს გული მოუღბო ყმანვილის ვედრებამ. მაგრამ

გვიანაა! უკვე მოწყდა ლარს გაფრენილი ისარი, შეუძლებელია მისი უკან დაბრუნება. ნიობეს უკანასკნელი ვაჟიც განგმირულია. სწრაფად მისწვდა ნიობეს ყურს დიდი უბედურების ამბავი. ცრემლმორეული მსახურები ამფიონსაც ატყობინებენ შვილების დაღუპვას.

ვერ აიტანა ასეთი უბედურება ამფიონმა, საკუთარი ხელით ჩაიცა მკერდში მახვილი.

შვილებისა და ქმრის გვამებზე დახრილი ნიობე მწარედ ქვითინებს. გაციებულ ბაგეებს უკოცნის. გულ-ლვიძლში ცეცხლი უტრიალებს. სასონარკვეთილმა ორივე ხელი ცისკენ ალაპყრო, მაგრამ წყალობას კი არ ითხოვს. უბედურებამ ვერ მოალობო გულდაბნელებული. მრისხანედ შესძახა:

– გაიხარე, სასტიკო ლეტო! იმხიარულე, ვიდრე შენი გული არ გაძლება ჩემი დარდით! შენ გაიმარჯვე, მეტოქე! ო, არა, ამას რას ვამბობ, განა შენ გაიმარჯვე? მე, უბედურს, მაინც მეტი შვილები მყავს, ვიდრე შენ, ბედნიერს! და თუმცა ჩემს გარშემო ბევრი გვამია უსულო შვილთა, მაინც დაგამარცხე, მაინც შენზე მეტი შვილი დამრჩა.

ის იყო მიწყდა ნიობეს ხმა, რომ მშვილდის ლარმა დაიზუზუნა. შიშის ზარმა მოიცვა ყველა. მხოლოდ ნიობე დარჩა მშვიდი, უბედურებამ გული გაუმაგრა. ტყუილად არ გაისმა არტემიდეს ისრის ზუზუნი. ნიობეს ერთ-ერთი ასული, ღრმა დამწუხრებული რომ იდგა ძმათა გვამებს შორის, ისრით განგმირული დაეცა. აი, ისევ ზუზუნებს ლარი და ეცემა მეორე ქალიშვილი. ექვსი ოქროს ისარი მოწყდა არტემიდეს მშვილდს, და ნიობეს ექვსი მშვენიერი ასული გდია ძირს. დარჩა მხოლოდ სულ უმცროსი ქალიშვილი. დედას მივარდა და კალთას ამოეფარა, კაბის ნაკეცებში ჩაიმალა.

დარდმა გატეხა ნიობეს გული.

– ეს უმცროსი ასული მაინც შემარჩინე დიდო ლეტო! – ევედრებოდა მწუხარებით სავსე ქალღმერთს. – ერთი მაინც დამიტოვე!

მაგრამ არ შეიბრალა ქალღმერთმა, არტემიდეს ისარმა განგმირა უმცროსი ქალიშვილიც.

დგას ნიობე, ქალიშვილებისა და ვაჟების გვამების გროვაში, თითქოს კაემანს გაუქვავებიაო. აღარ ურხევს ქარი თმებს. სახეზე წვეთი სისხლიც არ შერჩენია, აღარ აფრქვევენ სიცოცხლის ნაპერწკალს მისი თვალები, აღარა სცემს მის მკერდში გული, მხოლოდ მწუხარების ცრემლები სცვივა თვალთაგან. ცივ ქვად ექცა კიდურები. ავარდა შმაგი ქარტყილი და ნიობე თავის სამშობლოში, ლიდიამი გააქროლა. იქ, სიპილის მაღალ მთაზე დგას ქვად ქცეული ნიობე და მარად ღვრის ცხარე ცრემლებს.

ქმჩაქლე

სოფოკლეს „ტრაქინელი ქალების“, ევრიპიდეს
„ჰერაკლესა“ და პავსანიას
„ელადის აღერილობის“ მიხედვით

დაბადება და აღზრდა

მიკენში მეფობდა ელექტრიონი. ერთხელ მეფე პტერელაოსის მეთაურობით მას თავს დაესხა ტელებოელთა ტომი და ჯოგები მოსტაცა. ტელებოელებმა დახოცეს ელექტრიონის შვილები, რომელთაც გატაცებული ჯოგების დაბრუნება სცადეს. მაშინ ელექტრიონმა გამოაცხადა, ჩემს ტურფა ასულს ალკმენეს მას მიეცემ ცოლად, ვინც ჯოგებს დამიბრუნებს და ჩემი შვილების მკვლელს სამაგიეროს გადაუხდისო. გმირმა ამფიტრიონმა შეძლო ჯოგის უომრად დაბრუნება, რადგან მეფე პტერელაოსმა მოტაცებული ჯოგების დაცვა ელიდის მეფეს პოლიქსენეს დაავლა, მან კი ჯოგი ამფიტრიონს ჩააბარა. ამფიტრიონმა ჯოგები ელექტრიონს დაუბრუნა და ალკმენე შეირთო. ამფიტრიონი დიდხანს არ დარჩენილა მიკენში. საქორწინო ნადიმზე, ჯოგების გამო გამართულ დავაში, მას სიმამრი ელექტრიონი შემოაკვდა და ცოლთან ერთად მიკენიდან გაქცევა მოუხდა. ალკმენე ახალგაზრდა ქმარს უცხოეთში მხოლოდ იმ პირობით გაჰყვა, რომ იგი აიღებდა მისი მოკლული ძმების სისხლს – პტერელაოსის შვილებს გაუსწორდებოდა. ამიტომ ამფიტრიონი თებუმი ჩავიდა, სადაც მეფე კრეონტთან იპოვა თავშესაფარი, და ჯარი დაძრა ტელებოელთა წინააღმდეგ. მის არყოფნაში ალკმენეს სილამაზით მოხიბლულმა ზევსმა ამფიტრიონის სახე მიიღო და ქალს გამოეცხადა. მალე დაბრუნდა ამფიტრიონიც. პოდა, ახლა ზევსისა და ამფიტრიონისაგან ალკმენეს უნდა ეშვა ტყუპი ვაჟები.

იმ დღეს, როცა ზევსისა და ალკმენეს დიადი შვილი უნდა შობილ-

იყო, ოლიმპოზე ღმერთები შეიყარნენ. შვილის შეძენის მოლოდინით გახარებულმა ეგიდისმპყრობელმა ზევსმა ღმერთებს მიმართა:

– მომისმინეთ, ღმერთებო და ქალღმერთებო, რას გეტყვით: გული მეუბნება, რომ გითხრათ: დღეს დაიბადება დიდი გმირი და გაბატონდება ყველა თავის ნათესავზე, რომელთა გვარიც მომდინარეობს ჩემი შვილის დიდი პერსეესისაგან.

მაგრამ ზევსის მეუღლემ დედოფალმა ჰერამ, განაწყენებულმა იმით, რომ ზევსმა მოკვდავი ალკმენე შეირთო, განიზრახა ალკმენეს შვილისათვის ცბიერებით დაეკარგა პერსეესის შთამომავლობაზე ბატონობის უფლება. ჰერას უკვე დაბადებამდე სძულდა ზევსის შვილი, ამიტომ მზაკვრული განზრახვა გულის სიღრმეში ჩაიმარხა და ზევსს მიმართა:

– მართალს არ ამბობ, დიდო მეხთამტყორცნელო! არასოდეს არ შეასრულებ შენს სიტყვას! მომეცი ღმერთების დიდი, ურღვევი ფიცი, რომ პირველი, ვინც დღეს პერსეიდების გვარში დაიბადება, თავისი ნათესავების მბრძანებელი იქნება.

ზევსის გონებას სიცრუის ქალღმერთი ატე დაეუფლა, ზევსი ვერ მიუხვდა ჰერას ცბიერ განზრახვას და ურღვევი ფიცი მისცა. ჰერამ მაშინვე მიატოვა ოლიმპო და თავისი ოქროს ეტლით არგოსში ჩავიდა. იქ, ზევსის მეუღლემ დააჩქარა პერსეიდ სფენელევსის ღმერთთა სწორი ცოლის მშობიარობა, და ამ დღეს პერსეესის გვარში დაიბადა სუსტი, ავადმყოფი ბავშვი, სფენელევსის ვაჟი ევრისტევსი. სწრაფად დაბრუნდა ჰერა ნათელ ოლიმპოზე და ღრუბელთმფანტავ ზევსს მოახსენა.

– ო, ელვისმტყორცნელო მამაო ზევსო, მომისმინე! ახლა სახელოვან არგოსში პერსეიდ სფენელევსს ეყოლა ვაჟი ევრისტევსი. დღეს ის დაიბადა პირველი და პერსეესის ყველა შთამომავლის მბრძანებელიც ის უნდა გახდეს.

დანალვლიანდა დიდი ზევსი, მხოლოდ ახლა მიხვდა ჰერას მზაკვრობას. განრისხდა სიცრუის ქალღმერთ ატეზე, გონება რომ დაუბნელა. ბრაზმორეულმა თმაში ხელი ჩაავლო და ნათელი ოლიმპოდან გასტყორცნა. ღმერთებისა და ადამიანების მბრძანებელმა მატყუარა ქალღმერთს ოლიმპოზე გამოჩენა აუკრძალა. მას შემდეგ სიცრუის ქალღმერთი ატე ადამიანებს შორის ცხოვრობს.

ზევსმა თავის შვილს ბედი შეუმსუბუქა. ჰერასთან ურღვევი პირობა შეკრა, რომ მისი შვილი ევრისტევსის ძალაუფლების ქვეშ მთელი სიცოცხლე კი არ იქნება, არამედ მხოლოდ თორმეტ საარაკო გმირობას ჩაიდენს ევრისტევსის დავალებით, შემდეგ კი თავს დააღწევს მის ძალაუფლებას და უკვდავებასაც მიიღებს. მეხთამტყორცნელმა

იცოდა, რომ მრავალი დიდი საფრთხის გადალახვა მოუხდებოდა მის შვილს, ამიტომ თავის საყვარელ ასულ ათენა-პალადას უბრძანა, მფარველობა გაენია ალკმენეს ვაჟისათვის. ხშირად დანალვლიანებულია შემდეგ ზევსი, როცა ხედავდა, რა მძიმე და მომქანცველ შრომას ეწეოდა მისი შვილი სუსტი და ლაჩარი ევრისტევის ხელქვეით, მაგრამ არ შეეძლო ჰერასათვის მიცემული ფიცის გატეხა.

იმავე დღეს, როცა სფენელევის შვილი დაიბადა, ალკმენესაც შეეძინა ტყუპები: უფროსი – ზევსის ძე, თავდაპირველად ალკიდედ ნოდებული, და უმცროსი – ამფიტრიონის შვილი, იფიკლე. სწორედ ალკიდე იყო საბერძნეთის უდიდესი გმირი. გვიან მისანმა პითიამ მას ჰერაკლე უწოდა. ამ სახელით განითქვა იგი, მიიღო უკვდავება და ჩაირიცხა ნათელი ოლიმპოს ღმერთთა დასში.

ჰერა ჰერაკლეს დაბადებიდანვე სდევნიდა. როგორც კი გაიგო, ჰერაკლე უკვე დაიბადა და არტახებშია გახვეული თავის ძმა იფიკლესთან ერთად, ახალშობილი გმირის დალუპვის მიზნით ალკმენეს სამყოფელში ორი გველი შეგზავნა. უკვე ღამე იყო, როდესაც ქვენარმავლებმა ცეცხლოვან თვალთა ციმციმით ახალშობილებს მიაშურეს. უჩუმრად მიცურდნენ აკვანთან, სადაც ტყუპები იწვნენ და უკვე შემოეხვივნენ პატარა ჰერაკლეს, რათა გაეგუდათ. როდესაც ზევსის შვილმა გაიღვიძა, პატარა ხელები გაიწოდა, გველებს ჩაავლო კისერში და ისე მოუჭირა, რომ მაშინვე დაახრჩო. შეძრწუნებული ელკმენე ლოგინიდან წამოიჭრა. აკვანში რომ გველები დაინახეს, სახლში მყოფმა ქალებმა ხმამაღალი კივილი მორთეს. ყველა მისცვივდა ალკიდეს აკვანს. ქალების კივილზე ხმალამოღებული ამფიტრიონიც გამოჩნდა. ყველა აკვანს შემოეხვია და არაჩვეულებრივი სასწაული იხილეს: პატარა ახლადშობილ ჰერაკლეს ფუნთუშა ხელებში ორი უზარმაზარი გაგუდული გველი ეჭირა. ქვენარმავლები ჯერ კიდევ სუსტად იკლაკნებოდნენ ყმანვილის ხელებში. თავისი ნაშვილების ღონით განცვიფრებულმა ამფიტრიონმა მაშინვე იხმო მისანი ტირისია და ბავშვის მომავალი ამკითხვინა. გრძნეულმა ბერიკაცმა ამცნო, რამდენ დიად საგმირო საქმეს ჩაიდენს ჰერაკლე და უწინასწარმეტყველა, სიცოცხლის დასასრულს უკვდავებას მოიპოვებსო.

როცა გაიგო, რაოდენ დიდი პატივი ელოდა ალკმენეს უფროს შვილს, ამფიტრიონმა ითავა მისი აღზრდა ისე, როგორც გმირს ეკადრებოდა. მარტო ძალ-ღონის განვითარებაზე კი არა, განათლებაზეც იზრუნა. ასწავლიდნენ წერა-კითხვას, სიმღერასა და კითარაზე დაკვრას. მაგრამ ჰერაკლეს სულ არ ჰქონდა ისეთი წარმატებები მეცნიერების დარგებსა

და მუსიკაში, როგორსაც იჩენდა ჭიდაობაში, მშვილდის სროლასა და იარაღის ხმარებაში. მუსიკის მასწავლებელს, ორფევის ძმას, ლინოსს ხშირად უხდებოდა თავისი მონაფის დატუქსვა და დასჯაც კი. ერთხელ გაკვეთილის დროს ლინოსმა ჰერაკლეს გაარტყა, რადგან ძალიან გააბრაზა თავისი უყურადღებობით. გაჯავრდა ჰერაკლე, აიღო კითარა და ლინოსს თავში დაჰკრა. ყმანვილმა ჰერაკლემ ვერ გამოზომა დარტყმის ძალა და ისე მძლავრად დაჰკრა, რომ ლინოსს იქვე სული გააფრთხოვინა. ამ მკვლელობისათვის ჰერაკლე სასამართლოში მიიწვიეს. თავს რომ იმართლებდა, ალკმენეს შვილმა თქვა:

– მოსამართლეთა შორის უსამართლიანესი რადამანთე ხომ ამბობს, ყველას, ვისაც დაარტყამენ, უფლება აქვს დარტყმაზე დარტყმით უპასუხოსო!

მოსამართლეებმა ჰერაკლე გაამართლეს, მაგრამ ამფიტრიონმა, იმის შიშით, რომ მსგავსი საქციელი კვლავ არ ჩაედინა, ჰერაკლე კითერონის ტყიან მთებში ჯოგების სამწყემსავად გაგზავნა.

ჰერაკლე თებაში

ჰერაკლე კითერონის ტყეებში გაიზარდა და მკლავმაგარ ჭაბუკად იქცა. ტანადობით მთელი თავით მაღალი იყო ყველა სხვაზე, ხოლო ღონით უჩვეულოდ აღმეტებოდა ადამიანს. ერთი შეხედვით იცნობოდა მასში ზევსის შვილი, მეტადრე თვალებით, რომლებშიც რაღაც არაჩვეულებრივი, ღვთაებრივი ცეცხლი უგიზგიზებდა. ვერავინ შეედრებოდა ჰერაკლეს სამხედრო ვარჯიშში, ხოლო მშვილდსა და შუბს ისე ფლობდა, რომ მიზანს არ აცილებდა. ჯერ კიდევ ჭაბუკმა მოკლა მთათა მწვერვალებზე ბინადარი კითერონის ლომი. ჰერაკლე თავს დაესხა მძვინვარე ნადირს, დაახრჩო და ტყავი გააძრო. ეს ტყავი მოსასხამივით მოისხა ძალუმ მხრებზე. მკერდზე თათები საბელებივით შეიკრა, ხოლო ლომის თავი მუზარადის მაგივრობას უწევდა. ჰერაკლემ ნემის ქალაში ძირფესვიანად მოგლიჯა რკინასავით მაგარი იფნი, გასხიბა და უზარმაზარი კომბალი გაიკეთა. მახვილი ჰერაკლეს ჰერმესმა აჩუქა, მშვილდი და ისრები – აპოლონმა, ოქროს ჯავშანი ჰეფესტომ გამოუჭედა, ხოლო ათენამ თავისი ხელით მოუქსოვა ტანისამოსი.

დავაჟკაცებულმა ჰერაკლემ დაამარცხა ორქომენეს მეფე ერგინე, რომელსაც თებე ყოველწლიურად დიდ ხარკს უხდიდა. ერგინე ბრძო-

ლაში მოკლა, ხოლო მინიის ორქომენეს ბევრად იმაზე დიდი ხარკი დაადო, რასაც თებე იხდიდა. ამ გმირობისათვის თებეს მეფემ კრეონტმა ჰერაკლეს ცოლად მისცა თავისი ასული მეგარა, ღმერთებმა კი სამი მშვენიერი შვილი აჩუქეს.

ბედნიერად ცხოვრობდა ჰერაკლე შვიდჭიშკრიან თებეში. მაგრამ ქალღმერთ ჰერას უწინდებურად სძულდა ზევსის შვილი. ამჯერად ჰერაკლეს საშინელი სნეულება გაუგზავნა – დიდმა გმირმა გონება დაკარგა, სიგიჟე მოევლინა. ერთხელ სიშმაგემ რომ მოუარა, ანგარიშ-მიუცემლად დახოცა თავისი და, აგრეთვე, თავისი ძმის იფიკლეს შვილები. ხოლო, როცა სიგიჟემ გაუარა, უსაშველო დარდმა დაჩაგრა გმირი. უნებურად დაღვრილი უმანკო სისხლისაგან განსაწმენდად წმინდა დელფოში წავიდა და აპოლონს ჰკითხა რჩევა როგორ მოქცეულიყო. აპოლონმა უბრძანა, შენი მშობლების სამშობლო ტირინთოში წადი, ევრისტევსს ეახლე და თორმეტი წელი ემსახურო. ლეტოს შვილმა პითიას პირით ჰერაკლეს უკვდავება უწინასწარმეტყველა, თუ ევრისტევსის ბრძანებით თორმეტ საგმირო საქმეს შეასრულებდა.

ჰერაკლე ევრისტევსის სამსახურში

ჰერაკლე ტირინთოში დასახლდა და სუსტი, მხდალ ევრისტევსს ემსახურებოდა. ევრისტევსს ეშინოდა მძლეთამძლე ჰერაკლესი და მიკენში არ უშვებდა. ყველა ბრძანებას ტირინთოში თავისი შიკრიკის კოპრევსის პირით ატყობინებდა.

ნემეის ლომი

(პირველი გმირობა)

ჰერაკლეს დიდხანს არ მოუხდა ევრისტევსის პირველი დავალების ლოდინი. მეფემ ნემეის ლომის მოკლა დაავალა. ტითონისა და ექიდნას ნაშობი ეს ლომი გასაოცარი სიდიდისა იყო. ქალაქ ნემეის მახლობლად ჰქონდა ბუნაგი და მთელ იმ მიდამოებს აჩანაგებდა. ჰერაკლე გაბედულად წავიდა სახიფათო საგმირო საქმის აღსასრულებლად. ნემეაში რომ მივიდა, დაუყოვნებლივ გაეშურა ლომის ბუნაგის საძებნელად. უკვე შუადღე იყო, როცა მთის ფერდობს მიაღწია. არსად არც ერთი ცოცხალი არსება არ ჩანდა: არც მწყემსი, არც მიწის მუშა.

ყველა სულიერი გარბოდა ამ ადგილებიდან საზარელი ლომის შიშით. დიდხანს ეძებდა ჰერაკლე მთის ფერდობებსა და ხეობებში ლომს. ბოლოს, როცა მზე დასავლეთისაკენ გადაიხარა, ჰერაკლემ პირქუშ ხეობაში ბუნაგს მიაგნო. უზარმაზარ მღვიმეს ორი გამოსასვლელი ჰქონა. ჰერაკლემ ერთი მათგანი მძიმე ლოდებით ჩახერგა, მეორესთან კი ქვებს ამოფარებულმა დაუნყო ლომს ლოდინი. მწუხრის ჟამს, როცა შელამება დაიწყო, გამოჩნდა გრძელფაფრიანი ბუმბერაზი ლომი. ჰერაკლემ მშვილდის ლარი მოზიდა და სამი ისარი ზედიზედ ესროლა, მაგრამ ლომის ფოლადივით მაგარმა ტყავმა სამივე ისარი აირეკლა. მრისხანედ დაიღრიალა ლომმა, მეხის ქუხილივით გაისმა მთებში მხეცის ღმუილი. ლომი ვინრო ხეობაში იდგა, თვალებს ატრიალებდა და გამძვინვარებული ეძებდა იმ არსებას, რომელმაც ისრების ტყორცნა გაუბედა. აი, დაინახა კიდეც ჰერაკლე და თავბრუდამხვევი ნახტომებით გადაეშვა გმირისაკენ. ანაზდად გაიელვა ჰერაკლეს კომბალმა და მეხთამტეხი ძალით დაეშვა ლომის თავზე. საშინელი დარტყმით გაბრუებული ლომი დედამიწას დაენარცხა. ჰერაკლე მივარდა, მოჰხვია თავისი ძალუმი მკლავები და დაახრჩო. ბუმბერაზ მხრებში შეიგდო მოკლული ლომი და ნემეაში დაბრუნდა, ზევსს სამადლობელი მსხვერპლი შესწირა და თავისი პირველი გმირობის სამახსოვროდ შემოიღო ნემეის ასპარეზობა.

როცა ჰერაკლემ მის მიერ მოკლული ლომი მიკენში ჩაიტანა, მხდალი ევრისტეესი ამ საზარელი ნადირის დანახვაზე შიშით გაფითრდა და ლამის სული გაეპარა. მიკენის მეფე მიხვდა, რა არაადამიანური ძალის მფლობელიც იყო ჰერაკლე და მიკენის ჭიშკართან მიახლოებაც კი აუკრძალა. ხოლო როდესაც ჰერაკლეს თავისი საგმირო საქმეების საბუთები მოჰქონდა, ზარდაცემული ევრისტეესი მათ მიკიენის მაღალი კედლებიდან დასცქეროდა.

ლერნეს ჰიდრა

(მეორე გმირობა)

პირველი გმირობის შემდეგ ევრისტეესმა ჰერაკლე ლერნეს ჰიდრის მოსაკლავად გაგზავნა. ეს იყო ურჩხული, რომელსაც გველის ტანი და დრაკონის ცხრა თავი ჰქონდა. ისევე როგორც ნემეის ლომი, ჰიდრაც ტითონისა და ექიდნას ნაშიერი იყო. ქალაქ ლერნეს მახ-

ლობლად საშინელ ჭაობში ცხოვრობდა. ხშირად გამოდიოდა თავისი ბუნაგიდან, მთელ ჯოგებს აჩანაგებდა და გარშემო ყველაფერს აოხრებდა. ცხრათავიან ჰიდრასთან ბრძოლა ძნელი იყო, რადგანაც ერთი თავი უკვდავი ჰქონდა. ჰერაკლე ლერნეში იფიკლეს შვილის იოლაოსის თანხლებით გაეშურა. ქალაქ ლერნეს ჭაობს რომ მიუახლოვდა, იოლაოსი ქალაში ეტლთან დატოვა, თვითონ კი ჰიდრას საძებნელად წავიდა. ჭაობით გარშემორტყმულ გამოქვაბულში იპოვნა და წინასწარ ნალვერდალივით გავარვარებული ისრები სეტყვასავით დაუშინა. ჰერაკლეს ისრებმა ჰიდრა გააცოფეს. გამოქვაბულის წყვიდადიდან გამოძვრა, მბზინავი ქერტლით დაფარული სხეულის გრეხვით უზარმაზარ კუდზე შედგა და უკვე გმირს უნდა სცემოდა, მაგრამ ასახტომად გამზადებულ მრისხანე ურჩხულს ზევსის შვილმა ფეხი დაადგა და დედამიწას დააკრა. ჰიდრა კუდით შემოეგრავნა ჰერაკლეს ფეხებს და ცდილობდა როგორმე წაექცია. ურყევ კლდე-სავით იდგა გმირი და თავისი მძიმე კომბლის დაკვრით ჰიდრას ზედიზედ უჩერქავდა თავებს. ქარიშხალივით წიოდა ჰაერში დევგმირის კომბალი. ჰიდრას ზედიზედ ეცლებოდა თავები, მაგრამ ურჩხული ჯერ კიდევ ცოცხალი იყო. უეცრად ჰერაკლემ შენიშნა, რომ ყოველი მოსხეპილი თავის ადგილზე ჰიდრას ორი თავი ამოსდიოდა. ჰიდრას დამხმარეც გამოუჩნდა. ჭაობიდან ურჩხულისოდენა კიბორჩხალა ამოძვრა და უზარმაზარი მარნუხებით გმირს ორსავე ფეხში ჩაეჭიდა. მაშინ ჰერაკლემ საშველად თავისი მეგობარი იოლაოსი იხმო. იოლაოსმა უზარმაზარი კიბორჩხალა მოკლა, მახლობელი ქალის ნაწილს ცეცხლი წაუკიდა და ხეთა მოგიზგიზე ღეროებით სწავდა ჰიდრას კისერს, რომელზედაც ჰერაკლე თავებს აცლიდა კომბლის დაკვრით. ჰიდრას ახალ-ახალი თავები აღარ ეზრდებოდა. სულ უფრო და უფრო სუსტ წინააღმდეგობას უწევდა ზევსის შვილს. ბოლოს ჰიდრას უკვდავი თავიც მოწყდა კისერს და მიწაზე დაგორდა. საოცარი ჰიდრა დამარცხდა, ღრმად ჩამარხა მიწაში მისი უკვდავი თავი გამარჯვებულმა ჰერაკლემ და ზედ უზარმაზარი კლდე დაადგა, რომ ველარასოდეს გამოსულიყო დღის სინათლეზე. შემდეგ დიდმა გმირმა ჰიდრას მუცელი გაუჭრა და თავისი ისრები მის ნალველში ამოავლო. მას შემდეგ ჰერაკლეს ისრით მიყენებული ჭრილობა განუკურნებელი იყო. უდიდესი ზეიმით დაბრუნდა ჰერაკლე ტირინთოში. მაგრამ იქ უკვე ევრისტეისის მორიგი დავალება ელოდა.

სტიმფალიის ფრინველები

(მესამე გმირობა)

ევრისტევსმა ჰერაკლეს ამჯერად სტიმფალიის ფრინველთა გაჟლეტა დაავალა. ამ ფრთოსნებმა თითქმის უდაბნოდ აქციეს არკადიის ქალაქ სტიმფალიის მთელი გარეუბნები. თავს ესხმოდნენ ადამიანებსა და ცხოველებს, სპილენძის კლანჭებით გლეჯდნენ და ჭამდნენ. მაგრამ ყველაზე უფრო საშინელი ის იყო, რომ მათ ფრთები მაგარი ბრინჯაოსი ჰქონდათ და, ჰაერში რომ აფრინდებოდნენ, შეეძლოთ ისარივით დაეშინათ მისთვის, ვინც მათზე – ამ კაციჭამია ფრინველებზე თავდასხმას განიზრახავდა. გაუჭირდებოდა ჰერაკლეს ევრისტევსის ამ დავალების შესრულება, მებრძოლი ათენა-პალადა რომ არ დახმარებოდა, ათენამ გმირს, ღმერთ ჰეფესტოს გამოჰყვავილილი ორი სპილენძის ბოჭანი მისცა. უბრძანა მაღალ სერზე დამდგარიყო იმ ტყის მახლობლად, სადაც სტიმფალიის ფრინველები ბუდობდნენ, და ბოჭანთა ზრიალზე აშლილი მტაცებლები ისრებით დაეხოცა. ჰერაკლე ასეც მოიქცა. სერზე ავიდა, დაჰკრა ბოჭანი და ისეთი გამაყრუებელი ზრიალი ატყდა, რომ თავზარდაცემული ფრთოსნების გუნდი მყისვე აფრინდა და შიშით დარეგბინებული ტყის თავზე დატრიალდა. სეტყვასავით დაუშინეს დედამიწას ისარივით წვეტიანი ფრთები, მაგრამ სერზე მდგომ ჰერაკლეს ერთიც არ მოხვედრია. გმირმა მშვილდი აიღო და ფრინველებს მომაკვდინებელი ისრები დაუშინა. შეშინდნენ სტიმფალიის ფრინველები, მაღლა ღრუბლებში აფრინდნენ და თვალთაგან დაიკარგნენ. ისინი შორს გაცვილდნენ საბერძნეთის საზღვრებს, ევქსინის პონტოს მიაშურეს, და აღარასოდეს დაბრუნებულან სტიმფალიის მიდამოებში. ასე შეასრულა ჰერაკლემ ევრისტევსის დავალება და ტირინთოში დაბრუნდა, მაგრამ დაუყოვნებლივ მოუხდა წასვლა კიდევ უფრო დიდი საგმირო საქმის მოსახდენად.

კარინეს ფურ-ირემი

(მეოთხე გმირობა)

ევრისტევსმა იცოდა, რომ არკადიაში, ადამიანთა დასასჯელად ქალღმერთ არტემიდეს გამოგზავნილი მშვენიერი ფურ-ირემი ცხოვრობდა და მთელს მხარეში ველ-მინდვრებს აოხრებდა. ევრისტევს-

მა ჰერაკლეს ამ ირმის ცოცხლად შეპყრობა და მიკენში ჩამოყვანა უბრძანა. ეს ფურ-ირემი არაჩვეულებრივად ლამაზი იყო, ოქროს რქები და სპილენძის ჩლიქები ჰქონდა. ქარის მსგავსად დაჰქროდა არკადიის მთებსა და ველებში, არასდროს არ იცოდა დაღლა. მთელი წელიწადი დასდევდა ჰერაკლეს ამ ფურ-ირემს. მთებსა და ველებზე მიფრინავდა ნადირი, უფსკრულებზე ხტებოდა, მდინარეებზე ცურვით გადადიოდა. სულ უფრო და უფრო შორეულ ჩრდილოეთში მიიწევდა ირემი. გმირიც არ ჩამორჩებოდა, კვალდაკვალ მისდევდა და თვალთაგან არ კარგავდა. ბოლოს ირმის დევნაში ჰერაკლემ უკიდურეს ჩრდილოეთს ჰიპერბორეელთა ქვეყანასა და ისტროსის სათავეს მიაღწია. აქ ფურ-ირემი შეჩერდა. გმირს უნდოდა ხელით შეეპყრო, მაგრამ გაუსხლტა და ისარივით დაეშვა უკან სამხრეთისაკენ. დევნა ისევ თავიდან დაიწყო. მხოლოდ არკადიაში დაენია გმირი ფურ-ირემს. ასეთი დევნის შემდეგაც კი შემორჩა ღონე მშვენიერ ნადირს. შეპყრობის იმედი რომ დაკარგა, ჰერაკლემ თავის აუცდენელ ისრებს მიმართა. ოქროსრქიანი ირემი ფეხში დაჭრა და მხოლოდ მაშინ მოახერხა მისი შეპყრობა. ირემი მხრებზე შეიგდო და უკვე მიკენისაკენ წასვლას აპირებდა, როცა წინ განრისხებული არტემიდე წარუდგა და უთხრა:

– განა არ იცოდი, ჰერაკლე, რომ ეს ფურ-ირემი ჩემია? რისთვის მომაყენე შეურაცხყოფა და დაჭერი ჩემი საყვარელი ნადირი? განა არ იცი, რომ წყენას არავის ვაპატიებ? ან იქნებ, ფიქრობ, რომ ოლიმპოს ღმერთებზე ძლიერი ხარ?

მოკრძალებით ახარა თავი ჰერაკლემ მშვენიერი ქალღმერთის წინაშე და მიუგო:

– ო, ლეტოს დიადო ასულო, ნუ დამდებ ბრალს! არასოდეს არ მიმიყენებია შეურაცხყოფა უკვდავ ღმერთებისათვის, რომლებიც ოლიმპოზე ცხოვრობენ. ყოველთვის თაყვანსა ვცემდი ზეცის მკვიდრთ, შესაწირავს ვწირავდი და არასოდეს არ დამისახავს თავი მათ თანატოლად, თუმცა თვით მეხთამტყორცნელი ზევსის შვილი ვარ. ჩემი ნებით კი არ დავდევი ფურ-ირემს, არამედ ევრისტევსის ბრძანებით. თვით ღმერთებმა მიბრძანეს მისი სამსახური და არ შემიძლია ევრისტევსს არ დავემორჩილო!

არტემიდემ ჰერაკლეს დანაშაული აპატია. მეხთამტყორცნელის ძემ მიკენში ცოცხლად ჩაიყვანა კერინეს ფურ-ირემი და ევრისტევსს მიუყვანა.

ერიმანთოს ტახი და ბრძოლა კენტავრებთან

(მეხუთე გმირობა)

სპილენძისჩლიქებიან ფურ-ირემზე ნადირობის შემდეგ, რაც მთელი წელი გაგრძელდა, ჰერაკლეს დიდხანს როდი მოუხდა დასვენება. ევრისტევსმა დაავალა, ერიმანთოს ტახი მოკალიო. ეს საარაკო ძალის ტახი ერიმანთოს მთაზე ცხოვრობდა და ქალაქ პსოფისის მიდამოებს აოხრებდა. ადამიანებსაც არ აძლევდა გასაქანს, უზარმაზარი ეშვებით ფატრავდა, თუ კი სადმე მოიხელთებდა. ჰერაკლე ერიმანთოს მთისკენ გაეშურა. გზად ბრძენი კენტავრი ფოლოსი ინახულა. ფოლოსმა პატივით მიიღო ზევსის შვილი და ნადიმი გაუმართა. ნადიმის დროს კენტავრმა თავი ახადა დიდ ქვევრს, რათა გმირს უკეთ გამასპინძლებოდა. შორს მოეფინა საკვირველი ღვინის სურნელება. სხვა კენტავრებმაც იგრძნეს ეს სურნელება. საშინლად განრისხდნენ ფოლოსზე იმისთვის, რომ ეს ქვევრი გახსნა. ღვინო მარტო ფოლოსს არ ეკუთვნოდა – იგი ყველა კენტავრის იყო. კენტავრები ფოლოსის საცხოვრებელთან მოვარდნენ და მოულოდნელად წაადგნენ თავს მხიარულად მოქეიფე ჰერაკლესა და მის მასპინძელს, რომელთაც თავები სუროს გვირგვინებით შეემკოთ. ჰერაკლე არც კი შეაკრთო კენტავრების დანახვამ. სწრაფად წამოიჭრა და თავდამსხმელთ უზარმაზარი მოგიზგიზე მუგუზლები დაუშინა. კენტავრებმა გაქცევა იკადრეს, ჰერაკლემ შხამიანი ისრები დაადევნა და ბევრი დახოცა, მალეამდე სდია, იქ კენტავრებმა თავი შეაფარეს ჰერაკლეს მეგობარს, კენტავრებს შორის უბრძენეს ქირონს. მაშინვე მოვარდა ჰერაკლეც და მღვიმეში შეიჭრა. ბრაზმორეულმა მოზიდა მშვილდი, გაიელვა ჰაერში ისარმა და ერთ-ერთ კენტავრს მუხლში ჩაესო. მტერი კი არ დაჭრა ჰერაკლემ, არამედ თავისივე მეგობარი ქირონი. გამოუთქმელი დარდით აღივსო ჰერაკლე, როცა გაიგო, რომ მეგობარი დაჭრა. მაშინვე მივიდა და ჭრილობის შეხვევას შეუდგა, მაგრამ ვერაფრით უშველიდა მეგობარს, ჰერაკლემ იცოდა, რომ ჰიდრას ნაღველში ამოვლებული ისრით დაკოდილის საშველი არსითაა, ასეთი ჭრილობა განუკურნებელია. ქირონმაც იცოდა, რომ ტანჯვით სიკვდილი ელოდა. ჭრილობისაგან რომ არ დატანჯულიყო, კენტავრი ქირონი თავისი ნებით ჩავიდა ჰადესის პირქუშ სამეფოში.

ღრმად დამწუხრებულმა ჰერაკლემ ქირონი დატოვა და მალე მიაღწია ერიმანთოს მთას. იქ ხშირ ტყეში ნახა მრისხანე ტახი და ყვირილ-

ით გამოავდო ტყიდან. დიდხანს სდია, ვიდრე მთის მწვერვალზე ღრმა თოვლში არ მიიმწყვდია. აქ ტახი თოვლში ჩაეფლო, ჰერაკლე მივარდა, შეკრა და ცოცხლად ჩაიყვანა მიკენში. როცა ევრისტევსმა ცოცხალი ბუმბერაზი ტახი ნახა, შიშით ბრინჯაოს დიდ ჭურჭელში დაიმალა.

მეფე ავგიეს ბოსალი

(მეექვსე გმირობა)

მალე ევრისტევსმა ჰერაკლეს ახალი დავალება მისცა. ნაკელისაგან უნდა გაენმინდა ელიდის მეფის, სხივოსანი ჰელიოსის შვილის, ავგიეს უზარმაზარი ბოსლები. მზის ღმერთმა თავის შვილს განუზომელი სიმდიდრე მისცა. განსაკუთრებით რიცხვმრავალი იყო მისი ჯოგი. თოვლივით ქათქათა ფეხებიანი სამასი ხარი ჰყავდა, ორასი – სიდონის პორფირივით წითელი ხარი, ღმერთ ჰელიოსისადმი მიძღვნილი თორმეტი გედივით თეთრი ხარი და ერთიც, არაჩვეულებრივი სილამაზით გამორჩეული, ვარსკვლავსავით მოციმციმე ხარი. ჰერაკლემ ავგიეს სიტყვა მისცა, ერთ დღეში გაგინმენდ შენს უზარმაზარ ბოსელს, თუ შენი ჯოგის მეათედს მომცემო. ავგიე დათანხმდა. რადგან ერთ დღეში ასეთი საქმის შესრულება შეუძლებლად მიაჩნდა. ჰერაკლემ მოანგრია ბოსლის ზღუდის ორი მოპირდაპირე კედელი და წლობით გაუსუფთავებელ თავლაში ორი მდინარე – ალფეიოსი და პენეოსი მიუშვა. ამ მდინარეთა წყალმა ერთ დღეში წაიღო ბოსლებში დაგროვილი მთელი ნაკელი, მერე კი ჰერაკლემ კედლები ისევ ააშენა. როცა ჰერაკლე ავგიეს ეახლა და დაპირებული გასამრჯელო მოსთხოვა, ამაყმა მეფემ უარით გაისტუმრა და ჰერაკლეს ტირანთოში ხელცარიელს მოუხდა დაბრუნება.

დიდმა გმირმა ელიდის მეფეს სამაგიერო გადაუხადა. რამდენიმე წლის შემდეგ, როცა თავი დაიხსნა ევრისტევსის სამსახურიდან, დიდძალი ჯარით მის სამფლობელოში შეიჭრა, სისხლისმღვრელ ბრძოლაში დაამარცხა ავგიე და თავისი მომაკვდინებელი ისრით სიცოცხლეს გამოასალმა. გამარჯვების შემდეგ ჰერაკლემ შეკრიბა ჯარი, ქალაქ პისასთან თავი მოუყარა მდიდარ ალაფს, მსხვერპლი შესწირა ოლიმპოს ღმერთებს და დასაბამი მისცა ოლიმპიურ ასპარეზობებს, რასაც ამიერიდან მთელ საბერძნეთში ყოველ ოთხ წელიწადში ერთხელ მართავდნენ იმ წმინდა ველზე, სადაც თვით ჰერაკლემ თავისი ხელით

მოაშენა ათენა-პალადასადმი მიძღვნილი ზეთისხილის ხეები.

ჰერაკლემ შური იძია ავგიეს ყველა მოკავშირეზეც. მეტადრე ცუდი დღე დადგა პილოსის მეფე ნელევსს. ჰერაკლე ლაშქრით მიადგა პილოსს, აიღო ქალაქი და მოკლა ნელევსი და მისი თორმეტი შვილი. ვერ გადარჩა ვერც მეფისწული პერიკლიმენე, რომელსაც ზღვათა მბრძანებელმა პოსეიდონმა ლომად, გველად და ფუტკრად გადაქცევის უნარი მიანიჭა. ჰერაკლემ იგი მაშინ მოკლა, როცა ფუტკრად ქცეული მეფისწული ჰერაკლეს ეტლში შებმულ ცხენს დააჯდა. გადარჩა ნელევსის მხოლოდ ერთი შვილი – ნესტორი. შემდეგში ნესტორმა ბერძენთა შორის სახელი განითქვა თავისი საგმირო საქმეებითა და დაუშრეტელი სიბრძნით.

კრეტის ხარი

(მეშვიდე გმირობა)

ევრისტევისს მეშვიდე დავალების შესასრულებლად ჰერაკლეს საბერძნეთის დატოვება და კუნძულ კრეტაზე გადასვლა მოუხდა. ევრისტევისმა ჰერაკლეს კრეტის ხარის შეპყრობა და მიკენში ჩამოყვანა დაავალა. ეს ხარი ევროპის შვილს კრეტის მეფე მინოსს, მინისმრყეველმა პოსეიდონმა გაუგზავნა. მინოსს ის მსხვერპლად უნდა შეეწირა პოსეიდონისათვის. მაგრამ მინოსს დაენანა სამსხვერპლოდ ასეთი მშვენიერი ხარის დაკვლა, თავის ჯოგში დაიტოვა, მის ნაცვლად კი ზღვის ღმერთს მსხვერპლად ერთ-ერთი თავისი ხარი მიუძღვნა. პოსეიდონი განრისხდა და ზღვიდან გამოსული ხარი გააგდია. მთელს კუნძულზე დაჰქროდა გადარეული ხარი და თავის გზაზე ყველაფერს ანადგურებდა. დიდმა გმირმა ჰერაკლემ ხარი შეიპყრო და მოათვინიერა. მერე ზურგზე შეაჯდა და კრეტიდან პელოპონესში გასცურა. ჰერაკლემ ხარი მიკენში ჩაიყვანა, მაგრამ ევრისტევისს შეეშინდა პოსეიდონის ხარის თავის ჯოგში დატოვება და თავისუფლად გაუშვა. თავისუფლება რომ იგრძნო, ხარი ისევ გაშმაგდა, გაიქცა, მთელი პელოპონესი გადასერა ჩრდილოეთისაკენ და ატიკაში მარათონის ველზე ჩავიდა. იქ ხარი საბერძნეთის დიდმა გმირმა თეზევსმა მოკლა.

დიომედეს მერნები

(მერვე გმირობა)

კრეტის ხარის მოთვინიერების შემდეგ, ევრისტევის დავალებით ჰერაკლეს ჩასვლა მოუხდა თრაკიაში ბისტონთა მეფე დიომედესთან. ამ მეფეს ჰყავდა საარაკო ძალისა და სილამაზის მერნები, რომლებიც რკინის ჯაჭვებით იყვნენ მიბმული სადგომთან, რადგან არავითარ ბორკილს არ შეეძლო მათი დაკავება. მეფე დიომედე ამ მერნებს ადამიანის ხორციით კვებავდა. შეუბრალებლად უგდებდა შესაჭმელად ყველა უცხოელს, რომელსაც მის სამეფოს საზღვრებთან ქარიშხალი გადმოაგდებდა. აი, თრაკიის ამ მეფეს ესტუმრა ჰერაკლე თავისი თანამგზავრების თანხლებით. დიომედეს მერნებს დაეუფლა და თავის გემზე აიყვანა. ნაპირზე თვით დიომედე დაენია, თან ბისტონების ამაღა ახლდა. ჰერაკლემ მერნების დაცვა თავის საყვარელ აბდეროსს, ჰერმესის შვილს, დაავლა, თვითონ კი დიომედეს შეება. ცოტა მეომარი ახლდა ჰერაკლეს, მაგრამ დიომედე მაინც დამარცხდა და ბრძოლაში დაეცა. ჰერაკლე დაბრუნდა ხომალდზე. რა განუზომელი იყო მისი მწუხარება, როცა ნახა, რომ მისი საყვარელი აბდეროსი მერნებს დაეგლიჯათ. ჰერაკლემ თავის ძვირფას მხლებელს მეფური გასვენება მოუწყო, მის საფლავზე მაღალი ბორცვი აღმართა და საყვარელი მეგობრის პატივსაცემად აბდეროსი უწოდა. დიომედეს მერნები კი ევრისტევის მიჰგვარა, მან მათი გაშვება ბრძანა. ველური მერნები ლიკეონის მთებში გაიქცნენ და იქ, უსიერ ტყეებში, გარეულმა მხეცებმა დაგლიჯეს.

ჰერაკლე აღმეტესან

ძირითადად მოთხრობილია ევრიპიდეს ტრაგედიის „ლაკესტიდას“ მიხედვით

როცა ჰერაკლე გემით თრაკიის ნაპირებისაკენ მეფე დიომედეს მერნების გასატაცებლად მიცურავდა, გზად თავის მეგობარ მეფე აღმეტესთან შევლა განიზრახა, რადგან გზა სწორედ მის სამეფო ქალაქ ფერესთან გადიოდა.

მძიმე დროს ესტუმრა ჰერაკლე აღმეტეს. განუზომელი დარდი მეფობდა მის სასახლეში. სასიკვდილოდ იყო განწირული მისი ცოლი ალ-

კესტიდა. ოდესღაც ბედისწერის ქაღალმერთებმა, დიდმა მოირებმა, აპოლონის თხოვნით იწინასწარმეტყველეს, რომ მეფე ადმეტე სიკვდილს გადარჩებოდა, თუ მისი სიცოცხლის უკანასკნელ საათს ვინმე დათანხმდებოდა მის მაგიერ ჰადესის პირქუშ სამეფოში საკუთარი ნებით ჩასვლას. როცა სიკვდილის წუთი დადგა, მეფე ადმეტემ ძლიერ მოხუცებულ მშობლებს სთხოვა, რომელიმე მათგანი ჩასულიყო მის მაგიერ აჩრდილთა სამეფოში. მაგრამ მშობლებმა უარი უთხრეს. ფერეს არც ერთმა მცხოვრებმა არ ისურვა მეფის ნაცვლად სიკვდილი. მაშინ ახალგაზრდა, მშვენიერმა ალკესტიდამ გადანწყვიტა საყვარელი ქმრის სანაცვლოდ მსხვერპლად საკუთარი თავი მიეტანა. იმ დღეს, როცა ადმეტე უნდა მომკვდარიყო, სასიკვდილოდ გაემზადა მისი ცოლი: ტანი დაიბანა, სამგლოვიარო სამოსელი ჩაიცვა და სათანადო სამკაულები გაიკეთა. სახლის კერასთან მივიდა და ოჯახური ბედნიერების მომნიჭებელ ქაღალმერთ ჰესტიას მხურვალე ლოცვით მიმართა:

– ო, დიდო ქაღალმერთო, უკანასკნელად ვიყრი მუხლს შენს წინაშე. გვედრები, დაიფარე ჩემი ობლები, მე ხომ დღეს უნდა ჩავიდე პირქუშ ჰადესის სამეფოში. ო, ნუ მოკლავ მათ მაინც ისე უდროოდ, როგორც მე ვკვდები! გაამდიდრე და გააბედნიერე აქ, მშობელ მხარეში.

შემდეგ ალკესტიდამ ყველა საკურთხეველი მოიარა და მირტის რტოებით შემოსა.

ბოლოს თავის მოსასვენებელში შებრუნდა და ცრემლთა ფრქვევით სარეცელზე დაეშვა. მივიდნენ შვილები – ვაჟი და ქალი, მწარედ ტიროდნენ დედის მკერდს ჩაკრულნი, ტიროდნენ ალკესტიდან მოახლეებიც. სასონარკვეთილმა ადმეტემ ხელი მოჰხვია ახალგაზრდა ცოლს და ევედრებოდა, ნუ მიმატოვებო. უკვე მზადაა სასიკვდილოდ ალკესტიდა. უკვე უახლოვდება უჩუმრად და ფეხაკრეფით ფერეს მეფის სასახლეს ადამიანებისა და ღმერთებისათვის საძულველი სიკვდილის ღმერთი თანატოსი, რათა ალკესტიდას მახვილით შეაჭრას თმის კულულები. თვით ოქროსკულულებიანი აპოლონი შეეხვეწა თანატოსს გაეგრძელებინა მისი საყვარელი ადმეტეს ცოლის სიცოცხლის დღე, მაგრამ უღმობელია თანატოსი. გრძნობს ალკესტიდა სიკვდილის მოახლოებას. შეძრწუნებულმა შესძახა:

– ო, უკვე მიახლოვდება ქარონის ორნიჩბიანი ნავი, და მრისხანე ხმით მიყვირის მიცვალებულთა სულების გადამყვანი, ნავის მმართველი: „რას აყოვნებ? იჩქარე, იჩქარე! დრო არ ითმენს! ნუ გვაფერხებ. ყველაფერი მზადაა! იჩქარე!“ ო, გამიშვით! ფეხები მისუსტდება. სიკ-

დილი მიახლოვდება. შავი ღამე მიჩრდილავს თვალთა მზერას! ო, შვილებო, შვილებო! უკვე აღარ არის ცოცხალი დედათქვენი! იყავით ბედნიერი! ადმეტე, ჩემს საკუთარ სიცოცხლეზე ძვირფასად მიმაჩნდა შენი სიცოცხლე. დაე, შენ გინათოს ჩემს ნაცვლად ცხოველმა მზემ. ადმეტე, ჩემზე ნაკლებად არ გიყვარს ჩვენი შვილები. ო, ნუ მოიყვან სახლში დედინაცვალს, შვილებს დამიჩაგრავს!

იტანჯება უბედური ადმეტე.

– სიცოცხლის მთელი სიხარული თან მიგაქვს, ალკესტიდა! – შესძახა მან. მთელი სიცოცხლე ვიდარდებ შენზე. ო, ღმერთებო, ღმერთებო, რა მეუღლეს მართმევთ!

– მშვიდობით! უკვე საუკუნოდ მეხუჭება თვალები. მშვიდობით, შვილებო! ახლა არარაობა ვარ. მშვიდობით, ადმეტე! – ძლივს გასაგონად ამბობს ალკესტიდა.

– ო, შემომხედე თუნდაც კიდევ ერთხელ! ნუ მიატოვებ შვილებს! ო, მეც მომკალით! – მიმართავს თვალცრემლიანი ადმეტე.

თვალები ეხუჭება ალკესტიდას, სხეული უცივდება, გარდაიცვალა კიდეც. უნუგეშოდ დასტირის მიცვალებულს ადმეტე და მწარედ ჩივის თავის ბედზე. ბრძანებას იძლევა, საკადრისი გასვენება მოუწყონ. შვიდი თვე იგლოვოს ყველამ მთელს ქალაქში ქალთა შორის სწორუპოვარი ალკესტიდა. მართლაც, მთელი ქალაქი ძაძებშია – ყველას უყვარდა დედოფალი ალკესტიდა.

ალკესტიდას ნებტს აკლდამაში გასასვენებლად ამზადებდნენ, როცა ქალაქ ფერეიში ჰერაკლე ჩამოვიდა. მან ადმეტეს სასახლეს მიაშურა, თავისი მეგობარი ჭიშკართან ნახა. პატივით შეხვდა ადმეტე ეგიდისმპყრობელი ზევსის შვილს. ადმეტეს არ უნდა გმირის დანაღვლიანება და ცდილობს დარდი დაფაროს. მაგრამ ჰერაკლემ მაშინვე შეატყო, რომ ღრმა მწუხარებას მოუცავს მისი მეგობარი, და კაემნის მიზეზი ჰკითხა. ადმეტემ გაურკვეველი პასუხი მისცა და ჰერაკლემ იფიქრა, რომ გარდაიცვალა ვიღაც შორეული ნათესავი, მამის სიკვდილის შემდეგ ადმეტემ რომ შეიკედლა. მეფე თავის მსახურთ უბრძანებს გმირი სტუმრებისათვის განკუთვნილ ოთახში შეიყვანონ და საკადრისი ნადიმი მოუწყონ, ხოლო საქალებო მხარე ჩაგმანონ, რათა დარდის გამომხატველი კვნესის ხმა არ მისწვდეს ჰერაკლეს სმენას. ჰერაკლემ არ იცის, რა მძიმე მწუხარებას მოუცავს მისი მეგობარი და მხიარულად ნადიმობს ადმეტეს სასახლეში. ზედიზედ ცლის სასმისებს. უჭირთ მსახურებს მხიარული სტუმრის გართობა – მათ ხომ იციან, რომ აღარაა მათი საყვარელი დედოფალი ცოცხალ-

თა შორის. რა გულმოდგინებით არ ცდილობენ შეასრულონ ადმეტეს ბრძანება, დაფარონ მწუხარება, მაგრამ ჰერაკლე მაინც ამჩნევს მათ თვალეში ცრემლებს და სახეზე კაეშანს. ერთ-ერთ მსახურს უხმობს, ჩემთან დაჯექი და ერთად ვიქეიფოთ, ღვინო დარდს გაგიქარვებს და შუბლზე კაეშნის ნაოჭებს გაგიფანტავსო, მაგრამ მსახური უარზეა. მაშინ ხვდება ჰერაკლე, რომ მძიმე უბედურება დასტეხია ადმეტეს სასახლეს. მსახურს ეკითხება, რა დაემართა ჩემს მეგობარსო, და ბოლოს ისიც გატყდა:

– ო, უცხოელო, დღეს ადმეტეს ცოლი ჰადესის სამეფოში წავიდა.

დანაღვლიანდა ჰერაკლე. გული მოუკვდა, რომ სუროს გვირგვინით შემკული ნადიმობდა და მხიარულად მღეროდა იმ სახლში, რომელსაც ასეთი დიდი უბედურება დაატყდა. მერე გადანყვიტა მადლობა მაინც ეთქვა ადმეტესათვის, რომელიც თავს დატეხილი უბედურების მიუხედავად ასე გულუხვად გაუმასპინძლდა. ანაზ-დად დიდი გმირის გულში მომწიფდა გადანყვეტილება – სიკვდილის ღმერთისათვის ხელიდან გამოეგლიჯა მისი ნადავლი ალკესტიდა.

მსახურისაგან გაიგო, სად იყო ალკესტიდას აკლდამა და ფიცხლად გაეშურა იქით. სამარხის უკან მიიმალა და უცდის, როდის მოფრინდება თანატოსი სამსხვერპლო სისხლის დასაღვევად. აი, გაისმა თანატოსის შავი ფრთების ხმაური, სამარის სუსხმა დაჰქროლა, მოფრინდა თანატოსი და ბაგეებით დააცხრა სამსხვერპლო სისხლს. ჰერაკლე საფრიდან გამოვარდა და თავს დაესხა თანატოსს. ძალუმი მკლავები მოჰხვია და გაიმართა საშინელი ორთაბრძოლა. მთელი ძალ-ღონე დაძაბა ჰერაკლემ, სიკვდილის ღმერთთან შეებულმა. თავისი გაძვალტყავებული ხელები მოუჭირა თანატოსმა, მკერდი შეუკუმშა და ყოვლისგამყინავ ამონასუნთქს სახეში აფრქევებს, ხოლო მისი ფრთებიდან გმირს სიკვდილის სუსხი ეცემა. მაგრამ ზევსის უძლეველმა შვილმა მაინც დაამარცხა თანატოსი. შეკრა და გამოსასყიდის სახით ალკესტიდასათვის სიცოცხლის დაბრუნება მოსთხოვა. თანატოსმა ჰერაკლეს ადმეტეს ცოლის სიცოცხლე აჩუქა და დიდმა გმირმა დედოფალი ქმარს მიჰგვარა.

ადმეტე კი, ცოლის გასვენების შემდეგ სასახლეში მობრუნებული, მწარედ დასტიროდა საყვარელ მეუღლეს. უმძიმდა დაცარიელებულ სასახლეში დარჩენა. საით წავიდეს? შურს მიცვალებულთა. სიცოცხლე შესძულდა. სიკვდილს უხმობს. მთელი მისი ბედნიერება თანატოსმა გაიტაცა და ჰადესის სამეფოში წაიღო. რა უნდა იყოს მისთვის საყვარელი ცოლის დაკარგვაზე მძიმე! ნანობს, რომ ალ-

კესტიდამ არ ისურვა მისი წაყვანა, თორემ მაშინ სიკვდილი ორივეს შეაერთებდა, ორ ურთიერთის ერთგულ სულს მიიღებდა ჰადესი, ერთის ნაცვლად. ერთად გადასცურავდნენ ეს სულები აქერონტს. უეცრად დამნუხრებულ ადმეტეს ჰერაკლე წაადგა თავს. ხელით მოჰყავდა რიდით დაფარული ქალი. ჰერაკლე სთხოვს ადმეტეს, შენთან სასახლეში ჩემს დაბრუნებამდე დაიტოვე ეს ქალი, რომელიც ნადავლად მერგო მძიმე ბრძოლაშიო. ადმეტე უარზეა. ჰერაკლეს სთხოვს ქალი ვინმე სხვას მიჰგვაროს. დამიმძიმდება სასახლეში სხვა ქალის ხილვა მას შემდეგ, რაც დავკარგე ის, ვინც ასე მიყვარდაო. ჰერაკლე თავისას არ იშლის და კიდევ მოითხოვს ადმეტემ თავისი ხელით შეიყვანოს სასახლეში ეს ქალი. ჰერაკლე მეფის მსახურებს არ აძლევს ნებას ხელით შეეხონ მის მიერ მოყვანილ მანდილოსანს. ბოლოს ადმეტეს ღონე აღარ შესწევს უარი უთხრას თავის მეგობარს და ქალს ჰკიდებს ხელს სასახლეში შესაყვანად. ჰერაკლე ეუბნება:

– ხომ აიყვანე, მაშ მფარველობაც გაუწიე! ახლა შეგიძლია თქვა, რომ ზევსის შვილი შენი ერთგული მეგობარია. შეხედე ამ ქალს! ხომ არა ჰგავს შენს ცოლს ალკესტიდას? ნულარ დარდობ! ნულარ ემდური წუთისოფელს!

– ო, დიდო ღმერთებო! – შეჰყვირა ადმეტემ, ქალის რიდე როს გადასწია. – ჩემი მეუღლე ალკესტიდა! ო, არა, ეს მხოლოდ აჩრდილია მისი! დუმს, ხმას არ იღებს!

– არა, აჩრდილი არ არის! – მიუგო ჰერაკლემ. – ალკესტიდაა. სულთა სასტიკ მბრძანებელ თანატოსთან ჭიდილში მოვიპოვე მისი სიცოცხლე. დუმილს არ დაარღვევს, ვიდრე მიწისქვეშა ღმერთებს მსხვერპლს არ შესწირავს და მათი ძალაუფლებისაგან არ განთავისუფლდება. არ ამეტყველდება, ვიდრე სამჯერ არ შეცვლის ღამეს დღე. მხოლოდ მაშინ ამოიდგამს ენას. ახლა კი მშვიდობით, ადმეტე! ბედნიერად იყავი და ყოველთვის დაიცავი სტუმარმასპინძლობის წესი, თვით ჩემი მამის ზევსის მიერ დაკანონებული!

– ო, ზევსის დიდო შვილო, შენ ხელმეორედ მომანიჭე სიცოცხლის სიბარული! – შესძახა ადმეტემ. – რითღა გადაგიხადო მადლობა? დარჩი ჩემთან სტუმრად, ბრძანებას გავცემ მთელს ჩემს სამეფოში იზეიმონ შენი გამარჯვება, შესწირონ ღმერთებს დიდი მსხვერპლი. დარჩი ჩემთან!

ჰერაკლე არ დარჩა ადმეტესთან, საგმირო საქმე უხმობდა: ევრისტევის დავალება უნდა შეესრულებინა – გაეტაცა მეფე ღიომედეს მერნები.

ჰიპოლიტეს სარტყელი

(მეცხრე გმირობა)

ჰერაკლეს მეცხრე გმირობა იყო მისი ლაშქრობა ამორძალების ქვეყანაში, დედოფალ ჰიპოლიტეს სარტყლის მოსატაცებლად. ეს სარტყელი ჰიპოლიტეს ომის ღმერთმა არესმა აჩუქა. ჰიპოლიტე სარტყელს ატარებდა ყველა ამორძალზე ბატონობისა და თავისი ძალაუფლების ნიშნად. ევრისტევის ასულმა ადმეტემ ქალღმერთ ჰერას ქურუმმა, მოისურვა ამ სარტყლის შებმა და დაიჟინა, უსათუოდ უნდა მომიტანოთ. თავისი ქალიშვილის სურვილი რომ შეესრულებინა, ევრისტევსმა ჰერაკლეს ქამრის მოტაცება დაავალა. ზევსის დიდმა შვილმა შეკრიბა გმირთა მცირე გუნდი და ერთი გემით გაემგზავრა შორეულ მხარეს. თუმცა დიდი რაზმი არ იახლა ჰერაკლემ, მაგრამ მაინც მრავალი სახელოვანი გმირი იყო მათ შორის. ჰერაკლეს ახლდა თვით ატიკის უდიდესი გმირი თეზევსი.

შორი გზა ედოთ წინ გმირებს. ევქსინის პონტოს უშორესი ნაპირისათვის უნდა მიეღწიათ, რადგან ამორძალებს სწორედ იქ ჰქონდათ სამეფო, იქვე იყო მათი დედაქალაქი თემისკირა. გზად ჰერაკლე და მისი თანამგზავრები მიადგნენ კუნძულ პაროსს, სადაც მინოსის შვილები მეფობდნენ. ამ კუნძულზე მინოსის შვილებმა ჰერაკლეს ორი თანამგზავრი მოუკლეს. განრისხებულმა ჰერაკლემ დაუყოვნებლივ გამოუცხადა ომი მინოსის შვილებს. პაროსის მრავალი მკვიდრი განყვიტა, დანარჩენები კი ქალაქში შერეკა და ალყაშემორტყმული ჰყავდა, ვიდრე ელჩი არ მიუგზავნეს და არ სთხოვეს, მოკლულთა ნაცვლად ორი ჩვენგანი წაიყვანეო. მაშინ კი მოხსნა ჰერაკლემ ქალაქს ალყა და მოკლულთა ნაცვლად მინოსის შვილიშვილები – ალკეოსი და სფენელაოსი წამოიყვანა.

პაროსიდან ჰერაკლე ჩავიდა მიზიის მეფე ლიკესთან, რომელმაც უდიდესი სტუმართმოყვარეობა გამოიჩინა. ლიკეს მოულოდნელად დაესხა თავს ბებრიკების მეფე. ჰერაკლემ თავისი რაზმით დაამარცხა ბებრიკების მეფე, დაუნგრია სატახტო ქალაქი და მთელი მისი მიწები და ქონება ლიკეს დაუმტკიცა. ამ გმირობის შემდეგ ჰერაკლემ გზა განაგრძო და ამორძალების სატახტო ქალაქ თემისკირაში ჩავიდა.

ზევსის შვილის გმირობის ამბავს დიდი ხანია მიეღწია ამორძალების ქვეყანაში. ამიტომ, როცა ჰერაკლეს ხომალდი თემისკირას მიადგა, ამორძალების დედოფალი თავისი ამაღლის თანხლებით გმირს

გამოეგება. განცვიფრებული შესცქეროდნენ ზევსის შვილს, რომელიც თავის თანამგზავრ გმირთა შორის ისე გამოირჩეოდა, როგორც ღმერთი მოკვდავთაგან. დედოფალმა ჰიპოლიტემ გმირთაგანს მიმართა:

– ზევსის სახელოვანო შვილო, მითხარი, რამ მოგიყვანა ჩვენს ქალაქში? მშვიდობა მოგაქვს თუ ომი?

ჰერაკლემ დედოფალს უპასუხა:

– დედოფალო, ჩემი ნებით არ გამომივლია ეგ ზომ გრძელი გზა მღელვარე ზღვაში და ჩემის ნებით არ მოვსულვარ შენს სამფლობელოში. მიკენის მბრძანებელმა ევრისტევსმა გამომგზავნა. მის ასულს აღმეტეს სურს ერტყას შენი სარტყელი, არესმა რომ გაჩუქა. ევრისტევსმა შენი ქამრის ხელში ჩაგდება დამავალა.

ჰიპოლიტეს არ შეეძლო უარი ეთქვა რაიმეზე ჰერაკლესათვის. უკვე მზად იყო ნებით მიეცა მისთვის სარტყელი, მაგრამ დიდმა ჰერამ ისევ განიზრახა ჰერაკლეს დალუპვა, ამორძალის სახე მიიღო, ბრბოში გაერია და მეომარ ქალებს წაქეზება დაუწყო, თავს დაესხით ჰერაკლეს ჯარსო.

– გატყუებთ ჰერაკლე, – უთხრა ჰერამ ამორძალებს. – მზაკვრული განზრახვით მოვიდა ჩვენთან: გმირს განზრახული აქვს მოიტაცოს ჩვენი დედოფალი ჰიპოლიტე და მხევლად წაიყვანოს თავის სახლში.

ამორძალებმა ჰერას დაუჯერეს. მყისვე შეიარაღდნენ და თავს დაესხნენ ჰერაკლეს ჯარს. ამორძალთა ლაშქარს წინ მიუძღოდა ქარივით სწრაფი აელა. ქარტეხილივით დაატყდა თავს ჰერაკლეს. დიდმა ჰერაკლემ აელა უკუაგდო და გააქცია. აელას იმედი ჰქონდა, რომ თავს გაქცევით უშველიდა. მაგრამ ველარ უშველა სისწრაფემ. გმირი დაენია და მოელვარე შუბით განგმირა. ბრძოლაში დაეცა პროტოეც. მან საკუთარი ხელით მოკლა ჰერაკლეს მხლებელი შვიდი გმირი, მაგრამ ზევსის დიდი შვილის ისარს ველარ გადაურჩა. მაშინ ჰერაკლეს ერთბაშად შვიდი ამორძალი დაესხა თავს. შვიდივე თვით არტემიდეს თანამგზავრი იყო. ვერავინ შეედრებოდა ამ მეომარ ქალებს შუბის ხმარების ხელოვნებაში. ფარები იფარეს, შუბები მოიმარჯვეს და ჰერაკლეს შეუტოეს, მაგრამ ამჯერად შუბები გმირს ასცდნენ და ზუზუნით ჩაუქროლეს. ჰერაკლემ თავისი კომბლით ყველანი გაჟლიტა. ზევსის შვილი დაერია ამორძალებს, ერთიმეორის მიყოლებით ეცემოდნენ არტემიდეს მხლებელნი, მათი იარაღი მზეზე ბზინავდა. ამორძალი მელანიპე, რომელიც ჯარს მიუძღოდა, ჰერაკლემ ტყვედ იგდო, მასთან ერთად დაატყვევა ანტიოპეც. მამაცი მეომარი ქალები

დამარცხდნენ, გაიქცა ამორძალების ლაშქარი, ბევრი მდედართა ხელით დაეცა. ამორძალებმა შერაკლესთან ზავი ჩამოაგდეს. შიპოლიტემ ძალუმი მელანიზე ტყვეობიდან თავისი ქამრის ფასად გამოისყიდა, ანტიოპე კი შერაკლემ თან წაიყვანა და შეუდარებელი გმირობისათვის თეზევსს აჩუქა. ასე მოიპოვა შერაკლემ შიპოლიტეს სარტყელი.

პერაკლემ იხსნა ჰესიონე, ლაომედონტის ასული

ამორძალების ქვეყნიდან ტირინთოსაკენ გამობრუნებულმა შერაკლემ თავისი ჯარი ზომალდებით ტროას მიაყენა. საშინელი სანახაობა გადაეშალათ თვალწინ გმირებს, როდესაც ტროას მახლობლად ღუზა ჩაუშვეს. ზღვისპირას კლდეზე ნახეს მიჯაჭვული ჰესიონე, ტროას მეფე ლაომედონტის მშვენიერი ასული. ანდრომედესავით ზღვის ურჩხულის დასაგლეჯად იყო იგი განწირული. ეს ურჩხული პოსეიდონმა ლაომედონტს სასჯელის ნიშნად მიუგზავნა, რადგან ტროას კედლების აშენებისათვის მას და აპოლონს გასამრჯელო არ მისცა. ზვიადი მეფე, რომელსაც ზევსის ბრძანებით ორივე ღმერთი ემსახურებოდა, ყურების მოჭრითაც კი დაემუქრა მათ, თუ გასამრჯელოს თხოვნას გაბედავდნენ. მაშინ განრისხებულმა აპოლონმა მთელ მის სამფლობელოებს საშინელი ჭირი დაატეხა, პოსეიდონმა კი გაუგზავნა ურჩხული, რომელიც ტროას გარეუბნებს აოხრებდა და არავის ინდობდა. მხოლოდ საკუთარი ქალიშვილის შეწირვით შეეძლო ლაომედონტს თავისი ქვეყნის დახსნა საშინელი უბედურებისაგან. სხვა რა ღონე ჰქონდა, იძულებული გახდა კლდეზე ღვიძლი ასული ჰესიონე მიეჯაჭვა.

უბედური ქალიშვილი რომ დაინახა, შერაკლემ მისი დახსნა ითავა, სანაცვლოდ კი ლაომედონტს მოსთხოვა ის მერნები, რომლებიც მეხთმცყორცნელმა ზევსმა აჩუქა, მისი შვილის განიმედის სანაცვლოდ, გამოსასყიდის სახით. მეფისწული ოდესღაც ზევსმა გაიტაცა და ოლიმპოზე აიყვანა. ლაომედონტი პირობაზე დათანხმდა. დიდმა გმირმა ტროელებს ზღვის პირას მიწის დაზვიანვა უბრძანა და მის უკან დაიძალა. ძლივს მოასწრო ბორცვის უკან დამალვა, რომ ზღვიდან უზარმაზარმა ურჩხულმა გამოსცურა და პირდაღებული ჰესიონეს მივარდა. ხმამაღალი ყვირილით გამოვარდა შერაკლე საფრიდან, ეცა ურჩხულს და თავისი ორპირი მახვილი ვადამდე ჩასცა მკერდში. შერაკლემ იხსნა ჰესიონე.

დადგა გასამრჯელოს მოთხოვნის დროც. დაენანა მეფეს თავისი შესანიშნავი მერნები, უარი უთხრა ჰერაკლეს და მუქარით განდევნა ტროადან. ჰერაკლემ ლაომედონტის სამეფო დატოვა და ბოლმა გულში ჩაიმარხა. ახლა არ შეეძლო მატყუარა მეფისათვის სამაგიეროს გადახდა, რადგან მეტად მცირერიცხოვანი ჯარი ჰყავდა თან და იმედი არა ჰქონდა, რომ მალე შეიჭრებოდა ტროას მიუდგომელ ზღუდეში. ტროას კედლებთან დიდხანს დარჩენა კი ზევსის შვილს არ შეეძლო – დროზე უნდა ჩაეტანა ჰიპოლიტეს სარტყელი მიკენში.

ბერიონის ძროხები

(მეათე გმირობა)

ამორძალების ქვეყანაში ლაშქრობიდან დაბრუნებული ჰერაკლე მალე ახალი საგმირო საქმის ჩასადენად გაეშურა. ეგრისთევსის დავალებით მიკენში უნდა მოერეკა ქრიზაორესა და ოკეანიდ კალიორეს შვილის – ბუმბერაზ გერიონის ძროხები. შორი გზა იყო გასავლელი გერიონეს სამფლობელომდე. ჰერაკლეს უნდა მიეღწია დედამიწის უკიდურესი დასავლეთი კიდისათვის, იმ ადგილებამდე, სადაც დაბლა ეშვება მზის სხივოსანი ღმერთი ჰელიოსი. ჰერაკლე მარტო დაადგა შორეულ გზას. გაიარა აფრიკა, გადალახა ლიბიის უნაყოფო უდაბნოები, ბარბაროსების ველური სამფლობელოები და ქვეყნიერების კიდეს მიაღწია. იქ ზღვის ვიწრო სრუტის ორსავე მხარეს თავისი გმირობის სამარადისო უკვდავსაყოფად ორი გიგანტური ქვის სვეტი აღმართა.¹

ამის შემდეგ კიდევ ბევრი ხეტიალი მოუხდა ჰერაკლეს, ვიდრე ჭაღარა ოკეანის ნაპირებს მიაღწევდა. გმირი მარად მღელვარე ოკეანის წყალთა ნაპირზე ჩამოჯდა და ჩაფიქრდა. როგორ უნდა მიეღწია ერიფიის კუნძულამდე, სადაც გერიონი თავის საქონელს მწყემსავდა? უკვე ღამდებოდა. აი, გამოჩნდა ჰელიოსის ეტლიც და ოკეანის ტალღებისაკენ დაეშვა. ჰელიოსის კაშკაშა სხივებმა ჰერაკლეს თვალი დაუბრმავა, თანაც აუტანელმა პაპანება სიცხემ დააჭირა. განრისხებული წამოიჭრა ჰერაკლე და მრისხანე მშვილდს ხელი დასტაცა, მაგრამ არ სწყენია ნათელ ჰელიოსს, მეგობრულად გაუღიმა გმირს, მოეწონა დიდი ზევსის შვილის არაჩვეულებრივი სითამამე

¹ ძველად ბერძნები თვლიდნენ, რომ კლდეები გიბრალტარის სრუტის ორთავე მხარეს აღმართა ჰერაკლემ და მათ ჰერაკლეს სვეტებს უწოდებდნენ.

და ვაჟკაცობა. ჰელიოსმა თვითონ შესთავაზა ოქროს ნავი კუნძულზე გადასასვლელად. ამ ნავით ყოველ ღამე მიცურავდა ჰელიოსი მზის ეტილიანად ოკეანის დასავლეთი ნაპირიდან აღმოსავლეთამდე, თავის ოქროს სასახლისაკენ.

გახარებული გმირი გაბედულად ჩახტა ნავში და სწრაფად მიაღწია ერიფიის ნაპირს.

ძლივს მოასწრო კუნძულზე ფეხის შედგმა, რომ მრისხანე ორთავიანმა ძაღლმა ორთროსმა სუნი იკრა და ყეფით მივარდა გმირს. ჰერაკლემ ორთავიანი ძაღლი თავისი მძიმე კომბლის ერთი დარტყმით გააცივა. მაგრამ გერიონის ჯოგებს მარტო ორთროსი არ იცავდა. ჰერაკლეს შებრძოლება მოუხდა გერიონის მწყემსთან ბუმბერაზ ევრიტიონთან. სწრაფად გაუსწორდა ბუმბერაზს ზევსის შვილი და გერიონის ძროხები მირეკა ზღვის პირზე, სადაც ჰელიოსის ოქროს ნავი ელოდა. გერიონს ძროხების ზმუილი ესმა და თავისი ჯოგისაკენ გამოეშურა. ნახა, მისი ძაღლი ორთროსი და ბუმბერაზი ევრიტიონი მკვდრები გდიან. დაუყოვნებლივ დაედევნა ჯოგის გამტაცებელს და ზღვის პირას დაენია. გერიონი ზღაპრული ძალის ბუმბერაზი იყო. სამი სხეული, სამი თავი, ექვსი ხელი და ექვსი ფეხი ჰქონდა. სამ ფარს იფარებდა ბრძოლის დროს, სამ უზარმაზარ შუბს სტყორცნიდა ერთდროულად მოწინააღმდეგეს. აი, ასეთ ბუმბერაზთან მოუხდა შებრძოლება ჰერაკლეს, მაგრამ დიდი მეომარი ათენა-პალადა დაეხმარა. როგორც კი გერიონი დაინახა, ჰერაკლემ დაუყოვნებლივ სტყორცნა მომაკვდინებელი ისარი და ერთ-ერთი თავის თვალში მოახვედრა. პირველ ისარს მეორე მიჰყვა, მეორეს მესამე. მერე მრისხანედ მოიქნია თავისი ყოვლისშემუსვრელი კომბალი, ელვასავით დაატეხა თავს და განგმირული სამტანიანი ბუმბერაზი დაეცა დედამიწაზე. გმირმა გერიონის ჯოგი კუნძულიდან ხმელეთზე გადაიყვანა და შემდეგ ჰელიოსს ოქროს ნავი დაუბრუნა. საგმირო საქმის ნახევარი მოთავებული იყო.

წინ კიდევ ბევრი შრომა და განსაცდელი ელოდა. საჭირო იყო ძროხების მიკენში ჩარეკვა. მთელი ესპანეთი, პირენეის მთები, გალია და ალპები, მთელი იტალია უნდა გაეველო. სამხრეთ იტალიაში რომ მიერეკებოდა ჯოგს, ერთ-ერთი ძროხა ჩამოსცილდა, სრუტე გაცურა და მივიდა სიცილიაში. იქ ძროხა პოსეიდონის შვილმა მეფე ერიქსემ დაინახა და თავის ჯოგს შეურია. დიდხანს ეძებდა ჰერაკლე ძროხას. შემდეგ ღმერთ ჰეფესტოს სთხოვა, ჯოგისათვის მიეხედა, თვითონ სიცილიაში გადავიდა და თავისი ძროხა ერიქსეს ჯოგში იპოვა. მეფემ არ ისურვა ძროხის დაბრუნება. თავისი ძალით დაიმედებულმა ჰერ-

აკლე ორთაბრძოლაში გამოიწვია. გამარჯვებულს საჩუქრად ძროხა დარჩებოდა. მაგრამ სად ჰქონდა ერიქსეს ისეთი ღონე, რომ ჰერაკლეს მსგავს გმირს გატოლებოდა! ჰერაკლემ ძროხა დაიბრუნა და ჯოგი ისევ გარეკა. იონიის ზღვის სანაპიროზე ქალღმერთმა ჰერამ მთელი ჯოგი გააცოფა. გაცოფებული ძროხები ყოველ მხარეს დაიფანტნენ. გაჭირვებით დაიჭირა ჰერაკლემ გაშმაგებული საქონლის უმეტესი ნაწილი და, როგორც იქნა, მიკენში მირეკა, ევრისტევსმა კი მთელი ჯოგი დიდ ქალღმერთ ჰერას შესწირა მსხვერპლად.

პერპერი

(მეთერთმეტე გმრობა)

როგორც კი ტირინთოში ჩამოვიდა, ევრისტევსმა ჰერაკლე ახალ საგმირო საქმეზე გაგზავნა. ეს იყო უკვე მეთერთმეტე გმრობა, რაც ჰერაკლეს ევრისტევსის სამსახურში უნდა ჩაედინა. განუზომელი სიძნელეების გადალახვა მოუხდა ჰერაკლეს ამ გმრობის მოხდენის დროს. ჰადესის პირქუშ, საზარლობათა სამეფოში უნდა დაშვებულიყო და ევრისტევსისათვის მოეყვანა მინისქვეშა სამყაროს დარაჯი, ჯოჯოხეთის საშინელი ძალის კერბერი. კერბერს სამი თავი ჰქონდა. კისერზე გველები ეხვიენ, მისი კუდი კი უზარმაზარი პირდაღებული დრაკონის თავით ბოლოვდებოდა. ჰერაკლე ლაკონიაში ჩავიდა და ტენარის კონცხის მრუშე ნაპრალიდან დაეშვა მინისქვეშეთის სამეფოში. ჰადესის სამეფოს ჭიშკრებთან ჰერაკლემ ნახა კლდეზე მიჯაჭვული გმირები თეზევსი და თესალიის მეფე პეირითოე. ღმერთებმა ასე იმისათვის დასაჯეს, რომ ჰადესის ცოლის პერსეფონეს მოტაცება განიზრახეს. თეზევსი ჰერაკლეს შეევედრა.

– ო, ზევსის დიდო შვილო, მომანიჭე თავისუფლება! ხომ ხედავ, როგორ ვიტანჯები! მხოლოდ შენ ერთს შეგიძლია მიხსნა ამ სატანჯველისგან!

ჰერაკლემ ხელი გაუწოდა თეზევსს და გაათავისუფლა. ხოლო როცა პეირითოეს განთავისუფლებაც მოინდომა, მიწა შეირყა, და ჰერაკლე მიხვდა, რომ ღმერთებს არ სწადიათ მეფის განთავისუფლება. ჰერაკლე დაემორჩილა ღმერთების ნებას და გზა განაგრძო მარადიული წყვდიადის სამეფოში. მინისქვეშეთში ჰერაკლე ღმერთების შიკრიკმა, მიცვალებულთა სულების გამცილებელმა ჰერმეს-

მა ჩაიყვანა. ხოლო თანამგზავრად ახლდა თვით ზევსის საყვარელი ასული ათენა-პალადა. როცა ჰერაკლე აჩრდილთა სამეფოში ჩავიდა. მიცვალებულთა შეშინებული სულები აქეთ-იქით გაფრინდნენ. მხოლოდ გმირ მელეაგრეს სული არ დაძრულა ჰერაკლეს დანახვაზე ვედრებით მიმართა ზევსის დიდ შვილს:

– ო, დიდო ჰერაკლე! მხოლოდ ერთსა გთხოვ ჩვენი მეგობრობის ნიშნად: შეიბრალე ჩემი დაობლებული და დეიანირა! უმწეოდ და უნუგეშოდ დარჩა ჩემი სიკვდილის შემდეგ. ცოლად წაიყვანე, დიდო გმირო! გაუწიე მფარველობა!

ჰერაკლე მეგობარს დაჰპირდა, სათხოვარს აგისრულებო, და გზა განაგრძო, მიჰყვა ჰერმესს. ჰერაკლეს შესახვედრად აღიმართა გორგონა მედუზას უზარმაზარი ლანდი, რისხვით გაუწოდა თავისი სპილენძის ხელები და ოქროს ფრთები შეარხია; მედუზას თავზე გველთა გროვა შეირხა. უშიშარმა გმირმა ხელი ხმაღს იკრა, მაგრამ ჰერმესმა შეაჩერა:

– ჩააგე ხმალი, ჰერაკლე! ეს ხომ მხოლოდ უხორცო აჩრდილია! დაღუპვით არ გემუქრება!

მრავალი საშინელება ნახა ჰერაკლემ თავის გზაზე. ბოლოს ჰადესის ტახტის წინაშე წარსდგა. აღტაცებული შესცქეროდნენ მიცვალებულთა სამეფოს მბრძანებელი და მისი ცოლი პერსეფონე მეხთამტყორცნელი ზევსის დიად შვილს, დარდისა და მწუხარების კუშტ სამეფოში ასე გაბედულად დაშვებულს. იდგა მშვიდი და დიდებული გმირთაგმირი ჰადესის ტახტის წინაშე, უზარმაზარ კომბალზე დანდობილი, მხრებზე ლომის ტყავმოსხმული, მხარზე მშვილდგადაადებული; ჰადესმა წყალობით გაუღიმა თავისი დიადი ძმის ზევსის შვილს, მიესალმა და ჰკითხა, რამ გაიძულა წყვდიადის სამეფოში დაშვება. ჰერაკლემ უპასუხა:

– ო, მიცვალებულთა სულების მბრძანებელო, დიდო ჰადესო, ნუ განმირისხდები კადნიერი თხოვნისათვის, ყოვლისშემძლე! ხომ მოგეხსენება, ჩემი ნებით არ მოვსულვარ შენს სამეფოში, ჩემი სურვილით არაფერსა გთხოვ. ნება მომეცი, მბრძანებელო ჰადესო, მიკენში წავიყვანო შენი ძალლი კერბერი. მიკენის მეფე ევრისტეესმა მიბრძანა, რომელსაც ოლიმპოს ღმერთების ნებით ვემსახურები.

ჰადესმა გმირს უპასუხა:

– ზევსის შვილო შეგისრულებ შენს თხოვნას, ოლონდ უიარაღოდ უნდა დაიმორჩილო კერბერი. თუ მოერევი, ნებას მოგცემ მიჰგვარო ევრისტეესს.

დიდხანს ეძებდა ჰერაკლე კერბერს მიწისქვეშეთში. ბოლოს აქერონის ნაპირებზე იპოვნა და ფოლადივით მაგარი მკლავები მოჰხვია კისერზე. მრისხანედ დაიღრინა ჰადესის ძაღლმა. მთელი მიწისქვეშა სამეფო შეაზანზარა მისმა ღრენამ. ცდილობდა ხელიდან გასხლტომოდა ჰერაკლეს, მაგრამ სულ უფრო და უფრო მაგრად უჭერდა გმირი სალტეებივით მაგარ ხელებს. კერბერმა ფეხებზე კუდი შემოახვია, დრაკონის თავი ყბებით ჩააფრინდა ტანში, მაგრამ სულ ამაოდ. ძაღუში ჰერაკლე სულ უფრო მტკიცედ უჭერდა კისერში ხელებს. ბოლოს ნახევრად გაგუდული ძაღლი ჰერაკლეს ფერხითი დავარდა. გმირმა მოასულიერა და წყვდიადის სამეფოდან მიკენში წაიყვანა. კერბერს დღის სინათლის შეეშინდა, ერთიანად ცივი ოფლით დაიფარა. სამივე ხახიდან შხამიანი დორბლი სდიოდა. დედამიწაზე სადაც კი ერთი წვეთი ქაფი დაეცა, შხამიანი ბალახი ამოვიდა.

ჰერაკლემ კერბერი მიკენის კედლებთან მიიყვანა. მხდალ ევრისტევსს საშინელი ძაღლის დანახვაზე თავზარი დაეცა. თითქმის მუხლმოყრილი შეევედრა ჰერაკლეს კერბერი ისევ, ჰადესის სამეფოში წაეყვანა. ჰერაკლემ შეასრულა ევრისტევსის ბრძანება და ისევ მიჰგვარა ჰადესს საშინელი გუშაგი კერბერი.

ჰესპერიდების პაულები

(მეთორმეტე გმრობა)

ჰერაკლეს ყველაზე უფრო დიდი გმრობა ევრისტევსთან სამსახურის დროს იყო მისი უკანასკნელი, მეთორმეტე გმრობა – უნდა ენახა დიდი ტიტანი ატლანტი, მხრებით რომ უკავია ცის თალი, და მისი ბალიდან, რომელსაც მისივე ასულები – ჰესპერიდები დარაჯობდნენ, სამი ოქროს ვაშლი მოეტანა, ამ ვაშლებს ისხამდა ოქროს ხე, რომელიც დედამიწის ქალღმერთმა გეამ ამოზარდა და საჩუქრად უძღვნა ჰერას მისი ქორწინების დღეს. ეს გმრობა რომ ჩაედინა ჰერაკლეს, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გაეგო ჰესპერიდების ბალისაკენ მიმავალი გზა, მერე კი მოეტაცა ვაშლები, რომელთაც დაუძინებელი, მძვინვარე დრაკონი დარაჯობდა.

არავინ იცოდა ჰესპერიდებისა და ატლანტისაკენ მიმავალი გზა. დიდხანს დაეხეტებოდა ჰერაკლე აზიასა და ევროპაში, გაიარა ყველა ის გზაც, რომელთა გავლაც მოუხდა გერიონის ძროხების მოსაყვა-

ნად გაგზავნილს. ყველგან კითხულობდა, მაგრამ გზა ვერავინ ასწავლა. ამ ძებნაში უკიდურეს ჩრდილოეთში მარად მღელვარე უნაპირო მდინარე ერიდანს მიაღწია. აქ ზევსის დიდ შვილს პატივით შეხვდნენ მშვენიერი ნიმფები და მისცეს რჩევა, თუ როგორ ეპოვნა ჰესპერიდების ბალისაკენ მიმავალი გზა. ჰერაკლე მოულოდნელად უნდა დასხმოდა თავს ზღვის ბერიკაც ნერევსს, როცა ეს გრძნეული მოხუცი ზღვის უფსკრულებიდან ამოვიდოდა, და მისგან გაეგო ჰესპერიდებისაკენ მიმავალი გზა, რომელიც ნერევსის გარდა არავინ იცოდა. ჰერაკლე დიდხანს ეძებდა ბერიკაცს. ბოლოს მოახერხა ზღვის პირას მისი ნახვა, ჰერაკლე თავს დაესხა ზღვის ღმერთს. ძნელი იყო ნერევსთან ბრძოლა. ჰერაკლეს რკინის მკლავებისაგან თავი რომ გამოეხსნა, ნერევსი ათასნაირ სახეს იღებდა, მაგრამ გმირი მაინც არ უშვებდა. ბოლოს შეკრა ქანცგამოღებული ზღვის ღმერთი და იძულებული გახადა ეთქვა ჰესპერიდების ბალისაკენ მიმავალი გზის საიდუმლოება, რათა თავისუფლება მიეღო. საიდუმლო რომ გაიგო, ჰერაკლემ ზღვის ბერიკაცი გაუშვა და გზას დაადგა.

ხელახლა მოუხდა ლიბიის გავლა. აქ შეხვდა ბუმბერაზ ანტიოსს, ზღვათა ღმერთის პოსეიდონისა და მიწის ქალღმერთ გეას შვილს, რომელიც შვა, გამოკვება და აღზარდა დიდმა გეამ. ანტიოსი ყოველ გამვლელს აიძულებდა ორთაბრძოლაში გაჰყოლოდა, ხოლო დამარცხებულს შეუბრალებლად კლავდა. არავის შეეძლო ანტიოსის დამარცხება, თუ არ ეცოდინებოდა საიდუმლო, საიდან იღებდა ეს გმირი დაუშრეტელ და მარად განახლებულ ძალას. საიდუმლო კი ასეთი იყო: როცა ანტიოსი გრძნობდა, რომ ძალას კარგავდა, მყისვე შეეხებოდა მიწას, თავის დედას, და მას ახალი ძალა ემატებოდა: დიდი მშობელი, დედამიწის ქალღმერთი ანიჭებდა უშრეტ ძალ-ლონეს. მაგრამ საკმარისი იყო ანტიოსის მიწიდან მოწყვეტა და ჰაერში ატაცება, რომ მაშინვე ქრებოდა მისი სიძლიერე. დიდხანს ებრძოდა ჰერაკლე ანტიოსს, არა ერთხელ დასცა დედამიწაზე, მაგრამ ამით ანტიოსს მხოლოდ ღონე ემატებოდა. უეცრად ბრძოლის ჟამს ძლევამოსილმა ჰერაკლემ ანტიოსი ჰაერში აიტაცა – ანაზღად გაქრა გეას შვილის ღონე, და ჰერაკლემ ბუმბერაზი ჰაერშივე დაახრჩო.

ჰერაკლემ გზა განაგრძო და ჩავიდა ეგვიპტეში. იქ გრძელი გზით დაქანცული გმირი ნილოსის ნაპირას პატარა ჭალის ჩრდილში წამოწვა და დაიძინა. მძინარე ჰერაკლე ნახა ეგვიპტის მეფემ, პოსეიდონისა და ეპაფეს ასულის ლისიანასეს შვილმა, ბუსირისმა და მძინარე გმირის შებოჭვა ბრძანა. საკუთარი მამის – ზევსისათვის მისი მსხვერპლად

შენიშნავა განიზრახა. ეგვიპტეში ცხრა წელი გრძელდებოდა მოუსაველიანობა. კვიპროსიდან მოსულმა მისანმა ფრასიასემ იწინასწარმეტყველა, მოუსაველიანობა მხოლოდ მაშინ შეწყდება, თუ ბუსირისი ზევსს ყოველწლიურად მსხვერპლად შესწირავს ერთ უცხოელსო. მას შემდეგ სასტიკი მეფე მეხთამტყორცნელს მსხვერპლად სწირავდა ყოველ უცხოელს, რომელიც კი ეგვიპტეში გამოჩნდებოდა. ჰერაკლეს სამსხვერპლოსთან მიიყვანეს, მაგრამ დიდმა გმირმა განწყვიტა თოკები, რომლებითაც შეკრული იყო და იქვე მოკლა მეფე ბუსირისი და მისი ვაჟი ამფიდანტე. ასე დაისაჯა ეგვიპტის გულქვა მეფე.

მრავალი ხიფათი შეხვდა კიდევ თავის გზაზე ჰერაკლეს, ვიდრე მიაღწევდა ქვეყნიერების კიდეს, სადაც დიდი ტიტანი ატლანტი იდგა. განცვიფრებული შესცქეროდა გმირი ძალუმ ტიტანს, რომელსაც ფართო მხრებზე მთელი ცის თალი შეედგა.

– ო, დიდო ტიტანო ატლანტო! – მიმართა ჰერაკლემ. – მე ვარ ჰერაკლე – ზევსის შვილი. შენთან ოქროთი მდიდარ მიკენის მეფე ევრისტეესმა გამომგზავნა. ევრისტეესმა მიბრძანა მივუტანო ჰესპერიდების ბაღში ოქროს ხიდან მოწყვეტილი სამი ვაშლი.

– მე მოგცემ სამ ვაშლს, ზევსის შვილო, – მიუგო ატლანტმა. – შენ კი, ვიდრე ამ ვაშლების მოსატანად წავალ, ჩემს ადგილზე უნდა დადგე და შენი მხრებით შეაკავო ცის თალი.

ჰერაკლე დათანხმდა და ატლანტის ადგილზე დადგა. არაჩვეულებრივი სიმძიმე დაანვა მხრებზე ზევსის შვილს. მთელი თავისი ღონე დაძაბა და გუმბათი შეაკავა. საშინელმა სიმძიმემ ჰერაკლეს ძალუმი მხრები დასწყვიტა. ცის სიმძიმემ წელში მოხარა, კუნთები დაებერა, როგორც ბორცვები, ოფლი დაასკდა მთელს ტანზე დაძაბულობისაგან, მაგრამ არაადამიანურმა ძალამ და ქალღმერთ ათენას დახმარებამ შეაძლებინეს ცის თალის შეკავება, ვიდრე ატლანტი მოვიდოდა თავისი ოქროს ვაშლებით. დაბრუნებულმა ტიტანმა გმირს უთხრა:

– აი, სამი ვაშლი. თუ გინდა, თვითონ მივიტან მათ მიკენში, შენ კი ჩემს დაბრუნებამდე ცის თალი გეჭიროს, შემდეგ კი ისევ ჩემს ადგილზე დავდგები.

ჰერაკლე მიუხვდა ატლანტს ეშმაკობას, მიხვდა, რომ ტიტანს სამუდამოდ მოუწადინებია მძიმე მოვალეობისაგან თავის დახსნა, და ცბიერების წინააღმდეგ ცბიერებას მიმართა:

– კარგი, ატლანტო, თანახმა ვარ! – მიუგო ჰერაკლემ ტიტანს. – ოღონდ ცოტა მაცალე, ბაღში გავიკეთო, მხრებზე დავიდო, რომ ასე საშინლად არ დამანევს ცის თალი.

ატლანტი ისევ თავის ადგილზე დადგა და ცის სიმძიმე მხრებზე შეიდგა. ჰერაკლემ კი აიღო თავისი მშვილდი, კაპარჭი, კომბალი, ოქროს ვაშლები და ტიტანს მიმართა:

– მშვიდობით, ატლანტო! ვიდრე ჰესპერიდების ვაშლებს მომიტანდი, ცის თალი მე მეკავა, სამუდამოდ დაჭერით კი წელს ვერ მოვინწყევტ.

ამ სიტყვებით ჰერაკლე ტიტანს მოშორდა, და უწინდებურად ისევ ატლანტს მოუხდა ცის თალის მხრებით დაკავება. ჰერაკლე კი ევრისტევსთან დაბრუნდა და ოქროს ვაშლები გადასცა. ევრისტევსმაც ვაშლები მასვე აჩუქა, ჰერაკლემ კი თავის დიდ მფარველსა და შემწეს, ზევსის დიად ასულ ათენა-პალადას უბოძა. ათენამ ვაშლები ისევ ჰესპერიდებს დაუბრუნა, რომ მარად მათ ბაღში დარჩენილიყვნენ.

თავისი მეთორმეტე გმირობის შემდეგ ჰერაკლე ევრისტევსის სამსახურიდან განთავისუფლდა. ახლა შეეძლო შვიდჭიშკრიან თებეში დაბრუნება. დაბრუნდა კიდეც. მაგრამ ზევსის შვილი დიდხანს არ დარჩენილა თებეში, ახალი საგმირო საქმეები ელოდნენ. თავისი ცოლი მეგარა ცოლად მისცა თავის მეგობარ იოლაოსს, თვითონ კი ისევ ტირინთოში დაბრუნდა.

მაგრამ მარტო გამარჯვება არ ელოდა ჰერაკლეს, ბედი მძიმე უბედურებებსაც უმზადებდა, რადგან დიდი ქალღმერთი ჰერა უწინდებურად სდევნიდა.

ჰერაკლე და ევრიტე

კუნძულ ევბეაზე, ქალაქ ექალიაში, მეფობდა ევრიტე. მთელ საბერძნეთში იყო განთქმული მისი სახელი, როგორც ყველაზე უფრო დახელოვნებული მოისარისა. თვით ისართმცყორცნელი აპოლონი იყო მისი მასწავლებელი, მშვილდი და ისრებიც კი მან აჩუქა. ოდესღაც, სიყმანვილეში ჰერაკლემ ევრიტესთან სწავლობდა მშვილდოსნობას. აი, ამ მეფემ გამოაცხადა, რომ თავის ასულს იოლეს ცოლად მისცემს მას, ვინც მშვილდ-ისრის სროლაში დაამარცხებს. ჰერაკლემ იმ ხანებში დაამთავარა სამსახური ევრისტევსთან და ექალიაში გაეშურა, სადაც მრავალი ბერძენი გმირი იყო ჩასული შეჯიბრში მონაწილეობის მისაღებად. ჰერაკლემ ადვილად დაამარცხა ევრიტე და მისი ასულის იოლეს ხელი მოითხოვა. ევრიტემ თავისი დაპირების

შესრულებაზე უარი უთხრა. დაივიწყა სტუმართმოყვარეობის წმინდა წესი და დიდი გმირი სასაცილოდაც კი აიგდო. ჩემს ასულს ვერ მივცემ ცოლად მას, ვინც ევრისთევსის მონა იყო. ბოლოს ევრიტემ და მისმა შვილებმა, შეზარხოშებული ჰერაკლე სასახლიდან და ქალაქიდანაც კი განდევნეს. წავიდა ჰერაკლე ექალიიდან. ღრმად შეწუხებულმა დატოვა ევბეა, რადგან დიდმა გმირმა მხურვალე გულით შეიყვარა მშვენიერი იოლე. გულში ჩაიმარხა წყენა და ტირინთოში დაბრუნდა.

გავიდა ხანი. ჰერმესის შვილმა, ბერძენთა შორის უცბიერესმა ავტოლიკემ, მოიტაცა ევრიტეს ჯოგი. ევრიტემ კი ამ ქურდობაში ბრალი დასდო ჰერაკლეს. ექალიის მეფე ფიქრობდა, ნამდვილად სამაგიერო გადამიხადა შეურაცხყოფისათვის და ჯოგი მომპარაო. მხოლოდ ევრიტეს უფროს შვილს იფიტეს არ სჯეროდა, რომ დიდი ჰერაკლე მამამისის ჯოგს მოიტაცებდა. იფიტემ ჯოგის პოვნაც კი ითავა, ოღონდ ჰერაკლე გაემართლებინა, რომელთანაც გულითადი მეგობრობა აკავშირებდა. ძებნის დროს იფიტე ტირინთოში ჩავიდა. ჰერაკლემ თავისი მეგობარი გულთბილად მიიღო. ერთხელ, როცა კლდის ბექობზე აგებულ ტირინთოს ციხესიმაგრის მაღალ კედლებზე იდგნენ, ჰერაკლეს უეცრად დიდი ქალღმერთის ჰერას მიერ მოვლენილი სიგიჟე დაეუფლა. მოაგონდა ევრიტეს და მისი შვილების მიერ მიყენებული შეურაცხყოფა, ანგარიშშიუცემლად სტაცა ხელი იფიტეს და სიმაგრიდან გადასტყორცნა. საბრალო ჭაბუკს სული არ დაჰყოლია მიწამდე. ამ თავისდაუბნებელიედ ჩადენილი მკვლელობით ჰერაკლემ განარისხა ზევსი, რადგან დაარღვია სტუმართმოყვარეობის წმინდა წესი და მეგობრობის ურღვევი კავშირი, სასჯელის ნიშნად ზევსმა შვილს მძიმე სნეულება შეჰყარა.

დიდხანს იტანჯებოდა ჰერაკლე. ბოლოს, სნეულებით განწამებული დელფოში ჩავიდა, რათა აპოლონისათვის ეკითხა, როგორ ეხსნა თავი ღმერთების სასჯელისაგან. მაგრამ მისანმა პითიამ უპასუხოდ დატოვა და ტაძრიდან განდევნა, როგორც მეგობრის სისხლით წაბილწული. განრისხებულმა ჰერაკლემ ტაძრიდან გაიტაცა სამფეხი, საიდანაც პითია წინასწარმეტყველებდა. ამით აპოლონიც განარისხა. ჰერაკლეს გამოცეხადა ოქროსქოჩრიანი აპოლონი და სამფეხის დაბრუნება მოსთხოვა, მაგრამ ჰერაკლემ უარი უთხრა. გაიმართა სასტიკი ორთაბრძოლა ზევსის შვილებს – უკვდავ აპოლონსა და მოკვდავ, უდიდეს გმირ ჰერაკლეს შორის. ზევსს არ სურდა ჰერაკლეს სიკვდილი. მოჩხუბართ ოლიმპოდან მოციმციმე ელვა ესროლა და გააშველა.

ძმები შერიგდნენ. მაშინ პითიამ ჰერაკლეს ასეთი პასუხი მისცა:

– შენ განიკურნები მხოლოდ მას შემდეგ, რაც სამი წლით მონად გაიყიდები. ალებული ფული კი უნდა მისცე ევრიტეს, როგორც გამო-სასყიდი შვილის მოკვლისათვის.

ჰერაკლეს ისევ მოუხდა თავისუფლების დაკარგვა. იგი მონად მიჰყიდეს იორდანეს შვილს ლიდიის დედოფალ ომფალეს. თვით ჰერ-მესმა მიუტანა ევრიტეს ჰერაკლეში ალებული ფული, მაგრამ ექა-ლიის ზვიადმა მეფემ ფული არ მიიღო და უწინდებურად ჰერაკლეს მოსისხლე მტრად დარჩა.

ჰერაკლე და დეიანირა

ევრიტეს მიერ ექალიიდან განდევნილი ჰერაკლე მივიდა კალი-დონის ქალაქ ეტოლიაში, სადაც იონეისი მეფობდა. ჰერაკლე ეახ-ლა იონეისს და მისი ასულის დეიანირას ხელი სთხოვა, რადგან აჩრდილთა სამეფოში მელეაგრეს შეჰპირდა, შენს დას შევირთავო. კალიდონში ჰერაკლე მრისხანე მეტოქეს შეხვდა. მრავალი გმირი ითხოვდა დეიანირას ხელს, მათ შორის მდინარის ღმერთი აქელოეც. ბოლოს იონეისმა გადაწყვიტა, დეიანირა ცოლად მიეცა მისთვის, ვინც ორთაბრძოლაში გაიმარჯვებდა. ყველა სასიძომ უარი თქვა ძა-ლუმ აქელოესთან შერკინებაზე. დარჩა მხოლოდ ჰერაკლე. არ ასცდა მდინარის ღმერთთან შეხმა. როცა შეატყო, რომ ჰერაკლე მასთან ბედის ცდას აპირებდა, აქელოემ გმირს უთხრა:

– შენ ამბობ, რომ ზევსის და ალკმენეს შვილი ხარ? ტყუიხარ, ზევსი არ არის შენი მამა! – და აქელოე მოჰყვა ზევსის დიდი შვი-ლის დაცინვას და მისი დედის ალკმენეს შეურაცხყოფას. ჰერაკლემ შუბლი შეიკრა, აქელოეს სასტიკი მზერა ესროლა, რისხვის ცეცხლით აენთო თვალები და უთხრა:

– აქელოე, მე უკეთ მემსახურებიან ხელები, ვიდრე ენა! ენით გამარჯვება შენი იყოს, საქმით კი მე გავიმარჯვებ.

მტკიცე ნაბიჯით მიუახლოვდა ჰერაკლე მდინარის ღმერთს და ძალუმ ხელები ჩაავლო. მაგრად იდგა უზარმაზარი აქელოე. ვერ ნააქცია დიდმა ჰერაკლემ. ამაო იყო მისი ყველა ცდა. ისე იდგა აქელოე, ვით ურყევი სალი კლდე, ზღვის შმაგი ტალღები რომ ეხ-ეთქებიან და ვერ არხევენ. მკერდი მკერდზე აქვთ მიბჯენილი ღმერ-თსა და გმირს, სასტიკი ჭიდილი გაუმართავთ, როგორც ხარებს,

ერთმანეთს რომ მრუდე რქებით დასჯახებიან. სამჯერ დაესხა თავს შერაკლე აქელოეს, მეოთხედ ხელიდან გაუსხლტა და ღმერთს ზურგიდან ჩააფრინდა. მძიმე მთასავით დაანვინა მდინარის ღმერთი დედამიწაზე. აქელოემ მთელი თავისი ღონე დაძაბა, ძლივს გაითავის-სუფლა ოფლით დასველებული ხელები. რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, იბრძოდა, მაგრამ სულ უფრო და უფრო მძლავრად აკრავდა მიწას შერაკლე. ერთი დაიკვნესა აქელოემ, მუხლები მოხარა, თავი კი მიწას შეახო. დამარცხებისათვის თავი რომ დაეღწია, ხერხს მიმართა: გველად იქცა. როგორც კი გველად ქცეული აქელოე შერაკლეს ხელიდან გაუსხლტა, გმირმა სიცილით შესძახა:

– გველებთან ბრძოლა ჯერ კიდევ აკვანში ვისწავლე! მართალია, შენ სხვა გველებზე დიდი ხარ, აქელოე, მაგრამ ლერწმეს ჰიდრას მაინც ვერ შეედრები, მართალია ერთი მოჭრილი თავის ნაცვლად ორი ეზრდებოდა, მაინც ვძლიე.

შერაკლემ კისერში ჩაავლო ხელი ქვეწარმავალს და რკინის საღებავით მოუჭირა. იგრიხებოდა აქელოე, ცდილობდა ხელიდან გასხლტომას, მაგრამ არაფერი გამოსდიოდა. მაშინ არად იქცა და ისევ დაესხა თავს შერაკლეს. გმირმა ხარს ხელები რქებში ჩაავლო და დედამიწაზე დასცა. ისე გამეტებით დასცა, რომ ცალი რქა მოსტეხა. დამარცხდა აქელოე, ოინევესმა დეიანირა შერაკლეს მიათხოვა.

ქორწილის შემდეგ შერაკლე ოინევესის სასახლეში დარჩა. მაგრამ დიდხანს არ დაუყოვნებია. ერთხელ ნადიმზე ხელი გაარტყა არტიტელეს შვილს ევნომეს, რომელმაც ფეხისათვის გამზადებული წყალი ხელზე დაასხა. დარტყმა ისე ძლიერი იყო, რომ ყმანვილი მკვდარი დაეცა. შეწუხდა შერაკლე, და თუმცა არტიტელემ აპატია უნებური მკვლელობა, მგირმა მაინც მიატოვა კალიდონი, თან წაიყვანა თავისი მეუღლე დეიანირა და ტირინთოში დაბრუნდა.

გზად შერაკლე მდინარე ევენთან მივიდა. მღელვარე მდინარეზე მგზავრები ზურგით გადაჰყავდა კენტავრ ნესოსს და გასამრჯელოს იღებდა. ნესოსმა შერაკლესაც შესთავაზა თავისი სამსახური, დეიანი-რას გადავიყვანო. შერაკლემ ზურგზე შეასვა ცოლი, თვითონ გმირმა კი კომბალი და მშვილდი მეორე ნაპირზე გადაისროლა და მდინარე გადასცურა. როგორც კი მღელვარე ტალღებიდან გამოვიდა, შერაკლეს დეიანირას ხმამალალი კივილი შემოესმა. საშველად უხმობდა ქმარს. მისი მშვენიერებით მოხიბლულმა კენტავრმა ქალის მოტაცება განიზრახა. მრისხანედ შეუყვია ზევსის შვილმა კენტავრ ნესოსს:

– საით გარბიხარ? ნუთუ ფიქრობ, რომ ფეხები გიხსნიან? ვერა,

ვერ გადარჩები! რა სწრაფადაც არ უნდა გაიქცე, ჩემი ისარი დაგენ-
ევა!

მოზიდა მშვილდი ჰერაკლემ. გაფრინდა დაჭიმული ლარიდან ისა-
რი. მომაკვდინებელი ისარი ნესოსს დაენია, ზურგში ჩაერჭო, ნვერი
კი მკერდში გამოვიდა. ჩაიმუხლა სასიკვდილოდ დაჭირლმა კენტავრ-
მა. წყაროსავით მოსჩქევს ჭრილობიდან ლენრეს ჰიდრის შხამნარევი
სისხლი. არ უნდოდა ნესოსს სიკვდილი ისე, რომ შური არ ეძია. აიღო
თავისი სისხლი დეიანირას გადასცა და უთხრა:

– ო, იონესის ასულო, უკანასკნელი შენ გადმოგიყვანე ევენის
მღვრიე ტალღებში! აილე ჩემი სისხლი და შეინახე! თუ ჰერაკლე შენ-
ზე გულს აიყრის, ეს სისხლი დაგიბრუნებს მის სიყვარულს, და არც
ერთი ქალი არ იქნება მისთვის შენზე ძვირფასი, ამ სისხლით დაას-
ველე მისი სამოსი.

აიღო ნესოსის სისხლი დეიანირამ და შეინახა. მოკვდა ნესოსი.
ჰერაკლე და დეიანირა კი ტირინთოში ჩავიდნენ და მანამდე ცხოვ-
რობდნენ იქ, ვიდრე ჰერაკლეს უნებურად არ შემოაკვდა თავისი მე-
გობარი იფიტე, რის გამოც ქალაქის მიტოვება მოუხდათ.

ჰერაკლე ომფალესთან

იფიტეს მოკვლისათვის ჰერაკლე მონად მიჰყიდეს ლიდიის დე-
დოფალ ომფალეს. ჯერ არასოდეს არ განეცადა ჰერაკლეს იმდენი
ჭირ-ვარამი და ძნელებდობა, რამდენიც ნახა ლიდიის ამპარტავან
დედოფალთან სამსახურისას. გმირთა შორის უდიდესი გმირი განუ-
წყვეტლივ დამცირებას განიცდიდა. გეგონებოდათ, ომფალე ზევსის
შვილის დამცირებაში პოულობდა სიამოვნებას. ქალის სამოსელს აც-
მევდა, და თავის მოახლე ქალებთან ერთად აიძულებდა რთვასა და
ქსოვას. გმირი, რომელმაც თავისი მძიმე კომბლით დაჩეჩქვა ლე-
რნეს ჰიდრა, საიქიოდან მოიყვანა საშინელი ძაღლი, ხელით დაახრჩო
ნემეის ლომი და თავისი მხრებით ეკავა ცის მძიმე თასლი; გმირი,
რომლის სახელის გაგონებაზე ძრწოდნენ მისი მტრები, ახლა წელში
მოხრილი უნდა მჯდარიყო საქსოვ დაზგასთან და ექსოვა შალი იმ ხე-
ლით, რომლითაც მიჩვეული იყო მშვილდის ლარის მოზიდვას, ხმლის
ქნევასა და მძიმე კომბლის ტრიალს. ომფალე კი ოქროს აბჯარზე
გადაიცმევდა ხოლმე მის ლომის ტყავს, რაც სანახევროდ მიწაზე
დასთრევდა, შემოირტყამდა მის ხმალს, გაჭირვებით აიკიდებდა მხარ-

ზე გმირის მძიმე კომბალს, დადგებოდა ზევსის შვილის წინ და დას-
ცინოდა თავის მონას. ომფალე თითქოს მიზნად ისახავდა ჩაეკლა
გმირი მთელი მისი ზებუნებრივი ძალა. ყველაფერი უნდა მოეთმინა
ჰერაკლეს – ის ხომ ომფალეს მონა იყო! და ეს მთელი სამი წელი
უნდა გაგრძელებულიყო.

ომფალე იშვიათად უშვებდა გმირს თავისი სასახლიდან. ერთხელ,
დედოფლის სასახლიდან რომ გავიდა, ჰერაკლემ ეთესოს გარეუბანში
ჭალაკის ჩეროში დაიძინა. ძილში ჯუჯა კერკოპები მიეპარნენ და
ფარულად იარაღის მოპარვა მოუხდომეს, მაგრამ ჰერაკლემ სწორედ
იმ დროს გაიღვიძა, როდესაც კერკოპებმა მისი მშვილდი და ისრები
დაიტაცეს. ყველანი შეიპყრო გმირმა და ხელ-ფეხი შეუკრა. მერე
შეკრულ ფეხებს შორის გრძელი კოჭი გაუტარა, აიკიდა და ეთესოში
წაიღო. მაგრამ კერკოპებმა თავიანთი მანჭვით ისე გააცინეს ჰერ-
აკლე, რომ ყველანი გაათავისუფლა.

მონობის დროს ჰერაკლე მივიდა ავლიდში მეფე სილევსთან, რო-
მელიც ყველა უცხოელს აიძულებდა მონასავით ემუშავა მის ვენახებ-
ში. სილევსმა ჰერაკლეს აიძულა ემუშავა. გაჯავრებულმა გმირმა
ყველა ვაზი მოგლიჯა და მეფე სილევსი, რომელიც პატივს არ სცემ-
და სტუმართმოყვარეობის წმინდა წესს, სიცოცხლეს გამოასალმა.
ომფალესთან მონად ყოფნისას ჰერაკლემ მონაწილეობა მიიღო არ-
გონავეტების ლაშქრობაში. ამასობაში სასჯელის ვადაც გაუვიდა, და
ზევსის დიდმა შვილმა ისევ მიიღო თავისუფლება.

ჰერაკლე იღებს ტროას

დააღწია თუ არა თავი ომფალეს მონობას ჰერაკლემ, მაშინვე
შეკრიბა დიდძალი ჯარი და რჩეულ გმირთა თანხლებით, თვრამეტი
ხომალდით ტროასკენ გაემშურა, რათა სამაგიერო გადაეხაა მატყუ-
არა ლაომედონტისათვის. ტროაში რომ მივიდა, ხომალდების დაცვა
ოიკლეს მცირე რაზმს დაავალა, თვითონ კი თავისი ჯარით ტროას
მიაშურა. როგორც კი ჰერაკლე ხომალდებს ჩამოშორდა, ოიკლეს
რაზმს თავს დაესხა ლაომედონტი, მოკლა ოიკლე და თითქმის მთე-
ლი რაზმი ამოხოცა. ხომალდებთან ატეხილი ხმაურის გაგონებაზე
ჰერაკლე დაბრუნდა, ლაომედონტი გააქცია და აიძულა თავი ტროას
კედლებისათვის შეეფარებინა. დიდხანს არ გაგრძელებულა ტროას
ალყა. გმირები მაღალ კედლებზე აცოცდნენ და ქალაქში შეიჭრნენ.

ტროაში პირველად გმირი ტელამონი შევიდა. გმირთა შორის უდიდესი გმირი ჰერაკლე ვერ იტანდა ვინმეს რომ ეჯობნა მისთვის, იშიშვლა ხმალი და ტელამონთან მიიჭრა. ტელამონმა იგრძნო, რომ მისი აღსასრული მოახლოვდა, შეეცრად დაიხარა და ქვების შეგროვება დაიწყო. გაუკვირდა ჰერაკლეს და ჰკითხა:

– რას აკეთებ, ტელამონ?

– ო, ზევსის უდიდესო შვილო, მინდა ძლევამოსილ ჰერაკლეს სამსხვერპლო ავუშენო! – მიუგო ეშმაკმა ტელამონმა და თავისი პასუხით დააშოშმინა ზევსის შვილი.

ტროას ალების დროს ჰერაკლემ ლაომედონტი და მისი შვილები ისრებით დახოცა. გმირმა მხოლოდ უმცროსი, პოდარკე შეიბრალა, ლაომედონტის მშვენიერი ასული ჰესიონე კი სიმამაცით გამორჩეულ ტელამონს მისცა ცოლად, თან ნება დართო ერთ-ერთი ტყვე ამოერჩია და თავისუფლება მიენიჭებინა. ჰესიონემ თავისი ძმა პოდარკე აირჩია.

– ის ყველა ტყვეზე ადრე უნდა გახდეს მონა! – შესძახა ჰერაკლემ, თუ გამოსასყიდს გადაიხდი, მხოლოდ მაშინ მიენიჭება შენს ძმას თავისუფლება.

ჰესიონემ თავიდან მანდილი მოიხსნა და გაუწოდა. აი, ეს არისო გამოსასყიდი. მას შემდეგ უწოდეს პოდარკეს პრიამე, ე. ი. ნაყიდი. ჰერაკლემ ტროა პრიამეს ჩააბარა, თვითონ კი თავისი ჯარის თანხლებით ახალი საგმირო საქმეების მოსახდენად წავიდა.

როცა ჰერაკლე ჯარის თანხლებით ტროადან ბრუნდებოდა, ჰერამ ერთხელ კიდევ მოინდომა მისთვის საძულველი ზევსის შვილის დალუპვა და ჰერაკლეს ხომალდეს საშინელი ქარიშხალი მოუვლინა. ხოლო ზევსს რომ არ ენახა, რა საფრთხე ემუქრებოდა მის შვილს, ძილის ღმერთმა ჰიპნოსმა ჰერას თხოვნით ეგიდისმპყრობელს ძილი მოჰგვარა. ქარიშხალმა ჰერაკლე კუნძულ კოსზე გამოირიყა.

კოსის მცხოვრებლებმა ხომალდი მეკობრეების ხომალდად მიიღეს, ქვეები დაუშინეს და ნაპირზე გასვლის ნებას არ აძლევდნენ. ჰერაკლე კუნძულზე ღამით გადავიდა, დაამარცხა კოსელები, მოკლა მათი მეფე, პოსეიდონის შვილი ევრიპილე, და მთელი კუნძული გააპარტახა.

ზევსი საშინლად განრისხდა, როცა გამოელვია და გაიგო, რა საფრთხეშიც ჩავარდა მისი შვილი ჰერაკლე. განრისხებულმა ჰერა ურყევი ჯაჭვებით შებოჭა და ცასა და მიწას შორის დაჰკიდა, ფეხებზე კი ორი მძიმე გრდემლი მიაბა. ყოველ ოლიმპოელს, რომელიც ჰერას

გამოეყომაგებოდა, განრისხებული ზევსი შეუბრალებლად სტყორცნიდა ოლიმპოდან. დიდხანს ეძებდა ჰიპნოსსაც, რომელსაც ოლიმპოდან გადაგდება ელოდა ღმერთებისა და ადამიანების მბრძანებლის ხელით, ქალღმერთ ღამეს რომ არ შეეფარებინა იგი.

ჰერაკლე ღმერთების მხარდამხარ ეპოქის გიგანტებს

კუნძულ კოსზე მყოფ ჰერაკლეს ზევსმა თავისი საყვარელი ასული ათენა-პალადა მიუგზავნა და დიდი გმირი გიგანტებთან ბრძოლაში დასახმარებლად იხმო. გიგანტები შვა ქალღმერთმა გეამ კრონოსის მიერ დამხობილი ურანოსის სისხლის წვეთებისაგან. ესენი იყვნენ ბუმბერაზები, რომელთაც ფეხების მაგიერ გველები გამოსხმოდათ, თავი გრძელი ბანჯგვლიანი თმით ჰქონდათ დაფარული და წვერი მკერდზე სცემდათ.

მეტად ძლიერი იყვნენ გიგანტები, ამაცობდნენ თავიანთი სიძლიერით და ოლიმპოს ღმერთების დამხობაც კი მოინდომეს, რათა ხელთ ეგდოთ ქვეყნიერების მართვის სადავეები. გიგანტები ღმერთებს, ქალკიდის ნახევარკუნძულ პალენეში შეებნენ. მათ არ ეშინოდათ ოლიმპოს ღმერთებისა. დედა გეამ გიგანტებს უებარი წამალი მისცა, – ღმერთების იარაღი მათ ვერას ავნებდა. მათი მოკვლა მხოლოდ მოკვდავს შეეძლო, რადგან გეამ მოკვდავთა იარაღისაგან გიგანტების დაცვა ვერ შეძლო. მთელს ქვეყნიერებაზე დაეძებდა გეა ისეთ ბალახს, რომელიც მოკვდავთა იარაღისათვისაც შეუვალს გახდიდა მის შვილებს, მაგრამ ზევსმა განთიადის ქალღმერთ ეოსს, მთვარის ქალღმერთ სელენესა და მზის ღმერთს ჰელიოსს აუკრძალა გეასათვის ნათება და მთელი სამკურნალო ბალახი თვითონ მოჭრა.

რაკი ღმერთების ხელით სიკვდილის შიში არ ჰქონდათ, გიგანტები თამამად ეკვეთნენ ოლიმპოელებს. უზარმაზარ კლდეებსა და ცეცხლმოდებულ ასწლოვან ხეებს გლეჯდნენ და სტყორცნიდნენ ღმერთებს. ბრძოლის ხმა მთელს ქვეყნიერებაზე გაისმოდა.

ბოლოს გამოჩნდა ჰერაკლეც, ათენა-პალადამ პირდაპირ ბრძოლის ველზე მოიყვანა. გაიზუზუნა ზევსის შვილის მრისხანე მშვილდის ღარმა, გაიელვა ლერნეს ჰიდრის შხამით გაჟღენთილმა ისარმა და მკერდში ჩაესო ყველაზე ძლიერ გიგანტ ალკიონევსს; განგმირული გიგანტი დედამინაზე დაეცა, მაგრამ მას სიკვდილი ვერ შეეხებოდა

პალენეზე, აქ იგი უკვდავი იყო, – ძირს რომ დაეცა, ცოტა ხანში ისევ წამოიწია და უწინდელზე ძლიერი ზეზე წამოდგა. ჰერაკლემ სწრაფად წამოიკიდა ალკიონეისი ზურგზე და პალენედან წაიღო. ამ მხარეს რომ გასცდნენ, გიგანტი მოკვდა. ალკიონეისის დაღუპვის შემდეგ ჰერას და ჰერაკლეს თავს დაესხა გიგანტი პორფირონი, ჰერას თავსაბური მოხადა და უნდოდა ხელი ეტაცა. მაგრამ ზევსმა თავისი ელვით მიწაზე დასცა, ხოლო ჰერაკლემ ისრით განგმირა. აპოლონმა თავისი ოქროს ისრით გიგანტ ეფიალტეს მარცხენა თვალი დაუშრიტა, ხოლო ჰერაკლემ ისარი მარჯვენა თვალში მოახვედრა და სასიკვდილოდ დაჭრა. დიონისემ თავისი ტირსით მოკლა გიგანტი ევრიტე, ჰეფესტომ – გიგანტი კლიტიოსიფი, რომელსაც გავარვარებული რკინის უზარმაზარი ბელტი ესროლა. ათენა-პალადამ გაქცეულ გიგანტს ენკელადეს მთელი კუნძული სიცილია დაადგა და გასრისა.

გიგანტი პოლიბოტი, რომელიც ზღვა-ზღვა ცურვით გაურბოდა დედამიწის მრისხანე შემარყეველ პოსეიდონს, კუნძულ კოსზე გაიქცა. პოსეიდონმა სამთითით მოგლიჯა კუნძულ კოსს ერთი ნაწილი და ლტოლვილ გიგანტს თავზე დაამხო – ასე შეიქმნა კუნძული ნისიროსი. ჰერმესმა განგმირა გიგანტი ჰიპოლიტე, არტემიდემ – გრატიონე, დიდმა მოირებმა – აგრიე და ფოონი, რომლებიც სპილენძის კომბლებით იბრძოდნენ. ყველა დანარჩენი გიგანტი ელვის ისრებით დახოცა მეხთამტყორცნელმა ზევსმა, მაგრამ სიკვდილი კი ყველა გიგანტს ჰერაკლემ მოუვლინა თავისი მომაკვდინებელი, მიზანს აუცდენელი ისრებით.

ჰერაკლეს სიკვდილი და მისი მიღება ოლიმპოს ღმერთთა კრებულში

სოფოკლეს ტრაგედიის „ტრაქინელი ქალების“ მიხედვით

როცა ჰერაკლე იფიტეს მოკვლისათვის მონად მიჰყიდეს დედოფალ ომფალეს, დეიანირას შვილებიანად ტირინთოდან წასვლა მოუხდა. ჰერაკლეს ოჯახს თავშესაფარი მისცა თესალიის ქალაქ ტრაქინეს მეფე კეიკოსმა. უკვე სამი წელი და სამი თვე გავიდა, რაც ჰერაკლემ დეიანირა მიატოვა. ჰერაკლეს ცოლი წუხდა ქმრის ბედზე. არ იცოდა მისი ამბავი. ისიც ვერ გაეგო, მკვდარია თუ ცოცხალი. მძიმე წინათგრძნობა ტანჯავდა დეიანირას. იხმო თავისი შვილი და უთხრა:

– ო, ჩემო საყვარელო შვილო! სირცხვილია, რომ მამაშენს არ

ედებ. აგერ, უკვე თხუთმეტი თვე გავიდა, რაც მისი ამბავი არ გაგვიგია.

– თუ ხმებს ვერწმუნებით, – მიუგო დედას ჰილემ, – ამბობენ, რომ მას შემდეგ, რაც სამი წელი დედოფალ ომფალესთან მონობაში გაატარა და მონობის ვადა გაუვიდა, ჯარით ევბეაზე ქალაქ ექალიაში წავიდა, რათა შეურაცხყოფისათვის სამაგიერო გადაუხადოს ევრიტეს.

– შვილო ჩემო! – შეაწყვეტინა დედამ. – მამაშენი დიდ საგმირო საქმეებზე რომ მიდიოდა, არასოდეს მტოვებდა ასე უნუგეშოდ, როგორც ამ უკანასკნელად დამტოვა. გამომშვიდობებისას პატარა დაფაც კი მომცა, რომელსაც ის წინასწარმეტყველება აწერია, ოდესღაც დოდნეში ზევსის მისანს რომ მიუცია. იქ ნათქვამია: თუ ჰერაკლემ უცხო მხარეში სამი წელი და სამი თვე დაჰყო, ან დაღუპულია, ან შინ დაბრუნების შემდეგ მზიარულსა და მშვიდ ცხოვრებას დაიწყებსო. ნასვლის წინ ჰარკლემ დამიტოვა აგრეთვე განკარგულება, თუ რა უნდა მიიღონ მამაპაპური მიწებიდან სამემკვიდროდ მისმა შვილებმა, თუ თვითონ სადმე სიკვდილს შეეყრება. მაშფოთებს ქმრის ხვედრი. ხომ მეუბნებოდა ექალიის ალყისას ან დავილუპები, ან ამ ქალაქს ავიღებ და ბედნიერად ვიცხოვრებო. არა, შვილო ჩემო, გევედრები, ნადი, მოძებნე მამაშენი.

დედის მორჩილი ჰილა შორეულ გზას დაადგა, მამის საძებნელად ევბეაში ექალიას მიაშურა.

როგორც კი ჰილემ დატოვა ტრაქინე, დეიანირასთან შიკრიკი გამოცხადდა და აუწყა, რომ ახლავე მოვა ჰერაკლეს ელჩი ლიქასი, რომელიც სასიხარულო ამბის მაუწყებელია: ჰერაკლე ცოცხალია, სძლია ევრიტე, აიღო და დაანგრია ქალაქი ექალია და სადაცაა გამარჯვებული ტრაქინეში დაბრუნდება. შიკრიკის კვალდაკვალ დეიანირასთან თვით ლიქასი მოვიდა. მოიყვანა ტყვეები, მათ შორის ევრიტეს ასული იოლე. გახარებული ხვდება დეიანირა ლიქასს. ჰერაკლეს ელჩი დეიანირას მოუთხრობს, რომ მისი ქმარი უწინდებურად ჯანმრთელი და ძლევამოსილია. ვიდრე ევბეას მიატოვებდეს, გამარჯვება უნდა იზეიმოს და ღმერთებს საკადრისი მსხვერპლი შესწიროს. დეიანირა ტყვეებს შესცქერის. მათ შორის დაინახა მშვენიერი ქალწული და ლიქასს მიუბრუნდა:

– მითხარი, ლიქას, ვინ არის ეს ქალი? ვინაა ამ ქალიშვილის დედ-მამა? ყველაზე მეტად ეს დარდობს. თვით მეფე ევრიტეს ასული

ხომ არ არის?

ლიქასმა უპასუხა:

– არ ვიცი, დედოფალო, ვინ არის ეს ქალიშვილი. ეტყობა, ევბეის წარჩინებულთა წრიდან უნდა იყოს. მთელს გზაზე ერთი სიტყვაც არ უთქვამს. სულ ტირის, სულ მწუხარების ცრემლს აფრქევებს იმ დლიდან, რაც მშობლიური ქალაქი მიატოვა.

– უბედურო! – შესძახა დეიანირამ. – ამ კაეშანზე ახალ ტანჯვას აღარ დაგიმატებ! წაიყვანე, ლიქას, ტყვეები სასახლეში, ახლავე გამოგყვებით.

ლიქასი ტყვეების თანხლებით სასახლეში შევიდა. როგორც კი ელჩი წავიდა, დეიანირას მიუახლოვდა მსახური და უთხრა:

– მომითმინე, დედოფალო, მეც მომისმინე. ყველაფერი სიმართლე არ უთქვამს ლიქასს. კარგად იცის, ვინც არის ეს ქალი. ესაა ევრიტეს ასული, იოლე. მისი სიყვარულით შეეჯიბრა ერთხელ ჰერაკლეს მშვილდ-ისრის სროლაში მეფე ევრიტეს. ამაცმა მეფემ გამარჯვებულ გმირს არ მისცა თავისი ასული ცოლად, პირი უტეხა და შეურაცხყოფილი ქალაქიდან გააგდო. იოლესათვის აიღო ახლა ექალია ჰერაკლემ და მოკლა ევრიტე. ზევსის შვილმა იოლე მხევლად კი არ გამოგზავნა შენს სასახლეში, არამედ ცოლად უნდა შეირთოს იგი.

დალნდა დეიანირა. ლიქასს უხმო და უსაყვედურა, სიმართლე რად არ მითხარიო. ლიქასი აღიარებს, იოლეს სილამაზით მოხიბლული ჰერაკლე მართლა აპირებს მის შერთვასო. დაგივინყა ხანგრძლივი განშორების შემდეგ ჰერაკლემ. ახლა სხვა უყვარსო. რა უნდა ქნას უბედურმა ქალმა? უყვარს ზევსის დიდი შვილი და მის თავს სხვას ვერ დაუთმობს. დარდით გულმოკლულ დეიანირას აგონდება ჰერაკლეს მიერ მოკლული კენტავრი ნესოსი, მისი სისხლი და მისი სიტყვები, სიკვდილის წინ რომ უთხრა. დეიანირა განიზრახავს კენტავრის სისხლის გამოყენებას. ნესოსმა ხომ უთხრა: „წაცხე ეს სისხლი ჰერაკლეს სამოსელს და სამარადისოდ შეგიყვარებს, არც ერთი ქალი არ იქნება მისთვის შენზე ძვირფასიო“. ეშინია დეიანირას ჯადოსნური წამლის გამოყენებისა, მაგრამ ჰერაკლეს დაკარგვის შიში და მისი სიყვარული აბედვინებენ ამ ნაბიჯის გადადგმას. ფრთხილად იღებს კენტავრის სისხლს, ამდენ ხანს ჭურჭელში რომ ინახავდა, რათა მზის სხივი არ მოხვედროდა, კერიის სითბოს არ წაეხდინა. გულმოდგინედ უსვამს დიდებულ მოსახლამს, საჩუქრად რომ მოუქსოვა ჰერაკლეს, საიმედოდ დახურულ ჭურჭელში ათავსებს, ლიქასს უხმობს და ეუბნება:

– ლიქას, ჩქარა მიაშურე ევბეას და ეს ყუთი ჰერაკლეს წაუღე. შიგ

მოსასხამია. როდესაც ზევსის სამსხვერპლოსთან მივა და შესაწირავს მიიტანს, მაშინ ჩაიცვას! უთხარი, მის გარდა არავინ მოისხას ეს მოსასხამი, და თვით ნათელი ჰელიოსის სხივიც ნუ შეეხება მოსასხამს, ვიდრე თვით ჰერაკლე არ ჩაიცმევს. იჩქარე, ლიქას!

ნავიდა ლიქასი და თან წაიღო მოსასხამი. მისი წასვლის შემდეგ დეიანირას მოუსვენრობა დაეუფლა. შევიდა სასახლეში და ზარდამცემი სურათი ნახა: ქსოვილი, რითაც ჰერაკლეს მოსასხამს ნესოსის სისხლს უსვამდა, დაფერფლილიყო. დეიანირას ქსოვილის ნაჭერი იატაკზე დაეგდო. მზის სხივი ლერნეს ჰიდრის შხამით მონამლულ კენტავრის სისხლს მოხვედროდა, სისხლთან ერთად ჰიდრის შხამიც გამთბარიყო და მატყლის ქსოვილი ფერფლად ექცია, ხოლო იმ ადგილას, სადაც ეს ქსოვილი ეგდო, შხამიანი ქაფი გამოჩნდა. ელდა ეცა დეიანირას. ეშინია, რომ ჰერაკლე შხამიან მოსასხამს ჩაიცვამს და დაიღუპება. სულ უფრო და უფრო ტანჯავს ჰერაკლეს მეუღლეს გამოუსწორებელი უბედურების წინათგრძნობა.

მცირე დრო გავიდა მას შემდეგ, რაც ლიქასი ევბეაზე გაეშურა და თან წაიღო მონამლული მოსასხამი. სასახლეში მოვიდა ტრაქინეში დაბრუნებული ჰილე. თვალები ცრემლით ავსებია, ფერი წასვლია. დედას შეხედა და შესძახა:

– ო, როგორ მინდა ვიხილო ერთი სამთაგანი: ან ცოცხალი არ ყოფილიყავი, ან ჩემს ნაცვლად სხვა ვინმე გეძახდეს დედას, ან უკეთესი გონება გქონდეს, ვიდრე ახლა გაქვს! იოდე, შენ დალუპე საკუთარი ქმარი, მამაჩემი!

– ვაიმე! – შეფჰყვირა შეძრწუნებულმა დეიანირამ. – რას მეუბნები, შვილო ჩემო! რომელმა მოკვდავთაგანმა გითხრა ეს? როგორ შეგიძლია ბრალი დამდო ასეთ ბოროტმოქმედებაში!

– თვით ვნახე მამაჩემის ტანჯვა, სხვისგან კი არ გამიგონია!

ჰილე მოუთხრობს დედას, რაც მოხდა კანეიონეს მთაზე, ექალი-ის მახლობლად: ჰერაკლემ სამსხვერპლო აღმართა, უკვე აპირებდა ღმერთებისათვის მსხვერპლის შეწირვას, უწინარეს ყოვლისა თავისი მამის ზევსისათვის, როდესაც მოვიდა ლიქასი და მოსასხამი მოიტანა. ჰერაკლემ მოისხა მოსასხამი, ცოლის საჩუქარი, – და შეუდგა მსხვერპლის შეწირვას. პირველად თორმეტი რჩეული ხარი შესწირა ზევსს, სულ კი გმირმა ოლიმპოს ღმერთებს ასი მსხვერპლი უძღვნა. თვალისმომჩრელად აკაშკაშდა ცეცხლი საკურთხევლებზე. ჰერაკლე იდგა, მონინებით აღეპყრო ხელები ცაში და ღმერთებს მოუხმობდა. სამსხვერპლო ცეცხლმა გაათბო ჰერაკლე და ოფლი დაასხა.

უეცრად მოწამლული მოსასხამი ტანზე მიეკრა. დაიკრუნჩხა გმირი. აუტანელი ტკივილები იგრძნო. საშინლად დატანჯულმა იხმო ლიქასი და ჰკითხა, რისთვის მოიტანე ეს მოსასხამი. რა უნდა ეპასუხა უდანაშაულო ლიქასს? მხოლოდ უთხრა, რომ მოსასხამი დეიანირამ გამოუგზავნა. ჰერაკლეს კი ტკივილისაგან არა ესმოდა რა, სტაცა ხელი ფეხში და იმ კლდეს მიანარცხა, რომელსაც გარშემო ტალღები ხმაურით ევლებოდნენ. ლიქასი სასიკვდილოდ დაშავდა, ჰერაკლე კი მიწაზე დავარდა. აუტანელი ტკივილისაგან იკრუნჩხებოდა. მისი ყვირილი მთელს ევბეას ძრავდა. ჰერაკლე სწყევლიდა თავის ქორწინებას, დეიანირასთან შეყრის დღეს. დიდმა გმირმა იხმო შვილი და მძიმე გმინვით სთხოვა:

– ო, შვილო ჩემო, ნუ მიმატოვებ ამ უბედურებაში, თუნდაც სიკვდილი გემუქრებოდეს, ნუ მიმატოვებ! ამწიე! წამიყვანე აქედან! წამიყვანე იქ, სადაც ვერც ერთი მოკვდავი ვერ მიხილავს. ო, თუ გაქვს ჩემი ოდნავი სიბრალული და თანაგრძობა, აქ ნუ მომკლავ!

აიყვანეს ჰერაკლე, დააწვინეს საკაცეზე, წაიყვანეს გემზე, რომ ტრაქინეში ჩაეყვანათ. აი, რა მოუთხრო ჰილემ დედას და როგორ დაასრულა თავისი ამბავი:

– ახლავე აქ ნახავთ ყველანი ზევსის დიდ შვილს, იქნებ ჯერაც ცოცხალს. ან იქნებ უკვე დაღუპულს. ო, სასტიკად დაგსაჯონ, დედაჩემო, მრისხანე ერინიებმა და შურისმაძიებელმა დიკემ! შენ დაღუპე უკეთესი იმ ადამიანთა შორის, რომელიც კი ოდესმე დედამიწას უტარებია! ველარასოდეს ვერ ნახავ მსგავს გმირს!

დეიანირა უხმოდ შევიდა სასახლეში, ერთი სიტყვაც არ დასცდენია. აიღო ორპირი მახვილი. მოხუცმა ძიძამ დაუნახა ხელში მახვილი, სასწრაფოდ უხმო ჰილეს. ჰილე სასახლეში შეიჭრა, მაგრამ გვიანაა – დეიანირა გულგანგმირული გდია. ხმამაღლა შეჰყვირა ჭაბუკმა და ქვითინით მივარდა დედის გვამს უბედური შვილი, ეხვევა და ჰკოცნის უკვე გაციებულ სხეულს.

ამ დროს სასახლეში მოჰყავთ მომაკვდავი ჰერაკლე. გზაში თავი ძილმა წაუღო, მაგრამ როცა სასახლეში შესასვლელთან საკაცე მიწაზე დადგეს, ჰერაკლეს გამოეღვიძა. საშინელი ტკივილისაგან დიდი გმირი გრძნობაზე არ იყო, არაფერი გაეგებოდა. მან შესძახა:

– ო, დიდო ზევსო! – რომელ ქვეყანაში ვარ? ო, სადა ხართ, საბერძნეთის ვაჟკაცებო? დამეხმარეთ! თქვენთვის გამინმენდია მიწა და ზღვები ბოროტებისა და ურჩხულებისაგან, ახლა კი ერთ თქვენგანსაც არ სურს გამათავისუფლოს საზარელი წამებისაგან ცეცხლით

ან ბასრი მახვილით! ო, ზევსის ძმავე, დიდო ჰადესო, დამაძინე, დამაძინე მე უბედური, დამაძინე ფრთამალი სიკვდილის ძილით!

– მამა, გევედრები, მომისმინე, – სთხოვს ცრემლმორეული ჰილე, – დედამ ეს ბოროტება უნებურად ჩაიდინა. რისთვის ითხოვ შურისძიებას? როგორც კი გაიგო, რომ შენი დალუპვის მიზეზი თვითონაა, გული ორპირი მახვილით გაიპო!

– ო, ღმერთებო, მოკვდა და შურსაც კი ველარ ვიძიებ! ჩემი ხელით არ დაიღუპა მზაკვარი დეიანირა!

– მამავ, ის არაა დამნაშავე! – ეუბნება ჰილე. – სასახლეში ევრიტეს ასული იოლე რომ დაინახა, დედაჩემმა განიზრახა შენი სიყვარული ჯადოსნური საშუალებით დაებრუნებინა, ამ მიზნით მოსასხამს შენი ისრით მოკლულ კენტავრ ნესოსის სისხლი წაუსვა და არ იცოდა, რომ შენი ისარი ლერნეს ჰიდრის შხამით იყო მონამლული.

– ო, ვაი, ვაი! – შესძახა ჰერაკლემ. – აი, როგორ აღსრულდა მამაჩემის ზევსის წინასწარმეტყველება! ცოცხლის ხელით არ მოკვდებო, მითხრა, ჰადესის პირქუშ სამეფოში ჩასულის მზაკვრობის მსხვერპლი იქნებო. აი, როგორ დამღუპა ჩემგან მოკლულმა ნესოსმა! აი, რა სიმშვიდე მიწინასწარმეტყველა დოდონელმა მისანმა – სიკვდილის სიმშვიდე! ჰოდა, მართალია, მიცვალებულებმა არ იციან დარდი! მაშ შემისრულე უკანასკნელი სურვილი, ჰილე! ჩემი მეგობრების თანხლებით ოეტას მალალ მთაზე ამიყვანე, – იქ, მწვერვალზე კოცონი გააჩაღე, ზედ დამანვინე, ცეცხლი შემინთე ჩქარა გააკეთე ეს საქმე, ბოლო მოუღე ჩემს ტანჯვას!

– ო, შემიბრალე, მამაჩემო, ნუთუ გინდა შენს მკვლელად გამხადო? – ევედრებოდა ჰილე.

– არა, მკვლეელი კი არა, ჩემთა ტკივილთა მკურნალი იქნები! კიდევ მაქვს ერთი სურვილი, ისიც შემისრულე! – სთხოვს ჰერაკლე შვილს. – ევრიტეს ასული იოლე ცოლად შეირთე.

ჰილე უარს ეუბნება მამას თხოვნის შესრულებაზე:

– არა, მამაჩემო, არ შევირთავ ცოლად იმ ქალს, რომელიც დედაჩემის დალუპვის მიზეზი გახდა!

– ო, დაემორჩილე ჩემს ნებას, შვილო! ნუ გააღვიძებ ჩემს ტანში მიყურებულ ტკივილებს! მაცალე მშვიდად სიკვდილი! – დაჟინებით ეხვეწება შვილს ჰერაკლე.

დაჰყვა ჰილე და მროჩილად უპასუხა:

– კარგი, მამა. დავემორჩილები შენს უკანასკნელ ნებას.

ჰერაკლე აჩქარებს შვილს, სთხოვს მალე შეასრულოს მისი

უკანასკნელი სურვილი:

– იჩქარე, შვილო ჩემო! ჩქარა დამანვინე კოცონზე, ვიდრე ისევ განახლდებიან ეს აუტანელი ტკივილები! წამივყანეთ! მშვიდობით ჰილე!

შვილმა და მეგობრებმა ჰერაკლე ოეტას მალალ მთაზე აიყვანეს. იქ, შემის უზარმაზარი ზვინი აღმართეს, და ზედ დაასვენეს გმირთა შორის უდიდესი გმირი. ჰერაკლეს ტანჯვა სულ უფრო აუტანელი ხდება, სულ უფრო ღრმად იჭრება მის სხეულში ლერნეს ჰიდრის შხამი. ხელით იგლეჯს ტანიდან მონამლულ მოსასხამს, მაგრამ მოსასხამი მინებებულია, ქსოვილის ნაკუნებთან ერთად სხეულის ნაგლეჯებიც ხელში რჩება და კიდევ უფრო აუტანელი ხდება ტკივილები. მხოლოდ ერთი გზაღა დარჩენია ამ ზეადამიანური ტკივილები-საგან თავის დასახსნელად – ესაა სიკვდილი. უფრო იოლია კოცონის აღში სიკვდილი, ვიდრე ამ ტანჯვის მოთმენა, მაგრამ გმირის ვერც ერთი მეგობარი ვერ ბედავს ცეცხლის მოკიდებას. ბოლოს ოეტაზე გმირი ფილოქტეტე ავიდა. ჰერაკლემ იგი ცეცხლის გაჩაღებაზე დაითანხმა, სამაგიეროდ კი თავისი მშვილდი და ჰიდრის შხამით მონამლული ისრები აჩუქა. ფილოქტეტემ აანთო კოცონი, აკიაფდა ცეცხლის ალი, მაგრამ კიდევ უფრო ნათლად აკიაფდა ზევსის ელევა, ცაზე რომ გაიკლანა. ანაზდად გავარდა მეხი, კოცონს ოქროს ეტლით გადაუქროლეს ათენა-პალადამ¹ და ჰერმესმა, მათ გამარჯვების ქალღმერთის თანხლებით მალალ ოლიმპოზე აიტაცეს გმირთა შორის უპირველესი გმირთაგმირი ჰერაკლე. იქ ზევსის შვილს ღმერთები შემოეგებნენ. ჰერაკლე უკვდავი ღმერთი გახდა. თვით ჰერამაც კი დაივიწყა თავისი სიძულვილი და ჰერაკლეს ცოლად მისცა თავისი ასული, მარად ნორჩი ჰებე. მას შემდეგ ჰერაკლე ოლიმპოს ღმერთთა შორის ცხოვრობს. ეს იყო საჩუქარი ყველა მისი საგმირო საქმისათვის, რაც დედამიწაზე მოახდინა, სამაგიერო ყველა დიდი ტანჯვისათვის, რაც მიწიერ ცხოვრებაში ნახა.

1 * ზოგი მითის თანახმად ოქროს ეტლში იყო გამარჯვების ქალღმერთი ნიკე და არა ათენა.

ჰერაკლიდები

ეპრიპიდეს ტრაგედიის „ჰერაკლიდები“

მიხედვით

ჰერაკლეს სიკვდილის შემდეგ მისი შვილები და მისი დედა ალკმენე ტირინთოში, მის უფროს შვილ ჰილესთან ცხოვრობდნენ. მაგრამ იქ დიდხანს არ დარჩენილან. ჰერაკლესადმი სიძულვილით აღესილმა ევრისტევსმა ისინი მამის სამფლობელოებიდან განდევნა და შემდეგშიც სდევნიდა ყველგან, სადაც კი ფეხს მოიკიდებდნენ ან თავშესაფრის პოვნას შეეცდებოდნენ. დიდხანს დაეხეტებოდნენ ჰერაკლეს შვილები მთელს საბერძნეთში. ბოლოს ჰერაკლეს ძმისშვილმა და მეგობარმა, მოხუცებულმა იოლაოსმა შეიკედლა ისინი, მაგრამ ბედშავთ აქაც მისწვდათ ევრისტევსის სიძულვილი და იოლაოსთან ერთად გაქცევა მოუხდათ ათენში, სადაც მამინ თეზევსის შვილი დემოფონტი მეფობდა.

როცა ევრისტევსმა გაიგო, რომ ჰერაკლეს შვილები ათენში იმალებიან, დემოფონტს თავისი შიკრიკი კოპრესი გაუგზავნა და ჰერაკლიდების გაცემა მოსთხოვა. დემოფონტეს სტუმართმოყვარეობის წესის დარღვევა არ უნდოდა და ამიტომ კოპრესი უარით გაისტუმრა. ვერ შეაშინა ის ევრისტევსის მუქარამ, რომ უარის შემთხვევაში დიდი ჯარით დაესხმოდა თავს ათენს და ქალაქს დაანგრევდა.

მალე ევრისტევსი დიდი ლაშქრით ატიკაში შეიჭრა. ათენელებს ბრძოლა ელოდათ მრავალრიცხოვან მტერთან. ათენელებმა რჩევისათვის მიმართეს ღმერთებს, რომლებმაც აუწყეს, რომ ათენელები მხოლოდ იმ შემთხვევაში მოიგებდნენ ომს, თუ ღმერთებს მსხვერპლად შესწირავდნენ ქალიშვილს. ჰერაკლესა და დეიანირას უფროსმა ასულმა მაკარიამ გადაწყვიტა ნებით მიეტანა თავი ღმერთების სამსხვერპლოზე, რათა გადაერჩინა თავისი ძმები და დები.

მონინალმდეგეთა ლაშქარი ერთმანეთს შეება, ბრძოლის ველზე მებრძოლთა რაზმით მოვიდა ჰილეც, რომელმაც ევრისტევსის წი-

ნალმდეგ დამხმარე ძალა იპოვნა.

ბრძოლის დასაწყისში მაკარია მსხვერპლად შესწირეს ღმერთებს. გაიმართა სასტიკი და სისხლისმღვრელი ბრძოლა. ათენელებმა გაიმარჯვეს. ევრისტევისი გაიქცა. ჰილე თავისი მამის მოსისხლე მტერს ეტლით დაედევნა. ეს დაინახა იოლაოსმა. ჰილეს შეევედრა ეტლი მისთვის დაეთმო – ჰერაკლეს მოხუც თანამოლაშქრეს სურდა ევრისტევისათვის სამაგიერო მიეზღო ყველა იმ უბედურებისათვის, რომელიც მან მის მეგობარს მიაყენა. იოლაოსი სწრაფად დაედევნა გაქცეულ ევრისტევს. იოლაოსის ეტლი თითქმის დაენია მიკენის ლაჩარი მეფის ეტლს. მაშინ იოლაოსმა ხელები ალაპყრო და ოლიმპოს ღმერთებს შეევედრა: ერთი დღით მაინც დამიბრუნეთ ოდინდელი ახალგაზრდობა და ძალა. ღმერთებმა უსმინეს იოლაოსს. ორი მოციმციმე ვარსკვლავი დაეშვა ციდან, ბნელი ღრუბელი დაანვა მის ეტლს. როცა ღრუბელი გაიფანტა, ეტლში იდგა უწინდებურად ახალგაზრდა, ძალუმი და მშვენიერი იოლაოსი. იგი დაენია ევრისტევს და დაატყვევა.

იოლაოსმა ზემით ჩაიყვანა ათენში შებოჭილი ევრისტევისი. გაშმაგდა ჰერაკლეს დედა ალკმენე, თავისი დიადი შვილის მტერი რომ დაინახა, იმის მიუხედავად, რომ ჰილეც და დემოფონტიც ევრისტევისი დაცვას ცდილობდნენ, ალკმენემ საკუთარი ხელით ამოსთხარა თვალები და მოკლა იგი. ასე დაიღუპა ევრისტევისი. ათენელებმა დამარცხებული მტრის გვამი დაუმარხავად არ დატოვეს და იგი ატიკაში ათენა-პალენეს საკურთხეველთან დაასაფლავეს.

კეკროპი, პრიტონიოსი და პერსთევსი

დიდი ათენი და მისი აკროპოლისი მიწის შობილმა კეკროპმა დააარსა. ეს იყო ნახევრად კაცი და ნახევრად გველი. ასეთად შვა დედამიწამ კეკროპი, რომლის სხეული უზარმაზარი გველის კუდით თავდებოდა. კეკროპმა ათენი ატიკაში დააარსა იმ დროს, როცა მიწისმრეველი ზღვის ღმერთი პოსეიდონი და ზევსის საყვარელი ასული, მეომარი ქალღმერთი ათენა ერთმანეთს ატიკაში პირველობას ეცილებოდნენ. ამ დავის გადასაწყვეტად ოლიმპოს ღმერთები აკროპოლისზე შეიკრიბნენ. ღმერთებისა და ადამიანების მბრძანებელმა ზევსმა კეკროპიც მოიწვია. მას უნდა გადაეწყვიტა, თუ ვის ეკუთვნოდა ძალაუფლება ატიკაში. გველისფეხებიანი კეკროპი საკრებულოში გამოცხადდა. ღმერთებმა გადაწყვიტეს: ატიკაში პირველობა

მიეკუთვნებიან მისთვის, ვინც ქვეყანას უფრო ძვირფას საჩუქარს უძღვნიდა. მიწისმრეყველმა პოსეიდონმა კლდეს სამთითი დაჰკრა და ნაპრალიდან მლაშე წყლის წყარო მოსკდა, ათენამ კი მიწაში ჩაასო თავისი მოელვარე შუბი და მიწიდან უზვნაყოფიანი ზეთისხილი წამოიზარდა. მაშინ კეკროპმა თქვა:

– ოლიმპოს ნათელი ღმერთებო, ზღვის მლაშე წყალი ყველგან მოსჩქეფს, მაგრამ არსად არაა ნაყოფით დახუნძლული ზეთისხილის ხე. ათენამ ამოზარდა ზეთისხილის ხე, ის მოუტანს ქვეყანას სიმდიდრეს, ნაახალისებს, მიწისმოქმედს, რომ ველ-მინდვრები გადახნან და მოსავალი მოიყვანონ. დიდი სიკეთე მისცა ათენამ ატიკას. ათენას უნდა მიენიჭოს მთელი ქვეყნის გამგებლობის პატივი.

ოლიმპოს ღმერთებმა ათენა-პალადას მიანიჭეს ძალაუფლება კეკროპის მიერ დაარსებულ ქალაქში და მთელ ატიკაში. იმ დროიდან ზევსის საყვარელი ასულის პატივსაცემად კეკროპის ქალაქს ათენი ეწოდა. კეკროპმა ათენში დააარსა ქალაქის მფარველ ათენა ქალღმერთის და მისი მამის პირველი ტაძარი. კეკროპის ასულები ათენის პირველი ქურუმები გახდნენ. კეკროპმა დაუდგინა ათენელებს კანონები, მოაწყო სახელმწიფო და თვით გახდა ატიკის პირველი მეფე.

კეკროპის მემკვიდრე იყო ერიხთონიოსი, ცეცხლის ღმერთის ჰეფესტოს ვაჟი. კეკროპის მსგავსად, ისიც მიწიდან იშვა. მისი დაბადება საიდუმლოებით იყო მოცული. ახლად დაბადებულის მფარველობა თავიდანვე ქალღმერთმა ათენამ იკისრა.

ერიხთონიოსი ათენას ტაძარში იზრდებოდა. ათენამ იგი მჭიდროდ თავდახურულ წნულ კალათში ჩასვა, მცველებად კი ორი გველი მიუჩინა. ამას გარდა, კეკროპის ასულებიც დარაჯად ადგნენ მას. ათენამ მათ სასტიკად აუკრძალა კალათის თავის მოხდა, რათა თვალთაც არ ენახათ მიწის შობილი ყრმა. კეკროპის ქალიშვილებს მოსვენებას არ აძლევდა ცნობისმოყვარეობა, სურდათ ერთხელ მაინც შეეველოთ თვალი ერიხთონიოსისათვის.

ერთხელ ათენამ თავისი ტაძარი მიატოვა, რათა პალენედან ჩამოეტანა მთა, რომლის დადგმაც განიზრახა აკროპოლისთან, ამ უკანასკნელის დაცვის მიზნით. როცა ქალღმერთს ათენისაკენ მთა მიჰქონდა, წინ ყვავი შემოხვდა და შეატყობინა, რომ კეკროპის ქალიშვილებმა კალათს სახურავი ახადეს და იდუმალებით მოცული ყრმა დაინახეს. ათენა საშინლად განრისხდა, მთა დააგდო და თვალის დახამხამებაში აკროპოლისზე, თავის ტაძართან გაჩნდა. მან მკაცრად დასაჯა კეკროპის ქალიშვილები – გონება წაართვა. შეშლილი ქალიშ-

ვილები ტაძრიდან გამოვარდნენ და აკროპოლისის ფრიალო კლდიდან გადავარდნენ. იმ დღიდან ერიხთონიოსს თვით ქალღმერთი იცავდა. მათ კი, რომელიც ათენამ დააგდო, იმავე ადგილზე დარჩა, სადაც ქალღმერთს ყვავმა კეკროპის ქალიშვილების დანაშაული აუწყა. მთას სახელად ლიკაბეტი ეწოდა. ერიხთონიოსი დავაჟუკაცდა, ათენის მეფე გახდა და მრავალ წელს იმეფა. ათენას პატივსაცემად მან დაანესა უძველესი პანათენური დღესასწაულები.

ერიხთონიოსმა პირველმა შეაბა ცხენები ეტლში და პირველმა შემოიღო ეტლებით ასპარეზობა ათენში.

ერიხთონიოსის მემკვიდრე იყო ათენის მეფე ერეხთევსი. ამ ხელმწიფეს მძიმე ომის წარმოება მოუხდა ქალაქ ელეფსინთან, რომელსაც მხარში ამოუდგა თრაკიის მეფის ევმოლპეს შვილი იმარადი.

უბედური გამოდგა ეს ომი ერეხთევსისათვის. სულ უფრო და უფრო ავიწროებდნენ მას იმარადი და თრაკიელები. ბოლოს ერეხთევსმა გადაწყვიტა დელფოში აპოლონის ორაკულისათვის ეკითხა, რა გზით და რის ფასად მოიპოვებდა გამარჯვებას. საშინელი პასუხი მისცა პითიამ: მხოლოდ იმ შემთხვევაში მოიპოვებ იმარადზე გამარჯვებას, თუ ღმერთებს მსხვერპლად შესწირავ შენს ერთ-ერთ ქალიშვილსო. ზარდამცემი პასუხით შეძრწუნებული ერეხთევსი დელფოდან ათენს დაბრუნდა. სამშობლოს სიყვარულით ანთებულმა მეფის ახალგაზრდა ასულმა ქტონიამ განაცხადა: მზად ვარ სიცოცხლე გავწირო ჩემი მშობლიური ათენისთვისო. ღრმად დამწუხრებულმა ერეხთევსმა საყვარელი ასული ღმერთებს შესწირა მსხვერპლად. მხოლოდ ათენის გადარჩენის სურვილმა აიძულა გაეღო ასეთი მსხვერპლი.

ქტონიას მსხვერპლად შეწირვის შემდეგ გაიმართა ბრძოლა. გახურებულ ბრძოლაში ერთმანეთს შეხვედნენ ერეხთევსი და იმარადი. მეფეები მყისვე ერთაბრძოლაში ჩაებნენ. ისინი არ ჩამორჩებოდნენ ერთმანეთს არც ღონით, არც იარაღის ხმარებით, არც მამაცობით. ბოლოს მაინც ერეხთევსმა გაიმარჯვა და თავისი შუბით სასიკვდილოდ განგმირა იმარადი. დარდმა შეიპყრო იმარადის მამა ევმოლპე. ვედრებით დაიყოლია ღმერთი პოსეიდონი შური ეძია იმარადის სიკვდილისათვის. პოსეიდონმა თავისი ეტლით სწრაფად გადმოსერა ზღვის მღელვარე ტალღები და ატიკაში ჩამოვიდა. სამთითი მოიქნია და ერეხთევსი სიცოხლეს გამოასალმა. ასე დაიღუპა ერეხთევსი, დაიღუპნენ ერეხთევსის შვილებიც. მხოლოდ ერთი ასული კრეუზა გადაურჩა სიკვდილს, მხოლოდ ის შეინცალა ბოროტმა ბედისწერამ.

კეფალე და პროკრიდე

ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით

კეფალე იყო ღმერთ ჰერმესისა და კეკროპის ასულის ქერსეს ვაჟი. მან მთელს საბერძნეთში განითქვა სახელი თავისი საოცარი სილამაზით, შორს იყო ცნობილი კეფალეს სახელი როგორც დაულავი მონადირისა. დილაადრიან, მზის ამოსვლამდე ტოვებდა ხოლმე თავის ახალგაზრდა მეუღლეს პროკრიდეს და ჰიმეტეს მთებში მიდიოდა სანადიროდ. ერთხელ კეფალე განთიადის ოქროსთითებიანმა ქალღმერთმა ეოსმა დაინახა, გაიტაცა მშვენიერი ჭაბუკი, და ათენიდან შორს, დედამიწის უშორეს კიდეში წაიყვანა. კეფალეს მხოლოდ პროკრიდე უყვარდა, მხოლოდ იმასზე ფიქრობდა, ბაგეებიდან არ შორდებოდა მისი სახელი. დარდობდა თავის მეუღლეზე და განთიადის ქალღმერთს ევედრებოდა ისევ ათენში დაებრუნებინა. განრისხდა ეოსი:

– კარგი, დაბრუნდი პროკრიდესთან, ნულარ უჩივი ბედს! მოვა დრო და ინანებ, რომ პროკრიდე შენი ცოლია, ინანებ იმასაც კი, რომ ის ქალი გაიცანი! ო, მე წინასწარ ვხედავ, რომ ეს ასე მოხდება!

გაუშვა ეოსმა კეფალე. გამომშვიდობებისას კი დაარწმუნა იგი, გამოეცადა მეუღლის ერთგულება. ქალღმერთმა კეფალეს გარეგნობა შეუცვალა და ათენს დაბრუნებული ვერავინ იცნო. მან მოახერხა სასახლეში შესვლა და თავს წაადგა ღრმად დამწუხრებულ პროკრიდეს. მწუხარებაშიც მშვენიერი იყო იგი. კეფალე ცოლს გამოელაპააკა და დიდხანს არწმუნებდა, დაივინყე დაკარგული ქმარი, მე გამომყევი ცოლადო. პროკრიდემ ქმარი ვერ იცნო. ჯერ უცხო კაცის სიტყვის მოსმენაც არ უნდოდა და სულ ამას ეუბნებოდა:

– მხოლოდ კეფალე მიყვარს და ბოლომდე მისი ერთგული ვიქნები სადაც არ უნდა იყოს იგი, მკვდარია თუ ცოცხალი საუკუნოდ მისი ერთგული დავრჩები!

ბოლოს მაინც მოიხიბლა ქალი მდიდრული საჩუქრებით და უკვე მზად იყო აესრულებია უცხო კაცის სურვილი, როდესაც კეფალემ თავისი ნამდვილი სახე მიიღო და შესძახა:

– მოლალატყე! მე ვარ შენი ქმარი, კეფალე! თვითონვე გავხდი მონმე შენი ვერაგობისა!

პროკრიდე გაჩუმდა სიტყვა არ შეუბრუნა ქმარს. სირცხვილით თავდახრილმა სასახლე მიატოვა და ტყით დაფარულ მთებს მიაშურა.

იქ ქალღმერთ არტიმიდეს თანამგზავრი გახდა. ქალღმერთისაგან პროკრიდემ საჩუქრად მიიღო მშვენიერი შუბი, რომელიც მიზანს არ სცდებოდა და ისევ მსროლელს უბრუნდებოდა, აგრეთვე ძალლი ლაილაპა, რომელსაც ვერც ერთი გარეული ნადირი ვერ გაექცეოდა.

ვერ გაძლო კეფალემ პროკრიდეს გარეშე. მოსვენება დაკარგა. მოძებნა ტყეში თავისი ცოლი და დაითანხმა შინ დაბრუნებაზე. დაბრუნდა პროკრიდე და დიდხანს ცხოვრობდნენ ბედნიერად. თავისი საოცარი შუბი და ძალლი ლაილაპა ქალმა ქმარს აჩუქა. კეფალე უწინდებურად ალიონზე დგებოდა და სანადიროდ მიიღოდა. მარტოდმარტო ნადირობდა, არავის არ იახლებდა თან. ან რად უნდოდა ვინმე, ასეთი ჯადოსნური შუბისა და ძალლის პატრონს! ერთხელ უთენია ნავიდა სანადიროდ. შუადღე დადგა, სიცხემ დააჭირა და კეფალემ ჩრდილში თავის შეფარება გადაწყვიტა. ნელა მიდიოდა და მღეროდა:

– ო, სანუკვარო ჩრდილო, ჩქარა მოდი ჩემთან! გამიგრილე გახურებული და გაღელილი მკერდი! ჩქარა მომიახლოვდი, სიგრილევ, გაფანტე პაპანება სიცხე და ნეტარებით ამავსე! ო, ციურო, შენა ხარ ჩემი სიხარული, მაცოცხლებელო, შენ მიბრუნებ ჯანსა და ღონეს! ო, მოდი, ჩამასუნთქე შენი სანეტარო სიო!

რომელიღაც ათენელს მოესმა კეფალეს სიმღერა, სიტყვების აზრი ვერ გაიგო და პროკრიდეს უთხრა, შენი ქმარი ტყეში დადის და სიმღერით უხმობს რომელიღაც ნიმფა სიგრილესო. დანალვლიანდა პროკრიდე, ნამდვილად დამივიწყა და სხვაზე გამცვალაო კეფალემ, – ფიქრობდა გულში. ერთხელ, როცა კეფალე სანადიროდ ნავიდა, ქალი ფარულად აედევნა, ხშირ ბუჩქებში დაიმალა და დაუნყო ცდა, როდის მოვიდოდა მისი ქმარი. აი, ხეებს შორის კეფალეც გამოჩნდა. ხმამალლა მღეროდა თავის სიმღერას:

– ო, ალერსით დამათრობელო ჩემო სიგრილევ, მოდი, გაფანტე ჩემი დაღლილობა!

უეცრად კეფალე შეჩერდა – მძიმე ოხვრის ხმა შემოესმა. ყური მიუგდო, მაგრამ ტყეში სრული სიწყნარეა, შუადღის პაპანება სიცხეში, უბრალო ფოთოლიც კი არ ირხევა ხეზე. ისევ ამღერდა კეფალე:

– იჩქარე, გელი, სასურველო სიგრილევ!

გაისმა ეს სიტყვები თუ არა, ბუჩქებში რაღაცამ გაიშრიალა. კეფალემ გაიფიქრა, ალბათ რომელიღაც გარეული ნადირიაო, და აუცდენელი შუბი სტყორცნა. ხმამალლა შეჰყვირა მკერდგანგმირულმა პროკრიდემ. იცნო კეფალემ ცოლის ხმა, ბუჩქებს მიაშურა და

სასიკვდილოდ დაჭრილი მეუღლე შერჩა ხელში. მკერდი ერთიანად სისხლით ჰქონდა დასვრილი საბრალოს. ჭრილობა სასიკვდილო იყო. აჩქარებით დაიწყო ჭრილობის შეხვევა კეფალემ, მაგრამ სულ ამოდ. კვდება პროკრიდე. სიკვდილის წინ ქმარს შეევედრა:

– ო, კეფალე, გაფიცებ ჩვენს წმინდა ქორწინებას, ოლიმპოს ღმერთებსა და მიწისქვეშეთის ღმერთებს, რომელთა სამეფოშიც ახლა მივდივარ, გაფიცებ ჩემს სიყვარულსაც, ნუ შეუშვებ ჩვენს სახლში იმას, ვისაც ახლა უხმობდი!

მიხვდა კეფალე მომაკვდავ პროკრიდეს უკანასკნელი სიტყვებიდან, თუ რამ შეაცდინა მისი მეუღლე. ჩქარობს აუხსნას შეცდომა, რათა დარდი არ ჩაჰყვეს სამარეში. სუსტდება პროკრიდე, სიკვდილის ბინდი გადაეკრა თვალებზე, ნაზად უღიმის კეფალეს და მის ხელებზე უქრება მზე. უკანასკნელი კოცნაც და მისი სული ჰადესის პირქუშ სამეფოში გაფრინდა.

დიდხანს იყო უნუგეშოდ კეფალე. მკვლელობა ჰქონდა ჩადენილი, აღარ დაედგომებოდა მშობლიურ ათენში და შვიდჭიშკრიან თებეში გადასახლდა. იქ, ამფიტრიონს დაეხმარა ტევმესიის მელიის შეპყრობაში. ამ მელიის დაჭერა ვერავინ შეძლო. იგი პოსეიდონმა მიუგზავნა თებელებს რაღაც დანაშაულისათვის სასჯელის ნიშნად. მელია ყველაფერს ნთქავდა მისი სიშმაგის ოდნავ მაინც დასაცხრობად, ყოველ კვირას მსხვერპლად თითო ბავშვს სწირავდნენ მას. კეფალემ მელიას თავისი ძალლი ლაილაპა დაადევნა. არასოდეს დასრულდებოდა მხეცის დევნა, რომ ზევსს ძალლიცა და მელიაც ქვებად არ ექცია. ტევმესიის მელიაზე ნადირობის შემდეგ კეფალემ მონანილეობა მიიღო ამფიტრიონის ომში ტელებოელებთან და სიმამაცის წყალობით შეძლო დაუფლებოდა კუნძულს, რომელსაც მის პატივსაცემად კეფალენი ეწოდა. კეფალე სიკვდილამდე თავის სახელობის კუნძულზე დარჩა.

პროქნე და ფილომელა

ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით

ერიხთონიოსის შთამომავალი ათენის მეფე პანდიონი ომს აწარმოებდა ბარბაროსებთან, რომელთაც მის ქალაქს ალყა შემოარტყეს. გაუჭირდებოდა მეფეს მრავალრიცხოვან ბარბაროსთა ლაშქართან

გამკლავება და ქალაქის დაცვა, საშველად თრაკიის მეფე ტერევესი რომ არ მოსულიყო. ტერევესმა სძლია ბარბაროსებს და მათი ურდო ატიკის საზღვრებს იქით განდევნა. მაღლიერმა პანდიონმა ტერევესს თავისი ასული პროკნე მიათხოვა. ტერევესი ახალგაზრდა მეუღლის თანხლებით თრაკიაში დაბრუნდა. მალე აქ მათ შეეძინათ ვაჟი. ერთი შეხედვით მოიჩივრებოდა თითქოსდა ბედნიერებას უგზავნიდნენ ტერევესსა და მის მეუღლეს.

ტერევესის ქორწინებიდან ხუთი წელი გავიდა. ერთხელ პროკნემ ქმარს სთხოვა:

– თუ კიდევ გიყვარვარ, დის სანახავად გამიშვი, ან აქ ჩამომიყვანე. ჩადი ათენს, სთხოვე მამას, გამოუშვას, თან დაჰპირდი, სულ მალე უკანვე მოგიყვანო-თქო. დის ნახვა ჩემთვის უდიდესი ბედნიერება იქნება.

ტერევესმა გემები გაამზადა, თრაკია მიატოვა და შორეულ მხარეს გაეშურა. მშვიდობით მიაღწია ატიკის სანაპიროებს. პანდიონი სიხარულით შეეგება სიძეს და სასახლეში მიიწვია. ტერევესს ჯერ არ ჰქონდა ნათქვამი ათენში ჩამოსვლის მიზეზი, რომ დარბაზში პროკნეს და, სილამაზით მშვენიერი ნიშნების ტოლი ფილომელე შემოვიდა. ტერევესი მოიხიბლა ფილომელეს სილამაზით და ვნების ცეცხლით აენთო. ცოლისდის სიყვარულმა თავგზა დაუბნია. მაშინვე დაუწყო პანდიონს თხოვნა ფილომელე გაეშვა სტუმრად დასთან. ქალიშვილის სიყვარული კიდევ უფრო მჭიმრემტყველსა და სარწმუნოს ხდიდა მეფის სიტყვას. თვითონ ფილომელეც სთხოვდა მამას პროკნესთან გაშვებას, და არ იცოდა, რა საფრთხეც ელოდა. ბოლოს პანდიონი დათანხმდა. თავის ასულს შორეულ თრაკიაში რომ უშვებდა, ტერევესს სთხოვა:

– შენ განდობ, ტერევეს, ჩემს ასულს. უკვდავ ღმერთებს გაფიცებ, დაიცავი, როგორც საკუთარი ასული მშობელმა მამამ. მალე გამოგიგზავნე უკანვე, რადგან ეს არის ჩემი სიბერის დღეთა ერთადერთი ნუგეში.

პანდიონი ფილომელასაც სთხოვდა:

– ჩემო ასულო, თუ მოხუცი მამა გიყვარს, მალე დაბრუნდი, ნუ მიმატოვებ უნუგემოდ მოხუცებულს.

ცრემლმორეული მამა ასულს დაემშვიდობა და თუმცა მძიმე წინათგონობა ლოდივით აწვა გულზე, ფილომელესა და ტერევესს მაინც ვერ უთხრა უარი თხოვნაზე.

პანდიონის მშვენიერი ასული გემზე ავიდა. ნიჩბოსნებმა შეთანხ-

მებულად ჩაავლეს ნიჩბებს ხელი, გემი სწრაფად შევიდა გაშლილ ზღვაში და ატივის ნაპირებს გასცილდა. ტერევის ზეიმობს. გახარებულია შესძახა:

– მე გავიმარჯვე! აქ ხომალდზე მყავს ჩემი გულის რჩეული, მშვენიერი ფილომელე!

თრაკიის მეფე თვალს არ აცილებს ფილომელეს და მთელს გზაზე წუთითაც არ შორდება მას. აგერ, თრაკიის სანაპიროც. გზა დასრულდა. სასახლეში კი არ მიჰყავს თრაკიის მეფეს ფილომელე, არამედ უღრან ტყეში, მწყემსის ქოხში, და იქ ჰყავს მოძალადეს ჩაკეტილი საბრალო ქალიშვილი. ვერც ცრემლით, ვერც ვედრებით ვერ მოულობო გული მეფეს დატყვევებულმა ცოლისდამ. იტანჯება ფილომელე მძიმე ტყვეობაში, ხშირად უხმობს დასა და მამას, ხშირად მიმართავს ოლიმპოს ღმერთებს, მაგრამ არავის ესმის მისი მუდარა, ხვეწნა და ჩივილი. სასონარკვეთილი ქალიშვილი სახეს იხოკავს, თმებს იგლეჯს, ხელებს იმტვრევს და თავის შავ ბედს უჩივის.

– ო, სასტიკო ბარბაროსო! – მიმართავს მეფეს. – შენ ვერ მოგილბეს გული ვერც მამის ცრემლებმა, ვერც მისმა თხოვნამ, ვერც ჩემი დის ზრუნვამ და ჩემმა დარდმა! შენ არ დაიცავი ოჯახური კერის სინძინდე! მაშ მიიღე, ტერევეს, ჩემი სიცოცხლე, მაგრამ იცოდე: შენი დანაშაული დიდმა ღმერთებმა იხილეს და, თუ მათ კიდევ აქვთ ძალა, სასტიკად დაისჯები შენი საზარელი ბოროტმოქმედებისათვის. თვითონვე ვეტყვი ყველაფერს, რაც ჩაიდინე! თვითონ წავალ, ხალხს შევყრი! თუ ეს უღრანი ტყეები არ გამიშვებენ, სულ ერთიანად შევძრავ გონებით. დაე, ისმინოს ჩემი ჩივილი მარადიულმა ციურმა ეთერმა. დაე, ისმინონ ღმერთებმა!

საშინლად განრისხდა ტერევისი, როცა ფილომელეს მუქარა მოისმინა. იშიშვლა მახვილი, სტაცა ფილომელეს თმაში ხელი, შეკრა და ენა მოჰკვეთა, რომ ველარავისთვის ეუნწყებინა პანდიონის უბედურ ასულს მისი დანაშაულის ამბავი. თვით ტერევისი კი პროკნესთან დაბრუნდა. ქალმა ქმარს ჰკითხა, სად არისო ჩემი და, ტერევისმა კი მიუგო, რომ მისი და გარდაიცვალა. დიდხანს დასტიროდა პროკნე ფილომელეს, რაკი მკვდარი ეგონა.

გავიდა მთელი წელიწადი. იტანჯება ფილომელე ტყვეობაში. ვერც დას ატყობინებს, ვერც მამას, თუ სადა ჰყავს ტერევის გამოკეტილი. ბოლოს მოიფიქრა ხერხი, თუ როგორ შეეტყობინებინა დისთვის თავისი მდგომარეობა. საქსოვ დაზგას მიუჯდა, საფენზე ამოქსოვა მთელი თავისი უბედურების ამბავი და საიდუმლოდ პროკნეს გაუგ-

ზაენა. გაშალა პოროკნემ საფენი და ზედ ამოქარგული თავისი დის ძნელბედობის საზარელი ამბავი ამოიკითხა. აღარ ტირის პროკნე, თითქოს ბურანშიაო, შეშლილივით დაეხეტება სასახლეში და მხოლოდ იმაზე ფიქრობს, როგორ მიუზღოს სამაგიერო ტერევსს.

სწორედ ამ დღეებში თრაკიელი ქალები დიონისეს დღესასწაულს ზეიმობდნენ. მათთან ერთად პროკნეც წავიდა ტყეში. ხშირ ტყეში, მთის ფერდობზე იპოვნა ქოხი, რომელშიაც მის ქმარს ფილომელე ჰყავდა გმოკეტილი. პროკნემ და გაათავისუფლა და საიდუმლოდ სასახლეში მიიყვანა.

– ახლა ცრემლების დრო არაა, ფილომელე, – მიმართა დას, – ცრემლი ვერ გვიშველის, ცრემლით კი არა, მახვილით უნდა ვიმოქმედოთ. მე მზადა ვარ ჩავიდინო ყველაზე უფრო საშინელი ბოროტმოქმედება, ოღონდ ტერევსზე შური ვიძიო ჩემი და შენი დაღუპვისათვის. მზად ვარ უსაზარლესი სიკვდილი ვარგუნო ჩემს ქმარს!

როდესაც პროკნე ამას ამბობდა, ოთახში შემოვიდა მისი ვაჟი.

– ო, როგორ ჰგავხარ მამაშენს! – შესძახა პროკნემ, შვილს რომ შეხედა.

უეცრად მრისხანედ წარბშეკრული გაჩუმდა. საშინელი ბოროტმოქმედება განიზრახა პროკნემ, ასეთი ბოროტმოქმედების ჩადენა გულში დაგუბებულმა ბოლმამ უკარნახა. შვილმა კი რა იცოდა, მივიდა, პანია ხელებით დედას მოეხვია და საკოცნელად წაინია. ერთი წამით სიბრალულმა გაიღვიძა პროკნეს გულში, თვალები ცრემლით აევსო და წამიერად მოარიდა სახე ყმანვილს, მაგრამ დას რომ შეხედა, მის გულში კვლავ აბობოქრდა მძვინვარე შურისძიება. მაშინვე სტაცა შვილს ხელი და სასახლის შორეულ სამყოფელში წაიყვანა. იქ ბასრი ხმალი აიღო, სახე მიიბრუნა და ყრმას შიგ გულში ჩასცა. პროკნემ და ფილომელემ ნაკუნ-ნაკუნად დაჭრეს უბედური ბავშვის სხეული, ნაწილი ქვაბში მოხარშეს. ნაწილი შამფურზე შესწვეს და ტერევსს საშინელი კერძი მოუმზადეს. პროკნე თვითონვე ემსახურებოდა ტერევსს, ისიც სრულიად არხეინად შეექცეოდა მისი საყვარელი ვაჟიშვილის სხეულისაგან დამზადებულ გემრიელ კერძებს. ჭამის დროს ტერევსმა შვილი მოიკითხა. შურისძიებით გახარებულმა პროკნემ უპასუხა:

– თვით შენშია ის, ვისაც კითხულობ!

ვერ გაიგო ცოლის სიტყვების მნიშვნელობა ტერევსმა, დაჟინებით მოითხოვა, შვილის მოყვანა. მაშინ გამოვიდა ფარდას ამოფარებული ფილომელე და ტერევსს შვილის გასისხლიანებული თავი სახეში ეს-

როლა. შეტორტმანდა ელდანაკრავი ტერევისი, ერთბაშად მიხვდა, რა საშინელი პურობაც გაუმართეს. დასწყევლა თავისი ცოლი და ფილომელე. მაგიდას ფეხი ჰკრა, ზეზე წამოვარდა, მახვილი იშიშვლა და პროკნესა და ფილომელეს დაედევნა, საკუთარი ხელით უნდოდა შურისძიება შვილის სიკვდილისათვის, მაგრამ ვერ დაენია ქალებს. პროკნე და ფილომელე ბუმბულით დაიფარენ, ფრთებიც გამოესხათ, ფრინველად იქცნენ – ფილომელე მერცხლად, პროკნე კი – ბულ-ბულად. მერცხალ-ფილომელეს მკერდზე ლაქად შერჩენია ტერევისის შვილის სისხლი. თვითონ ტერევისი კი ოფოფად იქცა, გრძელი ნისკარტი გამოება და თავზე გვირგვინად დიდი სავარცხელი დაედგა. როგორც მეომარ ტერევისს უფრიალებდა მუზარადზე დამაგრებული ფრთები, ისე ერხევა ოფოფს თავზე სავარცხელი.

ბორეასი და ორიითია

სასტიკია ბორეასი, ლაგამწყვეტილი შმაგი ჩრდილოეთის ქარის ღმერთი. მძვინვარე ღმერთი ზღვასა და ხმელეთზე დაჰქრის და მრისხანე ფრთების ქროლვით იწვევს ყოვლისმნგრეველ ქარიშხლებს. ერთხელ, ატიკას რომ გადაუქროლა, დაინახა ერებთევსის ასული ორიითია და მეფის ასული შეუყვარდა. დიდხანს ევედრებოდა გამზადარიყო მისი ცოლი, წაჰყოლოდა მის სამეფოში – შორეულ ჩრდილოეთში, მაგრამ ქალი არ თანხმდებოდა, ეშინოდა მრისხანე ღმერთისა. უარით გაისტუმრა ბორეასი მისმა მამამ ერებთევსმაც. არ გასჭრა ბორეასის ხვეწნა-ვედრებამ. განრისხდა სასტიკი ღმერთი და შესძახა:

– თვით დავიმსახურე ასეთი დამცირება! დავივინყე ჩემი მრისხანე, მზვინვარე ძალა! განა შემფერის, ვინმეს რამეს მორჩილად რომ ვეხვეწებოდე? მხოლოდ ძალით უნდა ვიმოქმედო! მე ვერეკები ცაზე ჭექა-ქუხილის ღრუბლებს, მე ვატორტმანებ ზღვაზე მთებისოდენა ტალღებს, ძირფესვიანად ბალახის ღეროებივით ვთხრი ასნლოან მუხებს, მე ვატებ თავს დედამიწას სეტყვას, ქვასავით მაგარ ყინულად ვაქცევ თხიერ წყალს, და მე ვილაც მოკვდავთაგანივით ვეხვეწები სუსტ არსებებს! ო! როცა გაშმაგებული მივქრი დედამიწის თავზე, მთელი ხმელეთი ირყევა და ძრწის თვით ჰადესის მინისქვეშა სამეფო, და მე ვეხვეწები ერებთევსს, თითქოს მისი მსახური ვიყო. კი არ უნდა ვთხოვდე, ძალით უნდა გავიტაცო მისი ასული.

ბორეასმა ძალუმი ფრთები აიქნია. მთელს დედამიწაზე ქარიშხალი ავარდა. ლერწამივით შეირყა ასწლოვანი ტყე, მრისხანედ დაიგრაგნენ ზღვაზე აქაფებული ტალღები, შავმა ღრუბლებმა დაფარეს ზეცა. მთების მწვერვალებზე გადაიშალა ბორეასის შავი მოსასხამი და წამოვიდა ყოვლის გამყინავი ჩრდილოეთის სუსხი. გაითოშა ქვეყანა. ბორეასმა ათენს მიაშურა. თავის გზაზე ყოველივეს ანგრევდა, სპობდა, თოშავდა. აიტაცა ორითია, აფრინდა და პირქუშ ჩრდილოეთს მიაშურა.

იქ ორითია ბორეასის ცოლი გახდა და ღმერთს აჩუქა ტყუპი ვაჟები: ძეტესი და კალაისი. ორივე ფრთოსანი იყო, როგორც მათი მამა. გმირებად გაიზარდნენ ბორეასის შილები, ორივე მონაწილეობდა არგონავტების ლაშქრობაში, კოლხეთიდან ოქროს საწმისის მოტაცებაში. მათ სხვა მრავალი საგმირო საქმეც ჩაიდინეს.

დედალოსი და იკაროსი

ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით

ერეხთევის შთამომავალი დედალოსი იყო ათენის უდიდესი მხატვარი, მოქანდაკე და ხუროთმოძღვარი. მასზე ამბობდნენ, თოვლივით თეთრი მარმარილოსაგან ისეთ საოცარ ქანდაკებებს ქმნიდა, რომ ადამიანი ცოცხლებისაგან ვერ გაარჩევდაო; გეგონებოდათ, დედალოსის ქანდაკებანი გიყურებენ და მოძრაობენო. მრავალი ხელსაწყო გამოიგონა ხელოვანმა თავისი მუშაობის დროს. მისი გამოგონილია ნაჯახი და ბურღი. შორს გაითქვა დედალოსმა სახელი.

აი, ამ დიდ ხელოვანს ჰყავდა დისწული ტალოსი, ღვიძლი დის პერდიკეს ვაჟი. ტალოსი თავისი ბიძის მოწაფე იყო. უკვე ადრეულ ბავშვობაში აოცებდა ყველას თავისი ნიჭითა და გამომგონებლობით. თავიდანვე შესამჩნევი გახდა, რომ მოწაფე შორს გაუსწრებდა მასწავლებელს. დედალოსს შური აღედრა და დისწულის მოკვლა განიზრახა. ერთხელ დედალოსი დისშვილთან ერთად ათენის მაღალ აკროპოლისზე, კლდის კედელთან იდგა. ირგვლივ არავინ ჩანდა. როცა დარწმუნდა, მარტონი ვართო, დედალოსმა ტალოსს ხელი ჰკრა და კლდეზე გადააგდო. დარწმუნებული იყო, რომ მისი დანაშაული დაუსჯელი დარჩებოდა. კლდის ბექობიდან გადავარდნილი ტალოსი სასიკვდილოდ დაშავდა. დედალოსი აჩქარებით დაეშვა კლდიდან, ტალოსის გვამი

ასწია და ფარულად დასაფლავებას აპირებდა, მაგრამ სამარეს რომ თხრიდა, თავს ათენელები წაადგნენ. დედალოსის ბოროტმოქმედებას ფარდა აეხადა. არეოპაგმა მას სიკვდილი მიუსაჯა.

სიკვდილისათვის თავი რომ დაეღწია, დედალოსი კრეტაზე გაიქცა და ზევსისა და ეეროპას შვილს ძლიერ მეფე მინოსს შეეხიზნა. მინოსმა სიამოვნებით გაუწია მფარველობა საბერძნეთის უდიდეს მხატვარს. დედალოსმა კრეტის მბრძანებლისათვის მრავალი შესანიშნავი ნაწარმოები შექმნა. მანვე ააგო სახელგანთქმული კრეტის სასახლე-ლაბირინთი, ისეთი დახლართული გზა-ბილიკებით, რომ იქ მოხვედრილი ადამიანი გამოსასვლელს ვეღარასოდეს იპოვინდა. მინოსმა ამ სასახლეში დაამწყვდია თავისი ცოლის პასიფაეს შვილი – საზარელი მინოტავრი, კაცისტანიანი და ხარისთავიანი ურჩხული.

მრავალი წელი გაატარა დედალოსმა მინოსთან. კრატის მეფეს არ სურდა მისი გაშვება. მხოლოდ თავისთვის უნდოდა დიდი მხატვრის ხელოვნება. მინოსს დედალოსი ტყვესავით ჰყავდა კრეტაზე გამომწყვდეული. დიდხანს ფიქრობდა ხელოვანი, როგორ დაეღწია თავი მინოსის ტყვეობიდან, და ბოლოს იპოვა გამოსავალი.

– რაკი მინოსის ტყვეობას თავი ვერ დავაღწიე ვერც ზღვით და ვერც ხმელეთით, ცა ხომ გახსნილია გასაქცევად! – შესძახა დედალოსმა. – აი, ჩემი გზა! მინოსი ყველაფერს განაგებს ჰაერის გარდა.

დედალოსი საქმეს შეუდგა. მოაგროვა ნაირ-ნაირი ფრთები, სელის ძაფითა და ცვილით დააკავშირა ისინი, დაამაგრა და ოთხი დიდი ფრთა დაამზადა. ვიდრე დედალოსი მუშაობდა, შორიახლოს თამაშობდა მისი შვილი იკაროსი: ხან ნიავის ატაცებულ ბუმბულს იჭერდა, ხან ხელში ცვილს ზელდა. ყმანვილი უდარდელად ცელქობდა, მამის მუშაობა ართობდა მას. ბოლოს დედალოსმა მუშაობა დაამთავრა. ფრთები მზად იყო. ოსტატმა ფრთები ზურგზე მიიმაგრა, ხელები ფრთებზე მიმაგრებულ მარყუჟებში გაუყარა, აიქნია და ნარნარი რხევით ჰაერში აფრინდა. განცვიფრებული შესცქეროდა იკაროსი მამას, უზარმაზარი ფრინველივით რომ დანავარდობდა სივრცეში. დედალოსი დედამინაზე დაეშვა და შვილს უთხრა:

– მომისმინე, იკაროს, ახლა კრეტიდან გაეფრინდებით. ფრთხილად, ჭკუით იფრინე. ნუ დაეშვები ძლიერ დაბლა ზღვის ზედაპირზე ტალღების შხეფებმა ფრთები რომ არ დაგისველოს. ნურც მზეს დაუახლოვდები: სიცხე ცვილს დაადნობს და ფრთები დაცვივდებიან. მე გამომყევი, ნუ ჩამომრჩები.

მამა-შვილმა ხელებზე ფრთები მოირგეს, მიიმაგრეს და მსუბუქად

შეინავარდეს. ვინც მიწის თავზე მათს ნავარდს უყურებდა, ფიქრობდა, რომ ეს ორი ღმერთი მისრიალებს ზეცის ლაჟვარდში. დედალოსი ხშირად მობრუნდებოდა ხოლმე, რომ დაენახა, როგორ მიფრინავდა მისი შვილი. უკვე გასცილდნენ კუნძულ დელოსს, პაროსს და თავანწყვტილ ფრენას განაგრძობენ.

სწრაფი ქროლა ართობს იკაროსს, სულ უფრო გაბედულად იქნევს ფრთებს. იკაროსმა დაივიწყა მამის დარიგება. უკვე მამას კი აღარ მიჰყვება. გამეტებით მოიქნია ფრთები, ზეცაში შეინავარდა, სხივთამთოველ მზერს მიუახლოვდა. მცხუნვარე სხივებმა ცვილი გააღლევს, ფრთები დაცვივდნენ და ქარმა შორს გაფანტა. იკაროსმა ხელები დააქნია, მაგრამ აღარ აქვს ფრთები. საშინელი სიმაღლიდან მოწყდა, პირდაპირ ზღვაში ჩაეშვა და ტალღებში დაიღუპა.

დედალოსი მობრუნდა, აქეთ-იქით იხედება. აღარ არის იკაროსი. ხმამაღლა ეძახის:

– იკაროს! იკაროს! სადა ხარ? ხმა გამეც!

პასუხი არ არის. მალე დედალოსმა ზღვის ტალღებში გაფანტული ფრთები შენიშნა და მიხვდა, რაც მოხდა. როგორ შეიძულა დედალოსმა თავისი ხელოვნება, როგორ შეიძულა ის დღე, როცა აზრად მოუვიდა კრეტიდან გაქცევა!

იკაროსის სხეულს კი დიდხანს არწევდნენ იმ ზღვის ტალღები, რომელსაც დაღუპულის სახელის მიხედვით იკარიის ზღვა ეწოდა. ბოლოს კუნძულზე გამორიყეს იგი, იქ ჰერაკლემ იპოვა და დაკრძალა.

დედალოსი კი განაგრძობდა ფრენას და ბოლოს სიცილიაში ჩაფრინდა. იქ მეფე კოკალესთან დასახლდა. მინოსმა გაიგო, თუ სად იმალებოდა დედალოსი, შეკრიბა დიდი ლაშქარი, სიცილიაში ჩავიდა და მეფეს დედალოსის გაცემა მოსთხოვა.

კოკალეს ასულებს არ სურდათ ისეთი მხატვრის დათმობა, როგორიც დედალოსი იყო. ამიტომ ხერხს მიმართეს. მამას შეუჩნდნენ, დათანხმებულიყო მინოსის თხოვნაზე და იგი სასახლეში მოეწვია სტუმრად. როცა მინოსი აბაზანას იღებდა, კოკალეს ასულებმა თავზე ორი ქვაბი მდულარე წყალი დაასხეს. მინოსმა საშინელ ტანჯვაში დალია სული. დედალოსი დიდხანს დარჩა სიცილიაში. სიცოცხლის უკანასკნელი წლები კი თავის სამშობლო ათენში გაატარა. იქ ათენელ მხატვართა სახელოვან ხელოვანთა – დედალიედების მოდგმის მამამთავარი გახდა.

თეზეუსი

კლუტარქეს ბიოგრაფიის „თეზეუსის“ მიხედვით დაბადება და აღზრდა

პანდიონის შვილი ეგეოსი ათენში მეფობდა მას შემდეგ, რაც ძმებთან ერთად ატიკიდან განდევნა თავისი ნათესავის მეთიონის შვილები, რომელთაც უსამართლოდ მიითვისეს ძალაუფლება. ეგეოსი დიდხანს მეფობდა სვებედნიერად. მხოლოდ ერთი დარდი ჰქონდა: არ ჰყავდა შვილები. ბოლოს ეგეოსი დელფოში აპოლონის ორაკულთან წავიდა და იქ ნათელსხივოსან ღმერთს ჰკითხა, რატომ არ მიგზავნიან ღმერთები შვილსო. ორაკულმა გაურკვეველი პასუხი მისცა. მეფე დიდხანს ფიქრობდა, რათა გამოეცნო ბუნდოვან სიტყვებში დაფარული აზრი, მაგრამ ვერაფერს მიხვდა. მაშინ ეგეოსმა გადაწყვიტა წასულიყო ქალაქ ტროიძენეში, არგოლიდის ბრძენ მეფე პითევსთან, იქნებ იმას აეხსნა აპოლონის პასუხის საიდუმლოება. პითევსმა მაშინვე აუხსნა პასუხის აზრი: შენ გეყოლება შვილი, რომელიც ათენის უდიდესი გმირი გახდებაო. პითევსს სურდა, რომ ტროიძენეს რგებოდა პატივი დიდი გმირის სამშობლო ქალაქისა, ამიტომ ეგეოსს ცოლად მისცა თავისი ასული ეთრა. ეთრას ეგეოსის ცოლობის დროს ეყოლა ვაჟი, მაგრამ ეს იყო არა ეგეოსის, არამედ პოსეიდონის შვილი. ახლადშობილს სახელად თეზევსი უწოდეს. მალე, თეზევსის დაბადების შემდეგ, ეგეოსს ტროიძენეს დატოვება და ათენს დაბრუნება მოუხდა. წასვლის წინ ეგეოსმა აიღო თავისი მახვილი და სანდლები, ტროიძენეს მთებში კლდის ლოდის ქვეშ შეინახა და ეთრას დაუბარა:

– როდესაც ჩემი შვილი თეზევსი შეძლებს ამ ლოდის დაძვრას და ჩემი მახვილისა და სანდლების აღებას, მაშინ გამომიგზავნე ათენს. ამ მახვილითა და სანდლებით ვიცნობ.

თეზევსი თექვსმეტ წლამდე თავის პაპა პითევსთან იზრდებოდა. თავისი სიბრძნით საქვეყნოდ სახელგანთქმული პითევსი შვილიშ-

ვილის აღზრდაზე ზრუნავდა და უხაროდა, როცა ხედავდა, რომ ყველა თანატოლს სჯობდა ყოველ საქმეში. მაგრამ აი, შეუსრულდა თეზესს თექვსმეტი წელი. ამ დროს უკვე ველარავინ შეედრებოდა მას ვერც ღონით, ვერც იარაღის ხმარების ხელოვნებით. მშვენიერი სანახავი იყო თეზესი: მაღალი, ტანადი, თვალად მშვენიერი, მუქი კულულებით, გრუზა-გრუზად რომ ეყარა ფართო მხრებზე. შუბლზე კი კულულები შეჭრილი ჰქონდა, რადგან აპოლონს შესწირა. ახალგაზრდული დაკუნთული სხეული ჭაბუკის ძალუმ ღონეს მოწმობდა.

თეზესის საგმირო საქმეები ათენისაკენ მიმავალ გზაზე

როცა ეთრამ ნახა, რომ მისი შვილი ღონით ყველა თანატოლს აღემატება, იმ კლდესთან მიიყვანა, რომლის ქვეშაც ეგეოსმა მახვილი და სანდლები შეინახა და უთხრა:

– შვილო ჩემო, ამ კლდის ქვეშ ძევს მამაშენის, ათენის მბრძანებელ ეგეოსის სანდლები და მახვილი. გადასწიე კლდე, აიღე მახვილი და სანდლები, ამ ნიშნებით გიცნობს მამაშენი.

თეზესმა ფეხი ჰკრა კლდეს და გადააგორა. მახვილი და სანდლები აიღო, დედას და პაპას გამოემშვიდობა და ათენის შორეულ გზას დაადგა. თეზესმა არ ისმინა დედის და პაპის ვედრება – ნაკლებ სახიფათო გზით წადიო და გადანყვიტა ხმელეთით წასვლა, ისთმოსის ყელზე გავლით.

მძიმე იყო ეს გზა. მრავალი საფრთხე შეხვდა, ბევრი საგმირო საქმის ჩადენა მოუხდა. უკვე ტროიძენესა და ეპიდავრის საზღვარზე გადაეყარა ღმერთ ჰეფესტოს შვილს ბუმბერაზ პერიფეტეს. პერიფეტე თავის მამასავით, – ღმერთ ჰეფესტოსავით, კოჭლი იყო, მაგრამ საკვირველი ღონე ჰქონდა ხელებში და ტანად მთასა ჰგავდა. სასტიკი იყო პერიფეტე. ვერც ერთი მგზავრი ვერ გაივლიდა იმ მთებში, სადაც ის ცხოვრობდა, ყველას კლავდა გოლიათი თავისი რკინის კეტით. მაგრამ თეზესმა პერიფეტე იოლად დაამარცხა. ეს იყო მისი პირველი გამარჯვების ნიშნად მოკლულ პერიფეტეს რკინის კომბალი თან წაიღო.

შემდეგ თეზესი ისევ მივიდა ისთმოსამდე, რომ სიძნელე არ შეხედრიო, არც რამე საფრთხეს გადაჰყრია. პოსეიდონისადმი მიძღვნილ ისთმოსის ფიჭვნარში თეზესი შეხვდა ფიჭვთამდრეკელ

სინისს. ეს იყო სასტიკი ავაზაკი. ყველა გამვლელს საშინელი წამებით კლავდა. ორ ფიჭვს მოხრიდა, კენწეროებს ერთმანეთს შეახებდა, ზედ ადამიანს მიაბამდა და გაუშვებდა. საშინელი ძალით გაინევდნენ ფიჭვები, გასწორდებოდნენ და უბედურის სხეულს შუაზე ხლეჩდნენ. თეზევსმა შური იძია ყველასათვის, ვინც სინისის ხელით დაიღუპა. ავაზაკი შეკრა, ღონიერი ხელებით ორი უზარმაზარი ფიჭვი მოზიდა, ყაჩალი ორსავე ხეს მიაბა და გაუშვა. მრისხანე ავაზაკი დაიღუპა იმავე სიკვდილით, რითაც ბოლოს უღებდა სრულიად უდანაშაულო მგზავრებს. ახალ ისთმოსის გზა თავისუფალი იყო. უფრო მოგვიანებით თეზევსმა გამარჯვების სამახვოვროდ, სწორედ იმ ადგილას, სადაც სინისი დაამარცხა, დაანესა ისთმოსის ასპარეზობა.

შემდეგ თეზევსის გზა ქალაქ კრომიონს მიჰყვებოდა. მთელი ეს მხარე აოხრებული და გაპარტახებული ჰქონდა ტითონისა და ექიდნის ნაშობ უზარმაზარ გარეულ ღორს. კრომიონის მცხოვრებნი ახალგაზრდა გმირს ევედრებოდნენ, ეხსნა ისინი ამ საშინელი ურჩხულისაგან. თეზევსი ღორს წამოენია და მახვილით განგმირა.

გმირმა გზა განაგრძო. ისთმოსის ყველაზე უფრო სახიფათო ადგილზე, მეგარის საზღვარზე, იქ, სადაც ფრიადო კლდეები ცაში აღმართულან და მთის ძირას მრისხანედ ღრიალებენ ზღვის აქაფებული ტალღები. თეზევსს ახალი საფრთხე ელოდა. კლდის კიდეზე ავაზაკი სკირონი ცხოვრობდა. ყველა გამვლელს აიძულებდა მისთვის ფეხები დაეხანა. როგორც კი მგზავრი დაიხრებოდა სკირონისათვის ფეხების დასაბანად უღმობელი ავაზაკი ფეხის კვრით გადაისროდა თავის მსხვერპლს ზღვის აქაფებულ ტალღებში, სადაც ბედშავი წყლიდან ამოშვერილ წვეტიან ბრეკებზე იღუპებოდა, ხოლო მერე ზღვის უზარმაზარი კუ გლეჯდა და ჭამდა. როცა სკირონი თეზევსსაც ზღვაში გადაგდებას უპირებდა, გმირმა სტაცა ხელი და თვითონ ავაზაკი გადააგდო. ელევსინის მახლობლად თეზევსს ბრძოლა მოუხდა კერკიონთან, ისე როგორც ჰერაკლეს მოუხდა ბრძოლა ანტეოსთან. ძალუმმა კერკიონმა მრავალი ადამიანი დაღუპა, მაგრამ თეზევსმა ხელები ჩასჭიდა, რკინის სალტეებივით მოუჭირა და სული გააფრთხოვინა. ამით თეზევსმა გაათავისუფლა კერკიონის ასული ალოპეც, ხოლო კერკიონის ქვეყნის მბრძანებლად დასვა ალოპესა და პოსეიდონის შვილი ჰიპოთოონტი.

ელევსინი რომ გაიარა და ატიკაში გადაშლილ კეფისის ველს მიუახლოვდა, თეზევსს შემოეყარა ავაზაკი დამასტე, რომელსაც ჩვეულებრივ პროკრუსტეს ანუ „გამჭიმავს“ ეძახდნენ. ამ ყაჩაღმა წამების

თავისებური ხერხი მოიგონა ყველასათვის, ვინც მის სათარეშო მხარეში გაივლიდა. პროკრუსტეს ერთი სარეცელი ჰქონდა, ყველა გამვლელს აიძულებდა ამ სარეცელზე დაწოლილიყო. თუ სარეცელი უფრო გრძელი აღმოჩნდებოდა, პროკრუსტე თავის მსხვერპლს მანამდე ჭიმავდა, ვიდრე ფეხებით სანოლის კიდე არ გაუსწორებდა. ხოლო თუ სანოლი მოკლე აღმოჩნდებოდა, უბედურს ფეხებს მის ზომაზე აჭრიდა. თეზევსმა თვით პროკრუსტე დასცა თავის სარეცელზე; სანოლი, რა თქმა უნდა, ბუმბერაზ პროკრუსტეზე მოკლე აღმოჩნდა, და გმირმა ბოროტმოქმედი დამასტეც ისევე მოკლა, როგორც ის კლავდა უდანაშაულო მგზავრებს.

ეს იყო თეზევსის უკანასკნელი გმირობა ათენის გზაზე. თეზევსს არ უნდოდა სინისის, სკირონის, პროკრუსტესა და სხვათა სისხლით დასვრილი¹ ჩასულიყო ათენში. ამიტომ ფიტალიდებს სთხოვა განსაკუთრებული რელიგიური ცერემონიალით განენმინდათ მწყალობელი ზევსის საკურთხეველთან. გულთბილად დახვდნენ ახალგაზრდა გმირ სტუმარს ფიტალიდები, თხოვნა შეუსრულეს და განნმინდეს დაღვრილი სისხლის უნმინდურებისაგან. ახლა თეზევსს შეეძლო ჩასულიყო ათენს, თავის მამა ეგეოსთან.

თეზევსი ათენში

გრძელ იონიურ სამოსელში გამოწყობილი, მშვენიერების ციური შუქით მოცმციმე თეზევსი ათენის ქუჩებს მიჰყვებოდა. მხრებზე უხვად ეფინებოდა გრუზა თმა. ახალგაზრდა გმირი თავისი გრძელი სამოსით ქალიშვილს უფრო წააგავდა, ვიდრე გმირს, რომელმაც ასეთი საგმირო საქმეები ჩაიდინა. თეზევსმა იმ ადგილს ჩაუარა, სადაც აპოლონის სახელზე ტაძარი შენდებოდა. მუშებს უკვე დაეხურათ ტაძარი. თეზევსი რომ დაინახეს, ქალიშვილად მიიღეს და ლაზღანდრობა დაუწყეს. სიცილით ეუბნებოდნენ:

– შეხედეთ, დაეხეტება ქალაქში მარტოდმარტო, გვერდს არავინ უმშვენებს ასეთ ქალიშვილს! ნახეთ, როგორ თვალსაჩინოდ გაუშლია თმა, ხოლო სამოსის გრძელი კალთებით ქუჩის მტვერს ხვეტავს.

მშენებელთა დაცივნით განაწყენებულმა თეზევსმა საზიდართან მიიღრბინა, ხარები გამოსხნა, საზიდარი მსუბუქად აიტაცა და ისე მალ-

1 * ბერძნები თვლიდნენ, რომ დაღვრილი სისხლი ბილწავს ადამიანს, ამიტომ ადამიანის მკვლელი აუცილებლად უნდა განწმენდილიყო დაღვრილი სისხლის სიბილწისაგან, რომელიმე ღმერთის საკურთხეველთან.

ლა შეისროლა, რომ სახურავზე მყოფ მუშებს თავზე გადაუქროლა. თავზარი დაეცათ ლაზლანდარა მუშებს, მიხვდნენ, რომ ეს ქალიშვილი კი არა, საშინელი ძალის პატრონი ახალგაზრდა გმირი ყოფილა. ახლა მოგვიღებო ბოლოს, ფიქრობდნენ, სამაგიეროს გადაგვიხდისო დაცივნისათვის, მაგრამ თეზესმა დამშვიდებით განაგრძო გზა.

ბოლოს, თეზესი ეგეოსის სასახლეში მივიდა. ერთბაშად არ უთქვამს მოხუცებული მამისათვის, ვინც იყო. უცხოელად გააცნო თავი, თავშესაფარს ვეძებო შენთან. ეგეოსმა შვილი ვერ იცნო, სამაგიეროდ იგი იცნო ჯადოქარმა მედეამ, რომელიც კორინთოდან ათენს გამოიქცა და ეგეოსის ცოლი გახდა. ცბიერი მედეა ეგეოსს დაპირდა ჯადოსნობით ახალგაზრდობას დაგიბრუნებო, მეფის სასახლეში მბრძანებლობდა და თვით ეგეოსიც კი ყველაფერში ემორჩილებოდა. მაშინვე იგრძნო ძალაუფლების მოყვარულმა მედეამ, რა საფრთხეც ემუქრებოდა, თუ ეგეოსი გაიგებდა, რომ მშვენიერი უცხოელი, რომელიც თავის ჭერქვეშ მიიღო, მისი ვაჟიშვილია. ძალაუფლება რომ არ დაეკარგა, მედეამ გადაწყვიტა გმირის დალუპვა. ეგეოსი დაითანხმა, რომ უცხოელი მოენამლათ, როგორც მტრისაგან მოგზავნილი ჯაშუში. ბებერ, სუსტ ეგეოსს ეშინოდა, ტახტი არავინ წამართვასო და ამ ბოროტმოქმედებაზე მაშინვე დათანხმდა.

ნადიმის დროს მედეამ თეზესს მონამლული ღვინით სავსე სასმესი დაუდგა. სწორედ ამ დროს თეზესმა რატომღაც ქარქაშიდან მახვილი ამოსწია. ეგეოსმა მაშინვე იცნო მახვილი, თექვსმეტი წლის წინ რომ ამოსდო ტროიძენეს კლდის ქვეშ. თეზესს დახედა ფეხზე და თავისი სანდლები დაინახა. მაშინვე გადააყირავა მონამლული ღვინით სავსე სასმისი და თავის შვილს თეზესს გადაეხვია. მედეა ათენიდან განდევნეს მის შვილ მედოსთან ერთად. იგი მიდიაში გაიქცა.

ეგეოსმა ზეიმით აუწყა ათენის მოსახლეობას თავისი შვილის ჩამოსვლის ამბავი, უამბო მისი დიდი საგმირო საქმეები, ტროიძენედან ათენისაკენ მომავალ გზაზე რომ ჩაიღინა. ზეიმობდნენ ათენელები ეგეოსთან ერთად და ხმამაღალი შეძახილებით ესალმებოდნენ თავიანთ მომავალ მეფეს.

ათენში ეგეოსის შვილის თეზესის დაბრუნების ამბავმა ეგეოსის ძმის პალანტეს შვილების ყურადმეც მიაღწია. თეზესის ჩამოსვლით მათ გაუქარწყლდათ იმედი, რომ ეგეოსის სიკვდილის შემდეგ ათენის ტახტის გამგებელნი გახდებოდნენ. ახლა ათენის მეფეს კანონიერი მემკვიდრე ჰყავდა! მრისხანე პალანტიდებს არ სურდათ ათენის ტახტის დაკარგვა და ქალაქში ძალით შეჭრა განიზრახეს. თხუთმეტი პალანტიდი მამის წინამძ-

ლოლობით ათენსიაკენ დაიძრა. მათ იცოდნენ თეზევის საარაკო ძალის ამბავი და მზაკვრულ ხერხს მიმართეს: პალანტიდების ნაწილმა აშკარად გაილაშქრა ქალაქის წინააღმდეგ, დანარჩენები ჩასაფრდნენ, რომ შემდეგ უეცრად დასხმოდნენ თავს ეგეოსს, მაგრამ მათმა შიკრიკმა ლეოსმა ეს გეგმა თეზეოსს გაანდო. ახალგაზრდა გმირმა გადანყვიტა სწრაფად ემოქმედა. თავს დაესხა ჩასაფრებულ პალანტიდებს და ამოჟლიტა. ტახტის მადიებელნი ვერ იხსნა ვერც ძალამ, ვერც სიმამაცემ. როცა ათენის კედლებთან მიმდგარმა პალანტიდებმა თავიანთი ძმების დალუპვის ამბავი შეიტყვეს, ისეთი შიში დაეუფლათ, რომ სამარცხვინოდ გაიქცნენ. ახლა ეგეოსს შეეძლო დამშვიდებით განეგო ათენის ტახტი. მას საიმედოდ იცავდა გმირი შვილი თეზეოსი, რომელიც ათენში უსაქმოდ არ დარჩენილა. ჯერ განიზრახა ატიკის განთავისუფლება ველური ხარისაგან, რომელიც მარათონის მიდამოებს აოხრებდა. ეს ხარი ჰერაკლემ კრეტიდან მიკენში ჩაიყვანა ევრისტევის ბრძანებით და თავისუფლად გაუშვა. ხარი ატიკაში გაიქცა და იმ დროიდან ნამდვილ უბედურებად იქცა ყველა მინათმოქმედისათვის. უშიშრად გაეშურა თეზეოსი ამ ახალი საგმირო საქმის ჩასადენად. მარათონში მოხუცებული ქალი ჰერკალე შეხვდა. გმირი ისე მიიღო, როგორც სასურველი სტუმარი, და ურჩია, ახალი საგმირო საქმის მოხდენის წინ მსხვერპლი შეენირა მხსნელი ზევსისათვის, რომ დახმარებოდა საშინელ ხართან ბრძოლაში. თეზეოსმა ისმინა ჰეკალეს რჩევა. მალე ხარიც იპოვნა: ველური ხარი მაშინვე მივარდა გმირს, მაგრამ თეზეოსმა ორივე ხელი რქებში ჩაავლო. გაიწია ხარი, მაგრამ ვერ დააღწია თავი ძალუმი გმირის მკლავებს. თეზეოსმა ხარის თავი დაბლა დასწია, მიწას დააკრა, შეკრა, მოათვინიერა და ათენში წაიყვანა. უკან რომ ბრუნდებოდა, თეზეოსს ცოცხალი აღარ დაუხვდა მოხუცი ჰერკალე. გმირმა დიდი პატივი სცა განსვენებულს იმ სტუმართმოყვარეობისა და რჩევისათვის, რითაც დაეხმარა ხარის შესაბოჭავად მიმავალს სულ ცოტა ხნის წინ. ათენში ჩაყვანილი ხარი თეზეოსმა აპოლონს შესწირა.

თეზეოსის მოზაურობა კრეტაზე

როცა თეზეოსი ათენში ჩავიდა, მთელი ატიკა ღრმა მწუხარებას მოეცვა. უკვე მესამედ მოსულიყვნენ კრეტიდან ძლევაგამოსილი მეფის მინოსის ელჩები და ხარკს ითხოვდნენ. მძიმე და სამარცხვინო იყო ეს ხარკი. ათენელებს ყოველ ცხრა წელიწადში ერთხელ უნდა გაეგზავნათ კრეტაზე შვიდი ჭაბუკი და შვიდი ქალიშვილი. იქ იმ ბედშავებს უზარმა-

ზარ სასახლე-ლაბირინთში ამწყვდევენ და ყველას სათითაოდ ნთქავდა საზარელი ურჩხული მინოტავრი, რომელსაც კაცის ტანი და ხარის თავი ჰქონდა. მინოსმა ეს ხარკი ათენელებს იმიტომ დააკისრა, რომ მათ მოკლეს მისი შვილი ანდროგეოსი. ახლა ათენელებს მესამედ უხდებოდათ კრეტაზე საშინელი ხარკის გაგზავნა. უკვე გაამზადეს ხომალდები მინოტავრის შესაჭმელად განწირული ახალგაზრდების წასაყვანად, უკვე ააფრიალეს შავი იალქნები დარდისა და გლოვის ნიშნად.

საყოველთაო კაეშანი რომ დაინახა, თეზესმა გადანწყვიტა შერჩეულ სამსხვერპლო ქალ-ვაჟებთან ერთად თვითონაც წასულიყო კრეტაზე, გაეთავისუფლებინა ყველანი და შეენწყვიტა ამ საშინელი ხარკის გადახდა; ეს კი მხოლოდ მინოტავრის მოკვლით შეიძლებოდა. ამიტომ განიზრახა შეებოდა მინოტავს ან მოეკლა ან თვით დაღუპულიყო. მოხუცებულ ეგეოსს გაგონებაც არ სურდა თავისი ერთადერთი შვილის კრეტაზე გამგზავრების შესახებ, მაგრამ თეზესი თავის ნათქვამზე იდგა. მსხვერპლი შესწირა აპოლონ-დელფინიოსს – საზღვაო მოგზაურობათა მფარველს, სოლო დელფოდან გამგზავრების წინ ორაკულმა ამცნო, რომ ამ მოგზაურობაში თავის მფარველად სიყვარულის ქალღმერთი აფროდიტე აერჩია. გმირმა აფროდიტეს უხმო საშველად და კრეტისაკენ გაემგზავრა.

ხომალდი მშვიდობით მიაღგა კრეტის სანაპიროს. ათენელი ჭაბუკები და ქალიშვილები მინოსს მიჰგვარეს. კრეტის მეფემ, უძლეველმა მინოსმა მაშინვე მიაქცია ყურადღება მშვენიერ ჭაბუკ გმირს. თეზესი შენიშნა მეფის ასულმა არიადნემაც, ხოლო თეზესის მფარველმა აფროდიტემ არიადნეს გული განუმსჭვალა ეგეოსის ვაჟიშვილისადმი განუზომელი სიყვარულით. მინოსის ასულმა განიზრახა დახმარებოდა თეზესს. ფიქრიც კი არ შეეძლო იმაზე, რომ ახალგაზრდა გმირი ლაბირინთში დაიღუპებოდა, რომ საზარელი მინოტავრი დაფლეთდა მზისდარ ჭაბუკს.

ვიდრე მინოტავრთან შესაბამელად გაემართებოდა, თეზესს კიდევ ერთი გმირობის ჩადენა მოუხდა. მინოსმა ერთ ათენელ ქალიშვილს შეურაცხყოფა მიაყენა. თეზესი ქალიშვილს გამოექომაგა, მაგრამ თავისი შთამომავლობით გაამაყებულმა კრეტის მეფემ თეზესი სასაცილოდ აიგდო; განრისხდა, რომელიღაც ათენელი როგორ მიბედავსო სიტყვის შემობრუნებას თვით მინოსს, ზევსის შვილს. თეზესმა მეფეს ამაყად მიუგო:

– შენ შენი შთამომავლობით ამაყო, რომ ზევსის შვილი ხარ, მაგრამ არც მე ვარ უბრალო მოკვდავის შვილი. მამაჩემი – მი-

წისმრყეველი პოსეიდონია.

– თუ შენ ნამდვილად პოსეიდონის შვილი ხარ, დაამტკიცე ეს, ამომიტანე ზღვის უფსკრულიდან ეს ბეჭედი, – მიუგო მინოსმა თეზევსს და ოქროს ბეჭედი ზღვაში გადაისროლა.

თეზევსმა საშველად მოუხმო თავის მამას პოსეიდონს და ფრიალო კლდიდან უშიშრად გადაეშვა აქაფებულ ტალღებში. მალე ავარდნენ მლაშე სხეფები და თეზევსი ზღვის ტალღებმა დაფარეს. ყველა სულგანაბრებული შესცქეროდა ზღვას, რომელმაც გმირი შთანთქა. ყველა დარწმუნებული იყო, რომ ჭაბუკი უკან ვეღარ დაბრუნდებოდა. იდგა სასონარკვეთილი არიადნეც, დარწმუნებული, რომ თეზევსი დაიღუპა.

ხოლო თეზევსს, როგორც კი მის თავზე ზღვის ტალღების რკალი შეიკრა, ხელი ჩაავლო ღმერთმა ტრიტონმა და დაუყოვნებლივ პოსეიდონის სასახლეში მიიყვანა. პოსეიდონი სიხარულით მიესალმა თავის ჯადოსნურ წყალქვეშა სასახლეში მისულ შვილს და მინოსის ოქროს ბეჭედი გადასცა, ხოლო პოსეიდონის ცოლმა, გმირის სილამაზით და სითამამით მოხიბლულმა ამფიტრიტემ, თეზევსს გრუზა თმაზე ოქროს გვირგვინი დაადგა. ტრიტონმა ისევ წაავლო ხელი და თვალის დახამხამებაში ზღვის უფსკრულიდან იმ ადგილზე აიყვანა, საიდანაც გმირი ზღვაში გადაეშვა. თეზევსმა მინოსს დაუმტკიცა, რომ ნამდვილად ზღვათა მბრძანებლის, პოსეიდონის შვილია. მინოსის ასული არიადნე სიხარულით ცას ეწია, თეზევსი ზღვის უფსკრულიდან მშვიდობით დაბრუნებული რომ ნახა.

მაგრამ წინ იყო კიდევ უფრო საშიში გმირობა: თეზევსს უნდა მოეკლა ურჩხული მინოტავრი. აქ თეზევსს დაეხმარა არიადნე. მან გმირს მამისგან ფარულად ბასრი მახვილი და ძაფის გორგალი მისცა. როცა თეზევსი და დასაგლეჯად განწირული სხვა ახალგაზრდები გაიყვანეს, გმირმა თეზევსმა ძაფის ერთი ბოლო ლაბირინთის შესასვლელთან მიაბა და გაჰყვა უსასრულოდ დახლართულ გზა-ბილიკებს სასახლის სიღრმისაკენ, საიდანაც გამობრუნება შეუძლებელი იყო; თეზევსი თანდათან შლიდა ძაფს, რომ უკან დაბრუნებისას გამოსასვლელი ეპოვნა. სულ წინ მიიწევდა, ვიდრე იმ ადგილს მიაღწევდა, სადაც მინოტავრი იმყოფებოდა. მხეცმა თავი დახარა, უზარმაზარი წვეტიანი რქები წინ წამოიშვირა და მრისხანე ღმუილით თეზევსისაკენ გამოეშურა. გაიმართა სასტიკი ბრძოლა. მძვინვარე, ცოფმორეული მინოტავრი ზედიზედ ეკვეთა თეზევსს, მაგრამ გმირმა მახვილით მოიგერია. ბოლოს ხელი რქაში ჩაავლო და მეორე ხელით მახვილი მკერდში ჩასცა. მინოტავრი რომ მოკლა, ძაფს გამოჰყვა და ლა-

ბირინთიდან გამოიყვანა ყველა გადარჩენილი ჭაბუკი და ქალიშვილი. შესასვლელთან არიადნე ელოდა. სიხარულით მიესალმა. ზემოზდნენ თეზევსის მიერ გადარჩენილი ქალიშვილები და ჭაბუკები. ვარდის გვირგვინებით შემკულნი მადლობას სწირავდნენ მხსნელ გმირს და მის მფარველ აფროდიტეს, თან მხიარულ ფერხულს უვლიდნენ.

ახლა საჭირო იყო მინოსის რისხვისაგან თავის დაღწევა. თეზევსმა სწრაფად გაამზადა თავისი გემი, ნავსადგურში მდგარ კრეტელთა ყველა გემს ფსკერი გაუხვრიტა, სწრაფად აუშვა იალქნები და ათენისაკენ გაეშურა. არიადნეც, რომელსაც თეზევსი შეუყვარდა, მათ გაჰყვა.

უკან გამობრუნებული თეზევსი ნაქსოსის ნაპირზე გადავიდა. როცა დაღლილი გმირი ამხანაგებთან ერთად ისვენებდა, სიზმარში დიონისე გამოეცხადა და აუწყა არიადნე ნაქსოსის უდაბურ ნაპირზე უნდა მიატოვო, რადგან ღმერთების გადანყვეტილებით ჩემი ცოლი უნდა გახდესო. თეზევსს გამოელვიდა და დარდით აღსაყვ სასწრაფოდ შეუდგა გამგზავრების თადარიგს. ვერ გაბედა ღმერთების ნების წინააღმდეგ წასვლა. არიადნე გახდა ქალღმერთი, ღვინის ღმერთის დიონისეს მეუღლე. ხმამალა მიესალმა დიონისეს ამაღლა არიადნეს, სიმღერით ადიდებდნენ დიდი ღმერთის მეუღლეს.

თეზევსის გემი ლაჟვარდისფერ ზღვაში მიაფრიალებდა შავ იალქნებს. აი, უკვე გამოჩნდა ატიკის ნაპირი. არიადნეს დაკარგვით დანალვლიანებულ თეზევსს დაავიწყდა ეგეოსისათვის მიცემული სიტყვა – შავ იალქნებს თეთრით შევცვლი, თუ მინოტავრი დავამარცხე და ათენისაკენ მშვიდობით გამოვბრუნდიო. ეგეოსი შვილს ელოდა. მაღალ ბექობზე მდგარ მოხუც ეგეოსს თვალები ზღვის შორეული სივრცისათვის მიეპყრო. აი, შორს გამოჩნდა შავი წერტილი, თანდათან ახლოვდება. ეს მისი შვილის ხომალდია. უყურებს ეგეოსი. თვალს არ აცილებს. გემი ახლოვდება. რა იალქნები აქვს? არა, არ ციმციმებენ მზეში იალქნები. შავი აფრები აუშლიათ. მაშასადამე დალუპულა თეზევსი! – სასწრაფოთილი ეგეოსი კლდის ბექობიდან გადავარდა და აქაფებულ ტალღებში ჰპოვა აღსასრული. იმ დროიდან ეწოდა ეგეოსის სახელი იმ ზღვას, რომელშიაც მოხუცი მეფე დაიღუპა. თეზევსი ნაპირს მიადგა და ღმერთებს სამადლობელი მსხვერპლი შესწირა. უეცრად, თავისდა საუბედუროდ, გაიგო, რომ უნებურად გახდა მამის სიკვდილის მიზეზი. დარდით გულმოკლულმა თეზევსმა დიდი პატივით დაასაფლავა მამა, ხოლო შემდეგ ათენის მეფე გახდა.

თეზესი და ამორძალები

ბრძნულად განაგებდა თეზესი ათენს. მაგრამ მშვიდი ცხოვრება მაინც არ ღირსებოდა. ხშირად ტოვებდა ათენს, რათა ბერძენ გმირთა საგმირო საქმეებში მიეღო მონაწილეობა. ასე მონაწილეობდა თეზესი კალიდონის ნადირობაში, არგონავტების ლაშქრობაში ოქროს საწმისისათვის, ჰერაკლეს ლაშქრობაში ამორძალების წინააღმდეგ. როცა ამორძალების ქალაქი თემისკირა აიღო, თეზესმა ათენში წაიყვანა სიმამაცისათვის საჩუქრად მიღებული ამორძალთა დედოფალი ანტიოპე. თეზესმა ანტიოპე ცოლად შეირთო. დიდებული ქორწილი გადაიხდა გამარჯვებულმა გმირმა ამორძალების დედოფალთან.

ამორძალებმა კი განიზრახეს ბერძენებისათვის, რომელთაც ქალაქები დაუქციეს, სამაგიერო გადაეხადათ, დაეხსნათ დედოფალი ანტიოპე, რომელიც, მათი აზრით, თეზესთან მძიმე ტყვეობაში იმყოფებოდა. ამორძალების დიდი ჯარი ატიკაში შეიჭრა. მეომარი ამორძალების სასტიკი იერიშისაგან უკუქცეულმა ათენელებმა თავი ქალაქის კედლებს შეაფარეს. ამორძალები თვით ქალაქში შეიჭრნენ და მოსახლეობა აიძულეს თავი მიუვალ აკროპოლისისათვის შეეფარებინათ. ამორძალებმა არეოპაგის გორაკზე დაიბანაკეს და ათენელებს ალყა შემოარტყეს. არაერთხელ მოაწყვეს ათენელებმა გამოხდომა, რომ მრისხანე მეომარი ქალები განედევნათ. ბოლოს გაიმართა გადამწყვეტი ბრძოლა.

თვით ანტიოპე თეზესის გვერდით იბრძოდა იმ ამორძალების წინააღმდეგ, რომელთაც ადრე მბრძანებლობდა. არ სურდა გმირი ქმრის მიტოვება, მხურვალედ რომ შეიყვარა. ამ სასტიკ ბრძოლაში ანტიოპეს სიკვდილი ელოდა. ჰაერში გაიელვა ერთ-ერთი ამორძალის ხელით ნატყორცნმა შუბმა, მისი მომაკვდინებელი წვერი ანტიოპეს მკერდში მოხვდა და განგმირული ქალი თავისი ქმრის ფერხითი დაეცა. დარდით გულდაბინდული თეზესი ცოლის გვამზე დაიხარა. შეწყდა სისხლიანი ბრძოლა. მძიმედ დამწუხრებულმა ამორძალებმა და ათენელებმა ახალგაზრდა დედოფალი პატივით დაკრძალეს. ამორძალებმა ატიკა მიატოვეს და თავიანთ შორეულ სამშობლოში დაბრუნდნენ. დიდხანს გლოვობდა ათენი უდროოდ დაღუპულ მშვენიერ დედოფალს.

თეზავსი და პირობა

თესალიაში ცხოვრობდა ლაპიტების მეომარი ტომი, რომელთაც სათავეში ედგა ძლევამოსილი გმირი პეირითოე. პეირითოეს გაგონილი ჰქონდა თეზესის დიდი სიამაყისა და ძალის ამბავი და სურდა მასთან ბრძოლაში თავისი თავი გამოეცადა. თეზესის ბრძოლაში გამოსაწვევად პეირითოე მარათონს ჩავიდა და იქ საბალახოდ გაშვებული, თეზესის კუთვნილი ხარების ჯოგი გაიტაცა. როგორც კი ეს ამბავი გაიგო, თეზესი დაუყოვნებლივ დაედევნა გამტაცებელს და მალე დაენია. ორი გმირი ერთმანეთს შეხვდა. ბრწყინვალე ჯავშნით მოსილი, უკვდავი ღმერთების მსგავსად ორი ვაჟკაცი ერთიმეორის პირისპირ იდგა, როივე გაოცებული იყო მოწინააღმდეგის სიდიადით, ორივე ერთნაირად მამაცი, ძალუმი და მშვენიერი იყო. იარაღი გადაადგეს, ერთიმეორეს ძმურად გაუწოდეს ხელი, მჭიდროს, ურღვევი მეგობრობა შეკრეს და ამის ნიშნად იარაღი გაცვალეს. ასე დამეგობრდნენ დიდი გმირები თეზესი და პეირითოე.

მალე ამ შეხვედრის შემდეგ თეზესი თესალიაში წავიდა თავისი მეგობრის პეირითოესა და ჰიპოამიას ქორწილში. დიდებული რამ იყო ეს ქორწილი. მრავალმა გმირმა მოიყარა აქ თავი საბერძნეთის სხვადასხვა კუთხიდან. მოიწვიეს ველური კენტავრებიც – ცხენკაცები. მდიდრული საქორწინო სუფრა სავსე იყო ნუგბარი საჭმელებით. მთელი სამეფო სასახლე გაივსო სტუმრებით, ხოლო სტუმრების ნაწილისათვის გრილ მღვიმეში გაეშალათ სუფრა, რადგან სასახლეში ყველა ვერ ეტეოდა. იფრქვეოდა ნელსურნელება, გაისმოდა საქორწინო ჰიმნები და მუსიკა, ხმამაღლა გაისმოდა მოქეიფეთა მხიარული შეძახილები. ყველა ადიდებდა თავისი მშვენიერებით, როგორც ციური ვარსკვლავი. მხიარულად ნადიმობდნენ სტუმრები. ღვინო მდინარეებად იღვრებოდა. სულ უფრო ხმამაღლა გაისმოდა სანადიმო შეძახილები. უეცრად წამოვარდა ღვინით შეზარხოშებული, ყველაზე უფრო ძლიერი და ველური კენტავრი ევრიტე და პატარძალს მივარდა. ღვინოთი ხელები მოხვია და გატაცება მოუწოდოდა. ეს რომ დაინახეს, სხვა კენტავრებიც მივარდნენ ნადიმზე მყოფ ქალებს. ყველას უნდოდა ნადავლის ხელში ჩაგდება. სანადიმო სუფრიდან წამოვარდნენ თეზესი, პეირითოე, ბერძენი გმირების გუნდი და ქალების დასაცავად აღდგნენ. შეწყდა ნადიმი, გაჩაღდა სისხლისმღვრელი ბრძოლა. გმირები უიარაღოდ ებრძოდნენ კენტავრებს, რადგან ნადიმზე შეუიარაღებელი მოვიდნენ. ყველაფერი გამოიყენეს იარაღად ამ ბრძოლაში: მძიმე ფიალები, ღვინის დიდრონი

ჭურჭელი, დამტვრეული მაგიდების ფეხები, სამფეხები, რომლებზე-
დაც ეს-ეს იყო საკმევლს აკმევდნენ – ყველაფერი იარაღად იქცა.
ნელ-ნელა შეავიწროვეს გმირებმა კენტავრები და სანადიმო დარბა-
ზიდან განდევნეს, მაგრამ ბრძოლა დარბაზის გარეთაც გაგრძელდა.
ახლა ბერძენთა გმირები უკვე იარაღით ხელში იბრძვიან. ფარებს იფ-
არებენ. კენტავრები კი ძირფესვიანად გლეჯენ ხეებს, ლოდებსა და
მთელ კლდეებს ესვრიან გმირებს. მებრძოლეს სათავეში უდგანან
თეზევსი, პეირითოე, პელევსი და მისი ვაჟი ნესტორი. მოკლული კენ-
ტავრებისაგან აღმართული სისხლიანი ბორცვი სულ უფრო იზრდება
გმირების თვალწინ. ერთიმეორის მიყოლებით ეცემიან დაჭრილი კენ-
ტავრები. ბოლოს შეთხელდა, შედრკა მათი რიგები, იკადრეს გაქცევა
და მაღალი პელიონის ტყეებს შეაფარეს თავი. საბერძნეთის გმირებმა
სძლიეს ველურ კენტავრებს და მათი უმეტესობა გაჟლიტეს. ძალიან
ცოტა კენტავრი გადაურჩა ამ საშინელ ბრძოლას.

ელენეს მოტაცება. თეზევსი და პეირითოე განიზრახავენ პერსეფონეს გატაცებას, თეზევსის სიკვდილი

დიდხან არ უცოცხლია პეირითოეს მშვენიერ ცოლს ჰიპოდამიას;
სწორედ თავისი სილამაზის გაფურჩქნის ჟამს გარდაიცვალა. ტაქვრი-
ვებული პეირითოე ერთხანს დასტიროდა თავის მეუღლეს, შემდეგ კი
ხელახლა დაქორწინება განიზრახა. თავის მეგობარს თეზევსს ესტ-
უმრა ათენში და იქ მათ გადანყვიტეს მშვენიერ ელენეს გატაცება.
ელენე ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდა გოგონა იყო, მაგრამ მისი
მშვენიერების ამბავი მთელს საბერძნეთში არაკად დადიოდა. მეომ-
რები ჩუმად ჩავიდნენ ლაკონიაში და გაიტაცეს ელენე იმ დროს, როცა
თავის მეგობარ ქალიშვილებთან ერთად არტემიდეს დღესასწაულზე
უდარდელად ცეკვავდა. თეზევსმა და პეირითოემ სწრაფად წაიყვანეს
იგი არკადიის მთებში, იქიდან კი კორინთოს და ისთმოსის გავლით
ატიკაში ჩაიყვანეს და ათენის სიმაგრეში დამალეს. სპარტანელე-
ბი დაუყოვნებლივ დაედევნეს გამტაცებლებს, მაგრამ ვერ დაენიენ.
ათენში გმირებმა კენჭი ყარეს, რომელს უნდა რგებოდა გასაოცარი
სილამაზის ელენე. ელენე ერგო თეზევსს. მაგრამ უფრო ადრე მეგო-
ბრებმა ფიცი დადეს: რომელსაც მშვენიერკულულებიანი ქალიშვილი
ერგებოდა, ის მეორეს უნდა დახმარებოდა ცოლის შერთვაში.

როცა ელენე თეზევს შეხვდა, პერიითომ მეგობარს მოსთხოვა დახმარებოდა ქვესკნელის საშინელი მბრძანებლის, ჰადესის ცოლის, პერსეფონეს მოტაცებაში. სწორედ ის მინდა ცოლადო. თავზარი დაეცა თეზევსს, მაგრამ რას იზამდა. ფიცი ჰქონდა მიცემული და დარღვევა არ შეეძლო. თეზევსი პერიითოსს გაყვა მიცვალებულთა სამეფოში. მეგობრები მინისქვეშეთში ათენის მახლობლად მდებარე სოფელ კოლონოს პირქუში ნაპრალიდან დაეშვნენ. იქ, საზარლო-ბათა სამეფოში, ჰადესს წარუდგნენ და ცოლის დათმობა მოსთხოვეს. განრისხდა მიცვალებულთა სამეფოს პირქუში მბრძანებელი, მაგრამ შუბლის ნაოჭებში დაფარა თავისი რისხვა და გმირებს მიცვალებულთა სამეფოს შემოსასვლელთან კლდეში ამოკვეთილ ტახტზე დაჯდომა უბრძანა. როგორც კი ტახტზე დაეშვნენ, ორივე გმირი ზედ მიეჯახჭვა და წამოდგომა ვეღარ შეძლეს, გაქეზდნენ და მოძრაობის უნარი დაკარგეს. ასე დასაჯა ჰადესმა გმირები თავიანთი ბინიერი მოთხოვნისათვის.

ვიდრე თეზევსი ქვესკნელის სამეფოში იყო მშვენიერ ელენეს ძმები კასტორი და პოლიდეკე, ყველგან დაეძებდნენ დაკარგულ დას. ბოლოს გაიგეს, სად დამალა თეზევსმა ელენე. მაშინვე ალყა შემოარტყეს ათენს და მიუდგომელმა სიმაგრემ გმირებს ვერ გაუძლო. კასტორმა და პოლიდეკემ სიმაგრე იერიშით აიღეს, ელენე გაათავისუფლეს და მასთან ერთად ტყვედ წაიყვანეს თეზევსის დედა ეთრა. ათენი და მთელი ატიკის საბრძანებელიც კასტორმა და პოლიდეკემ თეზევსის ძველ მტერს მენესთევს ჩააბარეს.

თეზევსი დიდხანს დარჩა აწრდილთა ქვეყანაში. მძიმე ტანჯვას ითმენდა ქვესკნელში, მაგრამ ბოლოს საბერძნეთის უდიდესმა გმირმა ჰერაკლემ გაათავისუფლა იგი.

თეზევსი ისევ დაუბრუნდა ნათელ ქვეყანას, მაგრამ დაბრუნებას სიხარული არ მოუტანია მისთვის. მიუდგომელი ათენი დანგრეული დახვდა, ელენე განთავისუფლებული იყო, დედამისი სპარტელთა მძიმე ტყვეობაში იტანჯებოდა. თეზევსის შვილები დემოთოონტი და აკამანტი იძულებული გაეხადათ ათენიდან გაქცეულიყვნენ, მთელი ძალაუფლება კი საძულველი მენესთევსისათვის მიეცათ. თეზევსმა ატიკა მიატოვა და კუნძულ ევბეაზე გადასახლდა, რადგან იქაც ჰქონა სამფლობელოები. მაგრამ უბედურება თან სდევდა თეზევსს. სკიროსის მეფემ ლიკომედემ აღარ ისურვა მისი სამფლობელოების დაბრუნება, გმირი მაღალ კლდეზე აიჩყუა, ხელი ჰკრა და ზღვაში გადააგდო. ასე მუხანათურად დაიღუპა ატიკის უდიდესი გმირი.

მხოლოდ მრავალი წლის შემდეგ, როცა მენესთესი გარდაიცვალა, ტროას ლაშქრობის შემდეგ, თეზევსის შვილები ათენში დაბრუნდნენ. იქ, ტროაში თეზევსის შვილებმა იპოვნეს ბეზია, – თეზევსის დედა ეთრა. მეფე პრიამეს შვილს, პარისს ჩაეყვანა იქ მონად შეძენილი ქალი, მის მიერ მოტაცებულ მშვენიერ ელენესთან ერთად.

მელეაგრე

კალიდონის მეფემ გმირ მელეაგრეს მამა ოინეცმა, თავს დაიტეხა დიდი ქალღმერთის არტემიდეს რისხვა. ერთხელ, რთველში, ყურძნისა და ხილის მოსავლის ზეიმზე, ოლიმპოს ღმერთებს მდიდრული შესანიშნავები უძღვნა, მხოლოდ არტემიდეს არ შესწირა მსხვერპლი. არტემიდემ ოინეცსი მკაცრად დასაჯა. მის ქვეყანას მრისხანე ტახტი გამოუგზავნა. მძვინვარე, უზარმაზარი ტახტი კალიდონის მიდამოებს აოხრებდა. ეს ტლანქი, ურჩხულისოდენა ნადირი, ძალუმი ეშვებით ხეებს ძირფესვიანად თხრიდა, ანადგურებდა ვენახებსა და ნაზი ყვავილით დაფარულ ვაშლის ხეებს. ტახტი არც ადამიანებს ინდობდა, თუ შემოეყრებოდნენ, გლეჯდა და ფატრავდა. უბედურებამ დაისადგურა კალიდონის მიდამოებში. მაშინ ოინეცის შვილმა მელეაგრემ გადანწყვიტა დიდი ნადირობა მოეწყო და ეს ურჯულო ტახტი მოეკლა. მელეაგრემ ამ სახიფათო ნადირობისათვის საბერძნეთის მრავალი გმირი შეჰყარა. ნადირობაში მონაწილეობდნენ სპარტიდან ჩამოსული კასტორი და პოლიდეკე, ათენიდან – თეზევსი, ფერედან – მეფე ადმეტე, იოლკოსიდან – იასონი, თებედან – იოლაოსი, თესალიიდან – პეირითოე, ფთიდან – პელეგსი, კუნძულ სალამანიდან – ტელამონი და მრავალი სხვა გმირი. არკადიიდან ჩამოვიდა ყველაზე უფრო ფეხმარდ ირემზე სწრაფი ატლანტა. ეს ქალი მთებში იყო გაზრდილი. მისმა მამამ ბრძანა დაბადებისთანავე მთებში წაეყვანათ იგი, რადგან ასული არ უნდოდა. იქ, ხეობაში, ატლანტას ძუძუ აწოვა ძუ დათვმა. ქალი მონადირეთა შორის გაიზარდა. როგორც მონადირე, ატლანტა თვით არტემიდეს უტოლდებოდა.

ცხრა დღე გაატარეს შეკრებილმა მონადირეებმა სტუმართმოყვარე ოინეესთან. ბოლოს ტახზე სანადიროდ წავიდნენ. მახლობელი მთები შეძრა ძაღლების უთვალავ ხროვათა ყეფამ. ძაღლებმა წამოაგდეს და გააშმაგეს უზარმაზარი ტახი. აი, ქარიშხალივით მოჰქრის დევნილი ტახი. მისცვივდნენ მონადირეები. ყველა ცდილობდა თავისი შუბით განეგმირა ნადირი, მაგრამ ძნელი იყო ამ საარაკო ტახთან ბრძოლა, არა ერთმა დიდმა მონადირემ იწვინა მისი საშინელი ეშვების ძალა. ტახმა ეშვებით სასიკვდილოდ დაჭრა უშიშარი მონადირე არკადიელი ანკეოსი, როცა ორპირი წათი მოიქნია და ნადირის მოკვლა მოინდომა. მაშინ ატლანტამ მოზიდა თავისი მძლავრი მშვილდი და წვეტიანი ისარი სტყორცნა ტახს. ამ დროს მოუსწრო მელეაგრემაც. შუბის ძალუმი დაკვრით მოკლა უზარმაზარი ტახი. დასრულდა ნადირობა, ყველას ახარებდა წარმატება.

მაგრამ ვის ერგოს ნადავლი? მრავალი გმირი მონაწილეობდა ნადირობაში; მრავალმა დაჭრა ნადირი ბასრი შუბით. ატყდა დავა საჩუქრისათვის. ხოლო არტემიდემ, განრისხებულმა იმით, რომ მელეაგრემ მისი ტახი მოკლა, განხეთქილება კიდევ უფრო გააღვივა.

ბოლოს ამ განხეთქილებამ გამოიწვია ომი კალიდონში მცხოვრებ ეტოლიელებსა და მეზობელი ქალაქის პლევრონის მცხოვრებ კურეტებს შორის. ვიდრე ძლევა მოსილი გმირი მელეაგრე ეტოლიელთა რიგებში იბრძოდა – გამარჯვებაც მათ მხარეზე იყო.

ბრძოლაში მელეაგრემ შემთხვევით მოკლა თავისი დედის ალთეას ძმა. დანაღვლიანდა ალთეა, როცა საყვარელი ძმის სიკვდილის ამბავი შეიტყო, ხოლო, როცა გაიგო, რომ მისი ძმა დაეცა მისი შვილის მელეაგრეს ხელით, რისხვით აენთო.

შვილზე განრისხებული ალთეა ქვესკნელის მბრძანებელ ჰადესსა და მის ცოლს პერსეფონეს შეევედრა, მკაცრად დაესაჯათ მელეაგრე. გაოგნებული მოუხმობდა შურისმაძიებელ ერინიებს, შეესმინათ მისი ვედრება. განრისხდა მელეაგრეც, როცა შეიტყო, რომ მისი დედა ღმერთებს მის დასლუპვას თხოვდა და ბრძოლის ველი მიატოვა. იჯდა დაღვრემილი თავისი ცოლის, მშვენიერი კლეოპატრეს სამყოფელში, თავი ძირს დაეხარა და ხელებში ჩაერგო. როგორც კი მელეაგრე გამოაკლდა ეტოლიელთა რიგებს, გამარჯვებამაც პირი იბრუნა და კურეტების მხარეს გადავიდა. კურეტებმა ალყა შემოარტყეს მდიდარ კალიდონს. ამაოდ ევედრებოდნენ კალიდონელი ბერიკაცები მელეაგრეს, დაბრუნებულიყო ბრძოლის ველზე, ჩამდგარიყო თავისი ჯარის რიგებში. დიდ საჩუქრებს ჰპირდებოდნენ. გმირმა არ ისმინა მათი

ხვენა. თვით მელეაგრეს მოხუცი მამა ოინევის მივიდა მელეაგრეს ცოლის კლეოპატრეს მოსასვენებელში. დაკეტილ კარზე აკაკუნებდა და შვილს შესთხოვდა, წყენის დავინწყებას, რადგან მისი მშობლიური ქალაქი კალიდონი ილუპებოდა. არც მას უსმინა მელეაგრემ. სთხოვა მისმა დამაც, დედამაც, საყვარელმა მეგობრებმაც, მაგრამ მელეაგრე შეუპოვარი იყო. ამასობაში კურეტები კალიდონის კედლებს დაეპატრონენ. უკვე ცეცხლს უკიდებდნენ ქალაქის სახლებს, რომ ყველაფერი ფერფლად ექციათ. ბოლოს შეირყა იმ სახლის კედლებიც, რომელშიაც მელეაგრე იმყოფებოდა. მაშინ მელეაგრეს ახალგაზრდა ცოლი ქმრის ფერხთით დაემხო და შეევედრა:

– ნუ დაღუპავ მშობლიურ ქალაქს; იფიქრე იმ ბოროტსა და სავალალო ხვედრზე, რაც მოელის ქალაქსაც და დამარცხებულთაც; იფიქრე, რომ გამარჯვებულნი მონად გაყდიან შენს ცოლ-შვილს; ნუთუ გინდა, რომ მე ასეთი ხვედრი მერგოს? – ეუბნებოდა კლეოპატრე. ძლევამოსილმა მელეაგრემ შეისმინა ცოლის მუდარა. დაუყოვნებლივ ჩაიცვა მოელვარე აბჯარი, შემოირტყა ხმალი, აიღო თავისი უზარმაზარი ფარი და შუბი. მელეაგრე ბრძოლის ქარცხცხლში გადაეშვა, უკუაგდო კურეტები და იხსნა მშობლიური კალიდონი. მაგრამ დაღუპვა ელოდა თვით მელეაგრესაც. მიწისქვეშეთის ღმერთებმა ისმინეს ალთეას ვედრება და წყევლა. მელეაგრე ბრძოლაში დაეცა, შორსმტყორცნელმა აპოლონმა განგმირა იგი ოქროს ისრით და მელეაგრეს სული აჩრდილთა ნაღვლიან სამეფოში ჩავიდა.

ქშიჩხრისი

ოზიდიუსის „მათამორუოზაზის“ მიხედვით

კუნძულ კეოსზე, კართაიას ხეობაში, ნიმფებისადმი მიძღვნილი ირემი ბინადრობდა. მშვენიერი სანახავი იყო ეს ირემი. ქორბუდა რქები ოქროთი ჰქონდა მოვარაყებული, ყელს მარგალიტის მძივები

უმკობდა, ყურებზე კი ძვირფასი სამკაულები ეკიდა. ირემმა სრულიად დაივიწყა ადამიანების შიში. სახლებში შედიოდა და კისერს უწვდიდა ყველას, ვინც მის მოფერებას მოისურვებდა. ყველას უყვარდა ეს ირემი, მაგრამ ყველაზე მეტად შეუყვარდა იგი კეოსის მეფის ახალგაზრდა ვაჟს კვიპაროსს. კვიპაროსი ირემს ველზე დაატარებდა, ცვრიან ბალახს აძოვებდა, მოჩუხჩუხე ნაკადულთან მიჰყავდა. ძალუმ რქებს სურნელოვან ყვავილთა გვირგვინებით უმკობდა. ხშირად ანცობდა, ირემს ეთამაშებოდა, ზურგზე შეახტებოდა და სიცილით დაატარებდა კართაიის აყვავებულ ველზე.

ზაფხულის ცხელი შუადღე იდგა. პაპანება სიცხეში სუნთქვა ჭირდა. ირემმა თავი ჩრდილს შეაფარა და ბუჩქებში ჩაწვა. შემთხვევით იმ ადგილას, სადაც ირემი იწვა, კვიპაროსი ნადირობდა. ვერ იცნო ირემი, რადგან ფოთლები ფარავდნენ, შუბი ესროლა და სასიკვდილოდ განგმირა. ელდა ეცა ახალგაზრდა კვიპაროსს, როცა ნახა, რომ თავისი საყვარელი ნადირი მოუკლავს. დარდით გათანგულმა მასთან ერთად სიკვდილი ისურვა. ამაოდ ამშვიდებდა აპოლონი მეფისწულს. კვიპაროსის დარდი უსაშველო იყო. ვერცხლისმშვილდა აპოლონ-ღმერთს სთხოვა, მარადიული დარდი მომივლინეო. უსმინა აპოლონმა. ყმანვილი ხედ იქცა. ხუჭუჭი თმა მუქ მწვანე წიწვად ექცა, ტანი ქერქმა დაუფარა. აპოლონის წინ საროს ტანის კვიპაროსი აღიმართა. ისარივით აღიოდა მისი კენწერო ცისკენ. მძიმედ ამოიოხრა აპოლონმა:

– მუდამ ვიდარდებ შენზე, მშვენიერო ყმანვილო, შენც იდარდებ სხვის სადარდებელს. იყავი მუდამ ასე სევდიანი!

მას შემდეგ იმ სახლის კარებთან, სადაც მიცვალებული ესვენა, ბერძნები კვიპაროსის ტოტს ჰკიდებდნენ, მისი წიწვით ამშვენებდნენ კოცონს, რომელზედაც მიცვალებულის გვამს წვავდნენ და საფლავზეც კვიპაროსს რგავდნენ.

მეფეებსი და ეპისკოპე

ოზიდისის „მეტამორფოზების“ მიხედვით ორფეოსი მინისძევა სამეფოში

დიდი მომღერალი ორფეოსი, მდინარის ღმერთ ეაგრესა და მუზა კალიოპეს შვილი, შორეულ თრაკიაში ცხოვრობდა. ორფეოსის ცოლი იყო მშვენიერი ნიმფა ევრიდიკე. მხურვალედ უყვარდა მეუღლეს მომღერალ ორფეოსს. მაგრამ დიდხანს არ დამტკბარა ბედნიერი ცხოვრებით საყვარელ ცოლთან. ერთხელ, ქორწილის შემდეგ, მშვენიერი ევრიდიკე თავის ცელქ მეგობარ ნიმფებთან ერთად მწვანე ხეობაში გაზაფხულის ყვავილებს აგროვებდა. ევრიდიკემ ხშირ ბალახში ვერ შენიშნა შხამიანი გველი და ფეხი დაადგა. გველმა ორფეოსის ახალგაზრდა ცოლს ფეხში უკბინა. ხმამაღლა შეჰყვირა ევრიდიკემ და შემოფოთებული მეგობარ ნიმფების ხელებზე დაესვენა, ფერი დაკარგა, თვალები დახუჭა. გველის შხამმა განყვიტა მისი სიცოცხლის ძაფი. თაღზარი დაეცათ ევრიდიკეს მეგობრებს და შორს გაისმა მათი გულსაკლავი ტირილი. ორფეოსმაც გაიგონა ეს ხმა, აჩქარებით მიიზინა ხეობაში და ნახა ასე ნაზად საყვარელი მეუღლის გაცივებული გვამი. სასონარკვეთილებამ მოიცვა ორფეოსი. არ შეეძლო შერიგებოდა ასეთ განუზომელ უბედურებას. დიდხანს დასტიროდა თავის ევრიდიკეს, ტიროდა მთელი ბუნებაც, მისი ნალვლიანი კითარის ხმა რომ ესმოდა.

ბოლოს ორფეოსმა გადაწყვიტა მიცვალებულთა სამეფოში ჩასვლა, ჰადესსა და მის მეუღლეს პერსეფონეს შეევედრებოდა, იქნებ ცოლი დამიბრუნონო. ორფეოსი წმინდა მდინარის სტიქსის ნაპირებისაკენ ტენარეს პირქუში ნაპრალიდან დაეშვა.

დგას ორფეოსი სტიქსის ნაპირას: როგორ გადავიდეს მეორე მხარეს იქით, სადაც ქვესკნელის მბრძანებლის ჰადესის დაბინდული

სამეფოა? ორფევის გარშემო მიცვალებულთა აჩრდილები ირევინ. ძლივს ისმის მათი შემოდგომის დაცვენილი ფოთლების ჩუმი ხმის მსგავსი კვნესა. აი, მოისმა შორიდან ნიჩბის ხმაურიც. ეს მიცვალებულთა სულების გადამყვანის, ქარონის ნავი ახლოვდება. ქარონი ნაპირს მოადგა. ორფევი სთხოვს გადაიყვანოს მეორე ნაპირზე მიცვალებულთა სულებთან ერთად, მაგრამ სასტიკმა ქარონმა უარი უთხრას. სთხოვს, ევედრება ორფევი, მაგრამ ერთი და იგივე პასუხი ესმის ქარონისაგან „არა!“

მაშინ ორფევსმა გამოჰკრა თითები თავის ოქროს კითარას და ფართო ტალღებად დაირხა მრუმე სტიქის ტალღებსა და სანაპიროზე სიმთა საამო ხმა. ორფევსმა თავისი მუსიკით მოაჯადოვა ქარონი. უსმენს ორფევსს, ნიჩაბზე დაყრდნობილი. მუსიკის ხმაზე ორფევი ნავზე ავიდა, ქარონმა ნიჩბით მოაცილა ნაპირს ნავი და გაჰყვა სტიქის ტალღებს. ასე გადაიყვანა ქარონმა ორფევი. გადმოვიდა მომღერალი ნავიდან და კითარის დაკვრით მივიდას მიცვალებულთა აჩრდილების მეუფე ჰადესის ტახტთან, კითარის ხმაზე მოზღვაებული სულებით გარემოცული.

ორფევის უკრავს კითარას და თან უახლოვდება ჰადესის ტახტს, თავი დახარა ღმერთის წინაშე. კიდევ უფრო მძლავრად გამოჰკრა სიმებს და თან დაამღერა. მღეროდა თავის სიყვარულზე და იმაზე, რაოდენ ბედნიერი იყო ევრიდიკესთან ერთად სიყვარულის გაზაფხულზე. მაგრამ სწრაფად გაიქროლეს ბედნიერების ნათელმა დღეებმა. დაიღუპა ევრიდიკე. თავის მწუხარებაზე, დაკარგულ სიყვარულზე, მეგობრის დაკარგვით გამოწვეულ კაეშანზე მღეროდა ორფევი. ჰადესის მთელი სამეფო აპყრობდა ყურს ორფევსს, ყველას ხიბლავდა მისი სიმღერა. თავდახრილი უსმენდა მგოსანს ჰადესს. ქმრის მხარზე თავით მიწობილი უსმენდა ქალღმერთი პერსეფონეც. მწუხარების ცრემლები ციმციმით თრთოდნენ მის წამწამებზე. სიმღერის ხმებით მოხიბლულმა ტანტალებმ დაივიწყა თავისი უსაშველო შიმშილი და წყურვილი. სიზიფემ შეწყვიტა თავისი მძიმე, უნაყოფო შრომა, დაჯდა იმ ქვაზე, რომელსაც მთის მწვერვალისაკენ მიაგორებდა, და ღრმა ფიქრებს მიეცა. სიმღერით მოჯადოებული დანაიდები შედგნენ, დაივიწყეს თავიანთი უძირო ქვევრი. უმკაცრესმა სამთავიანმა ქალღმერთმა ჰეკატემ სახეზე ხელები მიიფარა, რომ ცრემლები არავის შეენიშნა. ცრემლი კიაფობდა თვით უწყალო ერინიების თვალებზე, რომელთაც დარდი არ იციან, მათი გულიც კი სიბრალულის აატოკა

თავისი სიმღერით ორფევსმა. მაგრამ აი, სულ უფრო წყნარად გა-
ისმის ოქროს კითარის სიმთა ჟღერა, სულ უფრო წყნარად გაისმის
ორფევსის სიმღერა და ჩაკვდა ბოლოს, ოდნავ გასაგონ გმინვასთან
ერთად.

ლრმა ღუმილმა დაისადგურა მიწისქვეშეთში. ეს ღუმილი ღმერ-
თმა ჰადესმა დაარღვია და ორფევსს ჰკითხა, რისთვის მოსულხარ
ჩემს სამეფოში, რა სათხოვარი გაქვსო. ღმერთების დაურღვეველი
ფიცი – სტიქის წყლები დაიფიცა, რომ შეასრულებდა საკვირველი
მომღერლის სათხოვარს. ორფევსმა მიუგო:

– ო, ყოვლისშემძლე მბრძანებლო ჰადეს, ყველა მოკვდავს რომ
იღებ შენს სამეფოში, როცა ჩვენი მიწიერი ცხოვრება სრულდება.
იმისათვის არ მოვსულვარ, რომ ვუცქირო იმ საშინელებებს, რომელ-
თაც აუვსიათ შენი სამეფო, არც იმისათვის, რომ ჰერაკლესავით შენი
სამეფოს გუშაგი – სამთავიანი კერბერი წავიყვანო. სათხოვნელად
მოვედი და შენს ფერხთით დამხობილი ვითხოვ წყალობას: გამატანე
დედამიწაზე ჩემი ევრიდიკე. დაუბრუნე სიცოცხლე. ხომ ხედავ, რო-
გორ ვიტანჯები მისი დამკარგავი! დაფიქრდი, მბრძანებლო, შენთ-
ვის რომ წაერთმიათ შენი მეუღლე პერსეფონე, შენც ხომ დაიტანჯე-
ბოდი! სამუდამოდ ხომ არ უშვებ! ისევ დაბრუნდება შენს სამეფოში.
ხანმოკლეა ჩვენი სიცოცხლე, მეუფეო ჰადეს. ო, აჩუქე ევრიდიკეს
სიცოცხლე, დატკბეს ერთხანს კიდეც ამ ცხოვრებით, აკი ჯერ სრუ-
ლიად ახალგაზრდა ჩამოვიდა შენს სამეფოში!

დაფიქრდა ღმერთი ჰადესი და ბოლოს უპასუხა:

– კარგი, ორფევს! დაგიბრუნებ ევრიდიკეს. წაიყვანე, იცოცხლოს,
მზის ნათელს შეჰხაროდეს. მაგრამ ერთი პირობა უნდა შეასრულო:
წინ უნდა გაუძღვე, უკან ევრიდიკე მოგყვება. ვიდრე მიწისქვეშა გზას
გაივლი, უკან არ უნდა მოიხედო. გახსოვდეს! მოიხედავ და მაშინვე
მიგატოვებს ევრიდიკე, სამუდამოდ დაბრუნდება ჩემს სამეფოში.

ყველაფერზე თანახმა იყო ორფევსი, ჩქარობს, მალე უნდა მია-
ტოვოს ქვესკნელის სამეფო. ფიქრით სწრაფმა ჰერმესმა მოიყვანა
ევრიდიკეს აჩრდილი. აღტაცებული შესცქერის ორფევსი. უნდა მო-
ეხვიოს აჩრდილს, მაგრამ ღმერთმა ჰერმესმა შეაჩერა და უთხრა:

– ორფევს, შენ ხომ მხოლოდ აჩრდილს ეხვევი. ჩქარა წავიდეთ.
მძიმე გზა გვიძევს წინ.

წავიდნენ. წინ ჰერმესი მიდიოდა, უკან ორფევსი მიჰყვებოდა,
ბოლოს კი ევრიდიკეს აჩრდილი მისდევდათ. სწრაფად დატოვებს ჰა-

დესის სამეფო. ქარონმა სტიქსზე ნავით გადაიყვანა. აი, დედამინის ზედაპირზე ამავალი ბილიკიც გზა მძიმეა. ბილიკი აღმა მიჰყვება ფრიალო კლდეს და ერთიანად ქვებითაა ჩახერგილი. ირგვლივ უკუნეთი ღამეა. ძლივს მოსჩანს წინ მიმავალი პერმესი. მაგრამ წინ, სადღაც შორს, შუქმა გაიკიაფა. ეს ამოსასვლელია. აი, თითქოს ოდნავ ინათა. ორფევესი რომ შემობრუნებულიყო, დაინახავდა ევრიდიკეს. მაგრამ მოჰყვება თუ არა უკან? ხომ არ დარჩა დაბლა, სადმე მიცვალებულთა ბნელ სამეფოში? იქნებ, ჩამორჩა, გზა ხომ ასე მძიმეა და სახიფათო! თუ ჩამორჩა სამუდამოდ უნდა იხეტილოს ქვესკნელის წყვდიადში. ორფევესი ნაბიჯს ანელებს, ყურს უგდებს. ხმა არ ისმის და განა შეიძლება ისმოდეს ლანდის ფეხის ხმა? სულ უფრო ძლიერ მოიცავს ორფევესს ევრიდიკეს დარდი, გული არ უსვენებს. სულ უფრო ხშირად ჩერდება. სულ უფრო ინათა. ახლა გარკვევით შეიძლება ცოლის აჩრდილის დანახვა. ბოლოს ორფევესმა ყველაფერი დაივიწყა, შეჩერდა და შემობრუნდა. თითქმის გვერდით მიჰყვებოდა ევრიდიკეს აჩრდილი. ხელი გაუწოდა, მაგრამ ლანდმა გაინია, გაინია და წყვდიადში ჩაიძირა. გაშრა, გაქვავდა ორფევესი, იდგა ასე სასონარკვეთილი. ევრიდიკეს მეორედ სიკვდილი ნახა, და ამჯერად ამ სიკვდილის მიზეზი თვითონ იყო.

დიდხანს იდგა ორფევესი. თითქოს სიცოცხლემ ზურგი აქცია. თითქოს ქანდაკება დგას და არა ცოცხალი ადამიანი. ბოლოს შეირბა, გადადგა ჯერ ერთი, მერე მეორე ნაბიჯი, უკან წავიდა, პირქუში სტიქსის ნაპირისაკენ გადაწყვიტა ხელახლა ჰადესთან მისვლა, ხელახლა უნდა ეთხოვა ევრიდიკეს დაბრუნება. მაგრამ მოხუცმა ქარონმა აღარ გაიყვანა მდინარეზე თავისი დაჩვრეტილი ნავით, ამოდ ევედრებოდა მომღერალი, ველარ მოულობო გული ვედრებით უწყალო ქარონს, შვიდი დღე და შვიდი ღამე იჯდა ბედშავი ორფევესი სტიქსის ნაპირზე, მღულარე ცრემლს აფრქვევდა, დაივიწყა ჭამა-სმა, ყველაფერი დაივიწყა, მიცვალებულთა სულების პირქუშ სამეფოს ღმერთების სისასტიკეზე ჩიოდა. მხოლოდ მერვე დღეს გადაწყვიტა ქვესკნელის მიტოვება და თრაკიაში დაბრუნება.

ორფევესის სიკვდილი

ოთხი წელი გავიდა ევრიდიკეს სიკვდილიდან, მაგრამ ორფევესი უწინდებურად მისი ერთგული დარჩა. თრაკიის არც ერთ ქალზე არ

სურდა დაქორწინება. ერთხელ, ადრე გაზაფხულზე, როცა ხეებზე პირველი კვირტები იშლებოდნენ. დიდი მომღერალი ერთ დაბალ გორაკზე იჯდა. ფერხთით ოქროს კითარა ეგდო. მომღერალმა ასწია, გამოჰკირა თითები და წყნარად დაამღერა. მთელი ბუნება ტკბებოდა მისი სიმღერით. ისეთი ძალა ჟღერდა ორფევის სიმღერაში, ისე იპყრობდა გულებს და იზიდავდა მომღერლისაკენ, რომ მის გარშემო მონუსხულივით მოზღვავდა უთვალავი ნადირი. ტყეებიდან და მთებიდან სასმენად მოდიოდნენ მხეცნი, მოფრინავდნენ ფრინველები. ხეებიც კი დაიძრნენ ადგილებიდან და ორფევეს შემოეხვივნენ. მუხა და ჭადარი, ტანწერნეტი კვიპაროსები, ნაძვები და ფიჭვები, გუნდ-გუნდად დგებოდნენ და მომღერალს უსმენდნენ. არც ერთი ტოტი, არც ერთი ფოთოლი არ ირხეოდა. მთელი ბუნება მოხიბლული იყო ორფევის კითარის ჟღერითა და მისი მფლობელის საკვირველი სიმღერით. უეცრად შორიდან მოისმა ხმამაღალი შეძახილები, ბობლანთა ხმაური და სიცილ-კისკისი. ეს კიკონელი ქალები იხდიდნენ დიონისეს აურზაურიან, მხიარულ დღესასწაულს. სულ უფრო ახლოვდებიან ბაკხუსის მსახური ქალები. აი, დაინახეს ორფევი, და ერთ-ერთმა ხმამაღლა შესძახა:

– აგერ ისიც, ქალთა მოძულე!

ქალმა მოიქნია ტირისი და ორფევეს ესროლა. მაგრამ ტირის სურო ეხვია და მან დაიცვა მომღერალი. მეორე ქალმა ქვა ისროლა, მაგრამ ქვას სძლია მომაჯადოვებელმა სიმღერამ და ორფევის ფეხებთან ისე დაეცა, თითქოს პატიებას ითხოვსო. სულ უფრო ხმამაღლა ისმოდა დიონისეს მსახურ ქალთა ხმაური. ძახილი, სიმღერა, ბობლანთა ქუხილი, ბაკხუსის დღესასწაულის ხმაურმა დაფარა მომღერლის ხმა. ორფევეს მოზეიმე ქალები შემოეხვივნენ, მტაცებელ ფრინველთა გუნდით დაატყდნენ თავს, სეტყვასავით დაუშინეს ტირსები და ქვები. ამაოდ ეხვეწება მომღერალი შემობრალეთო. ვისაც ქვები და ხეები უსმენდნენ, მის წინაშე დაყრუვდნენ გამძვინვარებული ქალები. სისხლით მოსვრილი ორფევი დედამიწაზე დაეცა, გაფრინდა მისი სული, ხოლო გამძვინვარებულმა ქალებმა გასისხლიანებული ხელებით დაგლიჯეს მომღერლის სხეული. ორფევის თავი და მისი კითარა ჰებროსის სწრაფ მდინარეს მისცეს. ო, საოცრებაჲ!" – კითარის სიმები მდინარის ტალღებში წყნარად ჟღერდნენ, თითქოს მომღერლის დაღუპვას გლოვობენო, ნაპირი კი ნალვლიან გამოძახილს ეუბნება. მთელი ბუნებაც ოქროს სიმებს ეხმიანება, დასტირის დაღუპულ მომღერალს. ტირიან ყვავილები და ხეები, მხეცები და ფრინველები,

და თვით კლდეები ტირიან, მდინარეები ადიდებულან მათი დაღვრილი ცრემლებისაგან. ნიმფებმა და დრიადებმა გლოვის ნიშნად თმები ჩამოიშალეს და ძაძებით შეიმოსნენ. სულ უფრო და უფრო შორს მიჰქონდა მდინარეს ორფევესის თავი და კითარა, გაშლილ ზღვაში ჩაიტანეს, ზღვის ტალღებმა კი ლესბოსის ნაპირებზე გარიყეს. მას შემდეგ უღერენ ლესბოსზე საკვირველი სიმღერები. ორფევესის ოქროს კითარა კი ღმერთებმა ცაში ლირის თანავარსკვლავედში მოათავსეს.

ორფევესის სული აჩრდილთა სამეფოში გაფრინდა და ისევ იხილა ის ადგილები, სადაც ევრიდიკეს ეძებდა. ისევ შეხვდა დიდი მგოსანი ევრიდიკეს აჩრდილს და სიყვარულით ჩაიკრა გულში. ამ წუთიდან კი შეეძლოთ განუყრელად ერთად ყოფილიყვნენ. დაეხეტებიან ორფევესის და ევრიდიკეს ლანდები დაბინდულ ველებზე, ასფოდელებით რომ დაფარულან. ახლა ორფევესს ნება აქვს უშიშრად შემობრუნდეს და გაიგოს, მოჰყვება თუ არა უკან ევრიდიკე.

იხჷინთუ

ოჲიდიუსის „მეტამოფოზიკის“ მიხედვით

სპარტის ახალგაზრდა მეფე მშვენიერი, წარმტაცი სილამაზით თვით ოლიმპოს ღმერთების ტოლი იაკინთე, ისართამტყორცნელ აპოლონ-ღმერთის მეგობარი იყო. აპოლონი ხშირად ჩადიოდა ევროტასის ნაპირებზე და დროს თავის მეგობართან ატარებდა: მთის ფერდობებზე ხშირ ტყეებში ნადირობდა ან ვარჯიშით ერთობოდა, ტანვარჯიშში დახელოვნებულ სპარტანელებთან ერთად.

ერთხელ, როცა ცხელი შუადღე ახლოვდებოდა, აპოლონი და იაკინთე მძიმე ბადროს ტყორცნაში ეჯიბრებოდნენ ერთმანეთს. სულ უფრო და უფრო მაღლა ადიოდა ცაში ბრინჯაოს ბადრო. აი, მთელი ძალ-ღონე დაძაბა ძალუმმა ღმერთმა აპოლონმა და სტყორცნა.

შორს, ღრუბლებამდე ავარდა ბადრო, ვარსკვლავის მსგავსად აციმ-ციმდა და ისევ დედამიწაზე დაეცა. იაკინთემ – იმ ადგილზე მიი-რბინა, სადაც ბადრო უნდა დავარდნილიყო. უნდოდა მაშინვე აელო და ესროლა, რათა დაემტკიცებინა აპოლონისათვის, რომ ახალგაზრდა მძლეოსანი ბადროს ტყორცნის ხელოვნებაში ოლიმპოს ღმერთს არ ჩამორჩება. ბადრო მიწაზე დაეცა, განზე გადავარდა და საშინელი ძალით თავში მოხვდა იაკინთეს, რომელმაც ის იყო მიი-რბინა იმ ადგილზე. ახალგაზრდა მეფემ დაიკვნესა და ძირს დაეცა, ჭრილობიდან ნაკადად მოსკდა ალისფერი სისხლი და მშვენიერ ჭაბუკს შავი კუ-ლულები წითლად შეეღება.

მიი-რბინა შეშინებულმა აპოლონმა, თავისი მეგობრის გვამზე დაიხარა, ასწია, გასისხლიანებული თავი მუხლებზე დაიდო და ცდილობდა ჭრილობიდან გადმომსკდარი სისხლის შეჩერებას. ფერი მისდის იაკინთეს, მუდამ ასე ნათელ თვალებში სიკვდილის ბინდი ჩასდგომია, უძლურად ეშვება დაბლა დაჭრილი თავი, მცხუნვარე მზეში მინდერის დამჭვნარი ყვავილის გვირგვინის მსგავსად.

– შენ კვდები, ჩემო მეგობარო! – შეჰყვირა სასონარკვეთილმა აპოლონმა. – ო, ვაი, ვაი! ჩემი ხელით დაიღუპე! რისთვის ვტყორ-ცნე ბადრო!“ ო, რომ შემეძლოს გამოვისყიდო დანაშაული და შენთან ერთად ჩავიდე აჩრდილთა პირქუშ სამეფოში! რატომ ვარ უკვდავი, რატომ არ შემიძლია გამოგყვე!

აპოლონს მომაკვდავი მეგობარისათვის ხელები შემოუხვევია და ცრემლს აფრქევს იაკინთეს გასისხლიანებულ თავს. გაცივდა იაკინთე, გაფრინდა მისი სული ჰადესის სამეფოში. დგას მიცვალებუ-ლის სხეულთან აპოლონი და წყნარად ჩურჩულებს:

მარად იცოცხლებ ჩემს გულში, მშვენიერო იაკინთე. მარად ცოცხლობდეს შენი ხსოვნა ადამიანთა შორისაც.

თქვა ეს თუ არა აპოლონმა, იაკინთეს სისხლიდან წამოიზარდა ალისფერი სურნელოვანი ყვავილი – იაკინთი – სუბმული, მის ფურ-ცელაკებზე აპოლონის დარდი და კვნესაა აღბეჭდილი. იაკინთეს ხსოვნა ადამიანთა შორის ცოცხლობს, ისინი პატივს სცემენ მის ხსოვნას იაკინთებად წოდებულ დღესასწაულებზე.

პოლიფემე, აკიდი და გალატი

მშვენიერ ნერეიდა გალატეს მხურვალედ შეუყვარდა სიმეფიდას ვაჟი, ახალგაზრდა აკიდი. აკიდსაც უყვარდა ნერეიდა. მაგრამ მარტო აკიდს როდი ხიბლავდა გალატი. უზარმაზარმა კიკლოპმა პოლიფემემ სადღაც თვალი მოჰკრა მშვენიერ გალატეს, როცა სიტურფით მოციმციმე ოკეანიდა ლაჟვარდისფერ ტალღებში ამოცურდა, და მისი გული შმაგი სიყვარულით აენთო. ო, რა განუზომელია შენი ძლიერება, ოქროს აფროდიტე! თვით მრისხანე კიკლოპს, მოახლოვებას რომ ვერავინ უბედავდა, დაუსჯელს რომ არავის უშვებდა, ოლიმპოს ღმერთების მოძულე კიკლოპსაც კი ჩაუნერგე სიყვარული! ტრფობის ცეცხლით ინვის პოლიფემე. დაივინყა თავისი ცხვრები და გამოქვაბული. ველურმა კიკლოპმა თავის სიკობტავეზე ზრუნვაც კი დაიწყო. ბანჯგვლიან თმას წერაქვით ივარცხნიდა, ხოლო აბურძგნილ წვერს ნამგლით იკვეცდა. ნაკლებ სისხლისმსმელიც კი გახდა.

სწორედ ამ დროს მიცურდა სიცილიის სანაპიროზე წინასწარმეტყველი ტელემოსი და პოლიფემეს უწინასწარმეტყველა, რომ:

– ერთადერთ თვალს, შუბლზე რომ გაქვს, ოდისევსი ამოგთხრისო.

ტლანქად გაეცინა პოლიფემს და მისანს უპასუხა:

– მისანთა შორის ყველაზე უფრო სულელო, შენ შეგეშალა. ჩემს თვალს უკვე სხვა დაეუფლა.

შორს ზღვაში შეჭრილი კლდოვანი ბორცვი დამრეცად ეშვებოდა ხმაურიანი ტალღებისაკენ. პოლიფემე ხშირად აბალახებდა თავის ჯოგს ამ ბორცვზე. დაჯდებოდა ხოლმე აქ, ფერხით დაიდებდა გემის ანძისოდენა კომბალს, აიღებდა ასი ლერწმისაგან გაკეთებულ სალამურს და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, ჩაჰბერავდა. პოლიფემეს სალამურის ველური ხმები ზღვასა და ხმელეთს, მთებსა და ხეობებს ეფინებოდა. ეს ხმა ესმოდა აკიდსა და გალატესაც, ხშირად რომ ჩამოსხდებოდნენ ხოლმე გრილ გამოქვაბულში, ბორცვის ახლოს. ერთხელ პოლიფემე სალამურს უკრავდა და თან მღეროდა. უეცრად გაცოფებული ხარკით წამოიჭრა. გამოქვაბულში მჯდარი გალატი და აკიდი შენიშნა და ისე დაიქუხა, რომ ეტნამ მისა გამოძახილი:

– გხედავთ! კარგით, ეს იქნება თქვენი უკანასკნელი შეხვედრა!

გალატეს შეეშინდა და მაშინვე ზღვაში გადაეშვა. მშობლიურმა ზღვის ტალღებმა დაიფარეს პოლიფემეს რისხვისაგან. შეძრწუნებუ-

ლი აკიდი კი ცდილობს გაქცევით უშველოს თავს. ხელებს ზღვისაკენ იშვერს და ამბობს:

– ო, დამეხმარე გალატე! მშობლებო, დამეხმარეთ, მიხსენით! – კიკლოპი დაენია კიდეც აკიდს, მთიდან თელიკლდე მოგლიჯა და გამეტებით სტყორცნა. მხოლოდ კლდის კიდე მოხვდა უბედურ ჭაბუკს, ამითაც მთლიანად დაფარა და გასრისა. ნაკადად მოსკდა კლდის ნაპრალიდან ალისფერი სისხლი. თანდათან ქრება სისხლის მენამური ფერი, სულ უფრო და უფრო თეთრდება ნაკადი. თეთრი და გამჭვირვალე ხდება. უეცრად გაიპო კლდე, რომელმაც აკიდი გასრისა. ნაპრალში მოპრიალე ლერწამი ამწვანდა და სწრაფი, გამჭვირვალე ნაკადი მოსჩქეფს კლდიდან. წყალში გამოჩნდა წელამდე დაფარული მოცისფრო სახისა და თავზე ლერწმისგვირგვინიანი ჭაბუკი.

ეს იყო მდინარის ღმერთად ქცეული აკიდი.

დიოსკურები, კასტორი და პოლიდეკე

სპარტის მეფეს ტინდარეოსს ცოლად ჰყავდა ეტოლიის მეფის თესტიოსის ასული მშვენიერი ლედა. მთელს საბერძნეთში განითქვა სახელი ლედამ თავისი სიტურფით. ლედა ზევსის ცოლი გახდა და ეყოლა ორი შვილი: ქალღმერთივით ლამაზი ელენე და დიდი გმირი პოლიდეკე. ტინდარესაგანაც ორი შვილი შეეძინა: ქალი კლიტემნესტრა და ვაჟი კასტორი.

პოლიდეკემ თავისი მამისაგან უკვდავება მიიღო, მისი ძმა კასტორი კი მოკვდავი იყო. ორივე ძმა საბერძნეთის დიდი გმირები გახდნენ. ვერავინ აღემატებოდა კასტორს ეტლის მართვის ხელოვნებაში, სრულიად მოუთვინიერებელ ცხენებს ათვინიერებდა იგი. პოლიდეკე კი ხელჩართული ბრძოლის შეუდარებელი ოსტატი იყო. ვერავინ უსწორებდა მხარს ამ საქმეში. საბერძნეთის გმირთა მრავალ საგმირო საქმეში იღებდნენ მონაწილეობას ძმები დიოსკურები: ყოველთვის ერთად იყვნენ, უგულითადესი მეგობრობა აკავშირებდა კასტორსა და პოლიდეკეს.

დიოსკურებს ორი ბიძაშვილი ჰყავდათ ლინკეესი და იდასი – მესენეს მეფის აფარევესი შვილები. უძლეველი მორკინალი გამოდგა იდასი. მისი ძმა ლინკეესი კი ისეთი მახვილი თვალის პატრონი იყო, რომ მიწის ნიაღში იჭვრიტებოდა. მრავალი საგმირო საქმე ჩაიდინეს

დიოსკურებმა თავიანთი ბიძაშვილების მხარდამხარ. ერთხელ არკადიაზე გაბედული თავდასხმა მოაწყვეს და პირუტყვის დიდი ჯოგი გაიტაცეს, ნადავლი ერთმანეთში უნდა გაეყოთ. ჯოგის გაყოფა იდასმა ითავა. იდასმა გადანყვიტა ძმასთან ერთად მთელს ჯოგს დაპატრონებოდა და მზაკვრობას მიმართა. ხარი ოთხ თანასწორ ნაწილად დაჭრა, ერთი ნაწილი თავისთვის გადასდო, მეორე ძმას არგუნა, ორი დანარჩენი ნაწილი – დიოსკურებს, და ჯოგის ნახევარს მას შეჰპირდა, ვინც თავის ნაწილს სხვაზე ადრე შეჭამდა, მეორე ნახევარს კი მას, ვინც ჭამაში მეორე ადგილს დაიჭერდა. სწრაფად გაუსწორდა იდასი თავის წილს და მერე ძმას დაეხმარა მისი წილის შეჭმაში. ასეთი ხერხით მოინდომეს ძმებმა ნადავლის დასაკუთრება.

საშინლად განრისხდნენ კასტორი და პოლიდეკე, როცა ნახეს, რომ იდასმა ისინი მოატყუა, და გადანყვიტეს სამაგიერო გადაეხადათ ბიძაშვილებისათვის, რომლებთანაც აქამდე ურღვევი მეგობრობა აკავშირებდათ. დიოსკურები მესენეში შეიჭრნენ და არა მარტო არკადიიდან გატაცებული ჯოგი გაირეკეს, არამედ იდასის და ლინკევისი ჯოგის ნაწილიც გააყოლეს. არც ამით დაკმაყოფილდნენ კასტორი და პოლიდეკე, ბიძაშვილების ცოლებიც გაიტაცეს.

დიოსკურებმა იცოდნენ, რომ იდასი და ლინკევისი ამას არ აპატიებდნენ, დიდი ხის ფულუროში დაიმალნენ და დაუნყეს ლოდინი, როდის დაიწყებდნენ დევნას იდასი და ლინკევისი. დიოსკურებს უნდოდათ მოულოდნელად დასხმოდნენ თავს ძმებს, რადგან ერიდებოდნენ პირისპირ შეხმას ძალუმ იდასთან, რომელმაც ერთხელ თვით აპოლონს გაუბედა შერკინება, როცა ვერცხლისმშვილდა ღმერთი მშვენიერ მარპესას ეცილებოდა. მაგრამ სად დაემალებოდნენ დიოსკურები ლინკევისის ფხიზელ თვალს! მაღალი ტაიგეტიდან შენიშნა ხის ფულუროში დამალული ძმები. იდასი და ლინკევისი მოულოდნელად დაეხსნენ თავს დიოსკურებს. ვიდრე ძმები თავშესაფრიდან გამოსვლას მოასწრებდნენ, იდასმა ხეს შუბი დაჰკრა და კასტორი სასიკვდილოდ განგმირა. ახლა ორივეს მარტო პოლიდეკე დაესხა თავს. ველარ გაუძლეს აფარიდებმა და ზურგი უჩვენეს. პოლიდეკე მათ მამის საფლავთან დაენია. ლინკევისი მოკლა, ხოლო იდასს სამკვდრო-სასიცოცხლოდ შეება. მაგრამ ზევსმა ეს ორთაბრძოლა შეაჩერა, მოციმციმე ელვა სტყორცნა და იდასიცა და ლინკევისის გვამიც ფერფლად აქცია.

პოლიდეკე იქ დაბრუნდა, სადაც სასიკვდილოდ დაჭრილი კასტორი ესვენა. მწარედ დასტიროდა დალუპულ ძმას. სიკვდილმა გათიშა

ძმები. მაშინ პოლიდევეკე თავის მამა ზევსს შეევედრა, ძმასთან ერთად მეც მომკალიო. მეხთამტყორცნელი გამოეცხადა შვილს და არჩევანი მისცა: ან მარად ჭაბუკმა იცხოვრე ნათელი ოლიმპოს ღმერთთა კრებულში, ან ძმასთან ერთად ერთი დღე ჰადესის კუშტ სამეფოში გაატარე, ხოლო მეორე დღეს – ნათელ ოლიმპოზე. პოლიდევეკემა არ ინდომა ძმასთან განშორება და საზიარო ხვედრი ირჩია. მას შემდეგ ძმები ერთი დღე ჰადესის პირქუშ სამეფოს უღიმღამო ველებზე დაეხეტებიან, მეორე დღეს კი ეგიდისმპყრობელი ზევსის სასახლეში ატარებენ. ბერძნები პატივსა სცემენ ძმებს დიოსკურებს, როგორც ღმერთებს. ძმებიც მფარველობას უწევენ და ეხმარებიან ადამიანებს ყველა უბედურებაში, იცავენ გზაში, ზღვასა და ხმელეთზე, სამშობლოსა თუ უცხოეთში.

ატრევსი და თიესტი

ატრევსი და თიესტი დიდი გმირის პელოპის ვაჟიშვილები იყვნენ. ოდესღაც პელოპი დაწყევლა მეფე ოინომაოსის მეეტლე მირტილემ, რომელიც მან ვერაგულად მოკლა, და თავისი წყევლით სამუდამოდ დასაღუპავად გასწირა მთელი მისი მოდგმა, – მძიმე დანაშაულობათა ჩადენა დააწყევლა მის შთამომავლობას. მირტილეს წყევლამ უნია პელოპის შვილებსაც – ატრევსსა და თიესტეს. მრავალი დანაშაული ჩაიდინეს მათ. ამ ძმებმა დალუპეს ქრისიპე, ნიმფა აქსიონესა და მათი მამის პელოპის შვილი. ეს მკვლელობა ატრევსსა და თიესტეს დედამ, პელოპის ცოლმა ჰიპოდამიამ ჩააგონა. ასეთი ბოროტმოქმედების ჩადენის შემდეგ ძმები გაერიდნენ მამის რისხვას, გაიქცნენ სამეფოდან და თავი შეაფარეს პერსეესის შვილს მიკენის მეფე სფენელაოსს, რომელსაც ცოლად ჰყავდა მათი და ნიკიპე. ხოლო როდესაც სფენელაოსი მიიცვალა და იოლაოსის მიერ ტყვექმნილი მისი შვილი ევრისტევსი ჰერაკლეს დედამ ალკმენემ თავის ხელით მოკლა, მიკენის მეფე გახდა ატრევსი, რადგანაც ევრისტევსს პირდაპირი მემკვიდრე არ დარჩენია. თიესტეს შეშურდა ძმისა და განიზრახა, რადაც არ უნდა დაჯდომოდა, ხელთ ეგდო ტახტი და ძალაუფლება. ატრევსის ცოლის აეროპეს დახმარებით ძმას მოსტაცა ღმერთ ჰერმესის ნაჩუქარი ოქროსსაწმისიანი ვერძი. თიესტემ ვერძი იმიტომ მოიტაცა, რომ ღმერთებს ნაბრძანები ჰქონდათ: „მიკენის მეფე ის იქნება, ვი-

საც ოქროსსანმისიანი ვერძი ეყოლებაო". ვერძი რომ მოიტაცა, თი-
ესტემ სამეფო ძალაუფლებაც მოითხოვა, რადგან ვერძი მის ხელში
იყო! განრისხდა მეხთამტეხი ზევსი, ციური ნიშნებით აგრძნობინა
მიკენელებს, რომ თიესტე უწმინდური გზით ცდილობს ძალაუ-
ფლების მიტაცებას. მიკენის მოქალაქეებმა უარი თქვეს თიესტეს
მეფედ ცნობაზე და ტახტის მაძიებელი, ძმის რისხვის შიშით, იძულე-
ბული გახდა მიკენიდან გაქცეულიყო. ატრევსისათვის სამაგიეროდ
გადახდის მიზნით, თიესტემ მიკენიდან ფარულად წაიყვანა მისი შვი-
ლი პლისთენე. თიესტემ უცხო მხარეში აღზარდა პოლისთენე ღვი-
ძლი შვილივით და ატრევსისადმი უსაზღვრო სიძულვილი ჩაუნერგა.
ვერაგ თიესტეს უნდოდა პოლისთენეს გამოყენება თავისი ძმის წი-
ნალმდეგ. როდესაც პოლისთენე წამოიზარდა, იგი თიესტემ მიკენში
გაგზავნა და ატრევსის მოკვლა დაავალა. მაგრამ ჭაბუკი თვითონ
დაეცა მამის ხელით. თავზარი დაეცა ატრევსს, როცა გაიგო, ვინც
იყო მისი ხელით მოკლული ჭაბუკი. დაიფიცა ძმისთვის სამაგიერო
გადაეხადა და მზაკვრული გეგმა შეადგინა. განზრახვის სისრულეში
მოსაყვანად ატრევსმა ისე მოაჩვენა ძმას თავი, თითქოს მზადაა შეუ-
რიგდეს, შუაკაცი გაუგზავნა და მიკენს დაბრუნება სთხოვა. მიკენში
დაბრუნებულმა თიესტემ ისევ განაგრძო მზაკვრული ქსელის გაბმა
ძმის გარშემო მისივე ცოლის აეროპეს შემწეობითა და თანადგომით.
სულ იმაზე ფიქრობდა, როგორ მოეკლა ძმა. ეს კარგად იცოდა
ატრევსმა და მის გულში კიდევ უფრო ღვივდებოდა საშინელი შუ-
რისძიების სურვილი. ატრევსმა საიდუმლოდ შეაპყრობინა თიესტეს
მცირეწლოვანი შვილები პოლისფენე და ტანტალე და მოაკვლევინა
ისინი, ხოლო ბავშვების ხორცისაგან თავის ძმას საზარელი კერძები
მოუმზადა.

ამის შემდეგ თიესტე ნადიმზე მოიწვია და საკუთარი შვილების
ხორცისაგან დამზადებული საჭმელი წინ დაუდგა. ზევსის მეხმა იჭექა
ცაში, განრისხდა მეხთამტეხი ატრევსზე და მის ბოროტმოქმედებაზე.
შეაკრთო საშინელმა საქმემ სხივთამთოველი მზის ღმერთი ჰელიოსიც,
ეტლი შემოაბრუნა და ფრთოსანი ცხენები უკანვე, აღმოსავლეთისაკენ
გარეკა, რომ არ ენახა, როგორ შეექცეოდა მამა საკუთარი შვილების
ხორცს. თიესტე კი არხეინად მიუჯდა სუფრას და გულდამშვიდე-
ბული მიირთმევდა საჭმელს, არაფრის ეჭვი არა ჰქონდა. გაძლა უე-
ცრად დიდი უბედურების ბუნდოვანი წინათგრძნობა დაეუფლა და ატ-
რევსს ჰკითხა, ჩემი შვილები სად არიანო. ატრევსმა მსახურთ უხმო

და უბრძანა შვილების თავები მოერთმიათ. თიესტემ ნახა, რომ მისი ორივე შვილი დაიღუპა და მწარედ ატირდა. ხვეწნა დაუწყო ატრევსს, დასამარხავად მაინც მიეცა შვილთა გვამები. მაგრამ ატრევსმა უპასუხა, შვილები უკვე დამარხე, ოღონდ მინაში კი არა, თვით შენსავე წიაღშიო. ელდანაკრავმა თიესტემ იგრძნო, რა საჭმელსაც შეექცეოდა წუთის წინ. მაგიდას ფეხი ჰკრა და გოდებით დაეცა იატაკზე. შემდეგ საშინელი უბედურებისაგან გონებადაკრული ზეზე წამოიჭრა, დასწყევლა ატრევსი და მთელი მისი მოდგმა და სასახლიდან გავარდა. არაფერი ახსოვდა, არაფერს ხედავდა, მიკენიდან გაიქცა და თავი უდაბნოს შეაფარა. დიდხანს დაეხეტებოდა იქ, ბოლოს ეპირის მეფეს თესპროტს ესტუმრა და მასთან ნახა თავშესაფარი.

განრისხდნენ ღმერთები ატრევსზე მის მიერ ჩადენილი ბოროტ-მოქმედებებისათვის. სასჯელის ნიშნად არგოლიდას მოუსავლიანობა დაატყეს. არაფერი არ მოდიოდა პოხიერ მინდვრებზე. შიმშილი გამეფდა ატრევსის სამფლობელოებში. ათასობით მცხოვრები იღუპებოდა. ატრევსმა უბედურების მიზეზის გასაგებად ორაკულს მიმართა. ორაკულმა უპასუხა, უბედურებას მხოლოდ მაშინ მოელება ბოლო, როდესაც თიესტე მიკენში დაბრუნდებაო. დიდხანს დაეძებდა ატრევსი თავის ძმას მთელ საბერძნეთში, მაგრამ ვერსად იპოვნა. ბოლოს ნახა მისი მცირეწლოვანი შვილი ეგისტე. ატრევსმა ეგისტე თავის სასახლეში მოიყვანა და შვილივით გაზარდა.

გავიდა მრავალი წელი. შემთხვევით ატრევსის შვილებმა მენელაოსმა და აგამემნონმა მიაკვლიეს თიესტეს თავშესაფარს, მოახერხეს მისი შეპყრობა და მიკენში ჩამოიყვანა. ატრევსი არ შეურიგდა ძმას. დილეგში ჩააგდო და მისი მოკვლა განიზრახა. მოიხმო ეგისტე, მისცა ბასრი მახვილი, დილეგში ჩასვლა და ტყვის მოკვლა უბრძანა. ეგისტემ არ იცოდა, რა საშინელ საქმეზე გზავნიდა ატრევსი, რომელსაც თავის მამად თვლიდა. როგორც კი ეგისტე დილეგში ჩავიდა, თიესტემ მაშინვე იცნო თავისი შვილი, გაანდო ვინც იყო და მამა-შვილმა იქვე, საპყრობილეში გეგმა შეადგინეს, თუ როგორ დაეღუპათ ატრევსი. ეგისტე სასახლეში დაბრუნდა და ატრევსს უთხრა, რომ მისი ბრძანება შეასრულა. გაუხარდა ატრევსს, რომ ბოლოს და ბოლოს დაღუპა ძმა. ზღვის ნაპირზე გავიდა ოლიმპოს ღმერთებისათვის მსხვერპლის შესაწირად. სწორედ აქ, მსხვერპლის შეწირვის დროს, ეგისტემ სასიკვდილოდ განგმირა ატრევსი, ზურგში ჩასვა ის მახვილი, მან რომ მისცა მამის მოსაკლავად. ეგისტემ თიესტე

საპყრობილედან გაათავისუფლა. თიესტე და მისი შვილი გახდნენ მიკენის მბრძანებელნი. ატრევსის შვილებმა, მენელაოსმა და აგამემნონმა თავს გაქცევით უშველეს. თავშესაფარი სპარტის მეფე ტინდარესთან იპოვეს. იქ ითხოვეს ტინდარეს ქალიშვილები – მენელაოსმა ქალღმერთ აფროდიტესავით მშვენიერი ელენე, აგამემნონმა კი – კლიტემნესტრა. გავიდა ხანი. აგამემნონი მიკენში დაბრუნდა, მოკლა თიესტე და გამეფდა იქ, სადაც ოდესღაც მისი მამა მეფობდა. მენელაოსი კი ტინდარეს სიკვდილის შემდეგ სპარტის მეფე გახდა.

ესაკი და ჰესპერია

ოზიდისის „მათამორჯოების“ მიხედვით

ესაკი იყო ტროას მეფის პრიამეს შვილი, დიდი გმირის ჰექტორის ძმა. იგი ტყიანი იდის მთის ფერდობზე შვა მდინარის ღმერთ გრანიკეს ასულმა მშვენიერმა ნიმფა ალექსიოემ. მთებში გაზრდილ ესაკს არ უყვარდა ქალაქი და გაურბოდა მამის სასახლეში ფუფუნებით ცხოვრებას. მთებში განმარტოება, ქოჩორა ტყეების ჩრდილი და გაშლილი ველები უყვარდა.

იშვიათად გამოჩნდებოდა ესაკი ტროელთა საბჭოზე და ქალაქ ტროაში განმარტოებული ცხოვრების მიუხედავად ესაკი არ იყო ველური და ტლანქი. თავაზიან მეფისწულს კეთილი გული ჰქონდა და არც სიყვარულის გრძნობა იყო მისთვის უცხო. პრიამეს ახალგაზრდა შვილი ხშირად ხვდებოდა ტყეებში მშვენიერ ნიმფა ჰესპერიას. სიყვარულით აენთო ჭაბუკის გული. მაგრამ როგორც კი ესაკს დაინახავდა, ნიმფა მაშინვე იმალებოდა.

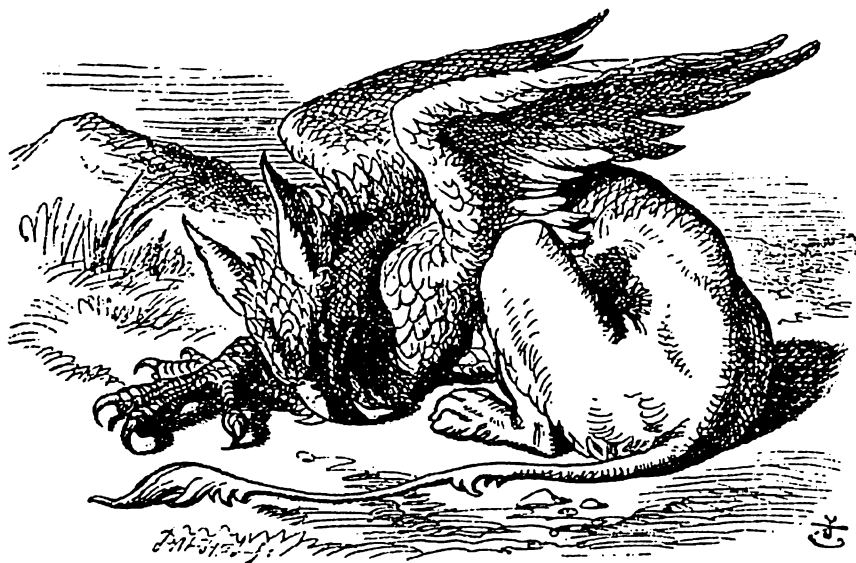
ერთხელ ესაკი მომხიბლავ ჰესპერიას მდინარე კებრენის ნაპირზე წაადგა თავს, როცა ის ხშირ თმას მზეზე იშრობა. ნიმფამ ჭაბუკი დაინახა, შეეშინდა და გაიქცა. ესაკი დაედევნა.

უეცრად ნიმფას ბალახში მიმალულმა გველმა უკბინა. შხამი ჭრილობაში დარჩა. დასრულდა სიცოცხლე და მასთან სირბილიც. ჰესპერია ესაკის ხელებზე დაესვენა, ვაჟი მოეხვია მკვდარ ნიმფას და დარდით გონებადაკარგულმა შესძახა:

– ო, ვაი, ვაი! როგორ შემძაგდა ახლა ეს დევნა! არ მეგონა, თუ ასე ძვირად დამიჯდებოდა გამარჯვება! ჩვენ ორმა მოგკალით, ჰესპერია! მომაკვდინებელი ჭრილობა ასპიტმა მოგაყენა, მიზეზი კი მე ვიყავი. გველზე უფრო ვერაგი ვიქნები, თუ შენს სიკვდილს ჩემი

სიკვდილით არ გამოვისყიდი!

ამ სიტყვებზე ესაკი მაღალი კლდის ბეჭობიდან გადაეშვა მლელვარე ზღვის ტალღებში, გამმაგებით რომ ეხლებოდნენ ნაპირს. თეტიდამ შეიბრალა უბედური ჭაბუკი, ალერსით მიიღო და როცა წყლის სიღრმეში ჩაეშვა, ერთიანად ბუმბულით შემოსა. არ ელირსა პრიამეს შვილს სიკვდილი, რომელსაც ასე ეძებდა. უკვე ფრინველად ქცეულმა ზედაპირზე ამოცურა. ესაკი აღშფოთებულია, რომ თავისი ნების წინააღმდეგ უნდა იცოცხლოს. ახლახან გამოსხმული ფრთები იცავენ. ისევ და ისევ ვარდება ზღვაში ესაკი, სიკვდილი უნდა იპოვნოს ტალღებში, უნდა დაიღუპოს. არ იღუპება! მხოლოდ ჩაყვინთავს ტალღებში და ისევ ამოყვინთავს. გახდა, დაწვრილდა, კისერი დაუგრძელდა და ყურყუმელა ფრინველად იქცა.

ԳԻՖՈՒՄ III

ՆՅՄՆՈ

აპოლონეოსი

ძირითადად მოთხრობილია აპოლონიოს როდოსელის
„არგონავტების“ მიხედვით

ფრიქსე და ჰელე

ბეოტიაში, უძველეს მინეოსის ორქომენში მეფობდა ქარების ღმერთის ეოლოსის შვილი ათამანტი. მეფეს ღრუბელთა ქალღმერთ ნეფელესაგან ჰყავდა ორი შვილი – ვაჟი რიქსე და ასული ჰელე. ათამანტემ ნეფელეს უღალატა და შეირთო კადმოსის ასული ინო. მან შეიძულა ქმრის პირველი ცოლის შვილები და მათი დაღუპვა განიზრახა. ინომ დაითანხმა ოქრომენელი ქალები გაეხმოთ დასათესად გამზადებული თესლი. ოქრომენელებმა გამხმარი თესლი დათესეს და მათს მუდამ ნოყიერ ყანებში მოსავალი არ მოვიდა. ორქომენელებს შიმშილი ელოდათ. ათამანტემ გადანყვიტა ელჩების გაგზავნა დელფოში, რათა ისარტმტყორცნელი აპოლონის ორაკულისათვის ეკითხათ ყანების უნაყოფოების მიზეზი. ცბიერმა ინომ ელჩები მოისყიდა და მათ დელფოდან ორაკულის ასეთი პასუხი ჩამოიტანეს:

– მისანმა პითიამ გვითხრა, – მოახსენეს მოსყიდულმა ელჩებმა ათამანტეს. – ღმერთებს მსხვერპლად შესწირე შენი შვილი ფრიქსე და ყანები ისევ მოგცემენ ნაყოფსო.

იმ დიდ უბედურებისათვის თავის დასალწევად ორქომენს რომ ელოდა, ათამანტემ გადანყვიტა საყვარელი შვილის განირვა. ინო ზეიმობდა: მისი განზრახვა – დაეღუპა ფრიქსე ხორცს ისხამდა.

ყველაფერი მზად იყო მსხვერპლშენივისათვის. ახალგაზრდა ფრიქსე ქურუმს დანით უნდა მოეკლა, მაგრამ ანაზღად შვილების გადასარჩენად ქალღმერთ ნეფელეს მიერ მოვლენილი, ღმერთ ჰერმესის ნაჩუქარი, ოქროსსანძისიანი ვერძი მოფრინდა. მყისვე შეაჯდა ზურგზე ფრიქსე, გვერდით მოისვა თავისი და ჰელე, ვერძი ჰაერში აფრინდა და შორეული ჩრდილოეთისაკენ გაემურა.

სწრაფად მიჰქროდა ვერძი. ძირს გადაშლილიყვნენ ველ-მინდ-ვრები და ტყეები, ვერცხლისფრად ციმციმებდნენ მდინარეები. ვერძი მთებსა და ღრუბლებს შორის მინავარდობს. აგერ ზღვაც. ვერძი უკვე ზღვის ზემოთ მიფრინავს. შიშმა მოიცვა ჰელე, ველარ მაგრდება ვერძის ზურგზე. აგერ, გადავარდა კიდეც და დაიღუპა მარად მღელვარე ტალღებში. ვერ იხსნა იგი ფრიქსემ. ათამანტეს ასული დაიღუპა. მას შემდეგ იმ ზღვას, რომელმაც ჰელე შთანქა, ჰელესპონტი ეწოდა (ჰელეს ზღვა, ახლანდელი დარდანელის სრუტე).

სულ უფრო და უფრო შორს მიაქროლებს ვერძი ფრიქსეს და ბოლოს იგი ფასისის სანაპიროებთან შორეულ კოლხეთში დაეშვა, სადაც იმ დროს მეფობდა მზის ღმერთის ჰელიოსის შვილი, ჯადოქარი აიეტი. მეფემ გაზარდა ფრიქსე, ხოლო როცა დავაჟკაცდა, ცოლად შერთო თავისი ასული ქალკიოპე. ოქროს ვერძი, რომელმაც ფრიქსე იხსნა, მსხვერპლად შესწირეს დიდ ღრუბელთამფანტავ ზევსს. ვერძის ოქროს სანმისი კი აიეტმა ომის ღმერთის არესის წმინდა ქალაში დაჰკიდა და მცველად მიუჩინა საშინელი, ცეცხლისმფრქვეველი დრაკონი, რომელი თვალებს არასდროს არ ხუჭავდა.

ოქროს სანმისის ამბავი მთელ საბერძნეთს მოეფინა. ფრიქსეს მამის ათამანტეს შთამომავლებმა იცოდნენ, რომ მათი ხსნა და გვარის ბედნიერება ამ ოქროს სანმისზე იყო დამოკიდებული და, რადაც არ უნდა დაჯდომოდათ, მისი მოტაცება გადანყვიტეს.

იასონის დაბადება და აღზრდა

თესალიაში, ლურჯი ზღვის ყურესთან, მეფე ათამანტეს ძმამ კრეთევსმა დააარსა ქალაქი იოლკოსი. გაიზარდა, დამშვენდა ქალაქი იოლკოსი. ნაყოფიერმა ველებმა, ვაჭრობამ და ზღვაოსნობამ უმდიდრეს ქალაქად აქციეს იგი. კრეთევსის სიკვდილის შემდეგ იოლკოსის მმართველი გახდა მისი შვილი ესონი. მაგრამ დედით ძმამ, პოსეიდონის შვილმა პელიასმა, ძალაუფლება წაართვა და ესონს უბრალო მოქალაქესავით უზღებოდა ცხოვრება.

მალე ესონს შეეძინა მშვენიერი ვაჟი. ეშინდოა მამას, რომ ზვიადი და სასტიკი პელიასი შვილს მოუკლავდა, რადგანაც კანონით სწორედ ახალშობილს ეკუთვნოდა იოლკოსის ტახტი, და ყრმის გადამალვა განიზრახა. დაბადებისთანავე მომიკვდაო შვილი, განაცხადა და მეფური ქელებიც გამართა. ნამდვილად კი შვილი პელიონის მთებში

კენტავრთა შორის უბრძნესს ქირონს მიჰგვარა. ყმანვილი ტყეში. გამოქვაბულში იზრდებოდა. მას დიდი მზრუნველობით ზრდიდნენ ქირონი, მისი დედა ფილირა და ცოლი ქარიკლო. ბრძენმა ქირონმა ყმანვილს იასონი დაარქვა. რა არ ასწავლა: მახვილისა და შუბის ხმარება, მშვილდოსნობა, მუსიკა და ყველაფერი, რაც თვით იცოდა. იასონს ტოლი არა ჰყავდა მამაცობაში, ღონესა და სიმკვირცხლეში, ხოლო სილამაზით ზეცის მკვიდრი გეგონებოდათ.

იასონი ოც წლამდე ქირონთან ცხოვრობდა. ბოლოს, პელიონის განმარტოებული ფერდობების მიტოვება, იოლკოსში ჩასვლა და პელიასის მიერ მიტაცებული ტახტის დაბრუნება გადანწყვიტა.

იასონი იოლკოსში

პინდარეს ლექსების მიხედვით (პითიური ოდა)

იოლკოსში ჩასული იასონი პირდაპირ ხალხის თავშესაყარ მოედანზე გაეშურა. გაკვირვებული შეჰყურებდნენ მცხოვრებნი მშვენიერ ჭაბუკს. ფიქრობდნენ ან აპოლონია იგი, ან ჰერმესიო – ისე მშვენიერი იყო ყმანვილი. იოლკოსის სხვა მცხოვრებლებივით როდი ეცვა: მხრებზე ავაზის ჭრელი ტყავი მოესხა და მხოლოდ მარჯვენა ფეხზე ემოსა სანდალი. ხშირი და მშვენიერი თმა მხრებზე სცემდა, ახალგაზრდა ღმერთის მსგავსად ერთიანად ძალითა და სილამაზით გამოირჩეოდა. ორ შუბზე დაყრდნობილი მშვიდად იდგა ხალხის წინაშე, მას რომ შეჰხაროდა.

ამ დროს მოედანზე მეფური ეტლით პელიასი მობრძანდა. ჭაბუკს შეხედა და შეკრთა, რადგან შეამჩნია, რომ მას მხოლოდ ცალ ფეხზე ეცვა ფეხსაცმელი. ოდესღაც ორაკულმა უწინასწარმეტყველა: დალუპვა მოგელისო იმ კაცის ხელით, რომელიც იოლკოსში მთებიდან მოგვევლინება და მხოლოდ ცალი ფეხი ექნება შემოსილიო. ამ კაცს – ესონის შვილს, ძალით ან ცბიერებით უნდა დაედუპა პელიასი, და ეს დალუპვა გარდუვალი იყო.

მეფემ თავისი შიში დაფარა და უცნობ ჭაბუკს ამაყად ჰკითხა:

– საიდან ხარ და ვისი გვარისა, ჭაბუკო, რომელ ტომს ეკუთვნი? იცოდე სიმართლე მითხარი, თავი არ შეირცხვინო სიცრუით, რადგან საძაგელი სიცრუის დიდი მტერი ვარ.

იასონმა მშვიდად მიუგო პელიასს:

– ბრძენმა ქირონმა მხოლოდ სიმართლე და პატიოსნება ჩამინერგა და მუდამ მისი დარიგებების ერთგული დავრჩები. მთელი ოცი წელი ქირონის გამოქვაბულში გავატარე და ერთხელაც არ მილაღატია ჭეშმარიტებისათვის. არასდროს არაფერი დამიშავებია. ახლა შინ მშობლიურ იოლკოსში, მამაჩემ ესონთან დავბრუნდი. მინდა მოვითხოვო იოლკოსის ტახტი დამიბრუნონ. როგორც მითხრეს, მუხანათ პელიასს ნაურთმევია მამაჩემისათვის, წამიყვანეთ ჩემი დიდი წინაპრების სახლში. უცხო ტომისა როდი ვარ, აქ დავიბადე, იოლკოსში. იასონი ვარ, ესონის შვილი.

იოლკოსის მცხოვრებლებმა იასონს ესონის სახლი უჩვენეს. ესონმა მაშინვე იცნო სახლში შემოსული შვილი, სიხარულის ცრემლები მოადგა თვალებზე ესონს, ზეიმობდა, რომ ასეთ მშვენიერსა და ძალუმ შვილს ხედავდა.

სწრაფად მიუვიდათ იასონის დაბრუნების ამბავი ესონის ძმებს: ფერეს მეფე ფერეტსა და ამითაონ მესენიელს. მალე ჩამოვიდნენ ისინი ესონთან თავიანთი შვილების ადმეტესა და მელამპოსის თანხლებით. ხუთი დღე და ღამე სცემდნენ პატივს ნადიმით ესონი და იასონი ძვირფას სტუმრებს. საუბარში იასონმა გაანდო მათ თავისი გეგმა იოლკოსის ტახტის დაბრუნებისა. მათ მოუწონეს განზრახვა და მასთან ერთად წავიდნენ მეფე პელიასთან. იასონმა პელიასს ძალაუფლების დაბრუნება მოსთხოვა, სამაგიეროდ კი მთელი იმ სიმდიდრის დატოვებას დაჰპირდა, რომელიც პელიასმა ესონს წაართვა. პელიასს უარის თქმისა შეეშინდა.

– კარგი, თანახმა ვარ, – მიუგო ჭაბუკს. – მხოლოდ ერთ პირობას გიყენებ: ჯერ უნდა მოიგო მიწისქვეშეთის ღმერთების გული, რადგან შორეულ კოლხეთში გარდაცვლილი ფრიქსეს აჩრდილი ითხოვს ოქროს საწმისის უკან დაბრუნებას. ეს სიზმარში მითხრა ფრიქსეს აჩრდილმა. დელფოში თვით ისართმტყორცნელმა აპოლონმა მიბრძანა კოლხეთში წასვლა. მაგრამ მე მოვხუცდი და აღარ შემწევს ღონე, რომ ეს საგმირო საქმე ვითავო. შენ კი ახალგაზრდა და სიცოცხლით სავსე ხარ, შეგიძლია შეასრულო ეს დავალება, როდესაც ჩამოხვალ იოლკოსის ტახტს დაგიბრუნებ. – უთხრა პელიასმა იასონს, ღვარძლი კი გულში ჩაიმარხა. დარწმუნებული იყო, რომ იასონი დაიღუპებოდა, თუ ოქროს საწმისის მოსატაცებლად კოლხეთში გაემგზავრებოდა.

იასონი აბროვებს თანამგზავრებს და კოლხეთში სალაშქროდ ეგზადება

პელიასთან მოლაპარაკების შემდეგ, იასონი დაუყოვნებლივ შეუდგა მზადებას კოლხეთში სალაშქროდ. მოიარა საბერძნეთის ყველა ქვეყანა. მოუხმობდა სახელგანთქმულ გმირებს კოლხეთში ოქროს სანმისის მოსაპოვებლად სალაშქროდ. ლაშქრობაში მონაწილეობაზე თვით საბერძნეთის უდიდესი გმირი ზევსის შვილი ჰერაკლე დათანხმდა. გმირები იოლკოსში შეიკრიბნენ. ვინ არ იყო აქ: ათენის სიამაყე, ძლევამოსილი თეზევსი; ზევსის და ლედას შვილები – კასტორი და პოლიდეკე თავიანთი მეგობრების იდასისა და ლინკევის თანხლებით; ფრთოსანი გმირები – ძეტე და კალაისი, ბორეასის და ორიითიას შვილები; კალიდონელი მელეაგრე; ძლევამოსილი ანკეოსი, ადმეტე, ტელამონი და მრავალი სხვ. გმირებს შორის იყო მომღერალი ორფეუსიც. ჯერ არასოდეს არ ენახა საბერძნეთს გმირთა ასეთი საკრებულო. ძალუმნი, ღმერთებივით მშვენიერნი, იოლკოსის მცხოვრებთა აღფრთოვანებულ მზერას იზიდავდნენ. რა დაბრკოლება შეაფერხებდა ამ კრებულს, რა შეაშინებდა ასეთ გმირებს?

გმირებისათვის ხომალდიც მზად იყო. ეს ხომალდი არესტორის შვილმა არგოოსმა ააგო. მშენებელს თვით ქალღმერთი ათენა ეხმარებოდა. კიჩოს დოდონის ზევსის ჭალიდან მოტანილი წმინდა მუხის ნაჭერი ჩაატანეს. მშვენიერი რამ იყო „არგოდ“ წოდებული ეს ათნიჩბიანი ხომალდი. მსუბუქი და სწრაფი, თოლიასავით დანავარდობდა ტალღებზე. გემის სახელწოდების მიხედვით, ლაშქრობაში მონაწილე გმირებსაც არგონავტები უწოდეს („არგოს“ მეზღვაურნი). მარტო ათენა კი არ მფარველობდა არგონავტებს – თვით ჰერა სწყალობდა მათ. ჰერას სძულდა პელიასი, რადგან მეფე მსხვერპლს არ სწირავდა მას. იასონი კი ჰერას განსაკუთრებული მფარველობით სარგებლობდა. ერთხელ მან ახალგაზრდა გმირის გამოცდა მოინდომა, მთის მდინარის ნაპირას მოხუცი ქალის სახით გამოეცხადა და თვალცრემლიანი შეევედრა, მეორე ნაპირზე გადამიყვანეო. ფრთხილად აიყვანა გმირმა მოხუცი ქალი, მხრებზე აიკიდა და აბობოქრებულ წყალში გაიყვანა. გმირმა მდინარეზე გადასვლის დროს მარცხენა ფეხის სანდალი დაკარგა. მას შემდეგ შეიყვარა ჰერამ იასონი და ყოველნაირად სწყალობდა. არგონავტებს ისართამტყორცნელი აპოლონიც ეხმარებოდა: ეს ლაშქრობა მან ჩააგონა გმირებს და მანვე უწინასწარმეტყველა ბედნიერება და წარმატება.

იოლკოსში თავშეყრილმა გმირებმა წინამძღოლად დიდი ჰერაკლეს არჩევა მოინდომეს, მაგრამ გმირმა უარი თქვა და იასონი დაასახელა. „არგოს“ მესაჭე იყო ტიფისი, გემის ცხვირზე კი დადგა ლინკევისი, რომლის მზერას ვერაფერი გამოეპარებოდა არა მარტო დედამიწაზე, არამედ მიწის წიაღშიც.

ყველაფერი მზად იყო გასამგზავრებლად. წყალში ჩაშვებული „არგო“ ნელა ირწეოდა. გემზე უხვად აზიდეს სანოვარე და სასმელი წყალი. უკანასკნელად შესწირეს მსხვერპლი აპოლონსა და სხვა ღმერთებს. ბედნიერი ნიშნები მოჰყვა მსხვერპლის შეწირვას. საღამოს მზიარული ნადიმი გამართეს. დრო იყო გასდგომოდნენ შორეულ, ხიფათით აღსავსე გზას.

ცისკიდურს ალიონის შუქი შეენთო, როცა მესაჭე ტიფისმა არგონავტები გააღვიძა. ხომალდზე ავიდნენ და ნიჩბებს მიუსხდნენ, ყოველ სკამზე ორ-ორი გმირი დაჯდა. მეგობრულად, შეთანხმებით დაანვა ნიჩბებს ძალუმ გმირთა წყვილი ხელები. ამაყად გამოცურა ნავთსადგურიდან „არგომ“ და ღია ზღვაში გავიდა. მეზღვაურებმა ქათქათა იალქნები აუშვეს. ზურგქარმა დაუბერა, იალქნები გაბერა და ხომალდი მსუბუქად გაცურდა ალერსიანად მოლივლივე ტალღებში. აი, თეთრმა რაშებმა სხივოსანი ღმერთის ჰელიოსის ეტლი შუა ცაში აიყვანეს. „არგოს“ იალქანი ვარდისფერმა შუქმა გაანათა და დილის მზის სხივებზე აციმციმდნენ ზღვის ტალღები.

ორფევსმა გამოჰკრა ხელი ოქროს კითარის სიმებს და ზღვის სივრცეში შორს გაისმა მისი ჯადოსნური სიმღერა. გმირები სმენად იქცნენ. ზღვის სიღრმიდან კი თევზები და დელფინები მოცურავდნენ. ორფევსის დაკვრითა და სიმღერით მოხიბლულნი ცურვით მიჰყვებოდნენ „არგოს“, სწრაფად რომ მიარღვევდა ზვირთებს, გეგონებოდათ მწყემსის ტკბილ საღამურს აჰყოლიაო საქონლის ჯოგი.

არგონავტები ლემნოსზე

ხანმოკლე ბედნიერი მგზავრობის შემდეგ არგონავტები კუნძულ ლემნოსზე მივიდნენ. ამ აყვავებულ კუნძულს განაგებდა ახალგაზრდა დედოფალი ჰიპსიპილე. არც ერთი მამაკაცი არ იყო ლემნოსზე. ლემნოსელმა ქალებმა თავისი ქმრები ლალატისათვის გაუღიტეს. სიკვდილს გადაურჩა მხოლოდ ჰიპსიპილეს მამა, მეფე თოანტი, რომელიც ასულმა იხსნა.

როცა არგონავტები ლემნოსს მიაღწენ და ქალაქში მაცნე გაგზანეს, ქალები სათათბიროდ ქალაქის მოედანზე შეიყარნენ. ახალგაზრდა ჰიპსიპილე ქვეშევრდომებს ურჩევდა, არ შემოეშვათ არგონავტები. დედოფალს ეშინოდა, ვაი თუ გმირებმა შეიტყონ, რა დანაშაულიც ჩადინეს ლემნოსელებმა. მაგრამ მოხუცი პოლუქსი დედოფალს შეევედრა და დაჟინებით მოითხოვა ქალაქში არგონავტების შემოშვება.

– ვინ დაგიცავთ, – ეუბნებოდა ქალებს, – როცა ლემნოსს მტერი დაესხმის თავს? ვინ იზრუნებს თქვენთვის, როცა მოხუცდებით, თუ მარტონი დარჩებით? არა, შემოუშვით უცხოელები ქალაქში. დე, იყონ აქ და იცხოვრონ ჩვენს შორის.

ლემნოსელმა ქალებმა მოხუც პოლუქსს დაუჯერეს. არგოსელთა მაცნეს თავიანთი შიკრიკი გააყოლეს და არგონავტებს ქალაქში შემოსვლა სთხოვეს.

იასონმა მოისხა დიდებული მოსასხამი, რომელიც თვით ათენაპალადამ მოუქსოვა და ქალაქში შევიდა. პატივით მიიღო ჰიპსიპილემ იასონი და წინადადება მისცა, ჩემს სასახლეში დაბინავდით. სხვა არგონავტებიც შევიდნენ ქალაქში. მხოლოდ რამდენიმე კაცი დარჩა „არგოზე“ პერაკლესთან ერთად.

მხიარულებამ და სიხარულმა დაისადგურა ლემნოსზე. ყველგან გიზგიზებდა კოცონი, მოჰყავდათ სამსხვერპლო საქონელი ღმერთებისათვის. ნადიმს ნადიმი ცვლიდა, დღეობას დღეობა. ჩანდა გმირებს დაავიწყდათ თავიანთი მოვალეობაცა და ის დიდი გმირობაც, რისთვისაც იყვნენ წამოსული. უდარდელად ნადიმობდნენ მდიდარ ლემნოსზე. ბოლოს, პერაკლემ საიდუმლოდ მოიწვია ნაპირზე არგონავტები იქ, სადაც „არგო“ იდგა. გმირთა შორის უდიდესი გმირთაგმირი მრისხანედ საყვედურობდა თანამგზავრებს, რომ სიამოვნებისათვის, მხიარული და უზრუნველი ცხოვრებისათვის დაივიწყეს საგმირო საქმე. იდგნენ შერცხვენილი გმირები და უსიტყვოდ ისმენდნენ დამსახურებულ საყვედურს. გადანყვიტეს დაუყოვნებლივ დაეტოვებინათ ლემნოსი. უკვე გაამზადეს გემი, თვითონაც მზად იყვნენ „არგოზე“ ასასვლელად, რომ ნიჩბებს მისხდომოდნენ, როდესაც ლემნოსელი ქალები მოზღვაოდნენ. ევედრებოდნენ: ნუ მიგვატოვებთ, იცხოვრეთ ჩვენთან, მაგრამ ვერ დაიყოლიეს შეუპოვარი ვაჟკაცები. გულმოკლული ლემნოსელები ცრემლმორეულნი ემშვიდობებოდნენ სტუმრებს. გმირები „არგოზე“ ავიდნენ, მიუსხდნენ ნიჩბებს, ძალუმი ხელებით მოუსვეს, აქაფდნენ ტალღები და „არგო“ ფრინველივით გადაევლო უნაპირო ზღვას.

არგონავტები კიზიკოსის კუნძულზე

როცა არგონავტები პროპონტიდან მიცურავდნენ, გზად კიზიკოსის კუნძულს მიადგნენ. აქ პოსეიდონის შთამომავალი დოლიონები ცხოვრობდნენ. მათ სათავეში ედგათ მეფე კიზიკოსი. იქვე, დათვის მთაზე კი სახლობდნენ ექვსხელიანი ბუმბერაზები. მხოლოდ პოსეიდონის მფარველობის წყალობით შეეძლოთ დოლიონებს ასეთი მეზობლების გვერდით უშიშრად ცხოვრება. კიზიკოსის მეფემ არგონავტები პატივით მიიღო და მთელი დღე მხიარულ ნადიმზე გაატარებინა. არგონავტები ალიონზე გაემზადნენ გზის განსაგრძობად. უკვე „არგოზე“ ავიდნენ, რომ უეცრად უბის მეორე ნაპირზე ექვსხელიან ბუმბერაზთა გროვა გამოჩნდა. უზარმაზარი ქვების ტყორცნა დაიწყეს ზღვაში, მთელ კლდეებს გლეჯდნენ და ერთიმეორეზე აჩხოვებდნენ, რომ არგონავტებისათვის ზღვაში გასავლელი ჩაეკეტათ. პერაკლემ მყისვე მძიმე მშვილდს სტაცა ხელი და მომაკვდინებელი ისრები ზედიზედ სტყორცნა ბუმბერაზებს. არგონავტებმა ფარი იფარეს, შუბები მოიმარჯვეს და გაბედულად დაესხნენ ბუმბერაზებს. ბრძოლა დიდხანს არ გაგრძელებულა, არგონავტებმა სასტიკ ბრძოლაში მუსრი გაავლეს მათ, ისე რომ ერთიც არ გადარჩენილა.

გმირები გზას გაუდგნენ. ზურგქარმა დაჰქროლა, იალქანი გაბერა და „არგო“ მთელი დღე მშვიდად მიცურავდა გაშლილ ზღვაში. საღამოც დადგა, მზის ღმერთი ჰელიოსი ციდან დასავლეთში ჩაეშვა, ღამე ჩამოაწვა ცასა და მიწას. იცვალა ქარი და „არგოს“ იმ ნაპირისაკენ ერეკება, ახლახან რომ მიატოვა. ღამის წყევლიაღში არგონავტები კიზიკოსის ნახევარკუნძულს მიადგნენ. კიზიკოსელებმა ვერ იცნეს, ზღვის მეკობრეებად მიიღეს და ახალგაზრდა მეფის მეთაურობით თავს დაესხნენ მათ. საშინელი ბრძოლა გაიმართა ბნელ ღამეში. გმირები თავიანთ გუშინდელ მეგობრებს ეომებიან. ბასრი შუბით გაუგმირა მკერდი იასონმა ახალგაზრდა მეფე კიზიკოსს, კვნესით დაეცა დაბლა ხელმწიფე. მაგრამ აი, განთიადის ქალღმერთ ეოსის სხივებმა ალისფრად შეაფერადეს აღმოსავლეთი. გათენდა, მეომრები ერთიმეორეს ცნობენ და თავზარი ეცემათ. მეგობარი მეგობარს ეომებოდა. სამი დღე გაგრძელდა მიცვალებულთა სულების მოსახსენებელი ქელები, სამი დღე დასტიროდნენ მოკლულ მეფეს. მისმა ცოლმა მშვენიერმა კლიტემ, მეროპეს ასულმა, ვერ აიტანა ქმრის სიკვდილი და ბასრი მახვილით გული გაიგმირა.

არგონავტები მიზიაში

მცირე ხანს ცურვის შემდეგ არგონავტებმა მიზიის ნაპირებს მი-
აღწიეს და სანოვავის და სასმელი წყლის ასაღებად ხმელეთზე გადა-
ვიდნენ. მძლეთამძლე ჰერაკლე გატეხილი ნიჩბის მაგიერ ახლის გა-
მოსათლელად მახლობელ ტყეში შევიდა. ერთი მაღალი ფიჭვი ნახა,
მძლავრი ხელებით მოეჭიდა და ძირფესვიანად ამოთხარა. ბუმბერაზ-
მა გამირმა მხარზე გაიდო ფიჭვი და გემისკენ წამოიღო. უეცრად სირ-
ბილით შემოეგება თავისი მეგობარი პოლიფემე და უთხრა: ეს-ესაა
მომესმა ახალგარდა ჰილასის ხმა, გვეძახდაო. ჰერაკლე ჰილასის სა-
ძებნელად გაეშურა, მაგრამ ვერსად იპოვა. დანალვლიანდა ჰერაკლე.
პოლიფემთან ერთად დაეძებს ჰილასს, მაგრამ ამაოდ.

ხოლო არგონავტები, როგორც კი ცაზე ალიონის მაუნყებელი
შუქნათელი მთიები ამოვიდა, გზას გაუდგნენ, რადგან დილის ბინდ-
ბუნდში ვერც კი შენიშნეს, რომ მათ შორის არ იყვნენ ჰერაკლე და
პოლიფემე. შეწუხდნენ არგონავტები, როცა გათენდა და შენიშნეს,
რომ ორი სახელოვანი გმირი აკლიათ. მძიმედ თავჩაქინდრული
იჯდა იასონი, თითქოს არ ესმოდა თავისი თანამგზავრების ჩივილი,
თითქოს ვერ ამჩნევდა პოლიფემესა და ჰერაკლეს დაკარგვას. ჰერაკ-
ლეს ერთგული მეგობარი ტელამონი მიუახლოვდა და საყვედურებით
აავსო:

– მხოლოდ შენ ერთი ზიხარ ასე დამშვიდებული. ახლა შეგიძლია
გაიხარო. ჩვენს შორის აღარ არის ჰერაკლე და ველარავინ დაჩრდი-
ლავს შენს სახელს. არა, აღარ წამოვალ, თუ არ დაბრუნდებით და არ
იპოვნით ჰერაკლესა და პოლიფემს.

ტელამონი მესაჭე ტიფისთან მიიჭრა და უნდოდა საჭე უკან
მოებრუნებინა. ამაოდ მამშვიდებდნენ ბორეადები, არავის შეეძლო
განრისხებული ტელამონის დამოშმინება, არავის არ უსმენდა, ყვე-
ლას ბრალს სდებდა, განზრახ დატოვეთო მიზიაში ჰერაკლე და პო-
ლიფემე. მოულოდნელად ზღვის ტალღებში გამოჩნდა ზღვის ღმერ-
თის გლავკოსის წყალმცენარეებით დაფარული თავი. „არგოს“ ხელი
ჩაავლო, შეაჩერა და უთხრა:

– ჰერაკლე და პოლიფემე დიდი მეხთამტყორცნელი ზევსის ნებით
დარჩნენ მიზიაში. ჰერაკლე საბერძნეთს უნდა დაბრუნდეს და ევრ-
ისთევსის სამსახურში თორმეტი საგმირო საქმე ჩაიდინოს. პოლიფემ
კი ხალიბების ქვეყანაში უნდა დააარსოს სახელოვანი ქალაქი კიოსი.
მიზიაში კი იმიტომ დარჩნენ, რომ ნიმფების მიერ გატაცებულ მშვე-

ნიერ ჰილასს დაეძებენ.

თქვა, თუ არა ეს, გლავკოსი ისევ ჩაიმალა ტალღებში და თვალ-თაგან დაკარგა.

გმირები დამშვიდდნენ. ტელამონი იასონს შეურიგდა. ისევ ნიჩბებს მიუსხდნენ და ძალუმი ხელებით მოქნეულმა ნიჩბებმა სწრაფად წაიყვანეს წინ ხომალდი.

არგონავტები ბითონიაში (ამიკოსი)

მეორე დღეს, დილით არგონავტები ბიტონიის ნაპირს მიადგნენ. აქ ისე სტუმართმოყვარულად არ შეხვედრიან, როგორც კიზიკოსში. ბითონიის სანაპიროებზე ცხოვრობდნენ მეფე ამიკოსის ქვეშევრდომი ბებრიკები. ბებრიკთა მეფე ამაყობდა თავისი ბუმბერაზული ძალითა და უძლეველი მოკრივის სახელით, რაც საშინელი მუშტის წყალობით ჰქონდა მოპოვებული. მრისხანე მეფე ყველა უცხოელს ორთაბრძოლაში იწვევდა და უწყალოდ კლავდა ძალუმი მუშტის დაკვრით. ამიკოსი დაცინვით შეეგება არგონავტებს, დიდ გმირებს მანანალები უწოდა და უძლიერეს მათგანს ბრძოლაში იწვევდა, თუკი ვინმე გაბედავდა მასთან შებმას. განრისხდნენ გმირები. წინ წამოდგა ზევსისა და ლედას ახალგაზრდა შვილი პოლიდევეკე. მშვიდად მიიღო ბებრიკების მეფის გამოწვევა. მრისხანე ტითონის მსგავსად იდგა პოლიდევეკეს წინ მეფე ამიკოსი, შავი მოსასხამი ესხა და მხარზე უზარმაზარი კომბალი გაედო. პირქუში მზერრით შეათვალიერა პოლიდევეკე, ზევსის შვილი კი ვარსკვლავივით ციმციმებდა უზადო მშვენიერებით. მებრძოლები გაემზადნენ. ამიკოსმა მუშტის ღვედები ძირს დააგდო. არ შეურჩევია ისე აიღო პოლიდევეკემ ღვედი და სპილენძის ბალთებიანად ხელზე დაიხვია.¹ შერკინება დაიწყო. გაშმაგებული ხარით ეცა ბებრიკთა მეფე პოლიდევეკეს. პოლიდევეკე მარდად იგერიებდა მრისხანე დარტყმებს, ერთი ნაბიჯითაც არ იხევდა უკან იერიშზე გადმოსული ამიკოსის წინაშე. ბრძოლა წამით შეწყდა. მებრძოლებმა სული მოითქვეს. ისევ იბრძვიან, ზედიზედ აგემებენ ერთიმეორეს სასტიკ დარტყმებს. აგერ, მოიქნია ამიკოსმა და საშინელი ძალით უნდა დაჰკრას თავში, მაგრამ გადაიხარა ახალგაზრდა გმირი და ისეთი დარტყმა მიაყენა ამიკოსს ყურში, რომ თავის ძვლები ჩაუშმსხვრია. სასიკვდილოდ დაკრუნჩხული ამიკოსი

¹ * მუშტით ბრძოლის დროს ბერძნები იდაყვამდე იხვევდნენ ხელზე სპილენძის ამობურცულ ბალთებიან ღვედს. ამის გამო დარტყმა ხშირად სასიკვდილო იყო.

დედამინაზე დაეცა. ხმამალალი შეძახილებით შეხვდნენ არგონავტები გამარჯვებულ პოლიდეკეს.

როგორც კი ბებრიკებმა ნახეს, რომ მათი მეფე მკვდარია, თავს დაესხნენ პოლიდეკეს და ბრძოლა გაუმართეს. ორნი თვით პოლიდეკემ დასცა, შემდეგ კი არგონავტებმა ხელი იარაღს იტაცეს და ხელჩართულ ბრძოლაზე გადავიდნენ. ქარიშხალივით ტრიალებდა ბებრიკებში ცულით შეიარაღებული ანკეოსი, ზედიზედ მუსრავდა მოწინააღმდეგეს მოელვარე მახვილით კასტორი. ლომეზივით იბრძვიან გმირები. ზურგი უჩვენეს ბებრიკებმა. დიდხანს მისდევენ გმირები. მდიდარი ალაფით დატვირთულნი დაბრუნდნენ ნაპირზე. მთელი ღამე ნადიმობდნენ სანაპიროზე და ხმამალლა გაისმოდა ორფევსის გამარჯვების სიმღერა. ორფევსი ოქროს კითარის ხმაზე ადიდებდა ბებრიკების მეფის მძლეველ ახალგაზრდა გმირ პოლიდეკეს, მეხთამტყორცნელი ზევსის მშვენიერ ვაჟს.

არგონავტები ფინევსთან

მეორე დღეს დილით არგონავტებმა გზა განაგრძეს. მალე მი-
აღწიეს თრაკიის ნაპირებს. გმირები აქ ისევ ხმელეთზე გადავიდნენ,
სანოვავის შევსება იყო საჭირო. ზღვის პირას სახლი შენიშნეს და
იქით მიაშურეს. არგონავტებს ბრმა ბერიკაცი მიეგება. ფეხზე ძლივს
იდგა და მთელი თავისი მისუსტებული ტანით ცახცახებდა. კარის
ზღურბლამდე რომ მილასლასდა, სისუსტისაგან დაბლა დაეშვა. არ-
გონავტებმა ააყენეს და სიბრალულით აღივსნენ. მოხუცის სიტყვე-
ბიდან გაიგეს, რომ იგია აგენორის შვილი ფინევსი, უწინ თრაკიის
მბრძანებელი. მაგრამ აპოლონმა დასაჯა, რადგან სარგებლობდა
მის მიერ ნაბოძები წინასწარმეტყველების ნიჭით, – ზევსის საიდუმ-
ლოებებს მოკვდავთ აუწყებდა ხოლმე. აპოლონმა ფინევსს სიბრმავე
მოუვლინა, ხოლო ღმერთებმა გამოუგზავნეს ჰარპიები, რომლებიც
მის სახლში მოფრინდებოდნენ ხოლმე, ნთქავდნენ მთელ სანოვავეს
და საშინელი სიმყრალით ავსებდნენ მთელს მიდამოს. ღმერთებმა
ფინევსს აუწყეს, ამ საშინელი სასჯელისაგან მხოლოდ მაშინ გან-
თავისუფლდები, როდესაც არგონავტები გესტუმრებიან, მათ შორის
ბორეადები ძეტე და კალაისი. ფინევსი გმირებს შეევედრა გაეთა-
ვისუფლებინათ იგი ამ უბედურებისაგან. ბორეადებს ეხვეწებოდა,
გაერეკათ ჰარპიები: უცხო ხომ არა ვარ თქვენთვისო! მართლაც

ფინევს ბორეადების და კლეოპატრე ჰყავდა ცოლად.

გმირებმა ფინევს დახმარება აღუთქვეს. უხვი სუფრა გაშალეს, მაგრამ როგორც კი ფინევი შიმშილის მოსაკლავად სუფრასთან წამოწვა,¹ მოფრინდნენ ჰარპიები, არგონავტების კიჟინას ყურადღება არ მიაქციეს, მთელი სანოვაგე შთანთქმეს, თანაც მთელი სახლი აუტანელი სიმყრალით აავსეს, და ისევ მიატოვეს ფინევის სახლი. ბორეადებმა მძლავრი ფრთები შეარხიეს და ჰარპიებს დაედევნენ. დიდხანს მისდევდნენ და ბოლოს პლოტიის კუნძულზე წამოეწიენ. ბორეასის ვაჟებმა ხმლები იშიშვლეს და უკვე აპირებდნენ განეგმირათ ჰარპიები, რომ უეცრად მაღალი ოლიმპოდან ცისარტყელას ფრთებით მოფრინდა ღმერთების შიკრიკი ირიდა, ბორეადები შეაჩერა და შეატყობინა, რომ ღმერთებმა ჰარპიებს უბრძანეს ალარასოდეს მიფრენილიყვნენ ფინევსთან. ბორეადები უკან თრაკიაში დაბრუნდნენ.

იმ დროიდან პლოტიის კლდეებს სტროფადების ანუ „მოქცევის კუნძულებს“ უწოდებდნენ.

როგორც კი ბორეადების დევნილი ჰარპიები გაფრინდნენ, არგონავტებმა ფინევს ახალი საჭმელები მოუმზადეს და ბერიკაცმა მოიკლა საშინელი შიმშილი. სუფრაზე ფინევსმა თავის მხსნელებს შეატყობინა, კიდევ რა საფრთხე ელით კოლხეთს მიმავალ გზაზე, და თან ურჩია, როგორ დაეღწიათ თავი მოსალოდნელი განსაცდელისაგან. ისიც დაუმატა, კოლხეთში რომ ჩავიდოდნენ, შემწეობა ეთხოვათ ოქროს აფროდიტესათვის, რადგან მხოლოდ მას შეეძლო დახმარებოდა იასონს ოქროს საწმისის მოპოვებაში. გულისყურით უსმენდნენ არგონავტები გრძნეულ ბერიკაცს და ცდილობდნენ დაემახსოვრებინათ მისი ყოველი სიტყვა.

მალე ბორეადებიც დაბრუნდნენ და უამბეს, როგორ დევნიდნენ ფრინველებს. გახარებული იყო მოხუცებული ფინევის სამუდამოდ რომ დააღწია თავი ჰარპიებს.

სიმაკლავადები

არგონავტები დიდხანს არ დარჩენილან ფინევსთან. გზის განგრძობა ეჩქარებოდათ. „არგო“ სწრაფად მიარღვევდა ზღვის ტალღებს. უეცრად წინ შორიდან მომავალი ხმაური გაისმა. სულ უფრო

¹ * ძველად ბერძნები სუფრასთან კი არ სხდებოდნენ, არამედ ცალ ხელზე დაყრდნობილი, ნახევრად წამოწოლილი შეექცეოდნენ საჭმელს.

გარკვევით და ხმამაღლა გაისმის ზარდამცემი ხმაური. მოახლოებული ქარიშხლის გუგუნსა ჰგავს, დროდადრო მეხის ქუხილით დაფარულს. აი, გამოჩნდნენ სიმპლეგადის კლდეებიც. გმირები ხედავენ, როგორ შორდებიან და საშინელი ძალით ისევ ეხლებიან ერთიმეორეს. კლდეების ყოველ შეჯახებაზე ზღვა დუღდება, შხეფები მალლა ცვივა, ხოლო როდესაც ერთიმეორეს შორდებიან, მათ შორის მოექანებიან ტალღები და საშინელ მორევს აყენებენ.

გმირებმა გაიხსენეს ფინევსის რჩევა, წინასწარ მტრედი გაუშვითო კლდეთა შორის. თუ მტრედი გაფრინდება, მაშინ „არგოც“ უვნებლად გაივლის სიმპლეგადებშიო. არგონავტები ნიჩბებს დაანვნენ. აგერ, უკვე ზედ კლდეებთან არიან. ხმაურით შეეჯახნენ კლდეები ერთმანეთს და ისევ გაიწიეს. მაშინ გმირმა ევფემემ მტრედი გაუშვა. ისარივით მიჰქრის მტრედი კლდეებს შორის. აი, ხელახლა შეეჯახა ერთმანეთს ორი კლდე ისეთი ძალით, თითქოს ცა შეირყაო. მლაშე შხეფები შეესხურათ არგონავტებს, ხოლო „არგო“ ტალღებში ნაფოტივით დატრიალდა, თითქოს ბორბალქარმა ჩაიხვიაო. უვნებლად გაფრინდა მტრედი კლდეებს შორის, მხოლოდ კუდის ბოლო ნაანყვიტეს შეჯახებულმა კლდეებმა. სიხარულის შეძახილი აღმოხდათ არგონავტებს და შეთანხმებით დაანვნენ ნიჩბებს. კლდეები გაიყო. უზარმაზარმა ტალღამ აქაფებულ თხემზე შეისროლა „არგო“ და სრუტეში შეაგდო. წინ მეორე ტალღა მოდის, „არგო“ უკანვე გადაისროლა. ირგვლივ ტალღები ზვირთდებიან, იხრებიან ნიჩბები. იდრიკება, ჭრიალებს „არგო“, გეგონებათ, კვნესისო ზვირთთა დაწოლისაგან. აი, აღიმართა კიდევ ერთი ტალღა, მაღალი, როგორც მთა, და თავს დაატყდა „არგოს“, ნაფოტივით დაატრიალა აქაფებულ მორევში. დალუპვა გარდუვალია. მაშინ არგონავტების საშველად მოვიდა თვით ზევსის საყვარელი ასული ათენა-პალადა. ძალუმი ხელით შეაჩერა ცალი კლდე, მეორე კი ისეთი ძალით ჰკრა „არგოს“, რომ გემი ისარივით გაეარდა სრუტიდან. მხოლოდ საჭის კიდე დაამსხვრიეს შეჯახებულმა კლდეებმა. ისევ დაშორდნენ კლდეები და გაქვავდნენ სამუდამოდ უძრავად ქცეულნი, სრუტის ორსავე მხარეს. აღსრულდა ბედისწერის ბრძანება, რომ სიმპლეგადები მხოლოდ მაშინ მოისვენებენ, როცა მათ შორის ხომალდი გავაო. უხაროდათ არგონავტებს – ყველაზე უფრო საშინელ საფრთხეს დააღწიეს თავი. ახლა დარწმუნებული იყვნენ, რომ მათი ლაშქრობა ბედნიერად დასრულდებოდა.

სიმაღაღები

დიდხანს მიცურავდნენ არგონავტები ევქსინის პონტოს სანაპიროების გაყოლებით. მრავალი ქვეყანა გაიარეს, მრავალი ხალხი ნახეს. ბოლოს, შორს, გამოჩნდა რაღაც კუნძული. „არგო“ სწრაფად მიუახლოვდა კუნძულს, ნაპირიც გამოჩნდა. უეცრად კუნძულიან მზეზე ფრთების ციმციმით რომელიღაც დიდი ფრინველი აფრინდა. „არგოს“ თავზე გადაუქროლა და ერთ-ერთ გმირს – ოილეესს ფრთის ღერი ესროლა. ისარივით ჩაერჭო გმირს მხარში ფრთა, სისხლი მოსკდა ჭრილობიდან და დაჭრილს ხელიდან ნიჩაბი გაუვარდა. თანამგზავრებმა ჭრილობიდან ფრთა ამოიღეს. გაოცებულნი შესცქერიან ფრთას და ხედავენ, რომ სპილენძისაა და ისარივით წვეტიანი. აი, კუნძულის თავზე მეორე ფრინველმა გაინავარდა და „არგოს“ მიაშურა. მაგრამ ახალ გმირი კლიტე მშვილდით უცდიდა. როგორც კი ფრინველი „არგოსთან“ მიფრინდა, კლიტემ ისარი სტყორცნა და მკვდარი ფრინველი ზღვაში ჩავარდა. როცა სპილენძის ფრთებით მოსილი ფრინველი დაინახეს, არგონავტები მიხვდნენ, რომ საქმე ჰქონდათ ფრინველ-სტიმფალიდებთან, ხოლო კუნძული, რომელზედაც ეს ფრინველები ბინადრობდნენ, არეტიას სახელით იყო ცნობილი. ამფი-დამანტმა გმირებს ურჩია, აბჯარი ჩაეცვათ და ფარები აეღოთ ხელთ. ვიდრე ნაპირზე გადავიდოდნენ, არგონავტებმა ფარებზე შუბებისა და ხმლების ზრიალით საშინელი ხმაური ასტეხეს. უზარმაზარ გუნდად დატრიალდნენ კუნძულის თავზე ფრთოსნები, „არგოს“ თავს დაუარეს და გმირებს სეტყვასავით დაუშინეს სპილენძის ფრთა-ისრები. ისრები-საგან გმირები ფარებით იცავდნენ თავს. ფრინველებმა კი „არგოს“ თავზე კიდევ ერთი წრე შეკრეს და მალე თვალს მიეფარნენ.

არგონავტები არეტიას ნაპირზე გადავიდნენ და ის იყო დასასვენებლად მოწყობას აპირებდნენ, რომ ოთხი ყმანვილი შემოეგებათ. ჭაბუკებს არაქათი გამოცლოდათ, შემოგლეჯილი სამოსის ძინძები ტანს ძლივს უფარავდათ. ესენი იყვნენ ფრიქსეს შვილები. რომელთაც ორქომენში დასაბრუნებლად კოლხეთი მიეტოვებინათ, მაგრამ გზად ქარიშხლიან ღამეში გემი დაეღუპათ, და რაღაც ბედნიერი შემთხვევით ტალღებმა გამორიყეს არეტიას სანაპიროზე, სადაც არგონავტებმა იპოვნეს. გმირებს გაუხარდათ ფრიქსეს შვილების ნახვა. მეტადრე გახარებული იყო იასონი: ყმანვილები ხომ მისი ნათესავები იყვნენ! აჭამეს, ჩააცვეს და შეატყობინეს, რომ აიეტის სამეფოში მიდიან ოქროს საწმისის დასაბრუნებლად. უფროსმა, არგოსმა დახმარება

იკისრა, თან გააფრთხილა არგონავტები, რომ ჰელიოსის შვილი, მეფე აიეტი ძლიერი და სასტიკია, შებრალება არ იცისო. მაგრამ არაფერს არ შეეძლო არგონავტების შეჩერება, სისრულეში უნდა მოეყვანათ ერთხელვე მიღებული გადანყვეტილება – ხელთ ეგდოთ ოქროს სანმისი.

მეორე დღეს დილით არგონავტებმა გზა განაგრძეს. დიდხანს მიცურავდნენ. დაბოლოს, შორს, აღმოსავლეთში, ღრუბლების მსგავსად შეჯგუფული კავკასიონის ლაჟვარდისფერი მწვერვალები აელვარდნენ, – უკვე ძალიან ახლოს იყო კოლხეთი.

სწრაფად მიცურავს ზომიერად მოსმული ნიჩბების ხმაურში „არგო“. უკვე მზე სადღაც დასალიერში ზღვაში ეშვება. ტალღებზე დაისის ჩრდილებმა გადაიქროლეს. მალლა, „არგოს“ თავზე, ფრთების ხმაური გაისმა, – ეს უზარმაზარი არწივი მიფრინავდა იმ კლდისაკენ, სადაც მიჯაჭვული იყო ტიტანი პრომეთე. მისი უზარმაზარი ფრთების ქროლაზე ქარი ავარდა. არწივმა მთებს მიაშურა და არგონავტებს პრომეთეს მძიმე გმინვა შემოესმათ. შორიდან ისმოდა ეს ხმა, დროდადრო ნიჩბის ხმაური რომ ფარავდა.

ნაპირი ახლოა. აი, ფასისის შესართავიც. არგონავტები ნიჩბების შემწეობით აჰყვნენ მდინარეს და ლერწმით დაფარულ ყურში ლუზაზე დადგნენ. იასონმა სამადლობელი მსხვერპლი შესწირა ღმერთებს, მერე შეეცვდრა კოლხეთის ღმერთებს და დალუპულ გმირთა სულებს და თავის სახიფათო საქმეში შემწეობა სთხოვა. მშვიდად მიიძინეს გმირებმა „არგოზე“. მათი მიზანი მიღწეულია, უკვე კოლხეთში არიან, მეფე აიეტის სატახტო ქალაქთან, მაგრამ ჯერ კიდევ მრავალი საფრთხე ელოდათ წინ.

ჰერა და ათენა აფოდიტესთან

როდესაც არგონავტები კოლხეთში ჩავიდნენ, ოლიმპოზე დიდი ქალღმერთები ჰერა და ათენა თათბირობდნენ, თუ როგორ დახმარებოდნენ იასონს ოქროს სანმისის მოპოვებაში. ბოლოს მათ გადანყვიტეს მისულიყვნენ ქალღმერთ აფროდიტესთან, რათა სიყვარულის ღვთაებას თავისი შვილის, ეროსისთვის ებრძანებინა, ოქროს ისრით დაეჭრა აიეტის ასულის მედეას გული, ჩაენერგა მისთვის იასონის სიყვარული. დიდმა ქალღმერთებმა იცოდნენ, რომ მხოლოდ გრძნეულ მედეას შეეძლო დახმარებოდა იასონს ამ საძნელო საქმეში.

როდესაც ორივე ქალღმერთი აფროდიტესთან მივიდა, კიპრიდა შინ მარტო იყო. დიდებულ ოქროს ტახტზე იჯდა და ოქროს სავარცხლით ივარცხნიდა ღვთაებრივ თმას. შემოსული ქალღმერთები რომ დაინახა, ზეზე წამოდგა, ალერსიანად მიესალმა. ქალღმერთები თვით ჰეფესტოს ხელით გამოჭედილ ოქროს სკამებზე დასვა, შემდეგ კი მოსვლის მიზეზი ჰკითხა. ქალღმერთებმა უამბეს მოსვლის მიზეზი და სთხოვეს, უბრძანოს ეროსს, ოქროს ისრით განგმიროს მედეას გული. აფროდიტე დათანხმდა. ქალღმერთები აფროდიტეს დაემშვიდობნენ, ხოლო სიყვარულის ქალღმერთი თავისი ცელქი შვილის საძებნელად გაეშურა. ეროსი განიმეღს კოჭობანას ეთამაშებოდა. ცბიერმა ეროსმა გულუბრყვილო განიმეღს მოუგო და გულიანად იცინოდა. ამ დროს ყმანვილებთან მივიდა აფროდიტე. შვილს აკოცა და უთხრა:

– მომისმინე, ოინბაზო. ერთი საქმე მინდა დაგავალო. ჩქარა აიღე შენი მშვილდი და ისრები და გაფრინდი დედამიწაზე. იქ, კოლხეთში, ისრით განგმირე მეფე აიეტის ასულის მედეას გული. დე, შეიყვაროს გმირი იასონი. თუ ამას რიგიანად შეასრულებ, მე გაჩუქებ იმ სათამაშოს, ოდესღაც ადრასტიამ რომ გაუკეთა პატარა ზევსს. ოღონდ, ახლავე გაფრინდი, ეს საჩქარო საქმეა.

ეროსმა დედას სთხოვა, ახლავე მომეციო სათამაშო, მაგრამ აფროდიტემ იცოდა მოხერხებული ბავშვის ცბიერების ამბავი და უარი უთხრა სათამაშოს მიცემაზე, ვიდრე დავალებას არ შეასრულებდა. ეროსი დარწმუნდა, საქმის მოგვარებამდე დედისაგან ვერაფერს მივიღებო, მაშინვე სტაცა ხელი მშვილდსა და ისრებს და მაღალი ოლიმპოდან დედამიწაზე დაეშვა და მზეზე მოციმციმე ოქროს ფრთებით კოლხეთში ჩაფრინდა.

იასონი აიეტთან

არგონავტებმა ადრე დილით გაიღვიძეს, ითათბირეს და გადანყვიტეს, რომ იასონი ფრიქსეს შვილების თანხლებით მივიდოდა აიეტთან და ოქროს საწმისის დათმობას სთხოვდა. თუ ამაყი მეფე უარს იტყოდა, მხოლოდ მაშინ მიმართავდნენ ძალას.

იასონი აიეტის სასახლეში მშვიდობის კვერთხით გაეშურა. სქელი ღრუბლით დაბურა ჰერამ იასონი და მისი თანამგზავრები, რომ კოლხეთის მცხოვრებთ ზიანი არ მიეყენებინათ. როცა აიეტის სა-

სახლეს გაუსწორდნენ, ღრუბელი გაიფანტა, გამოჩნდა მეფის სა-
მყოფელი. დიდებული რამ იყო კოლხეთის მეფის სასახლე. მაღალ
გალავანზე აღმართული უთვალავი კოშკი ცას სწვდებოდა. მარმარი-
ლოს თლილი ქვით დამშვენებული ფართო ჭიშკრები ამშვენებდნენ
სასახლეში შესასვლელს. კარიბჭის თეთრი სვეტების რიგები მზეზე
ბრწყინავდნენ.

ყველაფერი, რაც სასახლეში თვალს იტაცებდა, მთელი მისი მდი-
დრული მორთულობა აიეტს ჰეფესტომ გაუკეთა ნიშნად მადლო-
ბისა, იმისათვის, რომ მამამისმა, ღმერთმა ჰელიოსმა გიგანტებთან
ბრძოლაში დაქანცული ღმერთი-მჭედელი თავისი ოქროს ეტლით
ფლეგრეის ველებიდან წაიყვანა. მრავალი სამყოფელი იყო სასახლე-
ში. ყველაზე უფრო დიდებულში ცხოვრობდნენ მეფე აიეტი და მისი
მეუღლე, მეორეში – მათი შვილი აფსირტი, რომელსაც სილამაზისათ-
ვის კოლხებმა „ფაეთონი“ (მოციმციმე) უწოდეს. სხვა სამყოფლებში
ცხოვრობდნენ აიეტის ასული ქალკიოპე, გარდაცვლილი ფრიქსეს
ქვრივი, და აიეტის უმცროსი ქალიშვილი მედეა, დიდი ჯადოქარი,
ქალღმერთ ჰეკატეს მსახური.

როცა იასონი და მისი თანამგზავრები სასახლის ეზოში შევი-
დნენ, მედეა თავისი სამყოფელიდან გამოვიდა. ქალკიოპეს სანახა-
ვად მიდიოდა. უცხოელები რომ დაინახა, გაოცებისაგან შეჰკივლა.
მის ყვირილზე გამოჩნდა ქალკიოპე და დაინახა თავისი შვილები.
გაუხარდა, შვილებთან მიიჭრა, ეხვევა, ჰკოცნის საყვარელ შვილებს,
რომელთა ნახვის იმედი აღარა ჰქონდა. ხმაურზე აიეტიც გამოვიდა.
უცხოელები სასახლეში მიიპატიჟა და მსახურთ უბრძანა საკადრისად
გამასპინძლებოდნენ სტუმრებს. იმ დროს, როცა იასონი აიეტს ესალ-
მებოდა, მაღალი ოლიმპოდან ოქროს ფრთებით ცელქი ეროსიც
ჩამოფრინდა. სვეტს ამოეფარა, ამოიღო მშვილდი, მოზიდა ლარი და
ჩადო ოქროს ისარი. შემდეგ შეუმჩნევლად იასონს მიეფარა და ისარი
მედეას სტყორცნა გულში. ეროსის ისრით დაჭრილ მედეას მაშინვე
შეუყვარდა იასონი.

იასონი თავისი თანამგზავრების თანხლებით აიეტის სასახლეში
შევიდა. იქ კოლხეთის მბრძანებელმა სანადიმო სუფრაზე მიიწვია.
ნადიმზე არგოსმა აიეტს უამბო, როგორ დაეღუპათ მას და მის ძმებს
გემი, როგორ გარიყეს მოელვარე ტალღებმა არეტიას კუნძულზე და
როგორ იპოვნეს იქ არგონავტებმა შიმშილისაგან დაოსებულნი. ისიც
უთხრა, თუ რისთვის მოვიდა იასონი გმირების თანხლებით კოლხეთ-
ში. როგორც კი აიეტმა გაიგო, ოქროს სანმისისათვის არიანო მოსუ-

ლი, თვალეები რისხვით აენტო და წარბები კუშტად შეიკრა. არ სჯერა, რომ მათი მოსვლის მიზეზი ოქროს სანმისია, სხვაგვარად ფიქრობს: იმისათვის ხომ არ მოიყვანეს ფრიქსეს შვილებმა ბერძენი გმირები, რომ მთელი კოლხეთი ხელში ჩაიგდონ? აიეტი საყვედურებით ავსებს იასონს, სასახლიდან გაგდებას აპირებს და სიკვდილით ემუქრება. უკვე სადაცაა მოწყდება ტელამონის ბაგეს სასტიკი სიტყვა მეფის მუქარის საპასუხოდ, მაგრამ იასონი აჩერებს. ცდილობს დაამშვიდოს აიეტი, არწმუნებს, რომ მხოლოდ სანმისის სათხოვნელად არიან მოსული კოლხეთში, და ჰპირდება, ყოველგვარ სამსახურს, გაგინევ, ყოველგვარ დავალებას შეგისრულებ, თუ საჩუქრად ოქროს სანმისს მომცემო. ბოლოს მეფემ გადანყვიტა იასონის დალუპვა და უთხრა:

– კარგი, სანმისს მიიღებ, მაგრამ ჯერ დავალება შეასრულე: ჩემი რკინის გუთნით დახანი არესისადმი მიძღვნილი მინდვრები, გუთანში სპილენძისფეხებიანი, ცეცხლისმფრქვეველი ხარები შეაბი, დათესე ეს მინდორი დრაკონის კბილებით, ხოლო, როდესაც დრაკონის კბილებიდან ჯავშანში ჩამჯდარი მეომრები წამოიზრდებიან, შეები მათ და განყვიტე. თუ ამას შეასრულებ, სანმისს მიიღებ.

იასონს ერთბაშად პასუხის გაცემა გაუძნელდა, ბოლოს კი უთხრა:

– თანახმა ვარ, მაგრამ შენც შემისრულე მოცემული პირობა, ხომ იცი, არ შემიძლია ხელის აღება დავალებულ საქმეზე, რაკი ბედისწერის განაჩენით აქ, კოლხეთში ჩამოვსულვარ!

თქვა ეს იასონმა და თანამგზავრებიანად გაეცალა.

არგონავტები დახმარებისათვის მედეას მიმართავენ

როდესაც იასონი „არგონე“ დაბრუნდა, თავის ამხანაგებს უამბო, რაც მოხდა აიეტის სასახლეში და რა დავალება მისცა მეფემ. დაფიქრდნენ არგონავტები. რა უნდა ელონათ, როგორ უნდა შეესრულებინათ აიეტის დავალება? ბოლოს, არგოსმა თქვა:

– მეგობრებო, აიეტის სასახლეში ცხოვრობს მისი ასული მედეა. იგი დიდი ჯადოქარია და მხოლოდ მას შეუძლია ამ საქმეში ჩვენი დახმარება. თუ მედეა დაგვეხმარება, არავითარი საფრთხე არ გველის და საქმე კარგად წავა.

ძლივს მოასწრო ამის თქმა არგოსმა, რომ „არგოს“ თავზე გადაუ-

ქროლა მტრედმა, რომელსაც ძერა მოსდევდა. მტრედი იასონთან ჩამოფრინდა და მისი სამოსის ნაკეცებს შეაფარა თავი. ძერა კი „არგოსზე“ დავარდა.

– ეს ღმერთების კეთილისმაუწყებელი ნიშანია, – შესძახა მისანმა მოფსოსმა, – თვით ღმერთები გვიბრძანებენ მედეას ვთხოვოთ დახმარება. შეხედეთ, აფროდიტეს კუთვნილი ფრინველი თავშესაფარს იასონის მკერდზე პოულობს! გაიხსენეთ, რა თქვა ფინევსმა. განა ასე არ გვირჩია, აფროდიტეს სთხოვეთო დახმარება? შევედრეთ ქალღმერთს, დაგვეხმარება. ახლავე ნავიდეს არგოსი თავის დედასთან, ქალკიოპე დაარწმუნებს თავის დას, იქნებ დაგვეხმაროს.

არგონავტებმა გრძნეულ მოფსოსს დაუჯერეს: მსხვერპლი შესწირეს აფროდიტეს და არგოსი სასახლეში, თავის დედასთან გაეშურა.

ამასობაში აიეტმა კოლხები მოედანზე შეჰყარა. ხალხს უცხოელთა ჩამოსვლის ამბავი აუწყა და „არგოს“ დარაჯად დგომა უბრძანა, რათა ვერც ერთ არგონავტს ვერ ეხსნა თავი გაქცევით. აიეტმა განიზრახა „არგოს“ დაწვა ყველა გმირიანად, მას შემდეგ, რაც იასონი არესისადმი მიძღვნილ მინდორზე დაილუპებოდა. ფრიქსეს შვილები კი წამებით უნდა მოეკლა.

დაღამდა. აიეტის დედაქალაქი ძილს მიეცა. ყველგან სიმშვიდე გამეფდა. მხოლოდ მედეას სამყოფელში არაა სიმშვიდე. მის თავზე ერთიმეორეზე შფოთიან სიზმართა ქარავანი ირევა: ხან ესიზმრება, ვითომ იასონი ორ ხარს ებრძვის და თუ ორივეს დასძლევს, საჩუქრად მედეა უნდა მიიღოს; ხან ეჩვენება, თითქოს თვითონ შებმია ცეცხლისმფრქვეველ ხარებს და ამარცხებს კიდეც; ხან მშობლები ვითომ უარზე არიან, არ გაგაცოლებთო იასონს, ხარები ხომ შენ დაამარცხე და არა ბერძენმა გმირმაო. იმართება დავა იასონსა და აიეტს შორის, თვითონ მედეამ უნდა გადაწყვიტოს ეს დავა. ხოლო, როცა დავა იასონის სასარგებლოდ გადაწყდა, ამით მამა განარისხა და მეფე სასტიკად შესწყრა ასულს. მედეას ცრემლებში გაელვოდა, ქალკიოპესთან უნდა გაიქცეს, მაგრამ სირცხვილით ვერ მიდის. სამჯერ ჩაავლო ხელი კარის სახელურს და სამჯერვე გამობრუნდა. სარეცელზე დაეცა და აქვითინდა. ერთმა მხევალმა გაიგონა მისი ქვითინი და ქალკიოპეს უხმო. ქალკიოპემ დასთან მიიღებინა და ნახა, რომ მედეა წევს თავის ლოგინში და ქვითინებს.

– ო, ჩემო დაო, – ეუბნება ქალკიოპე მედეას. – რისთვის ტირი? ჩემი შვილების ბედზე ხომ არ აფრქვევ ცრემლებს? ხომ არ გაგიგია

რაიმე, მამას მათი დალუპვა ხომ არ გადაუნწყევტია?

სიტყვაც არ უთქვამს მედეას დის საპასუხოდ. დისშვილები სულაც არ ახსოვს. ბოლოს მაინც ამოიდგა ენა:

– ცუდი სიზმრები ვნახე, დო. უბედურება ელით შენს შვილებსაც და იმ უცხოელსაც, რომელმაც ისინი კუნძულიდან ჩამოიყვანა. ო, რომ შემადღებინონ ღმერთებმა მათი დახმარება!

გული გადაუტრიალდა ამის გამგონე ქალკიოპეს. ზარდაცემული ეხვევა და დახმარებასა სთხოვს. იცის ქალკიოპემ, თავისი ჯადოქრობის შემწეობით მედეა შეძლებს იასონის დახმარებას.

– მომისმინე, ადო, – მიუგო მედეამ. – დავეხმარები უცხოელს. მოვიდეს ჰეკატეს ტაძარში, თილისმას მივცემ, საგმირო საქმეს მოახდენს. ოღონდ სიტყვა მომეცი, რომ ყველაფერს საიდუმლოდ შეინახავ, თორემ იცოდე, მამა ყველას დაგვლუპავს.

წავიდა ქალკიოპე. მედეა მარტო დარჩა. ერთიმეორის საწინააღმდეგო გრძნობები იბრძოდნენ მის გულში. თან მამის შიში ჰქონდა, თან უნდოდა დახმარებოდა იასონს, ასე რომ შეიყვარა. თავის მონამვლაც კი განიზრახა, კიდევაც აიღო ზარდახმა, გახსნა, შხამი ამოიღო, მაგრამ ქალღმერთმა ჰერამ სიცოცხლის დაუმრეტელი წყურვილი ჩაუნერგა. მაშინ მედეამ შხამიცა და ზარდახმაც შორს გადისროლა, ყველა თავისი ეჭვი გაფანტა, მხოლოდ იასონზე და მის დახმარებაზე ფიქრობდა.

როგორც კი ირიჟრაჟა და ვარდისფერმა შუქმა კავკასიონის შორეული მწვერვალები შეაფერადა, არგოსი არგონავტებთან დაბრუნდა და შეატყობინა, რომ მედეა მზადაა დაეხმაროს იასონს და სთხოვს ჰეკატეს ტაძარში მივიდეს. მზე რომ ამოიწვერა, იასონი არგოსისა და მოფსოსის თანხლებით ჰეკატეს ტაძრისაკენ გაემართა. ქალღმერთმა ჰერამ იასონი ისე დაამშვენა, რომ არგონავტებიც კი შეჰხაროდნენ.

მედეა ადრე დილით ადგა, ჯადოსნური მაღამოებით სავსე ზარდახმა ამოიღო და შეარჩია ერთი მათგანი, „პრომეთეს მაღამოდ“ სახელდებული. ეს მაღამო დამზადებული იყო პრომეთეს სისხლით მორწყულ მინაზე ამოსული ბალახისაგან. ვინც ამ მაღამოს წაიცხებდა, მას ვერას ავნებდა ვერც რკინა, ვერც სპილენძი, ვერც ცეცხლი, – უძლეველი და ყოვლისშემძლე ხდებოდა ერთი დღით. აი, ამ მაღამოს მიცემას აპირებდა მედეა იასონისათვის. მედეამ იხმო მხევალი ქალები და ჰეკატეს ტაძარს მიაშურა. გული სიხარულით უცემდა, მთელი თავისი მოუსვენრობა დაივიწყა და მხოლოდ იასონთან შეხ-

ვედრაზე ფიქრობდა.

აგერ, ჰეკატეს ტაძარიც. მედეა შიგ შევიდა. იასონი ჯერ არ ჩანდა. მალე ისიც მოვიდა. შეხედა მედეამ და გულმა გამეტებით დაუნყო ძგერა. სიტყვის თქმაც კი ვერ მოახერხა.

დიდხანს დუმდნენ იასონი და მედეა. ბოლოს დუმილი გმირმა დაარღვია. მედეას ხელი მოჰკიდა და უთხრა:

– მშვენიერო ქალწულო, რისთვის დახარე დაბლა მზერა? რატომ გეშინია ჩემი? ნუთუ ფიქრობ, რომ ბოროტ განზრახვას ვფარავ გულში? არა, ბოროტი განზრახვით არ მოვსულვარ კოლხეთში. მინდა შეგევედრო და შემწეობა გთხოვო. ოღონდ, გვედრები, მითხარი სიმართლე. გახსოვდეს, ჰეკატე თავის საკურთხეველში სიცრუეს არ მოითმენს, არ მოითმენს ზევსიც, მფარველობის მავედრებელთა დამცველი. მითხარი, დამეხმარები თუ არა? თუ დამეხმარები, შენს სახელს მოჰფენენ მთელს საბერძნეთის გმირები, რომლებიც კოლხეთში ვიახლე. გაიხსენე, რა დიდი სახელი აქვს მინოსის ასულს არიადნეს, დიდ თეზევსს რომ დაეხმარა.

მედეა დუმდა და სიყვარულით აღსავსე თვალებით შესცქეროდა იასონს. მშვენიერი იყო დარცხენილი მეფის ასული. აკანკალებული ხელით ამოიღო სარტყელში შენახული მალამო და იასონს გადასცა. ოდნავ გასაგონი ხმით დასძინა:

– გამიგონე იასონ, აი რა იქნება ჩემი დახმარება: ღამით მდინარეში დაიბანე ტანი. შავი სამოსი ჩაიცვი, მდინარის ნაპირას ღრმა ორმო ამოთხარე და ზედ ჰეკატეს მსხვერპლად შესწირე შავი ცხვარი, წინასწარ თაფლი დაასხი. მერე გემზე წადი, ხმაურსა და ძაღლების გაშმაგებულ ყეფას გაიგონებ, მაგრამ ნუ მიიხედავ, წადი პირდაპირ, ნუ გეშინია. ხოლო, როცა გათენდება, შუბს, ფარსა და მახვილს ეს მალამო წააცხე და ტანიც დაიზილე. შეუდარებელ ძალას მოგანიჭებს მალამო და აიეტის დავალებას შეასრულებ. მხოლოდ გახსოვდეს: როცა მიწიდან ბუმბერაზები ამოვნე, ქვა ესროლე, ერთმანეთს დაერევიან, მაშინ შენც დაესხი თავს. გამომართვი ეს საცხებელი, ამის დახმარებით ოქროს სანმისს მოიპოვებ. მერე წაილე სანმისი, საითაც გენებოს.

მედეა გაჩუმდა. ბინდი ჩაუდგა თვალებში მარტო იმის გახსენებაზე, რომ იასონს უნდა დაშორებოდა. თავი დახარა შეჭირვებულმა და ბოლოს ჩაილაპარაკა:

– წახვალ შენს სამშობლოში, იასონ, მაგრამ ნუ დამივინწყებ, ზოგჯერ მომიგონე, – მე ხომ დაგიხსენი ამ განსაცდელიდან!

ისიც ჰკითხა იასონს, საიდან ხარო. იასონმა მოუთხრო თავისი ჩამომავლობის ამბავი. აუწერა მშვენიერი იოლკოსი და მისი ველი, და შესთავაზა მედეას საბერძნეთში გაჰყოლოდა მათ. დიდ პატივს დაჰპირდა და აღუთქვა, რომ იოლკოსში ქალღმერთივით სცემდა თაყვანს.

– ო, რომ დათანხმდებოდეს აიეტი ჩემთან დანათესავებაზე! – შესძახა იასონმა, – ო, რომ გამოგიშვებდეს ჩემთან საბერძნეთში, რა ბედნიერი ვიქნებოდი!

– არა, ეს არ მოხდება, – შესძახა დარდით აღსავსე მედეამ. – სასტიკია და შეუპოვარი მამაჩემი. დაბრუნდი შენს სამშობლოში უჩემოდ, მაგრამ მომიგონე. ო, რა მოხარული ვიქნებოდი, რომ შმაგი ქარი თავის ფრთებზე შემისვამდეს და ჩამიყვანდეს იოლკოსში, რომ თავი შეგახსენო ხოლმე, როცა დამივიწყებ, როცა დაივიწყებ, რომ მე გიხსენი.

მედეას თვალზე ცრემლი მოადგა. უყურებს იასონი და მის გულსაც სიყვარული ეუფლება. ევედრება, მიატოვოს აიეტის სასახლე და ფარულად გაჰყვეს საბერძნეთში, იოლკოსში. მედეა მზად არის გაიქცეს იასონთან ერთად, აშინებს განშორების წამი, ემინია, რომ ვერ გადაიტანს ამ განშორებას. ტირის მედეა მარტო იმ აზრის გაელვებაზე, რომ იასონს უნდა განშორდეს. ჰერამ შთააგონა სურვილი, მარად და ყველგან თან ეახლოს იასონს. ქალღმერთს ნებაგს, რომ მედეა იოლკოსში წავიდეს. იქ მედეას დახმარებით ჰერას განზრახული აქვს დალუპოს საძულველი პელიასი.

მედეა იასონს გამოემშვიდობა. იასონი დაჰპირდა, ისევ შეხვედროდა ჰეკატეს ტაძარში, რომ ხელახლა ენახა და ერთად გადაეწყვიტათ როგორ მოქცეულიყვნენ. მხიარული ბრუნდებოდა სახლში მედეა, იცოდა, რომ იასონს უყვარდა, და სხვა რაღა უნდოდა?

იასონი ასრულებს აიეტის დავალებას

დაღამდა. იასონი შავად გამოენყო, ფასისის პირას გავიდა და შუალამისას მის სწრაფ ტალღებში განიბანა. მერე ღრმა ორმო ამოთხარა და, როგორც მედეამ უბრძანა, მსხვერპლი შესწირა ჰეკატეს. როგორც კი ეს საქმე მოათავა, დედამინა შეირყა და ანთებული ჩირალდნებით ხელში გამოჩნდა დიდი ჰეკატი. საზარელი დრაკონები და ცეცხლისმფრქვეველი ურჩხულები ეხვეოდნენ მას, ჯოჯოხეთის

ძაღვები დაჰქროდნენ და ყეფდნენ ირგვლივ. მახლობლად მყოფი ნიშნები ჰეკატეს დანახვაზე თავზარდაცემულნი გარბოდნენ, იასონს სული ელეოდა შიშისაგან, მაგრამ ახსოვდა მედეას დარიგება, უკან მოუხედავად მიდიოდა „არგოსაკენ“, სადაც ამხანაგები ელოდნენ.

როგორც კი იანთა, არგონავტებმა ტელამონი და მელეაგრე დრაკონის კბილების მოსატანად მეფე აიეტთან გაგზავნეს. აიეტმა კადმოსის მიერ მოკლული დრაკონის კბილები მისცა და არესის მინდვრებისაკენ წასასვლელად გაემზადა, რათა ენახა, როგორ შეასრულებდა იასონი მის დავალებას. აბჯარი ჩაიცვა, მზესავით მოელვარე მუზარადი დაიხურა, ხელში აიღო შუბი და ფარი, რომელთა სიმძიმეს მხოლოდ ჰერაკლე თუ გაუძლებდა, და ეტლში ჩაჯდა. ეტლს მისი შვილი აფსირტე მართავდა. არგონავტებმაც მოიყარეს თავი და არესის მინდორს მიაშურეს.

იასონმა შუბს, ფარსა და მახვილს ჯადოსნური მალამო წააცხო, შემდეგ თვითონაც დაიზილა ტანი. დიდი ძალა იგრძნო მთელს სხეულში. კუნთები თითქოს ფოლადისა გაუხდა. ისეთი გრძნობა ჰქონდა, თითქოს რკინისაგან იყო გამოჭედილი. როცა არგონავტებმა თავიანთი „არგო“ არესის მინდორს გაუსწორეს, აიეტი უკვე ელოდა მათ, ხოლო მოის ფერდობებზე კოლხები მოგროვილიყვნენ. სამხედრო სამოსელში გამოწყობილი, სხივთამთოველი ვარსკვლავის მსგავსად მოციმციმე იასონი ნაპირზე გადავიდა, მინდორს გაჰყვა, რკინის გუთანნი და სპილენძის უღელი იპოვნა, ფარი მოიმარჯვა და ცეცხლისმფრქვეველი ხარების საძებნელად წავიდა. ანაზღად გამოქვაბულიდან ორივე ხარი გამოვარდა და მძვინვარე ღმუილით მივარდა გმირს. ხარებს ხახიდან ბოლქვებად ამოსდიოდათ ცეცხლი. უცდის ფარმომარჯვებული იასონი. ეი, ეცა ორივე ხარი, საშინელი ძალით დააჯახეს ფარს რქები. ვერავინ გაუძლებდა ასეთ დაჯახებას, მაგრამ ურყევ კლდესავით იდგა იასონი კიდევ და კიდევ ერკინებიან ხარები, მტვრის ბულს აყენებენ. ჯერ ერთს ჩაავლო რქაში გმირმა, მერე მეორეს, გასწია და გუთანთან მიათრია. ბრდღვინავენ ხარები, ხელიდან გასხლტომას ლამობენ. ცეცხლს აფრქვევენ, მაგრამ ამაოა მათი მძვინვარება. კასტორისა და პოლიდეკეს დახმარებით იასონმა ხარები უღელში შეაბა. მერე შუბით გაირეკა წინ, მთელი მინდორი დახნა და არესის ველზე დრაკონის კბილები დათესა. თესვა რომ მოათავა, იასონმა ხარები გამოხსნა, მრისხანედ შეუყვია და შუბი დაჰკრა. ცოფიანებივით გაიქცნენ ხარები და გამოქვაბულს შეაფარეს თავი. დავალების პირველი ნახევარი შესრულებული იყო. ახლა

საჭირო იყო ცდა, თუ როდის ამოვიდოდნენ კბილებიდან მეომრები. წავიდა იასონი ფასისის ნაპირზე, მუზარადით წყალი ამოიღო და წყურვილი მოიკლა.

მაგრამ დიდხანს არ დასცალდა დასვენება. აი, მიწიდან ამოიზარდა შუბის წვერების მთელი ტყე, მინდორი თანდათან დაიფარა რალაც სპილენძის ჯაგრით. აი, თითქოს შეირყა მიწა და ზედაპირზე გამოჩნდა მეომართა თავები. და მალე მთელი მინდორი შეჯავშნული მეომრებით აივსო. მათი ბეგთარი მზეზე ლაპლაპებდა. იასონს ახსოვდა მედეას დარიგება, აიღო დიდი ქვა, რომელსაც უძლიერესი გმირიც ვერ დასძრავდა ადგილიდან, მაგრამ იასონმა ცალი ხელით ასწია და შუა ველზე, დრაკონის კბილებიდან ამოსული მეომრების გროვაში გადაისროლა. მეომრებმა ხელი ხმაღს იკრეს და გაჩაღდა სისხლისმღვრელი ბრძოლა. მახვილით ხელში შეიჭრა იასონი მებრძოლთა რიგებში, ერთიმეორის მიყოლებით ხოცავდა მეომრებს. ბოლოს ბრძოლის ველი დახოცილი მეომრებით აივსო. ერთიც არ დარჩენილა ცოცხალი, – ყველანი გაუღიჯა იასონმა ძალუმი ხელით.

გვამებით დაიფარა მინდორი, თითქოს გაღესილი ნამგლით მომკილი თავთავებით მოფენილად მიწის პირი. განცვიფრებული შესცქეროდა იასონს აიეტი, აოცებდა მისი არაადამიანური ძალა. რისხვით შეიკრა შუბლი მეფემ, წყრომამ გაუელვა თვალებში. უსიტყვოდ ჩაჯდა ეტლში და ქალაქისაკენ გააქროლა. მხოლოდ იმაზე ფიქრობდა, თუ როგორ დაელუპა საკვირველი უცხოელი. იასონი კი „არგოზე“ დაბრუნდა და მშვიდად ისვენებდა მეგობართა შორის, მის გმირობას რომ აღიდებდნენ.

მედეა ეხმარება იასონს ოქროს საწმისის გატაცებაში

სასახლეში დაბრუნებულმა აიეტმა კოლხეთის გამოჩენილი დიდებულნი სათათბიროდ მიწივია. გვიან ღამემდე ეთათბირებოდა კოლხებს მეფე იმაზე, თუ როგორ დაელუპათ არგონავტები. აიეტი ხვდებოდა, რომ მხოლოდ მედეას შემწეობით შეძლო იასონმა ასეთი გმირობის ჩადენა. მედეა გრძნობდა რა დიდი საფრთხე ელოდა მასაც და იასონსაც, სიმშვიდეს ვერ პოულობდა თავის დიდებულ სამყოფელში. ძილი არ ეკარებოდა მის თვალებს. უჩუმრად მიატოვა სარეცელი და ფეხაკრეფით გავიდა აიეტის სასახლიდან. მხოლოდ

მისთვის ცნობილი ბილიკებით გაემართა ფასისის ნაპირისაკენ, იქით, სადაც კოცონი გიზგიზებდა, იასონსა და ფრიქსეს უმცროს შვილს ფრონტის უხმო. მედეამ იასონს უთხრა, თუ რა ავი წინათგრძნობა ანუხებს და დააჯერა, დაუყოვნებლივ ნაჰყოლოდა სანმისის გასატაცებლად. იასონმა საჭურველი აიღო და არესის ჭალაში გაჰყვა. წყვდიადი ღამე იწვა, მხოლოდ ჭალაში წმინდა ხეზე დაკიდებული სანმისი ციმციმებდა ოქროსფრად. როცა მედეა და იასონი ჭალაში შევიდნენ, საშინელი დრაკონი ცეცხლის ფრქვევით წამოიჭრა და ყალყზე შედგა. მედეამ ძილის ძალუმ ღმერთს ჰიპნოსს უხმო. საშინელ შელოცვას ჩურჩულებს და ჯადოსნურ სამსალას ღვრის მიწაზე. ძირს დაეცა დრაკონი, მისუსტებული თავი ერთხელ კიდევ ასწია, მაგრამ მედეა ძილისმომგვრელ სამსალას აჰკურებს და ურჩხულმა ხახა დახურა, მოელვარე თვალები დახუჭა და ძილში წასული უღონოდ გაიშლართა იმ ხის ქვეშ, რომელზედაც ოქროს სანმისი ეკიდა. იასონმა სანმისი ჩამოხსნა და „არგოს“ მიაშურა.

განცვიფრებული გმირები იასონსა და მედეას შემოეხვივნენ და თვალს არ აშორებდნენ საოცარ სანმისს. მაგრამ დაყოვნება არ შეიძლებოდა. ვიდრე აიეტი სანმისის გატაცებას შეიტყობდა არგონავტები კოლხეთს უნდა გასცლოდნენ. იასონმა გადაჭრა თოკები, რომლებითაც „არგო“ ნაპირზე იყო მიბმული, გმირებმა ნიჩბებს მოუსვეს და „არგო“ ისარივით დაჰყვა ფასისის დინებას, ზღვისკენ. აგერ ზღვაც გმირები ნიჩბებს აწვებიან. ფრინველივით მიფრინავს „არგო“, სულ უფრო და უფრო შორს რჩებათ კოლხეთი.

ადრე დილით აიეტმა შეიტყო სანმისის გატაცება და ისიც, რომ მედეა არგონავტებთან ერთად გაიქცა. გაშმაგდა, გამძვინვარდა აიეტი. კოლხები ზღვის ნაპირზე შეყარა. მაგრამ შორსაა გემი, აღარ ჩანან ტალღებში „არგოს“ იალქნები. აიეტმა დადევნება ბრძანა. სიკვდილით ემუქრება მეზღვაურებს, თუ არგონავტებს არ დაენევიან. კოლხებმა გემები ზღვაში შეაცურეს და აიეტის შვილის აფსირტეს მეთაურობით არგონავტებს დაედევნენ.

არგონავტების დაბრუნება

როდესაც „არგო“ ღია ზღვაში გავიდა, ზურგქარმა დაჰქროლა. გმირებმა იალქნები აუშვეს და ხომალდი სწრაფად გაჰყვა ევქსინის პონტოს ტალღებს. სამი დღე მიცურავდნენ გმირები. ბოლოს, შორს

სკვითიის ნაპირი გამოჩნდა. არგონავტებმა გადანწყვიტეს ისტროსის აღმა ცურვა, რომ მის ერთ-ერთ ტოტს ადრიატიკის ზღვაში ჩაჰყოლოდნენ. როცა არგონავტები ისტროსის შესართავთან მივიდნენ, ნახეს, რომ მთელი შესართავი და სანაპირო კუნძულები კოლხი მეომრების მიერაა დაკავებული, ისინი უმოკლესი გზით ჩამოსულან თავიანთი ხომალდებით და გასაქცევი გზა მოუჭრიათ. კოლხთა მრავალრიცხოვანი ლაშქრის დანახვაზე, არგონავტები მიხვდნენ, რომ ვერას გახდებოდნენ მათთან. იასონს ათასობით საუცხოოდ შეიარაღებულ მეომარ კოლხთან ბრძოლის გასამართავად მეტისმეტად მცირე რაზმი ჰყავდა. არგონავტებმა გადანწყვიტეს ცბიერებით ეძლიათ მტერი. მოწინააღმდეგეთა ლაშქრის მეთაურ აფსირტესთან მოლაპარაკება გამართეს, დაჰპირდნენ, მედეას ტაძარში შეაფარებდნენ და იმ შემთხვევაში გასცემდნენ, თუ მეზობელი ქალაქის მეფე გადანწყვითა და მედეას კოლხეთში დაბრუნებას. ოქროს სანმისი კი არგონავტებს უნდა დარჩენოდათ, რადგან იასონმა ზუსტად შეასრულა პირობა, ჩაიდინა გმირობა, რისთვისაც აიეტს სანმისი უნდა დაეთმო. სინამდვილეში მთელი ეს მოლაპარაკება მხოლოდ დროის მოგების მიზნით წარმოებდა. მედეა თავის მხრივ იასონს დაჰპირდა, აფსირტეს ერთ-ერთი კუნძულის ტაძარში შეეცდებოდა.

იასონმა აფსირტეს მდიდრული საჩუქრები გაუზავნა, ვითომდა მედეასაგან მიძღვნილი, და შუამავლის პირით სთხოვა ერთ-ერთი მახლობელი კუნძულის ტაძარში მისულიყო მედეასთან შესახვედრად. აფსირტე ტაძარში მივიდა, მაგრამ როგორც კი კარებში შევიდა, მახვილამოწვდილი იასონი მივარდა და სასიკვდილოდ დაჭრილი აფსირტე ძირს დასცა. საზარელი ბოროტმოქმედება ჩაიდინეს იასონმა და მედეამ: ტაძარში მოკლეს უიარაღო მეფისწული. იასონმა ნაკუნ-ნაკუნად დაჭრა მისი სხეული და ისტროსის ტალღებში გადაყარა. კოლხებს თავზარი დაეცათ ამ უმსგავსობის დანახვაზე, მყისვე დაიწყეს თავიანთი წინამძღოლის ნებჭის შეგროვება, არგონავტები კი სწრაფად აჰყვნენ ისტროსს.

დიდხანს მიცურავდნენ არგონავტები, ბოლოს ისტროსის ერთ შენაკადს დაჰყვნენ ადრიატიკის ზღვისაკენ და ილირიაში ჩავიდნენ. იქ საშინელი ქარიშხალი ამოვარდა. მთებისოდენა აქაფებული ტალღები ატორტმანებდნენ ზღვის ზედაპირს, ჯაჭვიდან აწყვეტილი ქარების მსგავსად დანავარდობდნენ ზღვაზე და გლეჯდნენ „არგოს“ იალქნებს. კვნესის, ჭრიალებს „არგო“ ტალღების დანოლისაგან, ილუნებიან ბანის ფიცრები, მძლავრ ხელებში ატყდებოთ გმირებს ნიჩ-

ბები. ნაფოტივით ატრიალებენ „არგოს“ ზვირთები. დალუპვა ელით არგონავტებს. უცებ კიჩოდან ძახილი გაისმა. ხმა მოდიოდა დოდონის ჭალაში ნაზარდი მუხის ფიცრიდან, ათენამ რომ ჩასვა კიჩოს ფიცრებს შორის. ამ ხმამ არგონავტებს უბრძანა წასულიყვნენ ჯადოქარ კირკესთან, რათა ვერაგულად მოკლულ აფსირტეს სისხლით შებილწულ იასონსა და მედეას ჩამოენმინდათ თავიანთი მძიმე შეცოდება. როგორც კი არგონავტებმა საჭე ჩრდილოეთისაკენ მიაშრეს, ქარიშხალი მყისვე ჩადგა და მაშინ ყველა მიხვდა, რომ ეს ღმერთების ნებაა.

არგონავტები ერიდანოსისა და როდანოსის გავლით დაეშვნენ ტირენიის ზღვაში და დიდხანს მიცურავდნენ მის ტალღებში, ვიდრე არ მივიდნენ აიეტის დის, ჯადოქარ კირკეს კუნძულზე. კირკემ იასონი და მედეა განწმინდა შეცოდებისაგან. მკვლელობის სიბილწისაგან განწმენდელ ზევსს მსხვერპლი შესწირა, სამსხვერპლო სისხლით დაბანა ხელები იასონს და ერინიებს საკურთხეველთან შეევედრა, აღარ შეერისხათ მკვლელები. კირკემ არც მედეას უთხრა უარი საზიზღარი ბოროტმოქმედებისაგან განწმენდაზე, რადგან ჯადოსანმა მისი თვალების ელვარებაში ამოიცნო, რომ ეს ქალიც მასავით მზის ღმერთის პელიოსის შთამომავალია.

არგონავტებმა გზა განაგრძეს. კიდევ მრავალი დაბრკოლების გადალახვა მოუხდათ. გაცურეს სკილასა და ქარიბდასის შორის, სადაც დალუპვას ელოდათ, ზევსის დიდი მეუღლე ჰერა რომ არ დახმარებოდათ. ჩაუარეს სირინოზების კუნძულსაც, გაიგონეს მათი მაცდური სიმღერა, უძლეველი ძალით რომ იზიდავდა კუნძულზე დასაღუპავად. მაგრამ მომღერალმა ორფევსმა ჩამოჰკრა კითარის სიმებს, და მისმა სიმღერამ სძლია სირინოზების სიმღერის ძალას. ბოლოს არგონავტები მიცურდნენ პლანქტებთან, ვინრო სრუტესთან, რომლის თავზეც თალად აღმართულიყვნენ უზარმაზარი კლდეები. ზღვა ბოხოქრობდა კლდეებს შორის, ტალღები ბრუნავდნენ თალის ქვეშ, საშინელ მორევში და თალის თავს უსწორდებოდნენ. თვით მტრედები, რომელთაც ზევსისათვის ამბროსია მიჰქონდათ, ვერ დაფრინავდნენ ამ თაღებს შორის უვნებლად და ყოველდღე თითო მათგანი იღუპებოდა. მაგრამ აქ, არგონავტებს ისევ ჰერა დაეხმარა, ამფიტრიტეს სთხოვა მცირე ხნით დაენყნარებინა პლანქტების ტალღები, და ზღვა-ოსნებმა უვნებლად დააღწიეს თავი საშინელ საფრთხეს.

დიდი ხნის ცურვის შემდეგ ფეაკების კუნძულს მიაღწიეს. აქ არგონავტები გულლიად მიიღო მეფე ალკინოემ. ახლა შეეძლოთ ხი-

ფათით აღსავსე გზის გამოვლის შემდეგ სული მოეთქვათ, მაგრამ ერთ დღესაც არ გაუვლია, რომ კუნძულს კოლხთა ფლოტი მოადგა. მათ მედეას გაცემა მოითხოვეს. სისხლიანი ბრძოლა დაიწყო, ალკინოეს რომ არ დაეზავებინა მონინალმდეგეები. ალკინოემ გადანყვითა, მედეა კოლხებს უნდა დაბრუნებოდა, თუ ჯერ კიდევ არ იყო იასონის ცოლი. ღამით ალკინოეს ცოლმა არეტემ შიკრიკი მიუგზავნა იასონს და ალკინოეს გადანყვეტილება ამცნო. იმავე ღამეს იასონმა და მედეამ საქორწინო წესები შეასრულეს და მეორე დღეს კოლხებსაც და ფეაკელებსაც იასონმა საზეიმო ფიცი მისცა, რომ მედეა მისი ცოლია. მაშინ ალკინოემ გადანყვითა, მედეა იასონთან უნდა დარჩესო, და კოლხებს აიეტთან ხელცარიელებს მოუხდათ დაბრუნება.

სტუმართმოყვარე ფეაკებთან დასვენებულმა არგონავტებმა გზა განაგრძეს. დიდხანს ბედნიერად მიცურავდნენ. აი, ცისფერ შორეთში, სადღაც დასალიერში გამოჩნდა პელოპონესის ნაპირები. უეცრად საშინელი ქარტყილი ამოვარდა და „არგო“ უკანვე გააქროლა. დიდხანს დაატარებდა უკიდევანო ზღვაში ხომალდს ქარტყილი და ბოლოს ერთ უდაბურ ნაპირზე გარიყა. „არგო“ ღრმად ჩაეფლო წყალმცენარეებით დაფარულ შლამში. არგონავტები სასონარკვეთილებამ მოიცვა. მესაჭე ლინკვესი თავდახრილი იჯდა კიჩოზე და შინ დაბრუნების იმედი გადასწყვეტოდა. დანალვლიანებული გმირები ნაპირზე დაეხეტებოდნენ, თითქოს მთელი ძალა, მთელი სიმამაცე დაეკარგათ. ყველანი თვალნათლივ ხედავდნენ დალუპვას. იასონის დასახმარებლად ნიმფები მოვიდნენ. იასონს აუხსნეს, ქარტყილმა „არგო“ ლიბიაში გამოაგდო. როდესაც ამფიტრიტე თავისი ეტლიდან რაშებს გამოხსნის, შლამიდან უნდა ამოიღოთ „არგო“, ზურგით გადაიტანოთ უდაბნოზე და ისევ ჩაუშვათ ზღვაშიო. მაგრამ როდის გამოხსნის ამფიტრიტე თავისი ეტლიდან რაშებს, ნიმფებს ეს არ უთქვამთ და არც არგონავტებმა იცოდნენ ეს. არგონავტებმა უეცრად თვალი მოჰკრეს, თუ როგორ გამოიჭრა ტალღებიდან თოვლივით ქათქათა რაში და სწრაფად გაიჭრა უდაბნოში. ისინი მიხვდნენ, რომ ეს ამფიტრიტეს რაშია. ამოიღეს შლამიდან „არგო“ და შიმშილითა და წყურვილით დატანჯულებს თორმეტი დღის განმავლობაში მიჰქონდათ იგი უდაბნოში, ბოლოს ჰესპერიდების ქვეყანას მიაღწიეს. იქ ჰესპერიდებმა უჩვენეს პერაკლეს მიერ კლდეში გამოკვეთილი წყარო. გმირებმა წყურვილი მოიკლეს, წყალი მოიმარაგეს და სამშობლოსაკენ განაგრძეს გზა. მაგრამ არგონავტებმა ვერასგზით ვერ იპოვეს ზღვაში გასასვლელი, რადგან ზღვაში კი არა, ტრიტონის ტბაში იმყოფებოდნენ.

ორფევის რჩევით არგონავტებმა ტბის ღმერთს სამფეხი უძღვნეს. მათ გამოეცხადა მშვენიერი ყმანვილი. მან გმირ ევფემეს სტუმართმოყვარეობის ნიშნად მინის ბელტი გადასცა და ზღვაში გასასვლელი უჩვენა. არგონავტებმა მსხვერპლად ცხვარი შესწირეს. მაშინ თვით ღმერთი ტრიტონი გამოეცხადათ. „არგო“ მორევს მოარიდა და თერთრი კლდეების გაყოლებით ღია ზღვაში გაიყვანა. ტრიტონის ტბიდან არგონავტები მიცურდნენ კუნძულ კრეტამდე და იქ წყლის მომარაგება მოინდომეს, რათა ცურვა განეგრძოთ. მაგრამ კრეტის ნაპირზე მათ გადასვლას წინ აღუდგა სპილენძის ბუმბერაზი ტალოსი, რომელიც მინოსს თვით მეხთამტყორცნელმა ზევსმა აჩუქა. ტალოსი იცავდა კუნძულს, სამჯერ უვლიდა დრეში გარშემო და არავის უშვებდა ზედ. მაგრამ მედეამ თავისი ჯადოქრობით ტალოსი დააძინა. ბუმბერაზი დაეცა, დაცემის დროს ტალოსს გამოუვარდა სპილენძის ლურსმანი, რომელიც უმაგრებდა ერთადერთ ძარღვს, რომელშიც სისხლი ჩქეფდა. ბუმბერაზს შადრევანივით მოასკდა სისხლი, გამდნარ ტყვიასავით დაიღვარა იგი და ბუმბერაზმა სული განუტევა. ახლა არგონავტებს შეეძლოთ დაუბრკოლებლად გადასულიყვნენ კუნძულზე და მოემარაგებინათ წყალი, რამდენიც სურდათ.

კრეტიდან საბერძნეთს მიმავალ გზაზე გმირ ევფემეს ხელიდან გაუვარდა მინის ბელტი, ტბაში ტრიტონმა რომ აჩუქა, ამ ბელტიდან შეიქმნა კუნძული, რომელსაც ბერძნებმა კალისტე შეარქვეს. მოგვიანებით მასზე ევფემეს შთამომავალნი დასახლდნენ და თერა უწოდეს.

ამის შემდეგ არგონავტებს ქარიშხალი შეხვდათ. ზღაზე ქარიშხალთან ბრძოლა ბნელ ღამეში დაიწყო. არგონავტებს ეშინოდათ, რომ სადაცაა გემი ბრავებს ან სანაპირო კლდეებს შეენარცხებოდა. უეცრად სივრცეში ოქროს ისარმა გაიელვა და ყველაფერი გაანათა, მას მეორე მოჰყვა, მერე მესამე აციმციმდა. ეს ღმერთი აპოლონი თავისი ისრებით გზას უნათებდა არგონავტებს. ისინი ანაფეს კუნძულს მიადგნენ და იქ დაელოდნენ ქარიშხლის ჩადგომას. როგორც იქნა, ქარიშხალი ჩადგა, ზღვა დაწყნარდა და ზურგქარმა დაჰქროლა. „არგო“ წყნარად მიჰყვა ლაჟვარდისფერ ზღვას. გზაზე არგონავტებს სიძნელებები აღარ შეხვედრიათ და მალე სანატრელ ნავთსაყუდელს – იოლკოსს მიაღწიეს.

როცა არგონავტები იოლკოსს მიადგნენ, მდიდრული შესანირავი უძღვნეს ღმერთებს, რომლებიც ამდენ განსაცდელში დაეხმარნენ. ზეიმობდა მთელი იოლკოსის მცხოვრებნი ადიდებდნენ დიდ გმირებსა და მათ ბელადს იასონს, რომელმაც მოიპოვა ოქროს საწმისი.

მედეა ეხმარება იასონს ოქროს საწმისის

გატაცებაში

ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით

მუხანათმა პელიასმა სიტყვა არ შეასრულა, პირი გატეხა, არ დაუბრუნა იასონს მისი წინაპრების ძალაუფლება, რაც უკანონოდ ჰქონდა მიტაცებული. იასონმა წყენა გულში ჩაიმარხა და გადანწყვიტა სამაგიერო გადაეხადა მისთვის. მალე შურისძიების შემთხვევაც გამოჩნდა. იასონის ღრმად მოხუცებულმა მამამ, ესონმა შეიტყო, რომ მედეა დიდი ჯადოქარია, და მისი შემწეობით გაახალგაზრდავება მოინადინა. თვითონ იასონმა სთხოვა ცოლს გაახალგაზრდავებინა მამა. მედეაც დაჰპირდა, სურვილს შეგისრულებ, თუ ჰეკატე დამეხმარებაო.

შუალამისას, ახალი მთვარე რომ გამოჩნდა, მედეა თმებჩამოშლილი და ფეხშიშველი, შავ სამოსში გამოწყობილი სახლიდან გავიდა. მიდამო ძილს მოეცვა, ყველგან ყრუ სიმშვიდე სუფევდა. უსიტყვოდ მიდის მთვარის შუქით გაცისკროვნებული მედეა. სამი გზის გასაყარზე შეჩერდა, ხელები აღმართა და სამჯერ ხმამაღლა შესძახა. მერე დაბლა დაემხო და დაიწყო რაღაც შელოცვის ჩურჩული. ულოცავდა ლამეს, ციურ მნათობებს, მთვარეს, მინას, გრძნებით კრავდა ქარებს, მთებსა და მდინარეებს. ტყეთა და ლამის ღმერთებს უხმობდა. დიდ ჰეკატეს ევედრებოდა, მომისმინე და დამეხმარეო. უსმინა ჰეკატემ, ფრთოსანი დრაკონებით ეტლი მოაყენა. მედეა ეტლში ჩაჯდა და ათ დღე-ღამეს აგროვებდა ჯადოსნურ ბალახებსა და ფესვებს. მთებში, მდინარეებისა და ზღვის სანაპიროებზე. ხოლო, როცა ესონის სახლში დაბრუნდა, ორი საკურთხეველი აღმართა: ერთი ჰეკატესათვის, მეორე – ახალგაზრდობის ქალღმერთისათვის. საკურთხეველების წინ ორი ორმო ამოთხარა და ზედ რძესა და თაფლში ამოვლებული შავი ცხვრები შესწირა მსხვერპლად წყვდიადისა და ჯადოქროის ქალღმერთ ჰეკატეს. ამას გარდა მოუხმო ქვესკნელის მბრძანებელთ, ჰადესსა და პერსეფონეს, და სთხოვდა, ნუ წაართმევთ მოხუც ესონს სიცოცხლეს. მედეამ ჯადო-ბალახებზე დააწვინა მამამთილი და ჯადოქრობით ჩააძინა. სპილენძის ქვაბში მოხარშა ჯადოსნური სამსალა. ადულდა წამალი და თეთრი ქაფი დაიყენა. ასწლოვანი ხის გამხმარი ტოტით ურევდა მედეა ჯადო-სითხეს. ტოტი ამწვანდა, ფოთლებით დაიფარა და წმვანე ნაყოფი გამოისხა. ყველგან, სადაც კი

ჯადო-სითხე დაიღვრებოდა, ბალახი და ყვავილი იზრდებოდა. როდესაც დარწმუნდა, რომ სითხე მზადაა, მედეამ ესონს ყელის ძარღვები მახვილით გადაუჭრა, ძველი ბებრული სისხლი გამოუშვა, შემდეგ კი გაჭრილ ძარღვში თავისი ჯადოსნური წამალი ჩაასხა, და ო, სასწაულო! – მოხუცის მანამდე თეთრი თოვლივით ქათქათა თმა გაშავდა, გაქრა ნაოჭები და ლოყებზე ოდინდელი ვარდისფერი გამოკრთა. გაიღვიძა ესონმა და ნახა, რომ უწინდებურად ახალგაზრდა, ძლიერი და მხნეა.

მას შემდეგ, რაც მედეამ ესონისათვის ახალგაზრდობის დაბრუნება მოახერხა, მზაკერული გეგმა შეადგინა, და გადანყვიტა სამაგიერო მიეზლო პელიასისათვის, იასონი რომ მოატყუა და ტახტი არ დაუბრუნა.

მედეამ პელიასის ასულები დაარწმუნა, მამათქვენს გავაახალგაზრდავებო, და უფრო ნათლად რომ დაერწმუნებინა თავისი ჯადოსნობის ძალაში, ერთი მოზრდილი ცხვარი მოაყვანინა, აიღო და იმ ქვაბში ჩააგდო, სადაც ჯადოსნური სითხე იდგა. როგორც კი დაკლული ცხვარი ქვაბში ჩააგდეს, ქვაბიდან მაშინვე ცელქი ბატკანი ამოხტა. გაუკვირდათ პელიასის ქალიშვილებს ასეთი სასწაული და თანხმობა განაცხადეს, რომ მათი მამის გაახალგაზრდავებაც ეცადათ.

მედეამ ჯადო-სითხე მოამზადა, მაგრამ ისეთი კი არა, რითაც იასონის მამას სიჭაბუკე დაუბრუნა. ამ წამალში აღარ იყო ჯადოსნური ძალა. მედეამ თავისი შელოცვებით პელიასი ჩააძინა, მის საწოლში მისივე ასულები მიიყვანა და უბრძანა მამისათვის ყელის ძარღვები გადაეჭრათ. მაგრამ ქალიშვილები ვერ ბედავდნენ მამისათვის ყელის გამოჭრას.

– სულმოკლენო! – შესძახა მედეამ. ახლავე იშიშვლეთ მახვილი, გამოუშვით მამათქვენის ძარღვებიდან ბებერი სისხლი, მე კი ახალს ჩავასხამ.

ვერ ბედავენ პელიასის ასულები მამისათვის სასიკვდილო ჭრილობის მიყენებას. ბოლოს თავები მიაბრუნეს და ერთიმეორის მიყოლებით დაუნყეს მამას მახვილის დაკვრა. გაიღვიძა მამამ, წამოინია სასიკვდილოდ დაჭრილმა, მისუსტებული ხელები ასულებს გაუწონდა და კვნესით შესძახა:

– ო, ასულნო ჩემნო? რას აკეთებთ! რამ გაიძულათ, რომ საკუთარ მამაზე ხელი აღმართეთ?

ხელები დაუშვეს თავზარდაცემულმა ქალიშვილებმა. დგანან ფერწასულნი, გონება ეკარგებათ. მედეამ კი პელიასის ლოგინთან

მიიღებინა, ყელში თავისი დანა ჩასცა, დაკეპა და მდულარე ქვაბში ჩააგდო. პელიასის სანოლ ოთახში გამოჩნდა ეტლი, რომელშიც შებ-მულნი იყვნენ ფრთოსანი დრაკონები, მედეა ჩაჯდა შიგ და პელიასის თავზარდაცემული ქალიშვილების თვალნინ სასახლიდან გაქრა.

პელიასის შვილმა ადრასტემ მამას დიდებული გასვენება მოუნწო, გასვენების შემდეგ კი დალუპულის პატივსაცემად ასპარეზობა გამართა. ამ ასპარეზობაში მონაწილეობა მიიღეს საბერძნეთის უდიდესმა გმირებმა. მსაჯულად თვით ჰერმესი იყო. კასტორი, პოლიდეკე და ევფემე ეტლით სრბოლაში ეჯიბრებოდნენ ერთმანეთს, ადმეტე და მოფსოსი – კრივში, ატლანტი და პელევსი – ჭიდაობაში. სირბილში ყველას იფიკლემ გაუსწრო.

იასონმა მაინც ვერ მიიღო იოლკოსის ტახტი. ადრასტემ არ მისცა იოლკოსში დარჩენის უფლება, განდევნა იმის გამო, რომ მისმა ცოლმა მოკლა პელიასი. იასონმა და მედეამ სამშობლო მიატოვეს და კორინთოში გადასახლდნენ.

იასონი და მედეა კორინთოში. იასონის სიკვდილი

ევრიპიდეს ტრაგედიის „მედეას“ მიხედვით

პელიასის მოკვლის შემდეგ იოლკოსიდან განდევნილი იასონი და მედეა კორინთოში მეფე კრეონტთან დასახლდნენ, მედეას ორი შვილი შეეძინა. თითქოს ბედნიერი უნდა ყოფილიყვნენ იასონი და მედეა უცხოეთშიც კი. მაგრამ ბედი არ უმზადებდა სიკეთეს არც ერთს, არც მეორეს. კრეონტის ასულის გლავკეს მშვენებით ტყვექმნილმა იასონმა გატეხა ფიცი, მედეას რომ მისცა ჯერ კიდევ კოლხეთში, მაშინ, როცა მისგან ჯადოსნური საცხი მიიღო. უღალატა მას, ვისი წყალობითაც ჩაიდინა დიდი გმირობა და გლავკეს შერთვა განიზრახა. კრეონტი დათანხმდა თავისი ასული ცოლად მიეცა სახელგანთქმული გმირისათვის.

როდესაც მედეამ გაიგო იასონის ღალატის შესახებ, სასონარკვეთილებაში ჩავარდა. უწინდებურად უყვარდა ქმარი. თითქოს უსულო ქვადააო ქცეული, ისე იჯდა დარდით დალდასმული მედეა. არ ჭამდა, არ სვამდა, არ ესმოდა ნუგეშის სიტყვა; თანდათანობით შმაგი რისხვა ეუფლებოდა. მედეას დაუცხრომელი სული ვერ შერიგებოდა

ეგზომ დამცირებას. განა შეეძლო კოლხეთის მეფის ამაყ ასულს, სხ-
ივთამთოველი ჰელიოსის შთამომავალს, მოთმენა იმისა, რომ მტრებ-
მა იზეიმონ, გაიმარჯვონ, დასცინონ! არა, საშინელია რისხვის ჟამს
მედეა, საზარელი იქნება თავისი სისასტიკით მისი რისხვა! ო! მედეა
შურს იძიებს, სამაგიეროს გადაუხდის იასონსაც, გლავკესაც, მის მა-
მას კრეონტსაც!

ყველაფერს წყევლის უსაშველოდ განრისხებული მედეა. წყევ-
ლის საკუთარ შვილებს, წყევლის იასონს. იტანჯება მედეა და ევე-
დრება ღმერთებს, მეხის ერთი დაკვრით მოუღონ ბოლო. რა დარჩე-
ნია, შურისძიების გარდა, ამ ცხოვრებაში? სიკვდილს უხმობს მედეას,
ის იქნება მის ტანჯვათა ბოლო, მხოლოდ სიკვდილი იხსნის უბე-
დურებისაგან. რატომ მოექცა იასონი ასე სასტიკად მას, ვინც იხსნა,
დაეხმარა, ჩააძინა დრაკონი, ხელში ჩაუგდო ოქროს საწმისი? ვინც
მისი გულისათვის საფარში შეიტყუა საკუთარი ძმა და დაღუპა, ია-
სონისავე გულისათვის მოკლა პელიასი? მედეა მოუხმობს ზევსსა და
მართლმსაჯულების ქალღმერთ თემიდას, მონმე იყავით, ნახეთ, რა
უსამართლოდ მექცევა იასონიო. სულ უფრო და უფრო მტკიცდება
მედეას გადანყევტილება – სამაგიერო მიუზღოს იასონს.

მაგრამ აი, მოდის კრეონტი და მედეას უცხადებს დაუყოვნებლივ
დატოვოს კორინთოს საზღვრები. ეშინია კრეონტს მედეასი, იცის,
რა სახიფათოც არის რისხვის ჟამს მედეა, რა ძლიერია მისი გრძნება.
ხომ შეუძლია დაღუპოს მეფეც და მისი ასულიც?

მედეა კი, დროის მოგების მიზნით, ისეთ სახეს იღებს, თითქოს
ემორჩილებოდ კრეონტის ნებას, თითქოს ცნობს მის უფლებას, გან-
დევნოს იგი კორინთოდან, მაგრამ სთხოვს მხოლოდ ერთ წყალობას
– ნება დართოს დარჩეს კორინთოში კიდევ ერთი დღე. დათანხმდა
კრეონტი, აზრადაც არ მოსვლია, რომ ამით დასაღუპავად გასწი-
რა საკუთარი თავი. კრეონტი მედეას დამეუქრა, რომ სიკვდილით
დასჯიდა მასაც და მის შვილებსაც, თუ ამომავალი მზე კორინთოში
მოუსწრებდათ. მედეამ იცის, რომ სასჯელის შიში არ უნდა ჰქონდეს.
უფრო ადრე დაიღუპება თვით კრეონტი, ტყუილად კი არ დაიფი-
ცა ფერმკრთალი ქალღმერთი სელენე და თავისი მფარველი ჰეკა-
ტე, რომ მტრებს სამაგიეროს გადაუხდიდა. არა, მედეა კი არა, მისი
შეურაცხმყოფელნი ვერ გაექციევიან სიკვდილით სასჯელს. ნუთუ
ის, ჰელიოსის შთამომავალი, სიზიფეს მოდგმისა და იასონის პატარ-
ძლის სასაცილო გახდება.

ამაოდ არწმუნებს მედეას იასონი, შენი და შენი შვილების სა-

კეთილდღეოდ ვირთავო გლავკეს, ჩვენი შვილები შემნეს და მფარველს იპოვნო მონაწილე ძმებში, თუ ღმერთები ახალი ქორწინებისაგან შვილებს მაჩუქებენო. მედეა ვერ ერწმუნება იასონის სიტყვებს, საყვედურობს ლალატის გამო და ემუქრება ღმერთების რისხვით, ქმრის მოსმენაც არ სურს. სძულს იასონი, ოდესღაც ასე რომ უყვარდა, სულს ის, ვისთვისაც დაივიწყა მამა, ძმა, დედა, სამშობლო ქვეყანა. განრისხებული მიდის იასონი, უკან კი მიჰყვება მედეას დაცინვა და მუქარა.

ამ დროს კორინთოში ჩამოდის დელფოდან ტროიძენეს მიმავალი ათენის მეფე ეგეოსი. მეგობრულად ესალმება მედეას და ეკითხება დალონების მიზეზს. მედეა აუწყებს თავისი უბედურების ამბავს და სთხოვს მისცეს თავშესაფარი თავის სამეფო ქალაქ ათენში დევნილს, ქმრისაგან უკუგდებულს. ამასთანავე ჰპირდება ეგეოსს დახმარებას თავისი ჯადოქრობით მრავალრიცხოვანი შთამომავლობის გაჩენაში, რათა არ გადაშენდეს უშვილოდ, როგორც აქამდე იყო, ოღონდ უბედურ ქალს მისცეს თავშესაფარი. ეგეოსი ფიცს აძლევს მედეას გაგიჩენო თავშესაფარს. ფიცულობს დედამინის ქალღმერთის გეას სახელს, მედეას პაპის ჰელიოსის და ოლიმპოს ყველა ღმერთის სახელს, რომ არ ჩაუგდებს ხელში მტერს. მხოლოდ ერთ პირობას უყენებს: მედეა მისი დახმარების გარეშე უნდა ჩავიდეს ათენში, რადგან ათენის მეფეს არ სურს უსიამოვნება მოუვიდეს კორინთოს მეფესთან.

მედეამ იპოვა თავშესაფარი და ახლა შეუდგა ჩაფიქრებული შურისძიების სისრულეში მოყვანას. გადანყვეტილება მიიღო, დაღუპოს არა მარტო კრეონტი და მისი ასული გლავკე, არამედ მოკლას საკუთარი შვილები, იასონის შვილები. მედეამ მოსამსახურე ქალის პირით უხმო იასონს. იასონი მოვიდა. მორჩილად აჩვენებს თავს მედეა. ისეთი სახე მიიღო, თითქოს შეურიგდა თავის ბედს და იასონის გადანყვეტილებას, მხოლოდ ერთსა სთხოვს: დაარწმუნოს კრეონტი და დაითანხმოს, რომ მისი შვილები კორინთოში დატოვოს. მოდიან შვილებიც. მათ დანახვაზე ტირის მედეა, ჰკოცნის თავის პატარებს, უყვარს შვილები, მაგრამ შურისძიების წყურვილი სიყვარულზე ძლიერია.

მაგრამ როგორ დაღუპოს გლავკე და კრეონტი? და იმ საბაბით, თითქოს ცდილობს დაიყოლიოს გლავკე იასონის შვილების კორინთოში დატოვებაზე, მედეა გლავკეს საჩუქრად უგზავნის ძვირფას სამოსელს და ოქროს გვირგვინს. სწორედ ამ საჩუქარშია მთელი უბედურება. როგორც კი გლავკემ მედეას გამოგზავნილი სამოსელი ჩაიცვა, ტანში გაუფჟა სანამლავი, რითაც ეს სამოსი იყო გაჟღენ-

თილი. სპილენძის სალტესავით მოუჭირა თავზე გვირგვინმა. სამოსი ტანსა სწევას. საშინელ ტანჯვაში ილუპება გლავკე. საშველად მამა მიეშურება, ეხვევა უბედურ ასულს, მაგრამ შხამიანი სამოსი მასაც ეწებება. ცდილობს მოიშოროს, მაგრამ სამოსის ნაფლეთებთან ერთად ხელში რჩება ხორცის ნაგლეჯები. მედეას საჩუქრისაგან კრეონტიც ილუპება.

საზეიმო იერით ისმენს თავისი სასახლის კარებთან მდგარი მედეა კრეონტისა და საქორწილოდ გამზადებული მისი ასულის დალუპვის ამბავს, მაგრამ მათმა დალუპვამ ვერ მოუკლა მედეას შურისძიების წყურვილი. მან ხომ საკუთარი შვილების მოკვლაც გადაწყვიტა, რომ უფრო მეტად დატანჯოს იასონი! ახლა მედეას ამ საშინელი გადაწყვეტილების სისრულეში მოსაყვანად აქეზებს ისიც, რომ იცის რა მძიმე ხვედრი ელით მის შვილებს, როცა კრეონტის ნათესავები შეიტყობენ მისი შურისძიების ამბავს. აჩქარებით შედის მედეა სასახლეში, მაშინვე მოისმის ბავშვების კენესა და ყვირილი. მშობელმა დედამ მოკლა ღვიძლი შვილები. იასონი კი, შეშინებული იმით, რომ რანამს კრეონტის ნათესავები კრეონტისა და მისი ასულის დალუპვის ამბავს შეიტყობენ, შურისძიებით აღესილნი მის შვილებს მოუკლავენ, სასახლეში მიიჩქარის. სასახლის კარი დაგმანული ხვდება. იასონი კარის შემტვრევას ლამობს. უეცრად სივრცეში გამოჩნდება ღმერთ ჰელიოსის მიერ გამოგზავნილი ეტლი, რომელშიაც ფრთოსანი დრაკონებია შებმული. ეტლში მედეა ზის. ფერხთით უძევს დაკლული შვილების თავები და ტანი. იასონი ევედრება, გვამები მაინც დამიტოვე, რომ დავასაფლავო, მაგრამ არც ამ ნუგეშს იმეტებს მისთვის მედეა და სასწრაფოდ მიაქროლებს თავის ჯადოსნურ ეტლს.

უსიხარულო იყო იასონის მთელი შემდგომი ცხოვრება. დიდი ხნით ვერსაც იპოვა თავშეაფარი. ერთხელ, ისთმოსზე იმ ადგილის ახლოს გადიოდა, სადაც ნაპირზე ამოტანილი ზღვის ღმერთის პოსეიდონისადმი მიძღვნილი „არგო“ იდგა. დაღლილი იასონი „არგოს“ კიჩოს ჩრდილში წამოწვა დასასვენებლად და ჩაეძინა. დამშვიდებით რომ ეძინა, დახავსებული კიჩო ადგილიდან მოწყდა და მძინარე იასონი ნამსხვრევებში ჩამარხა.

აგამემნონი და მისი შვილი ოჩხეცხე

აგამემნონის სიკვდილი

ესქილეს ტრაგედიის „აგამემნონის“ მიხედვით

ტროაში სალაშქროდ წასვლის წინ აგამემნონმა თავის ცოლს კლიტემნესტრას სიტყვა მისცა, დაუყოვნებლივ შეგატყობინებ ტროას დაცემას და სისხლისმღვრელი ომის გათავებასო. მის მიერ გამოგზავნილ მსახურთ მთის მწვერვალებზე კოცონები უნდა გაეჩაღებინათ. ასეთ ნიშნებს, მთიდან მთამდე ცეცხლის შემწეობით გადაცემულთ, მოკლე ხანში უნდა ჩაელწიათ მის სასახლემდე და კლიტემნესტრას სხვაზე ადრე უნდა გაეგო დიდი ტროას დაცემის ამბავი.

ცხრა წელი გრძელდებოდა ტროას ალყა. დადგა უკანასკნელი, მეათე წელიც, როდესაც, თანახმად წინასწარმეტყველებისა, ტროა უნდა დაცემულიყო. ახლა კლიტემნესტრას ყოველდღე შეეძლო მიეღო ტროას დაცემისა და ქმრის დაბრუნების ამბავი. მოულოდნელად რომ არ სტუმრებოდა აგამემნონი, კლიტემნესტრა ყოველ ღამე აგზავნიდა მსახურს მაღალი სასახლის სახურავზე. იქ მთელი ღამე თვალის მოუხუჭავად იდგა მონა და მზერა წყვილიადისათვის მიეპყრო. ზაფხულის თბილ ღამეებში, ქარიშხალსა და ჭექა-ქუხილში თუ ზამთარში, როცა ხელ-ფეხი სიცივით ითოშება და მაღლიდან თოვლი ცვივა, ფეხმოუცვლელად იდგა სახურავზე მონა. დღე დღეს მისდევდა, დედოფლის მორჩილი მონა კი ყოველ ღამეს ელოდა დათქმულ ნიშანს. ელოდა კლიტემნესტრაც, მაგრამ იმისთვის კი არა, რომ ზეიმით შეხვედროდა ქმარს, – არა! დიდი ხანია იგი სხვისთვის, ეგისტესთვის, დაივიწყა. უცხო კაცს ანაცვალა ქმარი და იმავე დღეს, როგორც კი დიდებამოსილი სამშობლოში დაბრუნდებოდა, დაღუპვას უპირებდა.

ბნელი ღამე იყო. აი, ოდნავ ინათა აღმოსავლეთით. ახლოვდებოდა დილა. უეცრად მონამ შორეული მთის მწვერვალზე მოკიაფე ცეცხლი შენიშნა. ეს იყო დიდი ხნის ნანატრი ნიშანი.

დაეცა დიდი ტროა. მალე დაბრუნდება შინ აგამემნონი. გაუხარდა მონას – ახლა დასრულდება ეს სამძიმო ღამის გუშაგობაო, საჩქაროდ დაეშვა სახურავიდან და კლიტემნესტრას აუწყა სასურველი ამბავი. მაგრამ განა სასიხარულო იყო ეს კლიტემნესტრასათვის?

ეჭვის ჩრდილიც რომ არ დასცემოდა, კლიტემნესტრამ ისეთი სახე მიიღო, თითქოს თვითონაც ძალიან გაახარა ამ ამბავმა, უხმო მონა ქალებს და ღმერთებისათვის სამადლობელი მსხვერპლის შესანიშნავად წავიდა. გულის სიღრმეში კი მზაკვარი კლიტემნესტრა აგამემნონის დაღუპვის ზრახვას ფარავდა.

მალე ყველამ გაიგო, რომ დიდი ტროა დაეცა და ქალაქის მცხოვრებლებმა თავი შეიყარეს აგამემნონის სასახლესთან.

უხუცესებს სურდათ ეზოში დახვედროდნენ აგამემნონს, თუმცა ზოგჯერ ეჭვი იპყრობდათ, მოახერხებდა თუ არა მათი ხელმწიფე ასე მალე დაბრუნებას. ეს ეჭვი მალემსრბოლმა გაფანტა. შიკრიკმა მოქალაქეებს აუწყა, რომ აგამემნონი შორს აღარ იყო. კლიტემნესტრამ ყველას მხიარულად მოაჩვენა თავი. სასახლისაკენ გაეშურა, რათა ყველაფერი გაემზადებინა ქმრის შესახვედრად, მაგრამ შეხვედრისათვის კი არ ემზადებოდა, არამედ მკვლელობისათვის.

ბოლოს შორს აგამემნონის ეტილიც გამოჩნდა. იგი გამარჯვებულ ჯარს მოუძღოდა. ამაყად მოდიოდნენ ყვავილებითა და მწვანე რტოებით მორთული მეომრები და თან მოჰქონდათ აურაცხელი ნადავლი, მოჰყავდათ უთვალავი ტყვე ქალი. მეფის გვერდით ეტლში იჯდა პრიამეს ნაღვლიანი ასული, გრძნეული კასანდრა. ხმამაღალი შეძახილებით შეხვდა ხალხი მეფეს. შესახვედრად გამოვიდა კლიტემნესტრაც. მისი ბრძანებით სასახლის მთელი გზა პორფირის ქსოვილებით დაფარეს. როგორც ღმერთს, ისე ხვდებოდა კლიტემნესტრა თავის ქმარს. მეფეს კიდევ შეეშინდა, – ღმერთებს განვარისებ, თუ ასეთი პატივი მივიღეო. აგამემნონმა სანდლები გაიხადა, სასახლეში შევიდა, უკან მზაკვარი კლიტემნესტრა მიჰყვებოდა და მოუთხრობდა, როგორ მოუთმენლად ელოდა, როგორ იტანჯებოდა განშორების წლებში. მაგრამ სასახლეში შესასვლელთან აგამემნონის ცოლი შეჩერდა და შესძახა:

– ზევსო! ზევსო! შეასრულე ჩემი ვედრება! დამეხმარე, რომ აღვასრულო ის, რაც განვიზრახე!

ამ სიტყვებით კლიტემნესტრა სასახლეში შევიდა.

მდუმარე მოქალაქეები სასახლესთან ირეოდნენ. დიდი უბედურების მძიმე წინათგრძნობა დაუფლებოდათ, არ იშლებოდნენ.

უეცრად სასახლიდან მომაკვდავი აგამემნონის საზარელი ყვირილი მოისმა. კლიტემნესტრამ აგამემნონი მაშინ მოკლა, როცა აბაზანიდან გამოდიოდა. ფართო გრძელი გადასაფენი შემოახვია, და მეფე ისე გაიხლართა შიგ, როგორც ბადეში, ამიტომ თავს ველარ იცავდა. ნაჯახის სამი დაკვრით მოკლა კლიტემნესტრამ მეუღლე.

სისხლიანი ნაჯახით ხელში და სისხლიანი სამოსით მოსილი გამოვიდა ხალხთან კლიტემნესტრა. თავზარი დასცა ყველა მოქალაქეს მისმა საზარელმა ბოროტმოქმედებამ, ქალი კი ისე ამაყობდა, თითქოს დიდი გმირობა ჩაედინოს. მაგრამ თანდათან მასაც ეუფლება შიში. ეშინია, რომ ქმრის მოკვლისათვის პასუხისგება მოუხდება, ეშინია, რომ გამოჩნდება ვინმე, ვინც შურს იძიებს აგამემნონის მოკვლისათვის.

სასახლიდან ეგისტე გამოვიდა, სამეფო სამოსით მოსილი და ხელში სამეფო კვერთხით. საშინელმა დრტვინვამ მოიცვა ხალხი. ეგისტეს ნაკუნებად აქცევდნენ, კლიტემნესტრას რომ არ დაეცვა იგი. აგამემნონის დალუპვით დამნუხრებული მოქალაქენი თანდათანობით დაიშალნენ. ეგისტე და კლიტემნესტრა კი სასახლეში შევიდნენ გახარებულნი იმით, რომ ასეთი დიდი ბოროტმოქმედება ჩაიდინეს და ხელთ იგდეს ძალაუფლება. მაგრამ არც მათ ეწერათ შურისგებისაგან თავის დაღწევა, მათაც ელოდათ სასტიკი სასჯელი, უწყალო ბედი რომ უქადადათ.

ორესტე შურს იძიებს მამის მკვლელობისათვის

ესქილეს ტრაგედიის „ქოეფორების“ მიხედვით

გავიდა მრავალი წელი აგამემნონის მოკვლიდან. ერთხელ სასახლესთან მის საფლავზე ორი ჭაბუკი მივიდა. ორთავეს მგზავრის სამოსი ეცვა. ერთ მათგანს, შესახედავად ასე თვრამეტი წლისას, წელზე მახვილი ერტყა, მეორეს კი, ცოტათი უფროსს, ორი შუბი ეკავა. უმცროსი სამარესთან მივიდა, თავიდან თმის კულული მოიჭრა და საფლავზე დადო. ეს იყო აგამემნონის შვილი ორესტე, აგამემნონის სიკვდილის დღეს რომ იხსნა მისმა ძიძამ და ფოკიდის მეფე სტროფიოსმა სამშობლოდან მოშორებით აღზარდა. ორესტეს მხლებელი კი იყო მისი მეგობარი, სტრიფიოსის შვილი პილადე. ის იყო ორესტემ მსხვერპლი შესწირა თავის მამას, რომ სასახლის კარებში შავად მო-

სილი მონა ქალების ჯგუფი გამოჩნდა. აგამემნონის საფლავისაკენ მოდიოდნენ. მათ შორის იყო მოკლული მეფის ასული ელექტრა. მხევალი ქალების მსგავსად, მასაც ძაძები ემოსა და თმა შეჭრილი ჰქონდა. მეფის ასული არაფრით არ განირჩეოდ დანარჩენი მონა ქალებისაგან. ორესტე და პილადე აჩქარებით მიიმალნენ სამარესთან და ფარულად უთვალთვალედნენ მხევლებს, აინტერესებდათ რას იზამდნენ. შავოსნები საფლავთან მივიდნენ და ტირილით სამჯერ შემოუარეს გარშემო. ისინი კლიტემნესტრას გამოეგზავნა, რაგან ღამით ცუდი სიზმარი ენახა და შიში დაუფლებოდა, რომ აგამემნონის სული ურისხდებოდა. მხევლებს მოკლულის სული უნდა დაეშოშმინებინათ. მაგრამ მხევლებს სძაგდათ კლიტემნესტრა აგამემნონის მოკლვისათვის, იმისთვისაც, რომ ჩაგრავდა და ავინროებდა მათ. ჩაგრავდა კი იმიტომ, რომ ყველანი ტროელი ტყვეები იყვნენ და მათ დანახვაზე მოკლული ქმარი აგონდებოდა.

იმის ნაცვლად, რომ აგამემნონის სულისათვის დაწყნარება ეთხოვა, ელექტრა მხევალთა რჩევით ღმერთებს შურისძიებას სთხოვდა. ელექტრას არც შეეძლო სხვაგვარად მოქცევა, – ქალიშვილს მთელი არსებით სძულდა მკვლელი დედა.

როცა მსხვერპლი შეწირეს და მხევლები წასასვლელად მოემზადნენ, ელექტრამ საფლავზე თმის კულული შენიშნა. თავის თმასთან მიამსგავსა და მაშინვე მიხვდა, რომ ეს ორესტეს თმის კულული იყო. ხელში აიღო და ჩაიქრდა; რატომ არ მოვიდა თვით ორესტე, რატომ გამოგზავნა მხოლოდ თმა? სწორედ ამ დროს წყნარად მიუახლოვდა ორესტე და გამოეხმაურა. ელექტრამ ერთბაშად ვერ იცნო ძმა. პატარაობის შემდეგ თვალითაც არ ენახა იგი. მაგრამ ორესტემ დასის ნაქსოვი სამოსი უჩვენა, რომელიც ოდესღაც თვით ელექტრამ მოუქსოვა. გაუსარდა ელექტრას. ორესტემ უამბო, რომ ღმერთ აპოლონის ნებით იყო მოსული, დელფოში ღმერთმა უბრძანა შური ეძია მამის მოკვლისათვის დედაზე და ეგისტზე. გონების წართმევით ემუქრებოდა აპოლონი ორესტეს, თუ ამ დავალებას არ შეასრულებდა. ორესტემ დას სთხოვა, ფრთხილად ყოფილიყო, და არავისთვის არ გაემხილა, რომ მშობლიურ ქალაქში დაბრუნდა.

ელექტრა სასახლეში შევიდა, გავიდა ხანი და კარზე ორესტემ და პილადემ დააკაკუნეს. გამოსულ მსახურს უთხრეს, კლიტემნესტრა უნა ვნახოთ, საგულისხმო ამბავი გვაქვს გადასაცემიო. მსახურმა დედოფალი სასახლიდან გამოიხმო და ორესტემ მოახსენა; ფოკიდის მეფემ შემოგითვალა, შენი შვილი ორესტე მოკვდა და არ ვიცი

გვამს რა ვუყო. გაუხარდა კლიტემნესტრას: უკვე მოკვდა ის, ვი-
საც შეეძლო შური ეძია. კლიტემნესტრამ ქალაქში მყოფ ეგისტესაც
შეატყობინა ორესტეს სიკვდილი, და ისიც სასწრაფოდ სასახლეში
გამოეშურა, ისე რომ მცველთა რაზმიც კი არ იახლა, ყველგან თან
რომ დაჰყვებოდნენ. დასალუპავად მიეშურება ეგისტე. როგორც კი
სასახლეში შედგა ფეხი, ორესტეს ხელით განგმირული დაეცა. შეძრ-
წუნებული მონა კლიტემნესტრასთან გაიქცა და საშველად მოუხმო.
ქალი მიხვდა, რომ მისი განკითხვის ჟამი დადგა, პასუხა აგებს მის
მიერ ჩადენილი ბოროტმოქმედებისათვის.

უეცრად დედასთან გასისხლიანებული მახვილით ორესტე შედის.
კლიტემნესტრა მის ფერხთით დაემხო და შეწყალება შესთხოვა: მე
ხომ დედა ვარ შენი, ჩემი ძუძუთი გამიზრდიხარო! ორესტეს არ შეე-
ძლო შეწყალება, სისრულეში უნდა მოეყვანა აპოლონის ბრძანება.
ხელი სტაცა დედას და იქით წაათრია, სადაც ეგისტეს გვამი ეგდო
და მასაც ბოლო მოუღო. ასე იძია შური ორესტემ მამისათვის.

სასახლესთან თანდათან შეგროვდა შეძრწუნებული ხალხი,
ყველამ გაიგო ეგისტესა და კლიტემნესტრას მოკვლის ამბავი. არც
ერთ მოქალაქეს არ აღძვრია გულში საძულველი ტირანის ეგისტესა
და ვერაგი მკვლელის – კლიტემნესტრას სიბრალული. კარები გაიღო.
ყველამ დაინახა ეგისტესა და კლიტემნესტრას გვამები, იქვე, მახ-
ვილამონვდილი ორესტე იდგა თავს დამნაშავედ არ თვლიდა ჭაბუკი,
ასეთი მკვლელობა რომ ჩაიდინა: მან ხომ აპოლონის ნება შეასრულა,
მოკლა მამის მკვლელები! მაგრამ ანაზად ორესტეს შურისძიების
ქალღმერთები – ერინიები გამოეცხადნენ. მათ თავებზე შხამიანი
გველები იგრიხებოდნენ, თვლებიდან რისხვის ცეცხლს აფრქვევდ-
ნენ. აცახცახდა ორესტე შეუბრალებელი ქალღმერთების დანახვაზე.
გრძნობდა თანდათანობით როგორ ეკარგებოდა გონება. მიატოვა სა-
სახლე და ერინიების მიერ დევნილმა დელფოს სამისნოს აპოლონის
ტაძარს მიაშურა, იმედი ჰქონდა, რომ დაიცავდა ის ღმერთი, რომლის
ბრძანებაც შეასრულა.

აპოლონი და ათენა-პალადა იხსნიან ორესტეს ერიჩიების ღვინისაგან

ესქილეს ტრაგედიის „ევმენიდების“ მიხედვით

შურისმაძიებელი ერიჩიების დევნილი, დარდითა და ხეტიალით განამებული ორესტე ბოლოს წმინდა დელფოში ჩავიდა და ომფალოსთან ჩამოჯდა. თვით აპოლონის ტაძარშიაც კი გაბედეს შესვლა მდევარმა ერიჩებმა, მაგრამ იქ საშინელი ქაღმერთები ისართამ-ტყორცნელმა აპოლონმა დააძინა, მათი ელდის მომგვრელი თვალები ღრმა ძილმა მოტეხა.

აპოლონი ერიჩებისაგან ფარულად გამოეცხადა ორესტეს და ურჩია, ათენს მიაშურე, ათენა-პალადას ძველებურ გამოსახულებას სთხოვე მფარველობაო. ღმერთმა დახმარება აღუთქვა უბედურ ორესტეს და გამყოლად თავისი ძმა, ღმერთი ჰერმესი მისცა. ორესტე ფეხაკრეფით გამოვიდა ტაძრიდან და ჰერმესის თანხლებით ათენს გაეშურა.

როგორც კი ორესტე წავიდა აპოლონის ტაძარში მიწიდან კლიტემნესტრას აჩრდილი ამოვიდა. მიწნარე ერიჩები რომ ნახა, გაღვიძება დაუწყო და საყვედურებით აავსო, რომ დევნა შეწყვიტეს და დედის მკვლელი მოასვენეს. კლიტემნესტრა აჩქარებდა ერიჩებს განეგრძოთ დევნა, წამითაც არ მიეცათ მოსვენება ორესტესათვის. მაგრამ ღრმა ძილით ეძინათ ერიჩებს, ძილში კვნესოდნენ, დროდადრო დაჰკიჟინებდნენ, თითქოს ახლაც მისდევდნენ მკვლელს. ბოლოს, როგორც იქნა, გაიღვიძა ერთმა ერიჩიამ და სხვებსაც დაუწყო გამოღვიძება. გაშმაგდნენ ერიჩები, როცა ნახეს, რომ ორესტე ხელიდან გასხლტომოდათ. აპოლონს უსაყვედურეს, დედის სისხლით დამძიმებული მკვლელი ხელიდან გამოგვტაცეო, მაგრამ აპოლონი ისრით დაეშუქრა და შურისმგებელნი თავისი ტაძრიდან განდევნა, მძვინვარე რისხვით ანთებული ქაღმერთების დაუწყობელი გუნდი ორესტეს კვალს აედევნა.

ამასობაში ორესტე ათენს ჩავიდა, იქ ათენას ძველ ქანდაკებასთან ჩამოჯდა და ხელები მოჰხვია. მალე ერიჩებიც გამოჩნდნენ. გაფაციცებით დაეძებდნენ ორესტეს. საშინლად განრისხებულნი მზად იყვნენ ნაკუნ-ნაკუნად ექციათ უბედური, მაგრამ ვერ გაბედეს ქაღმერთის წმინდა გამოსახულების შეურაცხყოფა.

ერიჩების მრისხანე შეძახილების გაგონებაზე, ათენა მთელი

თავისი მოციმციმე ალჭურვილობით გამოეცხადა მათ. ერინიები მოითხოვდნენ ორესტეს გადაცემას, საშინელი ტანჯვით უნდა მოეკლათ დედის მკვლეელი. ორესტე კი ქალღმერთს ევედრებოდა, მფარველობა გაენია. მოაგონა თავისი მამა აგამემნონი, როგორ დაიღუპა მზაკვარ კლიტემნესტრას ხელით. განა თავისი ნებით იძია შური დედაზე? ის ხომ აპოლონის ბრძანებას ასრულებდა!" ორესტე ასთენას ევედრებოდა, თვით შენ გამასამართლეო.

ათენამ ისმინა ორესტეს ვედრება. მისი საქმის გადასაწყვეტად ათენელ უხუცესთაგან სამსჯავრო შეადგინა. ეს სამსჯავრო – არეოპაგი ამიერიდან დაუშლელად უნდა არსებულიყო და ჟამით ჟამამდე უნდა შეკრებილიყო იმ გორაკზე, სადაც ერთ დროს ბანაკად დადგა ამორძალთა ლაშქარი, თეზევსს რომ დაესხა თავს. ამ გორაკს იმ დროიდან არესის გორაკი ეწოდებოდა, რადგან ამორძალებმა სწორედ არესს შესწირეს მსხვერპლი.

სამსჯავროზე თავი მოიყარეს ათენას მიერ შერჩეულმა უხუცესებმა. მოიტანეს ორი ურნა, რომლებშიც მსაჯულთ ხმის მიცემის დროს კენჭები უნდა ჩაეშვათ. დაიწყო გასამართლება. მთავარი მსაჯულის მოვალეობას თვით ქალღმერთი ათენა ასრულებდა. ხალხი მოზღვავდა, ყველას სურდა გაეგო, რა გადაწყვეტილებას გამოიტანდა სამსჯავრო. ერინიები ბრალს სდებდნენ ორესტეს და მის მკაცრად დასჯას მოითხოვდნენ. ორესტეს დამცველად გამოვიდა თვით ღმერთი აპოლონი. მშვიდად დაიწყო ლაპარაკი აპოლონმა. ჭაბუკის საქციელს ამართლებდა, რადგან მან შური იძია კლიტემნესტრაზე, რომელსაც საშინელი დანაშაული – ქმრის მკვლელობა – დიდი გმირის, მეფე აგამემნონის მკვლელობა ჰქონდა ჩადენილი. დაბოლოს, ორესტემ ხომ მისი ნება აღასრულა! უხუცესმა მსაჯულებმა მოუსმინეს ბრალმდებელთაც და დამცველსაც და კენჭისყრაზე გადავიდნენ.

გადაწყვეტილება ასეთი იყო: თუ ხმათა ერთნაირი რაოდენობით იქნება მოთხოვნილი ორესტეს დასჯაც და გამართლებაც, მას გაამართლებენ. მსაჯულთა ხმები რომ დაითვალეს, მართლაც ხმათა რაოდენობა თანაბარი აღმოჩნდა. ხმათა თანაბარი რაოდენობა იმიტომ აღმოჩნდა, რომ ორესტეს სასარგებლოდ ხმა მისცა თვით ათენამ, რომელმაც განაცხადა, რომ ხმას ვაძლევ ორესტეს სასარგებლოდ იმის გამო, რომ არ მყავს დედა და მყავს მხოლოდ მამა, – ღმერთი ზევსი.

ამრიგად, ორესტე გამართლდა და ერინიები იძულებული იყვნენ შეეწყვიტათ მისი დევნა.

საშინლად განრისხდნენ ერინიები, – სამსჯავრო მათ ართმევდა უდავო უფლებას, საშინელი წამებით დაესაჯათ დამნაშავენი. ისინი იმუქრებოდნენ, გავაპარტახებთ ტაიკას და უბედურებათა ზღვაში ჩავძირავთო. მაგრამ ათენამ დააცხრო ქალღმერთების რისხვა: დაარწმუნა სამუდამოდ დარჩენილიყვნენ ატიკის წმინდა გამოქვაბულში, და დაჰპირდა, რომ ყველა ათენელი თაყვანსა სცემდა მათ.

მრისხანე ქალღმერთებმა თანხმობა განაცხადეს. ერინიები დიდი ზარ-ზეიმით წაიყვანეს მოქალაქეებმა ათენა ქალღმერთისა და მისი ქურუმების წინამძღოლობით მათთვის განკუთვნილ გამოქვაბულში – არესის ბორცვის ძირას.

იმ დროიდან ერინიები ატიკის მფარველნი გახდნენ, ხოლო ხალხი ამიერიდან მათ ევმენიდებს უწოდებდა.

ორესტე მიაგზავრება ტავრიდში არტემიდის წმინდა გამოსახულების ჩამოსატანად

ვერიპიდეს „იფიგენია ტავრიდში“ მიხედვით

ორესტე გამართლდა, მაგრამ მაინც ვერ დააღწია თავი ერინიების დევნას. ყველა ერინია როდი ემორჩილებოდა ათენის არეოპაგის გადაწყვეტილებას. ზოგიერთი მათგანი მაინც განაგრძობდა ორესტეს დევნას, არ აძლევდა მოსვენებას არც დღე, და არც ღამე. ბოლოს, ტანჯვით ილაჯგანყვეტილი ორესტე ისევ დელფოში ჩავიდა და აპოლონის ტაძარს შეაფარა თავი. იქ აპოლონმა შორეულ ტავრიდში ჩასვლა და ქალღმერთ არტემიდეს წმინდა გამოსახულების ჩამოტანა უბრძანა. ეს გმირობა სახიფათო იყო. ტავრიდში მცხოვრები ტავრების ტომი ამ გამოსახულებას მსხვერპლად სწირავდა ყველა უცხოელს, ვისაც კი ხელთ ჩაიგდებდნენ სანაპიროზე. ეს ხვედრი ელოდა ორესტესაც.

ორესტე მაინც გაეშურა შორეულ მხარეში. რადაც არ უნდა დაჯდომოდა, უნდა განწმენდილიყო ჩადენილი შეცოდებისაგან და თავი დაეღწია ერინიების დევნისათვის. ბედნიერი ცურვის შემდეგ ორესტე და მისი მეგობარი პილადე ტავრიდში ჩავიდნენ, გემი სანაპიროს კლდეებს შორის დამალეს და არტემიდეს ტაძარს მიაშურეს. ორესტემ რა იცოდა, რომ ამ ტაძრის ქურუმი იყო მისი და იფიგენია, სწორედ ის, ვისი მსხვერპლად შეწირვაც ოდესღაც ბერძნებს უნდო-

დათ არტემიდესათვის. ორესტემ და პილადემ დღისით ვერ გაბედეს არტემიდეს გამოსახულების გატაცება და ღამეს დაელოდნენ. მაგრამ მეგობრები მწყემსებმა შენიშნეს, თავს დაესხნენ, ხანგრძლივი ბრძოლის შემდეგ დაიმორჩილეს, შეკრეს და მეფეს მიჰგვარეს. მეფემ გადაწყვიტა ორივე უცხოელი არტემიდესათვის შეენირა მსხვერპლად.

დილით შებოჭილი ჭაბუკები ტაძარში მიიყვანეს. იფიგენიას ფიქრადაც არ მოსდიოდა, რომ თავისი ხელით ღვიძლი ძმა უნდა დაეკლა. ღამით მძიმე სიზმარი ნახა, ვითომ მიწისძვრამ მისი მამის სასახლე დაანგრია, დარჩა მხოლოდ ერთი სვეტი, საიდანაც ქერა კულულები ეშვებოდა, მან გარეცხა სვეტი, და სამსხვერპლოდ გაამზადა. იფიგენიამ გადაწყვიტა, რომ მისი ძმა ორესტე დაიღუპა და განიზრახა განსვენებული ძმის პატივსაცემად მსხვერპლის შეწირვა. მსხვერპლის შეწირვის დროს მეფის მსახურებმა იფიგენიას შებოჭილი ორესტე და პილადე მოჰგვარეს. ქურუმმა ქალმა დაიწყო გამოკითხვა, საიდან იყვნენ და ვინ იყვნენ. რაკი გაიგო, ბერძნები ყოფილანო, მაშინვე აგამემნონის და თავის ძმის ორესტეს ამბავი ჰკითხა. სანუგეშო ვერაფერი უთხრეს ორესტემ და პილადემ.

ბოლოს, იფიგენიამ გადაწყვიტა მხოლოდ ერთი მათგანი მოეკლა, მეორესათვის კი საბერძნეთში წერილი გაეტანებინა ორესტესთან, რათა მის ძმას გაეგო, რომ იფიგენია ცოცხალია. მხოლოდ აქ გამოირკვა, რომ და-ძმა შეხვდა ერთიმეორეს. გაუხარდათ იფიგენიასა და ორესტეს ასეთი მოულოდნელი შეხვედრა. მაგრამ როგორ იხსნან თავი? რანაირად მოახერხონ გაქცევა?

იფიგენიამ ხერხს მიმართა. ტავრების მეფეს მოახსენა, არტემიდეს ქანდაკება შერყვნილია, უნდა განიბანოს ქალღმერთის სახეც და მსხვერპლად შესაწირი ორივე უცხოელიცო. ტავრების მეფე დათანხმდა.

იფიგენია საზეიმო მსვლელობას გაუძღვა სანაპიროზე იმ ადგილისაკენ, სადაც ორესტეს ხომალდი იყო დამალული. ტაძრის მსახურებს არტემიდეს გამოსახულება მიჰქონდათ, ხოლო მეფის მსახურებს შებოჭილი უცხოელები ორესტე და პილადე მიჰყავდათ. ზღვის პირას რომ მივიდნენ, იფიგენიამ მეფის მსახურთ ჩამოცილება უბრძანა, რადგან არ შეიძლება განბანვის საიდუმლო წესი ღვთისმსახურთა გარდა ვინმემ იხილოსო. როცა მსახურნი გაეცალნენ, იფიგენიამ სასწრაფოდ გაათავისუფლა ორესტე და მისი ერთგული მეგობარი და მათთან ერთად გემს მიაშურა. მეფის მსახურთ საეჭვოდ ეჩვენათ,

რომ განბანვის წესი ასე დიდხანს სრულდებოდა. ნაპირზე მივიდნენ და ნახეს ხომალდი, რომლითაც ორესტე იფიგენიას წაყვანას აპირებდა. მეფის მსახურნი ორესტეს მისცვივდნენ, რომ ხელიდან გამოეგლიჯათ თავიანთი ქურუმი ქალი. გაიმართა ხელჩართული ბრძოლა. ორესტემ და პილადემ მეფის მსახურნი უკუაქციეს. ორესტე და მისი და თანამგზავრების თანხლებით გემზე ავიდნენ. მესაჭეები თავიანთ ადგილებზე დასდნენ და გემი ზღვაში გავიდა. მაგრამ არ ენერათ ტავრიდის ასე იოლად დატოვება.

საშინელი ქარიშხალი ამოვარდა და ხომალდი ისევ ნაპირზე გამოაგდო. გემზე მყოფი ყველა ბერძენი დაიღუპებოდა, ტავრების ხელში რომ ჩავარდნილიყვნენ, მაგრამ დასახმარებლად ათენა-პალადა მოვევლინათ. ტავრების მეფეს გამოეცხადა და უბრძანა საბერძნეთში გაეშვა არა მარტო ორესტე, მისი და იფიგენია და თანამგზავრები, არამედ არტემიდეს ტაძრის ყველა ქურუმი ქალიც. მეფე ქალღმერთის ნებას დაემორჩილა. ახლა იფიგენიას შეეძლო დაბრუნებულიყო სამშობლოში, საიდანაც ოდესღაც ქალღმერთმა არტემიდემ ტავრებთან ჩაიყვანა.

ბედნიერად იმგზავრა უკან ორესტემ. უზიფათოდ დაბრუნდა სამშობლოში, მოკლა ეგისტეს შვილი ალექსე, რომელსაც მის არყოფნაში ხელთ ეგდო ტახტი, თავის ერთგულ მეგობარ პილადეს, რომელიც მზად იყო ტავრიდში მის მაგიერ მომკვდარიყო იფიგენიას სამსხვერპლო დანით, ორესტემ ცოლად მისცა თავისი და ელექტრა. იფიგენია კი გახდა ქურუმი არტემიდეს ტაძრისა, ატიკაში ათენის მახლობლად, ზღვის ნაპირას რომ ააშენეს.

თეგეს სიჭლი

ოიდიპოსი. მისი გავევოება, ხალგაზრდოება და თეგეში დაბრუნება

სოფოკლეს ტრაგედიის „ოიდიპოს მეფის“ მიხედვით

თეგეს მეფეს კადმოსის შვილს პოლიდორეს და მის ცოლს ნიუქტიდეს ჰყავდათ შვილი ლაბდაკე, თეგეს ტახტის მემკვიდრე. ლაბდაკეს შვილი და მემკვიდრე იყო ლაიოსი. ერთხელ ლაიოსმა პისაში მეფე პელოპი ინახულა და დიდხანს დაჰყო მასთან სტუმრად. ლაოსმა უმადურობით უპასუხა მასპინძელს სტუმართმოყვარეობისათვის. პელოპის შვილი ქრისიპე მოიტაცა და თავისთან თეგეში წაიყვანა. განრისხებულმა და დანაღვლიანებულმა მამამ ლაიოსი დაწყევლა და უსურვა, ღმერთებმა ჩემი შვილის გამტაცებელი იმით დასაჯონ, რომ საკუთარმა შვილმა დაღუპოსო. ასე დაწყევლა ქრისიპეს მამამ ლაიოსი, და მამის ეს წყევლა უნდა აღსრულებულიყო.

შვიდჭიშკრიან თეგეში დაბრუნებული ლაიოსი დაქორწინდა მენეკევსის ასულ იოკასტეზე. ლაიოსი დიდხანს მშვიდად ცხოვრობდა თეგეში, და მხოლოდ ერთი რამ აწუხებდა: შვილი არ ჰყავდა. ბოლოს ლაიოსმა გადაწყვიტა დელფოში წასვლა, რათა აპოლონისათვის ეკითხა უშვილობის მიზეზი. მკაცრი პასუხი მისცა აპოლონის ქურუმმა ქალმა პითიამ ლაიოსს:

– ლაბდაკეს შვილო, ღმერთები შეგისრულებენ სურვილს, გაჩუქებენ შვილს, მხოლოდ იცოდე: საკუთარი შვილის ხელით დაიღუპები, პელოპის წყევლა გინევს!

თავზარი დაეცა ლაიოსს, დიდხანს ფიქრობდა, როგორ დაეღწია თავი უწყალო ბედის განაჩენისათვის. ბოლოს გადაწყვიტა, შვილი დაბადებისთანავე მოეკლა.

მალე ლაიოსს მართლა ეყოლა ვაჟი. სასტიკმა მამამ ახალშობილს

ფეხები ღვედით შეუკრა, ტერფებში წვეტიანი რკინა გაუყარა, უხმო მონას და უბრძანა ყრმის დაგდება კითერონის ფერდობზე, რათა იქ გარეულ მხეცებს დაეგლიჯათ. მაგრამ მონამ არ შეასრულა მეფის ბრძანება. ბავშვი შეეცოდა და კორინთოს მეფის პოლიბოსის მონას გადასცა. ეს მონა სწორედ იმ ხანებში კითერონის კალთებზე მეფის ჯოგს მწყემსავდა. მწყემსმა ყმანვილი პოლიბოსს მიჰგვარა, პოლიბოსი უშვილო იყო და გადაწყვიტა ბავშვის საკუთარი შვილივით აღზრდა და მემკვიდრედ გამოცხადება. მეფე პოლიბოსმა ყმანვილს, ქრილობებისაგან დასიებული ფეხების გამო ოიდიპოსი უწოდა.

ასე გაიზარდა ოიდიპოსი პოლიბოსისა და მისი მეუღლის მეროპეს სასახლეში. მეფე-დედოფალმა შვილად გამოაცხადეს და თვით ოიდიპოსიც მათ მშობლებად თვლიდა. გავიდა ხანი, ოიდიპოსი გაიზარდა და დავაჟკაცდა, ერთხელ ნადიმზე ერთმა შეზარხოშებულმა მეგობარმა მას ნაშვილები უწოდა, რამაც შეაძრწუნა ოიდიპოსი. ეჭვი შეეპარა. პოლიბოსთან და მეროპესთან მივიდა და დიდხანს ეხვეწებოდა გაემხილათ მისთვის დაბადების საიდუმლოება. მაგრამ არც პოლიბოსმა, არც მეროპემ არაფერი აუხსნეს. მაშინ ოიდიპოსმა განიზრახა დელფოში ჩასვლა და თავისი დაბადების საიდუმლოების გაგება.

უბრალო მგზავრივით გაემართა ოიდიპოსი დელფოსაკენ. სხივ-ნათელმა აპოლონმა მისან პითიას პირით შეატყობინა:

– ოიდიპოს, საზარელია შენი ბედი! შენ მოკლავ მამაშენს, შეირთავ საკუთარ დედას, და ამ ქორწინებისაგან გეყოლება შვილები, დაწყევლილნი ღმერთებისაგან და შეძულებულნი ადამიანთაგან.

თავზარი დაეცა ოიდიპოსს. როგორ გაექცეს ბოროტ ბედს, როგორ დააღწიოს თავი მამის მკვლელობასა და დედის ცოლად შერთვას? ორაკულმა არ დაუსახელა მშობლები! ოიდიპოსმა გადაწყვიტა აღარ დაბრუნებულიყო კორინთოში. ვთქვათ, პოლიბოსი და მეროპე მისი მშობლებია? ნუთუ პოლიბოსს მოკლავს და მეროპეს ცოლად შეირთავს? ოიდიპოსმა განიზრახა უთვისტომო, უნათესავო, სამშობლოს მოკლებულ მოხეტიალე ყარიბად დარჩენილიყო.

მაგრამ განა შეიძლება გაექცეს ვინმე ბედისწერას? ოიდიპოსმა არ იცოდა, რომ რაც უფრო შეეცდებოდა გაქცეოდა თავის ბედისწერას, მით უფრო მტკიცედ წავიდოდა იმ გზით, რაც ბედმა განუჩინა.

უსახლკარო მგზავრივით წამოვიდა ოიდიპოსი დელფოდან. არ იცოდა, საით წასულიყო, და პირველსავე გზას დაადგა. ეს იყო თებეს მიმავალი გზა. ამ გზაზე ვიწრო ხეობაში, პარნასის მთის ძირას, სამი

გზის შესაყარზე, ოიდიპოსს შემოხვდა ეტლი, მასში ჭალარა, დიდებული სახის მოხუცებული იჯდა. ეტლს მაცნე მართავდა, უკან კი მსახურნი მოჰყვებოდნენ. მაცნემ უხეშად შეუძახა ოიდიპოსს, გზიდან ჩამოცლოდა, და შოლტი მოუქნია. განრისხებულმა ოიდიპოსმა კადნიერს გაარტყა და ეტლისათვის ჩავლა უნდოდა, როდესაც ბერიკაცმა ანაზღეულად თავზე კვერთხი დაჰკრა.

განრისხდა ოიდიპოსი, ანგარიშმიუცემლად მოხუცს თვითონაც ჩაარტყა თავში კვერთხი, და ბერიკაცი მკვდარი დაეცა. ოიდიპოსი მხლებლებს დაერია და ყველანი გაჟლიტა, მხოლოდ ერთმა მსახურმა მოახერხა თავის დაღწევა და მიმალვა. ასე აღსრულდა ბედისწერის ბრძანება: ოიდიპოსმა თავისდა უნებურად მოკლა საკუთარი მამა – მეფე ლაიოსი. ეს მოხუცი სწორედ დელფოში მიმავალი ლაიოსი იყო, ლაიოსს აპოლონისათვის უნდა ეკითხა, როგორ დაეღწია თავი სფინქსისათვის.

ოიდიპოსმა დამშვიდებით განაგრძო გზა. მკვლელობაში თავს დამნაშავედ არ გრძნობდა: პირველი ხომ არ დაესხა თავს, მხოლოდ თავს იცავდა. შეუჩერებლივ მიჰყვებოდა ალალბედზე არჩეულ გზას და ბოლოს თებეში ჩავიდა.

დიდი ვაება სუფევდა თებეში. კადმოსის ქალაქს ორი უბეუდრება დაატყდა. ტითონისა და ექიდნას ნაშიერი საშინელი სფინქსი თებეს მახლობლად სფინგიონეს მთაზე დასახლებულიყო და სულ ახალ-ახალ მსხვერპლს ითხოვდა, და კიდეც მონამ ცნობა მოიტანა, რომ ვილაც უცნობმა მოკლა მეფე ლაიოსი. მოქალაქეთა მწუხარება რომ ნახა, ოიდიპოსმა განიზრახა უბედურებისაგან მათი დახსნა. გადანყვიტა პირადად ენახა სფინქსი.

საშინელი სანახავი იყო ქალისთავიანი, უშველებელი ლომის ტანისა, ლომისავე ბასრი კლანჭებით აღჭურვილ თათებიანი და უზარმაზარი არწივის ფრთებიანი სფინქსი. ღმერთების გადანყვეტილებით სფინქსი მანამდე უნდა დარჩენილიყო თებეში, ვიდრე ვინმე არ ამოხსნიდა მის გამოცანას. ეს გამოცანა სფინქსს მუზებმა გაანდეს. ყველა მგზავრს, ვინც კი ახლოს ჩაუვლიდა, სფინქსი ამ გამოცანას აძლევდა, მაგრამ არავის შეეძლო მისი ახსნა, და ყველა ილუპებოდა სფინქსის რკინისბრჭყალებიან თათებში. ბევრი სახელოვანი თებელი ცდილობდა თავისი ქალაქის დახსნას სფინქსისაგან, მაგრამ ყველა დაიღუპა.

ოიდიპოსიც მივიდა. სფინქსმა თავისი თავსატეხი უთხრა:

– მითხარი, ვინ დადის დილით ოთხ ფეხზე, შუადღისას ორზე და

სალამოს სამზე? არც ერთი მიწიერი არსება არ იცვლის სახეს მასა-
ვით. როცა ოთხ ფეხზე დადის, მაშინ ნაკლები ძალა აქვს და უფრო
ნელა ც მოძრაობს, ვიდრე სხვა დროს.

ნამითაც არ დაფიქრებულა ოიდიპოსი, ისე უპასუხა:

– ეს ადამიანია! როცა პატარაა, მხოლოდ დილაა მისი სიცოცხ-
ლისა, მაშინ სუსტია და ოთხ ფეხზე დახობავს. დღისით, ესე იგი, სიმ-
წიფის ასაკში, ორ ფეხზე დადის, ხოლო სალამოს, ესე იგი, სიბერის
დროს, სუსტდება, დასაყრდენი სჭირდება და ჯოხს იყენებს, მაშინ
სამ ფეხზე დადის.

ასე გამოიცნო ოიდიპოსმა სფინქსის გამოცანა. ხოლო სფინქსმა
ფრთები აიქნია და კლდიდან ზღვაში გადაეშვა. ღმერთების მიერ
გადანყვეტილი იყო, რომ სფინქსი უნდა დალუპულიყო, თუ ვინმე
მის გამოცანას გამოიცნობდა. ასე გაათავისუფლა ოიდიპოსმა თებე
უბედურებისაგან.

როცა ოიდიპოსი თებეში დაბრუნდა, თებელენმა მეფედ გა-
მოაცხადეს, რადგან ადრევე დადგენილი იყო განსვენებული ლაიოსის
მაგიერ დროებით ტახტზე მყოფი კრეონტის მიერ: ის უნდა გახდეს
თებეს მეფე, ვინც სფინქსისაგან გვიხსნისო. თებეში რომ გამეფდა,
ოიდიპოსმა ცოლად შეირთო ქვრივი დედოფალი იოკასტე. იოკასტეს
ოიდიპოსისაგან შეეძინა ორი ასული – ანტიგონე და ისმინე, და ორი
ვაჟი – ეტეოკლე და პოლინიკე. ასე აღსრულდა ბედისწერა: ოიდიპოსი
გახდა საკუთარი დედის ქმარი, და მისგან ეყოლა ოთხი შვილი.

ოიდიპოსი თეზეუმი

სოფოკლეს ტრაგედიის „ოიდიპოს მეფის“ მიხედვით

ხალხის მიერ მეფედ გამოცხადებული ოიდიპოსი ბრძნულად
განაგებდა თებეს. დიდხანს ბედნიერად ცხოვრობდნენ თებელები,
მეფე-დედოფლის ოჯახურ სიმშვიდეს არაფერი არღვევდა. მაგრამ
ბედისწერა ოიდიპოსს უბედურებას უქადდა და აი, დიდი განსაცდელი
დაატყდა თავს თებეს. ისართმტყორცნელმა ღმერთმა აპოლონმა
თებეს საშინელი სენი მოუვლინა. დიდსა და პატარას, ქალსა და კაცს
ერთნაირად ხოცავდა შავი ჭირი. თებე თითქოს ერთიან სასაფლაოდ
იქცა. ქუჩებსა და მოედნებზე დაუსაფლაველთა გვამები ეყარა.
კვნესა და გოდება გაისმოდა ყველგან. ყოველ ნაბიჯზე გაიგონებ-

დით დედების და ცოლების ტირილს. მარტო საშინელი სნება კი არ მძვინვარებდა თებეში, – შიმშილიც მეფობდა, რადგან მიწა მოსავალს აღარ იძლეოდა, და ჯოგებიც ზედიზედ იხოცებოდა. თითქოს დიდი კადმოსის ქალაქის აღსასრული დადგა. ამოდ სწირავდნენ მოქალაქეები ღმერთებს მსხვერპლსა და ამოდ ევედრებოდნენ, დაგვიხსენითო. არ ესმოდათ ღმერთებს ლოცვა-ვედრება. სულ უფრო ძლიერდებოდა უბედურება.

ხალხი მოზღვავდა ოიდიპოს მეფესთან და შველა შესთხოვა. ევედრებოდნენ, გვასწავლე უბედურებისაგან თავის დაღწევის რაიმე ღონე. ხომ დაეხმარა ოიდიპოსი მოქალაქეებს და ქალაქი სფინქსისაგან იხსნა! მაშ ახლაც დაეხმაროს. ოიდიპოსს თვითონაც ტანჯავდა თავისი ქალაქისა და მოდგმის ბედი, და დელფოში უკვე გაგზავნა თავისი მეუღლის იოკასტეს ძმა, კრეონტი, რომ აპოლონისათვის ეკითხა, როგორ დაეღწიათ თავი უბედურებისათვის. კრეონტი მალე უნდა დაბრუნებულიყო და ოიდიპოსი მოუთმენლად ელოდა მას.

აი, მოვიდა კრეონტი და მოიტანა ორაკულის პასუხი. აპოლონმა ბრძანა იმის განდევნა ქალაქიდან, ვინც თავისი დანაშაულით ასეთი უბედურება დაატეხა თებეს. მოქალაქეებმა უნდა განდევნონ ან სიკვდილით დასაჯონ მეფე ლაიოსის სისხლის დამღვრელი. მაგრამ რანაირად მონახონ მეფე ლაიოსის მკვლელი? ის ხომ გზაში მოკლა ვილაც უცნობმა, და ყველა მისი თანაგზავრიც დახოცა, ერთი მონის გარდა! ოიდიპოსმა გადანყვიტა, რადაც არ უნდა დაჯდომოდა, ეპოვნა ლაიოსის მკვლელი. ვინც არ უნდა ყოფილიყო, სადაც არ უნდა ყოფილიყო დამალული, თუნდაც მის საკუთარ სასახლეში აფარებდეს თავს და მისი მახლობელი ადამიანი აღმოჩნდეს. ოიდიპოსმა კრებაზე მთელი ხალხი მოიწვია, მოსათათბირებლად, როგორ იპოვნონ მკვლეელი. ხალხმა დაასახელა მისანი ტირესია, მხოლოდ მას შეუძლია ჩვენი შველაო. მოჰყავთ მისანი ტირესია. ოიდიპოსი სთხოვს დაასახელოს ლაიოსის მკვლელი. რა უნდა უპასუხოს ტირესიამ? იცის, ვინც არის მკვლელი, მაგრამ დასახელება არ შეუძლია.

– ო, გამიშვი შინ, ჩვენთვის ორივესთვის უფრო მსუბუქი იქნება ის ტვირთი, რომელიც ბედმა გვარგუნა – ეუბნება ბრმა ტირესია.

მაგრამ ოიდიპოსი პასუხს ითხოვს.

– საძაგელო, – შესძახა ოიდიპოსმა, – შენ არ გსურს პასუხის გაცემა! შენი ჯიუტობით ქვასაც კი განარისხებ.

დიდხანს ჯიუტობს ტირესია, დიდხანს უარობს მკვლელის დასახელებას, მაგრამ ბოლოს მეფის მრისხანე მუქარით გულმოსული მი-

ახლის:

„– ოიდიპოს, თვით შენ შებილწე ეს ქვეყანა, რომელსაც განაგებ! შენვე ხარ ის მკვლელი, რომელსაც ეძებ! შენდა უნებურად ცოლად შეირთე ის, ვისი თაყვანისცემაც გმართებს, ვინც ყოველ ჩვენგანს ყველაზე ძვირფასად მიგვანჩია, შენ შეირთე შენი მშობელი დედა“!

ამ სიტყვების გაგონებაზე ოიდიპოსი საშინლად განრისხდა ტირესიაზე. მისანს მატყუარას ეძახის, სიკვდილით დასჯით ემუქრება, ეუბნება კრეონტმა ჩაგაგონაო ამის თქმა, რათა ჩემი ტახტი ხელთ იგდოსო. მშვიდად ისმენს ტირესია მეფის მრისხანე სიტყვებს, დარწმუნებულია, რომ სიმართლე თქვა. იცის მისანმა, რომ ოიდიპოსი, თუმცა თვალბილულია, სრულიადაც ვერ ხედავს. მთელ იმ ბოროტებას, რასაც თავისდა უნებურად სჩადის. ოიდიპოსი ვერ ხედავს, სად ცხოვრობს, ვერ ხედავს, რომ თვითონვეა თავისი მტერი, თავისი ოჯახის მტერი. ვერავითარი მუქარა ვერ აშინებს ტირესიას. გაბედულად ეუბნება ოიდიპოსს, რომ მკვლელი აქ არის, მის თვალწინ. თუმცა უცხოელივით მოვიდა თებეში, მაგრამ ნამდვილად კი სწორედ თებელია. ბოროტი ბედისწერა მისწვდება მკვლელს. თვალბილული დაბრმავდება, მდიდარი გაღარიბდება, – თებედან განიდევნება, ყველაფერს დაკარგავს.

შეძრწუნებული უსმენდნენ მოქალაქენი ტირესიას. იცოდნენ, არასოდეს ამ მისნის ბაგეს სიცრუე არ დასცდენია.

რისხვით ანთებული ოიდიპოსი კი კრეონტს სდებს ბრალს, შენ ასწავლე ტირესიას ასე ლაპარაკი, იმუქრება. მოდის იოკასტეც. ოიდიპოსი უამბობს ყველაფერს, რაც ტირესიამ უთხრა, და ბოროტმოქმედებაში ბრალს სდებს მის ძმას. ეკითხება იოკასტეს, რანაირად მოკლეს ლაიოსი, და როგორ დააგდეს კითერონის კალთებზე ლაიოსის ერთადერთი შვილი. ყველაფერს უამბობს იოკასტე. ოიდიპოსს პირველი ეჭვი ეწვეთება გულში. რაღაც საზარელი მძიმე წინათგრძნობით ეკუმშება გული.

– ო, ზევსო! – შესძახა ოიდიპოსმა. – რისთვის გამწირე, რას მიმზადებ? ნუთუ თვალბილული მე კი არ ვიყავი, არამედ ბრმა ტირესია?

ოიდიპოსი გადარჩენილი მონის ამბავს კითხულობს, სად არის, ცოცხალია თუ არა და გებულობს, რომ ეს მონა ჯოგშია კითერონის კალთებზე. მაშინვე გზავნის კაცს მის მოსაყვანად. სრული სიმართლის გაგება სურს, რარიც საზარელიც არ უნდა იყოს ეს სიმართლე.

როგორც კი მონის მოსაყვანად კაცი წავიდა, კორინთოდან მოვი-

და შიკრიკი და მოიტანა პოლიბოსის სიკვდილის ამბავი. პოლიბოსი გარდაცვლილიყო სნეულებისაგან, მაშასადამე, შვილის ხელით არ დაცემულა პოლიბოსი. თუ ოიდიპოსი მისი შვილია, მაშასადამე ბედის განაჩენი არ შესრულებულა: ოიდიპოსს ხომ მამის მოკლვა ეწერა ბედის წიგნში. ან იქნება ოიდიპოსი არაა პოლიბოსის შვილი? ოიდიპოსს იმედი აქვს, რომ თავს დააღწევს იმას, რაც ბედმა დაუდგინა. მაგრამ შიკრიკი უქარწყლებს იმედს. ოიდიპოსს ეუბნება, რომ პოლიბოსი არ იყო მისი მამა. მან თვითონ მიუყვანა კორინთოს მეფე პოლიბოსს ბავშვი, რომელიც ლაიოსის მწყემსმა მისცა.

შეძრწუნებული უსმენს ოიდიპოსი შიკრიკს, სულ უფრო და უფრო ნათელი ხდება საშინელი სიმართლე.

მაგრამ აგერ მწყემსიც. ჯერ არაფრის თქმა არ სურს, ყველაფრის დაფარვას ცდილობს. მაგრამ ოიდიპოსი საშინელი სასჯელით ემუქრება მწყემსს, თუ სიმართლეს დაფარავს.

შიში იპყრობს მწყემსს და აღიარებს, რომ ყმანვილი, რომელიც ოდესღაც შიკრიკს მისცა, იყო ლაიოსის შვილი, მამის მიერ სასიკვდილოდ განირული.

ო! როგორ სურდა ოიდიპოსს მაშინ უცოდველ ყმანვილად მომკვდარიყო, როგორ საყვედურობს მწყემსს იმისთვის, რომ არ გასწირა ყმანვილი დასაღუპავად! ახლა ხომ ოიდიპოსისათვის ყველაფერი ნათელია. უკვე იცის იოკასტესგან ლაიოსის სიკვდილის ამბავი. იცის, რომ თვითონ მოკლა მამა, ხოლო მწყემსის ნაამბობიდან ნათელი გახდა, რომ იგი მის მიერ მოკლული ლაიოსისა და იოკასტეს ღვიძლი შვილია. აკი აღსრულებულა ბედის ბრძანება, თუმცა ასე გულმოდგინედ ცდილობდა ოიდიპოსი თავის არიდებას, გაქცევას. სასოწარკვეთილი მეფე სასახლეში შედის. იცის მამის მკვლელობა, საკუთარი დედის ქმარი, შვილები მისი შვილებიც არიან და ძმებიც დედის მხრით.

სასახლეში ოიდიპოსს ახალი უბედურება ელის. იოკასტემ ვერ აიტანა თავს დამტყდარი საშინელება და საწოლ ოთახში თავი ჩმაოიხრჩო. დარდისაგან გაოგნებულმა ოიდიპოსმა იოკასტეს სამოსიდან ბალთები მოგლიჯა და ამ სამკაულებით თვალები დაითხარა. აღარ სურდა ეცქირა მზის სინათლისათვის, აღარ სურდა შვილების ხილვა, მშობლიური თებეს ყურება. ახლა მისთვის ყოველივე დაიღუპა, მეტად აღარ ელის სიხარული ცხოვრებაში. ოიდიპოსი კრეონტს ევედრება განდევნოს თებედა და იზრუნოს მისი შვილებისათვის.

ოიდიპოსის სიკვდილი

სოფოკლეს ტრაგედიის „ოიდიპოსი კოლონოში“ მიხედვით

კრეონტმა არ განდევნა ოიდიპოსი თებედა. ერთხანს ისევ სასახლეში ცხოვრობდა, ყველასაგან ჩამოცილებული, თავისი დარდის პირისპირ დარჩენილი. მაგრამ თებელებს ეშინოდათ, რომ ოიდიპოსის თებეში ყოფნა უბედურებას დაატეხს მთელს ქვეყანას, ღმერთების ახალ რისხვას გამოიწვევს, მათ ბრმა ოიდიპოსის დაუყოვნებლივ განდევნა მოითხოვებს. ამ გადაწყვეტილებისათვის წინააღმდეგობა არ გაუწევიათ ოიდიპოსის შვილებს – ეტეოკლესა და პოლინიკეს, რადგან თვით უნდოდათ თებეს გამგებლობა. თებელებმა ოიდიპოსი განდევნეს, ხოლო ძალაუფლება მისმა შვილებმა და კრეონტმა გაინაწილეს.

ბრმა, მიხრწნილი ოიდიპოსი უცხო ქვეყანაში წავიდა. გარდუვალი დაღუპვა ელოდა მის ასულს, კეთილშობილსა და სულით ძლიერ ანტიგონეს, რომ არ ეკისრა მთელი თავისი სიცოცხლის მამისათვის შეწირვა. ანტიგონე გაჰყვა მამას განდევნილობაში. ქვეყნიდან ქვეყანაში დაჰყავდა უბედური ბერიკაცი, ზრუნვით მიუძღვოდა მთებსა და ტყეებში, ინანილებდა მის ყველა უბედურებასა და გასაჭირს, მძიმე გზის მთელ სიძნელეს.

ხანგრძლივი ხეტიალის შემდეგ ოიდიპოსი ატიკაში ქალაქ ათენში ჩავიდა. ანტიგონემ არ იცოდა სად მოიყვანა მამა. შორიახლო გამოჩნდა ამომავალი მზით გასხივოსნებული ქალაქის კედლები და კოშკები. იქვე დაფნის ჭალა იყო სულ ერთიანად ყურძნითა და უსურვაზით დახუნძლული. ჭალაში აქა-იქ ვერცხლიფრად ციმციმებდნენ მწვანე ზეთისხილები. ჭალიდან ბუღბუღების ტკბილი გალობა ისმოდა. მწვანე ველზე მოჩუხჩუხებდნენ ნაკადულები. ყველგან მოჩანდა თეთრად მოციმციმე ნარგიზის ვარსკვლავები და ყვითელი სურნელოვანი ზაფრანები. მწვანე ჭალაში დაფნის ჩრდილში ქვაზე ჩამოჯდა მრავალტანჯული ოიდიპოსი, ანტიგონემ კი დააპირა ნასვლა იმის გასაგებად, თუ სად მოვიდნენ, ან რა ადგილია ეს. გამვლელმა სოფელელმა ოიდიპოსს უთხრა, რომ ესაა ათენის მახლობლად მდებარე დაბა კოლონო, რომ ჭალა, რომელშიაც ოიდიპოსი ზის, ეკუთვნის ევმენიდებს, ხოლო მთელი მიდამო მიძღვნილია პოსეიდონისა და ტიტან პრომეთესადმი, ჭალიდან კი მოჩანს ქალაქი ათენი, სადაც ხელმწიფედ ზის ეგეოსის შვილი, დიდი გმირი თეზევსი. ეს

რომ გაიგო, ოიდიპოსმა სოფლელს ხვეწნა დაუწყო, ვინმე გაგზავნოს მეფე თეზევსთან, რადგან სურს დიდი დახმარება გაუწიოს მეფეს, თუ დროებით თავშესაფარს მისცემს. ძნელი დასაჯერებელი იყო გლეხკაცისათვის, რომ ბრმა და დავრდომილ ბერიკაცს შეეძლებოდა დახმარება გაენია ძლევაშოსილ მეფე თეზევსისათვის. ეჭვით აღსავსე სოფლელი მაინც წავიდა კოლონოში, რათა იქ მოეთხრო ევმენიდების ჭალაში მჯდომი ბრმა მოხუცის ამბავი, თვითონ თეზევსს რომ ჰპირდებოდა დიდი დახმარების განევას.

ოიდიპოსი კი, რაწამს გაიგო, ევმენიდების წმინდა ჭალაში ვარო, მაშინვე მიხვდა, დასრულდა ჩემი მინიერი ტანჯვა, უკანასკნელმა საათმა დაჰკრაო. დიდი ხანია უწინასწარმეტყველა აპოლონმა, მრავალი ძნელბედობისა და ხეტიალის შემდეგ დიდი ქალღმერთების წმინდა ჭალაში მოკვდებო; ვინც თავშესაფარს მოგცემს, დიდ საჩუქარს მიიღებს, ხოლო ვინც გაგაგდებს, ღმერთების მიერ სასიტიკად დაისჯება. მიხვდა ახლა ოიდიპოსი, რომ დიდი ქალღმერთები – ევმენიდები არიან, რომლებიც ასე შეუბრალებლად სდევნიდნენ მთელ სიცოცხლეში. ოიდიპოსს ჯერა, რომ დაბოლოს დაუდგა სიმშვიდის ჟამიც.

ამასობაში კოლონოს მცხოვრებლები ევმენიდების ჭალისაკენ გამოეშურნენ, რათა გაეგოთ, ვინ გაბედა იქ შესვლა, როდესაც თვით ამ კუთხის მოქალაქენი მრისხანე ქალღმერთების სახელის წარმოთქმასაც კი ერიდებიან, გახედვასაც კი ვერ ბედავენ მათი საკურთხევისაკენ. ოიდიპოსმა კოლონოელების ხმა რომ გაიგონა, ანტიგონეს სთხოვა, ჭალის სიღრმეში წამიყვანეო, მაგრამ როდესაც კოლონოელებმა ჭალის შემბილწველი უწოდეს, გამოვიდა და კოლონოელთა კითხვაზე, ვინა ხარო, უპასუხა ვინც იყო. თავზარი დაეცათ კოლონოს მცხოვრებთ. ხედავენ ოიდიპოსს! ვინ არ იცოდა საბერძენთში მისი საშინელი ბედი, ვინ არ იცოდა ის საშინელი დანაშაულობანი, რომელნიც ჩაიდინა ოიდიპოს მეფემ, ლაიოსის უბედურმა შვილმა, თავისდა უნებურად! ვერა, ვერ მისცემენ თავშესაფარს ოიდიპოსს, ღმერთების რისხვის ეშინიათ, არ უსმენენ არც ოიდიპოსის თხოვნას, არც ანტიგონეს მუდარას, და მოითხოვენ ბრმა ბერიკაცმა დაუყოვნებლივ დატოვოს კოლონოს მიდამოები. ნუთუ ვერც ათენში იპოვნის თავშესაფარს ოიდიპოსი, იმ ათენში, მთელ საბერძენთში რომაა განთქმული, როგორც წმინდა ქალაქი, ბინას რომ უჩენს ყველას, ვინც დახმარებას ითხოვს? ოიდიპოსი ხომ თავისი ნებით არ მოსულა აქ, მის მოსვლას ხომ მოქალაქეთა კეთილდღეობა უნდა მოჰყვეს! ბოლოს, ოიდიპოსი მოქალაქეებსა სთხოვს, თეზევსის მოსვლამდე მაინც

დამაყენეთო. დაე, ათენის მეფემ გადაწყვიტოს დარჩეს ოიდიპოსი ატიკაში თუ განიდევნოს.

მოქალაქეები დათანხმდნენ, თეზევსისათვის დაეცადათ. ამ დროს შორს გამოჩნდა ეტლი, ეტლში ზის მანდილოსანი, რომელსაც სახეს უფარავს ფართოკიდებიანი თესალიური ქუდი. ანტიგონე უყურებს და ეჩვენება, რომ ეს – მისი და ისმენია. სულ უფრო ახლოვდება ეტლი, კიდევ უფრო დაჟინებით აკვირდება ანტიგონე და ცნობს ისმენეს.

– მამა! – ამბობს ანტიგონე. – ვხედავ, აქეთ მოდის შენი ასული ისმენე, ახლავე გაიგონებ მის ხმას.

ოიდიპოსთან რომ მივიდა, ისმენე ეტლიდან გადმოვიდა და მამას გადაეხვია.

– მამა, ჩემო უბედურო მამა! – შესძახა ისმენემ. – როგორც იქნა, ისევ გეხვევი შენ და ანტიგონეს.

უხარია ოიდიპოსის ისმენეს მოსვლა. ახლა ორივე ასული მასთანაა: ერთგული თანამგზავრი და შემწე ანტიგონე და ისმენე, რომელიც არასოდეს არ ივინყებდა და მუდამ უგზავნიდა ცნობებს თებედან.

ისმენე ოიდიპოსს ეძებდა იმისათვის, რომ ყოვლად გულსაკლავი ახალი ამბები ემცნო. ოიდიპოსის შვილები პირველად ერთად განაგებდნენ თებეს, მაგრამ მერე უმცროსმა ძმამ ეტეოკლემ, ხელთ იგდო ძალაუფლება და პოლინიკე თებედან განდევნა. მაშინ პოლინიკე არგოსში წავიდა და იქ იპოვნა მოკავშირე. ახლა ჯარით მიდის თებეს წინააღმდეგ, რომ ან ხელთ იგდოს ძალაუფლება ან ბრძოლაში დაეცეს. ისმენემ უამბო მამას, აგრეთვე, რომ დელფოს ორაკულმა იწინასწარმეტყველა, გაიმარჯვებს ის, ვის მხარეზეც იქნება ოიდიპოსი. ისმენე დარწმუნებულია, მალე აქ გამოჩნდება კრეონტი, რომელიც ეტეოკლესთან ერთად განაგებს თებეს, ძალით უნდა ხელთ იგდოს ოიდიპოსი. ოიდიპოსს არ სურს არც ერთი შვილის მხარეზე ყოფნა. განრისხებულია, რომ ძალაუფლებისათვის ბრძოლა მამისადმი შვილების ზრუნვაზე მალლა დააყენეს. არ სურს დაეხმაროს შვილებს, რომელთაც ერთი სიტყვაც კი არ დაძრეს, როდესაც მათ მამას თებედან აგდებდნენ. ვერა, ვერ მიიღებენ მამის დახმარებას თებეს ტახტისათვის ბრძოლაში. ოიდიპოსი აქ დარჩება, ათენის მცველად.

კოლონოს მოქალაქენი ოიდიპოსს ურჩევენ, თუ სამუდამოდ ათენს დარჩენა განუზრახავს, ევმენიდებს გულის მოსალობად მსხვერპლი შესწიროს. ოიდიპოსი მოქალაქეებსა სთხოვს, რომელიმე მათგანმა იკისროს მსხვერპლის შეწირვა, რადგან მას ბრმასა და მოხუცებულს,

ამდენი ღონე არ შესწევს. მსხვერპლის შეწირვას ისმენე კისრულობს და ჭალის სიღრმეში შედის.

როგორც კი ისმენე წავიდა, ჭალაში თავისი ამაღლის თანხლებით თეზევსი მოვიდა. გულლიად ესალმება ოიდიპოსს და თავშესაფარს ჰპირდება. თეზევსმა იცის, რარიგ მძიმეა უცხოელის ზვედრი, იცის რამდენი ძნელბედობა ზვდება ხოლმე წილად ყარიბ ადამიანს. თვითონვე გამოსცადა ცხოვრების მთელი სიმძიმე უცხო მხარეში და ამიტომ არ შეუძლია უარი უთხრას უბედურ მოხეტიალე ოიდიპოსს.

ოიდიპოსი მადლობას სწირავს თეზევსს, თავის მხრივ დაცვას ჰპირდება და აუწყებს, რომ მისი სამარე მუდამ საიმედო ბურჯი იქნებაო ათენელებისათვის.

მაგრამ ოიდიპოსს ასე იოლად არ უწერია სიმშვიდის პოვნა. თეზევსის წასვლის შემდეგ თებედან მცირე რაზმის თანხლებით კრეონტი ჩამოდის. მისი მიზანია ოიდიპოსის ხელში ჩაგდება, რათა უზრუნველჰყოს თავისი და ეტეოკლეს გამარჯვება პოლინიკესა და მის მოკავშირეებთან ბრძოლაში. კრეონტი ცდილობს დაიყოლიოს ოიდიპოსი თებეში გაყოლაზე და ჰპირდება, სრულ სიმშვიდეში ცხოვრებას, ნათესავეებსა და მახლობელთა შორის. მაგრამ ოიდიპოსის გადანწყვეტილება ურყევია. არცა აქვს კრეონტის იმედი. იცის, რაც აიძულებს სთხოვოს მას თებეში დაბრუნება. არა, არ წავა, არ მიანიჭებს გამარჯვებას მათ, რომელთაც ამდენი უბედურებისათვის გასწირეს.

ოიდიპოსის შეუპოვრობა რომ ნახა, კრეონტი დაემუქრა ძალით წაყვანას თებეში. ოიდიპოსს არ ეშინია ძალადობის – ახლა ხომ თეზევსისა და ყველა ათენელის მფარველობის ქვეშაა! მაგრამ კრეონტი ნიშნისმოგებით ეუბნება, შენი ასული ისმენე უკვე შეპყრობილია. კრეონტი ემუქრება, შენს ერთადერთ იმედსა და ნუგეშს, თავდადებულ ანტიგონესაც შევიპყრობთო. კრეონტს მაშინვე მოჰყავს სისრულეში თავისი გადანწყვეტილება, ანტიგონეს შეპყრობას ბრძანებს. ქალი ამაოდ უხმობს საშველად ათენელებს, ამაოდ იშვერს ხელებს მამისკენ. ანტიგონე მიჰყავთ. ახლა ოიდიპოსი უმწეოა, ჩამოაშორეს ის თვალები, რომლებიც მის მაგიერ იხედებოდნენ. მოწმედ უხმობს ევმენიდებს, წყევლის კრეონტს და უსურვებს გამოსცადოს ისეთივე ზვედრი, როგორიც თვითონ გამოსცადა, – დაკარგოს შვილები. კრეონტი, რაკი ერთხელ ძალადობას მიმართა, შემდეგაც ძალადობით ცდილობს ფონს გასვლას. ხელს ჰკიდებს ოიდიპოსს და ძალით წაყვანას უპირებს. ოიდიპოსის ქომაგად გამოდიან კოლონოს მცხოვრებნი, მაგრამ ცოტანი არიან და არ შეუძლიათ კრეონტის რაზმთან

შებრძოლება. ხმამაღლა უხმობენ მშველელს. მათ ძახილზე რაზმით მოდის თეზეუსი.

თეზეუსი აღშფოთებულია კრეონტის ძალადობით. როგორ გაბედა ოიდიპოსისა და მისი ასულების შეპყრობა აქ, ეგმენიდების ქალაში? ნუთუ ფიქრობს, რომ ათენში ხალხი განყდა, ნუთუ არაფრად აგდებს თეზეუსს, რაკი აპირებს ათენელთა მფარველობაში მყოფი ადამაინების წაყვანას? ნუთუ თებეში ასწავლეს ასე კანონის სანინაღმდეგოდ მოქმედება? არა! თეზეუსმა იცის, რომ თებეში უკანონობას ვერ მოითმენენ. კრეონტი თვითონ არცხვენს თავის ქალაქს და თავის ხალხს. თუმცა ასაკით უკვე მოხუცია, მაგრამ უჭკუო ყმანვილივით იქცევა. თეზეუსი ითხოვს, დაუყოვნებლივ დააბრუნონ ოიდიპოსის ქალიშვილები. კრეონტი ცდილობს თეზეუსის წინაშე თავისი საქციელის გამართლებას იმით, რომ არ ეგონა, თუ ათენელები თავშესაფარს მისცემდნენ მამის მკვლელს, რომელმაც საკუთარი დედა შეირთო. მაგრამ თეზეუსი მტკიცედ დგას თავის გადანყვეტილებაზე. მოითხოვს ოიდიპოსის ქალიშვილების დაბრუნებას და უცხადებს, რომ არ წავა მანამ, ვიდრე აქ არ იხილავს ოიდიპოსის ასულებს. კრეონტი თეზეუსის მოთხოვნას დაემორჩილა, და მალე ოიდიპოსი ხელახლა ეხვევა თავის ასულებს, მადლობას უძღვნის ათენის დიდსულოვან მეფეს და ღმერთებს მის კეთილდღეობას სთხოვს.

თეზეუსი ოიდიპოსს მიმართავს:

– მომისმინე, ოიდიპოს: აქ, პოსვიდონის საკურთხეველთან, სადაც კრეონტის მოსვლამდე ღმერთებს მსხვერპლს ვწირავდი, ერთი ყმანვილი კაცი ზის, შენთან საუბარი სურს.

– ვინ არის ეს ყმანვილი კაცი? – ჰკითხა ოიდიპოსმა.

– არ ვიცი. ყმანვილი არგოსიდან მოვიდა. დაფიქრდი, ხომ არავინ გყავს არგოსში მახლობელი, – მიუგო თეზეუსმა.

ეს რომ გაიგონა, ოიდიპოსმა შეჰყვირა:

– ო! ნუ მთხოვ, თეზეუს, რომ ამ ყმანვილს დაველაპარაკო! შენი სიტყვებიდან დავრწმუნდი, რომ ესაა ჩემი საძულველი შვილი პოლინიკე. მისი სიტყვა მხოლოდ ტანჯვას მომაცენებს.

– მაგრამ ის ხომ მოვიდა, როგორც მავედრებელი, – ამბობს თეზეუსი, – უარს ვერ ეტყვი, ღმერთები გაგირისხდებიან.

პოლინიკეს აქ ყოფნა რომ გაიგო, ანტიგონემაც სთხოვა მამას, მოუსმინე, თუმცა მძიმე დანაშაული აქვს შენს წინაშე ჩადენილიო. ოიდიპოსი დათანხმდა, მოუსმინოს შვილს, თეზეუსი მის მოსაყვანად წავიდა.

შემოდის პოლინიკე. თვალეში ცრემლი უციმციმებს. გულამოსკვნით ტირის, ბრმა მამის დანახვაზე, ლატაკის სამოსელში გამოწყობილ მოხუცს ქალი ჭაღარა თმას უფრიალებს, სახეზე შიმშილისა და გაჭირვების დალი აქვს დასმული. მხოლოდ ახლა მიხვდა პოლინიკე, რა სასტიკად მოექცა მშობელ მამას, ხელებს უწვდის და ევედრება:

– მამა, მხოლოდ ერთი სიტყვა მითხარი, ნუ მიიბრუნებ სახეს! მიპასუხე, ნუ დამტოვებ უპასუხოდ! დებო, თქვენ მაინც დაარწმუნეთ, ნუ გამიშვებ მამა ისე, რომ ერთი სიტყვაც არ მაღიროსო.

ანტიგონე ძმას სთხოვს, უთხარი მამას, რისთვის მოხვედით. დარწმუნებულია, მამა უპასუხოდ არ დატოვებს.

პოლინიკე მოუთხრობს, როგორ განდევნა უმცროსმა ძმამ თებედან, როგორ გაემგზავრა არგოსში, ითხოვა იქ მეფე ადრასტეს ასული და იპოვნა მოკავშირე, რათა დაიბრუნოს ტახტი, რომელიც კანონით მას ეკუთვნის, როგორც უფროსს.

– ო, მამაჩემო! – განაგრძობდა პოლინიკე. – ჩვენ ყველანი, ვინც თებეში მივდივართ, გაფიცვით შენი სიცოცხლისა და შენი შვილების სახელით, წამოდი ჩვენთან. გვედრებით, დაივწყე შენი რისხვა და დაგვეხმარე, რომ სამაგიერო გადაუხადოთ ეტეოკლეს, რომელმაც განმდევნა და წამართვა სამშობლო. აკი, თუ ორაკულები სიმართლეს ამბობენ, გამარჯვება მას დარჩება, ვისი თანამგზავრიც შენ იქნები. ო, მოილე მოწყალება, მომისმინე! ღმერთებს გაფიცებ, წამოდი ჩემთან. შენს მშობლიურ სახლში დაგაბრუნებ, ხოლო აქ, ამ უცხო მხარეში შენ გლახაკი ხარ, ისეთივე გლახაკი, როგორიც მე.

ოიდიპოსი შვილს არ უსმენს. თხოვნა-ვედრება არ ჭრის. ახლა შვილს, პოლინიკეს, იმისათვის ესაჭიროება, რომ თებეს დაეუფლოს. ხოლო ადრე განა მანვე არ განდევნა თებედან? განა მან არ აქცია მოხეტიალე გლახაკად? განა მისი წყალობით არ არის ახლა ამ ძონძეში? ორივე შვილმა დაივიწყა ვალი საკუთარი მამის წინაშე, მხოლოდ ასულები დარჩნენ მისი ერთგულნი, მუდამ ზრუნავდნენ და პატივსაც სცემდნენ.

– არა, არ დაგეხმარები თებეს ფერფლად ქცევაში. ვიდრე თებეს აიღებ, თვითონ დაეცემი მტვერში, შენთან დაეცემა შენი ძმა ეტეოკლეც! – შესძახა ოიდიპოსმა. – ამიტომ ვთხოვ ღმერთებს რისხვა დაგატეხონ თავზე, რომ გახსოვდეთ, როგორ უნდა მშობელი მამის პატივისცემა. წადი უკუგდებული, აღარა გყავს მამა! თან წაილე ჩემი წყევლა! მოკვდი ძმასთან ორთაბრძოლაში. მოკალი ის, ვინც შეგავი-

წროვა! ევმენიდებსა და არესს ვუხმობ, ძმათა შორის სისხლისმღვრელი ომის გამჩალებელთ, სასტიკად დაგსაჯონ! მაშ წადი და აუწყე შენს თანამგზავრებს, რა საჩუქრები უძღვნა და დაუნაწილა ოიდიპოსმა თავის შვილებს.

– ო, ვაიმე! ო, მე უბედური! – იძახის გოდებით პოლინიკე. – განა შემიძლია მამაჩემის პასუხი ჩემს თანამებრძოლთ გადაცე? არა, უსიტყვოდ უნდა შევეგებო ჩემს ბედისწერას!

წავიდა პოლინიკე, ისე რომ პატიება და დაცვაც აღარ უთხოვია მამისათვის; წავიდა ისე, რომ არ უსმენია ანტიგონესათვის, რომელიც ევედრებოდა დაბრუნდი არგოსში და ხელი აილე ომზე, რაც დალუპვას გიქადით შენც, შენს ძმასაც და თებესაცო.

ახლო იყო ოიდიპოსის აღსასრულიც. მოწმენდილ ცაზე გაიელვა და გავარდა მეხი. ევმენიდების ქალაში მყოფნი ერთიანად შეაძრწუნა ზევსის მრისხანე ნიშანმა. აი, კიდეც იჭექა მეხმა. ისევ გაიელვა დამაბრმავებელმა შუქმა. ყოველი სულიერი შიშით შეირყა.

ოიდიპოსმა კი მოიხმო ასულები და უთხრა:

– ო, შვილებო! ჩქარა უხმეთ თეზევსს! ამ მეხით ზევსი მაუწყებს, რომ მალე ჩავალ პირქუშ ჰადესის სამეფოში. ნუ აყოვნებთ! კაცი გაგზავნეთ თეზევსთან. ჩემი აღსასრულის წამმა დაჰკრა!

თქვა ეს ოიდიპოსმა თუ არა, თითქოს მისი სიტყვის დასტურად ისევ იქუხა მეხმა, ისევ მოვიდა ევმენიდების ქალაში თეზევსი. მისი ხმა რომ გაიგონა, ოიდიპოსმა უთხრა:

– ათენის მბრძანებლო! ჩემი აღსასრული დადგა. ზევსის ელვა და მეხი მაუწყებენ ჩემს ბოლოს, და მინდა ისე მოვკვდე, რომ დაპირება შეგისრულო. თვითონვე წავიყვან იმ ადგილზე, სადაც მოვკვდები, მაგრამ ნურავის ნუ გაუმხელ, სად არის ჩემი სამარე, შენს ქალაქს ის დაიცავს უკეთ, ვიდრე მრავალი ფარი და შუბი. თვით გაიგონებ იმას, რისი თქმაც აქ არ შემიძლია. დაიცავი ეს საიდუმლო, მხოლოდ სიკვდილის წინ გაანდე შენს უფროს შვილს. მან კი თავის მემკვიდრეს უთხრას. წავიდეთ, თეზევს, წავიდეთ, შვილებო. ახლა მე ბრმა თქვენი წინამძღოლი ვიქნები, თვით მე კი ჰერმესი და პერსეფონე გამიძღვებიან.

თეზევსი, ისმენე და ანტიგონე ოიდიპოსს მიჰყვნენ. ოიდიპოსი თვალხილულივით გაუძღვა მათ. იმ ადგილას მივიდა, საიდანაც აჩრდილთა სამეფოში სულების ჩასასვლელი ხვრელი იყო, და იქ, ქვაზე ჩამოჯდა. სასიკვდილოდ გამზადებულმა ოიდიპოსმა ხელები მოჰხვია თავის ასულებს და უთხრა:

– შვილებო, დღეიდან მამა აღარ გეყოლებათ. უკვე სიკვდილის ღმერთი თანატოსი დამეპატრონა. აღარ განევთ მძიმე მოვალეობა ჩემზე ზრუნვისა.

ხმამალალი ტირილით ეხვევიან ანტიგონე და ისმენე მამას. უეცრად მინის სიღრმიდან მოისმა იდუმალი ხმა: „ჩქარა, ჩქარა, ოიდიპოს! რაღას აყოვნებ? ძალიან აგვიანებ!“ იდუმალი ხმის გაგონებაზე ოიდიპოსმა თეზევსი მოიხბო, ხელში თავისი ქალიშვილების ხელები ჩაუდო და შეევედრა, მფარველობა გაუწიო. თეზევსმა დაიფიცა, თხოვნას შეგისრულებო. ოიდიპოსმა ასულებს გაცლა უბრძანა, არ უნდა ენახათ ის, რაც მოხდებოდა, და არც უნდა მოესმინათ ის საიდუმლო, რაც თეზევსისათვის უნდა გაენდო. გაეცალა ორივე და ცოტა რომ გაიარეს, უკან მოიხედეს, რომ უკანასკნელად შეეხედათ მამისათვის, მაგრამ ოიდიპოსი აღარ იყო, მხოლოდ თეზევსი იდგა, თვალები ხელებით დაეფარა, თითქოს საშინელი მოჩვენება ენახოს. მერე ანტიგონემ და ისმენემ დაინახეს, როგორ მოიყარა მუხლები თეზევსმა და დაიწყო ლოცვა.

ასე დაარულა თავისი მრავალტანჯული ცხოვრება ოიდიპოსმა, და არც ერთმა მოკვდავმა არ იცოდა, სად ჰპოვა აღსასრული, სად არის მისი სამარე. უმტკივნეულოდ, დაუკვნესებლად წავიდა ჰადესის სამეფოში, წავიდა ისე, როგორც არ მიდის არც ერთი ადამიანი.

შვიდნი თებეს წინააღმდეგ

ესქილეს ტრაგედიის „შვიდნი თებეს წინააღმდეგ“ და ევრიპიდეს ტრაგედიის „ფინიკიელი ქალის“ მიხედვით

ბრმა ოიდიპოსის თებედან განდევნის შემდეგ, ძალაუფლება მისმა შვილებმა და კრეონტმა გაინაწილეს. ყოველ მათგანს ქვეყანა უნდა განეგო მორიგეობით, თითო წლით. ეტეოკლემ არ ისურვა ძალაუფლების გაზიარება უფროს ძმა პოლინიკესთან, განდევნა შვიდ-ჭიშკრიან თებედან და მარტო დაეუფლა თებეს ტახტს. პოლინიკე კი გაერიდა არგოსში, სადაც სამეფო ტახტზე ადრასტე იჯდა.

მეფე ადრასტე ჩამომავლობით ამითაონიდების გვარიდან იყო. ოდესღაც ორი გმირი, დიდი მისანი მელამპოსი და ბიანტი, გმირ ამითაონის შვილები, მეფე პროიტეს ასულებზე დაქორწილდნენ. ეს ასე მოხდა: მეფე პროიტეს ასულებმა ღმერთები განარისხეს და დაისაჯნენ

იმით, რომ გონება დაკარგეს. გონებადაკარგული პროიტეს ასულები წარმოიდგენდნენ, რომ ძროხები არიან და ბლავილით დაჰქროდნენ ტყეებსა და ველებში. მელამპოსმა იცოდა საიდუმლო, თუ როგორ შეიძლებოდა მეფის ასულთა განკურნება, მაგრამ მისი გამხელისათვის პროიტეს სამფლობელოების მესამედი მოსთხოვა. პროიტე არ დათანხმდა. უბედურება კიდევ უფრო გაძლიერდა, ავადმყოფობა სხვა ქალებსაც გადაეცათ. პროიტემ ისევ მელამპოსს მიმართა. მელამპოსმა უკვე ერთი მესამედი კი არა, ორი მესამედი მოსთხოვა: ერთი თავისთვის, მეორე კი თავისი ძმის ბიანტისათვის. სხვა გზა არა ჰქონდა პროიტეს, უნდა დათანხმებოდა. მელამპოსი ჭაბუკთა თანხლებით მთაში წავიდა, დიდი ხნის დევნის შემდეგ შეიპყრო ყველა შეშლილი ქალი, მათ შორის პროიტეს ქალიშვილებიც და განკურნა. პროიტემ თავისი ასულები მელამპოსსა და ბიანტს მიათხოვა.

მელამპოსს ეყოლა შვილი ანტიფატე, ანტიფატეს – ოიკლე, ხოლო ოიკლეს – ამფიარაე. ბიანტის შვილი იყო ტალაე, ხოლო ტალაეს ჰყავდა და-ძმა ადრასტე და ერიფილე. როცა მელამპოსის და ბიანტის მემეკვიდრეები, ადრასტე და ამფიარაე დავაჟკაცდნენ, მათ შორის შუღლი ჩამოვარდა. ადრასტეს მოუხდა სიკიონს გაქცევა, მეფე პოლიბოსთან. იქ მეფის ასული შეირთო და სიკიონის მეფე გახდა. მაგრამ რამდენიმე ხნის შემდეგ ადრასტე მშობლიურ არგოსში დაბრუნდა, შეურიგდა ამფიარაეს და ცოლად მისცა თავისი და ერიფილე. ადრასტემ და ამფიარაემ ერთიმეორეს ფიცი მისცეს, რომ მათს ყოველ დავაში მსაჯულად ერიფილეს აირჩევდნენ და უდრტვინველად შეასრულებდნენ მის გადანყვეტილებას. რა იცოდა ამფიარაემ, რომ ეს გადანყვეტილება გახდებოდა მისი და მთელი მისი გვარის დაღუპვის მიზეზი!

მეფე ადრასტეს სასახლესთან გვიან ღამით პოლინიკე მივიდა, იმედი ჰქონდა, რომ მასთან იპოვნიდა თავშესაფარსა და შემწეობას. სასახლესთან პოლინიკე შეხვდა ოინევის შვილს, გმირ ტიდევსს, რომელსაც თავის სამშობლოში ბიძა და ბიძაშვილები მოეკლა და არგოსში გამოქცეულიყო. ორივე გმირს შორის გაიმართა სასტიკი დავა. შეუპოვარმა ტიდევსმა, ვერავითარ შეპასუხებას რომ ვერ ითმენდა, მყისვე იარაღზე იტაცა ხელი. პოლინიკემაც ფარი იფარა და მახვილი იშიშვლა. გმირები ერთმანეთს ეკვეთნენ. მრისხანედ დაიზრიალეს სპილენძით შემოჭედილ ფარებზე გმირთა მახვილებმა. ორი გაშმაგებული ლომივით იბრძოდა ბნელში ორი უზადო ვაჟკაცი. ადრასტეს ბრძოლის ხმაური ესმა და სასახლიდან გამოვიდა. მის გაოცებას

საზღვარი არა ჰქონდა, როდესაც ერთიმეორესთან გაშმაგებით მე-ბრძოლი ორი ჭაბუკი იხილა. ერთს, პოლინიკეს, საჭურველის ზე-მოდ ლომის ტყავი მოესხა, მეორეს, ტიდევსს – უზარმაზარი ტახის ტყავი. ადრასტეს მოაგონდა ორაკულის წინასწარმეტყველება, შენი ასულები ლომსა და ტახს უნდა მისცე ცოლადო. საჩქაროდ გააზავა გმირები და სასახლეში შეიყვანა, როგორც სტუმრები. მალე ადრას-ტემ თავისი ასულები გაათხოვა. დეიპილე პოლინიკეს მისცა, არგეა – ტიდევსს.

ადრასტეს სიძეები რომ გახდნენ, პოლინიკემ და ტიდევსმა სთხოვეს მას. ჩვენს სამშობლოში მეფობა დაგვიბრუნეო. ადრასტემ დახმარება აღუთქვა მხოლოდ ერთი პირობით: რომ ამ ლაშქრობაში მონაწილეობა მიეღო ამფიარაეს, დიდ მისანს, წინასწარმეტყველსა და მეომარს. გადანყვეტილება მიიღეს. პირველად შვიდჭიშკრიან თებეს წინააღმდეგ უნდა გაელაშქრათ. ამფიარაემ უარი თქვა ლაშქრობა-ში მონაწილეობაზე, რადგან იცოდა, რომ ამ ლაშქრობას გმირები ღმერთების ნების წინააღმდეგ აწყობდნენ. არ უნდოდა ზევსისა და აპოლონის საყვარელ გმირს, მათი ნება-სურვილი დაერღვია. რა ღონისძიებით არ ცდილობდა ტიდევსი ამფიარაეს დაყოლიებას, მა-გრამ გმირი მტკიცედ იდგა თავის ნათქვამზე. დაუოკებელი რისხვით აენტო ტიდევსი, სამუდამო მტრებად იქცეოდნენ გმირები ადრასტეს რომ არ შეერიგებინა. ამფიარაე რომ დაეთანხმებინა ლაშქრობაში მონაწილეობაზე, პოლინიკემ ხერხს მიმართა. გადანყვიტა, თავის მხა-რეზე გადმოებირებინა ერიფილე, რათა ქალს ამფიარაე თებეს წი-ნააღმდეგ სალაშქროდ წასვლაზე დაეთანხმებია. იცოდა ერიფილეს ანგარების ამბავი და საჩუქრად დაჰპირდა, თებეს პიველი მეფის კადმოსის ცოლის ჰარმონიას ძვირფას ყელსაბამს. ერიფილე დახ-არბდა ძვირფას ძღვენს და გადანყვიტა აედულებინა ქმარი ლაშქრო-ბაში მონაწილეობა მიეღო. ამფიარაეს უარის თქმა აღარ შეეძლო. ერთ დროს ხომ თვითონვე დადო ფიცი, ჩემი ცოლის ყველა გადან-ყვეტილებას დავემორჩილებიო. ასე გაგზავნა საკუთარმა მეუღლემ რაღაც ყელსაბამისათვის თავისი ქმარი დასალუჰად. რა იცოდა, რომ ამ ყელსაბამს უდიდესი უბედურებანი მოჰქონდა მისი მფლო-ბელისათვის.

მრავალი გმირი დათანხმდა ამ ლაშქრობაში მონაწილეობაზე. თებეს მიაშურეს პროიტეს ძალუმმა შთამომავლებმა, ღმერთივით ღონიერმა კაპანევსმა და ეტეოკლემ; სახელგანთქმული არკადიელი მონადირე ქალის ატალანტას ვაჟმა, ახალგაზრდა და მშვენიერმა

პართენოპემ, სახელოვანმა ჰიპომედონტმა და მრავალმა სხვა გმირმა. პოლინიკე მიკენშიც წავიდა მოკავშირეთა საძებნელად. მიკენის მმართველი დათანხმდა ლაშქრობაში მონაწილეობაზე, მაგრამ ამ განზრახვაზე ხელი ააღებინა დიდმა მეხთამტყორცნელმა ზევსმა, რომელმაც თავისი მრისხანე ნიშანი მისცა. მაინც დიდძალი ჯარი შეგროვდა. შვიდი ბელადი მიუძღოდა თებეს წინააღმდეგ სალაშქროდ დაძრულ გმირებს, ლაშქრის სათავეში ადრასტე იდგა. დასალუპავად მიდიოდნენ გმირები. არ უსმინეს ბრძენ ამფიარაეს მუდარას, ხელი აეღოთ ამ ლაშქრობაზე. ყველანი მხოლოდ ერთი სურვილით იწვოდნენ: თებეს კედლებთან გამოეცადათ მკლავთა ღონე და ხმალთა კვეთება.

ჯარი სალაშქროდ დაიძრა. ამფიარაეც დაემშვიდობა თავის ოჯახს, გადაჰკოცნა თავისი ასულები, აგრეთვე ჯერ კიდევ სრულიად ნორჩი ალკმეონი და პატარა ამფილოქე, ძიძას რომ ჰყავდა ხელში აყვანილი. ლაშქრად წასვლის წინ ამფიარაემ ალკმეონი დააფიცა, შური ეძია დედაზე, რომელმაც მამა დასალუპავად გაგზავნა. დარდით გატანგული ამფიარაე ეტლში ჩაჯდა. იცოდა, უკანასკნელად ხედავდა თავის შვილებს. ეტლში მდგარ ცოლს მიუბრუნდა, მახვილით დაემუქრა ერიფილეს და დასწყევლა იმისათვის, რომ სასიკვდილოდ გასწირა.

ჯარმა მშვიდობით მიაღწია ნემეის ხეობას. აქ წყურვილით განამებული მეომრები წყლის ძებნას შეუდგნენ. ვერსად ვერ იპოვეს წვეთი წყალი, რადგან ზევსის ბრძანებით ნიმფებს ყველა წყარო მიწით ამოეკოლათ. ზევსი ურისხდებოდა გმირებს, რომლებმაც ლაშქრობა მისი სურვილის წინააღმდეგ მოაწყეს. ბოლოს მეგრძოლებმა ნახეს ლემნოსის ყოფილი დედოფალი ჰიპსიპილე, რომელსაც ხელში ნემეის მეფის ლიკურგეს შვილი ოფელტე ეკავა. ჰიპსიპილე ლემნოსელმა ქალებმა მონად გაყიდეს იმისათვის, რომ თავისი მამა თოანტი გადაარჩინა მაშინ, როდესაც ყველა მამაკაცი გაჟლიტეს. ახლა ლემნოსის დედოფალ ლიკურგეს მხევალი და მისი შვილის ძიძა იყო. ჰიპსიპილემ ყმანვილი ბალახზე დასვა და მეომრებისათვის წყაროს საჩვენებლად წავიდა, ტყეში რომ იყო შეუმჩნეველ ადგილას დაფარული. როგორც კი ჰიპსიპილე და მეომრები წავიდნენ, ბუჩქებიდან უზარმაზარი გველი გამოძვრა და მეფისწულს რამდენიმე რგოლად შემოეგრანა. ბავშვის ყვირილზე მოვარდნენ ჰაპსიპილე და მეომრები, საშველად გამოეშურა მეფე ლიკურგე და დედოფალი ევრიდიკე, მაგრამ გველმა მოასწრო ნორჩი ოფელტეს გაგუდება. ლიკურგემ მახვილი იშიშვლა

და ჰიპსიპილეს მივარდა. სიკვდილი არ ასცდებოდა ლემნოსელთა ყოფილ დედოფალს, ტიდევსი რომ არ მიშველებოდა. გმირი მზად იყო ლიკურგეს შებმოდა, მაგრამ ადრასტემ და ამფიარაემ შეაჩერეს. არ დაანებეს სისხლის დაღვრა. მეომრებმა ოფელტე დაასაფლავეს და სამარესთან მოაწყვეს სამხედრო ასპარეზობა, რითაც საძირკველი ჩაუყარეს ნემის ასპარეზობებს. ამფიარაე მიხვდა, რომ ოფელტეს სიკვდილი – წინასწარი ნიშანი იყო მთელი ლაშქრისათვის, იგი მოასწავებდა პოლინიკეს მომხრე გმირების დაღუპვას. ამფიარაემ ოფელტეს არქემოროსი, ე. ი. სიკვდილის წინამძღოლი უწოდა, და ისევ დაუნყო გმირებს ხვენწა, ხელი აეღოთ თებეს წინააღმდეგ ლაშქრობაზე. მაგრამ მეომრებმა ისევ უარი უთხრეს, შეურყევლად ნავიდნენ საკუთარი თავის დასაღუპავად.

ტყიანი კითერონის ხეობები რომ გაიარეს, გმირები ასოპის ნაპირებზე შვიდჭიშკრიან თებეს კედლებს მიადგნენ. ბელადებს ერთბაშად არ შემოურტყამთ ალყა თებესთვის. გადანყვიტეს ტიდევსის გაგზავნა თებელებთან მოსალაპარაკებლად. თებეში რომ შევიდა, ტიდევსმა ყველა უწარჩინებულესი თებელი ეტეოკლესთან ნადიმზე ნახა თავმოყრილი. თებელებმა არც კი მოუსმინეს ტიდევსს, სიცილით ეპატიუებოდნენ სუფრაზე. განრისხდა ტიდევსი და მიუხედავად იმისა, რომ მარტო იყო მტრებით გარემოცული, მაღალობელნი ორთაბრძოლაში გამოიწვია და ყველა სათითაოდ დაამარცხა, რადგან ათენა-პალადა დაეხმარა თავის საყვარელ გმირს. რისხვით ავესოთ გული თებელებს და დიდი გმირის დაღუპვა განიზრახეს. მეონტისა და ლიკოფონის წინამძღოლობით ორმოცდაათი რჩეული მეომარი გაგზავნეს, რომ ტიდევსს მოულოდნელად დასხმოდნენ თავს იმ დროს, როდესაც მოალყეებთან გაბრუნდებოდა. არც აქ დაღუპულა ტიდევსი, ყველა ჭაბუკი განყვიტა, მხოლოდ ერთი მეონტი გაუშვა ცოცხალი, ისიც ღმერთების ბრძანებით, რათა თებელებისათვის ბრძოლის ბედი შეეტყობინებინა.

ამის შემდეგ კიდევ უფრო გაღვივდა მტრობა არგოსიდან მოსულ გმირებსა და თებელებს შორის. შვიდივე ბელადმა მსხვერპლი შესწირა ღმერთს არესს, ბრძოლის ყველა ღმერთსა და სიკვდილის ღვთაებას თანატოსს. ხელები სამსხვერპლო სისხლში ამოავლეს და ფიცი დასდეს, ან დავანგრევთ თებეს კედლებს ან ბრძოლაში დაცემულნი სისხლით მოვრწყავთ თებეს მიწასო. არგოსელი გმირების ჯარი საიერიშოდ გაემზადა. ადრასტემ ლაშქარი დაანანილა. შვიდსავე გმირს შვიდგან უნდა მიემართა, ყოველს თითო ჭიშკარი ხვდებოდა საიერი-

შოდ.

პროიტეს ჭიშკრის წინააღმდეგ შმაგი დრაკონივით სისხლმონყურებული ძალუმი ტიდევსი დადგა. სამი ფრთა უფრიალებდა მუზარადზე, ფარზე გამოსახული იყო ვარსკვლავიანი ცა, შუაში კი ლამის თვალი – მთვარე ქათქათებდა.

ბუმბერაზივით უზარმაზარმა კაპანევსმა თავისი რაზმი ელექტრას ჭიშკრის პირისპირ დააყენა. თებულებს ემუქრებოდა, თქვენს ქალაქს მაინც ავიღებ, თუმცა ღმერთებს ეს არა სწადიათო, ყოველი დამთრგუნველი მეხთამცყორცნელი ზევისიც კი ვერ შემაჩერებსო, ამბობდა კაპარევსი. მის ფარზე გამოსახული იყო ტიტველი გმირი ჩირაღდნით ხელში.

ეტოკლე, პროიტეს შთამომავალი, ნეის ჭიშკრის პირდაპირ დადგა. მის ფარზეც იყო ემბლემა: ალყაშემორტყმული ქალაქის კოშკზე მეომარი იდგა, ხოლო მის ქვეშ ასეთი წარწერა იყო: „ვერ ჩამომაგდებს თვით ღმერთი არესი“.

ათენას ჭიშკრის პირისპირ იდგა ჰიპომედონტი. მის მზესავით მოელვარე ფარზე გამოსახული იყო ცეცხლისმფრქვეველი ტითონი. მძვინვარედ ქუხდა ჰიპომედონტის საბრძოლო შეძახილი, მის თვალთა მზერა სიკვდილით ემუქრებოდა ყველას, ვინც შებმას გაუბედავდა.

ჯერაც ჭაბუკი და მშვენიერი პართენოპე თავის გმირთა გუნდს ბორეადის ჭიშკრისაკენ გაუძღვა. მის ფარზე გამოსახული იყო სფინქსი, რომელიც კლანჭებით გლეჯდა თებელს.

გრძნეული ამფიარაე ჰომოლოიდის ჭიშკრებს ემუქრებოდა. ბრაზობდა ტიდევსზე – ომის გამჩალებელზე, ლანძღავდა მკვლელს, ქალაქთა ამაოხრებელს, მძვინვარების მაუნყებელს, ყოველნაირი ბოროტების მრჩეველს. სძაგდა ეს ლაშქრობა, საყვედურებით ავსებდა პოლინიკეს იმისათვის, რომ უცხოელები მოიყვანა მშობლიური ქალაქის დასანგრევად. იცოდა ამფიარაემ, რომ შთამომავალნი დასწყევლიან ამ ლაშქრობის მონაწილეებს. იცოდა ამფიარაემ ისიც, რომ თვითონაც მკვდარი დაეცემოდა ბრძოლაში, თებეს მიწა შთანთქავდა მის გვამს. ამფიარაეს ფარზე არ იყო გამოსახული ემბლემა – მისი ერთი გამოხედვა ყოველგვარ ემბლემაზე უფრო შთამაგონებელი იყო.

უკანასკნელ, მეშვიდე ჭიშკარს ალყას არტყამდა პლინიკე. მის ფარზე გამოხატული იყო ქალღმერთი, რომელიც შეიარაღებულ მებრძოლს მიუძღოდა წინ, ფარს კი ეწერა: „მე ეს გმირი გამარჯვებული მიმყავს თავის ქალაქში, თავისი მამების სახლში ვაბრუნებ“.

ყველაფერი მზად იყო თებეს აულებელი კედლების საიერიშოდ.

თებელებიც მზად იყვნენ შესაბამელად: ეტეოკლემ ყოველ ჭიშკარს მცველად სახელგანთქმული გმირი მიუჩინა. თვითონ ის ჭიშკარი აირჩია, რომელსაც მისი ძმა პოლინიკე მოადგა. ტიდევსის წინააღმდეგ გამოდიოდა ასტაქის ძლევამოსილი შვილი მელანიპე, კადმოსის მოკლული დრაკონის კბილებიდან ამოსული ერთ-ერთი მეომრის შთამომავალი. კაპანევსის წინააღმდეგ ეტეოკლემ გაგზავნა პოლიფონტე, რომელსაც თვით არტემიდე იცავდა. კრეონტის შვილი მეგარევსი თავისი რაზმით დადგა იმ ჭიშკართან, რომელსაც პროიტიდი ეტეოკლე უტევდა. ოინორის ძე ჰიპერბიოსი გაიგზავნა ჰიპომედონტის წინააღმდეგ, გმირი აქტორი – პართენოპეს წინააღმდეგ, ამფიარაეს შესახვედრად კი გაგზავნეს ლეისფენი, რომელსაც ჭაბუკის მუხლი და მოხუცის ჭკუა ჰქონდა. თებეს გმირებს შორის იმყოფებოდა აგრეთვე პოსეიდონის უძლეველი შვილი ძალუმი პერიკლიმენე.

ბრძოლის დაწყებამდე ეტეოკლემ მისან ტირესიას ჰკითხა, როგორი იქნებოდა ბრძოლის შედეგი. ტირესია გამარჯვებას დაჰპირდა მხოლოდ იმ პირობით, თუ კრეონტის შვილს მენეკევსს მსხვერპლად შესწირავდნენ არესს, რომელიც ჯერ კიდევ წყრებოდა კადმოსის მიერ მისი სახელობის დრაკონის მოკვლის გამო. როცა ჭაბუკმა მენეკევსმა ასეთი წინასწარმეტყველება გაიგო, თებეს კედელზე ავიდა, იმ გამოქვაბულისაკენ დადგა, სადაც ოდესღაც არესისადმი მიძღვნილი დრაკონი ცხოვრობდა, და საკუთარი ხელით გაიპო მკერდი. ასე მოკვდა კრეონტის შვილი. საკუთარი სურვილით მოიტანა თავი მსხვერპლად, რათა ეხსნა მშობლიური თებე.

თებელებს ყველაფერი გამარჯვებას უქადდა. მრისხანე არესის გულიც მოალბეს, ღმერთებს თებელთა მხარე უჭირავთ, რადგან ისინი ღმერთების ნიშნებს თვალს აპყრობენ და მათ ნებას ემორჩილებიან.

მაგრამ ადვილად როდი ერგოთ გამარჯვება თებელებს. ქალაქის კედლებს რომ გასცდნენ და აპოლონის საკურთხეველთან არგოსელთა ჯარს ხელჩართული ბრძოლა გაუმართეს, მტრის იერიშს ველარ გაუძლეს და უკანდახევა მოუხდათ, ისევ ქალაქის კედლებს შეაფარეს თავი. არგოსელები უკუქცეულ მტერს ფეხდაფეხ მიჰყვნენ და ქალაქის კედლებზე მიიტანეს იერიში. ზვიადმა კაპანევსმა, თავისი ზებუნებრივი ღონით დაიმედებულმა, კიბე შეუდგა გალავანს და ის იყო უკვე ქალაქში შეჭრას აპირებდა, მაგრამ ზევსმა არ ისურვა, რომ ვინმეს მისი ნების წინააღმდეგ ქალაქში შეეღწია. უკვე კედელზე

მდგარ კაპანეცს ელვა სტყორცნა და სასიკვდილოდ დაჭრა. ერთიანად ცეცხლმოდებული, აბოლებული გმირი კედლიდან გადმოვარდა და არგოსელების ფერხთით დაეცა.

თებეს კედლებთან დაეცა აგრეთვე ჭაბუკი პართენოპე. ძალუმმა პერიკლიმენემ კედლიდან კლდისოდენა ლოდი ესროლა და თავში მოახვედრა. თავგასრესილი პართენოპე უსულოდ დაეცა.

არგოსელებმა უკან დახევა იკადრეს. დარწმუნდნენ, იერიშით თებეს ვერ ავილებთო. ახლა კი შეეძლოთ ეზეიმათ თებელებს. თებეს კედელი ურყევი და შეუვალი იყო.

მაშინ მონინალმდეგეებმა გადაწყვიტეს პოლინიკე და ატეოკლეს ორთაბრძოლაში გამარჯვებულს მიკუთვნებოდა თებეს ტახტი. ოიდიპოსის მოქიშპე შვილები საბრძოლოდ გაემზადნენ. თებეს ჭიშკრიდან გამოვია მოლაპლაპე აბჯრით აღჭურვილი ეტეოკლე. პოლინიკე არგოსელებს გამოეყო და ძმას შეეგება. ახლა უნდა დაწყებულიყო ომი ძმათა შორის. ორივეს ერთიმეორის სიძულვილით ჰქონდათ ანთებული გულები. ერთ-ერთი უსათუოდ უნდა დაცემულიყო. მაგრამ სხვას უქადდნენ ბედისწერის უღმობელი ქალღმერთები – მოირები. შურისმაძიებელ ევმენიდებს არ დავინწყებიათ ოიდიპოსის წყევლა, არ დავინწყებიათ არც ლაიოსის დანაშაულობანი და არც პელოპის წყევლა.

ნადავლისათვის გამძვინვარებული მრისხანე ლომებივით ეკვეთა ერთიმეორეს ორი ლვიძლი ძმა და გაიმართა სასტიკი ორთაბრძოლა. ფარმომარჯვებულნი იბრძვიან, სიძულვილით ანთებული თვალებით ფხიზლად ზვერავენ ერთმანეთის მოძრაობას. აი, წაიბორძიკა ეტეოკლემ, თვალის დახამხამებაში სტყორცნა შუბი პოლინიკემ და ბარძაყში დაჭრა. იფეთქა სისხლმა ჭრილობიდან, მაგრამ შუბის გასროლის დროს პოლინიკემაც გაიშიშვლა მხარი და ეტეოკლემ მაშინვე სტყორცნა მხარში შუბი. აბჯარს რომ მოხვდა შუბი გაიღუნა და ტარი მოტყდა. ეტეოკლე მახვილის ამარა დარჩა. სწრაფად დაიხარა, უზარმაზარ ლოდს დასტაცა ხელი და პოლინიკეს ესროლა. ლოდი შუბს მოხვდა და ერთიანად დაამსხვრია. ახლა ძმები მახვილის ამარა დარჩნენ. ფარი ფარს აჯახეს, იბრძვიან ძმები, ორივე დაჭრილია, სისხლმა შეღება მათი საჭურველი. სწრაფად დაიხია უკან ერთი ნაბიჯით ეტეოკლემ. არ ელოდა ამას პოლინიკე, ნაბარბაცდა, ფარი ასწია, ეტეოკლემ კი ამ დროს მახვილი მუცელში ატაკა. პოლინიკე ძირს დაეცა, საშინელი ჭრილობიდან სისხლმა შადრევანივით ამოხეთქა, თვალებში სიკვდილის ბინდი ჩაუდგა. ეტეოკლე გამარ-

ჯვებას ზეიმობდა, დაცემულ ძმასთან მიიჭრა, საჭურველის აყრა მოუწოდებდა. უკანასკნელი ძალები მოიკრიბა პოლინიკეში, ნამოინია და ძმას მკერდში მახვილი ჩასცა. ამ დარტყმასთან ერთად მისი სული ჰადესის პირქუშ სამეფოში გაფრინდა. მოჭრილ მუხასავით დაეცა ეტიოკლეც ძმის გვამზე, და ძმათა სისხლით მინა წითლად შეიღება. შეძრწუნებული შესცქეროდნენ თებელები და არგოსელები ძმათა ბრძოლის საზარელ დასასრულს.

დიდხანს არ გაგრძელებულა დაზავება მოალყევებსა და ალყაშემორტყმულებს შორის. ახალი ძალით გაჩაღდა სისხლიანი ბრძოლა. ამ ბრძოლაში ღმერთები თებელებს მფარველობდნენ. დაეცა ჰიპოდემონტი, დაეცა პროიტიდი ეტიოკლე. უძლეველი ტიდევის სასიკვდილოდ დაჭრა ძალუმმა მელანიპემ. თუმცა სასიკვდილოდ იყო დაჭრილი, ტიდევსმა მაინც იპოვა ძალა, რომ სამაგიერო გადაეხადა მელანიპესთვის, შუბით განეგმირა მონინალმდეგე. ათენა-პალადამ თვალი მოჰკრა მომაკვდავ, სისხლისაგან დაცლილ ტიდევსს და ზევსს სთხოვა ნება მიეცა ეხსნა გმირი და უკვდავება მიენიჭებია თავის რჩეულისათვის. ზევსმა ნება დართო და ათენაც დაჭრილისაკენ გაეშურა. მაგრამ ამ დროს ამფიარაემ მომაკვდავ მელანიპეს თავი მოჰკვეთა და განწირულ ტიდევსს მიუგდო. გაშმაგებულმა ტიდევსმა სტაცა ხელი გმირის თავის ქალას, დაამსხვრია და გარეული ნადირივით დაენაფა მტრის ტვინს. შეძრწუნდა ათენა, ტიდევის სიშმაგე და სისხლისმსმელობა რომ იხილა, ზურგი აქცია, ხოლო მომაკვდავმა ტიდევსმა მხოლოდ ესლა მოასწრო, ჩურჩულით შეევედრა გაბრუნებულ ათენას – ისმინე ჩემი უკანასკნელი სათხოვარი, ჩემს შვილს დიომედეს მაინც მიანიჭე უკვდავება, რაც მე ვერ მივიღეო.

თებელებმა დაამარცხეს არგოსელები, გაუღიტეს მათი ლაშქარი. დაიღუპა ამფიარაეც, რომელმაც გაქცევა სცადა. გრძნეული გმირის საბრძოლო ეტლს ბატონე მართავდა. ძალუმში პერიკლიმენე მისდევდა მისანს. უკვე წამოეწია პოსეიდონის შვილი დიდ წინასწარმეტყველს, უკვე მოუქნია შუბი, რომ ზურგში დაეკრა და გაეგმირა, მაგრამ ანაზღად იჭექა ზევსის მეხმა, გაიპო მინა და ამფიარაე თავის საბრძოლო ეტლიანად შთანთქა. ყველა გმირიდან მხოლოდ ადრასტე გადარჩა. თავის ქარივით სწრაფ რაშს არეიონს მოახტა და თავი ათენს შეაფარა, იქიდან კი არგოსში დაბრუნდა.

თებელები ზეიმობდნენ, თებე გადარჩა. მათ საზეიმო ვითარებაში დაკრძალეს თავიანთი დაღუპული გმირები, მაგრამ არგოსიდან მოსული ყველა გმირი და მეომარი, მათ შორის პოლინიკეც დაუმარხავი

დატოვებს. დაუკრძალავად ეგდო ბრძოლის ველზე ნადირთა საძიძგ-ნად პოლინიკე, თავის სამშობლოს წინააღმდეგ რომ აღმართა ხელი.

არგოსელი გმირების ცოლებმა და დედებმა გაიგეს, რომ დაღუპულები დაუსაფლავებლად დაყარეს. დარდით გულმოკლულებმა ადრასტე იახლეს და ატიკაში წავიდნენ, რომ თეზევსისათვის ეთხოვათ, იძულებული გაეხადა თებედას დაღუპულთა გვამები დასაკრძალავად მიეცათ ჭირისუფალთათვის. ელევსინში დემეტრეს ტაძართან თეზევსის დედას შეხვდნენ და ვედრებით მიმართეს, შვილს შეეხვეწე, არგოსელთა გვამები მოსთხოვოსო თებელებს. დიდხანს ყოყმანობდა თეზევსი, ბოლოს გადაწყვიტა დახმარებოდა ადრასტესა და არგოსელ ქალებს. სწორედ ამ დროს თებედან კრეონტის ელჩი მოვიდა და თეზევსს მოსთხოვა არ გაენია დახმარება არგოსელი ქალებისათვის და ადრასტე ატიკიდან განედევნა.

განრისხდა თეზევსი. როგორ უბედავს კრეონტი, მორჩილებას რომ სთხოვს? განა საკუთარი გადანწყვეტილებების პატრონი თვითონ არ არის ათენის მეფე? მაშინვე დაძრა ჯარი, სასტიკად დაამარცხა თებელები და აიძულა გადაეცათ პატრონებისათვის ყველა დაცემული გმირის გვამი. ელევთეროსთან შვიდი კოცონი გააჩაღეს და ზედ შვიდი გმირის გვამი დაწვეს. ბელადთა გვამები კი ელევსინში გადაიტანეს და იქ დაწვეს, ხოლო მათი ფერფლი მათმა ცოლებმა და დედებმა სამშობლოში, არგოსში ჩაიტანეს.

მხოლოდ ღმერთის ელვით დამწვარი კაპანევსის ფერფლი დარჩა ელევსინში. წმინდა იყო კაპანევსის ფერფლი, რადგან თვითონ მეხთამტეხმა ზევსმა მოკლა იგი. ათენელებმა უზარმაზარი კოცონი გააჩაღეს და კაპანევსის გვამი ზედ დაასვენეს. როცა კოცონი გაჩაღდა და ცეცხლის ენები გმირის გვამს შეეხნენ, ელევსინში მივიდა კაპანევსის მეუღლე, იფისის მშვენიერი ასული ევადნე. მან ვერ აიტანა საყვარელი ქმრის სიკვდილი. მდიდრული სამგლოვიარო სამოსი ჩაიცვა, ავიდა კლდის ბეჭობზე, პირდაპირ კოცონს რომ დასცქეროდა, და მოგიზგიზე ცეცხლში გადაეშვა. ✎

ასე დაიღუპა ევადნე და მისი სული ქმრის სულთან ერთად ჰადესის პირქუშ სამეფოში ჩავიდა.

ანტიგონე

სოფოკლეს ტრაგედიის „ანტიგონეს“ მიხედვით

არგოსელების დამარცხების შემდეგ თებელებმა მოაწყვეს ეტეოკლეს მეფური გასვენება, ასევე პატივი სცეს დანარჩენ გმირებს, ხოლო პოლინიკეს კი კრეონტისა და თებელების გადანყვეტილებით მიწა არ აღირსეს, რადგან თებეს წინააღმდეგ უცხოელები მოიყვანა. მისი გვამი ქალაქის კედლებთან ეგდო მინდვრად, მტაცებელ მხეცთა და ფრინველთა საჯიფგნად. პოლინიკეს სული მარად სახეტილოდ იყო განწირული, სიმშვიდეს ვერ ნახავდა მიცვალებულთა სულების სამეფოში.

იტანჯებოდა კეთილშობილი, ყოველგვარი მსხვერპლისათვის მზად მყოფი მისი და, ოიდიპოსის ასული ანტიგონე, როცა ხედავდა, რარიგ განწირული იყო შესაგინებლად მისი ძმის გვამი. ყველაფრის მიუხედავად განიზრახა თვითონ დაეკრძალა პოლინიკეს ცხედარი. ვერ შეაშინა ვერც კრეონტის მუქარამ, სიკვდილს რომ უქადდა ყველას, ვინც სამგლოვიარო წესის შესრულებით მიაბარებდა მიწას პოლინიკეს. ანტიგონე თავის და ისმენეს სთხოვდა შველას ძმის დასაფლავებაში. მაგრამ ისმენებ დახმარება ვერ გაბედა, კრეონტის რისხვის ეშინოდა. პირიქით დისთვის ხელის შეშლასაც კი ცდილობდა, თებეს მეფის ნებას ნუ გადაუდგებო, თან მოაგონებდა, რა ხვედრიც ერგოთ დედას და ძმებს. ნუთუ ანტიგონეს სურს დალუპოს თავიც და სხვაც?

ანტიგონემ არ დაუჯერა ისმენეს. გადანყვიტა მარტოს მოეხადა ვალი ძმის წინაშე, მზად იყო უდრტვინველად აეტანა ყველაფერი, ოღონდ ძმის გვამი დაუკრძალავი არ დარჩენილიყო. ანტიგონემ შეასრულა კიდეც თავისი გადანყვეტილება.

კრეონტმა მალე გაიგო, რომ მისი ბრძანება დარღვეულია. ერთმა გუშაგთაგანმა მოუთხრო: ვილაც ფაჩულად მისულა პოლინიკეს გვამთან, ზედ მიწა დაუყრია და დაკრძალვის სათანადო წესი შეუსრულებიაო. საშინლად განრისხდა კრეონტი, წამებით სიკვდილით დაემუქრა გუშაგსა და მის ამხანაგებს, თუ არ იპოვნიდნენ მას, ვინც პოლინიკეს დაკრძალვის წესი შეასრულა. თვით ზევსის სახელს ფიცულობდა, ჩემ მუქარას სისრულეში მოვიყვანო.

გუშაგები იქით წავიდნენ, სადაც პოლინიკეს გვამი ეგდო. გვამიდან მიწა გადაყარეს და შორიახლო ბორცვიდან დაუწყეს თვალო-

ვალი, რადგან აუტანელი სუნი იდგა. უეცრად შუადღისას ქარიშხალი ავარდა, მთელს მინდორზე მტვის კორიანტელი დაატრიალა. ხოლო როცა ქარი ჩადგა, გუშაგებმა ნახეს გვამზე დახრილი ქალიშვილი, პოლინიკეს რომ დასტიროდა, და მისი ნაღვლიანი ხმა ისე ისმოდა, როგორც საწყალობელი გალობა ფრინველისა, რომელმაც ნახა, რომ ბოროტ ხელს მისი ბარტყები გაუტაცნია. ქალიშვილი უკვე ასრულებდა წმინდა სითხის დაქცევის წესს მიწისქვეშა ღმერთების საპატივცემოდ, როდესაც გუშაგებმა ხელი სტაცეს და კრეონტს მიჰგვარეს. ეს ქალიშვილი ანტიგონე იყო.

მრისხანედ მიმართა კრეონტმა ანტიგონეს და მოითხოვა, ალიარე დანაშაულო. ანტიგონე არც აპირებდა თავისი დანაშაულის უარყოფას. მართალია, კრეონტის ბრძანება დაარღვია, მაგრამ სამაგიეროდ შეასრულა კანონი და ღმერთების ნება. ანტიგონემ მოიხადა ვალი ძმის წინაშე, მისი გვამი მიწას მიაბარა. სიკვდილი არ აშინებს, კიდეც სწყურია, რადგან მისი სიცოცხლე მხოლოდ მწუხარებითაა აღსავსე. საშინლად განრისხებული კრეონტი სიკვდილით დასჯით ემუქრება არა მარტო ანტიგონეს, არამედ ისმენესაც, რადგან, მისი აზრით, ისმენეც ეხმარებოდა დას.

როგორც კი გაიგო, ისმენესაც უპირებსო დასჯას, ანტიგონეს ელდა ეცა ნუთუ დის დაღუპვის მიზეზიც გახდება? მსახურები ისმენეს მოსაყვანად წავიდნენ. აი, გამოჩნდა კიდეც კარის ზღურბლზე ისმენე. მას თვალთაგან ცრემლების სდის, დის დარდით გული ელევა. კრეონტის კითხვას მუდამ მოშიშარმა ისმენემ, რომელიც მიხვდა, რომ ანტიგონეს სიკვდილი ელის, ამჯერად საკმაო ნებისყოფა და სიმამაცე გამოიჩინა, და გადაწყვიტა დის ბედი გაეზიარებინა, მტკიცედ უპასუხა: მეც მივიღე მონაწილეობა ძმის ცხედრის დაკრძალვაში.

ანტიგონეს არ სურს, რომ სრულიად უდანაშაულო ისმენე მასთან ერთად დაისაჯოს. ამოდ ევედრება ისმენე:

– ო, დაო, ნუ მკრავ ხელს, ნუ ამბობ, რომ არა ვარ ღირსი შენთან სიკვდილისა! განა აქვს აზრი ჩემს სიცოცხლეს უშენოდ? ნუ შეურაცხყოფ!

ანტიგონე კი ეუბნება დას:

– არა, შენ არ უნდა მოკვდე ჩემთან ერთად! არ უნდა დაიბრალო ის, რაც არ ჩაგიდენია! ჩემი სიკვდილიც საკმარისი იქნება! შენ სიცოცხლე აირჩიე, მე კი სიკვდილი!

ისმენე ევედრება კრეონტს, შეიწყალოს ანტიგონე, ევედრება

დაფიქრდეს იმაზე, რომ სასიკვდილოდ სწირავს შვილის საცოლეს. მაგრამ კრეონტს გულს არ უღბობს მისი ვედრება. არ მივცემ ჩემს შვილს ჰემონს იმის ნებას, რომ ცოლად შეირთოს დამნაშავე – აცხადებს კრეონტი. არა, ანტიგონე უნდა მოკვდეს, სიკვდილი დააშორებს მასა და ჰემონს. კრეონტი მსახურთ უბრძანებს ნაიფვანონ ანტიგონე და ისმენე სასახლეში და იქ საიმედოდ დაამწყვდიონ, რომ გაქცევა ვერ შეძლონ. მსახურებს მიჰყავთ ოიდიპოსის შვილები. დგანან მდუმარე მოქალაქეები. თანაუბრძნობენ ანტიგონეს. იციან, რომ ქალიშვილმა გმირობა ჩაიდინა. მართალი იყო ანტიგონე, კრეონტს რომ უთხრა, ხალხი არ დამდებდაო ბრალს პოლინიკეს დასაფლავებისათვის, პატივმოყვარე კრეონტს რომ არ შეეკრა მათთვის ბაგეები სასჯელის შიშით.

კრეონტის შვილი, ახალგაზრდა ჰემონი, როგორც კი გაიგო, რა ხვედრიც ელოდა მის საცოლეს, მაშინვე მამასთან მიიჭრა და ანტიგონეს შეწყნარება სთხოვა. ჰემონმა იცის, რომ ხალხს ეცოდება უდანაშაულო ანტიგონე, ხალხი დრტვინავს, რომ კეთილშობილური გმირობისათვის სიკვდილი ემუქრება. ჰემონი სთხოვს მამას, ნუ ჯიუტობ და აღიარე შენი დაბნეულობაო.

– თებში არავინ თვლის ანტიგონეს დამნაშავედ! – თამამად ეუბნება ჰემონი კრეონტს. – მამაჩემო, ვხედავ, უსამართლობის ჩადენა გადაგინწყვეტია! შენ დაარღვიე თვით ღმერთების დადგენილი კანონი!

სულ უფრო და უფრო ცხარობს კრეონტი. ფიქრობს, რომ მხოლოდ ანტიგონეს სიყვარული ალაპარაკებს ასე მის ვაჟს. განრისხებული უყვირის:

– ო, შენ ისე აზროვნებ, როგორც ქალების საძაგელი მონა!

– არა, – უპასუხა ჰემონმა. – შენ ვერასოდეს ვერ ნახავ, რომ ბოროტ საქმეს თანაგრძნობით შევხვდე. მე თვით შენ გესარჩლები!

მაგრამ კრეონტი უკვე აღარ უსმენს ჰემონს, საბოლოოდ გადანწყვეტილი აქვს ანტიგონეს დასჯა.

მამის საბოლოო პასუხი რომ მოისმინა ჰემონმა უთხრა:

– თუ ანტიგონე მოკვდება, სხვასაც გაიყოლებს.

მაგრამ კრეონტის მრისხანება უკვე საზღვარს გადასცდა. მეომრებს უბრძანა, მოიყვანონ ანტიგონე და აქვე, მისი შვილის თვალწინ მოუღონ ბოლო.

– არა, არ მოკვდება ანტიგონე ჩემს თვალწინ! – შესძახა ჰემონმა.

– ველარასოდეს ვერ მნახავ, მამავ, დღეიდან! შეგიძლია მარტო იპარ-
პაშო შენს მლიქვნელ მეგობრებს შორის!

ამ სიტყვებით წავიდა ჰემონი. ამაოდ აფრთხილებდნენ მოქა-
ლაქეები კრეონტს, რომ უბედურებას მოუტანდა ის განრისხება,
რომლითაც მოცულია ჰემონი. ყოველივე ამაოა, უღმობელია კრე-
ონტი.

აი, მოჰყავთ ანტიგონე, საშინელი სასჯელი განუმზადეს მას. კრე-
ონტმა გადანყვიტა ცოცხლად დამარხოს ლაბდაკიდების აკლდამაში.
ანტიგონე თავის უკანასკნელ გზაზე აქერონტის ნაპირებისაკენ მიე-
მართება. ცოცხლად ჩამარხავენ აკლდამაში. ადამიანებს შორის კი
ალარ იქნება, არამედ მიცვალებულთა შორის, არც სიკვდილისა იქნე-
ბა, არც სიცოცხლისა. არც ერთი მეგობარი არ ახლავს. დაუტირე-
ბლად მიჰყავთ სასიკვდილოდ, საკუთარ სამარეში. ველარ შეხედავს
დღის ნათელს.

ის იყო ანტიგონე გაიყვანეს, რომ ყმანვილმა კრეონტთან ბრმა
წინასწარმეტყველი ტირესია მოიყვანა. ავბედითი ნიშნები მისცეს
ღმერთებმა თურმე მსხვერპლის შეწირვის დროს. ღმერთები გან-
რისხებული არიან, რომ დაცემულის გვამი დასაფლავებული არაა,
ფრინველები და ძაღლები დაათრევენ გახრწნილი გვამის ნაგლეჯებს.
შმაგი სიჯიუტით შეპყრობილი კრეონტი არც ტირესიას რჩევას უს-
მენს, მიწას მიაბარეო პოლინიკეს გვამი. თვით ზევსის არწივმა რომ
აიტანოს ოლიმპოზე, მეხთამტყორცნელს მიუტანოს გვამის ნაგლე-
ჯი, მაშინაც დაუსაფლავებელი დარჩებაო. კრეონტი ბრალსა სდებს
ტირესიას, მოსყიდული ხარ, ანგარების გამო მაძლევ ასეთ რჩევასო.
განრისხებული ტირესია მრისხანედ მიმართავს კრეონტს, ყველაფერ-
ში თვითონვე ხარ დამნაშავე, ღმერთები შეურაცხყავი, ანტიგონე
ცოცხლად დამარხე აკლდამაში, შეაგინე პოლინიკეს გვამი, დაარღვიე
ღმერთების კანონიო. ამისათვის კრეონტს ღმერთები სასტიკად დას-
ჯიან. მთელი მისი სახლი ძაძით შეიმოსება, სასჯელი დაატყდება მას,
ვინც კრეონტს ყველაზე ძვირფასად მიაჩნია. სამაგიეროს გადაუხ-
დიან ერინიები, რომელთაც შებრალება არ იციან. ვერაფერი ვერ
იხსნის საშინელი სასჯელისაგან.

კრეონტი შეაშინეს გრძნეულ ტირესიას სიტყვებმა. შეცვალა
თავისი ბრძანება, არ დაეკრძალა პოლინიკეს გვამი. თვითონ მიდ-
ის მინდორში და სათანადო წესს ასრულებს, ჰადესსა და ჰეკატეს
ევედრება, ნუ განრისხდებით, ნუ დაგვატეხთ უბედურებას მე და
თებესო. დაკრძალვის წესს რომ მორჩა, კრეონტი ამაღლის თანხლე-

ბით ლიდაკიდების აკლდამისაკენ გაეშურა, რომ იქიდან ანტიგონე გამოიყვანოს. გვიანაა! ანტიგონეს საკუთარი სამოსიდან გაკეთებული მარყუჟით თავი ჩამოუხრჩვია. კრეონტმა აკლდამაში ნახა საპატარძლოს გვამთან დამხობილი ჰემონი. კრეონტი ამაოდ ეხვეწება შვისლ გამოვიდეს აკლდამიდან. ჰემონი მამის თვალწინ მახვილით იგმირავს გულს. მკვდარი ეცემა საცოლის გვამზე. სასონარკვეთილია კრეონტი – უკანასკნელი შვილი დაკარგა. მწარედ დასტირის მემკვიდრის გვამს.

ამასობაში შიკრიკმა კრეონტის ცოლს ევრიდიკესაც მიუტანა ცნობა, ჰემონის თვითმკვლელობის შესახებ. მშვიდად მოისმინა ევრიდიკემ საზარელი ამბავი და სასახლის შორეულ კუნჭულს მიაშურა. იქ შვილის მსგავსად გულში მახვილი ჩაიცა. როგორც კი ევრიდიკემ თავი მოიკლა, სასახლესთან კრეონტი მოვიდა, ხელში საკუთარი შვილის ცხედარი უპყრია. აქ, სასახლეში, ახალი საზარელი უბედურება ელის: ცოლის სიკვდილს აუწყებენ. მოტყდა კრეონტის ამაყი, პატივმოყვარე სული. იმედდაკარგული მოუხმობს სიკვდილს, იქნებ ამით მაინც ეშველოს, ბოლო მოელოს მის ტანჯვას. კრეონტმა დაკარგა ყველაზე ძვირფასი ადამიანები.

ეპიგონების ლაშქრობა

სხვადასხვა წანარმოებთა მიხედვით

თებეს წინააღმდეგ შვიდთა ლაშქრობის შემდეგ ათი წელი გავიდა. ამ ხნის განმავლობაში დავაჟკაცდნენ თებესთან დაცემულ გმირთა შვილები. სამაგიეროს გადახდა განიზრახეს მამების დაღუპვისათვის და თებეს წინააღმდეგ ახალი ლაშქრობა მოაწყვეს. ამ ლაშქრობაში მონაწილეობდნენ: ადრასტეს შვილი აიგიალევსი, ამფიარაეს ძე ალკმეონი, დიომედე ტიდევსის ძე, ფერსანდრე პოლინიკეს ძე, პრომაქე პართენოპეს ძე, სფენელე კაპანევსის ძე, ჰიპომედონტის შვილი პოლიდორი და მენესთევსის ვაჟი ევრიალე. სხვაგვარად მოხდა ეს ლაშქრობა. ღმერთები მფარველობას უწევდნენ ეპიგონებს (ასე ეწოდათ ამ ლაშქრობის მოთავე ბელადებს).

დელოფოს ორაკულმა ეპიგონებს გამარჯვება უწინასწარმეტყველა, თუ ამ ლაშქრობაში მონაწილეობას მიიღებდა ამფიარაეს შვილი ალკმეონი.

პოლინიკეს შვილმა ფერსანდრემ ითავა ალკმეონთან მოლაპარაკება, უარი რომ არ ეთქვა ლაშქრობაში მონაწილეობაზე. დიდხანს ყოყმანობდა ალკმეონი. ვერ გადაწყვიტა თებეს წინააღმდეგ ლაშქრობა, ვიდრე არ შეასრულებდა თავისი მამის უკანასკნელ სურვილს – სამაგიერო გადაეხადა თავისი დედისათვის იმის გამო, რომ აშკარად სასიკვდილოდ გაგზავნა მამამისი, საკუთარი ქმარი. ფერსანდრემ თავისი მამის პოლინიკეს მსგავსად განიზრახა ალკმეონის დედის ერიფილეს გამოყენება. ფერსანდრემ ერიფილე მოიხსიდა, თვით ათენაპალადას ხელით მოქსოვილი კადმოსის ცოლის ჰარმონიას ძვირფასი სამოსით. ისევ შეცდა ერიფილე, მოიხიბლა ჰარმონიას სამოსით, ისე როგორც ოდესღაც მისივე ყელსაბამით მოიხიბლა, და დაჟინებით მოითხოვა, რომ ალკმეონსა და მის ძმა ამფილოქეს მონაწილეობა მიეღოთ ახალ ლაშქრობაში.

ეპიგონების ლაშქარი არგოსიდან გავიდა. მრავალრიცხოვანი როდი იყო ეს ლაშქარი, მაგრამ მისი თანამგზავრი გამარჯვება უნდა ყოფილიყო. ჯარის წინამძღოლად აირჩიეს ტიდევსის შვილი დიომედე, ძალითა და სიმამაცით მამას რომ უტოლდებოდა. მხიარულად მიდიოდნენ გმირები, მტკიცედ ჰქონდათ გადანყვეტილი შური ეძიათ მამებისათვის.

თებესთან ამფიარაეს ორაკულს ჰკითხეს, როგორი იქნება ბრძოლის ბედით. ორაკულმა უპასუხა, რომ ხედავს ალკმეონს, ამფიარაეს დიდების მემკვიდრეს, ძლევამოსილი რომ შედის თებეს ჭიშკარში. ეპიგონები გაიმარჯვებენ. მხოლოდ ერთი აიგიალევსი, პირველი ლაშქრობის დროს გადარჩენილი ერთადერთი გმირის, ადრასტეს შვილი, უნდა დაეცეს.

ბოლოს, ეპიგონების ჯარმა შვიდჭიშკრიან თებეს მიაღწია. ყველა გარეუბნის აოხრების შემდეგ, ეპიგონებმა ალყა შემოარტყეს ქალაქს. თებელები ბრძოლის ველზე ეტეოკლეს მძვინვარე შვილის, თავიანთი მეფის ლაოდამანტეს მეთაურობით გამოვიდნენ. ამ ბრძოლაში ლაოდამანტეს მახვილით დაეცა აიგიალევსი, მაგრამ ლაოდამანტსაც ჩაუქრო მზის ნათელი ალკმეონმა. დამარცხებულმა თებელებმა თავი შეურყეველ კედლებს შეაფარეს.

ალყაშემორტყმულმა თებელებმა მოალყეებთან მოლაპარაკება გამართეს, თვითონ კი ლამით, ტირესიას რჩევით, ფარულად თებედან გავიდნენ და ცოლ-შვილიც თან წაიყვანეს. ჩრდილოეთისაკენ თესალიას მიაშურეს. გზად, ნიმფა ტელუზას წყაროსთან, გრძნეული ტირესია გარდაიცვალა, ასე დიდხანს რომ ეხმარებოდა თებელებს და

არაერთხელ უხსნია განსაცდელისაგან.

დიდხანს მიდიოდნენ თებელები, ბოლოს ჰესტიოდიდში ჩავიდნენ და იქ თესალიის მხარეში დასახლდნენ.

თებე კი ეპიგონებმა აიღეს და მიწასთან გაასწორეს. მდიდარი ალაფი ჩაიგდეს ხელში და ერთმანეთს შორის გაინანილეს. ნადავლის უკეთესი ნაწილი და მისან ტირესიას ასული, გრძნეული მანტო, დელფოს ორაკულს უძღვნეს.

მშვიდობით დაბრუნდნენ სამშობლოში გამარჯვებული ეპიგონები. პოლინიკეს შვილმა ფერსანდრემ კი თებე განაახლა და ხელთ იგდო მისი მართვის სადავე.

ალკმეონი

მოთხრობილია ჰომეროსის პოემის „ოდისეას“ მიხედვით

თებეზე ლაშქრობიდან დაბრუნების შემდეგ ალკმეონმა შეასრულა თავისი მამის ამფიარაეს ნებასურვილი და შური იძია თავის დედაზე მამის დაღუპვისათვის. საკუთარი ხელით მოჰკლა დედა ალკმეონმა. სიკვდილის ჟამს დედამ შეაჩვენა მკვლელი შვილი და შეაჩვენა ის ქვეყანაც, რომელიც მას თავშესაფარს მისცემდა.

განურისხდნენ ალკმეონს ქალმერთები – შურისმაძიებელი ერინიები და სდევნიდნენ მას ყველგან, სადაც კი ცდილობდა თავის შეფარებას. დიდხანს დაეხეტებოდა უბედური ალკმეონი, ყველგან ცდილობდა მოენახა თავშესაფარი და განწმენდილიყო დაღვრილი სისხლის უწმინდურებისაგან. დაბოლოს, მივიდა არკადიის ქალაქ ფსოფიდაში. აქ ის განწმინდა მკვლელობის უწმინდურებისაგან მეფე თეგეოსმა. ალკმეონმა ცოლად შეირთო თეგეოსის ქალიშვილი არ-

სინოე და ფიქრობდა დამშვიდებით ეცხოვრა ფსოფიდაში. მაგრამ ბედისწერას ეს ასე არ სურდა. დედის შეჩვენება მას ყველგან თან სდევდა. საშინელი შიმშილი და ჭირი გავრცელდა ფსოფიდაში. ყველგან სიკვდილი ბატონობდა. ალკმეონმა მიმართა დელფოს ორაკულს, რომელმაც აცნობა მას, რომ უნდა დასტოვოს ფსოფიდა და მიაშუროს მდინარის ღმერთს აქელოეს, მხოლოდ იქ განიწმინდება იგი დედის მოკვლისაგან და იპოვის თავშესაფარს ქვეყანაში, რომელიც ჯერ კიდევ არ არსებობდა მაშინ, როცა იგი დედამ შეაჩვენა. ალკმეონმა დატოვა თეგეოსის სახლი, მიატოვა თავისი ცოლი არსინოე, შვილი კლიტიოსი და გასწია აქელოესაკენ. გზად მიმავალმა კალიდონში მოინახულა ოინეკსი, რომელმაც გულლიად მიიღო. ალკმეონი მივიდა თესპროტებთანაც, მაგრამ ღმერთების შიშით მათ გააძევეს იგი თავისი ქვეყნიდან. დაბოლოს, ალკმეონმა მიაღწია მდინარე აქელოეს შენაკადებთან. იქ განწმინდა იგი მდინარის ღმერთმა აქელოემ დედის დაღვრილი სისხლის უწმინდურებისაგან და მიათხოვა მას თავისი ქალიშვილი კალიროე. ალკმეონი დასახლდა მდინარე აქელოეს შესართავთან კუნძულზე, რომელიც წარმოიშვა მოტიანილი სილისა და ღორლისაგან. სწორედ ეს ის ქვეყანა იყო, რომელიც ჯერ კიდევ არ არსებობდა მაშინ, როცა დედამ შეაჩვენა ალკმეონი.

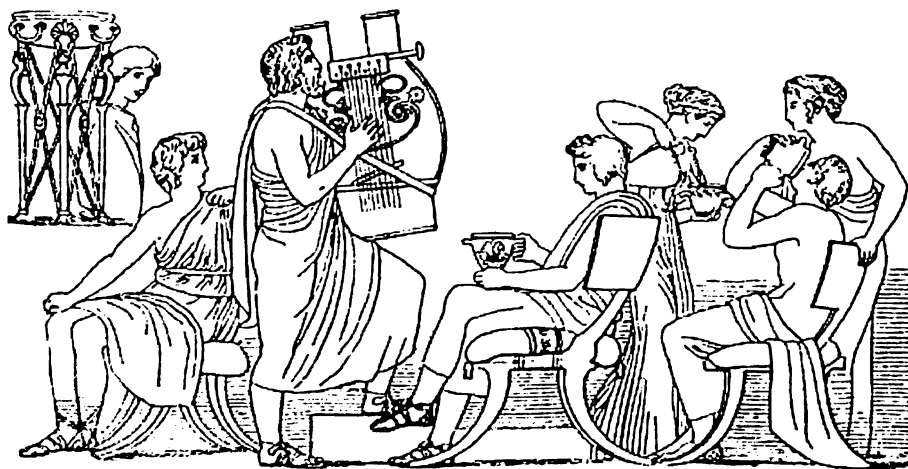
ბედისწერა აქაც დევნიდა ალკმეონს. კალიროემ გაიგო ამბავი იმ ძვირფასი მძივებისა და თვით ათენა-პალადას მიერ მოქარგული ტანსაცმლისა, რომლებიც პოლინიკემ და მისმა შვილმა ფერსანდრემ ერიფილეს მიუძღვნეს. და მოითხოვა, რომ მისმა ქმარმა მას მორთვას ეს განძეული. კალიროემ როდი იცოდა, რომ ამ განძეულს სიკვდილი მოაქვს მისთვის, ვინც მას ფლობს. ალკმეონი გაემგზავრა ფსოფიდაში და მოსთხოვა თეგეოსს, რომ მას სურს ეს განძეულობა დელფოს ორაკულს მიუძღვნას, რომ ამით ისრების მფრქვეველი ღმერთის პატიება მოიპოვოს. თეგეოსმა დაუჯერა ალკმეონის სიტყვებს და გადასცა მას განძეული. მაგრამ ალკმეონის მონამ უთხრა თეგეოსს, თუ ვისთვისაც იყო განკუთვნილი მძივებიც და ტანსაცმელიც. განრისხდა თეგეოსი, მოიხმო თავისი ვაჟიშვილები პრონევსი და აგენოე და უბრძანა მათ ჩასაფრებოდნენ და თავს დასხმოდნენ ალკმეონს, როცა იგი დაბრუნდებოდა აქელოეს შესართავისაკენ. მათ შეასრულეს მამის დავალება და მოჰკლეს ალკმეონი.

არსინოემ, ალკმეონის პირველმა ცოლმა, გაიგო თავისი ქმრის დაღუპვის ამბავი; მას ჯერ კიდევ უვყარდა იგი. გაუბედურებულმა ქალმა შეაჩვენა თავისი ძმები. ძმებმა კი წაიყვანეს იგი მეფე აგაპე-

ნორთან არკადიაში, დააბრალეს ალკმეონის დაღუპვა და სასიკვდილოდ გაიმეტეს.

კალიროემაც გაიგო ალკმეონის სიკვდილის ამბავი და გადამწყვიტა შური ეძია თეგეოსის შვილებზე და თვით თეგეოსზეც ქმრის მოკვლისათვის. მაგრამ ვინ უნდა გამხდარიყო შურისგების შემსრულებელი? კალიროეს ვაჟიშვილები, აკარნანე და ამფოტერი, ჯერ კიდევ ჩვილი ბავშვები იყვნენ და აკვანში ივნენ. კალიროე შეევედრა ზევსს, რომ მან ახლავე მძლავრ ჭაბუკებად გადააქციოს მისი ვაჟები. ზევსმა შეინწყნარა კალიროეს ვედრება. ერთი ღამის განმავლობაში გაიზარდნენ და დავაჟკაცდნენ მისი შვილები. ისინი გაემგზავრნენ მეფე აგაპენორთან და დახოცეს იქ თეგეოსის შვილები. შემდეგ ფსოფიდაში მოჰკლეს თვით თეგეოსი. ასე მიუზღო თეგეოსს და მთელ მის ოჯახს სიკვდილი ძღვენმა, რომელიც ოდესღაც მიიღო ერიფილემ პოლინიკესა და ფერსანდრესაგან.

აკარნანემ და ამფოტერემ წაიღეს ძვირფასი მძივები და ათენას მიერ მოქარგული ტანსაცმელი და დედის თანხმობით დელფოს აპოლონს მიუძღვნეს. აკარნანე და ამფოტერე აღარ დარჩნენ საცხოვრებლად თავის სამშობლოში, ისინი გადასახლდნენ ქვეყანაში, რომელსაც აკარნანა – აკარნანია დაერქვა, და იქ დააარსეს ახალი სამეფო.

გოდამაქმანი უჩი ფიქსიკონი

ლექსიკონის აგებულება*

ცათა სწორ ტაძარს ემსგავსება ბერძნულ თქმულებათა და ხელოვნების ძეგლების საგანძური, საოცარია მისი სიღრმე, სირთულე, სიდიადე, გმირთა და გეოგრაფიულ სახელთა სიუხვე, რამაც გამოიწვია ბერძნულ თქმულებათა კრებულისათვის ლექსიკონის დართვის აუცილებლობა, მით უმეტეს, რომ ქართულ ენაზე ასეთი შრომა ჯერაც არა გვაქვს.

ეს ლექსიკონი არ არის მარტოდენ ამ წიგნის საცნობარო ნაწილი. დაინტერესებული მკითხველი აქ იპოვნის დამატებითსა და საკმაოდ სრულ ცნობებს ბერძენ ღმერთებზე, გმირებზე და გეოგრაფიულ სახელწოდებებზე, რომელთაც ყოველ ნაბიჯზე, ყოველ სფეროში ვხვდებით.

შემდგენელი, უპირველეს ყოვლისა ანგარიშს უწევდა ბერძნულ დანერვილობას, აგრეთვე ტრადიციას, ჩვენი ენის ბუნებას და საერთო ალლოს, რაც საშუალებას იძლევა ბერძნულ საკუთარ სახელთა სხვა ენაზე უფრო მოხერხებულად გადატანისას. მთავარი მაინც კლასიკური ბერძნულია. ვამბობთ და ვწერთ: კერბერი, ჰერაკლე, იაკინთე, სკილა, კენტავრი, კიკლოპი, ორფევსი (ნაცვლად ლათინური გამოთქმებისა: ცერბერი, ჰერკულესი, ჰიაცინთი, სცილა, ცენტავრი, ციკლოპი და სხვ.). ცხადია, ჩვენთვისაც სიძნელედ რჩება ის, რაც სიძნელეა სხვა ენებისათვის. ხშირად კიდევ ტრადიცია იმარჯვებს. ასე, სწორია: ატლასი, თესევსი, ჰელენი, სისიფე, მაგრამ ვტოვებთ დამკვიდრებულ ფორმებს: ატლანტი, თეზევსი, ელინი, სიზიფე. ქართული მაინც უფრო ახლო დგას ბერძნულ ფორმებთან, ვიდრე რუსული, სადაც ადრევე დამკვიდრდა არასწორი ფორმები: Афродита, Икарий, Тезей, Борей, Крон, Афины, Фивы, Пелий, Пентей, Гилл (აფროდიტე, იკარიოსი, თეზევსი, ბორეასი, კრონოსი, ათენი, თებე, პელიასი, პენტევესი, ჰილასი). სადაც შესაძლებელია, აღდგენილია სწორი დანერვილობა, ნაცვლად დღემდე ხმარებული არაზუსტი ფორმებისა.

სახელთა დანერვილობაში ვემყარებოდით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ შემუშავებულ პრინციპს.

1 * ლექსიკონი შეადგინა მწერალმა აკაკი გელოვანმა.

შემოკლებანი

- აპოლ. – აპოლონიოს როდოსელი
დემოსთ. – დემოსთენე
დორ. – დორიული (დიალექტი)
ეპ. – ეპირული
თუკიდ. – თუკიდიდე
ილ. – ილიადა
ლუკ. – ლუკრეციუსი
ოდ. – ოდისეა
ოვიდ. – ოვიდიუსი
პავს. – პავსანია
პინდ. – პინდარე
პლატ. – პლატონი („ფედრა“)
პლუტ. – პლუტარქე
ქსენ. – ქსენოფონტე
ჰეს. – ჰესიოდე („სამუშაონი და დღენი“)
ჰომ. – ჰომეროსი.

აბდეროსი – პერაკლეს მეგობარი გმირი. პერმესის (ზოგი ვერსიით პოსეიდონის) შვილი, დაგლიჯეს თრაკიის მეფის დიომედეს მერნებმა, რომლებიც პერაკლემ მიაბარა. მისი დალუპვის ადგილზე შემდეგ პერაკლემ ააშენა ქალაქი აბდერა (ამჟამად ნესტო ან მესტო, თურქულად კარასუ). თრაკიის ამ განთქმულ ქალაქში ცხოვრობდნენ პროტაგორე, ლევკიპე, დემოკრიტე და სხვა გამოჩენილი ადამიანები.

აბდერიტები – აბდერის მცხოვრებნი.

აგამემნონი – გმირი, მიკენის მეფის ატრევსის ძე, არგოსის მეფე, მენელაოსის ძმა, აქაველთა ბელადი ტროას ათწლიან ომში. ცნობილია მისი ბრძოლა პარისთან, დავა აქილევსთან აპოლონის ქურუმ ქალ ქრიზესათვის და სხვ. ტროას ომიდან დაბრუნებული მეფე ვერაგულად მოკლა მეუღლემ, ეგისტეს საყვარელმა კლიტემნესტრამ მისთვის შური იძია შვილმა ორესტემ. თავდაპირველად იგი ითვლებოდა ღვთაებად.

აგაპენორი – 1. არკადიის ერთ-ერთი მხარის მეფე; 2. ანკეოსის შვილი, ელენეს ხელის მადიებელი.

აგენოე – ფსოფიდის მეფის თეგოსის ძე, მან ძმასთან ერთად მოკლა თავისი ყოფილი სიძე ალკმეონი.

აგენორი – 1. გმირი, ფინიკიის მდიდარი ქალაქის სიდონის მეფე, პოსეიდონისა და ლიბიის შვილი, იოს შთამომავალი, ევრიპას, კადმოსის და ფოინიქსეს მამა. 2. ტროელი გმირი, ანტენორის შვილი.

აგლავრე – კეკროპის ერთ-ერთი ასული, რომელსაც ათენამ თავდახურულ კალათში მწოლი ახალშობილი ერისიხთონოსი მიაბარა და მისი ხილვა აუკრძალა. აგლავრემ და მისმა დამ პერსემ აღთქმა დაარღვიეს, ათენამ დასაჯა ისინი. მათ გონება დაკარგეს და კლდიდან ზღვაში გადავარდნენ. სხვა ვერსიით პერსე პერმესმა შეიყვარა, აგლავრე კი ეჭვისა და შურის გამო ქვად იქცა.

აგრიე – ერთ-ერთი ტიტანი, რომელიც ტიტანებთან ოლიმპოს ღმერთების ბრძოლის დროს მოკლეს დიდმა ქალღმერთებმა – მოირებმა.

ადმეტე – 1. თესალიელი გმირი, ფერეს მეფე, კალიდონის ნადირობისა და არგონავტიების ლაშქრო-

ბის მონაწილე. მას მენახირედ დაუდგა ღმერთი აპოლონი, გაუმრავლა ჯოგი და დაეხმარა შეერთო მშვენიერი ალკესტიდა, იოლკოსის მეფის ასული; 2. ევრისტევსის ასული, ჰერას ქურუმი ქალი, რომლის სურვილით ჰერაკლე გაემგზავრა ამორძალების ქვეყანაში ჰიპსოპილეს სარტყელის ჩამოსატანად (ჰერაკლეს მეცხრე გმირობა).

ადონისი (ფინიკიურად ადონ – ბატონი, ძვ. ებრაულად ადონაი – უფალი, მბრძანებელი)¹ – კვიპროსის მეფის კინირასის და მეთარმეს მშვენიერი ასულის მირას ვაჟი (ზოგი ვერსიით, მირა ასირიის მეფე თეიასის ასული იყო). უბადლო სილამაზის ჭაბუკი, რომელიც თავდავინწყებით შეუყვარდა აფროდიტეს, ერთ-ერთი ნადირობის დროს დაგლიჯა გარეულმა ტახმა. ამის შემდეგ ზევსის ნებართვით, რომელიც აფროდიტემ გამოსთხოვა, ნახევარ წელს აფროდიტესთან ატარებს, ნახევარს კი ჰადესის სამეფოში. ერთ-ერთი ვერსიით ყრმა ადონისს მწყემსები ზრდიდნენ. აფროდიტე მოიხიბლა ბავშვის სილამაზით, ქვესკნელის მბრძანებელს პერსეფონეს მიაბარა აღსაზრდელად, პერსეფონემ დაბრუნება აღარ

ისურვა, აფროდიტემ ზევსთან იჩივლა. ზევსის გადაწყვეტილებით ადონისი წლის ერთ მესამედს აფროდიტესთან ატარებს, მეორეს – მიწისქვეშა სამეფოში, მესამეს კი – თავის ნებაზე. სხვა ვერსიით ადონისი გარეულ ტახს მოაკვლევინა ომის ღმერთმა არესმა. ქალებმა თმა შეიჭრეს, ქალაქი გოდებამ შესძრა. ბუნებამ მოიწყინა და ზამთარი დადგა. თავდაპირველად ადონისი ფინიკიელთა ღვთაება იყო, მცენარეულობისა და ნაყოფიერების, გაზაფხულისა და ზამთრის, ჭკნობისა და გაფუჩრქვნის განსახიერება. ძვ. წელთაღრიცხვის V საუკუნიდან ბერძენთა და მერე რომაელთა რელიგიაშიც შეიჭრა. ქალაქ ბიბლოსში (ჰებალში) მისი დღესასწაული ეწყობოდა გაზაფხულზე, როცა ადიდებული მდინარე ადონისი მთის ქანებს ჩამორეცხავდა და სისხლის ფერს იღებდა.

*** მშვენიერი ჭაბუკის სინონიმი; ადონისის ბალები – დროებითი, წარმავალი, რაც მალე ჭკნება (ადონისის დღესასწაულზე კალათებით დაჰქონდათ ყვავილები, რომლებიც საღამომდე ჭკნებოდნენ).

ადრასტი – 1. გმირი, იოლკოსის მეფის პელიასის ძე. მან განდევნა იოლკოსიდან მედეა და იასონი. მისი მამის მოკვლისათ-

1 სამი ვარსკვლავით გამოყოფილია ხატოვანი თქმები.

ვის, ხოლო მოკლული მამის პატივსაცემად დიდი ასპარეზობა გამართა; 2. ამითაონიდეების შთამომავალი, არგოსის მეფე, ტალაეს ძე, მისი ასული ცოლად ჰყავდა ოიდიპოს მეფის უფროს ვაჟს პოლინიკეს. მონაწილეობდა შვიდთა ლაშქრობაში თებეს წინააღმდეგ. ამ ლაშქრობაში მონაწილეობაზე თავისი დის ერიფილეს დახმარებით დაიწყოლია ამფიარაე და დაღუპა, რადგან მის გარდა, შვიდთა ლაშქრობის ყველა მონაწილე გმირი დაიღუპა.

ადრასტეა – 1. ზევსის გამზრდელი ნიმფა; 2. შუირსძიებისა და სასჯელის ღვთაება, ჩვეულებრივ ნემსიდასთან ან კიბელასთან (იონიურ საბერძნეთში) გაიგივებული.

ადრიატიკის ზღვა – იტალიის აღმოსავლეთ სანაპიროსა და ილირიას შორის შეჭრილი ზღვა, რომელმაც სახელწოდება მიიღო პოს შესართავთან მდებარე ქალაქ ადრიასაგან. მითის მიხედვით არგონავტები ამ ზღვით დაბრუნდნენ სამშობლოში.

აედონი (ბუღბუღი, იადონი, მომლერალი) – ეთესოს მეფის პანდარეს სული, თებეს მეფის ზეტესის მეუღლე. შურით ნიობეს უფროსი შვილის მოკლა განიზრახა, მაგრამ შემთხვევით მოკლა საკუთარი ვაჟი – იტი-

ლოსი. ზევსმა იადონად აქცია, რომელიც მუდამ დასტირის დაღუპულ შვილს.

აელა – ამორძალთა ლაშქრის წინამძღოლი, რომელიც განგმირა ჰერაკლეს ისარმა.

აეროპე – მიკენის მეფის ატრევსის ცოლი, აგამემნონისა და მენელაოსის დედა.

ავგიე – ელიდის მეფე, ჰელიოსის ძე, რომლის ურიცხვი საქონლის სამყოფელი გაუნმენდელი იყო 30 წლის განმავლობაში. ერთ დღეში განმინდა ჰერაკლემ. პირობის თანახმად ამ სამსახურისათვის ავგიეს ჰერაკლესათვის უნდა მიეცა ჯოგის ნახევარი, მაგრამ პირობა არ შეასრულა, რისთვისაც ჰერაკლემ სიცოცხლეს გამოასალმა (ჰერაკლეს მეექვსე გმირობა).

*** ავგიეს ბოსელი, როგორც უნმინდურების, უყურადღებობის აღმნიშვნელი ხატოვანი თქმა, პირველად ჯერ კიდევ სენეკამ იხმარა იმპერატორ კლავდიუსზე დაწერილ სატირაში.

ავლიდი – სანაპირო ქალაქი ბეოტიაში, კლდის თავზე, აგამემნონის ფლოტის შესაყარი. აქ შესწირეს იფიგენია არტემიდეს, რათა ქალღმერთის წყრომა გაენელებინათ და ზღვაში გასულიყვნენ.

ავტოლიკე – პერმესისა და ქიონეს შვილი, ბერძენთა შორის უცბიერესი ოდისევსის პაპა დედის მხრით. მხიარული გმირი, პერმესივით განთქმული ქურდი, რომელიც პარნასზე დაასახლეს, მუზებს შორის, და პერაკლეს მასწავლებლობაც კი დააკისრეს. არგონატებს ახლდა კოლხეთში. დააარსა ქ. სინოპი, სადაც დაწესდა მისი კულტი.

ავტონოე – პენელოპეს მოახლე, კადმოსის ასული, აქტეონის დედა, მონაწილეობდა პენთესის მკვლელობაში.

აზია, ასია (ასირიულ-ფინიკიურად ასუ – „მოციმციმე“; აღმოსავლეთი) – ძველთა წარმოდგენაში ასე ერქვა ქვეყნის მესამე ნაწილს. თავდაპირველად ეძახდნენ ლიდიის ერთ-ერთ ნაყოფიერ ველს, ეგეოსის ზღვის აღმოსავლეთით გადაშლილს, მერე მცირე აზიის დას, ნაწილს; 2. ოკეანიდა, პრომეთეს დედა; 3. პრომეთეს ასული, რომლის სახელიც ეწოდა აზიას; 4. ერთ-ერთი ნერეიდა.

ათამანტი, ათამასი – გმირი, თესალიის მეფის ეოლოსის ძე, ორქომენის მეფე, ღრუბელთა ქალღმერთს ნეფელეს რომ შეუყვარდა და აჩუქა ქალ-ვაჟი – ფრიქსე და ჰელე. მეორე ცოლად ჰყავდა ღმერთ დიონისეს დედის, კადმოსის ასულის

სემელეს და ინო, მასთანაც ორი შვილი ჰყავდა – ლეარქე და მელიკერტე. ათამანტეს ჰერამ გონება წაართვა, რადგან მასთან იზრდებოდა დიონისე, გონებადაკარგულმა ათამანტემ მოკლა თავისი შვილი ლეარქე, ხოლო მეუღლე და მეორე შვილი მელიკერტე ზღვაში გადაეშვნენ და იქცნენ ზღვის ღვთაებებად.

ათენა-პალადა – ძველ ბერძენთა უძველესი ღვთაება (ბერძნულ პანთეონში ათენა ზევსის ასულად ითვლება, თუმცა მისი კულტი უფრო ადრინდელი წარმოშობისადაა მიჩნეული), იგი სიბრძნის, ხელოვნების, ხელოსნობის, ქალაქების, ომის მარად ქალწული ქალღმერთია. ათენა ითვლებოდა ატიკისა და ქ. ათენის მფარველ ღმერთად. მან ატიკას მიუძღვნა წმინდა ხე – ზეთისხილი, რომელიც ათენის ეკონომიკის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს დარგს წარმოადგენდა. მითები მოგვითხრობენ ათენას დაბადებაზე ზევსის თავიდან.

ათენას კულტის მთავარ ცენტრს ათენი წარმოადგენდა. აქ იდგა მის სახელზე აღმართული მრავალი ტაძარი, რომელთა შორის ყველაზე უფრო სახელგანთქმული იყო – პართენონი. ამ ტაძარში იდგა გენიალური ბერძენი მოქანდაკის ფიდიას მიერ ოქროსა და სპილოს ძე-

ლისაგან შექმნილი ქალღერმთის კოლოსალური (12 მ. სიმაღლის) ქანდაკება.

რომაულ პანთეონში ათენა მინერვას სახელითაა ცნობილი.

აიაქსი – ბერძენთა ორი სახელგანთქმული გმირი, ტროადის ომის მონაწილენი, ეანტებად წოდებულნი: 1. აიაქს უფროსი. ეაკის პაპა, ბერძენთა შორის აქილევსის შემდეგ ულამაზესი, უსწრაფესი და უმამაცესი გმირი, ელენეს ხელის მაძიებელი, დიდად წოდებული, სალამინის მეფის ტელამონის შვილი. ცნობილია მისი შებმა ჰექტორთან, თავი იჩინა აქილევსის გვამთან გამართულ ბრძოლაში. როცა აქილევსის დედამ თავისი შვილის საჭურველი ბერძენთა უმამაცეს გმირს ალუთქვა, ოდისევსმა ტროადელი ტყვეები მოისყიდა და იარაღიც მას არგუნეს. გაშმაგებულმა აიაქსმა, თავი მოიკლა 2. აიაქს უმცროსი, ლოკრიდის მეფის ოილევსის შვილი, სუბის უზადო მტყორცნელი, აქილევსის შემდეგ უსწრაფესი გმირი. თავი იჩინა პატროკლეს გვამისათვის გამართულ ბრძოლაში. პოსეიდონმა დალუპა ზღვაში.

*** აიაქსის და ოდისევსის დავა – რაიმე გადაუწყვეტელი კამათი.

აიგიალევსი – არგოსის მეფის ადრასტეს ვაჟი, თებეს წინააღმდეგ ეპიგონების ლაშქრობის მონაწილე. ამ ლაშქრობაში მხოლოდ ის დაეცა, რადგან მხოლოდ მისი მამა ადრასტე გადარჩა თებეს წინააღმდეგ შვიდთა ლაშქრობის დროს.

აიდოსი – იხ. ჰადესი.

აიეტი – ძველი კოლხეთის მრისხანე და ძლიერი მეფე, მზის ღმერთის პელიოსის ძე, მედეას და აფსირტეს მამა. მისი მეფობის დროს მოხდა არგონავტების ლაშქრობა კოლხეთში.

აკამანტე – 1. დიდი გმირის თევზევსის ძე, ტროადის ომის მონაწილე; 2. ანტენორის შვილი, ტროადის ომის მონაწილე.

აკარნანე – ალკმეონის და კალიროეს შვილი, ერთ ღამეში დავაჟკაცებული გმირი, რომელმაც ძმის – ამფოტერის თანხლებით შური იძია მისი მამის მკვლელზე ფსოფიდის მეფე თეგეოსზე და მის შვილებზე, მერე კი დააარსა სამეფო, რომელსაც ეწოდა მისი სახელი – აკარნანია (შუა საბერძნეთის დას.).

აკისი (აკიდი) – ფავნისა და ნიმფა სიმფეიდეს შვილი, ნიმფა გალატეს სატრფო. კიკლოპმა პოლიფემმა მიჯნურები ერთად რომ ნახა, დაედევნა. აკიდს

კლდე სტყორცნა და გას-
რისა, ნაკადად მოსკდა კლდის
ნაპრალიდან ჭაბუკის სისხლი,
იქცა მდინარედ, რომელსაც
მისი სახელი – აკისი ეწოდა (სი-
ცილიაში), ხოლო თვით აკიდი
იქცა მდინარის ღვთაებად.

აკროსიოსი – არგოსის მითიური
მეფე, ლინკევსის ძე, დანაეს
მამა, პროიტეს ტყუპი ძმა, უნ-
ებურად მოკლული ბადროთი
მისი შვილიშვილის პერსევსის
ხელით.

აკროკორინთო (მაღალი კორინთო)
– აულებლად ცნობილი მთა და
ციხესიმაგრე ძველ კორინთოში.

აკროპოლისი (შიდაქალაქი) –
ძველი საბერძნეთის ქალაქთა
ცენტრალური გამაგრებული
ნაწილი, ჩვეულებრივ აგებდნენ
მალლობზე.

ალექსიოროე – მდინარის ღმერთ
გრანიკეს მშვენიერი ასული,
ტროას მეფის პრიამეს ძის ესა-
კის დედა.

ალთეა – კალიდონის მეფის ოინე-
სის მეუღლე, დეიანირას და მე-
ლეაგრეს დედა.

ალთემენე – კრეტის მეფის კატ-
რევსის შვილი, რომელმაც ოიდ-
იპოსივით შეუცნობლად მოკლა
საკუთარი მამა. ორაკულმა კა-
ტრევსს უწინასწარმეტყველა,
შვილის ხელით მოკვდებოო. შეძ-
რწუნებული ალთემენე როდო-

სზე გადაიხვეწა. მოხუცმა კატ-
რევსმა მისი ნახვა გადანყვიტა,
როდოსზე გადავიდა, მეკობრედ
მიიღეს, შვილის ხელით დაეცა.
ალთემენემ მოკლა დაც, აპემო-
სინე. თავისი სურვილით მიწამ
შთანთქა.

ალკეოსი (დევეგმირი) – ტირინ-
თოს მეფე, პერსევსის და ან-
დრომედეს შვილი, ამფიტრიო-
ნის მამა, ევრისტევსის მამის
სთენელაოსის და ალკმენეს
მამის ელექტრიონის ძმა. ჰერაკ-
ლეს ახლდა ამორძალების ქვეყ-
ანაში ჰიპოლიტეს სარტყელის
ჩამოსატანად.

ალკესტიდა – იოლკოსის მეფის
პელიასის ასული, თესალიის მე-
ფის ადმეტეს მეუღლე, ქმრის
მაგიერ იკისრა ჰადესში წასვლა,
აკლდამაში მისი ქმრის მეგობარი
ჰერაკლე სიკვდილის ღმერთს
თანატოსს შეება და ქალი იხსნა.

ალკინოე – გმირი, პოსეიდონის
შვილიშვილი, ფეაკების კუნძუ-
ლის მეფე, განთქმული სტუმართ-
მოყვარეობით, რაც განსა-
კუთრებით არგონავტებისა და
ოდისევსის მიმართ გამოიჩინა.

*** ალკინოეს მოთხრობა –
დაუსრულებელი რამ ამბავი.

ალკიდე – დიდ გმირს ჰერაკლეს
თავდაპირველად ალკიდე ერ-
ქვა, ჰერაკლე შემდეგ მისანმა
უწოდა.

ალკინოვესი – ღმერთებთან შებ-
მული გიგანტი, რომელიც
ფლეგრეის ველზე ჰერაკლემ
მოკლა. სხვა ვერსიით – ბუმ-
ბერაზი, რომელიც თავს დაესხა
ჰერაკლეს ისთმოსის ყელზე,
გერიონის ხარებს რომ მოერეკე-
ბოდა, 12 საზიდარი დაუღენა და
25 კაცი მოუკლა. კლდე მოგლი-
ჯა და ჰერაკლეს ესროლა. ჰერ-
აკლემ კლდე კომბლით უკუაგდო
და თავი გაუშო. მისი ასულები –
ალკინოიდები ზღვაში გადავარდ-
ნენ და ზღვის ფრინველებად
იქცნენ (ილ. იX, 562).

ალკმენე (ძლიერება) – ჰერაკლეს
დედა, მიკენის მეფის ელექტრი-
ონის (ზოგი ვერსიით ამფი-
ტრიტეს) ასული, ამფიტრიონის
მშვენიერი მეუღლე. ჰყავდა
ორი ვაჟი, ამფიტრიონისაგან
იფიკლე, ზევსისაგან კი – ჰერ-
აკლე.

ალკმეონი – გმირ ამფიარაეს და
ერიფილეს ვაჟი, ეპიგონების
ლაშქრობის მონაწილე. ლაშქრო-
ბაში მონაწილეობის მიღებაზე
ძალით დაითანხმა დედამ, რო-
მელიც მოიხიბლა კადმოსის
ცოლის ჰარმონიას ძვირფასი
სამოსით. ალკმეონს არ უნდოდა
ეპიგონების ლაშქრობაში მონაწ-
ილეობის მიღება მანამ, სანამ არ
შეასრულებდა თებეს წინააღმ-
დეგ შვიდთა ლაშქრობაში მიმა-
ვალი მამის ანდერძს – მოეკლა

დედამისი, რომელმაც ქმარს
ძვირფასი ყელსაბამი არჩია და
ამით სასიკვდილოდ გაიმეტა.

ალკმეონმა შეასრულა მამის
ანდერძი, რის გამოც დიდხანს
სდევნიდნენ ერინიები და ბო-
ლოს დედამისის მიერ მიღებული
საჩუქრების მსხვერპლი გახდა.
მოკლეს მისი პირველი ცოლის
არსინოეს ძმებმა.

ალოადები – ოტოსი და ეფიალტე-
სი, ალოეის (სხვა ვერსიით პოსე-
იდონის) ბუმბერაზი შვილები,
სიყრმიდანვე არაჩვეულებრივი
ღონით გამოჩენულნი. მათ შე-
ბოჭეს ომის ღმერთი არესი და
13 თვე ჰყავდათ სპილენძის
ბორკილებში, ვიდრე ზევსის
ბრძანებით ჰერმესმა არ იხსნა
იგი. ძმები გაამაყდნენ თავისი
ძალით და ოლიმპოელ ღმერ-
თებს ეშუქებოდნენ – ჰერასა
და არტემიდეს მოგატაცებთო.
აპოლონმა კადნიერნი ისრით
განგმირა. ქვესკნელში ძმები
სვეტებზე არიან მიჯაჭვული და
ველური ჭოტები საზარელი კი-
ვილით აყრუებენ.

ალოესი (კალოს მფარველი) –
ევროპის უმაღლესი მთები,
რომელთაც ბერძნები ძველთა-
განვე იცნობდნენ. აქ გამოატარა
ჰერაკლემ გერიონის ძროხები.

– პელოპონესის მთავარი მდინ-
არე, მიედინება არკადიასა და
ელიდაში, ერთვის იონიის ზღ-

ვას ოლიმპიასთან. თქმულე-
ბით, ამ მდინარემდე სდია
ელიდელ ნიშნა არეთუზას მდი-
ნარის ღმერთმა, ოკეანისა და
თეტიდას შვილმა, ალფეოსმა,
რომელსაც შეუყვარდა ნიშნა.
არეთუზა არტემიდემ დამალა
და წყაროდ აქცია. ღმერთი ალ-
ფეიოსი კი მდინარედ იქცა, ზღ-
ვის ქვეშ გაიჭრა კუნძულ ორ-
ტიგიამდე, სირაკუზამდე, და იქ
შეუერთდა წყაროს. ამ მშვენიერ
მითს მასალა მისცა თვით მდი-
ნარემ, ალაგ-ალაგ მიწისქვეშ
რომ იკარგება. სიცილიაში არე-
თუზას და არტემიდეს ერთად
სცემდნენ თაყვანს, სალოცავიც
ერთად აუშენეს ოლიმპიაში.

ამალთეა – ღვთაებრივი თხა, ზოგი
ვერსიით ნიშნა, რომლის რძით-
აც გაიზარდა დედის მიერ კრე-
ტაზე გადამალული ყრმა ზევსი.

ამბროსია და ნექტარი – ოლიმ-
პოელი ღმერთების საკვები.
ამბროსია საჭმელია, ნექტარი
– სასმელი, სიამისა და მარადი-
ული სიცოცხლის მიმნიჭებელი.
ამბროსიითა და ნექტრით კვე-
ბავდნენ ღმერთების რაშებსაც.

*** უჩვეულოდ ტკბილი რამ,
უმაღლესი ნექტარება.

ამითაონი – მესენიელი გმირი,
მელამპოდისა და ბიანტეს მამა,
იასონის ბიძა.

ამითაონიდები – ამითაონის შთამო-

მავალნი, არგოს მეფის ადრას-
ტეს წინაპრები.

ამიკოსი – ბებრიკების მეფე,
პოსეიდონისა და ერთ-ერთი
ბითვინიელი ნიშნის შვილი,
შეუდარებელი მოკრივე, რომ-
ლის დამარცხება მხოლოდ
პოლიდეკემ შეძლო.

ამონი – ზევსის ორაკული, მდე-
ბარეობს ლიბიის უდაბნოს ოა-
ზისში, ეგვიპტის დასავლეთით;
პირველად: ეგვიპტელთა ღვ-
თაება.

ამორძალები – (ამაზონი, უძუძუე-
ბონი, ასე ეძახდნენ იმის გამო,
რომ ადრევე იწვავდნენ მარჯვე-
ნა ძუძუს, რათა მშვილდი მოხ-
ერხებულად ეხმარათ. ეტიმო-
ლოგია საეჭვოა) – მეომარ ქა-
ლთა მითიური ტომი, რომელიც
მცირე აზიაში მდ. თერმოდონტ-
თან (დრეკანდელი თერმე-ჩაი)
მოსახლეობდა. თავს დაესხნენ
ლიკიას, საიდანაც ბელეროფონ-
ტემ განდევნა, მერე პრიამეს
სამშობლოში შეიჭრნენ. ბრძო-
ლა ჰქონდათ ჰერაკლესთან,
თეზევსთან და სხვ.

ბრაზილიის ჯუნგლებში, სადაც
მსოფლიოს უდიდესი მდინარე
ამაზონთა სახელს ატარებს,
დღესაც ცხოვრობს შუბისა
და ნაჯახის ხმარებაში დახ-
ელოვნებულ ქალთა ტომი,
რომელთაც „ამორძალთა“ ტომს
უწოდებენ.

ამფიარაე – გმირი, ოიკლეს და ჰიპ-ერმნესტრას ძე, ალკმეონის და ამფილოქეს მამა, განთქმული წინასწარმეტყველი, ზევსისა და პოლონის რჩეული, ღირსებით სავსე, კალიდონის ნადირობის და არგონავტების ლაშქრობის მონაწილე. ცოლად ჰყავდა არგოსის მეფის გმირ ადრასტეს და, ხარბი ერიფილე, რომელმაც დალუპა. ამფიარაე შვიდთა ლაშქრობის უბედურ ბოლოს გრძნობდა და არ სურდა მონაწილეობის მიღება. ბრძოლის ქარცეცხლიდან ზევსმა ოლიმპოზე აიტაცა.

ამფილოქე – ამფიარაეს შვილი, ალკმეონის ძმა, ეხმარებოდა ძმას დედის მოკვლაში, რათა შური ეძია თებეს ლაშქრობაში დაღუპული მამისათვის. მონაწილეობდა ეპიგონების ლაშქრობაში. დაეცა მოპსოსთან ორთაბრძოლაში. ერთ-ერთი თქმულებით, ტროას ომის მონაწილე.

ამფიონი – გმირი, ზებუსის და ანტიოპეს ძე, ზეტესის ტყუპი ძმა. იზრდებოდა მწყემსის ქოხში მთებში. როდესაც ძმასთან ერთად თებეს მეფე გახდა, დაიწყო ქალაქის კედლის გამაგრება. მითი მოგვითხრობს ამფიონის ქნარზე დაკვრის საოცარ ხელოვნებაზე: მის სიმთა ჟღერაზე ქვები კედლებზე თავისით ლაგდებოდნენ. ამფიონი სიპილის მეფის ტანტალეს ასულის, ნაო-

ბეს ქმრად ითვლება.

ანფიტრიონი – ალკეოსის შვილი, ტირინთოს ლეგენდარული მეფე, შემოაკვდა ბიძა ელექტრიონი, გააძევეს და ჩავიდა თებეში, სადაც კრეონტმა შეცოდებისაგან განწმინდა, სძლია ტელებოელთა ტომი. ამ ლაშქრობის დროს ზევსი მისი სახით გამოეცხადა მის ცოლს ალკმენეს და გახდა პერაკლეს მამა.

*** სტუმართმოყვარეობის სინონიმი.

ამფიტრიტე – ზღვათა მბრძანებელ პოსეიდონის მეუღლე, ზღვის ღვთაების ნერეუსის და დორიდას ასული. პოსეიდონთან ერთად მბრძანებლობს ზღვებზე, აწყნარებს პლანქტებს, მქუხარე ტალღებს, ეხმარება არგონავტებს.

ამფოტერი – ალკმეონის ძე, ერთ დღეში დავაჟკაცებული გმირი, აკარნანეს ძმა (იხ. აკარნანე).

ანაფე – სპორადების ჯგუფის პატარა კუნძული, თერას ალმოსავლეთით, ეგეოსისა და კრეტის ზღვებს შორის. ამ კუნძულს ქარიშხლის დროს თავი შეაფარეს არგონავტებმა.

ანდროგეოსი – გმირი, კრეტის მეფის მინოსის და პასიფაეს ვაჟი. მონაწილეობდა ახლად დაარსებულ პანათენურ დღესასწაულებში, შეჯიბრის ყელა

სახეობაში გაიმარჯვა, ეგეოსს შური აღეძრა და მარათონის ხარს მოაკვლევინა. მამამისმა მინოსმა შური იძია. ათენს ალყა შემოარტყა და ხარკი დაადო: ყოველ ცხრა წელიწადში ერთხელ კრეტაში უნდა გაეგზავნათ შვიდი ქალწული და შვიდი ჭაბუკი, რომელთაც მინოტავრი შთანთქავდა.

ანდრომაქე – „ილიადის“ გმირი ქალი, ასტიანაქსის დედა, ჰექტორის მეუღლე.

ანდრომედე – ეთიოპიის მეფის კეფეესის და კასიოპეს ასული, ზღვის ურჩხულისაგან იხსნა პერსევმა და ცოლად შეირთო. მისი სახელი ეწოდა ერთ-ერთ თანავარსკვლავედს.

ანთე(ი)ა – ქალაქი მესენიაში; ქალაქი თესალიაში; სხვაა ანთე მირმიდონელთა ქალაქი.

ანკეოსი – უშიშარი მონადირე არკადიიდან, კალიდონის ტახზე ნადირობის მონაწილე. ტახმა დაფლითა.

ანტიკა – ლიკიის მეფის იობატეს ასული, ტროიძენეს მეფის პროიტეს ცოლი, ამაოდ სცადა გმირ ბელეროფონტეს მოხიზლვა, და საწადელს რომ ვერ მიღწია, ქმართან დაასმინა, დასაღუპავად გააგზავნინა.

ანტეოსი – ბუმბერაზი, პოსეიდონის და გეას (დედამიწის) შვილი,

ლიდიის მბრძანებელი, რომლის ძლევა არავის შეეძლო, რადგან თავის დედასთან – მიწასთან შეხებით მარად განახლებულ ძალას იძენდა. ჰერაკლემ მიწას მოსწყვიტა და ჰაერში დაახრჩო. მავრიტანიის ტინგისში დღესაც უჩვენებენ მის სამარეს.

*** ცნობილი სიმბოლო გმირის ან ხალხისა, რომელიც მშობელი მიწის წიალიდან იღებს ძალას.

ანტიგონე – ოიდიპოსისა და იოკასტეს გულკეთილი ასული, ბრმა მამის განუყრელი მეგზური, დამძის მოყვარული, ისმენეს და. როცა თებეს კედლებთან ძმებმა ეტეოკლემ და პოლინიკემ ერთმანეთი დახოცეს, ბიძამ მეფე კრეონტმა სიკვდილის მუქარით აკრძალა პოლინიკეს გვამის დაკრძალვა, ანტიგონემ მაინც დაკრძალა, რისთვისაც კრეონტმა ცოცხლად ჩაამწყვდია სამარხში, სადაც თავი ჩამოიხრჩო. ანტიგონეს გვამზე მკერდი გაიპო მისმა საქმრომ, კრეონტის ვაჟმა ჰემონმა. სხვა ვერსიით: კრეონტმა ჰემონს დაავალა ანტიგონეს მოკვლა, მაგრამ ჰემონმა დამალა. შემდეგ ეყოლათ შვილი, მაგრამ როცა ჰემონმა ყრმის ტანზე ნახა ოიდიპოსის შთამომავალთა მუდმივი ნიშანი – დრაკონი, კრეონტის შიშით მოკლა ანტიგონე და თავი მოიკლა.

ანტიოპე – 1. ამორძალი, არესის ასული, ჰიპოლიტეს და, თეზესს რომ აჩუქა გამარჯვებულმა ჰერაკლემ; 2. მდინარის ღმერთ ასოპეს (ზოგი მითით ნიქტევსის) ასული, თებეს მეფის ლიკოსის მეუღლე, ზევსისაგან ეყოლა ამფიონე და ზეტესი, რის გამოც სახლის მიტოვება მოუხდა. თავი შეაფარა სიკიონის მეფეს ეპოპევსს. ლიკოსმა სძლია ეპოპევსს, ანტიოპე წაიყვანა და თავისი მეორე ცოლის მრისხანე დირკეს მხეველად აქცია. შვილები მწყემსმა აღზარდა. ზეტესი და ამფიონე გებულობენ, რომ ანტიოპე – მათი დედაა და დირკეს, რომელიც ანტიოპეს დასჯას მოითხოვდა, აკრავენ ხარის რქებზე. ეს მითი ბრწყინვალედაა ასახული ნეაპოლიტანის მუზეუმში დაცულ მარმარილოს ჯგუფში – „ფარნეზეს ხარი“.

აპატუ – სიცრუის ქალღმერთი, ქალღმერთ ღამის მიერ კრონოსის დასასჯელად შობილი ღვთაება.

აპოლონი – ღმერთი, ზევსისა და ქალღმერთ ლეტოს სხივთამთოველი ვაჟი, არტემიდეს ძმა (ტყუპის ცალი). ძლიერებითა და მშვენებით ოლიმპოელებში გამორჩეული. პოეზიის, მუსიკისა და საერთოდ ხელოვნების მფარველი ღმერთი, ამავე დროს იგი მომავლის წინასწარმეტყველიცაა. აპოლონი ითვლება

აგრეთვე სინათლისა და მედიცინის ღმერთად. იგი მოახალშენთა და მწყემსთა ქომავიცაა. მისი მუდმივი თანამგზავრია ცხრა მუზა. დაუდგენელია მისი სახელის სადაურობა: ზოგი ხეთელთა აპულუნასში ეძებს გასაღებს, ზოგი ბიბილონელთა აბულუს კულტში, რაც „ჭიშკარს“ ნიშნავს, ზოგის აზრით სახელი წარმოქმნილია ბერძნული სიტყვიდან აპელა – „ჯოგთა მფარველი“, ან „აპოლომი“ – „დაღუპვა“ (ე. ი. „დამღუპველი“; მართლაც, ნიობეს შვიდი ვაჟი დაუწყვიტა, მარსიას ტყავი გააძრო, ალოადები ისრით განგმირა). ბერძნები თვით ზევსის ტაძარს არ მიმართავენ ისე ხშირად, როგორც აპოლონის სამისნოს დელფოში, სადაც მისი კულტის ცენტრი შეიქმნა. ბერძენთა ამ თითქმის ყველაზე უფრო პოპულარულ ღმერთს მრავალი ზედწოდება აქვს: წინასწარმეტყველი (დელფოს ორაკულის პირით მეტყველი), კითარედი (ოქროს კითარაზე დამკვრელი), მუზაგეტი (მუზების წინამძღოლი), პეანი (მკურნალი), ქვეყნიერების მომწესრიგებელი, ლიკეიოსი (მგელთამყლელელი), ფებუსი (რომაულად „სხივოსანი“), პითო (მისანი, აქედან პითია, პითიის აპოლონი), ვერცხლისმშვილდა, შორსმტყორცნელი, შურისმგებელი, მწყემსთა მფარველი... მზის ღმერთის ფუნქციები,

ეტყობა, გვიან დააკისრეს, და ამ საქმეში პირველობა მაინც პელიოსს უნდა დაუთმოს.

*** მშვენიერი ჭაბუკის სინონიმი.

აპოლონიოს როდოსელი (დაახ. ძვ. წ. 250) – დიდი ალექსანდრიელი სწავლული და ეპიკოსი, პტოლემეაიოსების კარის მწერალი, საგმირო ეპოსით გატაცებულმა დიდხანს დაჰყო როდოსზე (აქედან ზედწოდება). შემორჩენილია მხოლოდ მისი მთავარი შრომა „არგონავტიკა“.

არაქნე (ობობა) – ლიდიელი ფეიქარი ქალი, რომელმაც ქსოვის ხელოვნებაში საპაექროდ ქალღმერთი ათენი გამოიწვია. ათენამ სძლია და ობობად აქცია.

არგეა – არგოსის მეფის ადრესტეს ასული, გმირი ტიდევისის მეუღლე.

არგო – არგონავტების სახელგანთქმული ხომალდის სახელი.

არგოლიდა – კორინთის ყელის სამხრეთით გადაშლილი მშვენიერი მხარე, პელოპონესის ცენტრში მდებარე ოლქი (სამხრ. საბერძნეთი). მითის თანახმად არგოლიდის პირველი მეფე იყო ინაქე.

არგონავტები (არგოს მესხომალდეები) – რჩეული ბერძენი გმირები, რომელნიც გაემგზავრენ შორეულ კოლხეთში

ოქროს საწმისის მოსაპოვებლად. მათი წინამძღოლი იყო ქ. იოლკოსის ყოფილი მეფის ესონის შვილი იასონი. პელისმა, რომელმაც წაართვა ტახტი ესონს, დაავალა იასონს ოქროს საწმისის ჩამოტანა კოლხეთიდან. იასონმა შეკრიბა საბერძნეთის სახელგანთქმული გმირები და ხომალდი „არგო“ შორეულ კოლხეთში გაემურა. ლაშქრობაში მონაწილეობდა 50 გმირი, მერე მათი ოდენობა გაიზარდა. მრავალი ხიფათისა და თავგადასავლის შემდეგ კოლხეთის მეფის გრძნეული ასულის მედეას დახმარებით არგონავტებმა ხელთ იგდეს არესის ჭალაში დაცული ოქროს საწმისი. ეს მოხდა ერთი თაობით ადრე ტროას ომამდე. მითში აისახა ბერძენთა პირველი ურთიერთობა კოლხებთან, რომელთა ქვეყანა ძველთაგანვე ცნობილი ყოფილა ოქროთი, სიუხვითა და ძლიერებით.

არგოოსი – არესტორის ძე, „არგოს“ მშენებელი, ზოგის აზრით ხომალდს მისი სახელი ეწოდა.

არგოსი – 1. ფრიქსესა და კოლხეთის მეფის აიეტის ასულის ქალკიოპეს ვაჟი, ათამანტეს შვილიშვილი, ეხმარება არგონავტებს. ზოგი „არგოს“ მშენებლადაც თვლის, 2. ზევსის და ნიობეს ძე; 3. არგოლადის დედაქალაქი.

არგუსი (იგივე პანოპტესი – მრავალთვალა) – აგენორის, ზოგი ვერსიით, ინაქეს შვილი. თავზე ერთი თვალი ჰქონდა, დანარჩენი ასი – მთელს ტანზე გაბნეოდა. საერთოდ კეთილ ბუმბერაზად ითვლებოდა, ურჩხულებს ხოცავდა; ჰერამ მიუჩინა დარაჯად ზევსის სატრფოს იოს, ზევსის ბრძანებით ჰერმესმა დაუძინებელი მცველი სალამურით ჩააძინა და თავი მოჰკვეთა. ჰერამ მისი თვალები ფარშავანგის კუდზე დაამაგრა (ვარსკვლავიანი ცის განსახიერება).

*** ასთვალა არგუსი – დაუძინებელი გუშაგი, ფხიზელი დარაჯი.

არეიონი – პოსეიდონის და დემეტრეს შვილი, არგოლიდის მეფის ადრასტეს ჯადოსნური რაში. თებეში დაღუპვისაგან იხსნა პატრონი – ერთადერთი გადარჩენილი გმირი შვიდთა ლაშქრობის დროს. ამ რაშზე ჰერაკლეს მჯდარა.

არეოპაგი (არესის ბორცვი) – გორაკი ძველ ათენში, სადაც თავს იყრიდა და საქვეყნო საქმეებზე თუ სამართალზე მსჯელობდა კეთილშობილთა საბჭო არეოპაგი. მითის თანახმად არეოპაგი დაანესა ათენა-პალადამ, პირველად განიხილეს დედის მკვლელის ორესტეს საქმე, რომელიც გაამართლეს.

არესი (რომაელთა მარსი) – ზევსის და ჰერას მრისხანე ვაჟი, ომის შმაგი და დაუნდობელი ღმერთი, მოუსვენარი, ავი და სისხლით გაუმაძღარი, ამორძალთა და გმირთა ერთ-ერთი თაობის მამამთავარი. ზევსს სძულდა ეს სისხლისმღვრელი, რომლის სიამე მხოლოდ ხოცვა-ჟლეტა და ხალხთა წყევტაა. ბერძნებს არ უყვარდათ ომის ღმერთი, არც მისი კულტი გავრცელდა ძლიერ. ხელოვნებაში აისახა როგორც დიდებული, ზვიადი ვაჟკაცი, მუზარადიანი ან ხუჭუჭთმინი, მახვილოსანი ჭაბუკი.

არეტე – ფეაკების მეფის ალკინოეს მეუღლე, დაეხმარა იასონსა და მედეას. მფარველობდა ოდისეესს.

არიადნე – კრატეს მეფის მინოსის ასული. ფიქრობენ, რომ თავდაპირველად კრეტელი ღვთაება იყო. მეფის ასულმა შეიყვარა გმირი თეზევსი, ლაბირინთში მინოტავრთან შესაბამელად მიმავალს ძაფის გორგალი მისცა, რომ გამოსასვლელი ეპოვნა, და ამით იხსნა; თეზევსს გაჰყვა ათენში, მაგრამ ღმერთების ნებით ნაქსოსის უდაბურ ნაპირზე მოუხდა დარჩენა და გახდა დიონისეს მეუღლე. იქცა ბუნებისა და მცენარეთა ღვთაებად. მისი კულტი გავრცელებული იყო კუნ. ნაქსოსზე.

*** არიადნეს ძაფი – გზის მაჩვენებელი, მძიმე მდგომარეობიდან გამომყვანი რაიმე ღონისძიება ან საშუალება.

არიმასპები – მითიურ ცალთვალა ადამიანთა ტომი, მცხოვრებნი გრიფონების მეზობლად.

არკადია – მეცხოველეობითა და მინათმოქმედებით განთქმული მხარე შუა პელოპონესში.

*** არკადიული იდილია (ირონ.) – უზრუნველი, ბედნიერი ცხოვრება. „მეც დავიბადე არკადიაში“ – შილერის ცნობილი გამოთქმა.

არსინოე – არკადიის ქალაქ ფსოფიდის მეფის თეგოსის ასული, ალკმონის მეუღლე.

არტემიდე (რომაელთა დიანა) – ზევსის და ლეტოს ასული, აპოლონის ტყუპი და, დიდი დელოსელი ქალწული, ბერძენთა ერთ-ერთი უძველესი და უმთავრესი ღვთაება, მონადირე, ცხოველთა მფარველი, ოლიმპოელთა შორის ათენას შემდეგ ყველაზე უფრო სუფთა და სასტიკი, არტემიდეს სახელთანაა დაკავშირებული მრავალი მითი: დელოსზე და-ძმის დაბადება, მოხეტიალე კუნძულის გაჩერება, ბუმბერაზ ტიტისის მოკვლა, ნიობეს ქალ-ვაჟის განყვეტა, აქტეონის ირმად ქცევა, მითი ორიონზე და სხვ.

არქემოროსი („სიკვდილის მეგზური“) – ასე უწოდა ამფიარაემ ნემეის მეფისწულს ოფელტეს, რომელიც თებეს მიმავალი შვიდი გმირის თვალწინ გველმა გაგუდა. ეს იყო ოიდიპოსის ძმის პოლინიკეს მომხრე გმირთა დელუპის ნიშანი.

ასკლეპიოსი (რომაელთა ესკულაპი) – მკურნალი ღმერთი, აპოლონის შვილი. მკურნალობა ბრძენმა კენტავრმა ქირონმა ასწავლა. მკვდარს აცოცხლებდა, ამით დაირღვა ბუნების კანონი. ზევსმა მეხით განგმირა. განრისხებულმა აპოლონმა სამაგიეროდ გაჟლიტა კიკლოპები, რომლებიც ზევსისათვის ელვის ისრებს კვერავდნენ. ზევსმა აპოლონი დასაჯა: მსახურად დაუყენა მოკვდავთ (მეფე ადმეტეს ემსახურა შვიდი წელი). ასკლეპიოსის ატრიბუტებია: სამგზავრო კვერთხი, გველი და მამალი. ცოლად ჰყავს ეპიონე, რომელმაც აჩუქა ორი ვაჟი და ორი ასული: ჰიგიეია (ჯანმრთელობა) და პანატეა (ყოვლის განმკურნავი).

ასოპე – 1. მდინარე ასოპის ღვთაება, რომელსაც ზევსმა ასული ეგინა მოსტაცა იგი სიზიფეს დახმარებით ქალის დახსნას აპირებდა, მაგრამ საკუთარ სარეცელში ზევსმა მეხით განგმირა; 2. ქალაქი ლაკონიაში.

ასოპი – სამხრეთ ბეოტიის მთავარი მდინარე, მის სანაპიროზე იდგა შვიდჭიმკრიანი თებე.

ასტრეა (ვარსკვლავქალწული) – ასტრეოსისა და ეოსის, ზოგი ვერსიით ზევსის და თემიდას აიხისფერი ასული, სამართლის ქალღმერთი, გაიგივებული დიკესთან (იხ. ორები). ბრინჯაოს თუ რკინის საუკუნეში მიატოვა დედამინა და მას შემდეგ ზევსის გვერდით ზის სასწორით ხელში; ქალწულის თანავარსკვლავედი.

*** ასტრეას საუკუნე – ბედნიერების, სამართლის სუფევის ხანა.

ასტროსი – ტიტან კრიოსის და ევრიბიას შვილი, „კაცივარსკვლავი“, რომელსაც ეოსთან შეეძინა ზეფირი, ბორეასი, ნოტი და სხვა ქარები, აგრეთვე ჰესპერი და სხვა ვარსკვლავები, ასტრეას მამა.

ატე, ატა (დორიულად უბედურება; სიგიჟე, წყენა) – ზევსის ასული, უბედურების, სიცრუის, შურისძიების, ავი ბედისწერის ქალღმერთი, ბოროტების შთამაგონებელი. როცა დიდი გმირი ჰერაკლე უნდა დაბადებულიყო, ატე ზევსის გონებას დაეუფლა და ჰერას საშუალება მისცა მოეტყუებინა იგი. განრისხებულმა ზევსმა ოლიმპოდან გასტყორცნა და მას შემდეგ მხოლოდ ადამიანებს შორის თესავს შულსა და სიცრუეს.

ატალანტა – 1. არკადიელი მამაცი მონადირე ქალი, იასონის ასული. მამამ პარტენიონის მთაზე დააგდო, არტემიდეს ნადირმა – ძუ დათვმა ძუძუ აწოვა, მონადირეებმა გაზარდეს, მამას დაუბრუნეს. ფენმარდი მოისარი ქალი მონაწილეობს კალიდონის ნადირობაში და არგონავტების ლაშქრობაში. კალიდონის ნადირობაში მან პირველმა დაჭრა საშინელი ტახი და გამარჯვებისათვის დაწესებული ჯილდო – ტახის თავი – მას არგუნა მელეაგრემ. ამის გამო მოხდა უსიამოვნება, რომელმაც გამოიწვია ომი. გმირი მელანიონი დიდხანს ცდილობდა ქალწულის მოტყვას, ბოლოს შეირთო და ეყოლა პარტენოზა, თებეში შვიდთა ლაშქრობის დროს დაღუპული გმირი.

ატიკა – შუა საბერძნეთის, საკუთრივ ელადის სამხრეთ-აღმოსავლეთი, ოლქი, სადაც მითის მიხედვით კეკროპმა დააარსა ათენი და სხვა თერთმეტი ქალაქი.

ატლანტი, ატლასი – ტიტანი, იაპეტის შვილი, პრომეთეს ძმა, პლეადების და ჰესპერიდების მამა. ოლიმპოელებთან ბრძოლისათვის ზევსმა დააკისრა ცის თალის დაჭერა საკუთარი მხრებით.

ატრევსი – მიკენის მეფე, დიდი გმირის პელოპის და ჰიპოდამიას

შვილი, აგამემნონის და მენელ-
აოსის (ატრიდების) მამა. ღმერ-
თებმა დასწყევლეს ეს გვარი.
ატრევსი და თიესტე დედის
ბრძანებით კლავენ გერ ძმას
ქრისიპეს, პელოპი სწყევლის
შვილებს. ძმები გადაიხვეწებიან
მიკენში, სადაც ევრისტეის
სიკვდილის შემდეგ ტახტზე ატ-
რევსი ადის. ძმათა შორის ტახ-
ტისათვის უთანხმოება ატყდე-
ბა. შუილი თანდათან ძლი-
ერდება. ძმები აღარ ინდობენ
ერთმანეთის ოჯახებს. ატრევსს
ძმის საბოლოოდ დალუპვაში
სურს გამოიყენოს მისივე შვილი
ეგისტე, რომელსაც ავალებს თი-
ესტეს მოკვლას. მაგრამ დავა-
ლების შესასრულებლად წასული
ეგისტე შეიტყობს, რომ თიესტე
მისი მამაა და კლავს თვით ატ-
რევსს. სახელგანთქმული ეგეო-
სის კულტურის ძეგლებს შორის
აღმოჩენილია „ლომთა სამარხი“
და „ატრევსის საგანძურად“ წო-
დებული სახლი.

ატრიდები – ატრევსის შვილები,
– სახელგანთქმული გმირები
მენელაოსი და აგამემნონი.

ატროპოსი – მოირა, ბედისწერის
ქალღმერთი, რომელიც გრძელ
გორგალზე ახვევს ყველაფერს,
რაც მისმა დებმა ადამიანებს
დაუდგინეს.

აფარევსი – მესენეს მეფე, სახელ-
განთქმული გმირების აფარე-
იდების – იდასისა და ლინკეისის

მამა.

აფარეიდები – აფარევსის ვაჟები.

აფრიკა – ასე ეძახდნენ ბერძნები
მხოლოდ ლიბიას, მერე ეს სახ-
ელწოდება თანდათან გავრ-
ცელდა მთელს კონტინენტზე.
ბერძენთა. წარმოდგენა ამ კონ-
ტინენტზე ფრიად შეზღუდული
იყო და ეს აისახა მითებშიც.

აფროდიტე (ქაფში შობილი) –
სიყვარულის, სილამაზის,
ყვავილოვანი გაზაფხულის ქა-
ლღმერთი, რომაელები მას ვენ-
ერას უწოდებენ (თავდაპირვე-
ლად ცის ღმერთად ითვლებოდა,
რომელიც დედამიწაზე გზავნიდა
წვიმას). მშვენიერებით ყოველ
ქალღმერთზე აღმატებული,
სინაზითა და სილამაზით ჰერ-
აზე და ათენაზე გამარჯვებული.
მისი ტახტი მაღალ მთაზე დგას.
ღმერთსა და ადამიანს, ერთნაი-
რად ხიბლავს და იმონებს თავისი
ციური სილამაზით. პეფესტოს
მეუღლედ ითვლება. აფროდიტეს
შვილებად ითვებიან ეროტი,
ანტეროტი, ჰარმონია, დემოსი,
ფობოსი, ჰერმეფროდიტი (ქა-
ლკაცა). დემოსი, ფობოსი, ჰერმა-
ფროდიტი (ქალკაცა), წარმოშო-
ბით აზიელია, მაგრამ ბერძნებმა
ხორცი შეასხეს და ეროვნულ
ქალღმერთად აქციეს. ლამაზი
მითებია შექმნილი მის წარმოშო-
ბაზე, ერთ-ერთი მათგანით წარ-
მოიშვა ზღვის ქაფში ურანოსის
სისხლისაგან, რომელიც ზღვაში

ჩაიღვარა. აქედანაა მისი ზედ-
წოდება ანადიომენე – ზღვის ქა-
ფიდან გამოსული. სხვა ვერსიით
ზევსისა და ოკეანიდ დიონეს
ასულია. მისი ზედწოდებებია:
კიპრიდა (კვიპროსელი), პათოსე-
ლი, კითერეა, ზღვის დამწყნარე-
ბელი, ლემნოსელი. აფროდიტეს
მთავარი საკულტო ადგილებია
კვიპროსი, კუნ. კითერა, ერიქსი
(მთა სიცილიაში). აფროდიტეს
კულტშიაც შემორჩა ტოტემ-
იზმის ნაშთები: მას უძღვნეს
ბელურა, მტრედი, დელფინი.

*** სილამაზის სინონიმი.

აფსირტე – კოლხეთის მეფის აი-
ეტის ძე, სილამაზისათვის ფაე-
თონად – მოციმციმედ წოდე-
ბული. დაიღუპა თავისი დის
მედეასა და იასონის ხელით.

აქელოე – 1. მდინარის ღმერთი.
ჰერაკლემ სძლია, საცოლე წაჰ-
გვარა სასტიკ ორთაბრძოლაში
დამარცხებულ მეტოქეს; 2.
აკარნანიის და ეტოლიის გამ-
ფყოფი მთავარი მდინარე შუა
საბერძნეთში, ერთვის იონიის
ზღვას.

*** სიუხვის რქა – ზოგი ვერ-
სიით, ესაა რქა, ხარად ქცეულ
აქელოეს რომ მოსტეხა ჰერაკ-
ლემ და ნიმფებმა ყვავილებით
აავსეს.

აქერონტი – ქვესკნელის მდინ-
არე, რომელზედაც ქარონს ნა-
ვით გადაჰყავს მიცვალებულთა
სულები (იხ. სტიქსი).

აქილევესი – ძველი ბერძენი გმირი,
წარმოშობით ტესალიელი. ტროას
ომის ერთ-ერთი მთავარი
მონაწილე და ჰომეროსის „ილი-
ადას“ მთავარი გმირი, ქალ-
ღმერთ თეტიდასა და მოკვდავი
მეფის პელევსის ძე (პელიდი).
ჯერ კიდევ ჩვილი ბავშვი დედამ
განბანა მინისქვეშა მდინარეში
და უკვდავება მიანიჭა, მაგრამ
განბანვის დროს წყალი არ შეხე-
ბია ქუსლზე, რომლითაც დედას
ეჭირა, და სწორედ ქუსლისაკენ
წარმართა ღმერთმა აპოლონმა
პარისის ისარი და მოკლა იგი.

*** აქილევესის ქუსლი – სუს-
ტი ადგილი (პიროვნების, იდეის
და სხვ.).

აქტეონი – თებეს მეფის კადმო-
სის ასულის ავტონოეს ვაჟი.
მშვენიერი მონადირე ჭაბუკი,
რომელიც შემთხვევით თავს
წაადგა შიშველ არტემიდეს. გან-
რისხებულმა ქალწულმა ირმად
აქცია და საკუთარ ძაღლებს
დააგლეჯინა (სხვა ვერსიით,
ქალღმერთი განარისხა ტრაბ-
ახით, შენზე უკეთესი მონადირე
ვარო). აქტეონის მამა არის-
ტენისიკ მონადირე იყო, მინ-
დორ-ველების ღვთაება.

აქტორი – თებელი გმირი, მონან-
ილეობდა შვიდთა ლაშქრობის
დროს თებეს დაცვაში, იბრძოდა
ატალანტეს ვაჟის პანთენოპაეს
წინააღმდეგ.

ბაკხუსი – ღვინის ღვთაება (იხ. დიონისე).

ბებრიკები – ბიოვინიაში მცხოვრები პირქუში მეომარი ხალხი.

ბელე – ზევსისა და იოს ვაჟის, ეგვიპტის პირველი მბრძანებლის ეპაფის ძე, ეგვიპტოსისა და დანაოსის მამა.

ბელეროფონტი (ბელერის მკვლელი) – კორინთოს მეფის გლავკესა და ევრიმედეს ვაჟი, საბერძნეთის სახელოვანი გმირი. სამშობლოში შემოაკვდა ერთ-ერთი მოქალაქე და იძულებული გახდა გადახვეწილიყო ტირინთოში, მეფე პროიტემ გაგზავნა თავისი ცოლის მამასთან იობატთან, რომელთანაც ყოფნის დროს მრავალი საგმირო საქმე მოახდინა: მოკლა ქიმერა, დაიმორჩილა პეგასი და სხვ. ბოლოს ძლიერ გაამაყდა და ზევსმა ელვით განგმირა. არსებობს თქმულებები, რომელთა მიხედვით თავდაპირველად ზღვის ღვთაებად ითვლებოდა. საგულისხმოა, რომ ინგლისელთა სამხედრო გემს, რომლითაც ნაპოლეონი წმ. ელენეს კუნძულზე წაიყვანეს, „ბელეროფონტი“ ერქვა.

ბეოტია – ოლქი შუა საბერძნეთში, რომლის მთავარი ქალაქია

თებე.

ბიანტი – გმირი, დიდი მისნის მეღამპეს ძმა, ამითაონიდი.

ბიბლინის მთები – თრაკიაში, რომლიდანაც სათავეს იღებს მდ. ნილოსი.

ბიოვინია – ოლქი მცირე აზიის ჩრდილო-დასავლეთ მხარეს.

ბისტონები – თრაკიელთა ტომი, ცხოვრობდა ბისტონის ტბასა და ეგეოსის ზღვას შორის, აბდერის მხარეში.

ბორეადები – ქარის ღმერთის ბორეასის ფრთოსანი ვაჟები – ძეტე და კალაიოსი, არგონავტების ლაშქრობის მონაწილე გმირები, განდევნეს ჰარპიები და ამით იხსნეს ნაოსანთა მასპინძელი მეფე ფინევსი.

ბორეასი – ჩრდილოეთის სუსხიანი ქარი; ჩრდილოეთის ქარის ღმერთი, ასტრეას და ეოსის (ვარსკვლავიანი ცისა და განთიადის) სასტიკი ვაჟი, „ათენელთა სიძე“. გაიტაცა ათენის მეფის ერეხთევსის ასული ორითია და ეყოლა ფრთოსანი ბორეადები. ათენელები მფარველად თვლიდნენ და როცა სპარსეთის მეფის ქსერქსეს ფლოტი დარდანელის სრუტეში სეპიადეს კონცხთან, ქარიშხალმა გაფანტა, ეს საქმე

სიძის შემწეობას მიაწერეს, საკურთხეველიც აუგეს. მის სამყოფელად თრაკიას თვლიდნენ, მაგრამ მითების მიხედვით უფრო შორსაა საგულვებელი, ისე სუსხინია მისი სამეფო და ისეთი ზედწოდება აქვს: აპარაქტია – ჩრდილოეთიდან მომავალი ცივი, ყოვლისდამლუპველი ქარი.

ბოსფორი – კონსტანტინეპოლის სრუტე (თრაკიის ბოსფორი) და ქერჩის სრუტე (კიმერიისა).

ბუსირისი – ეგვიპტის სასტიკი მეფე, პოსეიდონისა (ზოგი ვერსიით ეგვიპტოსის) და ეპაფის ასულის ლისიანასეს ვაჟი, შეუბრალეზლად ჰკლავდა ყველა უცხოელს, რადგან მისანმა ფრასიასმა ურჩია, ცხრანლიანი გვალვა მაშინ შეწყდება, თუ ზევსს ადამიანთა მსხვერპლს შესწირავო. მეფემ პირველად თვით ფრასიასი შესწირა ღმერთებს, შემდეგ კი მის რჩევას მიჰყვა, უნდოდა ჰერაკლეს ზევსისათვის შეენირა, მაგრამ ღიძმა გმირმა მოჰკლა იგი.

ბ

გალატე – ნერეიდა, ზღვის გრძნეული ბერეკაციის ნერევის ასული. უყვარდა სიმეფიდის ვაჟი აკიდი. მშვენიერი ნერეიდა თავდავინყებით შეუყვარდა კიკლოზ პოლიფემსაც. იგი სალამურის დაკვრით იქარვებდა დარდს. ერთხელ პოლიფემმა გამოქვაბულში თვალი მოჰკრა გალატესა და აკიდს, განრისხდა და დაედევნა მათ. გალატე ზღვაში გადაეშვა, ხოლო აკიდი მდინარის ღვთაებად იქცა (იხ. აკიდი).

განიმედი (მასიამოვნებელი) – დარდანის მეფისწული, ტროას მეფის ლაომედონტის (ზოგი ვერსიით ტროას მშენებლის

ტროსის) ვაჟი, უჩვეულო სილამაზისათვის ზევსმა თავის არწივს მოატაცებინა, ამბროზიის მიმწოდებლად და მამებლად ჰყავს ოლიმპოზე (ილ. XX, 231). სხვაა განიმედა – ქალღმერთ ჰერას ზედწოდება.

გეა (მინა) – ქაოსიდან შობილი ქალღმერთი დედამინა, ყოველი არსის დედა, ურანოსის მეუღლე, ჰეკატონქეიერების, კიკლოპების და გიგანტების დედა. ჰომეროსთან უკვე ცნობილი ქალღმერთია, ესაა უძველესი, ძალუმი, უზარმაზარი, ყოვლისმშობელი უკვდავი დედა.

გერიონი – სამთავიანი ბუმბერაზი, ქრიზაოროსის შვილი, მას ჰერაკლემ ძროხების ჯოგი მოსტაცა და მძიმე ბრძოლაში სძლია.

გიგანტები – 1. შორეულ დასავლეთში მცხოვრები ძალუმი და მოუსმევნარი ბუმბერაზები, ზვიადნი, გოლიათური ძალისა და სიდიდის ქმნილებანი, რომელთაც ფეხების ნაცვლად ორი უზარმაზარი გველი ესხათ. ურანოსის და გეას ამ ტლანქმა შვილებმა (პორფირიონი, ალკიონე, აფიალტე და სხვ.) განიზრახეს ოლიმპოელი ღმერთების დამხოვა და ბრძოლა გაუმართეს. ფლეგრეის ვულკანურ ველზე ცეცხლოვანი მუგუზლები დაუშინეს ოლიმპოს (ეულკანური მოვლენების ახსნა). ზევსმა ელვის ისრები გააჭედვინა კიკლოპებს, საშველად უხმო ასხელა ჰეკატონქეირებს, ჰერაკლეს და გაიმართა სასტიკი ბრძოლა (გიგანტომაცის). გაიმარჯვეს ოლიმპოელებმა, ამით აისახა ოლიმპოს ღმერთების კულტის გამარჯვება სხვა რელიგიებზე. გიგანტები არ უნდა ავურიოთ ტიტანებთან, რომლებიც ზევსმა ადრევე დაამხო; 2. ღმერთების საძულველი, ალბათ ეპირში მოსახლე გიგანტების ტომი.

გლავკე – 1. კორინთოს მეფე, სიზიფეს ძე, საბერძნეთის დიდი გმირის ბელეროფონტის მამა; 2.

ბელეროფონტის შვილიშვილი, აფროდიტემ მისსავე მერნებს დააგლეჯინა; 3. კორინთოს მეფის კრეონტის ასული, მედეამ მონამლა ქორწინების დღეს, რადგანაც მის ქმარს იასონს უნდა გაჰყოლოდა ცოლად.

გლავკოსი – ზღვის ღვთაება, მეთევზეთა და მეზღვაურთა მფარველი (უფრო მეტად ცნობილი ბეოტიაში).

გორგონა (საშინელი, ზარდამცემი) – ზღვის საზარელი არსებანი, ქალის სახიანი ურჩხულები, რომელთაც თმის ნაცვლად გველები ჰყავთ თავზე დაზვინული. უფრო ცნობილია სამი და: სთენო, ევრიალე და მედუზა, ეს უკანასკნელი მოკვდავია. გორგონთა ერთი შეხედვისაგან ყოველი ცოცხალი არსება ქვავდება. სამივე ფრთოსანია. გორგონა მედუზა მოკლა პერსეუსმა და თავი მოკვეთა, მოკლული სხეულიდან იშვნენ ფრთოსანი რაში პეგასი და ბუმბერაზი ქრიზაოროსი. მედუზას თავი პერსეუსმა მრავალჯერ გამოიყენა განსაცდელში, ბოლოს კი უძღვნა ათენას, რომელმაც ფარზე მიიმადრა. გორგოფონი – გორგონის მკვლელი. ათენას და ჰერმესის ზედწოდებაა (ეხმარებოდნენ პერსეუსს); გორგონა ერქვა სპარტის მეფე ლეონიდეს ცოლსაც; გვიანდელ

მითებში გორგონა – მშვენიერი ქალია, რომელმაც პოსეიდონს აჩუქა ორი შვილი: ქრიზაოროსი და პეგასი.

გრაიები (დედაბერი) – ზღვის დემონები, გორგონთა დები, სიბერის განსახიერებანი, დაბადებით ჭალარები. სამნი არიან, სამივეს ერთი თვალი და ერთი კბილი აქვს. მორიგეობით იცავენ დების კუნძულისაკენ მიმავალ გზას.

პერსევსმა წაართვა თვალი და აიძულა გორგონთა კუნძულისაკენ მიმავალი გზა ესწავლებინა.

გრიფონები – ლომისტანიანი და არწივისთავისანი ფრთოსანი ურჩხულები, აღმოსავლური წარმოშობისა, აზიის უკიდურეს ჩრდილოეთში დარაჯობენ ოქროს საბადოებს. ჯვაროსნებმა საბრძოლო სიმბოლოდ აირჩიეს.

დ

დამასთე – ატიკაში კეფისის ველზე მცხოვრები ავაზაკი, რომელსაც პროკრუსტეს – „გამჭიმავს“ უწოდებდნენ (იხ. პროკრუსტე).

დანაე – არგოსის მეფის აკრისიას ასული. ზევსისაგან, რომელიც ოქროს წვიმის სახით მოველინა, შვა ვაჟი სახელგანთქმული გმირი პერსევსი.

დანაიდები – ლიბიის მეფის დანაეს 50 ასული. იძულებული გახდნენ მიეტოვებინათ სამშობლო, რადგან არ სურდათ თავისი ბიძაშვილების, ეგვიპტოსის ვაჟების ცოლობა. საბოლოოდ მათ თავი შეაფარეს არგოლიდას, მაგრამ ეგვიპტოსის ვაჟებმა დაამარცხეს არგოლიდის მეფე პელასგე და დანაიდები მაინც შეირთეს. დანაიდებმა ქორწილის ღამეს დახოცეს თავი

ვიანთი ქმრები, მართალია, მათ ეს ამბავი ღმერთებმა სიცოცხლეში აპატიეს, მაგრამ სასჯელს ჰადესის პირქუშ სამეფოში იხდიან, ავსებენ უძირო ქვევრს.

*** დანაიდების შრომა – ამაო, უნაყოფო საქმიანობა. გამოთქმა პირველად იხმარა ბერძენმა სატირიკოსმა ლუკიანემ. ზოგ ვერსიაში ლაპარაკია უძირო კასრზე ან ზოგადად ჭურჭელზე. ძვ. წელთაღრიცხვის I საუკუნის ბარელიეფზე სწორედ ძირგატეხილი ქვევრია გამოსახული.

დანაოსი – ეგვიპტის მეის ბელეს ვაჟი. ეგვიპტოსის ტყუპი ძმა, ლიბიის მეფე, ორმოცდაათი დანაიდის მამა. როდესაც ეგვიპტოსის ვაჟების მიერ დევნილმა დანაოსმა თავისი ქალიშვილების

თანხლებით თავი შეაფარა არგოლიდას, რომლის მეფე ეგვიპტოსის ვაჟებმა დაამარცხეს და იგი იძულებული გახდა მიეტოვებინა ქვეყანა, არგოსელებმა მეფედ დანაე აირჩიეს. მან ააგო არგოსის სიმაგრე, ასწავლა ხალხს ჭების ამოთხრა.

დარდანელის სრუტე – იხ. ჰელესპონტი.

დაფნა – ნიმფა, მდინარე ლადონის და გეს ასული, შეიყვარა აპოლონმა, დაედევნა და ნიმფა მარადმწვანე დაფნის ხედ იქცა.

დედალოსი – ნახევრადღეგენდარული ათენელი მხატვარი, მოქანდაკე და ხუროთმოძღვარი. იგი მთელი რიგი ხელსაწყობის გამომგონებელიცაა. ანტიკურ სამყაროში ფართოდ იყო გავრცელებული მითი დედალოსისა და მისი შვილის იკაროსის შესახებ. დედალოსმა შურით მოკლა თავისი ნიჭიერი დისწული და იძულებული შეიქმნა გადახვეწილიყო კუნძ. კრეტაზე მეფე მინოსთან, რომელსაც აუშენა ცნობილი სასახლე – ლაბირინთი. მინოსი აღარ ელეოდა ხელოვანს და მან გაქცევა გადაწყვიტა. ბუმბულისგან დაამზადა ფრთები, მიიმაგრა ცვილით და შვილთან ერთად გაფრინდა კრეტიდან. გზაში იკაროსი დაიღუპა. დედალოსმა ცხოვრების უკანასკნელი წლები

ათენში გაატარა, სადაც შექმნა დედალიდებად ნოდებულ ხელოვანთა მთელი თაობა.

მითი დედალოსზე იმის მაუწყებელია, რომ ადამიანები უძველესი დროიდან ოცნებობდნენ ფრენაზე. საინტერესოა, რომ ანტიკურ სამყაროში სწორედ დედალოსის ფრთები იყო საოცნებოდ აღიარებული და არა მარტო მის მიერ შექმნილი ქანდაკებანი და ნაგებობანი.

დეკალიონი – 1. პრომეთეს შვილი, თავის მეუღლე პირასთნა ერთად წარლენას გადარჩენილი, სპილენძის საუკუნის ერთადერთი ადამიანი. პრომეთეს რჩევით ააგო კიდობანი, რომელიც ცხრა დღე-ღამის შემდეგ პარნასზე (სხვა ვერსიით ოთრისზე) გაირიყა (აქედან აიღო ქრისტიანობამ არარატზე გარიყული ნოეს კიდობნის მითი). ზევსს საჩუქრად სთხოვეს დედამინის ისევ დასახლება, ზევსმა სურვილი შეუსრულა და უბრძანა ზურგს უკან გადაეგდოთ ქვები. ქვები ადამიანებად იქცეოდნენ – ასე გაჩნდა დედამინაზე ადამიანების ახალი მოდგმა; 2. მინოსის და პასიფაეს შვილი, კალედონის ნაიდორის მონაწილე.

დეიანირა – ჰერაკლეს მეუღლე, გმირი მელეაგრეს და, ოინევსის და ალთეას ასული. მისი ხელი ჰერაკლემ მოიპოვა მდინარის

ლმერთ აქელოესთან სასტიკ
ორთაბრძოლაში (რქა მოსტეხა
ხარად ქცეულ ლმერთს, სიუხვის
რქა). ეჭვით შეპყრობილმა უნ-
ებურად მოკლა ქმარი კენტავრ
ნესოსის სისხლით გაჟღენთილი
მოსასხამით.

დეიმოსი – ომის ლმერთის არესის
ძე, ზოგი მითით მსახური. ელ-
დის ლეტაება. მამის განუყრელი
თანამგზავრი.

დეიპილე – არგოსის მეფის ადრას-
ტეს ასული, ოიდიპოს მეფის
უფროსი შვილის პოლინიკეს
მეუღლე.

დელოსი – კიკლადის არქიპელაგის
ერთ-ერთი პატარა კუნძული,
განთქმული აპოლონისა და არ-
ტემიდეს კულტით, აპოლონის
ტაძრითა და ორაკულით, ხე-
ლოვნების ძეგლებით.

დელფო – განთქმული უძველესი
სალოცავი და სამისნო ფოკი-
დაში, თერმოპილის გზაზე, პარ-
ნასის მთასთან, კლდოვან ბე-
ქობზე, პირველი ტაძარი აშენდა
ჯერ კიდევ ძვ. წ. IX საუკუნეში,
მერე აპოლონის სამისნო, სა-
დაც ორაკული ოქროს სამფეხზე
მკითხაობდა. მითის თანახმად
აპოლონმა თვითონ აირჩია ეს
ადგილი ტაძრის ასაშენებლად,
რადგან აქ მოკლა პითონი.

დემეტრე (ეგ. მეტერ – დედამი-
წა ნაყოფის დედა, რომაელთა

ცერერა) – ნაყოფიერების, მი-
ნათმოქმედებისა და მოსავლის
ქალღმერთი, კრონოსის და,
რეას ასული, ჰადესის მეუღლის
პერსეფონეს დედა. მის სამყოფე-
ლად ითვლებოდა თესალია,
ელეფსინი. ზევსისაგან ეყოლა
მშვენიერი პერსეფონე, გაზაფ-
ხულის ქალღმერთი, პოსეიდონი
ითვლება მის ქმრად, რაც ბუნე-
ბრივია: სისველის, წყლის გარ-
ეშე მოსავალი და ნაყოფიერება
არ არსებობს. მოგვიანებით
დემეტრეს კულტი აღრეულია
კიბელასა და რეას კულტთან.
მისი მთავარი მიწიერი განცდა
– ჰადესის მიერ პერსეფონეს
გატაცება და ზამთარ-ზაფხუ-
ლის ცვალებადობის ახსნა მი-
თებში ვრცლადაა მოთხრობილი,
დემეტრეს საკულტო ცენტრი
იყო ელეფსინი.

*** ცერერას საჩუქრები –
მინის ნაყოფი, ბარაქა, სიუხვე.

დემოთოონტი – 1. თეზევსის და
ფედრას შვილი, აკიამანტეს
ძმა, ათენის მეფე, ტროადის
ომის მონაწილე. გაათავისუფლა
თეზევსის დედა, თავისი დიდ-
ედა, მონაყოფილი ეთრა. შეი-
ფარა დედისმკვლეელი ორესტე
და ევრისტევის მიერ დევნილი
პერაკლიდები. მთავარია მაინც
მეუღლის ტრაგედია. ტროადან
რომ ბრუნდებოდა, თესალიის
მეფის სითონის ასული ფილიდა
დანიშნა, მაგრამ შინ წავიდა

საქმეების მოსაგვარებლად და რომ შეაგვიანდა, ფილიდამ თავი ჩამოიხრჩო. ნუშის ხედ იქცა და აყვავდა, როცა გმირი მოეხვია.

დემოფონტი – ელევსინის მეფის კეთეოსისა და მეტანეირას ვაჟი, რომლის აღზრდა იკისრა ქალღმერთმა დემეტრემ. მას სურდა ბავშვისათვის უკვდავება მიენიჭებინა და ამიტომ ღამე ცეცხლში აწვენდა. დედამ დაინახა და შეშინებულმა დემეტრეს განზრახვაზე ხელი ააღებინა.

დიკე – მართლმსაჯულების დამცველი, სამართლიანობის ქალღმერთი, ზევსის და თემიდას ასული.

დიომედე – 1. არგოსელი გმირი, ადრასტეს შვილიშვილი, ათენას რჩეული გმირის ტიდევსისა და დეიპილეს ვაჟი. შვიდთა ლაშქრობის დროს სასიკვდილოდ დაჭრილი ტიდევსისაგან ათენამ პირი იბრუნა, რათა არ დაენახა მისი უმსგავსო საქციელი, მან მაინც მოახერხა ეთხოვა ქალღმერთისათვის თუ მას არა, მისი შვილისათვის მაინც მიენიჭებია უკვდავება, მაგრამ ათენამ ეს თხოვნაც არ შეუსრულა, თუმცა დიომედეს სახელი მაინც უკვდავყოფილია მისი საგმირო საქმეებით ტროას ომში. მან მოკლა გმირი რესი და გაიტაცა მისი ჯადოსნური ცხენები (ალბათ ამის გამო იყო ერთ

დროს გაიგივებული თრაკიის მეფე დიომედესთან, არესის შვილთან. იხ. 2. კაციჭამია ცხენების პატრონთან). არგოსელი დიომედე ტროაში, ათენას დახმარებით, ებრძვის არესსა და მის სატრფო აფროდიტეს, მძიმე ჭრილობებს აყენებს ორსავე ღმერთს და მოჰკლავდა უდიდეს გმირს ჰექტორს, რომ გმირები ზევსს მეხით არ დაეზავებინა. გაიმარჯვა პატროკლეს გვამთან გამართულ ასპარეზობაშიც. მოიტანა ჰერაკლეს იარაღი, რაც აუცილებელი იყო გამარჯვების მოსაპოვებლად. სხვა გმირებთან ერთად იჯდა ხის ცხენში, ტროაში რომ შეიტანეს. დააარსა იტალიის ქალაქები. მერე გაქრა, მისი თანამგზავრები კი ფრინველებად იქცნენ; 2. თრაკიის მეფე, გმირი, არესის და კირენეს შვილი. ჰყავდა საზარელი, ველური, მოუთვინიერებელი მერნები, რომელთაც ადამიანის ხორციტ კვებავდა. ჰერაკლემ სძლია მას, მერნები მოათვინიერა და ევრისტევსს მიჰგვარა (ჰერაკლეს მერვე გმირობა). დიომედე შემდეგ საკუთარმა მერნებმა შეჭამეს, თვით მერნები კი მთაში მხეცებმა დაგლიჯეს.

დიონისე (ნისის ღვთაება: ნისა მთა, სადაც ბაკხუსმა ბავშვობა გაატარა) – ღვინისა და ვენახის ცნობილი ღმერთი, რო-

მაელთა ბაკხუსი ან ბაკქი, მისი კულტი უფრო მდაბიო ხალხში იყო გავრცელებული. დედამისი სემელე, ალბათ გაზაფხულის მიწაა, რომელსაც ოქროს წვის სახით მოეწვინა ზევსი, როგორც დანაეს.

დიოსკურები (ზევსის შვილები)

– ციური ძმები, კასტორი და პოლიდევეკე (რომელთა პოლუქსი), ერთიმეორისათვის თავდადებული გმირები. სპარტის დედოფლის ლედას ვაჟები. პოლიდევეკე ზევსის ძე იყო, ხოლო კასტორი ტინდარეოსის. უფრო გავრცელდა გვიანდელი ვერსია: ზევსი რომ ლედას გედის სახით მოეწვინა, პირველი კვერცხიდან იშვა მშვენიერი ელენე, ხოლო მეორედან – დიოსკურები. ზევსის და ლედის ძალუმი ვაჟები მებრძოლთა და მეზღვაურთა მფარველებია, რის გამოც ანძაზე მოკიაფე ლამის ციაგს მეზღვაურები „კასტორისა და პოლუქსის ცეცხლებს“ ეძახდნენ, მათივე სახელი ეწოდა თანავარსკვლავედს. კასტორი მოკვდავი იყო, პოლიდევეკე – უკვდავი. როცა ბიძაშვილმა, აფარიდმა იდასმა შუბით მოკლა კასტორი, პოლიდევეკემ ორივე აფარიდი განგმირა, თვითონ კი ზევსს გამოსთხოვა უფლება, რომ ძმებს მორიგეობით ეცხოვრათ ოლიმპოზე და საიქიოში. ზოგი ვერსიით – ტყუპი ძმებია.

*** დიოსკურები – განუყრელი ძმობის და მეგობრობის სინონიმი.

დირკე – 1. თებეს მითიური მეფის ლიკეს სასტიკი ცოლი; 2. მდინარე თებეს დასავლეთით. ამ მდინარეში გადააგდეს ზეტესმა და ამფიონემ მათი დედის – ანტიოპეს შემავიწროვებელი დედოფალი დირკე, მას შემდეგ, რაც ხარის რქებზე დააკრეს (ზოგი ვერსიით, დირკე ამ მდინარედ იქცა).

დიქტისი – 1. კუნძულ სერიფის მეფის პოლიდექტეს ძმა, მეთევზე, რომელმაც იხსნა კიდობანში მყოფი დანაე და მისი ვაჟი პერსეუსი; 2. მაღალი მთა, საიდანაც ფუტკრებს კუნძულ კრეტაზე გადამალულ ყრმა ზევსისათვის თაფლი მიჰქონდათ.

დოდონი – ქალაქი ეპირში, ჩრდ. საბერძნეთის დას. ნაწილში. აქ დევკალიონმა ზევსის ტაძარი აღმართა, მერე თებედან მოფრენილმა მტრედმა ბრძანა, აქვე სამისნოც გამართეთო. აქედან ზევსის ზედწოდება დოდონელი.

დორიდა – ოკეანის ასული, ზღვის ღმერთ ნერეუსის მეუღლე, მშვენიერი ნერეიდების დედა.

დორიელები – ბერძენთა ერთ-ერთი მთავარი ტომთაგანი, ჯერ პელოპონესში, მერე მცირე

აზიაში მოსახლე ხალხი. სახელ-
წოდება წარმოდგა მათი მამამ-
თავრის, ელინის შვილის დორის
სახელიდან.

დრაკონი – მფრინავი, მრავალ-
თავიანი, ცეცხლისმფრქვეველი
გველეშაპი, გამოქვაბულსა და
შავ ჭაობებში მობინადრე, ყოვე-
ლივეს რომ აოხრებს და ადამი-
ანთა მსხვერპლს ითხოვს.

*** დრაკონის კბილების
დათესვა (კადმოსის მიერ
მოკლული არესის დრაკონის
მიხედვით) – განხეთქილების,
შუღლის დათესვა.

დრიადები (ხე; მუხა) – ტყის კეთი-
ლი ნიმფები, ხეთა მფარველნი,
ხეში ცხოვრობენ და ხესთან ერ-
თად კვდებიან.

დრიოპე – ნიმფა, ღმერთ პანის
დედა; 2. ექალის მეფე ევრიტეს

ასული (სხვა ვერსიით დროიპ-
სის ქალი), უყვარდა აპოლონს,
ეყოლათ ამფისი, რომელმაც
დააარსა ქალაქი ეტა. დაკავ-
შირებულია დრიოპებთან.

დრიოპები – ეტასა და პარნასს
შორის მობინადრე ტომი, დორი-
ელებმა შეავინროვეს და გაფან-
ტეს (იხ. დროიპსი).

დრიოპსი – გმირი, დრიოპების
ეპინომი, მამამთავარი. მდინა-
რის ღმერთ სპერქეიოსის და
დანაიდ პოლიდორეს შვილი
(სხვა ვერსიებით – ლიკაონ
არკადიელისა და დიას, ან
კიდევ აპოლონის და დიას ვაჟი).
დრიაპები ყოველწლიურად მის-
ტერიებით აღნიშნავდნენ თავი-
ანთი წინაპრის დღესასწაულს.

ე

ეაგრე – მდინარის ერთ-ერთი
ღვთაება, დიდი მომღერლის
ორფეუსის მამა.

ეაკე – ზევსის და მდინარის ღმერთ
ასოპეს ასულის ეგინას შვილი,
ეაკიდების პაპა. მისი თხოვნით
ზევსმა ჭიანჭველები ადამიან-
ებად აქცია და კუნძული ეგინა,
რომელიც პერას „წყალობით“
გაუკაცრიელდა, ხელახლა, ხე-

ლახლა დაასახლა. ეაკე აპო-
ლონთან და პოსეიდონთან ერ-
თად აგებდა ტროას კედლებს.
როცა დაასრულეს მუშაობა,
ილიონის კედელზე სამი გველი
ავიდა. ღმერთების მიერ აგე-
ბულ კედლებზე გასული ორივე
ქვენარმავალი მოკვდა, მოკვდავ
ეაკეს კედელზე გადასული კი
ქალაქში შევიდა, ნიშნად იმი-
სა, რომ ეაკის შთამომავალნი

ტროას დაიპყრობდნენ, რაც აღსრულდა კიდევ. სიკვდილის შემდეგ ეაკე ქვესკნელის ერთ-ერთი მოსამართლეა (იხ. მინოსი, რადამანთე).

ეგვიპტე – თავდაპირველად აღნიშნავდა მხოლოდ მდ. ნილოსსა და მის გარშემო მდებარე მხარეს, მხოლოდ უფრო მოგვიანებით გავრცელდა მთელ დღევანდელ ეგვიპტეზე. სახელწოდება მითის თანახმად მიიღო მითიური მეფის ეგვიპტოსის სახელის მიხედვით (იხ. ეგვიპტოსი).

ეგვიპტოსი – ეგვიპტის მითიური მეფე, ეპაფის ძის ბელეს ვაჟი, დანაოსის ძმა. მეფობდა იმ ქვეყანაში, რომელსაც ნილოსი რწყავდა და მის სამეფოს მისი სახელი ეგვიპტე ეწოდა. ჰყავდა 50 ვაჟი, რომლებიც დანაიდებმა განწყვიტეს. როცა გაიგო თავისი შვილების დაღუპვის ამბავი, კაეშანს გადაჰყვა. სხვა თქმულებით, გვალვისაგან ქვეყნის გადარჩენის მიზნით თავისი ასული აგანიპე შესწირა ღმერთებს, როგორც ორაკულმა ურჩია, თვით კი თავი ნილოსში დაიხრჩო. მედლებზე გამო-სახულია დინჯი მეფე, რომლის ფერხთით ნიანგია, უკან – პირამიდები, კვარცხლბეკზე – იბისი, წმინდა ფრინველი.

ეგეოსი – გმირი, ათენის ლეგენდარული მეფე, პანდიონის

შვილი, კეკროპის შვილიშვილი. დაიბრუნა ტახტი, მამამისს რომ ნაართვეს მეტეონიდებმა. უშვილობით შეწუხებულმა დელფოს სამისნოს მიაშურა, საიდანაც ბუნდოვანი პასუხი მიიღო. უფრო გარკვეული პასუხის მისაღებად ტროიძენს წავიდა მეფე პიტთესთან, რომელმაც აუხსნა მისნის ნათქვამი და საკუთარი ასული ეთრა მიათხოვა. ეთრას შეეძინა ვაჟი – დიდი გმირ თეზევსი, რომლის მამა პოსეიდონი იყო. ათენს დაბრუნებულმა ეგეოსმა მედეა შეირთო. დავაჟკაცებული თეზევსი მამასთან ჩავიდა, დახოცა მეტოქე პალანტიდები, განდევნა მედეა და მინოტავრის მოსაკლავად კრეტაზე გაემგზავრა. შეწუხებული ეგეოსი შვილს კლდეზე მდგარი უცდიდა, თვალი მოჰკრა შავ იალქნებს, რომელთა შეცვლაც თეზევსს დაავიწყდა, შვილი დაღუპული ეგონა და გადავარდა ზღვაში, რომელსაც მისი სახელი ეწოდა. თავდაპირველად ღვთაებად იყო ცნობილი.

ეგეოსის ზღვა – საბერძნეთსა და მცირე აზიას შორის გადაშლილი ვრცელი, კუნძულებითა და ნახევარკუნძულებით დასერილი ზღვა, რომელიც დიდ როლს თამაშობს ისტორიასა და მითოლოგიაში. სახელი ეწოდა ლეგენდარული მეფის ეგეოსის მიხედვით (იხ. ეგეოსი).

ეგოდა – ზეცის წამოსასხამი, გამოსახავს მისი გამზრდელი თხის ამაღლეთა ტყავსა და მისგან მომდინარე ქარიშხალსა და რისხვას. მსგავსი წამოსასხამი ათენასაც აქვს და აპოლონსაც, მაგრამ ზეცთან ეს უფრო ძალაუფლების სიმბოლოა, სხვები კი იყენებენ კიდეც (აპოლონი ჰექტორს იცავს აქილევსისაგან).

ეგინა – ქალაქი და კუნძული ეგეოსის ზღვაში, ატიკასა და არგოლიდას შორის, მითის თანახმად სახელწოდება მიიღო ზევსის სატრფოს ნიშნა ეგინას სახელისაგან, რომლის ვაჟი ეაკიც აქ მეფობდა.

ეგისტე – მიკენის მეფის ატრევსის ძის თიესტეს ვაჟი. ყრმა ატრევსმა გაზარდა და მამის მოკვლა დაავალა, ეგისტამ მამა იცნო და თვით ატრევსი მოკლა და მამა-შვილმა ხელთ იგდეს მიკენის ტახტი, მაგრამ თიესტეს სიკვდილის შემდეგ ატრევსის დავაჟკაცებული შვილები მენელაოსი და აგამემნონი ტახტს იბრუნებენ. ეგისტე უახლოვდება ტროას ომში წასული აგამემნონის ცოლს კლიტემნესტრას, ისინი კლავენ შინ დაბრუნებულ გმირ მეფეს და შვიდწელს მეფობენ. ეგისტეზე შური იძია აგამემნონის ძემ ორესტემ.

ედონი – მაკედონიის ერთ-ერთი

მხარე, მდინარე სტრიმონსა და ნესტოსს შორის გაშლილი და თრაკიელებით დასახლებული (თრაკიელი ედონები). ედონთა მეფემ ლაკურგემ თავი დაიღუპა დიონისეს დევნით.

ევადნე – შვიდთა ლაშქრობის მონაწილე გმირის კაპანევსის მეუღლე, იფიტოსის მშვენიერი ასული, რომელმაც ვერ აიტანა ქმრის სიკვდილი და გადაეშვა კოცონში, რომელზედაც მისი ქმრის ცხედარი უნდა დაენვათ.

ევბეა – შუა საბერძნეთის აღმოსავლეთ სანაპიროზე მდებარე კუნძული, განთქმული მინათმოქმედებით, რკინით სპილენძით.

ევენი – 1. ოკეანის და თეტიდას შვილი, მდინარე ევენოსის ღმერთი; 2. მდინარე ეტოლიაში.

ევმენიდები (კეთილნი, მოწყალენი) – ასე უწოდეს სასტიკ ქალღმერთებს ერინიებს გულის მოსაღბობად, მას შემდეგ, რაც ათენში არესისადმი მიძღვნილ გამოქვაბულში დასახლდნენ.

ევმოლპე – თრაკიის მეფე, პოსეიდონისა და ნიმფა ქიონეს ვაჟი, ელევსინელებს დაეხმარა ათენის წინააღმდეგ ბრძოლაში და დაიღუპა. ელევსინის მისტერიების დამაარსებელი, ევმოლპიდების (ატიკის კეთილშობილთა) მამამთავარი.

ევრიალე – 1. ერთ-ერთი გორგონა

(იხ. გორგონა); 2. არგოსელი გმირის მენესთევსის ძე, ეპიგონების ლაშქრობის მონაწილე გმირი.

ევრიდიკე – ეს სახელი ერქვა დიდი მომღერლის ორფევსის, ნემის მეფის ლიკურგესა და თებეს მეფის კრეონტის მეუღლეებს.

ევრინომე – ზღვის ქალღმერთი, ქარიტების დედა. ზღვის ტალღებიდან იხსნა მჭედელი ღმერთი ჰეფესტო, რომელიც დაბადებისთანავე ჰერამ ოლიმპოდან გადააგდო; 2. ოდისეუსის მსახური.

ევრიპიდე – ბერძენ ტრაგიკოსთა ბრწყინვალე წარმომადგენელი (ძვ. წ. 480-404 წწ.), 92 დრამის ავტორი. შემორჩა 17 ტრაგედია და 1 სატირული კომედია „კიკლოპსი“. მითოლოგიურ სიუჟეტებზე აგებული ტრაგედიებიდან ცნობილია: „მედეა“, „ალკესტიდა“, „შიპოლიტი“, „ტროელები“, „ბაკხელი ქალები“, „ჰერაკლიტი“, „ელექტრა“, „ორესტი“, „იფიგენია ტავრიდში“, „იონი“, „ჰერაკლიდები“, „ფინიკიელები“, „ელენე“.

ევრიპილე – 1. პოსეიდონის შვილი, კუნძულ კოსის მეფე, მოკლა ჰერაკლემ ტროადან დაბრუნების დროს; 2. პოსეიდონის შვილი, კირენეს მეფე; 3. თესალიის მეფე, ორმოცი ხომალდით იდგა ილიონან, დაჭრა

პარისმა; 4. ტელეფოსის ვაჟი, მამაცი ტროელი გმირი, მოკლა მახაონი, ხოლო ტროას დაცემისას მიზიის ეს მამაცი მეფე ნეოპტოლემემ მოკლა.

ევრისტეოსი – პერსეიდი, სფენელევსის შვილი, მიკიენის უზადრუკი მეფე, რომლის ბრძანებითაც ზევსის შვილმა ჰერაკლემ 12 გმირობა მოახდინა. ამ პატივს ჰერას მზაკვრობით მიაღწია. ჰერაკლეს სიკვდილის შემდეგ ჰერაკლიდების შევინროვება დაიწყო, თეზევსთან ბრძოლაში დამარცხდა, ჰერაკლეს დედამ თვალები დასთხარა და მოკლა.

ევრისიხთონი – თესალიის ზვიადი მეფე, პატივს არ სცემდა ღმერთებს, მოკლა დემეტრეს საყვარელი ნიმფა დრიადე, რისთვისაც დაისაჯა, შიმშილის ქალღმერთი ესტუმრა და ჩაჰბერა დაუოკებელი შიმშილი.

ევრატე – 1. მელანესის შვილი, თესალიის ექალის მეფე, იოლეს და იფიტოსის მამა. სიტყვა ჰქონდა დადებული: ვინც მშვილდის სროლაში მძლევს, იოლეს ცოლად მივცემო. ჰერაკლემ სძლია, სიტყვა გატეხა, მერე გმირმა მოკლა და იოლე ძალით წაიყვანა. სხვა ევრსიით მოკლა აპოლონმა, რომელიც შეჯიბრში გამოიწვია; 2. ერთ-ერთი გიგანტი, რომელიც

ოლიმპოელებს პალენეზე შეება. ბრძოლის დროს მოკლა დიონისემ; 3. უძლიერესი კენტავრი, გმირ პერიითოსს ქორწილში მოინდომა პატარძლის გატაცება. გამართულ ბრძოლაში მოკლეს.

ევრიტიონი – 1. ბუმბერაზი გერიონის მწყემსი, მოკლა პერაკლემ; 2. კენტავრი.

ევროპა – სიდონის მეფის აგენორის ასული. უჩვეულო სილამაზით მოხიბლა ზევსი, რომელიც ხარის სახით მოვევლინა და კუნძულ კრეტაზე გაიტაცა (პოსეიდონი ტალღებს უწყნარებდა). იქ ეყოლა ზევსისაგან მინოსი, რადამანთე (შემდგომ ქვესკნელის მოსამართლენი) და სარპედონი, ხოლო კრეტის მეფე ასტერიონისაგან, რომელსაც მისთხოვდა – სხვა შვილები. მითის თანახმად ევროპამ, როგორც ხმელეთმა მისი სახელი მიიღო. სინამდვილეში წარმოდგა ასირიულ-ფინიკური სიტყვიდან „ერებ“ (ბერძ. ერებოს), რაც დასავლეთს ნიშნავს, ან ბერძნული სიტყვიდან, რაც შორს გაზიდულს ნიშნავს; 2. დემეტრეს ზედწოდება.

ევროსი – ასტრეასა და ეოსის შვილი, აღმოსავლეთის ქარი.

ევროტასი – ლაკონიის მთავარი მდინარე. ამ მდინარის სანაპიროებზე იყო გაშენებული სპარტა.

ევტერპე (მომხიბლავი) – ლირიკული პოეზიის მუზა.

ევფრემე – გმირი, პოსეიდონის შვილი, პერაკლეს დის ლაონომეს მეუღლე, არგონავტი, ტრიტონის ტბაში გმირს მშვენიერმა ყმანვილმა მინის ბელტი მისცა, გმირს ბელტი ხელიდან გაუვარდა და შეიქმნა კუნძული კალისტე, შემდეგში თეთრად ნოდებული.

ევქსინის პონტო („სტუმართმოყვარე ზღვა“) – ასე უწოდეს ბერძნებმა შავ ზღვას, როცა მისი მდიდარი და უხვმოსავლიანი სანაპიროები იხილეს. ადრე კი ეძახდნენ აქსინოსს – „სტუმართმოძულეს“.

ეთერი – მარადიული შუქი, დედამიწის გარემომცველი სხივოსანი გარსი, რამდენადაც ყოველ არსს ბერძნები ხორცს ასხამდნენ, ეთერი წყვდიადისა და ლამის – ერებოსისა და ნიუქსეს შვილად ითვლებოდა.

ეთესო – უძველესი ქალაქი მცირე აზიაში, ეგეოსის ზღვის პირას, სამი ათასი წლის წინ აშენებული. აქ იყო არტემიდეს ტაძარი, შესული სამყაროს შვიდ საოცრებათა შორის.

ეთიოპია – ზანგებით დასახლებული ქვეყანა ეგვიპტის სამხრეთით, ლიბიის მეზობლად. მითოლოგიაში ეთიოპებს ეძახ-

დენენ შავკანიან ბარბაროსებს,
აფრიკელებს.

ეთრა – არგოლიდის მეფის პითე-
ოსის ასული, ათენის მეფის
ეგეოსის მეუღლე, ბერძნების
საყვარელი გმირის თეზევსის
დედა.

ეირენე – მშვიდობის ქალღმერთი,
ზევსისა და თემიდას ასული,
სიმდიდრისა და გაზაფხულის
სიამეთა დედა.

ელადა, ჰელადა – პრიველად:
ქალაქი თესალიაში, ელინის
დაარსებული ციხე-ბურჯი. მერე
მისი სახელი მთელს საბერძნე-
თის ეწოდა.

ელევსინი – ქალაქი ატიკაში, ათე-
ნის ჩრდილო-დასავლეთით,
დემეტრეს და პერსეფონეს კულ-
ტის გავრცელების მთავარი ად-
გილი. დემეტრეს სამლოცველოს
ელევსინიონი ერქვა, მის დლეო-
ბას კი – ელევსინიები.

ელენე – თავდაპირველად ითვ-
ლებოდა მცენარეთა, შუქისა
და ნაყოფიერების ღვთაებად,
უფრო მოგვიანებით გახდა ბერ-
ძნული ეპოსის ყველაზე უფრო
ცნობილი გმირი ქალი. ზევსისა
და ლედას ასული. ჰომეროსის
პოემებში – ზევსისა და ნემეზი-
დას ასულია, გვიანდელი ვერ-
სიით – ოკეანის და თეტიდასი.
მითი მოგვითხრობს: ნემეზიდა
ზევსს გაურბოდა და ბატად იქა,

გედად ქცეული ზევსი დაედევ-
ნა. ნემეზიდამ დადო კვერცხი,
საიდანაც გამოვიდა მშვენიერი
ელენე. რაკი კვერცხი ლედამ იპ-
ოვნა, ელენე საკუთარ ასულად
გამოაცხადა (ევრიპ.). მეორე
კვერცხიდან გამოვიდნენ ძმები
– კასტორი და პოლიდეკე. ლე-
დას კვერცხი გვიანდელი მითია.
ადრე ელენე უშუალოდ ნემე-
ზიდას ასულად ითვლებოდა.
მრავალ ღმერთქალსა და გმირ
ქალს შორის მშვენიერის სახელი
მხოლოდ მან დაიმკვიდრა. ჯერ-
აც სულ ნორჩი ელენე თეზევსმა
და პეირითომ გაიტაცეს. პეი-
რითოეს მეუღლის საძებნელად
ქვესკნელში დაეშვნენ, იქ გმირე-
ბი ჰადესმა მიაჯაჭვა. ამასობაში
ელენე ძმებმა დაიბრუნეს და
მენელაოსს მიათხოვეს. ტროას
მეფისწულმა ჰარისმა გაიტაცა,
ამას მოჰყვა ტროას ათწლიანი
ომი. მენელაოსის სიკვდილის
შემდეგ ელენე სპარტიდან გან-
დევნეს, როდოსზე გაიქცა და იქ
მოკლეს.

ელექტრა (სხივოსანი) – 1. არ-
გოსის მეფის აგამემნონისა და
კლიტემნესტრას ასული (სო-
ფოკლეს „ელექტრას“! გმირი),
თავის ძმას ორესტეს დაეხმარა
მამისათვის შურისძიებაში და
ცოლად გაჰყვა ორესტეს მეგო-
ბარს პილადეს. 2. ოკეანის და
თეტიდას ასული, ირიდას და
ჰარპიების დედა; 3. ატლანტის

და პლეიონეს ასული (პლეადა),
იასიონის და დარდანის დედა.
დარდანი ტროაში წავიდა, იქ
დამკვიდრდა და გახდა ტროას
სამეფო გვარის მამამთავარი.

ელექტრიონი – მიკენის მეფე,
ჰერაკლეს დედის ალკმენეს
მამა, ალკეოსის ძმა. როცა
პტერელაოსი ტაფიების ჯა-
რით შიქრა მიკენში, შვილები
დაუხოცა და ჯოგი გაიტაცა,
ელექტრიონმა განიზრახა სამა-
გიეროდ დაელაშქრა ტაფიების
ქვეყანა, სამეფო ძმისშვილს –
ამფიტრიონს ჩააბარა და ცო-
ლად თავისი ასული ალკმენე
("ძლიერება") მისცა. ამფიტრი-
ონი ტაფიებს დაენია და ჯოგი
დაიბრუნა. ელექტრიონი შემთხ-
ვევით შემოაკვდა ამფიტრიონს.

ელიდა – ნაყოფიერი მხარე ძველ
პელოპონესში ჩრდილო-დასავ-
ლეთით, იონიის ზღვის მხარე.
ამ ოლქის დედაქალაქსაც ელი-
და ერქვა.

ელინი – ელინთა ეპონიმი, სახელი
მისცა თავის ტომს. ჰომეროსი
ელინებს ეძახის მხოლოდ ელა-
დის მცხოვრებთ, აქაველებთან
ერთად ბერძენთა უდიდეს ტომს
რომ შეადგენდნენ. მერე ის
სახელი ყველა ბერძენზე გავრ-
ცელდა, მითი კი შეიქმნა უფრო
მოგვიანებით ბერძენთა ცი-
ური ჩამომავლობის დადგენის
მიზნით.

ელისეის (უფრო სწორად – ელი-
სიის) ველი (მომჯადოებელი
ველი) – ელიზეუმი, უკიდურესი
დასავლეთის ნეტართა მხარე,
სადაც ზევსის მიერ დასახლებ-
ულნი არიან მეოთხე საუკუნეში
მცხოვრები გმირები: მენელ-
აოსი, რადამანთე და სხვები.
პინდარეს მიხედვით – ნეტართა
კუნძულები.

ემპუსა – დიდი ქალღმერთის ჰეკ-
ატეს მსახური, ჰადესის სამეფო-
ში მცხოვრები, სახედრისფეხე-
ბიანი ზარდამცემი მოჩვენება.
გაიტყუებს ხოლმე ადამიანს,
სისხლს ამოსწოვს, შემდეგ კი
შთანთქავს სხეულს. ზოგჯერ
აიგივებენ ალფიტოს, აკოს და
მორმოს აჩრდილებთან.

ენდიმიონი – მშვენიერი მითიური
ჭაბუკი, მთვარის ქალღმერთის
სელენეს სატრფო. ნაღვლიანი
სელენე შემოივლის ცას და კა-
რიაში ლატმოსის მთის გამო-
ქვაბულში ეშვება, სადაც მთვ-
ლემარე ენდიმიონი ეგულება.
ერთ-ერთი თქმულების მიხედ-
ვით, ზევსმა ცაში გაიტაცა, იქ
ჰერა შეუყვარდა და მეხთამტყ-
ორცნელმა მარადიული ძილით
დასაჯა. სხვა მითებით სელენეს
(ზოგჯერ არტემიდეს) საყვარე-
ლი მწყემსი ან მონადირეა. ქა-
ლღმერთმა ერთ გამოქვაბულში
ჩააძინა და როცა ეშვება ციდან,
ამ გამოქვაბულს მიაშურებს

ხოლმე და შეჭხარის მძინარე
ჭაბუკს. მარადიული ძილი და
სიჭაბუკე სელენეს თხოვნით
ზევსმა მიანიჭა. სხვა ვერსიით
სელენეს სატრფო და 50 ასუ-
ლის მამაა. ამ ჭაბუკის კულტი
გავრცელებული იყო კარიამში და
ელიდაში, სადაც მის სამარეს
დღესაც უჩვენებენ.

*** ლამაზი ჭაბუკი; ენდიმიო-
ნის ძილი – უღვიძებელი ძილი.

ენიო – მკვლელობათა მთესველი,
ომის ქალღმერთი, ომის ღმერ-
თის არესის თანამგზავრი.
ზოგი მითით არესის და, სხვა
ვერსიებით – დედა.

ენკელადე – ოლიმპოელ ღმერ-
თებთან პალენზე მებრძოლი
გველისფეხებიანი გიგანტი,
ტიტონის მსგავსი საზარელი
არსება, მასავით სიცილიის ქვეშ
დამარხული.

ენოპია – კუნძული რომელზე-
დაც ზევსმა მდინარის ღმერთ
ასოპეს ქალიშვილი ეგინა გაიტ-
აცა. კუნძულს ამ უკანასკნელის
პატივსაცემად ეგინა ეწოდა.

ეოლოსი – 1. ყველა ქარის
მბრძანებელი, კორინთოს დამ-
აარსებელის სიზიფსა და მინ-
ეის ორქომენის მეფის ათამან-
ტეს მამა. ჰიპოტესის შვილი,
ეოლიის კუნძულთა მბრძანებე-
ლი, რომელმაც ოდისეუსი პატი-
ვით მიიღო. ნახევრად ღმერთი,

ნახევრად პოეტური სახე, მას
ყველა ქარი გამოქვაბულში ჰყ-
ავს ჩაკეტილი და თავისი სურ-
ვილისამებრ უშვებს; 2. გმირი,
ელინის შვილი, ზევსის, ზოგი
მითით, დევკალიონის შვილიშ-
ვილი. ეოლიელთა მრავალ-
რიცხოვანი ტომის მამამთავარი;
3. პოსეიდონის და მელანიპეს
ვაჟი.

ეოსი – ტიტან ჰიპერიონის და ტი-
ტანიდ თეას ასული. ჰელიოსის და
სელენეს და. განთიადის ფრთოს-
ანი, მშვენიერი, ვარდიფერითიუ-
ბიანი ქალღმერთი, მისი სხივო-
სანი ეტლის გამოჩენაზე ყოველ
არსებას სიხარული ავსებს.

ეპაფე – ზევსისა და იოს შვილი,
დაიბადა ნილოსის ნაპირზე,
კურეტიბმა ჰერას ბრძანებით
ამალეს, მაგრამ ზევსმა კურეტი-
ბი დახოცა, ეპაფე გახდა ეგ-
ვიპტის მეფე, შეირთო ნილო-
სის ასული მემფისა, დააარსა
ქალაქი მემფისი და ეყოლათ
შვილი, ლიბია, რომლის სახ-
ელიც უწოდეს ლიბიას. იგი იყო
მამამთავარი უდიდესი გმირთა
თაობისა, რომელსაც ეკუთვნო-
და ჰერაკლეს. მითი ეგვიპტური
თქმულების გამოძახილია: იო
შეესიტყვება ისიდას, ეპაფე –
შავსა და თეთრ ნიშნიან ხარს
აპისს, რომლის კულტის ცენ-
ტრიც მემფისში იყო.

ეპიგონები (მემკვიდრეები) – თებეს

მოალყე გმირები, შვიდი ცნობილი გმირის შვილები, რომელთაც თებე მიწასთან გაასწორეს მხოლოდ შურისძიების მიზნით.

*** ეპიგონი – რაიმე დიდ საქმის უსუსური მიმბაძველი, ბრმად მიმყოლი.

ეპიდავრი – 1. ძველი არგოლიდის ერთ-ერთი მხარის, ეპიდავრიის მთავარი ქალაქი, განთქმული საკურორტო ცენტრი, გაშენებული იყო სამი მხრიდან კლდეებით გარშემორტყმულ პატარა ნახევარკუნძულზე, კორინთოს ყელის სამხრეთ-აღმოსავლეთით, აქ იყო ასკლეპიოსის ტაძარი და ქანდაკება. ასკლეპიოსის კულტი და მისი ემბლემა – გველი რომაელებმა გადაიღეს, როცა მარადიულ ქალაქში ჭირი გაჩნდა. ქალაქის პირდაპირ ჰერას ქანდაკება იდგა; 2. ქალაქი ლაკონიაში (ეპიდავრის ლიმერა), განთქმული კიკლოპური კედლებით, გამაგრებული აკროპოლისითა და ნავსადგურით; 3. ქალაქი დალმაციაში.

ეპიმეთე – იაპეტის ძე, გმირი პრომეთეს უხასიათო, უნდილი ძმა. თუმცა პრომეთემ გააფრთხილა, ღმერთების საჩუქრები არ მიეღო, მაინც მიიღო პანდორა და ქვეყნიერება უბედურებით აავსო (იხ. პანდორა).

ეპირი – ძველი ელადის ჩრდილო-დასავლეთი მხარე.

ერატო (მომხიბლავი) – 1. სატრფიალო პოეზიის და ლირიკის მუზა; 2. ერთ-ერთი ნერეიდა.

ერგინე – 1. ორქომენეს მეფე, სასტიკი ტირანი, რომელმაც მძიმე ხარკი დაადო თებეს. ორთაბრძოლაში სძლია, ჰერაკლემ დაიხსნა თებე; 2. არგონავტების ერთ-ერთი მესაჭე.

ერებოსი – მარადიული წყვდიადი, ქაოსის შვილი ნიუქსის (ლამის) ძმა და მეუღლე. ჰემერას (დღის) და ეთერის მამა.

ერებთევსი – ათენის მეფე, ერიხთონიოსის მემკვიდრე, მძიმე ომის წარმოება მოუხდა ქალაქ ელევსინთან, რომელსაც თრაკიელები ეხმარებოდნენ. ათენის გადარჩენის მიზნით თავისი ქალიშვილი ქტონია ღმერთებს შესწირა მსხვერპლად. თვით იგი სამთითით მოჰკლა პოსეიდონმა. დაიღუპა ყველა მისი შვილიც, ერთი ასულის – კრეუზას გარდა.

ერიგონე – 1. ატიკელ იკარიოსის ასული, რომელმაც ერთგული ძაღლის დახმარებით, იპოვნა დიონისეს წინააღმდეგ ამხედრებულ მწყემსთა მიერ მოკლული მამის საფლავი და იქვე თავი ჩამოიხრჩო. დიონისემ სამივე ცაში წაიყვანა და თანავარსკვლავედებში მოათავსა (მენახირის, ქალწულის და მეძებარი ძაღლის თანავარსკვლავედი); 2. ეგისტეს

და, კლიტემნესტრას ასული. აფროდიტემ იხსნა ორესტესაგან, რომელმაც მოუკლა ძმა.

ერიდა (ერის, ერიოდოს – ბრძოლა)

– განხეთქილების ქალღმერთი, არესის განუყრელი და თანამგზავრი, ღამის ასული, ჩხუბის, ქიშპობის, შიმშილისა და სხვა უბედურებათა დედა. ღმერთებსა და ადამიანებს სძულდათ და ნადიმებზე არ ინვევდნენ. ასე მოხდა პელევსის და თეტიდას ქორწილშიც. შეურაცხყოფილმა ქალღმერთმა საქორწინო ნადიმზე შეისროლა ოქროს ვაშლი წარწერით: „უმშვენიერეს“. შეიქნა დავა პირველობისათვის. დაობდნენ ჰერა, ათენა და აფროდიტე. რჩევა პარისს ჰკითხეს. პარისმა ვაშლი აფროდიტეს არგუნა, სამაგიეროდ აფროდიტემ პარისს მშვენიერი ელენე გაატაცებინა ტროაში. ამან გამოიწვია ბერძენთა ლაშქრობა და ტროას დამლუპველი ომი. ერიდა იქცა განხეთქილების სინონიმად. იცნობდნენ მეორე ერიდასაც, მის უფროს დას, კეთილსინდისიერი შეჯიბრის ქალღმერთს, რომელსაც თავყვანს სცემდნენ ხელოსნები.

ერიდანი – მითოლოგიური მდინარე უკიდურეს ჩრდილოეთში.

ერიმანთო – 1. იგივე ოლონოსი, პელოპონესის ჩრდილო-დასავლეთით მდებარე მთები. ერიმან-

თოს მხეცი – საზარელი ტახი, ქვეყნის მაოხრებელი ნადირი, პერაკლეს მოკლული; 2. მდინარე არკადიაში.

ერინიები (მრისხანენი, მძვინვარენი) – სინდისის ქენჯნისა და შურისძიების დაუძინებელი ქალღმერთები, „ფიცის დედები“, რომელთა ფურიები. დები არიან, სულ სამნი: ტისიფოსი, მეგერა და ალექტო. სამივე იშვა კრონოსისხელით დაჭრილ ურანოსის (ცის) სისხლის წვეთებისაგან. ამრიგად, ზევსზე ხნიერნი არიან და ოლიმპოელებს „ყმანვილებს“, „მეტჩრებს“ ეძახიან, არც ემორჩილებიან. დასდევენ, ჩასძახიან, აგიჟებენ, კლავენ ან თავს აკვლევიან და მნაშავეს, უფრო დედის მკვლელს. გამოსახადდნენ ბებერი დედაკაცების სახით, თავზე თმის მაგიერ გველები ეხვეოდნენ. ატიკაში გულის მოსაგებად ევმენიდებს („მონყალებს“) ეძახდნენ. მითში ასახულია უძველესი წარმოდგენა მიცვალებულთა სულებზე და სისხლის აღება.

ერისიხთონი – თესალიის ზვიადი მეფე, დემეტრეს ქალაში მოჭრა მუხა, მოკლა დრიადი, რისთვისაც შიმშილით დაისაჯა.

ერიფილე – არგოსის მეფის ადრასტეს და, გმირი მისნის ამფიარაეს ცოლი, ალკმეონის დედა, პარმონიას სამკაულებით მოხი-

ბლულმა ქმარი თებეს წინააღმდეგ ლაშქრობაში გაგზავნა, რითაც დაღუპა და ამის გამო შვილმა აღკვეთილება მოკლა.

ერიქსე – დასავლეთ სიცილიის მეფე, პოსეიდონისა და აფროდიტეს ვაჟი, დაეცა ჰერაკლესთან ორთაბრძოლაში. სხვა ვერსიით მამა ამ გმირისა იყო ერეხთევსის ძმა ბუტესი, არგონავტი. როცა „არგო“ სირინოზების კუნძულთან მიცურავდა, მათი გალობით მოხიბლული გმირი ბუტესი ზღვაში გადავარდა, აფროდიტემ ლილიბეიონის კუნძულზე გაიყვანა და იქვე აჩუქა ერიქსე.

ერიხთონიოსი – 1. ცეცხლის ღმერთის ჰეფესტოს ძე, კეკროპის მემკვიდრე, მასაგით მიწიდან შობილი და მასაგით გველისფეხება, ოთხთავალა ეტილის გამომგონებელი, ათენის ტაძრის მშენებელი, პანათეონური დღესასწაულების დამფუძნებელი, რომელსაც ღმერთების თანაბრად სცემდნენ თაყვანს. ათენის ბრძენი მეფე და მსაჯული, დაბადებიდანვე ათენა ზრდიდა და მფარველობდა. იგი იყო პირველი ფულის გამომგონებელი. ათენელებს სწამდათ, რომ მათი წინაპარი გველი იყო; 2. დარდანის შვილი, ილოსის პაპა, ტროას მშენებელ ტროის მამა.

ეროსი, **ეროტი** (რომაელთა ამური) – სიყვარულის ღმერთი, აფროდიტეს ვაჟი. ზოგ მითში ქაოსიდან შობილი ყოვლისგამაცოცხლებელი დიადი ძალა – სიყვარული. ხელოვნებაში ეროსი ასახულია, როგორც ფრთოსანი თმახუჭუჭა ყმანვილი, მშვილდით ხელში; ეროსის მამად ომის ღმერთი არსი ითვლება, რაც უკვე სიკვდილისა და სიყვარულის ერთნაირ ძლიერებაზე მიუთითებს.

ესაკი – ტროას მეფის პრიამესა და მდინარის ღმერთ გრანიკეს მშვენიერი ასულის ალექსიროეს ვაჟი, დიდი გმირის ჰექტორის ძმა, რომელიც მშვენიერ ჰესპერიას სიკვდილის გამო ზღვის ფრინველად იქცა. სიზმრის სწორუპოვარი ამხსნელი.

ესონი – კრეთევსის და ტიროს შვილი, თესალიის იოლკოსის მეფე, იასონის მამა, რომელსაც ტახტი ძმამ პელიასმა წაართვა (იხ. იასონი).

ესქილე – უძველესი ბერძენი ტრაგიკოსი (ძვ. წ. 525-456), მითოლოგიურ სიუჟეტებზე აგებული მისი 92 ტრაგედიიდან შემორჩენილია 7: „აგამემნონი“, „ქოეფორები“, „ევმენიდები“, „მავედრებელი“, „შვიდნი თებეს წინააღმდეგ“, „მიჯაჭვული პრომეთე“ და „სპარსელები“.

ეტეოკლე – 1. ოიდიპოსის უმცროსი შვილი, თებეს მეფე, თებედან განდევნა თავისი ძმა პოლინიკე, რომელმაც არგოსელები აიყოლია და მოაწყო შვიდთა ლაშქრობა თებეს წინააღმდეგ. ძმები ორთაბრძოლაში დაიღუპნენ; 2. პროიტეს შთამომავალი ღმერთებზეთ ძლიერი გმირი, იფისის ძე. თავდაპირველად გაიგივებული იყო ოიდიპოსის ძესთან, სინამდვილეში კი მისი მოწინააღმდეგეა, თებეს ლაშქრობის მოწინააღმდეგეა, ბრძოლაში ერთ-ერთი პირველთაგანი დაეცა.

ეტნა – სიცილიის უმაღლესი მთა და ვულკანი, არაბები დიებელს ეძახიან (ეშმაკს), ბერძნებმა კი ჰეფესტოს სამჭედლოდ აქციეს.

ეტოლია – ძველი ელადის შუა დასავლეთი მხარე, თესალიასა და იონიის ზღვას შორის გადაშლილი ტყიანი, ნაყოფიერი ქვეყანა, რომლის მთავარი მდინარეა აქელოი. მითის მიხედვით, სახელწოდება ამ მხარეს მისცა ენდიმიონის შვილმა ეტოლმა, რომელიც ელიდიდან გაიქცა, დაიპყრო ან განდევნა ადრე მცხოვრები არაბერძენი ტომი. ეტოლიელები დიდხანს ითვლებოდნენ „ბარბაროსებად“, ე. ი. არაბერძნებად. ეტოლიაში მოხდა კალიდონის ტახტზე ნადირობა.

ეფიალტე – 1. ოტოსის ძმა (იხ. ალოადები); 2. ოლიმპოს ღმერთ-

თებთან პალენეზე მებრძოლი ერთ-ერთი გიგანტი, აპოლონმა ოქროს ისრით თვალი ამოუგდო, პერაკლემ კი მოკლა.

ექალია – უძველესი ქალაქი დას. თესალიაში, მესენაში და ევბეაზე.

ექიდნა – გველქალა: ბერძნული მთილოგიის საზარელი ურჩხული, ტითონისაგან შვა ქიმერა, ჰირა, სფინქსი, კეობერი და სხვა ურჩხულები.

ექო – მთის ნიშნა, არსებობს რამდენიმე ლამაზი თქმულება მის შესახებ. ერთ-ერთი მოგვითხრობს: როცა ზევსი ნიშნებთან დროს ატარებდა, ექო ლაპარაკით იქცევდა პერას, განრისხებულმა ქალღმერთმა იგი დაამუნჯა და მხოლოდ უკანასკნელი სიტყვის გამეორების უნარი დაუტოვა. ექოს შეუყვარდა მდინარის ღმერთ კეფისისა და ნიშნა ლავრიონას მშვენიერი, მაგრამ გულცივი ვაჟი ნარგისი. ზოგი ვერსიით ექო ნარგისის სიყვარულით დადნა, გახმა და კლდედ იქცა, მხოლოდ ხმაღა დარჩა. კიდევ სხვა მითით შეიყვარა ღმერთმა პანმა, დიდხანს სდია, სანადელს რომ ვერ მიაღწია, მწყემსებს დააგლეჯინა, უსულო ტანი კი მანც ხშიანობს. ამ მითის სხვა ვერსიით პანმა სანადელს მიაღწია და ექომ მას აჩუქა მშვენიერი ასული ინგა.

ზევსი (რომაელთა იუპიტერი) – რეასა და კრონოსის შვილი, ბერძენთა უზენაესი ღვთაება, ღმერთებისა და ადამიანების მამა და მეუფე, ციურ მოვლენათა გამგებელი. მეხისა და ელვის მტყორცნელი, ეგიდის მპყრობელი, ოლიმპოელ ღმერთთა უმრავლესობისა და მრავალი გმირის მამა. ქვეყნიერების ბედ-ილბალს განაგებს, ქვეყნად აწესებს კანონებს და იცავს წესრიგს, იწვევს ჭექა-ქუხილს, სასტიკად სჯის დამნაშავეებს. ხელისუფლებისათვის ებრძვის ტიტანებს, მის დასასჯელად გეა-დედამიწის მიერ ნაშობ ტითონსა და გიგანტებს. ვარონი 300 ზევსს ითვლის, ციცერონი – სამს, იმდენად რთული და ნაირსახოვანია ეს ცათა მეუფე. ზევსის კულტის ადგილი იყო ოლიმპო, დოდონა და სხვა. მისი ატრიბუტებია ეგიდა (გამზრდელი თხის ამაღლეთას ტყავი), არწივი, ხარი, კვერთხი. ზედწოდებანი: არონიონი (კრონოსის

შვილი), მეხთამტყორცნელი, გამარჯვების მომტანი (ვიქტორი, ნიკიფორე), შუქის მომცემი, სტუმართმოყვარეობის მფარველი (ქსენიოსი), სახელმწიფოს დამცველი (პოლიევსი), დამნაშავეთა დამსჯელი, კანონ-წესების დამდგენი, თუმცა ხშირად თვითონვე არღვევს მათ, თუნდაც ქორწინების საკითხში. მის შესახებ შექმნილ მითებში ძლიერ ბევრია ტოტემიზმის ნიშნები. ზევსის შვილებია: არესი, ჰება, ჰეფესტო (ჰერასაგან), ორები (თემიდასაგან), მუზები (მნემოზინასაგან), აპოლონი და არტემიდე (ლეტოსაგან), პერსევსი (დანაესაგან), დიონისე (სემელასაგან), ჰერმესი (მაიასაგან), მშვენიერი ელენე (ლედასაგან), ჰერაკლე (ალკმენესაგან), დიოსკურები და სხვა მრავალი.

ზეტესი – ზევსისა და ანტიოპეს შვილი. ამფიონის ძმა, თებეს კედლების მშენებელი (იხ. ამფიონი).

ზეფირი – დასავლეთის მოაღერსე ნიაქიარი, წვიმის ღრუბლებს

რომ მიერეკება ცაზე, წარმოშობილი ასტრეასა და ეოსისაგან.

თალეია – 1. კომედიის მუზა; 2. ქარიტი, ნადიმთა მფარველი; 3. ერთ-ერთი ნერეიდა, ნერევის და დორიდის ასული.

თანატოსი – სიკვდილის ღმერთი, ძილის ღმერთი ჰიპნოსის ტყუპი ძმა, ლამის შვილი. იგი ხელში მახვილით, შავი მოსასხამითა და უზარმაზარი შავი ფრთებით გვერდს უმშვენებს მიცვალებულთა სამეფოში ჰადესს. სამარის სუსხი ჰქრის მისი ფრთებიდან, როცა იგი მომკვდავის სარეცელთა მიფრინდება ხოლმე.

თეა – ტიტან ჰიპერიონის მეუღლე, რომელმაც ქვეყანას მისცა შვილები მზე-ჰელიოსი, მთვარე-სელენე და წითლად შეფაკლული აისი – ვარდისფერთოთება ეოსი.

თებე – 1. შვიდჭიშკრიანი – ბეოტიის მთავარი ქალაქი, კადმოსის დაარსებული, ოიდიპოსის ქალაქი, რომლის წინააღმდეგ მოენყო შვიდთა ლაშქრობა; 2. ასჭიშკრიანი, სახელგანთქმული ქალაქი ძველ ეგვიპტეში. ნილოსზე; 3. ქალაქი აქაიაში, შედარებით უმნიშვნელო და „უჭიშკრო“.

თეგეოსი – არკადიის ქალაქ ფსოფიდის მეფე, რომელმაც შეცოდებისაგან განწმინდა ალკინოე

და ცოლად მისცა თავისი ასული არსინოე.

თეზევსი – ათენელთა ყველაზე უფრო საყვარელი და გაღმერთებული ეროვნული გმირი. ანტიკურ ხანაში იგი რეალურ პიროვნებადაც მიაჩნდათ და პლუტარქეს მისი ბიოგრაფიაც კი აქვს დანერილი. თეზევსისა და მისი აურაცხელი საგმირო საქმეების შესახებ ლეგენდების მთელი ციკლია შექმნილი. იგი ტროიძენეს მეფის ასულის ეთრასა და პოსეიდონის ძეა, თუმცა ათენის მეფის ეგეოსის შვილად ითვლება და მისი მემკვიდრეა.

თემიდა – 1. მართლმსაჯულების დამცველი ქალღმერთი, ცალ ხელში მახვილი უჭირავს, მეორეში სასწორი. იგი ოლიმპოზე სათათბიროდ კრებდა ღმერთებს, ხოლო დედამიწაზე ინვეცდა სახალხო კრებებს. დიდი გმირის პრომეთეს დედა.

*** თემიდას სასწორი – მართლმსაჯულების სიმბოლო; თემიდას ტაძარი – სასამართლო; თემიდას ქურუმნი – მოსამართლენი.

თემისკირა – მეომარ ქალთა მითური ტომის – ამორძალების სატახტო ქალაქი, რომელიც ძველ

ბერძენთა წარმოდგენით მდებარეობდა შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპიროზე მდ. თერმოდონტის (ახლანდელი თერმე-ჩაი) სანაპიროზე.

თერა – ვულკანური კუნძული კიკლადის არქიპელაგის სამხრეთ ნაწილში. ახლანდელი სანტორინი. მითის თანახმად იგი თავდაპირველად კალისტედ იწოდებოდა (იხ. ევფრემე).

თერსიტე – ბერძენთა შორის ყველაზე უფრო უმსგავსი, ბოროტი, თავხედი და უზრდელი გმირი. შეედავა აგამემნონს, სცემა ოდისეესმა, მოკლა აქილეესმა.

*** ავი, საძაგელი ადამიანის სინონიმი.

თესალია – ვრცელი მხარე შუა საბერძნეთის აღმოსავლეთ ნაწილში, ოლიმპოდან თერმოპილამდე. მითის თანახმად აპოლონი, აქ თესალიაში, მეფე ადმეტეს სამსახურში განიწმინდა პითონის დაღვრილი სისხლის უწმინდურებისაგან. ძველი ბერძნების წარმოდგენით კიდეც ბევრი სხვა მითია დაკავშირებული ამ ოლქთან.

თესპროტები – ხალხი, რომელიც ცხოვრობდა ეპირში, საბერძნეთის ჩრდილო-დასავლეთ მხარეში.

თესპროტი – ეპირის მეფე, რომელთანაც თავი შეაფარა მიკენიდან გამოქცეულმა თიესტემ.

თესტიოსი – არესის, ზოგი ვერსიით აგენორის ვაჟი, ეტოლიის მეფე, სპარტის მეფის ტინდარეს მეუღლის, მშვენიერი ლედას მამა. შვილები მელეაგრემ მოუკლა.

თეტიდა – ზღვის ქალღმერთი (ზოგი ვერსიით – ნიმფა), აქილევსის დედა. თვით ზევსი და პოსეიდონი ითხოვდნენ მის ხელს, მაგრამ მათ უწინასწარმეტყველეს, რომ თეტიდას შვილი მამაზე ძლიერი იქნებაო, და ამიტომ მიათხოვეს მოკვდავ პელევსს, თუმცა არ სურდა გამხდარიყო მისი მეუღლე, ხან გველის სახეს იღებდა, ხან ლომისას, ხან კი წყლად იქცეოდა.

თიესტე – დიდი გმირის პელოპის და პიპოდამიას ძე, მიკენის მეფის ატრევსის ძმა, ეგისტეს მამა (იხ. ატრევსი).

თოანტი – კუნძულ ლემნოსის მეფე. როდესაც კუნძულის ქალებმა მამაკაცები გაჟლიტეს ლალატისათვის, მხოლოდ თოანტი გადაარჩინა მისმა ქალიშვილმა დედოფალმა ჰიპსიპილემ.

თრაკია – ასე ეძახდნენ ძველი ხალხები მაკედონიის, შავ და ეგეოსის ზღვებს შორის გადაჭიმულ ფართო და ძლიერ ქვეყანას. თრაკიელი იყო ორფევსი. ათრაკიის ქალები იყო აბდერა, ფილიპოპოლი, აპოლონია.

იაპეტი – ტიტანი, ურანოსის და გეას შვილი, ტიტან ოკეანის მამა, ქალღმერთ თემიდასთან ჰყავდა შვილები დიდი გმირი პრომეთე, ატლანტი და ეპიმეთე. მისი სახელი ეწოდა სატურნის მთვარეს. ეტყობა, გვიან კაცობრიობის ეს წარმართი მამამთავარი ბიბლიურ იაფეტად იქცა, ზოგი მკვლევარი მათ უმართებულოდ აიგივებს (ველკერი, ბუტმანი).

იაკინთე – სპარტის მშვენიერი ახალგაზრდა მეფე, ღმერთ აპოლონის მეგობარი. შემთხვევით მოხვდა აპოლონის მიერ გატყორცნილი ბადრო. დამწუხრებულმა ღმერთმა მშვენიერ ყვავილად ჰიაკინთად – სუმბულად აქცია. მის სამარეზე იმართებოდა დღესასწაულები ჰიაკინთიები. სუმბულის ყვავილის ფურცლებზე ბერძნები ხედავდნენ წარწერას: აი-აი! (ვაი-ვაი!) მისი სახელი ეწოდება იაგუნდის ქვასაც.

იასონი, იაზონი – ბერძენთა დიდი გმირი, არგონავტების ლაშქრობის ხელმძღვანელი, იოლკოსის მეფის ესონისა და პოლიმედეს ვაჟი. იოლკის ტახტის კანონიერი მემკვიდრე. იზრდებოდა მთებში ბრძენ კენტავრ ქირონთან. დავაჟკაცებულმა მოსთხოვა ბიძას პელიასს მის მიერ მითაცებული ტახტი. პელიასმა იმ იმედით, რომ გმირი დაილუპე-

ბოდა, შორეულ კოლხეთში გაგზავნა ოქროს საწმისის ჩამოსატანად. იასონმა შეკრიბა საბერძნეთის უდიდესი გმირები და მოაწყო არგონავტების ლაშქრობა კოლხეთში, საიდანაც ბევრი სიძნელეების გადალახვის შემდეგ, კოლხეთის მეფის აიეტის ასულის მედეას დახმარებით გამარჯვებული დაბრუნდა. მაგრამ ტახტი მაინც ვერ მიიღო, დაკარგა ყოველივე. მის მიერ მიტოვებულმა მედეამ მასზე შური იძია, მოუკლა საცოლე და შვილები, და ბოლოს ეს დიდი გმირი საკუთარი გემის „არგოს“ კიჩოში ჩაიძარხა.

იდა – მთა ფრიგიის (მცირე აზიაში); 2. მთა კრეტაზე.

იდასი – მესენეს მეფის აფარევის ვაჟი, ლინკევის ძმა, სწორუპოვარი მოკრივე, რომლის შიშითაც თვით დიოსკურები მუხის ფულუროში დაიმაღნენ. შუბით მოკლა ერთ-ერთი დიოსკური კასტორი, მეორემ პოლიდევეკი კი ძმა – ლინკევი მოუკლა. იდასი ეშვება პოლიდევეკს, მაგრამ ზევსმა ელვით განგმირა (იხ. აფარიდები).

იდეა – ზევსის გამზრდელი ნიმფა (ადრასტეასთან ერთად).

ითაკა – ოდისეის სამშობლო კუნძული.

იკარის ზღვა – ეგეოსის ზღვის სამხრეთ ნაწილში. მითის თანახმად ეს სახელი ეწოდა მის ტალღებში დაღუპული, ათენელი მხატვრის დედალოსის შვილის იკაროსის პატივსაცემად.

იკაროოსი – 1. ატიკის მცხოვრები, სტუმართმოყვარეობისათვის ღმერთმა დიონისემ ყურძნის ლერწი აჩუქა. მან პირველმა გააშენა ატიკაში ვენახი. იგი ამ ძვირფასი საჩუქრის მსხვერპლი გახდა. დიონისემ სიკვდილის შემდეგ თანავარსკვლავედთა შორის მოათავსა (იხ. ერიგონე); 2. ტინდარეს და ჰიპოკონის ძმა, პენელოპეს მამა.

იკაროსი – 1. განთქმული ათენელი ხელოვანის დედალოსის ვაჟი, რომელიც ზღვის ტალღებში დაიღუპა (იხ. დედალოსი); 2. კუნძული მცირე აზიის სანაპიროსთან.

*** იკაროსის გაფრენა – თამამი, მაგრამ ამაო, საბედისწერო ნაბიჯი.

ილირია – ასე ეძახდნენ ბერძნები და რომაელები ადრიატიკის ზღვის სანაპირო მხარეს (საბერძნეთის ჩრდილო-დასავლეთის). შორეული მხარე, სადაც მითის მიხედვით თავისი სიცოცხლე დაასრულა თებეს დამაარსებელმა კადმოსმა.

ილოსი – 1. ტროას ძლევაშისი მეფე; 2. დარდანის ვაჟი; 3.

ტროსის და კალიროეს შვილი, ლაომედონის მამა, განიმედიძმა, ილიონის დამაარსებელი.

იმარადი – თრაკიის მეფის ევმოპლეს ძე, რომელიც ელეგისინის მეფეს ეხმარებოდა ათენის წინააღმდეგ ომში, დაეცა ერეხთევსთან ორთაბრძოლაში.

ინაქე – 1. ოკეანის და თეტიდას ძე, იოს მამა, არგოსის დამაარსებელი და მისი პირველი მეფე, რომელმაც წარლენის შემდეგ ხალხი ველზე გაიყვანა და ააშენა სიმაგრე, პოსეიდონის და ჰერას დავაში კეფისი ჰერას მიაკუთვნა. განრისხებულმა პოსეიდონმა მდინარე დააშრო (არგოლიდის გვალვის ახსნა). ზევსს მოსთხოვა შეენწყიტა მისი ასულის იოს დევნა. ზევსმა ერინია შეუჩინა, და გმირმა თავი დაიხრჩო მდინარეში, რომელსაც მისი სახელი ეწოდა; 2. მდინარე არგოლიდაში.

ინო – თებეს მეფის კადმოსისა და ჰარმონიას ასული, ქ. ორქომენის მეფის ათამანტეს მეუღლე, ლეარქესა და მელიკერტეს დედა, დასაღუპად გაიმეტა თავისი გერები ფრიქსე და ჰელე. ინოსა და ათამანტეს ზევსმა გასაზრდელად მიაბარა თავისი ვაჟი დიონისე, რომელიც შვა ინოს დამ სემელემ. ამით განრისხებულმა ჰერამ ათამანტეს გონება წაართვა, მან მოკლა

ლევარქე, ხოლო სასონარკვეთი-
ლი ინო თავისი მეორე ვაჟით
ზღვაში გადაეშვა, სადაც ნიმ-
ფებმა მიიღეს და ზღვის ღვთაე-
ბებად აქციეს. ინო იქცა ზღვის
ქალღმერთად ლევკოთეად („თე-
თრი ქალღმერთი“), ხოლო მე-
ლიკერტე – ღმერთ პალემონად.
ლევკოთეა ქარიშხლის დროს
მფარველობს მეზღვაურებს.
მაგალითად ოდისეესს რიდე
გადაუგდო და გადაარჩინა.

იო – არგოსის დამაარსებლისა
და მისი პირველი მეფის ინ-
აქეს მშვენიერი ასული, ზევ-
სის სატრფო, რომელიც ზევსმა
ძროხად აქცია, რათა ჰერასაგან
დაეფარა, მაგრამ ამით უფრო
გაუშნარა ქალს სიცოცხლე.
ბევრი ტანჯვის შემდეგ მიაღწია
ეგვიპტეს, სადაც ზევსმა ქა-
ლის სახე დაუბრუნა და შეეძინა
შვილი ეპაფი გმირთა უდიდესი
თაობის მამამთავარი.

მითის თანახმად იონიის ზღვას
მისი სახელი ეწოდა.

იოპატე – ლიკიის მეფე, ტირანტოს
მეფის პროიტეს მეუღლის ანტე-
იას მამა (იხ. ბელერიფონტი).

იოკასტე – მენეკევის ასული,
თებეს მეფის ლაიოსის მეუღლე,
ოიდიპოსის დედა, რომელიც
ბედისწერის თანახმად მისი
მეუღლე და მისი ოთხი შვილის
დედა გახდა, როცა გაიგო, რომ
მისი მეუღლე ოიდიპოსი მისი
შვილია, თავი მოიკლა.

იოლე – ექალიის მეფე ევრიტეს
ასული, რომელიც ჰერაკლემ
ბრძოლით მოიპოვა, მაგრამ
მისმა მამამ ევრიტემ დაარღვია
პირობა და ასული არ მიათხოვა
გმირს. ჰერაკლემ უფრო მოგვი-
ანებით ექალია დალაშქრა,
მოკლა ევრიტე, იოლე კი ტყვედ
წამოიყვანა. ჰერაკლემ სიკვდი-
ლის წინ თავის შვილს ჰილეს
პირობა ჩამოართვა, რომ იოლეს
შეირთავდა.

იოლაოსი – გმირი, ჰერაკლეს ძმის
იფიკლეს შვილი, იგი ჰერაკლეს
დიდი მეგობარი იყო. ახლდა ლე-
რნეს ჰიდრასთან შესაბამელად
მიმავალ გმირს. მანვე შეიკედ-
ლა ევრისტევის მცირე დევნილი
ჰერაკლიდები, ბოლოს კი შური
იძია მეგობრის მტერზე – ევრ-
ისტევისზე.

იოლკოსი – ერთ-ერთი უძველესი
ქალაქი თესალიაში (იხ. იასონი).

იონია – ასე ეძახდნენ ძველად
მხარეს, რომელიც მოიცავდა
თორმეტი იონური ქალაქის
(ქიოსი, თეოსი, კოლოფონი და
სხვ.) პოლიტიკურ კავშირს. აქ
მცხოვრები ტომის სახელი მი-
ილო იონიის ზღვამ.

ირიდა – ცისარტყელას ქალღმერ-
თი, ოკეანიდ ელექტრასა და
თაუშანტეს ასული, პარპიების
და, ღმერთთა ოქროსფრთიანი
შიკრიკი, სიტყვის სისწრაფით
რომ დაჰქრის ცასა და მიწას
შუა. მხოლოდ მაუნყებელია,

ჰერას რჩეული შიკრიკია. მისი ზედწოდებაა – „ქრიზოპტეროსი“ – ოქროსფრთიანი; ცისარტყელა.

ისტმოსი – ხმელეთის ვინრო ზოლი, ზღვის გამყოფი ვინრო ყელი (უფრო ცნობილია კორინთოს ისტმოსი – პელოპონესის და დანარჩენი საბერძნეთის შემადგენელი). აქ მელიკერტეს პატივსაცემად ყოველ ორ წელიწადში იმართებოდა ისტმოს ასპარეზობა – დიდი შეჯიბრი ბადროს ტყორცნაში, ჯირითში, ჭიდაობაში. დააწესა თეზევსმა.

ისმენე – ოიდიპოსის და იოკასტეს კეთილი ასული, ანტიგონეს და.

ისტროსი – ასე ეძახდნენ ძველად დუნაის ქვემო წელს, მერე – მთელს დუნაის. იასონის „არგო“ ისტროსის გზით ადრიატიკის ზღვაში, ცხადია, ვერ მოხვდებოდა, თუ გემს ზურგით არ გადაიტანდნენ. მითში აისახა იმ დროის ბერძენთა არასწორი წარმოდგენა ჯერაც უცნობ ქვეყნებზე.

იტალია – ასე ეძახდნენ ბერძნები თავდაპირველად ნახევარკუნძულის მხოლოდ უკიდურეს სამხრეთს, მერე ამ სახელით ცნობილი ადგილის საზღვარი ჩრდილოეთისაკენ წასწიეს, რომაელებმა კი მთელ აპენინის ნახევარკუნძულს იტალია უწოდეს. ნახევარკუნძულზე მოუხდა გავლა ჰერაკლეს, როცა გერიო-

ნის ძროხებს მიერეკებოდა ევრისტევსთან.

იფიგენია – არგოსის მეფის აგამემნონის და კლიტემნესტრას ასული, ორესტეს და ელექტრას უფროსი და, ტავრის ტაძრის ქურუმი ქალი. ტროადის გზაზე მამამისმა არტემიდეს ირემი მოკლა. განრისხებულმა არტემიდემ სანაცვლოდ ასულის შეწირვა ითხოვა. გადამწყვეტ წამს ქალმერთმა ქალიშვილი შველით შეცვალა. იფიგენია კი ტავრიდში (ყირიმში) ჩაიყვანა და გახდა მისი ტაძრის ქურუმი. აქ სამსხვერპლოდ მიყვანილი ორესტე შეიცნო და ძმა და მისი მეგობარი პილადე იხსნა სიკვდილისაგან, შემდეგ მათთან ერთად სამშობლოში დაბრუნდა.

იფიკლე – 1. ალკმენეს და ამფიტრიონის ძე, ჰერაკლეს ტყუპი ძმა, მის საგმირო საქმეთა და კალიდონის ნადირობის მონაწილე, დაეცა ჰიპოკოონტიდებთან ბრძოლაში; 2. პოდარკეს მამა, საქონლით მდიდარი ფეხმარდი გმირი, მას შეეძლო ზღვის ზედაპირზე სირბილი. იოლკოსის მეფის პელიასის პატივსაცემად შვილის ადრასტეს მიერ მოწყობილ ასპარეზობაში სირბილში პირველი ადგილი დაისაკუთრა.

იფისი – 1. არგოსის მეფე, ალექტორის ძე, გმირ ეტეოკლეს და ევადნეს მამა. ეტეოკლე ბრძო-

ლაში დაილუპა, ევადნემ კი თავი დაინვა თავისი ქმრის, გმირ კაპანევსის გვამთან.

იფიტე – 1. ქ. ექალიის მეფის ვერიტეს ძე, იოლეს ძმა, ექალიელი არგონავტი, სიგიჟის მოვლის დროს ჰერაკლემ მოკლა ოდისევსმა მისი ნაჩუქარი

მშვილდით განწყობა სასიძოვები; 2. ტროელი არქეპტოლემეს მამა; 3. კეიპროსელი ჭაბუკი. ანაქსარეტე უყვარდა, ქალმა არ თანაუგრძნო, ვაჟმა მის კარზე ჩამოიხრჩო თავი, გულცივი ანაქსარეტე აფროდიტემ ქვად აქცია.

ქ

კადმეა – შვიდჭიშკრიანი თებეს თავდაპირველი სახელი (იხ. კადმოსი).

კადმოსი – ძველი ბეოტიელი გმირი, სიდონთა მეფე ეგენორის, ზოგი ვერსიით ფენიქსის შვილი. ევროპის, ფოინიქსესა და კილიქსეს ძმა. მან ააგო ქალაქი, რომელსაც კადმეა უწოდა, ხოლო მოგვიანებით კადმეაზე შეიქმნა თებეს ციხესიმაგრე და ქალაქსაც თებე ეწოდა. მითში კადმოსის შესახებ გვხვდება ტოტემიზმის ნიშნები: დრაკონის კბილებიდან მებრძოლთა ამოსვლა და კადმოსის ქცევა გველად.

კადუცეუმი – შიკრიკის კვერთხი, საკუთრივ ჰერმესის კვერთხი: დაფნის ფრთოსანი ჯოხი, რომელზედაც ორი გველია დახვეული.

კავკასიონი – უძველესი დროიდან დღემდე ამ სახელწოდებითაა

ცნობილი დიდი თოვლიან-ყინულიანი ქედი, რომელიც საქართველოს ჩრდილოეთიდან ეკვრის და გაჭიმულია ევქსინის პონტოსა (შავ ზღვასა) და კასპიის ზღვას შორის. ძველი ხალხები იცნობდნენ ორ გადასასვლელს: ალბანისა და სარმატის ჭიშკრებს. მითის თანახმად ამ კლდეზე იყო მიჯაჭვული საბერძნეთის უდიდესი გმირი პრომეთე. სიტყვა „კავკასოს“ პირველად იხმარა ესქილემ „მიჯაჭვულ პრომეთეში“.

კალაისი – ბორეასის ვაჟი, ძეტეს ძმა (იხ. ბორეადები).

კალიდონი – ძველი ქალაქი ეტოლიაში, გმირ კადმოსის დაარსებული, განთქმული თავისი კრემლითა და განსაკუთრებით – ველური ტახით, რომელზედაც ნადირობამ ეს კუთხე საანდაზოდ აქცია (იხ. მელეაგრე).

კალიოპე („ტკბილხმოვანი“) –

ეპიური პოეზიის მუზა, „უნარ-ჩინებულესი“ (ჰეს.).

კალიროე („მომხიბლავად მდინარი წყალი“) – მდინარის ნიშნა (ზოგი ვერსიით ოკეანის და მდინარის ღმერთ აქელოეს ასული), ანგარიშს უწევს თვით ზევსი. აქელოემ ალკმეონს მიათხოვა მეორე ცოლად, რომელთანაც შეეძინა აკარნანე და ამფოტერი – ერთ ღამეში დავაჟკაცებული გმირები. მათ დედის დავალებით შური იძიეს მამამისის მკვლელებზე.

კალისტე – მინის ბელტისაგან შექმნილი კუნძული, რომელსაც მოგვიანებით თერა ეწოდა (იხ. თერა).

კაპანევსი – გმირი, ჰიპონიოსის ბუმბერაზი ვაჟი, თებეს წინააღმდეგ შვიდთა ლაშქრობის მონაწილე. ზევსმა კადნიერებისათვის მეხით განგმირა.

კასანდრა – ტროას მეფის პრიამეს ას ჰეკაბეს მშვენიერი ასული, ტროას დაცემის შემდეგ აგამემნონმა მხევლად წაიყვანა და მისმა ცოლმა, მოლაღატე კლიტემნესტრამ მასთან ერთად მოკლა. კასანდრა დაჯილდოებული იყო მისნობის ნიჭით, რომელიც აპოლონმა მისცა. მაგრამ როცა ღმერთის ნებას არ დაჰყვა, იმით დაისაჯა, რომ არავინ უჯერებდა, რაც ტროელებს ძვირად დაუჯდათ (იხ.

გადმოცემა ხის ცხენზე).

კასიოპე – ეთიოპიის დედოფალი, ანდრომედეს დედა, კეფევსის მეუღლე.

კასტორი – ერთ-ერთი დიოსკური (იხ. დიოსკურები).

კეიკოსი – 1. თესალიის ქ. ტრაქინეს მეფე, ჰერაკლეს მეგობარი, მან თავშესაფარი მისცა ჰერაკლეს ცოლ-შვილს როცა გმირი იფიტეს მოკვლისათვის მონად გაჰყიდეს; 2. ჰეფესტოსა და ნიმფას ვაჟი. ალკინოეს მეუღლე, ცოლ-ქმარი იმდენად ბედნიერად თვლიდნენ თავს, რომ ჰერასა და ზევსს ეტოლებოდნენ. ღმერთებმა ალკუნად (ჭადრაღ) აქციეს. სხვა ვერსიით: კეიკოსი ზღვაში მოგზაურობიდან არ დაბრუნდა, ცოლი ალკუნად იქცა.

კეკროპი, კეკროპსი – ატიკის უძველესი ღვთაება, დედამიწის ქალღმერთ გეას გველისფეხა შვილი, ათენის პირველი ლეგენდარული მეფე. მისი სახელის მიხედვით ათენელები თავიანთ თავს კეკროპიდებს ეძახდნენ. მას მიანერდნენ ათენის აკროპოლის დაარსებას. ზოგი ერეხთევსის შვილად თვლიდა, ზოგი კი წინაპრად.

კელეოსი – ელევსინის მეფე, მეტანეირას ქმარი, რომელსაც სასახლეში მოხუცი დედაკაცის

სახით ესტუმრა ასულის და-
კარგვით დამნუხრებული დემე-
ტრე, პერსეფონეს დედა.

კენტავრი (ლათ. ცენტავრი, „ხარე-
ბზე მონადირენი“) – ცხენკაცე-
ბი, ადამაინთა თავ-მკერდითა
და ცხენის ტანით, ძლიერნი,
მეომარნი, მოისარნი, ტლანქნი,
აეხორცნი და ღვინის მოყვარ-
ულნი (იხ. ლაპითები). მხოლოდ
ბრძენი ქირონი გამოირჩეოდა,
აგრეთვე კეთილი ფოლოსი. მი-
თის წარმოშობას ხსნიან თესა-
ლიელთა ერთ-ერთი ტომის ცხე-
ნოსნობით.

კეოსი – კუნძული ეგეოსის ზღვაში
(კიკლადის არქიპელაგში). ამ
კუნძულთანაა დაკავშირებული
მშვენიერი მითი კეიპროსის შეს-
ახებ.

კერბერი – ჯოჯოხეთის სამთა-
ვიანი ძაღლი, ტითონის და ექ-
იდნას ნაშიერი, ზოგი ვერსიით
50-თავიანი. ჰადესის კარებს
დარაჯობს. ჰერაკლემ შებოჭა
და ევრისტევსს მიჰგვარა (ჰერ-
აკლეს მეთერთმეტე გამირობა).

*** ფხიზელი, სასტიკი დარაჯი (იხ.
არგუსი); ავი ძაღლი

კერები (განადგურება) – ღამის
ნაშიერი კლანჭებიანი და ეშვე-
ბიანი ავსულები, ქვესკნელის
საზარელი ღვთაებანი, ყოველი
უბედურების მიზეზნი. სდევნენ
ჰექტორსა და აქილეუსს.

კერინე – მხარე არკადიასა და
აქაიას შორის. მითის თანახმად
ამ მხარეში ბინადრობდა ქალ-
ღმერთ არტემიდეს მშვენიერი
ფურ-ირემი, რომელიც ჰერაკლ-
ემ ევრისტევსს მიჰგვარა (მეო-
თხე გამირობა).

კერკიონი – ელევსინელი ბუმბერ-
აზი, მოკლა თეზევსმა ათენი-
საკენ მიმავალ გზაზე.

კერკოპები – მაიმუნების მსგავსი
ჯუჯები, რომელთაც ჰერაკლე
აცინეს და ამით იხსნეს თავი,
როცა გამიმა შეიპყრო და გა-
თოკა.

კეფალე – ჰერმესისა და კეკროპის
ასულ ქერსეს ვაჟი (სხვა ვერ-
სიით ფოკიდის მეფე დეიონევ-
სის, ეოლოსის ძის შვილი). ცო-
ლად ჰყავდა მეფე ერეხთევსის
ასული პროკრიდე. მშვენიერი
ჭაბუკი და შეუდარებელი მონა-
დირე განთიადის ქალღმერთმა
ეოსმა შეიყვარა და გაიტაცა.
ეყოლათ ვაჟი ფაეთონი. როდე-
საც დაბრუნდა, სახეშეცვლილმა
სიტყვით და საჩუქრებით შე-
ძლო საკუთარი ცოლის მოხი-
ბლვა. შეურაცხყოფილი ქალი
გაიქცა, არტემიდეს მხლებელი
გახდა, შემდეგ ქმარს შეურიგდა
და აჩუქა ქალღმერთის ნაჩუქა-
რი აუცდენელი შუბი და ძაღლი.
სწორედ ამ შუბის მსხვერპლი
გახდა. პროკრიდე იქცა მთვა-
რედ, რომელიც მეუღლეს ხან

დაემალემა, ხან გამოეცხადება. კეფალეს არეოპაგმა მარადიული განდევნილობა მიუსაჯა. გმირი თებეში გადავიდა, ჯადოსნური ძაღლის შემწეობით განდევნა ტევემესის მელა, მონაწილეობა მიიღო ამფიტრიონის ლაშქრობაში ტალაბოელთა წინააღმდეგ, საჩუქრად მიიღო კუნ. ტაფოსი, რომელსაც კეფელენი ეწოდა. ბოლოს ლევკატის კონცხიდან გადაეშვა ზღვაში. ეოსის მიერ ამ გმირის გატაცებით ხსნიდნენ ბერძნები განთიადზე ვარსკვლავთა გაქრობას. ოდისევსის პაპა არკოსი კეფალეს და ძუ დათვის შვილად ითვლებოდა.

კეფესი – 1. ეთიოპიის მეფე, ანდრომედეს მამა; 2. ლიკურგეს ვაჟი, ანკეოსის ძმა, კალიდონის ნადირობის ერთ-ერთი გმირი; 3. ალეოსის შვილი, ქალაქ ტეგეის და მთელი არკადიის მეფე, არგონავტების ლაშქრობის მონაწილე, ოცი ვაჟის მამა.

კეფისი – 1. მდინარე ფოკიდასა და ბეოტიკაში. პარნასის მთის კალთებიდან მოედინება და კოპაისის ტბას ერთვის; 2. მდინარე ატიკაში, ათენის სამხრეთ-აღმოსავლეთში, ერთვის ფალერონის ყურეს; 3. მდინარე არგოლიდაში, ერთვის მდ. ინაქეს.

კეიპაროსი – 1. ტელეფოსის ვაჟი, მშვენიერი ჭაბუკი, აპოლონის მეგობარი. უცაბედად მოკლა

საყვარელი ირემი. დარდისაგან დამდნარი აპოლონმა მარადმწვანე კეიპაროსად აქცია, რომელიც ბერძენთათვის დარდის გამომხატველი სიმბოლოა; 2. მინიასის შვილი.

კეიპროსი – დიდი კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში, კრეტის აღმოსავლეთით, კილიკიისა და სირიის სანაპიროებთან, აფროდიტეს წმინდა კუნძული, სიმდიდრითა და კეთილისმყოფელი ჰავით ცნობილი. აქ იყო სპილენძის საბადოები (აქედან სპილენძის ლათინური სახელწოდება – კუპრუმი).

კიბელა (ბერძენთა რეა) – ფრიგიული ღვთაება, „დიდი დედა, ღმერთების დედა, მშობელი ყოველი იმისა, რაც ცოცხლობს და იფურჩქნება. ეტლში ღომები და ავაზები შეუბამს და დააქროლებს მთად და ბარად.

კიზიკოსი – კუნძული, მთა და მილეთელთა კოლონია მარმარილოს ზღვაში (პროპონტიდში) ამჟამად გადათხრილია ვინროყელი, რითაც მცირე აზიას უერთდებოდა. მითის თანახმად, არგონავტები ამ კუნძულზე ეწვიენ მეფე კიზიკოსს, რომელმაც ისინი დიდი პატივით მიიღო.

კრეუზა – ათენის მეფის ერეხთევსის ასული, რომელსაც აპოლონისაგან ჰყავდა შვილი იონი, იონიელთა ტომის მამამთა-

ვარი. ხოლო ქსუთოსთან ორი ვაჟი – დოროსი და აქაიოსი – დორიელთა და აქაველთა ცნობილი ტომების მამამთავარნი; 2. ტროის მეფის პრიამეს და ჰეკაბეს ასული, გმირ ენეასის მეუღლე.

კრონიონი (კრონიდი) – ასე ეძახდნენ კრონოსის შვილებს: ზევსს, პოსეიდონსა და ჰადესს.

კრონოსი – ურანოსისა და გეას (ცისა და მიწის) მრისხანე შვილი, უმცროსი ტიტანი, რომელმაც დაამხო მამა და ქვეყნიერების მბრძანებელი გახდა. შეირთო თავისი და რეა და ეყოლა ჰესტია, დემეტრე, ჰერა, ჰადესი, ზევსი, ეშინოდა შვილებსაც არ გაენირათ ისეთივე ხვედრისათვის, როგორც თვითონ განუმზადა თავის მამას და ახ-

ალშობილთ ყლაპავდა, მხოლოდ ზევსი იხსნა რეამ. სიტყვა ქრონოსთან („დრო“) სიახლოვემ მისცა დროის ღვთაების გაგება. ერთ-ერთი მითის თანახმად ნეტართა კუნძულზე სახლობს რადამანთესთან ერთად.

კურეტები – რეას ცხრა ნახევრადღმერთი ჭაბუკი, კუნძულ კრეტაზე თან დაჰყვებოდნენ ყმანვილ ზევსს და ფარზე იარაღის ჟღარუნით ფარავდნენ მის ტირილს, რომ კრონოსს არ გაეგონა და არ ჩაეყლაპა. მერე ზევსმა ელვით განგმირა ყველანი, რადგან ჰერას ნაქეზებით მოსტაცეს ვაჟი ეპაფე, იოსთან რომ ეყოლა. მოგვიანებით კრეტაზე კურეტებს უწოდებდნენ ზევსისა და რეას ქურუმებს.

ლაბდაკე – თებეს მეფის კადმოსის შვილიშვილი, ლაიოსის მამა.

ლავრიონა – ნიმფა, მშვენიერი ჭაბუკის ნარცისის დედა.

ლაიოსი – თებეს მეფის ლაბლაკეს ძე, მენეკეესის ასულის იოკასტეს მეუღლე, ოიდიპოს მეფის მამა. ლაიოსს აუხდა ბედის განაჩენი – შემთხვევით მოკლა შვილმა ოიდიპოსმა.

ლაკიონია – ძველი დროის განთქმული მთიანი მხარე (ლაკედემონი), რომლის დედაქალაქი იყო სპარტა. მეომარი, საქმიანი ლაკედემონელები მოკლედ და სხარტად ლაპარაკობდნენ და ისტორიამ უკვდავყო ეს ღირსება: ლაკონიური ეწოდა სხარტად მოჭრილ სიტყვას.

ლამია – ფანტასტური არსება, ემპუზას მსგავსი ლანდი, ბავშ-

ვთა გამტაცებელი და სისხლის მწოველი, ვამპირის მსგავსად: ოდესღაც მშვენიერმა ზეესი მოხიბლა, ეჭვიანმა ჰერამ შვილები მოსტაცა. ლამია დარდისაგან შეიშალა, დამახინჯდა და ინყო ყმანვილთა დაღუპვა. საბერძნეთში მისი სახელით დღესაც აშინებენ პატარებს.

ლაომედონტი – ილოსის და ევრიდიკეს შვილი, ტროას მეფე, ჰესიონეს მამა. აპოლონი და პოსეიდონი განურისხდნენ და ერთმა ჭირი გამოუგზავნა, მეორემ – ზღვის ურჩხული, რომელსაც მეფის ასული უნდა დაეგლიჯა, მაგრამ ჰერაკლემ იხსნა ასული. მეფემ ჰერაკლეს მოატყუა. გმირმა გვიან ტროა დაუნგრია. ასული კი წაიყვანა.

ლაპითები – მეომარი მითითური ხალხი თესალიაში (იხ. პერიოთე).

ლარისა – ძველი დროის რამდენიმე ქალაქი: თესალიაში, ასირიაში, ტროასთან.

ლატმოსი – მთაგრეხილი კარიაში, ლატმოსის ყურესთან. ცნობილია ენდომიონის კულტით. ლატმოსის გამოქვაბულში ეშვებოდა მთვარე-სელენე.

ლაქესისი – მოიარა, ბედისწერის ქალღმერთი, რომელიც არც კი უყურებს, ისე ამოიღებს წილს, ადამიანს ბედმა რომ განუჩინა.

ლეარქე – ორქომენის მეფის ათამანტეს და ინოს შვილი, სიგიჟის დროს მამის ხელით მოკლული.

ლედა – ეტოლიის მეფის თესტიოს მშვენიერი ასული, სპარტის მეფის ტინდარევის მეუღლე, რომელსაც ზევსი გედის სახით მოევლინა. მას ზევსისაგან შეეძინა ქალ-ვაჟი მშვენიერი ელენე და პოლიდეკე, ხოლო ტინდარევისაგან – კლიტემნესტრე და კასტორი, ზოგი ვერსიით, მისი შვილები იშვნენ კვერცხებიდან. ერთი კვერცხიდან გამოვიდა მშვენიერი ელენე, მეორიდან – დიოსკურები.

*** ლედას კვერცხიდან დაწყება – თავიდან დაწყება (ჰორაციუსმა თქვა ჰომეროსზე: ლედას კვერცხიდან კი არ იწყებს, ერთბაშად შევყავართ საქმის შუაგულში).

ლეთა („დავინწყება“) – დავინწყების მდინარე, ჰადესის სამეფოსი, საიდანაც მიცვალებულნი სვამენ წყალს, რომ ყოველი ამქვეყნიური დაავინწყდეთ.

*** ლეთას წყალი ხომ არ დაგიღვევია? – ყველაფერი დაგვიწყებია.

ლემნოსი – კუნძული ეგეოსის ზღვაში, მითოლოგიის მიხედვით, არგონავტების ლაშქრობის დროს მხოლოდ ქალებით იყო დასახლებული.

ლერნე – 1. ქალაქი არგოსის მახლობლად, არგოლიდის უბესთან (პელოპონესში); 2. ჭაობი, სადაც ჰერაკლემ მოკლა ჰიდრა.

ლესბოსი – მთიანი კუნძული ეგეოსის ზღვაში, მიზიის დასავლეთით. ცნობილ მითში ეს კუნძული პოეტური ნისლითაა დაბურული: აქ გაირიყა ორფეესის თავი და კითარა, ამიტომ გახდა უკვდავ პოეტთა – საფოს და ალკეოსის სამშობლო.

ლეტო – აპოლონის და არტემიდეს დედა. გიგანტი, ტიტან კეოსის ასული, ზევსის სატრფო. ეჭვიან ჰერას მიერ დევნილმა სახელოვანი ქალ-ვაჟი შვა მცურავ კუნძულზე, რომელიც იმ დროიდან გაჩერდა. ამავე კუნძულზე, რომელსაც დელოსი ეწოდებოდა, დამკვიდრდა მისი კულტი.

ლიბია (ლიბის ქვეყანა) – ასე ეძახდნენ ბერძნები ეგვიპტის დასავლეთით გადაშლილ ქვეყანას, სადაც მითის თანახმად მეფობდა 50 დანაიდის მამა დანაოსი.

ლიდია – სახელმწიფო მცირე აზიაში, რომელიც სპარსელებმა გაანადგურეს ძვ. წ. VI საუკუნეში. მრავალი მითია დაკავშირებული ამ ქვეყანასთან.

ლიკაონი – 1. გმირი, პელასგის შვილი, არკადიის ქალაქ ლიკოსუს მეფე, ჰყავდა მრავალი შვილი, რომელთაც მთელი პელო-

პონესი ქალაქებით დაამშვენეს. მითი მოგვითხრობს, რომ მან ერთ-ერთი ვაჟი დაკლა და გამოსაცდელად ღმერთებს მიართვა. განრისხებულმა ზევსმა მგლად აქცია, მთელი მისი სასახლე და სახლობა მეხით გადაბუგა, მხოლოდ ერთი შვილი დაუტოვა; 2. ლიკიელთა წინამძღოლი, აპოლონის მეგობრის პინდაროსის მამა.

ლიკეიონი – მთა არკადიაში, მესენის საზღვართან (პელოპონესში).

ლიკია – ქვეყანა მცირე აზიის სამხრეთ-დასავლეთით (იხ. ლიკოსი).

ლიკომედე – კუნძულ სკიროსის მეფე, მის ქალიშვილებს შორის იზრდებოდა აქილეესი, მის ასულ დეიდამიასთან აქილეესს ეყოლა ნეოპტოლემე. ცნობილია იმითაც, რომ მოკლა გმირი თეზევსი, რომელიც ათენში მომხდარმა არეულობამ აიძულა თავი ამ კუნძულისათვის შეეფარებინა, რადგან იქაც სამფლობელოები ჰქონდა.

ლიკოსი – 1. მეფე პანდიონის შვილი, ათენიდან განდევნა ძმამ ეგეოსმა, წავიდა მცირე აზიაში და დააარსა ქვეყანა, რომელსაც მისი სახელი – ლიკია ეწოდა. გადაიტანა მისტერიები ელევსინიდან მესენიაში. მისივე სახელი ეწოდა ათენის ლიკეის

(ლიცეის); 2. პოსეიდონისა და პლეადა პელენოს შვილი, ერთხანს მართავდა თებეს ჯერ ლაბდაკეს, მერე ლაიოსის მაგიერ მოკლეს ძმებმა ამფიონმა და ზეტესმა; 3. თებეს ტირანი, პსეიდონის შვილი.

ლიკურგე – 1. თრაკიელ ედონთა მეფე, დიონისეს მტერი, დრია-სის შვილი. ამაღა გაუფანტა დიონისეს, რომელმაც გაქცევით უშველა თავს. ღმერთებმა შეიძულეს, ზევსმა დააბრმავა და სიცოცხლე მოუსწრაფა. გვიანდელი თქმულებით, ღმერთებმა თრაკიის მიწა მწირად აქციეს, ლიკურგე კი გააგიჟეს, საკუთარი შვილი დრიასი ვაზის ლერწმად მოაჩვენეს და ნაჯახით მოაკვლევინეს (ზოგი თქმულებით, ცოლ-შვილი მოკლა, მერე თვითონ მოიჭრა ფეხი, რადგან ვაზად ეჩვენა). შვილის მკვლელი მეფე ხალხმა განდევნა პანგეონის მთაზე, სადაც დიონისეს ცხენებმა თუ ავაზებმა დაგლიჯეს. ამ მითში ხალხმა ასახა ის წინააღმდეგობა, რასაც დიონისეს კულტი შეხვდა; 2. ალეოსის და ნეაირას ვაჟი, კეფევსის ძმა, ანკიეოსის მამა, არკადიის მეფე, მოკლა ბეოტიის მეფე გმირი არეითოსი, კომბლისმტყორცნელად ცნობილი უძლეველი ვაჟკაცი, და აართვა იარაღი, რაც გვიან ნესტორმა მოიპოვა; 3. სპარტელი კანონმდებელი

(ისტორიული პირი) და სხვ.

ლინკევის – 1. ეგვიპტოსის ძე, დანაიდ ჰიპერმნესტრას ქმარი, მხოლოდ იგი გადაურჩა დაღუპვას, როცა დანაიდებმა ქმრები დახოცეს, რადგან მეუღლემ არ გაიმეტა სასიკვდილოდ; 2. მესენის მეფის აფარევსის ძე, გმირი, იდასის ძმა (იხ. აფარიდები). მახვილი თვალთ მინის გულში სწვდებოდა. ძმასთან ერთად მონაწილეობდა კალიდონის ნადირობასა და არგონავტების ლაშქრობაში.

ლინოსი – მითიური თებელი მგოსანი, აპოლონის და კალიოპეს შვილი, ორფევსის მასწავლებელი. სხვა ვერსიით ორფევსის ძმა, ჰერაკლეს მასწავლებელი, რომელიც გმირმა შემთხვევით მოკლა.

ლინქე (ფოცხვერი) – სკვითების მითიური მეფე, რომელიც დემეტრემ ფოცხვერად აქცია.

ლისიანასა – 1. ნერევსის ასული; 2. ეპაფის ასული, რომელსაც პოსეიდონისაგან ეყოლა ბუსირისი, ეგვიპტის მეფე; 3. პოლიბოსის ასული.

ლირა – პოეზიისა და მუსიკის სიმბოლოდ ქცეული სიმებიანი საკრავი, რომლის გამოგონებასა და სრულყოფას მიაწერდნენ აპოლონს, ჰერმესს, ათენას, პანს და ა. შ., უფრო კი ჰერმესს. ცნობილი იყო სამ-შვიდ-

და რვასიმოიანი ლირა (აქედან ლირიკა).

ლიქასი – დეიანირას შიკრიკი, პერაკლესთან რომ წაიღო ნე-

სოსის სისხლით გაჟღენთილი მოსასხამი, სასიკვდილო შხამით გათანგულმა გმირმა უდანაშაულო ლიქასი კლდეს მიანარცხა.

მ

მაია („დედა“) – პერმესის დედა, ზევსის ერთ-ერთი მეუღლე, ატლანტის და პლეიონეს ასული, პლეიდის უფროსი და, მთის ნიმფა. იტალიელებმა რომაელთა ქალღმერთ მაიასთან გააიგივეს, ვულკანის მეუღლესთან, მინის ნაყოფის ქალღმერთთან. რომში მისი დღესასწაული 1 მაისს იმართებოდა.

მაკარია (ნეტარება, ნეტარი მხარე, ველი) – 1. პერაკლეს ასული, რომელმაც ნებით მიიტანა თავი ღმერთების სამსხვერპლოზე, რათა დაძმები გადაერჩინა. მისი სახელი ეწოდა მდინარეს, რომელიც ატიკაში მიედინება; 2. ქალაქი არკადიაში; 3. ადგილი ჰადესში და სხვ.

მალეა – 1. კონცხი ლესბოსის სამხრეთ კიდეზე; 2. პელოპონესის სამხრეთ-აღმოსავლეთი კიდე, ზღვის ავაზაკთა სათარეშო, სანაოსნოდ სახიფათო.

მანტო – მისან ტირესიას ასული, აგრეთვე მისანი, გრძნეულ მანტიას და (აქედან მანტიკა, მკითხაობა).

მარათონის ველი – ატიკის ჩრდ. გაშლილი ველი, განთქმული ბრძოლით, რომელშიც ბერძნებმა სპარსელები დაამარცხეს (ძვ. წ. 490 წ.). მითოლოგიაში ეს მხარე უფრო ცნობილია იმით, რომ აქ ბინადრობდა ველური ხარი, რომელიც თეზევსმა მოათვინიერა და აპოლონს შესწირა.

მარპესა – ევენოსის მშვენიერი ასული, ერთდროულად შეუყვარდათ აპოლონს და გმირ იდასს. ქალიშვილმა უპირატესობა ადასს მიანიჭა.

მარსიასი – თავდაპირველად მდინარე მეანდრის ამავე სახელწოდების შენაკადის ღვთაება ფრიგიაში, მცირე აზიაში, დიონისეს თანამგზავრი. როგორც ფრიგიული ღვთაება, დაკავშირებულია კიბელასთან. ბერძნული თქმულების მიხედვით, იპოვნა ათენას მიერ დაგდებული სალამური და გაეჯიბრა აპოლონს – კითარის დამკვრელ ღმერთს. აპოლონმა დაამარცხა, ტყავი გააძრო და კელენში ხეზე დაჰკიდა.

მეგარა – 1. ამ სახელით ცნობილია მრავალი გმირი ქალი; ერთი მათგანი, ჰერაკლეს მეუღლე, თებეს მეფის კრეონტის ასული, შემდეგ ჰერაკლემ იოლაოსს მიათხოვა. ბოლოს ავადმყოფობის მოვლის დროს, შვილებთან ერთად მოკლა; 2. ვიწრო მხარე ისთმოსის ყელზე, ატიკის საზღვართან, იგივე მეგარიდა; 3. ამ მხარის მთავარი ქალაქი, შუა საბერძნეთში, ათენსა და კორინთოს შორის. აქ იყო დემეტრეს სახელობის სახელგანთქმული ტაძარი.

მეგერა (მრისხანე, წარბშეკრული) – ერთ-ერთი ერინია, ქთონიური ღვთაება, რისხვისა და შურისძიების განსახიერება. ხელოვნებაში გამოხატავდნენ ბებერ უსახურ დედაკაცად, რომელსაც თავზე თმის ნაცვლად გველები ეხვეოდა, გაალმასებული კბილებიდან ცეცხლს აფრქევდა, ხელში შოლტი და ჩირალდანი ეჭირა.

*** ბოროტი, ანჩხლი, მოჩხუბარი დედაკაცი.

მედეა – კოლხეთის მეფის აიეტის გრძნეული ასული, იასონის და მერე ეგეოსის მეუღლე. მისი დახმარების გარეშე არგონავტებს ხელცარიელებს მოუხდებოდათ დაბრუნება სამშობლოში ან დაიღუპებოდნენ. უძველესი მითები მედეას მიერ

შვილების მოკვლაზე არაფერს ლაპარაკობენ. ეს გვიანდელი ჩანამატია. პირიქით, მედეას უყვარდა შვილები და უნდოდა მათთვის უკვდავების მინიჭება, მაგრამ იასონმა შეუშალა ხელი. ბერძნები მედეას ქალღმერთის თანაბრად სცემდნენ თავყვანს. აჩრდილთა სამეფოში იგი აქილევსს შერთეს. მედეას შესახებ მითი დაედო საფუძვლად ევრიპიდეს უკვდავ ტრაგედიას, რომლის რეალისტურად გაშლამ დიდ ტრაგიკოსს ქალები გადაჰკიდა.

მედუზა – მოკვდავი გორგონა, რომელიც მოკლა პერსევსმა (იხ. გორგონა).

მელამპოსი – ამითაონის ძე, ქურუმი, გრძნეული, დიონისეს კულტის დამფუძნებელი. ორი გველი უნმენდდა ყურებს და იცოდა მხეცთა ენა.

მელანიპე (შავი ცხენი, შავ ცხენზე ამხედრებული) – 1. ასტაკოსის ძე, თებელი გმირი შვიდთა ლაშქრობის მონაწილე. მოკლა ტიდევსი. ამფიარაოსმა მოჰკვეთა თავი დაჭრილს და ტიდევსს მიუგდო; 2. ერთ-ერთი ძალუმი ამორძალი, რომელიც ჰერაკლეს ტყვეობიდან ჰიპოლიტემ თავის ქამრის ფასად იხსნა; 3. მშვენიერი ჭაბუკი, რომელმაც არტემიდეს ქურუმი ქალი კომეთო შეაცდინა. ორაკულმა ბრძანა ორივეს მსხვერპლად შეწირვა და

ეს წესად შემოიღეს; 4. მელანიპე („შავი ფაშატი“) – ელინის შვილის ასული, პოსეიდონის მეუღლე; 5. გმირ მელეაგრეს და.

მელეაგრე – კალიდონის მეფის ოინევისა და ალთეას შვილი, ტრაგიკული გმირი, რომლის დაბადებისთანავე დედამისს გამოეცხადნენ ერინიები და უწინასწარმეტყველეს: შენი ვაჟი მაშინ მოკვდება, როცა ეს მუგუზალი ჩაინვებაო: დედამ მუგუზალი ჩააქრო და შეინახა. მელეაგრე დავაჟკაცდა, მოაწყო ნადირობა კალიდონის ტახზე, პირველობა მონადირე ქალს ატლანტის მიანიჭა, ბიძები განყრნენ, გმირმა მოკლა ბიძები, დედამისი გაშმაგდა, დასწყევლა შვილი, დასწავა მუგუზალი და მელეაგრე ბრძოლაში დაეცა. ამ უძველეს მითში აისახა დედის უფლებათა პირველობა. ენგელსმა ყურადღება მიაქცია იმას, რომ ძმა შვილზე ახლობელია და დედა შვილს სწირავს.

მელპომენე (მელპო – „მღერა“) – ტრაგედიის მუზა.

*** სასცენო ხელოვნების სიმბოლო. მელპომენეს ქურუმი – მსახიობი.

მენადები („მძვინვარენი“) – დიონისეს მხლებელნი, ბაკხელი ქალები.

მენეკევსი – 1. (უფროსი) თებელი,

პანთევის შვილიშვილი, კრეონტისა და იოკასტეს მამა; 2. (უმცროსი) კრეონტის შვილი, შვიდთა ლაშქრობის დროის გმირი. მისანმა ტირესიამ იწინასწარმეტყველა: თებე გაიმარჯვებს, თუ ღმერთებს კრეონტის შვილს შესწირავთო. მამამ გაქცევა ურჩია, მაგრამ მახვილით გაიპო მკერდი თებეს კედელზე. თებელებმა გაიმარჯვეს.

მენელაოსი – ატრიდი (ატრევის ძე) აგემემნონის უმცროსი ძმა. მშვენიერ ელენეს ქმარი. გაბედურად იბრძოდა ტროას ომში, სძლია პარისს, რომელიც აფროდიტემ იხსნა. ბრძოლის ველიდან გამოიტაცა პატროკლეს გვამი, ხის ცხენში მყოფ მეომრებს ახლდა. შინ დაბრუნებული, როგორც ზევსის სიძე (ელენეს ქმარი), სიცოცხლეშივე გადასახლდა ელისეის ველზე.

მენსთევსი – ათენის მეფის ეგეოსის ძმის პენტევის შვილი. ვიდრე თეზევსი ქვესკნელში იყო, მან ისევ იგდო ხელთ ათენის ტახტი.

მეროპე – 1. კორინთოს მეფის პოლიბოსის მეუღლე, ოიდიპოსის აღმზრდელი; 2. მეფე კიზიკოსის მეუღლის კლეტეს მამა; 3. ატლანტის ასული, მეშვიდე პლეადა. მუდამ შებურვილია, რადგან მოკვდავ სიზიფეს ერგო; 4. ჰერაკლიდის მეუღლეა.

მესენია – მხარე სამხრეთ-დასავლეთ პელოპონესში, ლაკონიასთან.

მეტანეირა – ელევსინის მეფის კელეოსის მეუღლე, რომელსაც დამნუხრებული ქალმერთი დემეტრე ძიძად დაუდგა. მან დემეტრეს უნებურად შეუშალა ხელი საკუთარი ვაჟის – დემოფონტის უკვდავყოფაში.

მეტიოი – ათენის მეფე, ერეხთევსის შვილი, დედალოსის პაპა.

მეტიონიდები – მეტიონის ვაჟიშვილები, რომელთაც ათენიდან განდევნეს ეგეოსის მამა პანდიონი. განყვითეს პანდიონის მემკვიდრეებმა.

მეტიდა (ჭკუა) – ოკეანისა და თეტიდას ასული, ზევსის პირველი მეუღლე. ზევსმა გადაყლაპა, რადგან უნინასწარმეტყველეს: შენი მეუღლე შობსო ჯერ ქალს, რომელიც ღონით და ჭკუით გაგიტოლდება, მერე კი ვაჟს რომელიც დაგამხოვსო. ზევსმა იგი გადაყლაპა. მეტიდა უკვე ელოდა ათენას, და ეს ქალწული ღმერთი ზევსის თავიდან იშვა, ვაჟი კი აღარ დაბადებულა.

მიდასი – ფრიგიის მეფე, რომელსაც მისივე თხოვნით დიონისემ მისცა უნარი ოქროდ ექცია ყველაფერი, რასაც ხელს შეახებდა. ღმერთებმა ამ დამღუპველი ძღვენის ჩამოსაცილ-

ბლად პაქტოლას წყალში გაბანვა ურჩიეს. მიდასმა აპოლონისა და პანის მუსიკალურ პაექრობაში უპირატესობა პანს მიანიჭა და აპოლონმა საჩუქრად ვირის ყურები უბოძა.

*** მიდასის ყურები – საჩოთირო საჩუქარი, რასაც ულირსნი იღებენ.

მიზია – ქვეყანა მცირე აზიის ჩრდილო-დასავლეთით.

მიკენი – უძველესი ქალაქი არგოლიდაში, აქ იყო მეფედ გმირი აგამემნონი. ე. წ. ეგეოსის დიდი კულტურის ერთ-ერთი ცენტრი.

მინიასი – ბეოტიაში დამკვიდრებულ ეოლიელთა ტომის – მინიელების მამამთავარი, ორქომენის მეფე, რომლის ქალიშვილები ღმერთმა დიონისემ სასტიკად დასაჯა. ლამურებად აქცია.

მინოსი – მიღებული ტრადიციით: ზევსისა და ევროპას შვილი, კრეტის ძალუმი და პირქუში მეფე, არიადნეს და ფედრას მამა, ზევსის რჩეული, რადამანთეს ძმა და მისებრ ქვესკნელის მოსამართლე – მას შემდეგ, რაც სიცილიაში, გაფრენილ დედალოსს დაედევნა და იქ მეფე კოკალეს ასულებმა აბაზანაში მოკლეს. ეს მეფე ათენიდან ყოველ ცხრა წელიწადში ერთხელ იღებდა ხარკს შვიდ ასულსა

და შვიდ ჭაბუკს, რომელთაც მინოტავრი შთანთქავდა. რაკი მინოსი ზევსის შვილია და კრეტის მეფე, მითები მას მიანერენ ყველაფერს, რაც კი ამ კუნძულზე მომხდარა ტროას ომამდე, ე. ი. ორიოდ საუკუნის მანძილზე. პომეროსთან მინოსი დიდი კანონმდებელი, არიადნეს მამა და ქვესკნელის მოსამართლეა. შემდეგ პოეტებმა ბუნდოვანი ამბებით შეავსეს, მითოგრაფებმა კი მოახდინეს დუბლიკაცია, მოიგონეს მინოს პირველი და მეორე - ზევსის დიდი შვილი და მისი შვილიშვილი, პასიფაეს მეუღლე.

მინოტავრი (მინოსის ხარი) - ხარკაცა, კრეტის ლაბირინთში, კროსნოსში მოხინდრე, ადამიანის ხორციტ გამოკვებილი საზარელი ურჩხული. როცა მინოსმა პოსეიდონს მისივე ნაჩუქარი მშვენიერი ხარის ნაცვლად სხვა შესწირა, ზღვის მბრძანებელმა კუნძულს უბედურება დაატეხა. მინოსის ცოლს პასიფაეს შეეძინა მინოტავრი, რომელიც თეზევსმა მოკლა და ამით იხსნა ათენი ხარკისაგან.

მირმიდონები - მირმექს-ჭიაჭველა) - თესალიის ერთ-ერთი მითიური ხალხი, ჭიანჭველებისაგან შექმნილი. ამ მითში აშკარაა ტოტემიზმის კვალი, ამას მონიშნავს თვით სახელის ეტიმოლო-

გია (იხ. ეაკე).

მირტა - წმინდა მცენარე, გვირგვინად იყენებდნენ.

მირტილე - პერმესის და კლეობულის ძე, ენომაეს მეეტლე. დაეხმარა ეტილით შეჯიბრში გმირ მეფე პელოპს, დალუპა თავისი ხელმწიფე, გამარჯვებულმა პოლოპმა გასამრჯელოს მიცემას თავი აარიდა და კლდიდან ზღვაში გადააგდო. მირტილემ დასწყევლა მისი მოდგმა (იხ. პელოპი).

მნემოსინე - აპოლონის თანამგზავრ ცხრა მუზის დედა.

მოირები (ხვედრი) - ბედისწერის ქალღმერთები, რომელთა პარკები ზევსის და თემიდას ასულები (ჰესიოდეს მიხედვით - თერების დები, ლამის ასულნი). ჯერ ერთს იცნობდნენ, გვიანდელ მითებში სამნი არიან: კლოთო, ლაქეზისი, ატროპოსი. პლატონმა ასე ახსნა: ლაქეზისი - წარსულია, კლოთო - აწმყო, ატროპოსი - მომავალი. უკავშირდებიან ერინიებს. თვით ოლიმპოელ ღმერთებს არ შეუძლიათ თავი დააღწიონ მათს ძალაუფლებას (იხ. ატროპოსი, კლოთო, ლაქეზისი).

მუზები (ჩაფიქრება) - პოეზიის, ხელოვნებათა და მეცნიერების ქალღმერთები, აპოლონის განუშორებელი თანამგზავრები,

მნემოსინესა და ზევსის ასულე-
ბი (სხვა ვერსიით – ურანოსისა
და გეას). ცხრა დანი არიან,
პარნასის მთაზე მობინადრენი,
მფარველნი ხელოვნებათ (იხ.
კალინოე, ევტერპე, თალია,
მელპომენე, ტერპსიქორე, ერა-
ტო, პოლიიმნია, ურანია). თაყ-

ვანს სცემდნენ განსაკუთრებით
ოლიმპიაში, პელიკონსა და პარ-
ნასზე.

*** პოეტური შთაგონება.

მოფსოსი – ლაპითი, ამიკოსის შვი-
ლი, არგონავტების მისანი, გვი-
ან ლიბიაში გველმა დაგესლა.

ნ

ნარცისი – მშვენიერი ჭაბუკი,
რომელმაც ყურადღება არ მი-
აქცია ნიმფა ექოს უიმედო სი-
ყვარულს და ღმერთებმა იმით
დასაჯეს, რომ საკუთარი თავი
შეიყვარა, ტანჯვით დალდას-
მული სიკვდილის ყვავილად –
ნარგიზად იქცა.

ნაქსოსი – კიკლადის ჯგუფის
ყველაზე დიდი და ნაყოფიერი
კუნძული ეგეოსის ზღვაში.
ხშირად უმღერიან ძველი პოეტ-
ები.

ნელევსი – პოსეიდონის და ტიროს
შვილი, პილოსის მეფე, პელია-
სის ტყუპი ძმა. პილოსის დამ-
აარსებელი და პილოსელ მეფე-
თა გვარის მამამთავარი. ჰერ-
აკლეს უარი უთხრა იფიტოსის
მოკვლისათვის შეცოდებისაგან
განწმენდაზე, გმირმა თორ-
მეტი შვილი მოუკლა გადარ-
ჩა მხოლოდ ერთი, შემდეგში
დაუშრეტელი სიბრძნით სახ-
ელგანთქმული გმირი ნესტორი.

ზოგი მითი ნელევსს ოლიმპი-
ური ასპარეზობის დამწყებად
თვლის.

ნემეა – ხეობა და ქალაქი არგოლ-
იდაში, პელოპონესის ჩრდი-
ლო-აღმოსავლეთში, ყოველ
ორ წელნადში აქ ზევსის პა-
ტივსაცემად ეწყობოდა საყო-
ველთაო ზეიმი და შეჯიბრი. ამ
დროს საბერძნეთში წყდებოდა
შუღლი და ძმათა შორის ბრძო-
ლა. ასპარეზობა დაკავშირებულია
ჰერაკლეს სახელთან, ნე-
მეის ლომის მოკვლასთან. სხვა
ვერსიით, როცა თებეს წინააღმ-
დეგ მოლაშქრე გმირთა თვალ-
წინ ნემეის მეფისწული ოფელტე
გველმა გაგუდა, არგოსელებმა
ყმანვილის სამარეზე ასპარეზო-
ბა გამართეს, რითაც საფუძველი
ჩაუყარეს ნემეის ასპარეზობას.

ნემეზიდა – ნიუქსის (ლამის) ასუ-
ლი: ერთ-ერთი უძველესი ღვ-
თაება. შურისძიებისა და სამარ-
თლიანობის ქალღმერთი, დამ-

ნაშავეთა დამსჯელი, ზოგჯერ გეას და აფროდიტეს სახეებს ერწყმის.

*** ზღვევის, სამაგიეროს გადახდის სინონიმი.

ნერევის – პოსტის და გეას შვილი, დორიდას მეუღლე, 50 ნერეიდის მამა, ზღვის გრძნეული, ჭაღარა ბერიკაცი. ჰერაკლემ შებოჭა და აიძულა ჰესპერიდების ბალისაკუნ მიმავალი გზა ესწავლებინა.

ნერეიდები – ზღვის ბერიკაცის ნერევის და ოკეანიდ დორიდას ასულნი, ზღვის ნიმფები, მისნობის უნარით აღჭურვილნი უფრო ცნობილნი არიან ქალღმერთად აღიარებული ამფიტრიტე, პოსეიდონის მეუღლე და თეტიდა-ნერეიდების ფერხულის წინამძღოლი, აქილევსის დედა, ორითია და გალატე. დღემდე ცოცხლობს საბერძნეთში ნერეიდებისადმი რწმენა (ზღვაოსნებში).

*** მშვენიერი, ჰაეროვანი, მხიარული ქალწულები.

ნესოსი – კენტავრი, რომელმაც ჰერაკლეს ცოლი დეიანირა გაიტაცა, გამირმა მოკლა დრაკონის სისხლის მოშხამული ისრით და ბოლოს მისმა სისხლმა იმსხვერპლა თვითონაც; 2. კუნძული სირაკუზთან, ევბეაზე და სხვ.; 3. ოკეანის და ტეთიდას ვაჟი.

ნესტორი – პილოსის ბრძენი მეფე, იასონის ბიძის ნელევსის შვილი,

ევრიდიკეს მეუღლე, პერსეუსის მამა. ჰომეროსი იცნობს უკვე ღრმად მოხუცს, ტკბილმოუბარსა და მრჩეველს. ახალგაზრდობაში კი იყო განთქმული გამირი, კალიდონის ნადირობის, კენტავრებთან ლაპითების ბრძოლისა და არგონავტების ლაშქრობის მონაწილე, რომელიც ადრე შემთხვევით გადარჩა სიკვდილს, როა ჰერაკლემ ძმები გაუნყვიტა, არსებობდა რეალური ნესტორიც – მჭევრმეტყველი, პოეტი, სოფისტი.

*** „ნათელმეტყველი“ (ჰომ.) ბრძნად მოუბარი მოხუცი.

ნეფელე – ღრუბელთა ქალღმერთი. მას ორქომენის მეფე ათამანტესთან ჰყავდა ქალ-ვაჟი ფრიქსე და ჰელე.

ნიკე (გამარჯვება) – გამარჯვების ქალღმერთი. იგი გამარჯვების მიმნიჭებელია მხოლოდ ომში კი არა, არამედ ყოველგვარი ასპარეზობაში. ნიკე გამარჯვების განსახიერებაა, ამიტომ იგი ზევსისა და ათენას მუდმივი თანამგზავრია. სახვით ხელოვნებაში ნიკე ფრთოსანი ქალწულის სახითაა წარმოდგენილი, თავზე დაფნის გვირგვინი ადგას.

ნილოსი – 1. ეგვიპტის მთავარი „დედა-მდინარე“, დედამიწის ერთ-ერთი უდიდესი მდინარე. ბერძნები ადრევე იცნობდნენ (იხ. ეგვიპტოსი და დანაოსი).

ამბობენ, რომ სახელწოდება წარმოსდგა ინდური სიტყვიდან „ნილას“, რაც შავს ნიშნავს (მდინარეს შავი შლამის მთელი მთები მოაქვს). ხალხი ნილოსის ადიდებას იზიდას ცრემლებს მიაწერდა. „ნილოსის სათავის ძებნა“ შეუძლებელი საქმის სინონიმად იქცა ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში; 2. მდინარე ნილოსის ღვთაება, გამოსახვდნენ ბუმბერაზ, წვეროსან წამოწოლილ მამაკაცად, რომელსაც ქალის მკერდი ჰქონდა, გარშემო კი მდინარის პატარა ღმერთები – ბიჭუნები ეხვეოდნენ (ასეთი ქანდაკი რომში იპოვნეს).

ნიმფა (პატარა ქალი) – მთათა, გამოქვაბულთა, ტყეთა, მდინარეთა, ველთა, წყაროთა კეთილისმყოფელი და მშვენიერი მფარველნი, ზევსის ასულნი. ადამიანები უყვართ, მოღალატეს სჯიან. ცნობილია: ნაიადები, დორეადები, დრიადები; წყალთა, მთათა, ხეთა და სხვ. არქმევენ ადგილთა სახელებსაც: კითერონიდები, ჰელიადები.

ნიობე – თებეს მეფის ამფიონის მეუღლე, ტანტალეს ასული. შვიდი ქალი და შვიდი ვაჟი ჰყავდა (სხვა ვერსიებით ექვს-ექვსი, ათ-ათი). ტრაბახობს და დასცინის ლეტოს, რომელსაც მხოლოდ ქალ-ვაჟი ჰყავს (აპოლონი და არტემიდე). ლეტომ შვილებს შესჩივლა, აპოლონმა ვაჟები დაუხოცა, არტემიდემ –

ქალები. თვით ნიობე ცრემლ-ჩამომდინარე კლდედ იქცა.

ნისოსი – პანდიონისა თუ არესის ვაჟი, მეგარიდის მეფე. როცა სასტიკი მინოსი ათენის დასალაშქრავად მიდიოდა, დაიპყრო ყველა ქალაქი, ნისეის გარდა, სადაც ნისოსი გამაგრდა. მისმა ასულმა სკილამ შეიყვარა მინოსი და მამას მოაჭრა ოქროს თმა, რაზედაც იყო დამოკიდებული მისი სიცოცხლე. მინოსმა ქალაქი აიღო, მაგრამ მამის მკვლეელი გადაადგო ზღვაში. ზოგი ვერსიით თვითონ დაიხრჩო თავი. ნისეის ველი – მეგარასთან; ნისეა – ქალქი, რომელშიც ნისოსი იყო გამაგრებული.

ნიუქსი (ღამე) – ხორცშესხმული ღვთაება ბნელი ღამისა. ჰესიოდეს მიხედვით ქაოსის ასული, ერებოსის და, რომელსაც იმავე ერებოსისაგან ეყოლა ეთერი და ჰემერე – ჰაერი და დღე; ჰომეროსის ნიუქსი უძლეველი ძალით ეუფლება ღმერთებსა და ადამიანებს.

ნიქტესი – პოსეიდონისა და პლეადა კელენოს შვილი, ანტიოპეს მამა, ხელთ იგდო თებეს ტახტი, მოკლა ეპოპევსმა, მისი ასულის ქმარმა.

ნოტოსი (სამხ. ქარი) – სამხრეთის ნესტიანი ქარის ღმერთი, ასტროსის და ეოსის შვილი.

ოდისეისი – ბერძენთა სახელოვანი გმირი, „ილიადისა“ და „ოდისეას“ გმირთა შორის ყველაზე უფრო მოხერხებული და ბედნიერი, მიუხედავად მის მიერ გადატანილი ყველა ძნელბედობისა.

ოვიდიუსი, პუბლიუს ოვ. ნაზონი (ძვ. წ. 43 წ. ჩვ. წ. 17 წ.). – დიდი რომაელი პოეტი.

ოიდიპოსი (სიმსივნე) – ასე უწოდეს გამზრდელებმა იმის გამო, რომ სასიკვდილოდ გადაგდებულ ბავშვს მამამ ფეხებზე რკინები დააკრა და ფეხები გასივებოდა, თებეს (ძველი კადმოსის) ბედშავი მეფე, ლაოსის და იოკასტეს ძე, რომელსაც აუხდა მისნის საშინელი წინასწარმეტყველება – მშობელ მამას მოკლავს და დედას შეირთავსო. როცა სინამდვილეს ფარდა აეხდა, თვალები დაითხარა, მერე უმადური ვაჟები დასწყევლა და ეს წყევლა ხდება მთელი მათი მოდგმის უბედურებათა მიზეზი (იხ. ეტეოკლე, პოლინიკე, ანტიგონე).

ოიკლე – გმირ ამფიარაეს მამა, იგი ახლდა ჰერაკლეს ტროას აღების დროს და დაიღუპა ტროას მეფის ლაომედონტის ხელით.

ოინეისი (ლვინის კაცი) – ეტოლიელთა მეფე (კალიდონში).

მოსავლის დღეს მსხვერპლი არ შესწირა არტემიდეს, ქალღერმთა სასჯელის ნიშნად გამოუგზავნა საშინელი ტახტი, რომელიც მოკლა მისმა გმირმა ვაჟმა მელეაგრემ. მისი ასული დეიანირა ჰერაკლეს მეუღლე იყო. მისი შვილია გმირი ტიდესიკი.

ოინომაოსი – ელიდის მეფე, ეტლის სრბოლის უზადო ოსტატი, არესის შვილი, ჰიპოდამიას მამა. იგი სასიძოვებს ეტლით სრბოლაში ეჯიბრებოდა, სძლევდა და კლავდა. დაღუპა პელოპმა მისივე მეეტლის მირტილეს დახმარებით.

ოიქალია – ქალაქი დას. თესალიაში; ქალაქი მესენიაში და ევბეაზე.

ოკეანე – წყალთა მეუფე, ურანოსისა და გეას შვილი, ტეთიდას მეუღლე, ოკეანიდებისა და მდინარეების მშობელი. მისი ასულია სტიქსიკი. ძველ ბერძენთა წარმოდგენით ოკეანე დიდი მდინარეა, რომელიც გარს ერტყმის დედამიწას.

ოკეანიდები – ოკეანის ასულები; ხმანარნარი ნიმფები, ახალი თაობების აღმზრდელნი. რიცხვით ათასი, ზოგი ვერსიით სამასი.

ოლიმპო („შუქის მთა“) – ცა, ღმერთების სამყოფელი, სადაც ზევსის ტახტი დგას. საკუთრივ ამ სახელწოდებით ცნობილია რამდენიმე მთა, საფიქრებელია მითის საფუძვლად აღებულია უმაღლესი მათგანი, თესალიასა და მაკედონიას შორის, მუდამ ღრუბლებით დაბურული, 3000 მეტრი სიმაღლისა.

*** დიდების სავანე, ამაღლებული და დიადი მწვერვალი (ხელოვნებაში, მწერლობაში). ოლიმპოელი ღმერთი; დიდებული (ოლიმპოელი გოეთე). ოლიმპიური სიმშვიდე, სიდიადე, ნეტარება – უზენაესი, ციური საზომი ამ ცნებათა.

ოლიმპიური ასპარეზობა – ძველ ბერძენთან სახელგანთქმული სადღესასწაულო თამაშობანი. მითი მათ დაარსებას პერაკლეს მიაწერს, იმართებოდა ოლიმპიაში, ოლიმპიის წარმტაც ველზე, ზღვიდან ოცი კილომეტრის დაშორებით, ელიდაში, პელოპონესის დასავლეთ სანაპიროზე, იქ, სადაც ინახებოდა ხელოვნების შეუდარებელი ძეგლები, იყო საკუთხეველები, ტაძრები, წმიდა ჭალა ალთისი, კრონოსის ტაძარი. პირველი დიდი ასპარეზობა ჩატარდა ძვ. წ. 775 წელს და შეწყდა ახ. წ. 393 წელს, როცა ქრისტიანმა იმპერატორმა აკრძალა. ეს სახ-

ელგანთქმული პანელინური თამაში იმართებოდა ზევსის პატივსაცემად ყოველ ოთხ წელიწადში, წინასწარ იგზავნებოდა შიკრიკები და ცხადდებოდა საყოველთაო ზავი. მთავარი იყო შეჯიბრი ხუთჭიდში (სირბილში, ხტომაში, შუბის ტყორცნაში, ბადროს ტყორცნასა და ჭიდაობაში). ელინური კულტურის ეს დიდი ზეიმი ჩვენს დროშიც აღსდგა ძველი სახელწოდებით, და ძალისა და სილამაზის ამ დიდი ასპარეზობის სადღესასწაულო მსვლელობას ყოველთვის საბერძნეთის წარმომადგენლები უძღვიან წინ.

ომფალე – ლიდიის დედოფალი, რომელსაც ღმერთების ნებით მონად მიჰყიდეს დიდი გმირი პერაკლე. ზვიადი და თავხედი ქალი ყოველწლიურად ამცირებდა გმირს, საქსოვ დაზგასთანაც კი სვამდა.

ომფალოსი – ფეტიში, წმინდა მრგვალი ქვა დელფოს აპოლონის ტაძარში. ძველად ბერძნებს სწამდათ, რომ ეს ქვა დედამიწის შუაგულში იყო, რადგან დედამიწა ერთ სიბრტყედ მიაჩნდათ.

ორაკული – 1. სამისნო, წმინდა ადგილი, სადაც მისნები ღმერთების სახელით გაურკვეველსა და ორაზროვან რჩევას იძლეოდნენ (დელფოს, დოდო-

ნის, დელოსის); 2. წინასწარმეტყველება, რომელსაც ორაკულები იძლეოდნენ.

*** ბუნდოვანი სიტყვა, მრჩეული, რომელსაც ბრმად უჯერებენ.

ორები – ზეცისა და თემიდას ასულნი, დროთა ცვლის, ამინდის, ნაყოფიერების ქალღმერთები, რომლებიც ალებენ და ხურავენ ცის კარებს. სამნი არიან. ევნომია (კანონიერება). დიკე (უფლება), ეირენე (ზავი), ისინი წესრიგს იცავენ საზოგადოებრივ ცხოვრებაშიც.

ორესტე – გმირი, აგამემნონის ვაჟი, ელექტრას ძმა, შური იძია მამის მოკვლისათვის, მოკლა დედა (იხ. კლიტემნესტრა). სდევნიან ერინიები. მითი გამოყენებულია იმის ნიმუშად, როგორ იმარჯვებს მამის უფლება დედის უფლებაზე (კლიტემნესტრა არაა სისხლით ნათესავი ქმრისა, რომელიც მოკლა, და არ იდევნება, შვილს კი სდევნიან ერინიები იმის გამო, რომ სისხლით ნათესავია დედისა). ათენას არეოპაგმა ორესტე გაამართლა, რადგან მან დაიცვა მამის უფლებები.

*** ორესტე და პილადე – უანგარო მეგობრების სინონიმები.

ოთროსი – საზარელი ორთავიანი ძაღლი, კერბერის და ლერნეის

ჰიდრის ძმა, ექიდნას და ტითონის ნაშიერი, სფინქსის მამა, გერიონის საქონლის მცველი. მოკლა ჰერაკლემ.

ორითია – ათენის მეფე ერეხთესის ასული, ბორეასის მეუღლე, ბორეადების დედა.

ორიონი – გმირი, ბეოტიელი ბუმბერაზი, მოციმციმე აბჯრით მოსილი. ყოვლის შემმუსვრელი გოლიათი, ერთ-ერთი ვერსიით პოსეიდონისა და ოკეანიდ ვერიალეს შვილია, შეუდარებელი მონადირე, შეურაცხყოფა მიაყენა ქიოსის მეფე ენოპიონის ასულს და მეფემ დააბრმავა. პოსეიდონმა ზღვის ზედაპირზე სიარულის უნარი მიანიჭა, დელოსზე ჩავიდა, იქ არტიმიდემ ისრით განგმირა, ზოგი მითით მინიდან ამოსულ უზარმაზარ მორიელს დააგესლინა, რადგან შეეხო ქალღმერთის პეპლოსს (გრძელ სამოსს). სხვა ვერსიით, ღმერთები განარისხა იმით, რომ პელიოსმა მხედველობა დაუბრუნა, თვითონ კი მისივე და – ეოსი შეიყვარა. იქცა თანავარსკვლავედად, სდევნის პლეადას, რომელსაც ორიონის ამოსვლისას ფერი ეკარგება. იგივე მოსდის თვითონ მას, როცა ეოსი ამოდის. მინისქვეშა სამეფოში ნადირობს იმ მხეცეუბზე, რომლებიც დედამინაზე დახოცა.

ორონტი – 1. სირიის მთავარი მდინარე; 2. ასირიაში მცხოვრები ხალხი.

ორტიგია – 1. ლეტოს და, რომლის სახელიც ეწოდა ძველ დელოსს, არტემიდეს სამშობლო კუნძულს; 2. კუნძული სირაკუზთან. აქ შეუერთდა მდინარედ ქცეული ღმერთი ალფეოსი წყაროდ ქცეულ ნიმფა არეთუზას; 3. არტემიდეს ერთ-ერთი ზედწოდება.

ორფევსი – ლეგენდარული თრაკიელი მგოსანი, ნიმფა ევრიდიკეს მეუღლე, მუზა კალიოპეს შვილი, არგონავტების ლაშქრობის მონაწილე, რომლის სიმღერის ხმაზე ნადირები მოდიან, კლდეები იძვრიან, თვით ჰადესი იხიბლება და უთმობს მეუღლის სიცოცხლეს, მაგრამ გაუფრთხილებლობით ისევ კარგავს. არისტოტელე მის არსებობას უარყოფს, ხოლო პლატონი მისი ელქსის ფრაგმენტებსაც კი ასახელებს. ცნობილი იყო ძველ საქართველოშიც: „პრომეთევს და ორფევს თრაკი. ბრძენნი ელინთანი“ (გიორგი მონაზონი).

*** უზადო მომღერალი, მგოსანი.

ოროქმენი – 1. ლიკაონის ვაჟი, არკადიის ორქომენის დამაარსებელი; 2. ათამატნეს შვილი; 3.

ზევსის და ჰესიონეს შვილი, მინიასის მამა, ბეოტიის ორქომენის გამგებელი; 4. მიკიენის მბრძანებელთა დედაქალაქი (ბეოტიაში); 5. ქალაქი არკადიაში.

ოსა – 1. მთა თესალიის სანაპიროზე, ეგეოსის ზღვის პირას, ოლიმპოსთან, სადაც გიგანტებმა ბრძოლა გაუმართეს ღმერთებს; 2. ზევსის შიკრიკი.

ოტი – ერთ-ერთი ალოადი, ეფი-ალტეს ძმა (იხ. ალოადები).

ოფელტე – ნემეის მეფის ლიკურგეს მცირეწლოვანი ვაჟი, რომელსაც ტყვედ გაყიდული ლემნოსელი დედოფალი ჰიპსიპილე ზრდის. გველმა დაახრჩო თებეს მიმავალ არგოსელ გმირთა დაღუპვის ნიშნად, გმირებმა არქემოროსი („სიკვდილის წინამძღოლი“) უწოდეს.

ოქროსი სანმისი – ტყავი ღვთაებრივი ვერძისა, რომლითაც ღრუბელთა ქალღმერთმა ნეფელემ დედინაცვლისაგან იხსნა თავისი ქალ-ვაჟი ფრიქსე და ჰელე. ბერძნები კოლხეთში ოქროს სანმისს ეძებდნენ და ოქროს მზარე იპოვნეს (იხ. არგონავტები). ფაზისის ველზე მდებარე არესის ქალიდან სანმისი იასონმა გაიტაცა, მედეას დახმარებით და იოლკოსში ჩაიტანა.

პავსანია – ცნობილი ბერძენი მწერალი და გეოგრაფოსი, ცხოვრობდა ახ. წ. II საუკუნეში. ბევრი იმოგზაურა. მისი „ელადის აღწერა“, მრავალი უზუსტობისა და შეცდომის მიუხედავად, ანტიკური ხელოვნებისა და კულტურის ერთ-ერთი ფასდაუდებელი წყაროა.

პალანტი, პალასი – 1. ერთ-ერთი ტიტანი; 2. გიგანტი, რომელიც ათენამ მოკლა და პათივიც დასდო: ზედწოდებად მისი სახელი აიორჩია (პალადა); 3. ლიკაონის ვაჟი; 4. პანდიონის ძე, ეგეოსის ძმა. მისი 15 შვილი (პალანტიდები) თეზევსს ებრძოდა ათენის ტახტისათვის. თეზევსმა სძლია, დახოცა ძმები და ტახტი დაიკავა.

პალენე – ქალკიდონის ნახევარკუნძულიდან (მაკედონია) თრაკიის ზღვაში შეჭრილი ერთ-ერთი ნახევარკუნძული, თერმეისა და ტორონიის უბნებს შორის. მითის თანახმად სწორედ აქ შეებნენ ოლიმპოელ ღმერთებს გიგანტები.

პანათენური დღესასწაულები – ყველა ათენელის დღესასწაული, დიდი და მცირე მითის თანახმად დააწესა მეფე ერეხთევსმა. მცირე პანათენეები იმართე-

ბოდა ყოველწლიურად, დიდი – ყოველ ოთხ თუ ხუთ წელიწადში ერთხელ. პირველი აღინიშნებოდა შეჯიბრით, მეორე – საზეიმო შემცველობით, ამასთან კლავდნენ ას ხარს (პეკატომბეები), თანაც მართავდნენ დიდ ასპარეზობას. ძვ. წ. 566 წ. პიზისტრატემ დაუმატა შეჯიბრი ტანვარჯიშში, ძვ. წ. 446 წ. პერიკლემ – მუსიკალური პაექრობა. ეს დღესასწაულები ბერძენთა საერთო ზეიმად იქცა.

პანდარე – ეთეოსის მეფის მეროპეს ძე, აედონის მამა. კრეტაზე, ზევსის ტაძრიდან ოქროს ძალღი მოიტაცა, რისთვისაც ზევსმა ქვად აქცია.

პანდიონი – 1. კეკროპის შვილი, ათენის მეფე, განდევნეს მეტიონიდებმა, მეგარაში გარდაიცვალა. ითვლება ეგეოსის, პროკნეს, ფილომელას, პალანტის მამად. როგორც ათენის მეფეთა პირველი თაობა, ესეც ბუნდოვანი სახეა. მითოგრაფებმა დიდი შუალედები გაორებული სახეებით შეავსეს.

პანდორე (ყველასაგან დაჯილდოებული) – პირველი ქალი. ზევსის ბრძანებით ჰეფესტომ შექმნა, სხვა ღმერთებმა მშვენიერა და ცბიერება უბოძეს და პრომეთეს

ძმას, ეპიმეტეს მიჰგვარეს. თან ყოველი სენითა და დარდით საცხე ყუთი გაატანეს. ყუთი რომ გახსნეს, ყოველგვარი უბედურება მოეფინა ქვეყნიერებას, მხოლოდ იმედი დარჩა ყუთში.

*** პანდორას ყუთი – უბედურებათა წყარო.

პანი (რომაელთა ფაენი) – ზევსისა და არკადიელი ნიმფის კალისტოს შვილი (სხვა ვერსიით: ჰერმესის და ნიმფა დრიოპეს, ან ზევსისა და პენელოპესი), მხიარული არკადიელი ღმერთი. ტყის უდარდელი, ავხორცი, თხისფეხა, რქოსანი დემონი. მწყემსთა, მონადირეთა, მეფუტკრეთა, მეთევზეების მფარველი. შეუყვარდა ნიმფა, დაედევნა მას, ნიმფა ლერწმად იქცა, პანმა ამ ლერწმისგან სალამური გამოთალა და მისი დაკვრით იქარვებს დარდს. აპოლონს ეჯიბრება, ნიმფების ფერხულს მართავს. თუ ვინმემ ძილი დაუფრთხო, საზარელი ხმით ყვირის, ადამიანს აგიჟებს („პანიკური შიში“). ნამდვილი ბუნების შვილია, დიონისესა და სილენთან დაახლოებული, ზოგჯერ აფროდიტეს ამაღალაშია. მსხვერპლად სწირავდნენ თიკანს, ძროხას. მთავარი სამლოცველოები ჰქონდა ტროიძენეში. არკადიაში დღესაც უჩვენებენ პანის ფეხით დას-

ერილ ბილიკებს.

პართენოპე – არკადიელი გმირი, განთქმული მონადირე ქალის ატალანტას ძე, შვიდთა ლაშქრობის მონაწილე, მოკვდა პერიკლიმენესთან ბრძოლაში.

პარისი – ტროელთა მეფის პირმშენიერი ვაჟი, ელენეს გამტაცებელი. სილამაზისათვის დავაში ათენასა და ჰერას წინაშე უპირატესობა აფროდიტეს მიანიჭა და ეს ქალღმერთია მისი მფარველი. სასიკვდილოდ დაჭრა აქილევსი, მაგრამ თვითონაც დაიჭრა ფილოქტეტეს მონამლული ისრით და მოკვდა საშინელი წამებით.

პარნასი – მთიანეთი ფოკიდაში, კორინთოს უბისაკენ, უმაღლესი მწვერვალი 1460 მ. სიმაღლისაა. ესაა დიონისეს სამეფო, მუზების სამყოფელი, რომლის ძირას დელფოს ორაკულია და აპოლონის ტაძარი.

*** მუზების, პოეტების საკრებულო; პარნასის ყვავილები – ლექსები; პარნასელი დები – მუზები.

პაროსი – კიკლადის ჯგუფის კუნძ. ეგეოსის ზღვაში, ძველთაგანვე განთქმული თეთრი მარმარილოთი.

პასიფაე – 1. კრეონტის მეფის მინოსის მეუღლე, პელიოსის ასული, აიეტის და, არიადნესა

და ფედრას დედა. საზარელი მინოტავრი ამ დედოფალს ეყოლა პოსეიდონის მიერ მოგზავნილი ხარისაგან; 2. ატალანტის ასული, მისანი, ზოგი კასანდრასთან აიგივებს, ზოგიც მინოსის ცოლთან.

პატმოსი – კუნძ. სამოსის სამხრეთით, ეგეოსის ზღვაში.

პატროკლე – აქილევსის განუყრელი მეგობარი და თანამებრძოლი. გმირ ეაკეს ძმისშვილი. ბავშვობაში ერთი თანატოლი შემოაკვდა და მამასთან ერთად მოუხდა ფთიაში გაქცევა, პელევსთან, სადაც აქილევსთან ერთად იზრდებოდა და ეუფლებოდა ბრძოლის ხელოვნებას, მასთან ერთად მიიღო მონაწილეობა ტროას ომში, შეუპოვარ და უძლეველ გმირად ითვლებოდა, მაგრამ ჰექტორმა მოკლა. აქილევსი ამ დროს ბრძოლაში არ მონაწილეობდა, მისი იარაღი პატროკლეს ჰქონდა. გვამი ბერძნებმა გაიტაცეს, იარაღი კი ტროელებს დარჩათ. ფლორენციაში ნაპოვნი მარმარილოს ჯგუფი გამოხატავს განგმირულ, ტიტველ პატროკლეს, რომელიც მენელაოსს უჭირავს.

პაქტოლა – მდინარე ლიდიაში, ცნობილი ოქროს ქვიშით, რასაც მითი პოეტურად ხსნის: ამ მდინარეში ჩამოიბანა ღმერთების საჩუქარი ფრიგიის მეფემ მი-

დასმა, რომელიც რასაც შეეხებოდა ოქროდ აქცევდა.

პეგასი – მითური ფრთოსანი რაში, ქრიზაორეს ძმა, იშვა მედუზას სისხლიდან, პერსევსმა რომ მოკლა. ამ პოეტურ მერანს სახელი ეწოდა იმ ოკეანის ტალღების მიხედვით, სადაც იშვა. ღმერთებთან დაფრინავს. გმირმა ბელეროფონტმა დაიმორჩილა.

*** მერანი, პოეტური შთაგონების წყარო. ვინ შეკაზმავს პეგასს? ორაზროვნად: ვინ გახდება პოეტი?

პეირითოე – თესალიელი ლაპითების გმირი მეფე. კენტავრმა ევრიტიონმა ქორწილში პატარძლის გატაცება მოუწოდოდა, ატყდა ომი, ლაპითებმა და სტუმრებმა დაამარცხეს და განდევნეს ცხენკაცები. თეზევსის მეგობარია, ერთად გაიტაცეს ელენე, მერე პერსეფონეს მოტაცება განიზრახეს, ჰადესმა კლდეს დააკრა. თეზევსი ჰერაკლემ იხსნა, პეირითოე კი ჰადესში დარჩა.

პელასგე – 1. პირველი კაცი არკადიაში, ლიკაონის მამა, პელასგების მამამთავარი; 2. პელასგები – არკადიელი და პელოპონესელი გმირების მთელი პლეადა, რომლებმაც დემეტრეს დავალებით დაამკვიდრეს მიწათმოქმედება; 3. პოსეიდონის

და ლარისას ვაჟი, აქეოსის ძმა.

პელევსი – ეგინელი გმირის ეაკის შვილი, აქილევსის მამა, „პელიონის ბატონი“, გმირი თესალიელი მეფე, ტელამონის ძმა. მოკლა ღვიძლი ძმა, მერე – სიმამრი და იოლკოსში გაიქცა, სადაც მეგობარი მეფის აკასტოსის ცოლმა შეიყვარა, მაგრამ როცა ქალმა უარი მიიღო, ქმართან დაასმინა. მეფე აკასტოსმა უიარაღოდ დატოვა უდაბნოში კენტავრების დასაგლეჯად, მაგრამ ჰეფესტოს სანადირო დანამ იხსნა. ეპაექრებოდა ატალანტას, მონანილეობდა კალიდონის ნადირობაში, არგონავტების ლაშქრობაში, პელიასის დაკრძალვის დროს გამართულ შეჯიბრში, ჰერაკლეს ლაშქრობაში ტროაზე... ყველაზე მეტად მაინც იმით განითქვა სახელი, რომ ზღვის ქალღმერთი თეტიდა შეირთო და გახდა აქილევსის მამა, ბერძნებს ამ ქორწინებით უნდოდათ დაემტკიცებინათ მათი მეფეების ღვთაებრივი ჩამომავლობა.

პელიასი – პოსეიდონის შვილი, იოლკოსის მეფე, რომელმაც მიიტაცა ტახტი და ძმისწული, თავიდან მოცილების მიზნით, ოქროს სანმისის მოსატანად გაგზავნა. დაკეპეს საკუთარმა ქალიშვილებმა, რომელთაც მედეამ შთააგონა მამათქვენს

ახალგაზრდობას დავუბრუნებო.

პელიონი – მთები ეგეოსის ზღვის პირას (იხ. ალოადები).

პელოპონესი (პელოპის კუნძული) – საბერძნეთის სამხრეთი ნაწილი. ახლა მორეა (ძვ. აქაია, არკადია, არგოლიდა, ლაკონიკა, ელიდა) (იხ. პელოპი).

პელოპი – სიპილის მეფის ტანტალეს ვაჟი, ნიობეს ძმა, ატრევსის მამა. აგამემნონის პაპა, პელოპონესის უძლიერესი მეფე, რომლის სახელიც მიიღო ამ ქვეყანამ. ღმერთების მიერ სასწაულებრივ გადარჩენილი ყრმა, რომელმაც ცბიერებით სძლია მეფე ენომას და მისი ასული ჰიპოდამია შეირთო. მეეტლე მირტილემ, რომელიც მან მოატყუა და მოკლა, დასწყევლა პელოპი და მისი მოდგმა, რასაც მოჰყვა ძმათა შუღლი, მკვლელობა, სისხლის აღრევა (იხ. ატრევსი, აგამემნონი). მითში პელოპის შესახებ შემორჩენილია ქალის ხელის ბრძოლაში მოპოვების უძველესი ჩვეულება.

პენევსი – 1. მდინარის ღმერთი, მარადმწვანე დაფნად ქცეული ნიმფას მამა; 2. მდინარე თესალიაში; მდინარე ელიდაში.

პენტევსი – თებეს მეფე, კადმოსის ასულის აგავას ვაჟი. მენადებმა ნადირად მიიღეს და დაგლიჯეს,

რადგან ბაკხუსის კულტს დევნიდა.

პერიკლიმენე – პოსეიდონის ძლევამოსილი შვილი, თებეს იცავდა შვიდთა ლაშქრობის დროს, ახალგაზრდა გმირ პართენოპეს კლდისოდენა ლოდი დაჰკრა და მოკლა.

პერიფეტე – ბუმბერაზი ავაზაკი, ჰეფესტოს შვილი, მოკლა თეზევსმა.

პერსევსი – ზევსისა და არგოსის მეფის აკრისიოსის ასულის დანაეს ძე. აკრისიოსის მიერ ზღვაში გადგდებულ კიდობანში მსხდომი დედა-შვილი იხსნა კუნძ. სერიფოს მეფის ძმამ მეტეზზე დიქტისმა. სერიფოსზე აღზრდილი პერსევსი უამრავ საგმირო საქმეებს სჩადის: მან მოკლა მედუზა, სძლია ზღვის ურჩხული, იხსნა ანდრომედე და სხვ. მან უნებურად მოკლა თავისი პაპა აკრისიოსი. მისი შვილი პერსევსი სპარსელთა წინაპრად ითვლება.

პერსეიდები – პერსევსის შვილები და შთამომავალნი (გმირი პერსევსი ითვლებოდა სპარსელთა მამამთავრის პერსეს მამად); პერსევსის თანავარსკვლავედიდან ვარდნილ ვარსკვლავთა ნაკადი.

პერსეფონე – დემეტრეს ასული, ჰადესის მიერ ქვესკნელს გატაცებული ქალღმერთი, რომელიც წლის ნახევარს დედამიწაზე ატარებს და ნახევარს – ლანდების სამეფოში. როცა დედამიწას უბრუნდება, მთელი ბუნება აყვავებას იწყებს. მისი გატაცების ადგილად ასახლეებენ ელევსინს, სიცილიას, ოკეანეს და სხვ. გვიან, როგორც შიშისა და იდუმალების ქალღმერთი, ჰექატეს კულტთან არიეს. რომში ჭკნობისა და აყვავების სიმბოლოს პროზერპინა უწოდეს. ქრისტიანობამ მისგან აიღო „სულის“ ცნება.

პიგმალიონი – 1. დიდი კვიპროსელი მხატვარი, აფროდიტეს ქურუმი, რომელსაც თავისი ხელით გამოქანდაკებული ქმნილება შეუყვარდა და სიყვარულმა ქანდაკება გააცოცხლა (სხვა მითით ღმერთებმა გაუცოცხლეს, უფრო აფროდიტემ, ე. ი. მაინც სიყვარულმა); 2. ტიროსის ლეგენდარული მეფე, დიდონას ძმა. სიმდიდრისათვის მოკლადის ქმარი, აფრიკაში გაიქცა და იყიდა იმდენი მინა, რამდენსაც გადასწვდებოდა წვრილ თასმად დაჭრილი ხარის ტყავი, აქ დააარსა ქ. კართაგენი.

*** სულიერი ძალით სხვა ადამიანის გარდამქმნელი; საკუთარ ქმნილებაზე შეყვარებული (ან უპასუხოდ შეყვარებული) კაცი.

პიერია, პიეროსი – მაკედონიის ან მისი ერთი მხარე, ოლიმპოს მთის ძირთან (პელიკონის მთასთან მუზების თაყვანისცემის დამამკვიდრებელსაც პიეროსი ერქვა); პიეროსი ამ მხარის – ემათიას მეფე იყო, თავის ცხრა ასულს ცხრა მუზის სახელი უწოდა და შეაჯიბრა მათ სიმღერაში, მაგრამ დამარცხდნენ და ღმერთების ნებით კაჭკაჭებად იქცნენ. პიერიდებს ეძახდნენ პიეროსის ასულებს, ზოგჯერ თვით მუზებსაც; პიერიის ხეობა – მაკედონიაში, თესალიის ჩრდილოეთით.

პითია – დელფოს ცნობილი მისანი, აპოლონის გრძნეული მკითხავი.

პითონი – აპოლონის სახელთან დაკავშირებული საზარელი გველეშაპი (პითია-მკითხავი, პითიები-აპოლონის ქურუმები, პითო – მისივე სამისნო). ეს იყო გეას (მინის) ნაშობი ურჩხული, წყვდიადის ღვთაება, რომელიც სდევნიდა აპოლონის დედას ლეტოს, აპოლონმა მოკლა იგი და იმავე ადგილზე სამისნო დააარსა. მითში აისახა ნათლის გამარჯვება ბნელზე, სიკეთისა – ბოროტებაზე.

პილადე – ფოკიდის მეფისწული, ორესტეს მეგობარი. მეფე სტროფიოსისა და აგამემონონის დის ვაჟი, რომელიც ორესტეს ჭირსა და ლხინში თან ახლდა,

ბოლოს შეირთო ორესტეს და ელექტრა.

*** უანგარო მეგობარი.

პილოსი – ასე ეძახდნენ ძველთაგანვე პელოპონესის სამ ქალაქს. ერთი მათგანი, ოლიმპოდან ელიდისაკენ მიმავალ გზაზე მდებარეობდა. მეორე ტრიფილიაში, ალფეიოსის სამხრეთით. მესამე კი – მესენიის სამხრეთ ნაწილში მდებარე, სახელგანთქმული იმით, რომ პავსანიას მონუმბით აქ იყო ტკბილმოუბარი ნესტორის სამშობლო.

პინდარი (ძვ. წ. 518-446 წწ.) – ძველი ბერძენი პოეტი, სახოტბო ლექსების სწორუპოვარი ოსტატი, პაექრობებში მუდამ გამარჯვებული. შემოგვინახა ბევრი ძვირფასი თქმულება.

პირა – დიდ წარღვნას გადარჩენილი ერთადერთი ქალი, დევკალიონის მეუღლე (იხ. დევკალიონი).

პისა – ელისი, ქალაქი ელიდაში, და პელოპონესში, მდ. ალფეიოსის ხეობაში.

პითეესი – არგოლიდის ტროიძენეს მეფე, დიდი გმირის თეზეესის დედის ეთრას მამა. ყრმა თეზეესი მასთან იზრდებოდა.

პლანქტები – ორი კლდე, რომლებიც ქმნიდნენ ვიწრო სრუტეს, მათ შორის არავის შეეძლო მშვიდობით გავლა, მხოლოდ

არგონავტებმა გაიარეს ღმერთების შემწეობით (იხ. სიმპლე-გადები).

პლეადა (შვიდვარსკვლავები) – ატლანტის და ოკეანიდ პლეიონეს მშვენიერი ასულები, რომელთაც ორიონი დასდევდა, ვიდრე ზევსმა ორიონთან ერთად ვარსკვლავებად არ აქცია (მაია, ელექტრა, ტაიგეტი, ალკიონე, კელენო, სტეროპე, მეროპე). ჰიადები და ჰესპერიდები – მათი დებია. ზოგი თქმულებით, ჰიადების დაღუპვით დანალულიანებული თვითონ ითხოვეს ვარსკვლავებად ქცევა, პირველი ზევსს უყვარს. მაია – ჰერმესის დედა, ელექტრა – დარდანის, ტაიგეტი – ლადეკემონის, მეროპე მოკვდავ სიზიფსს არგუნა ბედმა.

პლუტარქე (ახ. წ. 46-120 წწ.) – ბერძენი მწერალი და ისტორიკოსი, გამოჩენილ ბერძენ და რომაელ გმირთა და სარდალთა შედარებით ბიოგრაფიების ავტორი.

პოდარკე (ფეხმარდი) – ტროას მეფის ლამომედონტის ვაჟი, რომელიც გამარჯვებულმა ჰერაკლემ შეიბრალა და არ მოკლა, მისმა დამ ჰესიონემ გამოისყიდა და ამის შემდეგ პრიამე ანუ ნაყიდი ეწოდა (იხ. პრიამე).

პოლიბოსი – 1. სიკიონის მეფე, ოიდიპოსის აღმზრდელი,

ადრასტეს პაპა (მას უანდერძა სამეფო), სოფოკლემ „ოიდიპოსში“ კორინთოს მეფედ გახადა; 2. პენელოპეს სასიძო; 3. ეგვიპტის თებეს მბრძანებელი.

პოლიდევე – ზევსისა და ლედას ძე, უკვდავი დიოსკური, რომელმაც ძმასთან საზიარო ბედი აირჩია (იხ. დიოსკურები).

პოლიდექტი – სერიფოსის მეფე, დანაეს ხელის აბეზარი მთხოვნელი, რომელიც პერსევსს დასცინის, გმირმა მედუზის თავი უჩვენა და გააქცავა.

პოლიდორე – 1. პრიამეს უმცროსი შვილი, შეუდარებელი მორბენალი, შეება აქილეესს, რომელმაც სასიკვდილოდ დაჭრა; 2. კადმოსის შვილი, თებეს მეფე; 3. გმირ ჰიპომედონტის უღირსი შვილი, ეპიგონი.

პოლიომნია (ჰიმნებით მდიდარი) – ლირიკული პოეზიის და წმინდა საგალობლების მუზა.

პოლინიკე – ოიდიპოსის უფროსი ვაჟი, რომელმაც მიიმხრო არგოსელები და მოაწყო შვიდთა ლაშქრობა მშობლიური ქალაქის წინააღმდეგ (იხ. ეტეოკლე).

პოლიფემე – 1. პოსეიდონის შვილი, კიკლოპებს შორის ყველაზე ცნობილი, ოდისეესს რომ თანამგზავრები შეუჭამა და ოდისეესმა ერთადერთი თვალი ამოსთხარა (იხ. აგრეთვე,

აკიდი); 2. ლაპით ელატოსის შვილი, პერაკლეს მეგობარი და სახე. კენტავრებისა და ლაპითების ბრძოლის მონაწილე.

პოლიქსენე – ელადის მეფე, რომელსაც ტელებოელთა მეფემ მიკენიდან გატაცებული საქონლის ჯოგი ჩააბარა.

პოლუქსი – 1. პოლიდეკეს ლათინური სახელწოდება (იხ. დიოსკურები); 2. მოხუცი ლემნოსელი ქალი, რომელმაც თავის დედოფალს არგონავტების სტუმრად მიღება ურჩია.

პორფირიონი – პალენეზე ოლიმპოელ ღმერთებთან მებრძოლი ერთ-ერთი გიგანტი. იგი ზევსმა მიწას დასცა, ხოლო პერაკლემ განგმირა.

პოსეიდონი – რომაელთა ნეპტუნი. ეტიმოლოგია გაურკვეველია. (ჰოფმანის ახსნით: „დედამიწაზე ეტლით მსრობი“) – კრონოსის და რეას შვილი. ზევსის, პერასა და ჰადესის ძმა, ამფიტრიტეს მეუღლე, ზღვის მრისხანე ღმერთი, რომელიც სამთითის დაკვრით ისევე არყევს დედამიწას, როგორც ზევსი – ეგიდით ან მეხით. აქედანაა მისი ზედწოდება: „მიწისმრყეველი“, „დედამიწის შემზანზარებელი“ (ენოსიგეოსი). განუზომელ როლს თამაშობს ბერძნულ მითოლოგიაში (იხ. თეზევსი, ტრიტონი, მინოტავრი, მინიასი, ოტოსი). იგი

ცხენთა მფარველ ღვთაებადაც ითვლებოდა. თავდაპირველად მიწის, მერე პელოპონესელთა ზღვის ღმერთი იყო, თავყანს სცემდნენ მეთევზეები, მერე მისი კულტი დორიელებსა და იონიელებში გავრცელდა. ამ მრისხანე ღმერთს გამოხატავდნენ ზევსის მსგავსად, ოღონდ უფრო პირქუშად, ხელში სამთითი ეჭირა, მის ამაღლას შეადგენდნენ ტრიტონები, დელფინები, ზღვის ცხენები – ჰიპოკამპები...

პრიამე – ლაომედონტის ძე, ჰესიონეს ძმა. ჰეკაბეს მეუღლე. სახელი ეწოდა მას შემდეგ, რაც პერაკლემ ტროა აიღო და ლაომედონტის ვაჟებიდან მხოლოდ მას შეუნარჩუნა სიცოცხლე (იხ. პოდარკე). ჰყავდა 50 შვილი (მათ შორის ჰექტორი, კასანდრა, პარისი). მოკლა აქილევსის ვაჟმა ნეოპტოლემემ.

პროიტე – გმირი, ამითაონიდების სიმამრი, არგოსის და ტირინთოს მეფე, აკრისიოსის ტყუპი ძმა. ეს ძმები ერთმანეთს დაბადებიდანვე მტრობდნენ, შუღლი თანდათან გაძლიერდა. პროიტიდები მისი ასულები არიან.

პროკნე – ათენის მეფის პანდიონის ასული, თრაკიის მეფის ტერევსის მეუღლე, ფილომელეს და (იხ. ფილომელე).

პროკრიდე – პერმესის ძის კე-

ფაღეს მეუღლე, რომელიც თავისი ეჭვიანობის მსხვერპლი გახდა (იხ. კეფალე).

პროკრუსტე (გამჭიმავი) – იგივე დამასტე, ზოგი ვერსიით პოლიპემონი, ბუმბერაზი და ბოროტი ავაზაკი, რომელიც მოკლა თეზევსმა.

*** პროკრუსტეს სარეცელი – ყალიბი, დადგენილი შაბლონი; ნორმა, რომელშიაც ძალით ჩაჭედდნენ ამა თუ იმ აზრს, იდეას.

პრომეთე – (წინასწარმეტყველი, ვინც წინასწარ აზროვნებს, ზოგი მეცნიერის აზრით: სანკრისტული „პრამათიუს“ – „ვინც უხახუნებს ხეზე ხეს“ ან „პრამანია“ – ჯოხი, რითაც აჩენენ ცეცხლს – დაედო საფუძვლად ტიტანის სახელს) – კაცობრიობის კეთილისმყოფელი ტიტანი, კაცთა მოდგმის ქომაგი. კაცობრიობის ეს კეთილი გენია, ტიტან იაპეტის და ნიმფა კლიმენეს შვილია (სხვა ვერსიებით: ევრიდემონტის და ჰერას, ურანოსის და კლიმენეს, იაპოტის და ასიის, ან თემიდას შვილი). ატლანტის ძმა, დეკალიონის მამა, წინასწარმეტყველი, რომელმაც ოლიმპოდან ცეცხლი მოიტაცა და ადამიანებს მოუტანა, ათენას და ჰეფესტოს მეგობარია. იგი ტიტანებზე ღმერთების გამარჯვების შემდეგ ზევსს გადაუდ-

გა: სამსხვერპლო ხორცი ადამიანებს არგუნა, ძვლები კი – ღმერთებს. ეს კეთილშობილი, გაუტეხელი ტიტანი ებრძვის ზევსს, რომელმაც კავკასიონზე მიაჯაჭვა, მაგრამ სასჯელად ეს არ აკმარა: ყოველ დღე ტითონის წაშიერი არწივი ძიძგნიდა ტიტანს, მაგრამ იგი მორალურად გამარჯვებული გამოდის ამ ხანგრძლივი ბრძოლიდან. პრომეთეს ღვანლი გენიალურად გამოხატა ოვიდიუსმა: „პრომეთემ მიწა წყლით ღჰასველა და გამოძერწა ადამიანი, რომელსაც ღმერთის სახე მისცა, და იმ დროს, როცა მხეცები თავს სულ დაბლა ხრიან, მიწაზე, ადამიანებს შეუძლიათ ამაყად ასწიონ თავი, ცას გაუსწორონ თვალი და ვარსკვლავებს უყურონ“. საბოლოოდ პრომეთე უმხელს ზევსს საიდუმლოს, რადგან მეხთამტყორცნელი აღარ მართავდა ტირანულად ქვეყნიერებას და იცავდა ადამიანებსა და კანონებს. მის ბორკილებს ამსხვრევს დიდი გმირი ჰერაკლე და პრომეთე თავისუფლდება, ხოლო ტანჯვათა სახსოვრად ბორკილის რგოლს ატარებს.

*** ადამიანის სიდიდის სიმბოლო; პრომეთეს ცეცხლი – ამალღებული მიზნის ნაპერწკალი, ანთებული ადამიანის გულში – ბნელის სიძულვილის და მოძა-

ლადეთა დამხობის საფუძველი.

პრომეთეა – ათენელთა საზეიმო სრბოლა ჩირალდნებით ხელში, ცეცხლის მომტან პრომეთეს პატივსაცემად. აკადემიის სამსხვერპლოზე ანთებული ცეცხლი რაც შეიძლება სწრაფად უნდა მიეტანათ ქალაქში, რათა წმინდა ცეცხლით შეეცვალათ შერყვნილი ძველი ცეცხლი.

პროპონტიდა (წინა ზღვა) – მარმარილოს ზღვა, რომელიც თრაკიის ბოსფორით შავ ზღვას

უერთდებოდა, ჰელესპონტით კი – ეგეოსის ზღვას. ბერძნები კარგად იცნობდნენ ამ ზღვას. აქ გაიარეს არგონავტებმა.

პსოფისი – 1. ქალაქი ჩრდილოდასავლეთ არკადიაში, ცნობილი კიკლოპური აკროპოლისით, აფროდიტეს სამლოცველოთი და ალკმეონის სამარხით. ამ მიდამოებში ბინადრობდა ერიმანთოს ტახტი; 2. ერიქს სიცილიელის ასული, ჰერაკლეს სატრფო, ეყოლათ ორი შვილი.

რადამანთე – 1. კრეტის მეფე მინოსის ძმა და ორეული. მოკვდავთა შორის ყველაზე უფრო სამართლიანი კაცი, რომელიც მისმა მამამ ზევსმა (ევროპისაგან) ქვესკნელის მსაჯულად დანიშნა, მინოსთან და ეაკთან ერთად. ცნობილია აგრეთვე როგორც ჰერაკლეს აღმზრდელი.

*** სამართლიანი ადამიანი, უანგარო მსაჯული.

რარიის ველი – ელევსინის მახლობლად მდებარე ველი, რომელიც მეფის ახალგაზრდა ვაჟიშვილმა ტრიპტოლემოსმა გადახნა და მიწაში ქალღმერთ დემეტრეს მიერ მიცემული პურის მარცვალი ჩათესა. მითის თანახ-

მად, ამით ჩაეყარა საფუძველი მინათმოქმედებას.

რეა (დედა-ქალღმერთი) – კრონოსის მეუღლე, ურანოსისა და გეას ასული, ჰესტიას, დემეტრეს, ჰერას, ჰადესის, პოსეიდონის და ზევსის დედა (კრონიდებისა). მთავარი თაყვანისცემის ადგილია კრეტა, სადაც ერთ გამოქვაბულში შვა ზევსი. მითის მიხედვით, შვილთამტყამელ ურანოსს, რომ არ ესმინა ბავშვის ტირილი, კურეტები ფარ-ხმალს აუფლარუნებდნენ (ქურუმთა საკულტო ცეკვა). რეას კულტი ადრევე გაითქვიფა ნაყოფიერების მეორე ქალღმერთ კიბელასთან (იხ. კიბელა).

როდოსი – ყველაზე უფრო აღ-
მოსავლეთი კუნძული ეგეოსის
ზღვაში, 18 კილომეტრზე კარიის
სანაპიროდან. აქ იდგა 32 მეტრი
სიმაღლის ჰელიოსის ბრინჯაოს
ქანდაკება (როდოსის კოლოსი),

ქვეყნიერების ერთ-ერთი საო-
ცრება, რომელიც მიწისძვრამ
დაანგრია ძვ. წ. 290 წელს. რო-
დოსი ითვლებოდა ჰელიოსის
კულტის ცენტრად.

ს

სალამინი – კუნძული ატიკის
სანაპიროსთან, ელევსინის
პირდაპირ. მითის თანახმად,
აქ მეფობდა გმირი აიაქსი, კა-
ლიდონის ნადირობის მონაწილე
გმირი ტელამონის ძე.

სარპედონი – 1. ზევსის და ევროპის
შვილი, მინოსის და რადამანთეს
ძმა. ძმის მიერ შევინროებული
სარპედონი კრეტიდან ლიკიაში
გადავიდა. სიკვდილის შემდეგ
ქვესკნელის მოსამართლეა; 2.
ზევსისა და ლაოდამეას ძე,
ლიკიელთა წინამძღოლი, ილ-
იონთან პატროკლემ დასცა,
ჰიპნოსმა ჩააძინა და ლიკიაში
დაკრძალეს. მითოგრაფებმა
ეს ორი გმირი შეაერთეს და
მისი დღეგრძელობა იმით ახ-
სნეს, რომ ზევსმა სამი კაცის
სიცოცხლე მისცაო; 3. გმირის
სახელი ეწოდა მთებს ლიკიასა
და თრაკიაში.

სატირები – ტყის დემონები,
თხაკაცები, ტყის უმდაბლესი
ღვთაებანი, მხიარული, ავხორ-
ცი, ზარმაცი და მუდამ მთვრა-

ლი თანამგზავრები, რომლებიც
დიონისეს გამზრდელ სილენს
დაჰყვებიან, რომ სახედრიდან
არ გადმოვარდეს. ადრეული ხე-
ლოვნების ძეგლებში თხის ფეხე-
ბი აქვთ და თხის კუდი, მოგვი-
ანებით გამოხატავდნენ მშვე-
ნიერ ჭაბუკებად (პრაქსიტელის
სატირი), ტირსით ხელში დაე-
ხეტებიან, ნიმფების ფერხულს
მართავენ. ადრე სილენებში
ურევდნენ. ძველ საბერძნეთში
წარმოდგენის – ტრილოგიის,
შემდეგ სატირთა კოსტიუმებით
გამოწყობილი მსახიობები გამო-
ჰყავდათ (კომიკური ქორო, აქე-
დან სატირა – სასტიკი დაცივნის
გამომხატველი ნაწარმოები).

*** მთვრალი, მსუნაგი, სა-
საცილო არსებები.

საუკუნეები – ბერძენ და რომაელ
მწერლებთან ძლიერ პოპულარუ-
ლი თქმულების მიხედვით, კაც-
თა მოდგმის ისტორია იყოფოდა
ხუთ მთავარ საუკუნედ: ოაროს,
ვერცხლის, ბრინჯაოს, გმირთა
და რკინის საუკუნეებად. ბერ-

ძენთა წარმოდგენა ოქროს საუკუნეზე, აგრეთვე ნეტართა კუნძულებზე, საითაც გადასახლდნენ სიკვდილის შემდეგ გმირთა სულები, ნასესხები უნდა იყოს აღმოსავლეთიდან. ოქროს საუკუნეში ადამიანები საყოველთაო ბედნიერების მორევში ცურავდნენ, არ იცოდნენ დარდი და ღმერთებივით ნებივრობდნენ, ხანგრძლივი სიცოცხლის შემდეგ კი წყნარად იძინებდნენ. მომდევნო, ვერცხლის საუკუნეში კრონოსის ხანა შეცვალა ზევსის მეუფებამ, ცხოვრების დონე დაეცა. ადამიანები აღივსნენ ამპარტავნობით და ზევსმა ეს მოდგმა გაუღიჭა. ღმერთთა სწორ გმირთა მოდგმა გაუღიჭა. ღმერთთა სწორ გმირთა მოდგმა სისხლისმღვრელ ბრძოლებში განყდა. სპილენძის და რკინის საუკუნეებში ცხოვრება იმდენად მძიმე და აუტანელი გახდა, რომ სამართლის ქალღმერთმა ასტრემ მიატოვა დედამიწა და ზეცას შეაფარა თავი.

სელენე – მთვარე, სახემკრთალი და ოქროსგვირგვინიანი ფრთოსანი ქალღმერთი, ტიტან ჰიპერიონისა და თედას, სხვა ვერსიებით პალანტის ან ჰელიოსის, ასული, რომელსაც უყვარდა მშვენიერი ჭაბუკი ენდიმიონი. ზოგი ვერსიით ეტლში ხარები უბია. მართლაც, ხარის რქებსა ჰგავს ახალი მთვარე,

ამითვე ხსნიან ხარისსახა ზევსის მიერ ევროპის გატაცებას. მითის მიხედვით, მზე რომ ამოდის, მთვარე ჩადის. ზოგ მკვლევარს ენდიმიონი მზის სახედ მიაჩნდა, მთვარეს რომ უერთდება ოკეანეში. ელადაში გავრცელებული მითის თანახმად, ენდიმიონსა და სელენეს 50 შვილი ჰყავდათ (ოლიმპიური ციკლის 50 მთვარის თვე).

სემელე – კადმოსის ასული, ზევსის სატრფო, ღმერთ დიონისეს დედა, რომელსაც მისივე თხოვნით, ჰერამ რომ შთააგონა, ზევსი გამოეცხადა მთელი თავისი სიდიადით. მოკვდავმა ქალმა ვერ გაუძლო და დაიწვა, მის წიაღში უკვე ჩასახული დიონისე კი ზევსმა ბარძაყში შეინახა.

სერიფოსი, სერიფი – კუნძული კიკლადის ჯგუფიდან. ამ კუნძულზე გამოირიყეს ზღვის ტალღებმა გმირი პერსევსი და მისი დედა დანაე.

სთენელოსი – 1. პერსევსის და ანდრომედას ძე, ევრისტევსის მამა; 2. კაპანევსის და ევადნეს ვაჟი, ეპიგონების ლაშქრობის და ტროას ომის მონაწილე, გმირ დიომედეს თანამებრძოლი; 3. პერაკლეს მეგზური.

სთენო (ძლიერი) – უძლიერესი, უკვდავი გორგონა.

სიდონი – ძველ ფინიკიელთა სახელგანთქმული ქალაქი.

სიზიფე – ეოლოსის შვილი, პლეადა მეროპეს მეუღლე, ბელეროფონტეს მამა, კორინთოს მშენებელი და მეფე, მოკვდავთა შორის ყველაზე უფრო მოხერხებული, რომელმაც თვით სიკვდილის ღმერთი თანატოსი მოატყუა და პადესიდან ამოსვლაც კი მოახერხა. ცბიერ ოდისევსს ენათესავება. ჰომეროსი ახასიათებს როგორც მანკიერ, ხარბ ადამიანს, კორინთოს ყელზე კედელი აღმართა, ხარკს ართმევდა ყველას, ვინც ატიკიდან პელოპონესში მიდიოდა, ან კლავდა. საიქიოში სასტიკად დაისაჯა: მთის მწვერვალისაკენ მიაგორებს უზარმაზარ ლოდს, რომელიც თითქმის ბოლომდე ატანილი, უკანვე უგორდება.

*** სიზიფეს შრომა – უნაყოფო, ქანცის გამწყვეტი შრომა.

სიკიონი – ქალაქი ჩრდ. პელოპონესში, კორინთოს ყელთან.

სილენოსი – დიონისეს აღმზრდელი, მცირეაზიური წარმოშობის სახე, ელიდასა და არკადიაში ფრიად პატივცემული დემონი, ნახევრად ღმერთი, ნახევრად კაცი, ჰერმესის, ზოგი ვერსიით პანის შვილი. გრძნეული, მუდამ მთვრალი, იმ რუმბივით მრგვალი, სახედარზე მდჯომს ყოველთვის წინ რომ

უდევს, რათა ღვინო არ შემოაკლდეს. ასე დაატარებენ მთიდან მთამდე სატირები. ვინც მძინარს შებოჭავს, ნატვრას აუსრულებს. ადრე თვლიდნენ უთვალავი სილენისა და სატირის მამად, ვერც არჩევდნენ სატირებისაგან.

სიმპლეგადები (შეჯახებული კლდეები) – პლანქტები, მოძრავი კლდის კედლები, რომელთა შორის, მათი დაუსრულებელი შეჯახების გამო, ფრინველთაც კი არ შეეძლოთ გაფრენა, და თვით მტრედებიც რომელსაც ზევსისათვის ამბროსია მიჰქონდათ, ხშირად ილუპებოდნენ. ღმერთების შეწევნით, არგონავტებმა განვლეს. ძველი ბერძნების წარმოდგენით მდებარეობდნენ შავი ზღვის შესასვლელში.

სინისი – ფიჭვთამდრეკელი, ჭაბუკ თეზევსის მიერ მოკლული ბუმბერაზი, ორ ფიჭვს რომ მოხრიდა, გამვლელებს მიაბამდა და ხლეჩდა. თეზევსმა ასევე დასაჯა თვით სინისი.

სიპილე – 1. მთა ლიდიაში, მაგნესიასთან; 2. ქალაქი ამ მთასთან; 3. ნიობეს და ამფიონის შვილი, მოკლა აპოლონმა.

სირინოზები – ზღვის მშვენიერი ქალწულები (ჰომეროსთან ორნი, გვიანდელ თქმულებებში სამნი), რომლებიც ცხოვრობდნენ კირკეს კუნძულსა და სკილას

კლდეებს შორის და თავიანთი ჯადოსნური სიმღერებით ხიბლავდნენ, ლუპავდნენ მეზღვაურებს. ოდისევსმა თანამგზავრებს ყურები ცვილით ამოუვსო, თვითონ კი თავი ანძაზე მიაბმევინა და ასე გადარჩა დაღუპვას, სირინოზები კი, რომელთა სიცოცხლე მხოლოდ მანამ ენერათ, სანამ რომელიმე მეზღვაური უვნებლად ჩაუვლიდათ, ზღვაში გადავარდნენ და კლდეებად იქცნენ (სხვა ვერსიით მათი დაღუპვა მოხდა მას შემდეგ, რაც არგონავტების მხლებელმა ორფევსმა თავისი ჯადოსნური სიმღერით დაფარა მაცდურთა გალობა). გამოსახავდნენ ფრთოსან, წელქვემოთ თევზის ქერტლით დაფარული ქალების სახით. ფრინველთა ფეხები დემეტრემ გამოასხა, რადგან ჰადესის მიერ გატაცებული ასულის – პერსეფონეს ძებნაში დახმარება არ გაუწიეს.

*** მაცდური, ლამაზი, ხმით მომხიბლავი ვინმე.

სირინქსი – ნიმფა, რომელიც პანმა შეიყვარა და გამოედევნა. ნიმფა ლერწმად იქცა, რომლიდანაც პანმა სალამური გააკეთა.

სიცილია – ხმელთაშუა ზღვის უდიდესი და უმნიშვნელოვანესი კუნძული, რომლის ვულკანებმაც საგრძნობი როლი ითამაშეს ბერძენთა მითოლოგიური სახეე-

ბის დასახლებასა და საქმეებში. ევროპის უდიდესმა ვულკანმა ეტნამ მეოცნებე ხალხს საშუალება მისცა აქ დაესახლებინა ცეცხლისმფრქვეველი ურჩხული ტითონი. აქვე გამოუჭედა ზევსს ისრები ჰეფესტომ და სხვ.

სკვითები – ახლანდელი რუსეთის სამხრეთ სტეპებზე ნახევრად მომთაბარე, ნახევრად მინათ-მოქმედი ხალხი იმ დროებისა, როცა ბერძენთა წარმოდგენით ჰერაკლე პრომეთეს ხსნიდა და არგონავტები მზიურ კოლხეთში მოემართებოდნენ. ჰეროდოტეს აზრით, ტანესიდან ტირიამდე, ე. ი. დონიდან დნესტრამდე ბინადრობდნენ. მერე ეს ხალხი გაქრა. მათი იარაღი იყო დანა, მშვილდ-ისარი, მახვილი, აბჯარი. ჰქონდათ ძვირფასი ლარნაკები. ამონათხარი მატერიალური კულტურის ძეგლები არ ამართლებენ წარმოდგენას სკვითების ველურობაზე. ურთიერთობა ჰქონდათ ბერძნებთან, ჰყოლიათ ღმერთები: პაპაი – ზევსი, არტიმნას – აფროდიტე და სხვ.

სკვითია – სკვითების ქვეყანა, გაშლილი უდაბნო, ცივი მხარე ვოლგის, დონისა და აზოვის სანაპიროებზე.

სკილა და ქარიბდასი – ორი ურჩხული შუაგულ ზღვაში. სკილა ფორბასის და ჰეკატეს ასუ-

ლია, ექვსთავიანი და თორმეტ-
ფეხიანი გველეშაპი, იტალიასა
და სიცილიას შორის სრუტეში
მოხინადრე. კლდეში ცხოვ-
რობს, ძალღვივით ყეფს, ექვსივე
ხახა გაუღია, წყალთან ერთად
ნთქავს და ამოანთხევს გემებ-
სა და ადამიანებს. ზოგი მითი
ლაპარაკობს სკილას (სცილას)
სილამაზეზე. გლავკეს სიყვარ-
ულზე და კირკეს ეჭვიანობაზე,
ზოგი კი – პოსეიდონის სიყვარ-
ულზე და ამფიტრიტეს ეჭვიანო-
ბაზე. ამ „ლამაზი“ ურჩხულის
მოპირდაპირე მხარეს ცხოვრობ-
და მეორე, მისებრ საშინელი ქა-
რიბდასი. ვინც სკილას გადარ-
ჩება, ქარიბდას ჩაუვარდება.
ერთი მითის მიხედვით, როცა
კრეტის მეფე მინოსმა ათენი
დალაშქრა და უკან ბრუნდებო-
და, მეგარის მეფის – ნისოსის
ასულმა სკილამ შეიყვარა, მინ-
ოსმა ეს ქალი საჭეს მიაბა და
ქალი ურჩხულად იქცა.

*** სკილასა და ქარიბდას
შორის მოხვედრა – ორ დამ-
ლუპველ საფრთხეს შორის მოხ-
ვედრა.

სკიროსი – კლდოვანი კუნძული
ევბეას აღმოსავლეთით.

სოლიმები – ლიკიის ჩრდილოეთ
საზღვარზე მოხინადრე ხალხი.

სოფოკლე (დაახ. ძვ. წ. 496-406) –
გენიალური ბერძენი ტრაგიკოსი,
მიიღო ბრწყინვალე განათლება,

მიაღწია მაღალ სახელმწიფოე-
ბრივ მდგომარეობას, დაწერა
ასზე მეტი დრამა, შემონახულია
მხოლოდ 7: „ანტიგონე“, „ოიდი-
პოს მეფე“, „ოიდიპოსი კოლო-
ნოში“, „ელექტრა“, „ტრაქინ-
ელი ქალები“, „ფილოქეტე“,
„აიაქსი“. სიუჟეტებს ესქილე-
სავით მითებიდან იღებდა, მისი
ტრაგედიები, ღრმა და მონუ-
მენტალურია.

სტიმფალიდები, სტიმფალის
ფრინველები – არკადიაში (ახ-
ლანდელი იარაკა) ქალაქ სტიმ-
ფალის მიდამოებში მოხინადრე
სპილენძის ფრთებიანი მტაცებე-
ლი ფრინველები. არგონავტებს
ეს მტაცებლები თავს დაესხნენ
კუნძულ არეტიზე, კოლხეთ-
თან, და სპილენძის ფრთები
დაუშინეს. არკადიაში სტიმფა-
ლის ტბიდან ჩასასვლელი იყო
მინისქვეშა მღვიმეებში, რამაც
საბაბი მისცა ბერძნებს შეექმ-
ნათ მითი სტიმფალიდებზე.

სტიქსი – ასე ეძახდნენ არკადიის
ერთ შხამიან ნაკადს. სიცოცხ-
ლისათვის საშიში მისი წყალი
კლდიდან უფსკრულში რომ იფ-
რქევოდა, შლიდა ყველაფერს,
ცხენის ფლოქვის გარდა, აქე-
დან ეწოდა სტიქსი ჰადესის
წმინდა მდინარეს, რომლის
ურყევ „საზარელ ფიცს“ (ოდ. V,
186) ვერ გატეხდა ვერც ერთი
ღმერთი, ხოლო თუ გატეხდა,

მთელი წლით ეგდო უძრავად, მერე კი ცხრა წლით იდევნებოდა როგორც ღვთაება. სტიქსი ოკეანისა და ტეთიდას ასულია, ქვესკნელის, წყვდიადის, ელდისა და ზარის განსახიერება (სტიგეინ-საზარლობა, სუსხი). ცხოვრობდა უკიდურეს დასავლეთში, დიდებულ სასახლეში, რომლის ვერცხლის გუმბათი ცას ებჯინება. თვით ღმერთები ერიდებიან, მხოლოდ, ერიდა არ ერიდება, წმიდა წყლისათვის შეირბენს ხოლმე ჟამიდან ჟამამდე. ქალღმერთის ფერხთით იღებს სათავეს შავბნელი მდინარე სტიქსი. კრონოსის და ზევ-

სის ბრძოლაში ზევსს დაეხმარა, რისთვისაც ოლიმპოს მბრძანებელმა ფიცის ქალღმერთის პატივი უბოძა.

სფინქსი (მკვლელი, მგუდავი) – 1. ქიმერიისა და ორთროსის შვილი, ურჩხული, ფრთოსანი ლომქალი, რომელიც თებეს გზაზე იჯდა კლდეზე და გამვლელებს გამოცანებს აძლევდა. ვინც ვერ ამოხსნიდა, ლომის თათების გლეჯდა.

*** სფინქსი – რალაც გამოუცნობი, სიზმარეული, მტანჯველი. სფინქსის ამოცანა – ამოუხსნელი რამ.

ტავრიდი – დღევანდელი, ყირიმი. ამ მხარის ხალხი სკვითების მიერ შევიწროებულ კიმერიელებად მიაჩნდათ. ადამიანის მსხვერპლად შეწირვას მიაწერდნენ.

ტალაე – არგოსის მეფე, ადრასტეს პარტენოპეს და ერიფილეს მამა, არგონავტი.

ტალოსი – 1. ზევსის ნაჩუქარი სპილენძის ბუმბერაზი, რომელიც კუნძულ კრეტას დღეში სამჯერ უვლიდა გარშემო და არავის უშვებდა ზედ. კრეტაზე ჩასული არგონავტების მსხვერპლი შეიქნა.

ტანტალე, ტანტალოსი – 1. ლიდის, ზოგი ვერსიით სიპილის მეფე (ფრიგიაში), თუმცა კორინთოს და არგოსის მეფედაც ითვლება, ზოგი მითით ზევსის შვილია, პელოპისა და ნიობეს მამა, ატრევსისა და თიესტეს პაპა, რომლის საზარელი დანაშაული ბავშვის მოხარშვა ატრევსმაც გაიმეორა. ყოველ მოკვდავზე მეტად უყვარდა ზევსს, მაგრამ ყველა მის მიერ ჩადენილ დანაშაულობათა გამო სასტიკად დაისაჯა ჰადესის სამეფოში. პინდარე ჩამოთვლის მის ოთხ დარდს: ქვას, ზევსმა რომ დაჰკიდა, შიმშილს, წყურ-

ვილს და სრულ უიმედობას, რაც ყველაზე მძიმეა; 2. ნიობესა და ამფიონეს ვაჟი.

*** ტანტალეს ტანჯვა – უსაზღვრო ტანჯვა ადამიანისა, რომელიც „ველარ ეზიარება სიხარულს“ (პინდარე).

ტარტაროსი – 1. საზარელი ქვესკნელი, სავსე მარადიული ნყვდიადით, იმდენადვე ღრმაა, რამდენადაც მაღალია ცა. სპილენძის გრდემლი ცხრა დღე იქროლებდა მის ფსკერამდე. გარშემო რკინის ჭიშკრებიანი კედელი ევლება, პოსეიდონმა რომ ააგო. იქ ჩაადგო ზევსმა დამარცხებული კრონოსი და ტიტანები, რომელთაც ასხელიანი ბუმბერაზები დარაჯობენ; 2. ეთერისა და მიწის შვილი, ქვესკნელის ხორცშესხმული ღვთაება.

ტევმესო – მთა ბეოტიაში, ცნობილი საკვირველი მხეცით, ღმერთებმა რომ მიუგზავნეს დამსჯელად თებელებს იმისათვის, რომ კადმოსის მემკვიდრეებს ტახტი წაართვეს. კეფალემ დაადევნა არტემიდეს ნაჩუქარი ძაღლი. ზევსმა ორივე ქვად აქცია.

ტეთიდა – ურანოსისა და გეას (ცისა და მიწის) ასული, ტიტანიდა, ოკეანის და მეუღლე, მდინარეთა და 3000 ოკეანიდის დედა. წყალთა სტიქია ხორცშესხმული ამ ქალში, გვიან ისიდას სახეში რომ გაითქვია. შეიფარა ჰერა,

ვიდრე ზევსის მეუღლე გახდებოდა.

ტელამონი – 1. ეგინის მეფის ეაკეს ძე, პელეგის ძმა, ჰერაკლეს მზღებელი ტროასთან და ამორძალებზე ლაშქრობაში, არონავტების ლაშქრობის და კალიდონის ნადირობის მონაწილე. მამაცი მეომარი, არც მოხერხება აკლდა; 2. ატლანტის მეტსახელი.

ტელებოელეები (ტაფიები) – ასე ეძახდნენ პელოპონესის სანაპიროზე მდებარე კუნძულ ტაფოსზე მცხოვრებ ტომს. ტელებოელთა სახელი მიიღო მთელმა არქიპელაგმაც.

ტელემოსი – ევრიმოსეს შვილი, გრძნეული კიკლოპი, წინასწარმეტყველი.

ტენარის კონცხი (თანამედროვე მატაპანი) – კონცხი ძველ ლაკონიკაში, პელოპონესის (და მთელი საბერძნეთის) უკიდურესი სამხრეთი წერტილი, სადაც აგებული იყო პოსეიდონის სახელობის ამავე სახელწოდების სამლოცველო. აქვე იყო უფსკრული, რაც მითის მიხედვით წარმოადგენდა ქვესკნელის სამეფოში ჩასასვლელს. აქ გამოიტანეს ნაპირზე, ლეგენდის თანახმად, დელფინებმა პოეტი არიონი.

ტერეზი – არესის შვილი, თრაკიის მეფე, დაეხმარა ათენის მეფეს პანდიონს, განდევნა შემო-

სეული ლაბდაკიდები, ითხოვა მისი ასული პროკნე, მერე მისი და ფილომელა წამოიყვანა და თავის ტყვედ აქცია. საშინელი სამაგიერო მიუზღეს ცოლმა და ცოლისდამ – მოკლეს მისი შვილი და კერძის სახით მიართვეს. ტერევის დაედევნა მათ და იქცა ოფოფად.

ტერპსიქორე („ცეკვის მოყვარული“) – ცეკვისა და ფერხულის მუზა.

ტიდევესი – თებეს წინააღმდეგ შვიდთა ლაშქრობის მონაწილე, ათენა-პალადას რჩეული გმირი, კალიდონის მეფის ოინევის შვილი, ტროას გმირ დიომედეს მამა. მოკლა ბიძა და გაქცევა მოუხდა, არგოსის მეფე ადრასტეს ჩაესიძა, იბრძოდა მასთან ერთად. მელანიპეს ხელით სასიკვდილოდ დაჭრილს ათენა მიუახლოვდა, უკვდავების მისანიჭებლად და დაინახა გმირი მტრის თავისქალიდან ტვინს ჭამდა, ქალღმერთმა ზიზლით ზურგი აქცია.

ტითონი (წვა, აკვამლება) – ხახიდან ცეცხლის მფრქვეველი ურჩხული, გეას და ტარტაროსის ნაშიერი, მიწის ცეცხლოვან ძალთა უკანასკნელი ბუმბერაზი, სიკვდილის ხორშაკის განსახიერება, რომელიც ადრე მცირე აზიის მიწის წიაღში ცხოვრობდა, მერე კი, როცა სიცილიასა და იტალიაში ვულკანებს მიაგნეს იქ გადაასახლეს.

ეტნის წიაღში გდია შებოჭილი. ზევსთან ბრძოლაში დამარცხებული, ცეცხლს აფრქვევს და მიწას არყევს. უჩვეულო ღონის ხელ-ფეხი აქვს, ასი დრაკონის თავი და ცეცხლისმფრქვეველი თვალები. ხახიდან ხან ღმერთების ხმა ამოსდის, ხან ხარის ბლავილი, ხან ძაღლის ყეფა, ხანაც გველივით სისინებს. ეს არსება დაეპატრონებოდა ცასა და მიწას, მაგრამ ურჩხულს ზევსი შეება. მიწა შეზანზარდა, ზღვასა და ხმელეთს ცეცხლი მოედო. ქვესკნელი შეირყა. სძლია ტითონმა ოლიმპოელებს, ყველა ღმერთი გაიქცა, უცხო მხარეში სხვადასხვა ცხოველებად გადაიქცნენ, მხოლოდ დიდი ზევსი დარჩა ბრძოლის ველზე. ტითონმა ზევსსაც სძლია, ხელ-ფეხის ძარღვები ამოჰკვეთა, კილიკიის ერთ გამოქვაბულში დააგდო, ჰერაკლემ მოიტაცა, დაუბრუნა, განახლდა ბრძოლა, მეხით განგმირა ზევსმა ტითონი. ექიდნასთან გააჩინა ურჩხულები – ქიმერა, კერბერი, ლერნეს ჰიდრა, თებეს სფინქსი, არნივი, რომელიც პრომეთეს ძიძგნიდა. ქვეყანას დალუბავდნენ ტითონის ნაშიერნი ჰერაკლეს და სხვა გმირებს რომ არ მოეკლათ; 2. სირიის მდინარე ოროტეს ძველი სახელწოდება; 3. ვარსკვლავი; 4. მშვენიერი ჭაბუკი, რომელიც კეფალესა და ორიონის მსგავსად გაიტაცა განთიადის ქალღმერთმა ეოსმა,

ზევსა მისთვის უკვდავება გა-
მოსთხოვა, მაგრამ მარადიული
სიჭაბუკე კი არ უთხოვია, –
ამიტომ დაბერდა. მათი შვილი
მემნონი ტროელებს ეხმარე-
ბოდა, მოკლა ანტილოქე, დაეცა
აქილევის ხელით. ტითონის სი-
ლამაზე ნიმუშად მოჰყავს პოეტ
ტირტეოსს.

ტინდარე – სპარტის დევნილი მე-
ფისწული, მშვენიერ ელენეს,
დიოსკურებისა და კლიტემ-
ნესტრას დედის – ლედას
მეუღლე, ოთხიდან მხოლოდ
კასტორი და კლიტემნესტრაა,
მისი, პოლიდევეკე და ელენე
კი – ზევსის შვილებია. ძმამ –
ჰიპოკოონტმა ტახტი წაართვა,
ჰერაკლემ დაუბრუნა. როცა მშ-
ვენიერ ელენეს მთხოვნელები
მიანყდნენ, ოდისევსის რჩევის
სასიძოებს ფიცი დაადებინა, ქა-
ლის წამყვანს ყველა დანარჩენი
ძმურად დაეხმარებო. ამიტომ
დაეხმარა მთელი საბერძნეთი
მენელაოსს, როცა ელენე პარის-
მა გაიტაცა ტროაში. კეთილი
რჩევის სამაგიეროდ ოდისევსს
თავისი ძმისწული პენელოპე
შერთო. ღმერთებისათვის მსხ-
ვერპლის შეწირვა დაავიწყდა,
აფროდიტე განურისხდა, ელენეს
და კლიტემნესტრას ქორწილზე
უბედურება დააწყევლა. ამას
დაემატა დიოსკურების დაღუპ-
ვა. ტახტი მენელაოსს დაუთმო.

ტინდარიდები – ტინდარეს ვაჟები,
დიოსკურები – კასტორი და

პოლიდევეკე.

ტირესია – სახელოვანი ბრმა თე-
ბელი მისანი, მანტოს მამა.
შვიდი წლისამ აბაზანაში შიშვე-
ლი ათენა იხილა და ამისათვის
დაბრმავდა. დედა ქალღმერთს
შეევედრა, მხედველობა დაუბ-
რუნეო, მაგრამ ათენას ეს აღარ
შეეძლო, სამაგიეროდ მისცა
მისნობის ნიჭი, გონებრივი
შორსმჭვრეტელობა, და ას-
წავლა ფრინველთა ენა. თებეში
ტირესიას ღმერთთა თანაბრად
სცემდნენ პატივს. მისი ასულიც
მისანი იყო.

ტირინთო – ძველი დროის ცნობი-
ლი ქალაქი არგოლიდაში, პელო-
პონესის აღმოსავლეთ ნაწილში
(ძვ. წ. XIV საუკ.), მიკენის უძვე-
ლესი კულტურის ცენტრი, შუქი
მოჰფინეს შლიმანის გათხრებმა,
1884-1885 წლებში. აქ დაიბადა
ჰერაკლე.

ტირსი – დიონესასა და მისი
თანამგზავრების სუროთი შემ-
კული კვერთხი.

ტიტანები – ურანოსის და გეას
შვილები, ოლიმპოელთა მოწი-
ნააღმდეგეები, უფროსი თაობის
ღმერთები, ჰეკატონქეირების და
კიკლოპთა და-ძმები, სულ 12 (6
ქალი, 6 კაცი); ოკეანე, ტეთიდა,
თეა, რეა, თემიდა, მნემოსინა,
კოიოსი, კრიოსი, ჰიპერიონი,
ფოიბე, იაპეტი, კრონოსი. ტი-
ტანებმა დაამხეს ურანოსი და
ტახტზე დასვეს დრონოსი, რო-

მელიც თავის მხრივ მისმა შვილ-
მა ზევსმა დაამხო. ბრძოლაში
ზოგი ტიტანი ზევსს მიემხრო.
ზევსმა მხოლოდ ასხელა ჰეკა-
ტონქეირების დახმარებით შე-
ძლო მათი დამხოვა და ურჩნი
ტარტაროსში გადასტყორცნა.

*** ნიჭითა და სიდიადით გამორ-
ჩეული გენიალური ადამიანი.

ტიფისი – არგონავტების მესაჭე.

ტიხე (რომაელთა ფორტუნა) –
შემთხვევის, ბედნიერებისა და
კეთილდღეობის ქალღმერთი,
სახელმწიფოს მფარველი, ოკეან-
ის და ტეთიდას ასული, ხელში
ცვალებადი ბედის ნიშნად ბურ-
თობი უჭირავს, სიუხვის ნიშნად
კი – ამაღლეთას რქა. ფორტუნას
გამოსახვევნი ბორბალზე მდგომს
და თვალახვეულს.

ტმოლი – 1. მთა ძველ ლიდიისა,
განთქმული ღვინითა და ოქრო-
თი; 2. ლიდიის მეფე, ომფალეს
ქმარი, ტანტალეს მამა; 3. ტმო-
ლის მთის ღვთაება (ოვიდ.).
პანისა და აპოლონის მუსი-
კალურ პაექრობაში მსაჯულის
როლს მეფე ტმოლი ასრულებ-
და. ინფლისელი მეცნიერის
ჰაიდ კლერკის აზრით, ამ მარად
თოვლიანი მთის სახელი წარ-
მოდგება ქართული სიტყვიდან
„თოვლი“.

ტრაქინე – დეიანირას სამყოფელი
ქალაქი, აქ კვდება ჰერაკლე.

ტრიპტოლემოსი – ელევსინის
მითიური მეფე, გუთნის გა-
მომგონებელი, მინათმოქ-
მედების მამამთავარი, ქვესკნე-
ლის მსაჯულთაგანი.

ტრიტონი – პოსეიდონის და ამ-
ფიტრიტეს ბუმბერაზი შვილი,
რომლის სახელი ჰქვია ბეოტიის
ერთ-ერთი მდინარეს, ორმა-
გი თევზის კუდი აქვს, ცხენის
ფეხები. ხშირად ნერეიდებს ახ-
ლავს, ნიჟარის საყვირს ახმიან-
ებს. პინდარე მოგვითხრობს მი-
თიურ ტრიტონის ტბის ამბავს.
ეს ტბა ლიბიაშია, გასასვლელი
ვერ უპოვნეს არგონავტებმა.

ტროა, იგ. ილიონი – ნახევრად
ლეგენდარული ქალაქი-სი-
მაგრე, მცირე აზიის დასავლეთ
ნაპირთან, დაახ. 3000 წლის წინ
აშენებული (ნანგრევები აღ-
მოაჩინა, შლიმანმა 1870-1890
წლებში). ტროას ომი 9 წელს
გაგრძელდა და დასრულდა მე-
ათე წელს ილიონის დანგრე-
ვით.

ტროიძენე, ტროისენე – ქალაქი
არგოლიდაში, გმირი თევზის
დედის სამშობლო.

ურანოსი (ცა) – ბერძენთა უძველესი და უზენაესი ღვთაება, ზეცის განსახიერება, გეას (დედამიწის) შვილი და მეუღლე. კრონოსის და ტიტანების, კიკლოპების, ასხელა ჰეკატონქეირების, ოკეანის, რეას და სხვათა მამა. ძალაუფლების დაკარგვის შიშით შვილები ქვესკნელში დაამწყვ-

დია. მისი სისხლისაგან იშვნენ შურისმაძიებელი ერინიები, ნიმფები და საზარელი გიგანტები, ზღვაში გადავარდნილი ხორციელი ნაწილისა და აქაფებული სისხლიდან კი – აფროდიტე.

ურანია (ციური მოვლენა, ცისფერი) – 1. ასტრონომიის მუზა; 2. აფროდიტეს ეპითეტი.

ფაეთონი, ფაეთონტი (სხივოსანი) – ჰომეროსთან ეს მხოლოდ ჰელიოსის ზედწოდებაა (ოდ. XXIII, 246). ასე ერქვა დღესაც, ჰელიოსსაც, განთიადის ქალღმერთის ერთ-ერთ ცხენსაც, მოგვიანებით შეიქმნა მითი ჰელიოსის შვილზე ფაეთონზე, რომლის სახელიც ეწოდა ჩვენს დროში ეტლს.

ფასისი, ფაზისი – რიონის ძველი სახელწოდება. ბერძენთა ცნობით, ამ მდინარეზე 120 ხიდი იყო. ამ მრავალშენაკადიანი მდინარის შესართავს ამშვენებდა ქალაქი ფაზისი (ახლანდელი ფოთის მახლობლად).

ფეაკები (იგ. კერკირა) – სტუმართმოყვარე ალკინოეს სამეფო კუნძული იონის ზღვაში, ითა-

კის ჩრდ., სადაც გულთბილად შეხვდნენ ოდისეესსა და არგონავტებს.

ფეგევსი – ალფეოსის შვილი, ფეგეის მეფე (არკადიაში), ალკმონს რომ ჩამოსწმინდა შეცოდება. მერე კი სხვა დანაშაულისათვის მოაკვლევინა; 2. ენეასის მეგზური.

ფედრა – პასიფაეს და მინოსის ასული, არიადნეს და, თეზეესის მეორე ცოლი, ევრიპიდეს ტრაგედიის გმირი.

ფენიქსი – ეგვიპტური მითოლოგიის ცნობილი ფრინველი, რომელიც ყოველ 500 წელში თავს ინვაფდა, რომ ფერფლიდან ხელახლა აღმდგარიყო.

*** ფენიქსივით ფერფლიდან აღდგაო, იტყვიან რაიმე დალუ-

პულზე, რაც ხელახლა აღორძინდა.

ფთია, ფთიე – ძველი მხარე და ქალაქი თესალიაში, აქილევსის საბრძანებელი.

ფილომელე, – ათენის მეფის პანდიონის ასული, თრაკიის მეფის ტერევსის მეუღლის პროკნეს და. დასთან ერთად შური იძია ტერევსზე, რომელმაც სასტიკად შეურაცხჷყო და ენა ამოჷკვეთა. იქცა მერცხლად, რომელსაც გულზე სისხლის წითელი ლაქა აქვს.

ფილოქტეტე – ჰერაკლეს მეგობარი, განთქმული მოისარი, რომელმაც ტროას წინააღმდეგ 7 გემი გამოიყვანა. ტენედოსის კუნძულზე გველმა უკბინა, საშინელი სული სდიოდა, ბერძნებმა გზაში დატოვეს. მაქაონმა განკურნა და ჰერაკლეს ნაჩუქარი ისრით განგმირა პარიისი. დაბრუნების შემდეგ იტალიაში დააარსა ქალაქები.

ფინევსი – 1. თრაკიის ერთ-ერთი მხარის მეფე, აგენორის ძე. მას პირველ ცოლთან – ბორეასის ასულ კლეოპატრასთან – ჰყავდა ორი შვილი, მეფე დარდანის ასულ იდეამაც ორი შვილი აჩუქა. იდეას ჩაგონებით ფინევსმა კლეოპატრას შვილები დააბრმავა, რისთვისაც ღმერთებმა მოუვლინეს ჰარპიები,

ბორეადებმა ჰარპიები განდევნეს და იხსნეს უბედურებისაგან. იგი მეორე დანაშაულის – ზევსის საიდუმლოს გაცემის გამო ღმერთებმა დააბრმავეს. სხვა თქმულებით, ღმერთებმა ფინევსი დააბრმავეს იმისათვის, რომ ფრიქსეს კოლხეთის გზა ასწავლა. არის ასეთი ვერსია: ზევსმა არჩევანი შესთავაზა, ან სიკვდილი ან სიბრმავე. ფინევსმა მეორე ამჯობინა. ამაზე ჰელიოსი განრისხდა: უმზოდ სიცოცხლე რად ისურვეო და ყოვლისშემუსვრელი ჰარპიები მიუგზავნა. სხვა ვერსიით, ბორეადებმა დააბრმავეს, რადგან მათი და მიატოვა; 2. ბელეს შვილი, ეგვიპტოსის და კეფევსის ძმა, ანდრომედეს პირველი საქმრო, რომელმაც არ ისურვა დანიშნულის დათმობა. პერსევმა მედუზის თავი უჩვენა და გააქვავა.

ფინიკია – ხმელთაშუა ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე გადაშლილი უძველესი ზღვაოსნობის განთქმული ქვეყანა (სახელწოდება ბერძნულია). ბერძნებივით და ეგვიპტელებივით მდიდარი პოეტური მითოლოგია არა ჰქონიათ პოლიტიკურად დაქუცმაცებულ ფინიკურ ქალაქებს, მაგრამ მათს ბაალს (მბრძანებელს), ადონისს (ბატონს), მოლოხს, ასტარტას ბევრი რამ აქვთ საერთო ბერძნულ და

სხვა ხალხთა უძველეს ღმერთებთან.

ფიტალე – ატიკელი გმირი, დემეტრემ სტუმართმოყვარეობისათვის ლელვის ხე აჩუქა, სამაგიეროდ დემეტრეს კულტი დაამკვიდრა ელევსინში. მისმა შვილებმა – ფიტალიდებმა განწმინდეს თეზევსი ატიკის გზაზე მოკლულ ავაზაკთა სისხლის სიბილწისაგან.

ფლეგრეის ველი – კრატერებით დაფარული ველი კამპანიაში, სადაც ძველთაგანვე ცხელი წყაროების შადრევნები ჩქეფდა. აქ გაიმართა გიგანტებისა და ღმერთების ბრძოლა.

ფოზოსი და **დეიმოსი** – არესის და აფროდიტეს შვილები, ომის ღმერთის მხლებელნი, შიშისა და გამოღვიძებული ელდის ღმერთები.

ფონიქსე (ძონიფერი) – აგენორის ვაჟი, ევროპის მამა, ფინიკიელთა მითიური მეფე, სხვა თქმულებით ევროპის ძმა, რომელიც ზევსის მიერ გატაცებულ დას დაეძებდა. დააარსა სამეფო და სახელი მისცა ფინიკიელებს.

ფოკიდა – შუა საბერძნეთის ერთ-ერთი მხარე.

ფოკოსი – 1. კორინთელი გმირი, ორნიტიონის, ზოგი ვერსიით,

პოსეიდონის შვილი, ფოკიდის ეპონიმი, ანტიოპეს ქმარი, განკურნა ეს ქალი სიგიჟისაგან; 2. ეგინელი ეპაესა და ნიფმა პსამათეს შვილი, მოკლეს ძმებმა (მამის მხრით) ტელამონმა და პელევსმა, რომლებიც ამის გამო განიდევნენ.

ფოლოსი – სტუმართმოყვარე და კეთილი კენტავრი, ბრძენ ქირონის ნათესავი, რომელიც დიონისეს ნაჩუქარი რჩეული ღვინით გაუმასპინძლდა ჰერაკლეს, სუნით მოიზიდა სხვა კენტავრები და ომი აუტეხეს. ამ ბრძოლაში ჰერაკლეს ქირონი შემოაკვდა.

ფონევსი, **ფონოსი** (მკვლელი. ფონოს მკვლელობა; მსხვერპლი). – სიკვდილის ღმერთი, მეტადრე მკვლელებისა, ტროასთან რომ მძვინვარებდა.

ფრასიასე – კვიპროსელი მისანი (იხ. ჰერაკლე ეგვიპტეში).

ფრიგია – ფრიგიელთა ტომით დასახლებული ვრცელი მხარე მცირე აზიის დასავლეთ ნაწილში. სხვადასხვა დროს ემორჩილებოდა კიმერიელებს, ლიდიელებს, სპარსელებს, მაკედონიელებსა და რომაელებს. გადმოცემით, აქ გამოიგონეს ეტლი, ხალიჩების ქსოვა და სხვ.

დი აქვს, გველის კუდი, თხის ტანი, ცეცხლისმფრქვეველია და ელდისმომგვრელი. ბელეროფონტმა მოკლა ლიკიის მეფის დავალებით. ბუნაგად დებენ უფრო ლიკიის იმ ადგილს, სადაც მიწა გაიპო, ამით ახსნეს ჩამქრალი ვულკანის საიდუმლო. არაერთხელ აისახა ხელოვნებაში.

*** მოგონილი, ცარიელი, არარეალური, ფუჭი ფანტაზიის ნაყოფი.

ქირონი – პელიონის მკვიდრი, კენტავრებს შორის ყველაზე უფრო ბრძენი და კეთილი თესალიელი ცხენკაცი, პოსეიდონის შვილი და ამდენად მოლიფემეს ძმა. იხსნა თავისი ნათესავი ჰელესი, გაზარდა და განვრთნა მისი ვაჟი აქილეუსი, ჰერაკლემ, რომელსაც სხვა კენტავრებთან მოუხდა ბრძოლა, უცაბედად დაჭრა მოშხამული ისრით. დატანჯულმა ცხენკაცმა უკვდავება დათმო და პრომეთეს

ნაცვლად ჰადესში ჩავიდა.

ქლორიდა – ყვავილების ქალღმერთი, პერსეფონეს ასული, პოსეიდონის მეუღლე ლეტოს თანაბრად სცემდნენ თაყვანს და კიდევ გაითქვიფა მის კულტში. სხვა ვერსიით ტირეზიის ასულად ითვლებოდა, ნესტორის დედას.

ქოეფორები (სამსხვერპლო სიტხე) – მსხვერპლის შემწირავნი, ასე ეწოდება ესქილეს ერთ-ერთი ტრაგედიას.

ქრიზაორე (ოქროს მახვილოსანი) – პოსეიდონისა და მედეას შვილი, გერიონის და ექიდნას მამა, პეგასის ძმა.

ქრისიპე – ნიმფა აქსიონესა და პელოპის შვილი, მოკლეს მამით ძმებმა ატრევსმა და თიესტემ (იხ. ატრევსი).

ქსანთი – 1. ეპირის ერთ-ერთი პატარა მდინარე; 2. ლიკიის მთავარი ქალაქი.

ქ

ძალა და ძალაუფლება – ზევსის მსახურნი, ღონისა და ძლიერების ხორცშესხმული განსახიერებანი, ზევსის ბრძანებით ეხმარებოდნენ ჰეფესტოს კავკასიონზე პრომეთეს მიჯაჭვაში.

ძეტე – ქარების ღმერთის ბორეასისა და ათენის მეფის ერეხთევსის ასულის ორითიას ფრთოსანი ვაჟი, კალაისის ძმა (იხ. ბორეადები).

ხალიბები – მდინარე ირისის შესართავის აღმოსავლეთით მოსახლე ძველი ხალხი მცირე აზიის ჩრდილოეთ სანაპიროზე.

დახელოვნებულნი იყვნენ რკინის დამუშავებაში (აქედან ფოლადის ბერძნული სახელწოდება – ხალიპსი).

ჰადესი, აიდესი (უხილავი, ბნელეთი) – 1. ქვესკნელის პირქუში ღვთაება, რომელთა პლუტონი, კრონოსის და რეას შვილი. ზევსის, დემეტრეს, ჰერას, პოსეიდონის ძმა, სამყაროს გაყოფის დროს ზევსს დედამიწა შეხვდა, ჰადესს – მიწისქვეშეთი. ზის პირქუში ჰადესი თავის ტახტზე, ფერხთით სამთავიანი ძალლი კერბერი უზის, გვერდით – პერსეფონე. თავდაპირველად ეს სახელი ეწოდებოდა მხოლოდ ღმერთს, შემდეგ გავრცელდა საიქიოზეც; 2. იგ. ტარტარი, სიკვდილის სამეფო. მის დანისლულ ველებზე მხოლოდ ასფოდელები იზრდებიან, მიცვალებულთა სულები დაეხეტებიან. ჰადესში მარადიული მწუხრია, აღსავსე ურჩხულებით, ღამურებით, დემონებით, სუსხითა და ქვენარმავლებით.

ჰარმონია (თანხმობა) – 1. არესის და აფროდიტეს მშვიდობიანი ასული, თებეს პირველი მეფის,

კადმოსის მეუღლე. კადმოსის და ჰარმონიას ქორწილში მოწვეული იყო ყველა ღმერთი. მეფემ პატარძალს ჰეფესტოს ნახელავი ყელსაბამი მიაართვა. უბედურება მოჰქონდა ამ სამკაულს მისი მფლობელისათვის. საბედისწერო როლი ითამაშა მან შვიდთა ლაშქრობაში და შემდეგაც (იხ. ალკმეონი); 2. ელექტრას ასული, დარდანის და (დედის მხრივ).

*** ჰარმონიას ყელსაბამი – უბედურების მომტანი საჩუქარი.

ჰარპიები – მყრალი და გაუმაძლარი ფრთოსნები, ქარიშხლის განსახიერებანი, ჰომეროსთან ლამაზნი, მერე მახინჯი სახით გვევლინებიან: დათვის ყურები აქვთ, მრუდე ნისკარტი, ქორის კლანჭები, ყოველივეს ნთქავენ, ადამიანებსაც იტაცებენ, ყველგან სიკვდილი და შიში შეაქვთ (აელო, ოკიპიტე, კელენო). ბორეადები დაედევნენ არგო-

ნავტების ლაშქრობის დროს, უნდა მოეკლათ, მაგრამ ღმერთებმა შეაჩერეს. ანტიკურ სურათებზე ფრთოსანი ქალების სახით არიან გამოსახულნი.

ჰება (რომაელთა იუვენტა) – მარად ნორჩი ყმანვილქალობის იდეალი, ზევსის და ჰერას მშვენიერი ასული, ქალღმერთი, ნექტარი და ამბროსია მიაქვს ღმერთების სუფრაზე, ცეკვავს აპოლონის კითარის ხმაზე, ემსახურება ჰერას, ხოლო ჰომეროსის აპოთეოზის შემდეგ მისი ცოლია ოლიმპოზე. მეტსახელად დიას და განიმედას ეძახიან. მის ტაძარში შესული მონა თავისუფლდებოდა. გენიალურმა კანოვამ შექმნა ჰებას მშვენიერი ქანდაკება.

*** – სინორჩისა და სილამაზის სინონიმი (ჰებასავით იფურჩქნება).

ჰებროსი – თრაკიის მთავარი მდინარე, ერთვის ეგეოსის ზღვას ჩრდილოეთიდან.

ჰეკალე – მოხუცი ქალი, რომელმაც მარათონის ხართან შესაბამელად მიმავალი თეზევსი კარგად მიიღო. თეზევსმა მისი კულტი დააწესა.

ჰეკატე – ბერძენთა უძველესი სახალხო ღვთაება, ტიტან პერსეის და ტიტანის ასულ ასტერიას ასული (დედად ასახელებენ

აგრეთვე ჰერას და დემეტრეს, მამად – ზევსს და ტარტაროსს (ჰადესს). უფრო სარწმუნოა, ეს უკანასკნელი ვერსია, მეტადრე რომ ჰეკატე ქვესკნელში დააქროლებს ზარდამცემ ეტლს და წყვდიადს ანათებს ჩაუქრლობელი ჩირაღდნით. ესაა მოჩვენებათა, ლამის ლანდების, სულთა გამომწვევი ქალღმერთი, გამოსახავენ სამთავიანი ახალგაზრდა ქალის სახით. სამივე ხელში ანთებული ჩირაღდანი უჭირავს. ადამიანთა შემწეა ომში და გზაში, ჯერ კარიული ღვთაება იყო, მერე მცირე აზიში გავიდა, ელადაში არც ისე ადრეა გადასული, მაგრამ მალე იქცა ეროვნულ ღვთაებად.

ჰეკატონქეიერები – ასხელიანი ბუმბერაზები, რომელთაც გიგანტომაქიაში – ღმერთებისა და ტიტანების ბრძოლაში ღმერთების მხარე ეჭირათ.

ჰელესპონტი (ჰელესპონტოს – ჰელეს ზღვა) – ახლანდელი დარდანელი, ეწოდა ოქროს ვერძიდან გადმოვარდნილ ჰელეს, ფრიქსეს დის სახელი (იხ. ჰელე).

ჰელე – თესალიის მეფის ათამანტესა და ღრუბელთა ქალღმერთის ნეფელეს ასული, რომელსაც დედის მიერ გამოგზავნილი ვერძით თავი უნდა დაეღწია სამსხვერპლოდან,

ვერძიდან გადმოვარდა და ზღვაში ჩავარდა, რომელსაც მისი სახელი ეწოდა.

ჰელიოსი (მზე) – მზის ღმერთი, ტიტან ჰიპერიონის ყოვლისმხილველი, ძალუმი, სხივთამთოველი შვილი, ოქროს ეტლით რომ სერავს ყოველდღე სახიფათო ციურ გზას, დაისის ჟამს ოკეანეში ჩაეშვება, ოქროს ნავით გადაცურავს ოთხივე რაშიანად ოკეანეს და დილით ისევ შეჰყვება ციურ ფრიალო ბილიკს ცეცხლოვანი რაშებით, რომელთაც ძალუმი ხელით მართავს. რაკი ყველაფერს ხედავს, ფიცის მონმედ უხმობენ.

ჰელიადები – ჰელიოსის ასულები. როცა მათი ძმა მამის მზიური ეტლით სარბოლაში დაიღუპა, იმდენი იტირეს, რომ ღმერთებმა ჭადრებად აქციეს, მათი ცრემლები კი – ქარვად.

ჰელიკონი – მშვენიერი ტყიანი მთა ბეოტიაში, სადაც იყო აპოლონის და მუზების ჭალა (აქედან მუზების ზედწოდება ჰელიკონიდები).

ჰემერა – ერებოსის და ლამის ასული, დღის ქალღმერთი, – სიხარულის მომგვრელი ნათელი დღე.

ჰემონი – 1. თებეს მეფის კრეონტის ერთ-ერთი ვაჟი, ადრინდელი ვერსიით სფინქსმა დაახრ-

ჩო. სოფოკლე ხდის ანტიგონეს საქმროდ, რომელიც საცოლეს გვამთან მკერდს იპოვს.

ჰერა – ბერძენთა უძველესი ღვთაება, კრონოსის და რეას უფროსი ასული, ზევსის და, მერე მისი მეუღლე (რომაელთა იუნონა). როგორც ზევსის ცოლი, სამყაროს უზენაესი დედოფალია და ღმერთების დედოფალი. მფარველობს ქორწინებასა და მელოგინე ქალებს. განსაკუთრებულ თაყვანს სცემდნენ სპარტაში, კორინთოში, ოლიმპიაში და არგოსში, სადაც აგებულია მისი ცნობილი ტაძარი. ბევრი მითით ჰერაში აისახა ჩვეულებრივი ადამიანური თვისებები, დედოფლის ეგოისტური განცდები. მითებში მის შესახებ ხშირად გვხვდება ტოტემიზმის გადმონაშთები, მაგალითად მას გამოსახავდნენ ცხენის თავით, რაც მიუთითებდა იმაზე, რომ იგი ბერძენთა უძველესი ღვთაებაა. მისი ზედწოდებებია ხარისთვალა, არგოსელი, თმამშვენიერი, ოქროს-სანდლებიანი, პატივცემული, ქალბატონი და სხვ.

ჰერაკლე (რომაელთა ჰერკულესი) – ბერძენთა უდიდესი ეროვნული გმირი, ადამიანის დევგმირული ძლიერების უზენაესი იდეალი, იმდენად სისხლხორცეული ბერძენი, რომ რომაელებმა სხვა

ვერაფერი მოუხერხეს, მხოლოდ სახელი ოდნავ შეუცვალეს. პერაკლეს მამა იყო ზევისი, რომელიც ალკმენეს ქმრის ამფიტრიონის სახით გამოეცხადა. თავდაპირველად პერაკლე, აპოლონის მსგავსად, მზის ღმერთად ითვლებოდა. მისებრ დახელოვნებული მოისრე, მკურნალი, ბოროტების რისხვა, ურჩხულთა მხოცავი და სნებათა შემყრელი იყო, ბევრი რამ ჰქონდა საერთო ბაბილონელთა ღმერთაკაც გილგამეშთან და ფინიკიელთა მელკარტთან. გილგამეშით ებრძვის ბოროტებას, განინმინდება და ღმერთად იქცევა. პომეროსთან პერაკლე უკვე ჩამოყალიბებული ეროვნული გმირია, მაგრამ მხოლოდ პოეტმა პინდარემ შემოსა ლომის ტყავით და მისცა ხელში მრისხანე, მაგრამ უბრალო იარაღი – კომბალი, რითაც უკვე უჯაროდ ებრძვის ბოროტებას. იმდენი გმირობა მიეწება, წიგნში აღწერილი თორმეტის გარდა, რომ ციცერონი ექვს პერაკლეს ითვლიდა, ვარონი ორმოცდასამს. ესაა ადამიანის ტიტანური ძალის ტრიუმფალური ეპოპეა, რომელშიაც ხალხმა ჩააქსოვა ღრმა და მშვენიერი აზრი: თვით ღმერთები იხსნა ადამიანმა დამხოვისაგან, – ღმერთებზე ძლიერია ადამიანი. საგმირო საქმეთა უმეტესობა შეასრულა

პერას მზაკვრობით, მიკენის უბადრუკი მეფის ვერისტევისის ბრძანებით, აქედან მიიღო ალბათ სახელიც: „პერას დევნის ნყალობით სახელგანთქმული“.

*** პერაკლეს შრომა – უჩვეულო, მძიმე საქმე; პერაკლეს სვეტიბამდე მისვლა – უკიდურეს საზღვრამდე მისვლა; პერაკლეს გმირობა – უჩვეულო საგმირო საქმე.

პერაკლიდები – პერაკლეს შვილები და შთამომავალნი, უმთავრესად მისი შვილი ჰილოსი (ბრძოლაში დაეცა), ჰილოსის შვილი კლეოდესი, მისი ვაჟი არისტომაქე, პერაკლეს ასული მაკარია (ძმების გულისათვის ვერისტევსთან ბრძოლის წინ თავი ღმერთებს შესწირა) და სხვები, რომელთა შთამომავალნი უკვე ისტორიულ პიროვნებებად იქცევიან.

პერმები – ასე ეძახდნენ თავდაპირველად პერმესის ბიუსტს (თავმკერდის გამოსახულებას), რითაც თავდებოდა ოთხნახნაგოვანი სვეტი ქვემოთ ვიწრო და ზემოთკენ მსხვილი. რომში და მერე შუა საუკუნეებში ეს სახელწოდება გავრცელდა საერთოდ სვეტებზე დამდგარ სხვა ღმერთებისა და გმირების ბიუსტებზეც.

პერმესი (რომაელთა მერკური) –
1. ზევისის და ატლანტიდ მაიას

შვილი, ღმერთებისა და პირველი
ორგანიზაციის მაცნე და მისი ში-
კრიკი. ამავე დროს გამომგონე-
ბელთა, მწყემსთა, ვაჭართა,
ქურდების, მეზღვაურთა, ტან-
მოვარჯიშეთა, მგზავრთა და
გზათა მფარველი ღმერთი,
ბრძნული სიტყვის ღმერთი,
ადამიანთა დამაძინებელი,
მიცვალებულთა სულების საიქ-
იოს გამცილებელი („ფსიქოპომ-
პოსი“). იგი ფრთოსანი სანდლე-
ბით დაჰქრის ქვეყნიერების
ოთხსავე მხარეს და არა მარტო
მოახსენებს ზევსის ნებას, არ-
ამედ აგვარებს კიდეც საქმეებს,
გონიერი, ძლიერი და სწრაფი.
გმირებს ეხმარება და თვი-
თონაც ახდენს გმირობას. რო-
გორც გზათა მფარველს, მთა-
ვარ გზებზე ბიუსტები დაუდგეს
(ჰერმები). მისი სახელიდან წარ-
მოდგა „ჰერმეტიკი“ და სხვ.; 2.
ერთ-ერთი პლანეტოიდი.

ჰესიოდე – დიდი ბერძენი მწერალი,
ცხოვრობდა ძვ. წ. VII საუკუნე-
ში, ტრიალებდა ღარიბთა წრე-
ში, თვითონაც იწვინა უსამართ-
ლობა. თავის ნაწარმოებში
„სამუშაონი და დღენი“ მოგვცა
მრავალი ცნობა ბერძენთა ყო-
ფაზე, ხოლო „თეოგონიაში“ –
ღმერთების გენეოლოგია.

ჰესიონე – 1. ოკეანის ასული,
ოკეანიდი, პრომეთეს მეუღლე;
2. ტროის მეფის ლაომედონტის

ასული. როცა ტროას კედლების
მშენებელ პოსეიდონსა და აპო-
ლონს ლაომედონტმა საზღაური
არ გადაუხადა, ზღვათა მბრძანე-
ბელმა ქვეყანას მოუვლინა
საშინელი ურჩხული, რომელსაც
უნდა შეეჭამა ჰესიონე. ჰერ-
აკლემ ურჩხული მოკლა, მა-
გრამ ლაომედონტმა ჰერაკლეს
მოატყუა. მაშინ ჰერაკლემ მეფე
და მისი შვილები დახოცა, ჰეს-
იონე კი გმირ ტელამონს მისცა.

ჰესპერი, პესპეროსი – დაისის
ვარსკვლავი; ასტრეას და ეოსის
შვილი, ღამის საქორწინო მსვლ-
ელობის წინამძღოლი.

ჰესპერია (დასავლეთი) – 1. დასავ-
ლეთი ასე ეძახდნენ ბერძნები
იტალიას, ან მთელს დასავლეთ
ევროპას; 2. ნიმფა (იხ. ესაკი).

ჰესპერიდები – ატლანტის ზოგი
ვერსიით ჰესპერიის ასულები,
რომელთა ბაღშიც, უკიდურეს
დასავლეთში, ოქროს ვაშლები
იზრდებოდნენ (ჰერაკლეს ერთ-
ერთი გმირობა იყო მათი მო-
ტაცება). სულ ოთხნი არიან:
ჰესპერია, ერითეა, ეგლე და
არეთუზა).

******* ჰესპერიდების ვაშლები – მიუ-
წვდომელი და ძვირფასი რამ.

ჰესტია – კრონოსისა და რეას ასუ-
ლი, რომაელთა ვესტა. კერის,
ოჯახის, ქალაქთა სახელმწიფო-
თა მფარველი.

პესტიოდინი – თესალოის ერთი მხარეს.

ჰეფესტო, **ჰეფესტოსი** (რომაელთა ვულკანი) – ბერძენთა ცეცხლის ღმერთი, მჭედლობისა და ხელობათა ღვთაება. დაბადებისთანავე უსახური ბავშვი ჰერამ ოლიმპოდან გადაისროლა, პერასთან შერიგების შემდეგ ისევ ოლიმპოზეა. მის სამჭედლოში ქურა თავისთავად იბერება, კიკლოპები ემსახურებიან. ამ ღმერთის კულტი უფრო ვულკანურ ადგილებში გავრცელდა (ლემნოსზე, სიცილიაში). სამჭედლო ეტნაზე აქვს, სიამოვნებით ატარებს დროს ლემნოსზე, სადაც დაეცა, ოლიმპოდან მეორედ გადაგდებული, უკვე მამა ზევსის მიერ, როცა დედას – პერას გამოესარჩლა. გვიანდელი თქმულებით სწორედ ამ დროს დაკოჭლდა. ულამაზოსა და მუდამ გამურულს ცოლად ჰყავს მშვენიერი აფროდიტე. ხატავენ ძალუმი მამაკაცის სახით.

ჰექტორი – სახელგანთქმული ტროელი გმირი, ილიონის მეფის პრიამეს და ჰეკაბეს უფროსი შვილი, ანდრომაქეს ქმარი, ასტიანაქსის მამა. ჰომეროსის პოემაში მეომრისა და სამაგალითო მეუღლის იდეალია. მამაცი, შეუპოვარი, სამშობლოსათვის თავდადებული, მუდამ ბრძოლის ველზე ტრიალებს და ბერძენთა

უპირველეს გმირებს ებრძვის. მისი მთავარი საგმირო საქმეებია დაჭრილ სარპედონის დაცვა, აიანტ ტელამონის ძესთან ორთაბრძოლა, ბერძენთა ხომალდების დანვა. მეგობრის, – პატროკლეს დალუპვით გამძვინვარებული აქილეესი ბრძოლაში ჩაება და მოკლა ჰექტორი, რომლის გვამიც ეტლით ათრია. მაგრამ აფროდიტემ დაიცვა დაზიანებისაგან. მისივე დახმარებით მამამისმა გმირის გვამი მიიღო და პატივით დანვეს.

ჰაიდები (წვიმიანნი) – კაჰკაჰა ხომლი ორიონის თანავარსკვლავედში, რომლის ამოსვლისას იწყება წვიმიანი დრო, ჩასვლისას – ხვნის დრო. ამიტომ თვლიდნენ ნიმფებად, რომლებიც წვიმით კვებავენ დიონისეს (ნისის ღვთაებას) და ზევსს (დოდონელი ნიმფები). ამიტომ ზევსმა მარად მანათობელ ვარსკვლავედად აქცია. ამბობენ, ძმის – ჰიასის დალუპვის გამო დარდით იქცნენო ვარსკვლავედად. პლეადების დებად ითვლიან, მათებრ შვიდნი არიან: კლეა, ამალთეა, ამბროსია, დიონა (ზევსის დოდონელი ცოლი) და სხვ.

ჰიდრა (წყლის გველი) – ცხრათავიანი გველეშაპი, ლერნეს ტაობის საშინელება, ექიდნას და ტითონის ნაშობი. მოჭრილი თავის ადგილზე ახალი ამოსდიოდა. პერაკლემ

მუგუზლებით დანვა და მოკლა. მის შხამში ნანართობი ისრებით განუკურნებელ ჭრილობებს აყენებდა ბოროტ ძალებს, ბოლოს კი თვითონაც მისი მსხვერპლი გახდა (იხ. ნესოსი).

*** ურჩხული, ტლანქი, საზარელი რამ (მბრძანებელთა ხროვა და სხვ.).

ჰილასი (ტყის ბიჭი) – აღმოსავლური წარმოშობისა და ბერძნულ მითოლოგიაში გვიან შესული სახე: ჰერაკლეს საყვარელი მშვენიერი ჭაბუკი, დროშობა მეფის თიოდამანტეს და ნიმფა მენოდეკეს შვილი. არგონავტიების ლაშქრობის დროს წყალს იღებდა და ზღვის ნიმფებმა გაიტაცეს, ჰერაკლე მის ძებნაში არგონავტებს ჩამორჩა.

ჰილე, **ჰილოსი** – ჰერაკლეს ვაჟი, ბრძოლაში დაეცა ისთმოს ყელზე, ათი წლით ადრე ტროას ომამდე – ატრევსის მომხრე ექემოსთან ორთაბრძოლაში.

ჰიმენე – აპოლონის და ნიმფა ურანიას, სხვადასხვა ვერსიებით კალიპოეს ან ტერპსიქორეს, დიონისეს და აფროდიტეს შვილი. დიონისეს მსგავსად მზიარული ღმერთი, ქორწინების ღვთაება, ყვავილწულითა და ჩირაღდნით ხელში.

*** ჰიმენის ბორკილი – ქორწინება.

ჰიმეროტი – სიყვარულის ღვთაება.

ჰიმეტეს მთა – ძველთაგანვე თაფლითა და მარმარილოთი ქებული მთა ატიკაში, ათენის სამხრეთით.

ჰიპერბორეელები – სადღაც ბორეის მიღმა „ნეტართა მხარეში“ მცხოვრები ხალხი. ასე შორს იმისათვის ცხოვრობდნენ, რომ სუსხიანი ქარი ვერ მისწვდენოდათ.

ჰიპერიონი (სიმაღლის შვილი) – 1. მზის ღვთაება, მიწიდან აღმა მიმავალი, ურანოსის და გეას შვილი, ჰელიოსის, ეოსის და სელენას მამა; 2. ჰელიოსი.

ჰიპერმნესტრა – ლიბიის მეფის დანაოსის უმცროსი ასული, როდესაც მისმა დებმა დანაიდებმა ქმრები დახოცეს, მან თავის მეუღლეს სიცოცხლე შეუნარჩუნა.

ჰიპნოსი – ძილის ღმერთი, სიკვდილის ტყუპი ძმა, ძალუმი ალეგორიული ღვთაება, რომელმაც თვით ზევსი მისი ნების წინააღმდეგ ორჯერ ჩააძინა.

ჰიპოდამია – 1. პიზის მეფის ენომაეს მშვენიერი ასული, პელოპის მეუღლე, ატრევსის და თიესტეს დედა; 2. თეზევსის მეგობრის პეირითოეს ცოლი, დღემოკლე მშვენიერი დედოფალი, რომლის ქორწინებაც მოხდა გმირების ბრძოლა კენტავრებთან.

ჰიპოთოონტი – პოსეიდონის და კერკიონის ასულის ალოპეს ვაჟი. ჰიპოთოონტიდების გმირი მბრძანებელი, კერკიონმა რომ უკანონო ვაჟის დაბადების ამბავი გაიგო, ალოპე დაამწყვდია, მაგრამ პოსეიდონმა აქცია წყაროდ, რომელსაც ელევსინში დღესაც უწვენებენ. ყრმა ალოპემ დაადო. ფაშატი აწოვებდა ძუძუს, მწყემსებმა გაზარდეს. თეზევსმა რომ კერკიონი დაამარცხა და მოკლა, ელევსინის ტახტი ამ ჭაბუკს გადასცა.

ჰიპოკრენი („ცხენის წყარო“) – მუზების შთაგონების წყარო ჰელიკონის მწვერვალზე, ბეოტიაში, პეგასმა ფეხი დაჰკრა კლდეს და ნაპრალიდან გადმოსკდა ეს ჯადოსნური ნაკადი.

ჰიპოლიტი – 1. ამორძალების დედოფალი, არესის ასული, ჯადოსნური ქაშის მფლობელი, ჰერაკლემ რომ წაართვა; 2. თეზევსისა და ერთ-ერთი ამორძალის ჰეროსის (ჰიპოლიტეს) მშვენიერი ვაჟი, განთქმული მონადირე. შეუყვარდა დედინაცვალს ფედრას. ვაჟმა უარყო, ქალმა ქმართან დაასმინა, თეზევსმა დასწყევლა შვილი და პოსეიდონს სთხოვა დაესაჯა. ერთხელ, როცა ჰიპოლიტე ზღვის პირას ეტლს მიაქროლებდა, ტალღებში პოსეიდონის ხარი გამოჩნდა, ხენები დაფრთხნენ,

გმირი ათრიეს და მოკლეს. როცა სინამდვილე გაირკვა, ფედრამ თავი მოიკლა; 3. ერთ-ერთი გიგანტი.

ჰიპომედონტი – გმირ ადრასტეს ძმა, სახელოვანი გმირი, თებეს წინააღმდეგ ლაშქრობის მონაწილე, ძმასთან ერთად დაიღუპა.

ჰიპსოპილე – ლემნოსის დედოფალი. როცა ლემნოსელმა ქალებმა ქმრები გაჟლიტეს, მამაკაცთაგან მხოლოდ თავისი მამა გადაარჩინა სიკვდილს. როცა არგონავტები კუნძულს მიაღწენ, ჰიპსოპილე იასონის სატრფო გახდა და ეყოლა მისგან ევნეოსი. გვიან ლემნოსელმა ქალებმა მამის გადარჩენისათვის მონად მიჰყიდეს ნემეის მეფეს ლიკურგეს, ვაჟის ძიძად ჰყავდა და არგოსელმა გმირებმა იხსნეს მეფის მახვილისაგან, როცა ყმანვილი ოფელტესი გველმა გაგუდა.

ჰომეროსი – გენიალური ბერძენი პოეტი, რომლის სამშობლო ქალაქის პატივს შვიდი ქალაქი ისაკუთრებდა. ცხოვრობდა ძვ. წ. IX საუკუნეში. მისი უკვდავი პოემებია „ილიადა“ და „ოდისეა“, სადაც ადგილი ჰპოვა ბერძენთა გმირების, ღმერთების, იმ დროის გეოგრაფიულ სახელწოდებათა უდიდესმა უმრავლესობამ.

ლექსიკონის წყაროები

მითოლოგიური ლექსიკონის შედგენისას ძირითადად გამოყენებული შემდეგი შრომები:

1. Мифологический словарь, Учпедгиз, Л., 1959, 1961.
2. Древнегреческо-русский словарь, сост. И. Дворецкий, М., 19609, I, I I.
3. Ивашковский, С., Греческо-русский словарь, I - IV т. М., 1838.
4. D-r W. Pappe, Wörterbuch der Griechischen Eigennamen, Brannschweig, 1863-1870, I-II.
5. H. Brunn, Geschichte der Griechischen Runst, I, II, Lpz., 1853-1859.
6. Autenrichts Schulwörterbuch zu den Homerischen Gedichten, Leipzig Leipzig und Berlin, 1904.
7. Fr. Lübkers Reallexikon des klassischen Altertums, Lpz., Ber., 1914, 1152 s.
8. Овидий, Метаморфозы, пер. Аута, СПб., 1887.
9. Павсаний, Описание Эллады, т. 1-2, М., 1938-1940.
10. Троцкий И., История античной литературы, 3 изд., Л., 1957.
11. ს. ყაუხჩიშვილი, ბერძნული ლიტერატურის ისტორია. თბ. 1950.
12. Краткий научно-атеистический словарь, Наука, М., 1964.
13. Леру. Словарь Гомера, м., 1904.
14. Meyers Neues Lexikon? in acht Bändrn, Lpz., 1961-1964.
15. Homer, Ilias, Odissee, veridentscht von Thassilo vov Scheffer, Lpz., 1938.
16. Lexikon der klassischen Altertumskunde, von Seyffert, Lpz., 1882, 732 s.
17. Reallexikon für Antike u. Christentum, Stuttg., 1950, I-VI.
18. С. Токарев, Религия в истории народов мира, М., 1964.
19. Энциклопедический словарь брокгауза и Ефрона, 1-82 т.
20. პლუტარქე, რჩეული პარალელური ბიოგრაფიები (აკ. ურუშაძის თარ.), 1937, თბ., სახელგამი.
21. ელადის მუზა, რ. მიმინოშვილის თარგმანი, თბ., „ნაკადული“, 1963.

სარჩევი

ნაწილი I ფუნქციები

სამყაროსა და ღმერთების წარმოშობა.....	5
წიგნი	7
დაბადება	7
ზევსი ამხობს კრონოსს. ოლიმპოს ღმერთების	8
ბრძოლა ტიტანებთან.....	8
ზევსის ბრძოლა ტიტონთან	9
ოლიმპო	10
ჰოსეიდოტნი ღუ ზღვის ფუნქციები	13
ჰანდესის სეფეშო	15
ჰეჩე	18
იო ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით	19
ჰეტეროტნი	20
დაბადება	20
ავოლონის ბრძოლა კითონთან და დელფოს ორაკულის	21
დაარსება.....	21
დაუნა ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით.....	22
ავოლონი აღმეტანთან.....	23
ავოლონი და მუზები	24
ალონის ვაჟები	25
მარსიასი	26
ჰეტეროტნი	27
აქტეონი ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით.....	28
ჰემენ-ჰეტეროტნი	30
დაბადება	30
არაქნა.....	31
ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით	31
ჰეტეროტნი	34
ჰერმესი იტაცებს ავოლონის ძროხებს.....	34
ჰეტერი, ჰეტეროტნი, ეტერი, ჰეტერი	37

არასი	37
აზროდითა	38
პიგმალioni ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	39
ნარცისი ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	40
ადონისი ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	43
ეროსი	44
ჰიმენა	45
ბეჭედი	46
დამატარა და პარსეფონა ჰადესის მიერ პარსეფონას გათაცება	48
ტრიკლოპონი ერისიქტონი	53
ლაბა, მთვარე, განთიადი და მზა	55
ფათონი ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	56
ფიქსი	60
დაბადება და აღზრდა	60
დიონისა და მისი ამაღა	62
ლიკურბა	62
მინიასის ქალიშვილები ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	63
ტირანიის ზღვის მკობრანი ჰომეროსის ჰიმნისა და ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	64
იპარონი	65
მილანი ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	66
ჭანდი	67
პანი და სირინქსი	68
პანისა და აპოლონის პაქრობა	68

ნაწილი II გეოგრაფი

ხუთი სეზონი

ჰესიოდეს პოემის „სამუშაო და დღის“ მიხედვით	73
დეკალიონი და პირა	75

გეოგრაფი

ესიოდეს ტრაგედიის „მიჯაჭვული პრომეთეა“ მიხედვით	77
---	----

გეოგრაფი	87
-----------------------	----

მეექვ	
ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	89
მეცხე	
ძირითადად მოთხრობილია ესქილეს ტრაგედიის „მავადრებელი ქალების“ მიხედვით	91
მეცხე	
ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	
დაბადება	94
პარსევსი კლავს გორგონა მადუზას	95
პარსევსი და ატლანტი	99
პარსევსი ათავისუფლებს ანდრომედას	100
პარსევსის ქორწილი	102
პარსევსის დაბრუნება სერიფოსზე	104
პარსევსი არგონში	105
მეცხე	
ჰომეროსის „ილიადასა“ და ოვიდიუსის „გმირი ქალების“ მიხედვით	106
მეცხე	
ჰომეროსის „ილიადასა“ და პინდარეს ლექსების მიხედვით ...	107
მეცხე	
ჰომეროსის „ოდისეას“ მიხედვით	111
მეცხე	
ოვიდიუსის „მეტამორფოზებისა“ და პინდარეს ლექსების მიხედვით	114
მეცხე	
მოსხოსის პოემის „იდილიების“ მიხედვით	117
მეცხე	
ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	119
მეცხე	
ჰომეროსის „ილიადასა“ და პინდარეს ლექსების მიხედვით	124
მეცხე	
ოვიდიუსის „მეტამორფოზების“ მიხედვით	124
მეცხე	
სოფოკლეს „ტრაქინელი ქალების“, ევრიპიდეს „ჰერაკლესა“ და პავსანიას „ელადის აღმართების“ მიხედვით დაბადება და აღზრდა	129

ჰერაკლე თეგები.....	132
ჰერაკლე ევრისტევის სამსახურში	133
ნემის ლოგი	133
ლარნის ჰიდრა	134
სტიფალიის ფრინველები	136
კარინის ფურ-ირები.....	136
ერიმანტოს ტახი და ბრძოლა კენტავრებთან	138
მეფე ავგიას გოსელი	139
კრეტის ხარი	140
დიომედის მარნები	141
ჰერაკლე ადმეტთან.....	141
ჰიპოლიტის სარტყელი	146
ჰერაკლე იხსნა ჰესიონე, ლომადონტის ასული.....	148
ბარიონის ძროხები	149
კერბერი.....	151
ჰესპერიდების ვეშტები.....	153
ჰერაკლე და ევრიტი	156
ჰერაკლე და დიანირა	158
ჰერაკლე ომფალესთან	160
ჰერაკლე ილევს ტროას	161
ჰერაკლე ღმერთების მხარდამხარ ებრძვის გიგანტებს..	163
ჰერაკლეს სიკვდილი და მისი მიღება ოლიმპოს ღმერთთა კრებულში	164
ქმედებები	
ევრიტიდეს ტრაგედიის „ჰერაკლიდების“ მიხედვით.....	171
კეკროპი, ერიხთონიოსი და ერესთესი	172
კეფალე და პროკრიდე	175
პროკნე და ფილომელე	177
გორეასი და ორითია	180
დედალოსი და იკაროსი	182
შეჯიბვები	
კლუტარქეს ბიოგრაფიის „თეზეის“ მიხედვით	
დაბადება და აღზრდა.....	185
თეზეის საგმირო საქმეები ათენისაკენ მიმავალ გზაზე	186
თეზეის ათენში	188
თეზეის მოხაზრობა კრეტაზე	190
თეზეის და ამორკალები.....	194
თეზეის და პერიტომა.....	195
ელენეს მოტაცება. თეზეის და პერიტომა განიზრახავენ	

პერსაჟონას გატაცებას, თეზავსის სიკვდილი.....	196
მედიანგა	198
ქმეჩანოსი	
ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით	200
ოვსეფსი და ქმედიქი	
ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით	202
ორფეოსი მინოსება სამეფოში	202
ორფეოსის სიკვდილი	205
ოქტინი	
ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით	207
პოლიფემი, აკილი და გალათა.....	208
დიოსკურები, კასტორი და პოლიდეკა	210
ატრეისი და თიესტა	212
ესაქი და ჰესპერია ოვიდიუსის „მეტამოროზების“ მიხედვით შრიქსა და ჰელა.....	215

ნაწილი III ქმისი

ნაგონანაქცე

პირითადად მოთხრობილია აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ მიხედვით.....	219
იასონის დაბადება და აღზრდა	220
იასონი იოლქოსში პინდარეს ლექსების მიხედვით (პითიური ოდა)	221
იასონი აბროვებს თანამგზავრებს და კოლხეთში სალაშროდ ემზადება	223
არგონავტები ლემნოსა	224
არგონავტები კიზიქოსის კუნძულზე	226
არგონავტები მიზიაში.....	227
არგონავტები ბითონიაში (ამიქოსი)	228
არგონავტები ფინევსთან.....	229
სიმვლავადები.....	230
სიმვლავადები.....	232
ჰერა და ათენა აფოდიტესთან	233
იასონი აიბტან	230
არგონავტები ღახმარებისათვის მადანს მიმართავენ ...	236

იასონი ასრულებს აიეზის დავალებას	240
მედაა უხმარება იასონს ოქროს სანდისის გატაცებაში...	242
არგონავტიკის დაბრუნება	243
მედაა უხმარება იასონს ოქროს სანდისის გატაცებაში...	248
იასონი და მედაა კორინთოში. იასონის სიკვდილი	250

ჯგჯგმეზონი ზე მისი ზედიე მოქმედე

აგამეზონის სიკვდილი	254
ორესტე ზურს იქიებს ამის მკვლელობისათვის	256
აკოლონი და ათენა-პალადა იხსნიან ორესტეს ერინიების დევისებას	259
ორესტე მიემგზავრება ტავრიდში არტემიდეს წმინდა ბამოსახულების ჩამოსატანად	261

მეგეს ტოქლე

ოიდიპოსი. მისი გავგვრება, ხალგაზრდობა და თეგეში დაბრუნება	264
ოიდიპოსი თეგეში	267
ოიდიპოსის სიკვდილი	271
ვეიფნი თეგეს წინააღმდეგ	278
ანტიგონე	288
ვეიგონების ლაშქრობა	292

ჯეგმეზონი	294
------------------------	------------

მიტოლოგიური ლექსიკონი

ლექსიკონის აგებულება	299
----------------------------	-----